

โครงสร้าง ผู้กระทำการ และปฏิบัติการทางสังคม ของการเล่นการพนัน ในพื้นที่ภาคกลาง

รณิต โตอดิเทพย์
ชัยณรงค์ เครือนวน
วิษชญะ ศีลानी้อย

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
2 5 6 5

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงสร้าง ผู้กระทำการ และปฏิบัติการทางสังคมของการเล่นการพนันในพื้นที่ภาคกลาง

ธนิต โตอติเทพย์

ชัยณรงค์ เครือنوان

วิษชญะ ศิลาน้อย

สนับสนุนโดย ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยเรื่อง “โครงสร้าง ผู้กระทำการ และปฏิบัติการทางสังคมของการเล่นการพนันในพื้นที่ภาคกลาง” วัตถุประสงค์การศึกษา ได้แก่ การวิเคราะห์เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการเล่นพนันของผู้กระทำการ การวิเคราะห์รูปแบบการเล่นการพนันของผู้กระทำการแต่ละช่วงชั้นทางสังคม และสร้างข้อเสนอแนะในการป้องกัน แก้ไข ปัญหาการเล่นการพนัน ขอบเขตพื้นที่ที่ดำเนินการวิจัย ได้แก่ จังหวัดชลบุรี และจังหวัดอยุธยา ผลการศึกษาจะนำเสนอเป็นภาพรวมตามประเด็นดังนี้

บริบทของภาคกลางเป็นพื้นที่เมืองที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงและการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจของเมือง ความเจริญเติบโตทางด้านอุตสาหกรรมการผลิต และอุตสาหกรรมภาคบริการ การลดลงของการผลิตทางการเกษตร ความเป็นเมืองได้เป็นแรงจูงใจที่ทำให้ผู้คนในพื้นที่ต่างภูมิภาคเข้ามาอยู่อาศัยในเมืองเพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันนี้สถานการณ์ของความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ยังคงเป็นปัญหา การเติบโตเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่ทำให้ผู้คนได้รับรู้ข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว การเกิดขึ้นของแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นช่องทางใหม่ให้ผู้คนสามารถเข้าไปแสดงตัวตนได้อย่างมีอิสระและเสรีภาพ และเป็นช่องทางของการสร้างรายได้

การพนันมีบทบาทหน้าที่ทางสังคมหลายมิติ ได้แก่ รัฐใช้การพนันเป็นกลไกในการแสวงหารายได้ ดังในการตราพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 เพื่อควบคุมการเล่นการพนันของประเทศไทย ตามมาตรา 4 ได้มีข้อกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า การจัดให้มีการเล่นการพนันเกิดขึ้นได้โดย 2 เงื่อนไขที่จำแนกออกตามบัญชี ก. และบัญชี ข. กล่าวคือ การพนันที่อยู่ในบัญชี ก. รัฐบาลสามารถอนุญาตให้เล่นได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ ด้วยการออกพระราชกฤษฎีกา และการพนันที่อยู่ในบัญชี ข. จะจัดให้มีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อรัฐมนตรีเจ้าหน้าที หรือเจ้าพนักงานออกใบอนุญาตให้ หรือประกาศโดยกฎกระทรวงที่อนุญาตให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต ภายใต้ข้อกำหนดนี้ทำให้รัฐบาลไทยเข้ามามีบทบาทในฐานะของผู้จัดการการพนันในสังคมไทย ด้วยการพิจารณาว่าจะอนุญาตให้การพนันชนิดใดสามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นกิจจะลักษณะ ดังจะเห็นมาตั้งแต่ในสมัยรัฐบาลของจอมพล ป พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี ได้ออกประกาศกระทรวงการคลังจัดตั้งสถาน “กาสิโน” เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2482 ที่กิ่งอำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แต่เปิดทำการอยู่ได้ไม่นานก็ต้องปิดตัวลง และเกิดขึ้นของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดยรัฐ โดยในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร มีความพยายามที่จะนำรัฐที่เข้ามาเป็นเจ้ามือในการแข่งขันกับผู้ประกอบการเจ้ามือหวยใต้ดิน ซึ่งจะนำเงินรายได้จากการขายหวยบนดินไปดำเนินโครงการ 1

อำเภอ 1 ทู่น (One District One Scholarship) ด้วยการให้ทุนนักเรียนในพื้นที่ต่างจังหวัดไปเรียนต่อในต่างประเทศซึ่งก็เป็นไปได้จริง

โครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมของเมืองที่มีความเหลื่อมล้ำสูงกลายเป็นแรงผลักดันหนึ่งที่ทำให้ผู้คนในระดับล่างเข้าสู่เส้นทางการพนันเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งของการแสวงหาเงินตรา หรือใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขยับเลื่อนสถานะทางสังคมใหม่ของกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อย/ผู้ประกอบการอาชีพอิสระ แรงงาน/พนักงานระดับล่างในโรงงานอุตสาหกรรม เกษตรกรรายย่อย เนื่องจากพวกเขาต้องอยู่ในโครงสร้างที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ เช่น การได้รับรายได้ต่ำ การถูกบีบบังคับให้ทำงานล่วงเวลาทั้งในทางตรงและทางอ้อม การถูกกดราคาผลผลิต ความไม่แน่นอนจากการประกอบอาชีพ ขณะที่กลุ่มเยาวชนที่อยู่นอกระบบการผลิตเชิงอุตสาหกรรมและการเกษตร พวกเขาจะมีการรับรู้โลกผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ก้าวไปไกลกว่ากรอบจารีตทางสังคมที่เป็นอยู่จริง มีความรู้ความสามารถที่จะคิดและตัดสินใจเองได้ กลุ่มนี้จึงมีความปรารถนาที่จะสร้างเนื้อสร้างตัวด้วยตนเองอย่างรวดเร็ว ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของการพนันในสังคม จึงเป็นพื้นที่หรือสนามที่ผู้คนถูกกดดันทางสังคม การถูกเอารัดเอาเปรียบ หรือการได้รับความไม่เป็นธรรมในการเป็นลูกจ้าง พนักงาน และความผิดหวังจากการประกอบอาชีพต่างเข้ามาแสวงหาความหมายและผลประโยชน์ ดังนั้นการพนันจึงทำหน้าที่อยู่ในโครงสร้างสังคม 3 ลักษณะ คือ ช่องทางการหารายได้เสริม กิจกรรมสันทนาการและการปลดปล่อยทางอารมณ์ การประกอบสร้างเครือข่ายทางสังคมใหม่

แนวทางการจัดการการพนันในสังคมไทย คือ ควรปรับปรุงข้อกำหนด กฎระเบียบ มาตรการต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้มีการจัดการพนันบางชนิดที่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การขออนุญาตเล่นการพนันภายในครอบครัวขณะเดินทางท่องเที่ยว การสร้างค่านิยมการพนัน ผู้เล่นพนัน และนักพนันให้ชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงการอธิบายผู้เล่นพนันทุกคนคือนักพนัน เนื่องจากทั้งสองกลุ่มนี้มีพฤติกรรมการเล่นที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน และพัฒนากลไกการสร้างการเรียนรู้ผลกระทบทางการพนันที่หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรภาคประชาชนที่ได้มีการขับเคลื่อนร่วมกันก็ต้องทำหน้าที่ในการสร้างความรู้ พัฒนากิจกรรมเพื่อลดปริมาณการเล่นพนัน หรือการเล่นการพนันอย่างรู้เท่าทัน

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “โครงสร้าง ผู้กระทำการ และปฏิบัติการทางสังคมของการเล่นการพนันในพื้นที่ภาคกลาง” วัตถุประสงค์การศึกษา ได้แก่ การวิเคราะห์เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการเล่นพนันของผู้กระทำการ การวิเคราะห์รูปแบบการเล่นการพนันของผู้กระทำการแต่ละช่วงชั้นทางสังคม และสร้างข้อเสนอแนะในการป้องกัน แก้ไข ปัญหาการเล่นการพนัน ขอบเขตพื้นที่ที่ดำเนินการวิจัย ได้แก่ จังหวัดชลบุรี และจังหวัดอยุธยา ผลการศึกษาพบว่าพื้นที่การวิจัยอยู่ในบริบทของความเป็นเมืองมีความหลากหลายทางด้านวิถีการผลิต และการเคลื่อนย้ายของผู้คนต่างถิ่นเข้ามาอยู่ในเมือง การพนันได้มีบทบาททางสังคม ได้แก่ การเป็นกลไกในการแสวงหารายได้ของรัฐ การพนันถูกใช้เป็นช่องทางแสวงหารายได้หรือการขยับเลื่อนสถานะทางสังคมใหม่ และการพนันยังเป็นสนามของการต่อสู้ต่อรองของผู้คนถูกกดขี่ทางสังคม เป็นกิจกรรมสันตนาการเพื่อปลดปล่อยอารมณ์ และการประกอบสร้างเครือข่ายทางสังคมใหม่ แนวทางการจัดการการพนันในสังคมไทย คือ การปรับปรุงข้อกำหนด กฎระเบียบ มาตรการต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในทางสังคม เพื่อเปิดพื้นที่และสร้างความชัดเจนระหว่างนักพนัน ผู้เล่น และการนิยามการพนัน และพัฒนากลไกการสร้างการเรียนรู้ ผลกระทบทางด้านการพนันที่หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรภาคประชาชนที่ได้มีการขับเคลื่อนร่วมกัน ก็จะต้องทำหน้าที่ในการสร้างความรู้ พัฒนากิจกรรมเพื่อลดปริมาณการเล่นพนัน หรือการเล่นการพนันอย่างรู้เท่าทัน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	3
ขอบเขตการศึกษา.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	14
นิยามศัพท์.....	18
ข้อจำกัดการวิจัย.....	18
2 เจื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการเล่นพนันของผู้กระทำการแต่ละช่วงชั้นทางสังคม: กรณีศึกษา จังหวัดชลบุรี.....	19
บริบทพื้นฐานและความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ในจังหวัดชลบุรี.....	19
เจื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการเล่นพนันของผู้กระทำการแต่ละช่วงชั้นทางสังคม..	41
รูปแบบการเล่นพนันของผู้กระทำการกลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี.....	70
ข้อเสนอแนะในการป้องกัน แก้ไขปัญหาการเล่นพนัน จังหวัดชลบุรี.....	121
3 เจื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการเล่นพนันของผู้กระทำการแต่ละช่วงชั้นทางสังคม: กรณีศึกษา จังหวัดอยุธยา.....	132
บริบทพื้นฐานและความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ในจังหวัดอยุธยา.....	132
เจื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการเล่นพนันของผู้กระทำการแต่ละช่วงชั้นทางสังคม..	142
รูปแบบการเล่นพนันของผู้กระทำการกลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดอยุธยา.....	165
ข้อเสนอแนะในการป้องกัน แก้ไขปัญหาการเล่นพนัน จังหวัดอยุธยา.....	218
4 สรุป สังเคราะห์ อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	226
5 บรรณานุกรม.....	251

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การพนันของพื้นที่ภาคกลางปี พ.ศ. 2562 จังหวัดอยุธยาและจังหวัดชลบุรี สํารวจโดยศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน ได้แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนผู้ที่เล่นการพนันในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา มีประชากรในจังหวัดชลบุรีเล่นการพนันสูงถึงร้อยละ 60.8 อยู่ในอันดับ 13 มีมูลค่าหนี้สินจากการพนันรวมมากกว่า 41 ล้านบาท เมื่อเฉลี่ยหนี้สินรายบุคคลอยู่ที่ 30,000 บาทต่อรายอยู่ในอันดับ 6 ของประเทศ จากจังหวัดที่มีหนี้สินจากการเล่นพนันเฉลี่ยต่อคนสูงสุดสอดคล้องกับข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติจังหวัดชลบุรีปีพ.ศ.2561 เกี่ยวกับรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเฉพาะค่าซื้อสลากกินแบ่ง/หวยรัฐบาลและการพนันอื่น ๆ สูงถึง 170,496,062 บาทและมีจำนวนเงินการเล่นต่อเดือนส่วนใหญ่ตั้งแต่ 15,001 – 300,000 บาทและประชากรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเล่นการพนันมีสัดส่วนร้อยละ 51.4 อยู่ในอันดับที่ 45 ของประเทศ ข้อมูลจากการสำรวจของสำนักงานสถิติจังหวัดอยุธยาปีพ.ศ.2561 เกี่ยวกับรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเฉพาะค่าซื้อสลากกินแบ่ง/หวยรัฐบาลและการพนันอื่น ๆ เป็นจำนวน 37,452,994 บาท จำนวนเงินการเล่นต่อเดือนอยู่ในระดับต่ำตั้งแต่ 3001 – 100,000 บาท

รายงานการศึกษาสถานการณ์ พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทย ปี 2562 โดยศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ ผลการสำรวจได้แสดงให้เห็นว่า เด็กและเยาวชน (อายุ 15 – 25 ปี) จำนวนร้อยละ 58.2 เคยเล่นการพนัน และกลุ่มผู้เล่นวัยเยาวชนนี้เริ่มต้นเล่นการพนันครั้งแรกตั้งแต่อายุไม่เกิน 15 ปี อัตราส่วนการเล่นการพนันของเยาวชนในพื้นที่ภาคกลางมีปริมาณมากกว่า 1.1 ล้านคน มีนักพนันหน้าใหม่วัยเยาว์เพิ่มขึ้นราว 2 แสนราย ผู้เล่นเหล่านี้จะนิยมเล่น หวยใต้ดิน สลากกินแบ่งรัฐบาล พนันไพ่ ทายผลฟุตบอล และ ไฮโล/น้ำเต้าปูปลา โดยวงเงินเฉลี่ยการเล่นพนันจะเพิ่มสูงขึ้นเมื่อมีประสบการณ์การเล่นสูงมากขึ้นและมีแนวโน้มการติดการพนันเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกัน จากผลการสำรวจเดียวกันนี้ได้พบว่ามีเด็กและเยาวชนเป็นหนี้จากการมากถึง 839,000 คน ซึ่งนำไปสู่ผลกระทบทางสังคม เช่น ขาดเงินในชีวิตประจำวัน ปัญหาความเครียด ผลกระทบจากการทำงานและการเรียน สุขภาพทรุดโทรม เป็นต้น

สถานการณ์การเล่นพนันของผู้สูงอายุในพื้นที่ภาคกลางอยู่ในลำดับที่ 2 รองจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีสัดส่วนผู้เล่นสูงถึง 42.4 วงเงินที่ใช้เล่นการพนันมีแนวโน้มเพิ่มตามระดับรายได้ เช่น ผู้สูงวัยที่มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 20,000 บาทต่อเดือน จะมีวงเงินเฉลี่ยในการเล่นพนันสูงถึง 3,357 บาทต่อเดือน เป็นจำนวนเงินการเล่นที่เพิ่มสูงขึ้นมากกว่า 2 เท่าของกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า

20,000 บาทต่อเดือน ปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุเล่นพนัน คือ ความชอบเสี่ยงโชค/ดวง การพักผ่อน และความชอบส่วนตัว การพนันที่นิยมเล่นในกลุ่มผู้สูงอายุ ได้แก่ สลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน และพนันไพ่ อาจมีความแตกต่างในบางประเภทของการพนันบ้างตามการจำแนกในเรื่องของเพศ เช่น วัวชน/ชนไก่ เป็นต้น ผลกระทบทางสังคม เช่น ขาดเงินในชีวิตประจำวัน ปัญหาความเครียด มีปากเสียงทะเลาะกับคนในครอบครัว

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมของจังหวัดอยุธยา และจังหวัดชลบุรี เป็นพื้นที่การเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรแหล่งสำคัญของประเทศ ได้แก่ การปลูกข้าว การทำปศุสัตว์ การประกอบอาชีพประมงน้ำจืด และประมงน้ำเค็ม เป็นศูนย์กลางทางการค้าของภูมิภาค นโยบายการพัฒนาเชิงโครงสร้างพื้นฐาน แนวทางการพัฒนาการเข้าสู่เศรษฐกิจการค้าการบริการ และภาคอุตสาหกรรมทำให้เกิดการแตกตัวทางสังคมที่มีลักษณะแตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตในภาคการเกษตรรายย่อย มีการลงทุนเพื่อประกอบอาชีพทางการเกษตร เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ บนที่ดินของตนเองผลผลิตจะถูกจำหน่ายออกสู่ตลาด

กลุ่มผู้ประกอบรายย่อยหรือกลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระ กล่าวได้ว่ามีส่วนค่อนข้างมากที่สุด ผู้คนเหล่านี้เติบโตขึ้นมาพร้อมกับการขยายตัวของเมืองที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจการค้าและภาคบริการ ซึ่งเปิดโอกาสให้พวกเขาเหล่านี้สามารถลงทุนค้าขายเก็บออม ยกระดับชีวิตสถานะทางด้านเศรษฐกิจการเงิน และความสบายของครอบครัว

กลุ่มแรงงาน พนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่จะเป็นคนพลัดถิ่นที่อพยพเคลื่อนย้ายมาจากท้องถิ่นอื่น ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อการแสวงหางานทำที่ตนเองสามารถจะกระทำได้ มีรายได้ตามความเหมาะสมซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยหน่วยงานภาครัฐบาล แรงงานต่างพื้นที่ต้องแบกรับอัตราค่าครองชีพในเมืองอุตสาหกรรมอัตราที่มีมูลค่าสูง เนื่องจากการดำเนินชีวิตประจำวันคือต้นทุน จำเป็นต้องยอมจำนนถูกบีบบังคับทั้งในทางตรงและทางอ้อมเพื่อการทำงานอย่างหนักหน่วง

การเกิดขึ้นของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่เติบโตขึ้นมาพร้อม ๆ กับการขยายตัวของเทคโนโลยี ดิจิตอลทำให้กลุ่มคนเหล่านี้มีความสัมพันธ์อยู่กับโลกของอินเทอร์เน็ต โลกเสมือนจริง หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งส่งผลต่อมุมมองและโลกทัศน์ของพวกเขาที่มีต่อโลกแบบเดิมได้แตกต่างไป

ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้เกิดกลุ่มทางสังคมได้แก่ กลุ่มเกษตรกรรายย่อย กลุ่มอาชีพอิสระหรือผู้ประกอบการรายย่อย กลุ่มแรงงานพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม และกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่เข้าไปมีความสัมพันธ์อยู่กับการเล่นการพนันที่มีความหลากหลาย ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในประเด็นโดยมีคำถามวิจัยหลักว่า “ภายใต้โครงสร้างทางสังคมแบบใหม่ในพื้นที่ภาคกลางมีเงื่อนไขอะไรบ้างที่ผลักดันให้ผู้คน/กลุ่มคนเข้าสู่วิถีของการพนัน และมีพฤติกรรม รูปแบบหรือลักษณะการเล่นอย่างไร?”

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการเล่นพนันของผู้กระทำการแต่ละช่วงชั้นทางสังคม
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการเล่นการพนันของผู้กระทำการแต่ละช่วงชั้นทางสังคม
3. เพื่อสร้างข้อเสนอแนะในการป้องกัน แก้ไข ปัญหาการเล่นการพนันของผู้กระทำการแต่ละช่วงชั้นทางสังคม

3. ขอบเขตการศึกษา

(1) **ขอบเขตเชิงพื้นที่** คณะผู้วิจัยใช้พื้นที่จังหวัดอยุธยาบริเวณอำเภอเมืองเพื่อศึกษาผู้เล่นการพนันที่อยู่ในกลุ่มของผู้ประกอบการรายย่อย และกลุ่มของเยาวชน พื้นที่ของอำเภออุทัยซึ่งเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมโรจนะ และบางส่วนของอำเภอบางปะอินเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค (Hitech) เพื่อศึกษากลุ่มพนักงานแรงงาน และพื้นที่ของอำเภอบางบาลซึ่งเป็นพื้นที่ทำเกษตรกรรมที่สำคัญของเมืองอยุธยา

พื้นที่จังหวัดชลบุรีจะใช้พื้นที่ของอำเภอเมืองชลบุรี ซึ่งเป็นศูนย์รวมของผู้ประกอบการรายย่อยที่อยู่ในภาคบริการและการท่องเที่ยว ศูนย์กลางทางด้านการศึกษาเพื่อศึกษาผู้เล่นพนันที่อยู่ในกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพอิสระ กลุ่มเยาวชน พื้นที่ตอนบนซึ่งเป็นพื้นที่เพาะปลูกสำคัญได้แก่ อำเภอบ้านบึง อำเภอพนัสนิคม จะใช้ในการศึกษากลุ่มเกษตรกรรม และพื้นที่ของอำเภอศรีราชาซึ่งเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง และนิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง เพื่อศึกษากลุ่มแรงงานและพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม

(2) **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ผู้วิจัยจะวิเคราะห์โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมที่มีผลต่อการเล่นการพนันของผู้กระทำการกลุ่มต่าง ๆ หลังจากนั้นจะวิเคราะห์ผู้กระทำการทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเล่นพนัน คือ กลุ่มเยาวชน กลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม กลุ่มเกษตรกรรายย่อย กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ โดยการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) การเชื่อมร้อยเครือข่าย (Internetworking) การกระชับเครือข่าย (Interlocking) และปฏิบัติการทางสังคม (Social Practices) ของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องท้ายที่สุดจะทำการสังเคราะห์เพื่อสร้างข้อเสนอแนะและมาตรการป้องกัน แก้ไข ปัญหาการพนันในแต่ละช่วงชั้นทางสังคม

(3) **ขอบเขตของเวลา** คณะผู้วิจัยจะศึกษาความเปลี่ยนแปลงโดยให้ความสำคัญที่ถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนของพื้นที่ได้แก่ ภายหลัง พ.ศ.2525 โดยก่อนหน้านี้ระบบการผลิตส่วนใหญ่ของพื้นที่ยังคงเป็นการผลิตทางด้านการเกษตรเพื่อการค้า ต่อมานโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและแนวทางการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวได้ส่งผลทำให้เกิดการขยายตัวของเมือง การเคลื่อนย้ายผู้คนเข้าสู่ชีวิต

แรงงาน การผันตัวเป็นผู้ประกอบการมีอัตราสูงมากขึ้น จนกระทั่งถึง ปีพ.ศ.2563 การขยายตัวของเทคโนโลยี การติดต่อข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วพร้อมกับความเจริญเติบโตของกลุ่มคนรุ่นใหม่หรือเยาวชนที่มีความสัมพันธ์กับระบบเทคโนโลยีอย่างเข้มข้น

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 องค์ความรู้ใหม่ที่มีมิติและมุมมองการพนันที่มาจากกลุ่มช่วงชั้นทางสังคมที่ประกอบไปด้วยโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม

4.2 องค์ความรู้จะนำไปสู่การออกแบบแนวทางการจัดการการเล่นการพนันของรัฐเพื่อจำกัดการเล่นการพนันในพื้นที่ภาคกลาง

4.3 องค์ความรู้จากการวิจัยจะนำไปสู่แนวทางการสร้างมาตรการทางสังคมที่มุ่งคุ้มครองกันทางสังคมอย่างเฉพาะเจาะจงในแต่ละกลุ่มช่วงชั้นทางสังคม หรือพื้นที่ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและสังคม

5. แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง“โครงสร้าง ผู้กระทำการ และปฏิบัติการทางสังคมของการเล่นการพนันในพื้นที่ภาคกลาง” คณะผู้วิจัยจะศึกษาโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการพนันกับวัฒนธรรม และแนวคิดรูปแบบค่านิยมทางวัฒนธรรม ตลอดจนการทบทวนเอกสารและสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบความคิดเพื่อการวิเคราะห์การพนันในพื้นที่ภาคกลาง

(1) แนวคิดเกี่ยวกับการพนันกับวัฒนธรรม

การพนันในมุมมองทางด้านสังคมวิทยา โดย E.C. Devereux (1949) เรื่อง Gambling and the Social Structure ที่อธิบายว่าพฤติกรรมการเล่นการพนันเป็นเรื่องของการทำหน้าที่ในลักษณะที่เป็นกิจกรรมที่สามารถสนองความต้องการบางอย่างให้แก่สังคมได้ คือการปลดปล่อยตนเองออกจากความเครียดและการบรรเทาความน่าเบื่อจากการดำเนินชีวิตประจำวัน ภายใต้กฎระเบียบกฎเกณฑ์จากสถาบันต่าง ๆ ที่ปิดโอกาสให้ปัจเจกบุคคลแสวงหาความตื่นเต้นท้าทายในชีวิต และเห็นว่าการพนันเป็นแนวทางหนึ่งที่เปิดโอกาสในการแสวงหาความสำเร็จในการดำเนินชีวิต (Jan McMillen et al, 1996)

ในหนังสือเรื่อง Gambling Cultures: Studies in history and interpretation โดย Jan McMillen (1996) เป็นบรรณาธิการ ได้อธิบายว่า การพนัน คือ รูปแบบหนึ่งหรือคุณลักษณะหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะในปี 1960s การพนันมีอัตราการขยายตัวสูงมากขึ้น แต่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมทางด้านกฎหมายและเป็นการประกอบธุรกิจ เนื่องจากการขยายตัวของชนชั้นกลางที่มีฐานะดีขึ้น และความคิดแบบเสรีนิยมอันเป็นคุณค่าทางสังคมในสังคมอุตสาหกรรม

ตะวันตก, ผลประโยชน์ทางธุรกิจการพนันถูกมองว่าเป็นโอกาสใหม่ที่ก่อให้เกิดผลกำไรจากการลงทุน หน่วยงานของรัฐก็ถูกกระตุ้นให้ออกกฎหมายโดยมีเป้าหมายคือการหารายได้เพิ่มขึ้น พร้อมกับการออกกฎหมายเพื่อควบคุมการขยายตัวของพนันที่ผิดกฎหมาย แนวทางกฎหมายคือการจัดระเบียบใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์เชิงพาณิชย์ ก่อให้เกิดการพนันรูปแบบใหม่เพื่อดึงดูดผู้เล่นหน้าใหม่ (new players) เช่น แข่งม้า แข่งรถ คาสีโน, วัฒนธรรมการพนันแบบดั้งเดิมถูกควมรวมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในเชิงนโยบายการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวของการท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมการบิน

ขณะเดียวกันนี้การพนันก็ยังได้ดึงดูดความสนใจจากหลายภาคส่วน และความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม การศึกษาทางวิชาการด้านการพนันเชิงพาณิชย์ในอังกฤษและสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1970 แต่ก็ยังเป็นการศึกษาการพนันที่เกี่ยวกับข้อกั้วลทางด้านกฎหมายเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาภายหลังเริ่มมีการสนับสนุนและให้ความสนใจการศึกษาเชิงวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์, สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งมีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น เช่น ความซับซ้อนของลักษณะหรือความซับซ้อนของการพนัน และ พลวัตของการพนันในสังคมสมัยใหม่ เป็นต้น

บทความเรื่อง Understanding Gambling: History, Concepts and Theories ในหนังสือเล่มเดียวกันนี้ Jan McMillen มองว่าการพนันเป็นลักษณะหนึ่งในกิจกรรมทางสังคมที่ปรากฏในแทบทุกวัฒนธรรมและทุกช่วงเวลาซึ่งหมายความว่าปรากฏการณ์ร่วมทางสังคมมนุษย์ และได้ทำการสังเคราะห์การศึกษาการพนันออกมาได้ 2 กลุ่ม คือ หนึ่งทฤษฎีพื้นฐานและประวัติศาสตร์ (Theoretical and Historical Foundations) สองคือการพนันและสังคมในแต่ละมุมมอง (Gambling and Society : Conventional Views) ประกอบด้วย การศึกษาการพนันเชิงลบ (The negative view) โดยมองว่าการเล่นการพนันจะนำไปสู่ปัญหาสังคมที่หลากหลายการศึกษาการพนันในเชิงบวก (Positive perspective : gambling as leisure) ที่มองว่าการพนันคือกิจกรรมสันทนาการ กิจกรรมเพื่อการผ่อนคลาย โดยการวิเคราะห์ตั้งอยู่บนฐานคิดแบบสังคมวิทยาเสรีนิยมการศึกษาการพนันเชิงบวกในมิติของการบริหารจัดการสังคม (Positive perspective : social administration) มีการศึกษาจำนวนมากที่ทำการขยายการวิเคราะห์แบบวัฒนธรรมหรือจิตวิทยาของผู้เล่น เห็นว่าการขยายให้มีการพนันถูกกฎหมายที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นในปี 1970s ในอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ได้มีการศึกษาอย่างจริงจังและการเริ่มต้นของการวางเชิงนโยบายเพิ่มมากขึ้น การศึกษาวิจัยในกลุ่มนี้เห็นว่า การพนันมีความเกี่ยวพันกับโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างแยกไม่ออก ดังจะเห็นได้จากการศึกษาจำนวนมากได้แสวงความกังวลเกี่ยวกับความไม่ยุติธรรมทางสังคม ความไม่เท่าเทียมหรือความเหลื่อมล้ำ หรือการใช้กฎหมายการพนันที่ส่งผลกระทบต่อทางสังคมการศึกษาการพนันกับนโยบาย (Gambling and policy analysis) การศึกษาตามแนวนี้นี้เกิดขึ้นภายหลังปี 1970s ที่ทำให้ธุรกิจการพนันมีความชอบธรรมทางกฎหมาย เช่น ล็อตเตอรี คาสีโน

ส่งผลให้เกิดการขยายตัวเชิงพาณิชย์อย่างขนานใหญ่ และความรับผิดชอบเชิงสาธารณะภายใต้ข้อกำหนดของระเบียบใหม่ ข้อกำหนด/ระเบียบเชิงการเมืองและวัฒนธรรมได้ส่งต่อการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจอย่างแยกไม่ออก โดยทั่วไปการศึกษาในกลุ่มนี้จะใช้พื้นที่ของอังกฤษ สหรัฐอเมริกา หรือแคนาดาเป็นกรณีศึกษา ประเทศเหล่านี้จะอนุญาตให้เล่นการพนันได้ตามกฎหมาย การศึกษาตามแนวทางการวิเคราะห์ทางเลือกสาธารณะ (Public choice analysis) การศึกษาตามแนวทางนี้ได้มีอิทธิพลกับการขยายตัวของธุรกิจการพนันประเภทคาสีโนในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นรูปแบบของการพนันร่วมสมัยที่สะท้อนถึงอุดมการณ์ทางการเมืองของระบบเสรีนิยมและความเจริญเติบโตในทางเศรษฐกิจในยุคนั้นได้เป็นอย่างดี โดยการศึกษาในช่วง 1970s จะให้ความสำคัญกับการศึกษาเชิงกฎหมายการบังคับใช้ หรือความเบี่ยงเบนของการใช้กฎหมาย (legalization of deviance) ต่อมาในปี 1980 เกิดการศึกษาตามแนวทางของนโยบายและแนวทางปฏิบัติเชิงพาณิชย์, กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง, ความสัมพันธ์ของรัฐกับการประกอบธุรกิจ, การตัดสินใจและการเปลี่ยนแปลง และอาชญาวิทยาและประวัติศาสตร์ของกฎหมาย (Criminology and the history of law) แนวทางการศึกษานี้ได้ขยายจากนโยบายการพนัน (gambling policies)สู่ประเด็นของอาชญาวิทยาซึ่งเป็นประเด็นความท้าทายอย่างมากในยุคแห่งการขยายตัวของธุรกิจการพนันและกลายเป็นความท้าทายและข้อถกเถียงต่อการพัฒนานโยบายการพนันที่มีต่ออาชญาวิทยาและประวัติศาสตร์ของกฎหมาย ในช่วงปี 1970s เมื่ออาชญากรรม กฎหมาย และความสงบเรียบร้อยเป็นประเด็นสาธารณะที่สำคัญ จึงกลายเป็นช่วงของทศวรรษที่มีการถกเถียงกันในทางทฤษฎีและการเมืองที่เกี่ยวกับรัฐตามแนวคิดของอาชญาวิทยา

บทสรุปจากบทความของ Jan McMillen ได้อธิบายว่าการสำรวจการศึกษาการพนันนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายที่จะนำไปสู่ความเข้าใจการพนันในเชิงพาณิชย์ การติดตามผลกระทบของการปฏิบัติ การพัฒนาทฤษฎีการพนันระดับชาติ แต่ยังคงจำกัดเชิงวิเคราะห์ที่มีข้อจำกัด หรือบทลงโทษ แต่ด้วยฐานคิดของการวิเคราะห์เชิงทฤษฎีที่พยายามอธิบายถึงการพนันคือพฤติกรรมและคุณลักษณะของนักพนัน Jan McMillen เสนอว่าช่องว่างของการศึกษาเชิงประจักษ์และทฤษฎีที่ค่อนข้างน้อยและยังไปปรากฏคือ การศึกษาการพนันในวัฒนธรรมเอเชียในสังคมสมัยใหม่ที่ไปค่อยได้รับการศึกษา และการศึกษาตามแนวคิดทฤษฎี สังคมศาสตร์ และการสร้างอำนาจ จากแนวคิดของ Barthes (1973) และ Foucault (1974,1980) และปริณิถนของการวิจัยแบบสตรีนิยม ซึ่งการวิจัยการพนันได้รับความสนใจค่อนข้างน้อยในมิติของวัฒนธรรมศึกษาและสตรีศึกษา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญที่จะทำให้เกิดความเข้าใจสังคมร่วมสมัยได้อย่างถ่องแท้มากขึ้น

(2) แนวคิดรูปแบบค่านิยมทางวัฒนธรรม (Cultural Values Model)

การทบทวนแนวทางการศึกษาการพนันของ Jan McMillen คณะผู้วิจัยได้นำแนวคิดรูปแบบค่านิยมทางวัฒนธรรม (The Cultural Values Model) ของ Janet Stephenson (2008) ที่

อธิบายความหมายของ Value และ Cultural Values ในบริบทนี้ว่าวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่มีพลวัต เป็นพื้นที่ที่ให้ผู้คนเข้ามามีบทบาทในการสรรค์สร้างชีวิตและทำการผลิต

Thrift and Whatmore (2004) ได้อธิบายว่า“Culture”ในทุกวันนี้ปรากฏออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ได้แก่ ด้านมานุษยวิทยาหมายถึงความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์, ในเชิงโครงสร้างเห็นว่าเป็นการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่ม และหมายความถึงกระบวนการทางสังคมด้วย โดยทั่วไปผู้คนจะถือว่าเป็นวิถีการดำเนินชีวิต (live culturally) มากกว่าที่จะเป็นวัฒนธรรม(Culture) เมื่อพิจารณาในแง่แล้ว “วัฒนธรรมเป็นสิ่งสร้างสรรค์ของมนุษย์มากกว่าที่จะเป็นสิ่งที่แสดงในการเป็นตัวแทนของโลก” ดังนั้นพลวัตของความรู้สึกเชิงวัฒนธรรมจึงถูกใช้ในนิยามนี้

ส่วนแนวคิดของ “Value” ที่เชื่อว่าเป็นคุณสมบัติที่แท้จริงหรือคุณค่าแท้จริงและมีความเป็นสากล แต่โดยทั่วไปนี้เห็นว่า Value เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นภายใต้บริบททางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องอยู่กับ “เวลา” และ “สถานที่” ดังนั้น “ค่านิยมทางวัฒนธรรม” จึงมีความหมายที่หมายถึง “กลุ่ม” หรือ “ชุมชน” หรือความเห็นชอบทางสังคมที่ยอมรับว่าสิ่งนั้นคือคุณค่าหรือค่านิยม

แนวคิดค่านิยมทางวัฒนธรรม The Cultural Values Model ได้อธิบายว่า พื้นฐานปฏิสัมพันธ์ของผู้คนที่มีการเจตจำนงไปในทิศทางเดียวกันและผูกพันอยู่กับภูมิโนเวศ/พื้นที่ทางกายภาพที่ทำหน้าที่บรรจุหรือกำหนด ความหมายของการดำเนินชีวิต ความรู้สึก กิจกรรมของมนุษย์ ที่จะนำไปสู่การก่อรูปเชิงโครงสร้างทางสังคมภายในพื้นที่ (Forms) รูปแบบ คือ พื้นที่ของการใช้เหตุผล/การกระทำของมนุษย์ เพื่อสร้าง/การก่อรูปโครงสร้างทางสังคมภายใต้สถานการณ์/บริบทที่มีความร่วมสมัย (Relationships) คือความสัมพันธ์ของมนุษย์ภายใต้โครงสร้างหนึ่ง อันรวมไปถึงการเข้าใจของความหมาย ความรู้สึก หรือการมีจิตสำนึกร่วมกัน (Practices) คือกระบวนการปฏิบัติการทางสังคม เช่น กิจกรรมในชีวิตประจำวัน กิจกรรมทางวัฒนธรรม เป็นต้น

(3) แนวคิดการพนันเชิงโครงสร้างหน้าที่ทางสังคม

โครงสร้างหน้าที่เป็นคำอธิบายชุดหนึ่งของสังคมวิทยาที่ตั้งอยู่บนฐานคิดว่า “สังคมประกอบด้วยองค์ประกอบที่มีหน้าที่ต่างกัน” และเมื่อองค์ประกอบหลักของความขัดแย้งในสังคมสังคมจะสร้างกลไกเพื่อจัดการความขัดแย้งและการบูรณาการระบบทั้งหมด โดยมองว่าสังคมเปรียบเสมือนเครื่องจักรหรือสิ่งมีชีวิตที่ควบคุมตนเองได้ซึ่งจะรักษาสมดุลเมื่อเวลาผ่านไป

การศึกษาชิ้นสำคัญที่จะนำมาสู่แนวทางการสังเคราะห์ ได้แก่ Gambling and the Social structure: A Sociological Study of Lotteries and Horseracing in Contemporary America ของ Edward Devereux’s และการศึกษาเรื่อง Gambling in Sweden ของ Nechama Tec โดยการศึกษาของ Devereux ได้เปิดเผยถึงมุมมองหนึ่งของการพนันในฐานะที่เป็นหน้าที่หนึ่งทางสังคม โดยเสนอว่าการพนันเปรียบเสมือน “วาล์วนิรภัย (Safety valve)” สำหรับผ่อนคลายความตึงเครียด ความผิดหวังของบุคคล โดยเขาอธิบายขยายความต่อไปว่าความรู้สึกดังกล่าวถูกสร้างขึ้นโดยระบบทุน

นิยม ปังเจกบุคคลอยู่ภายใต้วิถีการผลิตแบบอุตสาหกรรมซึ่งไม่มีทางที่ทุกคนจะประสบความสำเร็จได้ ถึงแม้ว่าจะพยายามอย่างหนักหน่วงมากขนาดไหนก็ไม่มีทางที่จะเป็นไปได้ การพนันสามารถช่วยลดความตึงเครียดและเยียวยาความผิดหวังได้ Devereux's ได้อธิบายการซื้อล็อตเตอรี่ว่าปังเจกบุคคลสามารถผันถึงการได้รับโชคลาภซึ่งคุณลักษณะหนึ่งของความสำเร็จ ผู้คนที่เดิมพันม้าแข่ง คือความรู้สึกที่พวกเขาสามารถควบคุมและจัดการทรัพยากร จากความรู้สึกที่พวกเขา (แรงงาน) ถูกปฏิเสธในชีวิตประจำวันที่ต้องอยู่ในฐานะของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือพนักงานในโรงงาน โดยความตึงเครียดเหล่านี้หากไม่ได้รับการระบายอาจนำไปสู่อันตรายต่อสังคมและวิถีการผลิต (James Frey ,1984; Binde Per, 2009)

การศึกษาของ Tec's ที่ศึกษารูปแบบการพนันที่ถูกกฎหมายในประเทศสวีเดน ได้มีข้อสังเกตที่น่าสนใจว่าร้อยละ 75 ของผู้เล่นจะเป็นผู้ชายซึ่งนำไปสู่ข้อถกเถียงที่ว่าด้วยการพนันในฐานะที่เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางสังคม โดย Tec ได้วิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการเล่นพนันของชนชั้นต่าง ๆ ทางสังคม และนำไปสู่ข้อสรุปว่าสามารถลดความไม่พอใจทางสังคมได้ และได้อธิบายต่อไปว่าการรักษาความหวังของการมีชีวิตอยู่เพื่อรอวันที่สังคมจะดีกว่าเดิม การพนันจะช่วยบรรเทาความหงุดหงิด ความคับแค้นใจบางส่วนออกไปจากสิ่งที่พวกเขาต้องเผชิญ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนที่จะมาเติมเต็มความปรารถนาในการเคลื่อนไหวของพวกเขา และ Tec ได้อธิบายไว้ได้อย่างน่าสนใจว่า สังคมสวีเดนในทศวรรษที่ 1960 หากปราศจากแหล่งเล่นพนันถูกกฎหมาย football pools (Stryktipset) อาจจะต้องเผชิญอยู่กับความเสี่ยงการปฏิวัติทางชนชั้นในสังคม ซึ่งจะนำโดยกลุ่มแรงงานผู้คับข้องใจหรือผิดหวัง ดังนั้นจึงสอดคล้องกับการศึกษาของ Devereux ว่าการพนันมีหน้าที่หนึ่งทางสังคมคือ “วาล์วนิรภัย”¹ (James Frey ,1984)

แนวทางการศึกษานี้จะมองว่าการพนันมีหน้าที่หนึ่งในโครงสร้างทางสังคม โดยการพนันจะเปรียบเสมือน “วาล์วนิรภัย (Safety valve)” โดยอาศัยแนวคิดของ Devereux และในขณะเดียวกันการพนันยังเป็นพื้นที่หนึ่งทางสังคมที่ใช้เป็นเครื่องมือในการตอบโต้กับเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานและมาตรฐานทางจริยธรรมทางสังคม

¹ แนวคิดการพนันของ Structural functionalism ได้สร้างข้อถกเถียงกับกลุ่ม Social pathology ที่มองการพนันด้านลบส่งผลให้เกิดอาการเจ็บป่วยทางสังคม และถูกวิพากษ์วิจารณ์จากกลุ่มการเมืองฝ่ายซ้าย โดยอ้างถึง “วาล์วนิรภัย (Safety valve)” มีหน้าที่ช่วยสังคมให้พ้นออกจากอันตรายที่มีความคับแค้นใจ คับข้องใจของผู้คนต่อสถานภาพการดำรงชีวิตของพวกเขา ด้วยเหตุนี้ “วาล์วนิรภัย (Safety valve)” จะดำรงรักษาระเบียบทางสังคมให้กับผู้มีอำนาจอยู่เสมอ เช่น ชนชั้นนายทุน และการพนันคือการปกป้องผลประโยชน์ของพวกเขา (นายทุน) โดยมีหน้าที่เป็นยาฝิ่นของประชาชน “opium of the people” โดยกลุ่มนี้จะอ้างย้อนกลับไปงานของ Karl Marx's เกี่ยวกับศาสนากับชนชั้นแรงงาน

(4) เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพนันแล้วทำการสังเคราะห์การศึกษา ออกมาเป็น 3 แนวทางได้แก่ การศึกษาแนวการอธิบายเชิงประจักษ์ การศึกษาแนวเศรษฐศาสตร์ การเมือง และการศึกษาแนววัฒนธรรมศึกษา

4.1 การศึกษาแนวการอธิบายเชิงประจักษ์

การศึกษาตามแนวทางนี้มักจะให้ความสำคัญและการอธิบายปรากฏการณ์ ถึง พฤติกรรมหรือโครงสร้างของการเล่นการพนัน ที่มองว่าการพนันเป็นสิ่งที่สัมพันธ์อยู่กับศีลธรรม และมีผลอย่างมากต่อการศึกษาดังในการวิจัยของสไตน์ สร้างไทรกและคณะ (2557) ที่ศึกษาเกี่ยวกับบ่อน คาสีโน ช่องสง่า-ช่องจรีอกเจียม อ.อัลลองเวง จ.อุตรดิตถ์ประเทศกัมพูชา กับวิถีการพนันของ ชาวบ้านชายแดน โดยอธิบายถึงผลกระทบจากการเกิดขึ้นของบ่อนการพนัน เช่น ปัญหาเงินตรา ครอบครัวย่ำแย่ ขณะที่ด้านบวกคือการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ราคาของที่ดินเพิ่มสูงขึ้น การเกิดขึ้นของธุรกิจแบบใหม่ในพื้นที่ และมีข้อเสนอได้แก่การออกกฎหมายควบคุม การศึกษาการ อธิบายเชิงโครงสร้างทางด้านสังคมการพนันดังในงานของ วิชระ ศิลป์เสวตร์ (2557) ได้อธิบายการ เปิดบ่อนงานศพ โครงสร้างของบ่อนงานศพที่ประกอบไปด้วยเครือข่ายธุรกิจบ่อนงานศพ เจ้าภาพงาน เจ้าหน้าทีของรัฐ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นต้น มีรูปแบบการจัดสรรผลประโยชน์ เช่น ค่าดำเนินงาน และ เงินส่งให้นาย นักเล่นประกอบไปด้วยกลุ่มที่หลากหลายตั้งแต่เด็กนักเรียนจนกระทั่งนักการเมืองใน ระดับท้องถิ่นและการศึกษาของบุศรา สุกใส (2547) เรื่องพฤติกรรมการซื้อขายใต้ดิน: ศึกษากรณี ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมือง มีวิธีการแสวงหาข้อมูลและการเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือประเภท แบบสอบถามแล้วนำมาอธิบายในเชิงสถิติ เช่น รายได้ ค่าใช้จ่ายในการเล่นแต่ละครั้ง หรือผลกระทบ ทางด้านเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว

นอกจากนี้ การศึกษาตามแนวทางเชิงประจักษ์ยังให้ความสำคัญในมิติทางด้าน เศรษฐศาสตร์ โดยเฉพาะการใช้เหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Rationality) โดยแยกการ วิเคราะห์ทางการเมืองและเศรษฐกิจออกจากกันอย่างเด็ดขาด ความคิดด้านวัฒนธรรมมิใช่ความ สลับซับซ้อนหากแต่เป็นเพียงภาพสะท้อนทางเศรษฐกิจ ดังในการศึกษาของพรเพ็ญ วรสิทธา (2557) เรื่องความเป็นไปได้ในการแปลงเงินห่วยเป็นเงินออม: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร เก็บข้อมูล ด้วยแบบสำรวจพฤติกรรมการเงิน การซื้อขายและการลงทุนทางการเงิน แล้วนำผลที่ได้จากผลสำรวจ มาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้วยการทดแทนห่วยด้วยสลากออมทรัพย์ และทำการประเมินจำนวนเงินที่ คาดว่าจะได้จากเงินห่วยเป็นเงินออมระยะยาว ผลงานวิจัยได้อธิบายว่ากลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 69 มีความพร้อมลงทุนทางการเงินระยะยาวหากมีตราสารทางการเงินที่จูงใจ การแปลงห่วยเป็นเงินออม อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 10 ปี โดยไม่มีการถอนออกจะทำให้มีเงินกองทุนอยู่ในระดับสูงซึ่งจะลด ภาระทางด้านการศึกษาและดูแลประชาชนในพื้นที่กรุงเทพฯ หลังการเกษียณอายุได้ การศึกษาของ

สมชาย หาญหิรัญและจิตรลดา ใหม่ศาสตร์ (2551) เรื่องการวิเคราะห์พฤติกรรมความเสี่ยงของการพนันฟุตบอล โดยอธิบายว่าพฤติกรรมของผู้ที่เล่นการพนันฟุตบอลโดยอาศัยกรอบของความเสี่ยงเป็นต้นแบบคือ Risk Averse, Risk love หรือ Risk neutral ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 70 เป็นแบบ Risk Averse ทั้งที่ผู้เล่นในเกมที่ทีมมีฝีมือใกล้เคียงและผู้เล่นในเกมที่ทีมมีฝีมือแตกต่างกัน ผู้เล่นส่วนใหญ่เป็นเพศชายและมีรายได้ประมาณ 5,001-15,000 บาท การตัดสินใจเล่นการพนันฟุตบอลด้วยเงินจำนวนมากหรือน้อยจะพิจารณาจากอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้เป็นสำคัญ ซึ่งอัตราผลตอบแทนจะถูกกำหนดมาจากการต่อรองและความเป็นไปได้ของการแพ้ชนะในแต่ละคู่ที่มีการแข่งขัน

การศึกษาเชิงพฤติกรรมที่มีวิธีการศึกษาเชิงปริมาณโดยส่วนใหญ่อาศัยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามตั้งในการศึกษาของ กิตติธัช อินทเกษตร (2553) เรื่องพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอล: กรณีศึกษานักศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง โดยแสดงให้เห็นว่าผู้เล่นการพนันส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และเมื่อประสบปัญหาทางการเงินจะนิยมใช้เงินเก็บของตนเองมาแก้ปัญหาในสถานการณ์เฉพาะหน้า การศึกษาของจิตติมน สื่อเสาวลักษณ์ (2556) เรื่องพฤติกรรมการเล่นหวยใต้ดินของประชาชนในตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้มีข้อสรุปประเด็นหนึ่งว่า ความสะดวกในการซื้อการให้บริการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเล่นการพนันน้อยอยู่ในลำดับต้น ๆ และการศึกษาของ เขวงศักดิ์ พลเยี่ยม (2546) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการ (ซื้อ) เล่นหวยใต้ดินของประชาชน: กรณีศึกษา อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แสดงให้เห็นว่าการเล่นการพนัน (หวย) ถูกมองเป็นเรื่องของการดำเนินชีวิตประจำวันที่ไม่ได้ขัดต่อกฎระเบียบทางสังคม วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน การศึกษาของปรีชา สาธุพากษ์ (2557) เรื่องพฤติกรรม สาเหตุ และผลกระทบจากการเล่นพนันหวยใต้ดินของประชาชนในเขตแพรเทศ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ แสดงให้เห็นถึงการเข้าสู่การเล่นการพนันจากการเห็นตัวอย่างของบุคคลใกล้ชิด โดยผู้เล่นการพนันมีแทบทุกวัยตั้งแต่วัยรุ่น วัยทำงาน ขณะที่ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีเพียงเล็กน้อยเนื่องจากการพนัน (หวย) ถูกมองว่าเป็นเรื่องของการดำเนินชีวิตประจำวัน

การศึกษาตามแนวทางเชิงประจักษ์และการอธิบายโดยการใช้ข้อมูลทางสถิติ ที่มักประสบปัญหาการอธิบายที่ยังคงยึดติดอยู่กับกรอบทฤษฎีหรือคำอธิบายที่เกี่ยวกับการพนันเพียงไม่กี่ด้าน ทำให้การศึกษาปราศจากพลวัตของโครงสร้าง

4.2 การศึกษาแนวเศรษฐศาสตร์การเมือง

การศึกษาตามของสำนักเศรษฐศาสตร์การเมืองที่มองว่าเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์อยู่กับการเมืองอย่างแนบสนิทไม่สามารถแยกขาดออกจากกันได้ และมองว่ายังมีความจริงอยู่อีกระดับหนึ่งภายใต้ภาพสะท้อนทางด้านสังคมซึ่งจะต้องทำการขุดคุ้ย วิพากษ์เพื่อให้เข้าถึงความจริงที่อยู่ในระดับลึก ตั้งในการศึกษาของ สังคีต พิริยะรังสรรค์ (2547) เรื่องหวยใต้ดิน : โครงสร้างและการเปลี่ยนแปลง

ที่ได้ศึกษาในมิติทางด้านประวัติศาสตร์การเล่นหอยในสังคมไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 สู่ การเกิดขึ้นของล็อตเตอรี่ และอธิบายถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ในมิติของทางธุรกรรมที่ประกอบไปด้วยเครือข่ายของหอยใต้ดิน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อ คนขายและเจ้ามือที่ปรากฏในหลายระดับได้แก่ เจ้ามือระดับอำเภอ เจ้ามือระดับจังหวัด ประกอบขึ้นเป็นเครือข่าย และความสัมพันธ์ระหว่างเจ้ามือและตำรวจที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น การให้ความร่วมมือการกวาดล้างการพนัน การช่วยเหลือกิจกรรมของตำรวจ การให้ความร่วมมือแบบมีเงื่อนไขหรือการขอซื้อหอยตัวที่ถูก ขณะที่ขนาดและลักษณะทางธุรกรรมของหอยใต้ดินมีมูลค่าทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูงในระดับต้น ๆ ซึ่งสูงกว่ายอดขายของสลากกินแบ่งรัฐบาลถึง 9 เท่า การศึกษาของชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และคณะ (2559) เครือข่ายชนชั้นนำทางเศรษฐกิจการเมือง กระบวนการและผลกระทบของบ่อนคาสีโนตามชายแดนไทย-กัมพูชา ในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียง โดยอธิบายว่ามีการก่อรูปภายใต้เครือข่ายที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยชนชั้นนำที่อยู่ในเครือข่ายการลงทุนจะประกอบด้วย 2 กลุ่มหลักคือ ชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ ได้แก่ นักธุรกิจท้องถิ่น นักธุรกิจจากกรุงเทพ และนักธุรกิจข้ามชาติ และชนชั้นนำทางการเมือง ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่นภายในจังหวัดจันทบุรี และตราด และนักการเมืองของประเทศกัมพูชาตั้งแต่ระดับผู้นำประเทศจนถึงผู้ว่าราชการจังหวัด การได้มาซึ่งผลประโยชน์คือผู้ลงทุนบ่อนคาสีโนจะได้ผลประโยชน์จากค่าเช่า สถานที่ ส่วนเจ้าของโต๊ะหรือเจ้ามือมีแนวโน้มที่จะได้ประโยชน์จากเก็บค่าต่ง และการพนันในรูปแบบที่เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้า ด้านผลกระทบจะปรากฏผลในเชิงลบมากกว่าเชิงบวกคือ ผลกระทบในเชิงเศรษฐกิจ และการนำไปสู่ปัญหาการติดการพนัน การศึกษาของพินิต วงษ์ยกุล ในสังคิต พิริยะรังสรรค์และคณะ (บรรณาธิการ). (2547) เรื่องการพนันฟุตบอล ได้อธิบายถึงอุปทาน (Supply) ของการพนันฟุตบอลที่ประกอบไปด้วยจำนวนรอบการแข่งขันที่มีจำนวนมาก วิธีการเล่นพนัน โครงสร้างของผู้ให้บริการและผลตอบแทน ปัจจัยที่ทำให้การพนันฟุตบอลขยายตัว และอุปสงค์ (Demand) ที่ประกอบไปด้วยผู้เล่นพนันทั้งในเขตกรุงเทพฯ ปริมณฑลและภูมิภาค โดยสัดส่วนการเล่นพนันจะกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่เขตเมืองโดยส่วนใหญ่ มูลค่าของการเล่นพนันฟุตบอลสูงถึง 89,760 ล้านบาทเฉพาะในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล

4.3 การศึกษาแนววัฒนธรรมศึกษา

งานการศึกษาการพนันดั้งเดิมชิ้นสำคัญถูกเขียนโดยนักมานุษยวิทยานาม คลิฟฟอร์ด เกียร์ซ (Clifford Geertz) ในหนังสือเรื่อง The Interpretation of Culture (1977) ในหัวข้อ Deep Play: Notes on the Balinese Cockfight ที่ได้อธิบายถึงวัฒนธรรมชนไก่ในบาหลี ส่วนหนึ่งที่ทำให้การชนไก่ในบาหลีมีความสามารถสืบทอดกันมาอย่างยาวนานได้คือการพนัน เกียร์ซ ได้อธิบาย “การพนันอันส่งผลล้าลึก²” (Deep Play) คือการพนันที่มีราคาต่อรองสูงเกินจริง หรือการใช้จ่ายเงินเกินมูลค่า

² Clifford Geertz ได้นำมาจากนักจริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยมนาม เจเรมี เบนแทม (Jeremy Bentham) ที่ได้ อธิบายถึงการเล่นพนันที่มีราคาต่อรองสูงเกินจริง ใน The Theory of Legislation ว่า การเติมพนันหรือการเล่นพนัน

ไปในกิจการต่าง ๆ แต่ในกรณีของไก่ชนของชาวบาทลีที่ผู้เล่นมักจะวางเงินเดิมพันตั้งแต่ 15 – 35 ริงกิต ในวงเล็ก และ 75 – 175 ริงกิตสำหรับวงใหญ่ ขณะที่ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้เพียง 3 ริงกิตต่อวัน เกียร์ชได้แสดงให้เห็นว่าการพนันชนไก่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเรื่องของหน้าตาทางสังคม และการแสดงฐานะทางสังคม แม้แต่การพนันก็ยังมี การแบ่งช่วงชั้นทางสถานะเช่นกัน เช่น เด็กและผู้หญิงที่มักพนันอยู่ตามเกมพนัน เช่น วงปั่นแปะ ทอยลูกเต๋า ลำดับต่อมาคือนักพนันที่อยู่ในวงขนาดเล็กและขนาดกลาง โดยในยอดสุดคือนักพนันรายใหญ่ที่จะปรากฏตัวอยู่ในวงเดิมพันขนาดใหญ่เท่านั้น การแบ่งกลุ่มเช่นนี้ทำให้การชนไก่เป็นกระบวนการเลื่อนสถานะทางสังคมและการเปลี่ยนกลุ่มทางสังคมด้วย

แนวการศึกษาการพนันของประเทศไทยที่มีมุมมองการทางด้านวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญและเน้นที่ปฏิบัติการในชีวิตประจำวัน ก่อรูปขึ้นเป็นความสัมพันธ์ในโครงข่ายของวิถีชีวิต ซึ่งเป็นมิติที่มองมาจากด้านล่าง หรือให้ความสนใจในกลุ่มคนชนชั้นระดับล่าง ดังการศึกษาของ วสันต์ ปัญญาแก้ว (2557) เรื่องพนันบอล อำนาจ และความเป็นชาย ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของกลุ่มนักพนันบอลกับวิถีการดำเนินชีวิต สู่การประกอบสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นชาย” และการพนันบอลภายใต้บริบทของอุตสาหกรรมสื่อ การกีฬาฟุตบอล ในฐานะที่เป็น “พื้นที่ทางสังคม” ที่สะท้อนถึงเครือข่ายความสัมพันธ์เชิงอำนาจในชีวิตประจำวัน ได้อธิบายว่าการพนันบอลเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ก่อตัวขึ้นพร้อมกับการเติบโตของอุตสาหกรรมฟุตบอลในสังคมไทย และเป็นการสร้าง “พื้นที่ทางสังคม” เป็นประชาสังคมใหม่ของเพศชาย เพื่อสร้างความหมายและสร้างตัวตนขึ้นมา การพนันบอลจึงถือเป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นปฏิบัติการในชีวิตประจำวันของผู้ชาย เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบสร้างความเป็นชายที่เอื้อให้ผลิตซ้ำทางอำนาจ ความสามารถในการกำหนดชะตาชีวิตในสังคมที่มีความเสี่ยงและการพนันบอลเป็นสัญลักษณ์ของการท้าทายอำนาจที่กดบังคับ ควบคุมชีวิตประจำวัน การศึกษาของอริยา เศวตามร์ หัวหน้าโครงการ (2557) เรื่องหวย: ความรู้และความหมายในมุมมองของผู้หญิง ได้อธิบายความหลากหลายของการนิยาม “หวย” โดยชี้ให้เห็นว่าการเล่นหวยมีความหมายที่หลากหลาย ไม่หยุดนิ่งและมีลักษณะเฉพาะที่ขึ้นอยู่กับบริบททางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในแต่ละช่วงเวลา ดังจะเห็นได้จากการนิยามว่าการเล่นหวยเป็นการเสี่ยงโชคเป็นเรื่องของโชคชะตาของผู้หญิงไตนอก (หรือไทใหญ่) ขณะที่กลุ่มผู้หญิงที่ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง ผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งชีวิตของพวกเขาต้องบริหารจัดการเงินเพื่อหมุนเวียนเป็นค่าใช้จ่ายประเภทต่าง ๆ ของครัวเรือนทำให้พวกเขามองว่าการเล่นหวยเป็นการลงทุนประเภท หรือกรณีของผู้หญิงบางกลุ่มมองว่าการเล่นหวยมีความเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน กำลังใจและทรัพยากรอื่น ๆ หรือกรณีผู้หญิงไตนอกที่ใช้หวยเป็นเครื่องมือ

ที่มีอัตราสูงเกินจริงมันไม่มีเหตุผลอะไรที่เขาจะเข้าร่วมในการเล่นพนันนั้น ๆ และเขามองว่า Deep Play เป็นสิ่งที่ไม่ชอบโดยศีลธรรม (immortal) และจะต้องได้รับการปกป้องโดยกฎหมาย

ในการสร้างเครือข่ายข้ามพรมแดนของคนที่ได้รับสิทธิ์และสัญชาติ รวมทั้งการเล่นหอยของคนงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมกลุ่มเพื่อนในโรงงานกระทั่งเกิดเป็นเครือข่ายหอยใต้ดินในโรงงาน นอกจากนี้ อธิบายว่า การเล่นหอยยังเป็นการผสมผสานชุดความรู้หลายๆ แบบเข้าด้วยกันทั้งความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่และความรู้ท้องถิ่น

การศึกษาของวสันต์ ปัญญาแก้ว (2559, หน้า 41-56) เรื่องพนันบอลกับไทยลีก มีวิธีการดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการอธิบายในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้ชี้ให้เห็นในทางเศรษฐกิจว่าแฟนบอลที่เล่นการพนันบอลมีมากถึงร้อยละ 80 ที่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในระดับกลางคือกลุ่มรายได้ตั้งแต่ไม่เกิน 10,000 บาทถึง 20,000 บาท อาชีพของผู้เล่นการพนันส่วนใหญ่คือลูกจ้างและพนักงานบริษัทที่มีความสอดคล้องกันระหว่าง “เวลาและการพักผ่อนหย่อนใจ” การเล่นการพนันฟุตบอลกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมแฟนบอลและอุตสาหกรรมฟุตบอลที่ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นพร้อม ๆ กับการเติบโตของพื้นที่แบบเมือง “การเล่นการพนันบอลคือปฏิบัติการทางสังคม” เป็นการเล่นเพื่อใช้ชีวิต แสดงให้เห็นถึงความสามารถ การคาดคะเน ทำนายผลการแข่งขัน และความสนุกสนานจากการทำนาย การศึกษาของ ธนิต โตดิเทพย์ (2560) เรื่อง การพนันฟุตบอลในชีวิตประจำวันของสังคมอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ได้อธิบายว่าภายใต้เงื่อนไขเชิงโครงสร้างในสังคมอุตสาหกรรมที่มีความเหลื่อมล้ำค่อนข้างสูง การไม่มีพื้นที่สาธารณะให้ผู้คนเหล่านี้ได้เข้ามาใช้และแสดงออก และการถูกนิยามเป็นกลุ่มประชากรแฝงจนกลายเป็นผู้แปลกแยกของรัฐท้องถิ่น ได้ก่อให้เกิดรูปแบบการเล่นพนันที่ได้กลายมาเป็นชีวิตประจำวันหรือวัฒนธรรมร่วมอันหนึ่งของแรงงานระดับล่าง เพื่อแสวงหารายได้และการยกระดับทางสังคมในชีวิต

หากพิจารณาการศึกษาการพนันของวสันต์ ปัญญาแก้ว (2559) และ ของธนิต โตดิเทพย์ (2560) เห็นได้ว่าการศึกษาทั้ง 2 ชิ้นนั้น มีขอบเขตการศึกษากฎเฉพาะการพนันฟุตบอล ให้ความสำคัญกับผู้เล่นพนันกับเกมส์กีฬาฟุตบอลที่ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นจากความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมทางด้านกีฬาเท่านั้น ขณะที่การพนันในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีได้มีความสัมพันธ์อยู่กับการขยายตัวของอุตสาหกรรมของภารกิจ เช่น หอย ไพ่ ไฮโล หรือการพนันเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น แต่การเล่นการพนันเหล่านี้ยังคงดำรงอยู่และมีการปรับเปลี่ยนไปอยู่ตลอดเวลาการศึกษาโครงสร้างผู้กระทำการ และปฏิบัติการทางสังคมของการเล่นการพนันในพื้นที่ภาคกลาง จะเข้าไปเปิดพรมแดนองค์ความรู้สำคัญถึงลักษณะของการพนันรูปแบบอื่น ๆ ที่มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เมื่อพิจารณาตามแนวทางการศึกษาเชิงวัฒนธรรมหรือการศึกษาผ่านชีวิตประจำวันของผู้เล่นพนัน

จากการทบทวนเอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ที่คณะผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นถึงสถานภาพองค์ความรู้และข้อจำกัด การศึกษาเรื่องโครงสร้าง ผู้กระทำการ และปฏิบัติการทางสังคมของการเล่นการพนันในพื้นที่ภาคกลาง จะสร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อทำความเข้าใจและการสร้างแนวทางการแก้ไขได้อย่างรอบด้านมากขึ้น ดังนั้นแนวทางการศึกษา คณะผู้วิจัยผสานวิธีวิทยาการศึกษาผ่านมุมมองของ

กลุ่มชนชั้นกลางที่ผู้คนที่เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ก่อขึ้นรูปแบบ (forms) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมผ่านปฏิบัติการในชีวิตประจำวัน (practices) เช่น การพนันในฐานะกิจกรรมทางวัฒนธรรม การแสดงตัวตนผ่านการเล่นพนัน เพื่อทำความเข้าใจของผู้เล่นพนันแบบ การเป็นคนใน โดยคณะผู้วิจัยจะประยุกต์วิธีวิทยาทางมานุษยวิทยาผ่านมุมมองแบบตาข่ายของความหมาย (web of meaning) เป็นต้น และการกำหนดความสัมพันธ์/เครือข่ายทางสังคม (relationships) หมายถึง โครงสร้างทางสังคมการมีจิตสำนึกร่วมของผู้เล่นการพนัน การนิยามและให้ความหมายของการพนันจากนักพนัน และผู้เล่นพนัน

6. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “โครงสร้าง ผู้กระทำการ และปฏิบัติการทางสังคมของการเล่นการพนันในพื้นที่ภาคกลาง” คณะผู้วิจัยจะใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ที่ประกอบไปด้วย

(1) วิธีการเก็บข้อมูล

การวิจัยนี้จะทำการศึกษาเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย 2 วิธีการ คือ การศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

การศึกษาเอกสาร เอกสารที่จะใช้ในงานวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท คือ เอกสารขั้นต้น (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นข้อมูลดิบ ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารที่สำคัญ เช่น เอกสารเชิงสถิติทางราชการ เอกสารรายงานของท้องถิ่น เอกสารเผยแพร่โดยเจ้าของผลงานเป็นผู้บันทึกโดยตรง เป็นต้นและเอกสารชั้นรอง (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วระดับหนึ่งและเพื่อช่วยให้วิเคราะห์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เอกสารชั้นรองเหล่านี้ที่สำคัญ เช่น หนังสือพิมพ์ ตำราวิชาการ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ระบบอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

การสัมภาษณ์จะใช้แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในการสัมภาษณ์จะใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured or Guided Interview) ทั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลจากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหลาย ๆ คนพร้อมกับการเก็บรวบรวมสาระการรับรู้โลกและประสบการณ์ของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างนั้น จะมุ่งรวบรวมข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมาอ้างอิงและอธิบายในประเด็นต่าง ๆ ของงานวิจัยโดยผู้วิจัยใช้วิธีการเข้าไปหาข้อมูลในพื้นที่ (Field Research) และสัมภาษณ์จากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลหลัก (Key-Informants) การกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักจะใช้เทคนิคการเก็บตัวอย่างในเชิงคุณภาพ คือ การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยพิจารณาจาก ลักษณะของการมีข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย และจะใช้กระบวนการสัมภาษณ์จนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว (Data Satiation) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย

ก. กลุ่มเยาวชนที่เล่นการพนันในจังหวัดชลบุรีและจังหวัดอยุธยา

ข. กลุ่มแรงงาน พนักงานนิคมอุตสาหกรรมที่เล่นการพนันในจังหวัดชลบุรีและจังหวัดอยุธยา

ค. กลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่เล่นการพนันจังหวัดชลบุรีและจังหวัดอยุธยา

ง. กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระที่เล่นการพนันจังหวัดชลบุรีและจังหวัดอยุธยา

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยจะไปเก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสียในแต่ละกลุ่ม เช่น เจ้าพนักงานของรัฐ บุคคลภายในครอบครัว หรือผู้มีส่วนได้เสียภายในชุมชน เพื่อจะพัฒนาไปสู่สร้างข้อเสนอแนะในการป้องกัน แก้ไข ปัญหาการเล่นการพนัน ดังนี้

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บจากผู้มีส่วนได้เสียเพื่อนำมาประกอบสร้างเป็นข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไข ปัญหาการเล่นพนัน คือ กระบวนการสัมภาษณ์จากผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง ได้แก่ ผู้นำหรือชาวบ้านในชุมชน หัวหน้าหน่วยงานที่สังกัด สภภาพแรงงาน อาจารย์ในสถาบันการศึกษา เพื่อวิเคราะห์และแสวงหาแนวทางป้องกันการพนัน

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล จะถูกนำมาจัดทำให้เป็นระบบ แยกแยะองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะ แนวทาง และวิธีการจัดการ จำกัดหรือควบคุมการเล่นพนัน คณะผู้วิจัยจะเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อเสนอแนะ แนวทาง ร่วมกับรูปแบบหรือวิธีการเล่นพนัน เพื่อออกแบบแนวทางการจัดการ การแก้ปัญหาที่สอดคล้องกัน

(2) การตรวจสอบข้อมูล

สำหรับการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยจะใช้หลักการสามเส้า (Triangulation) โดยใช้วิธีการดังนี้

(ก) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้น จะต้องตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ หนึ่ง การตรวจสอบแหล่งเวลา หมายถึง การตรวจสอบข้อมูลในช่วงเวลาที่ต่างกันเพื่อให้ทราบว่าข้อมูลที่ได้รับในช่วงเวลาต่าง ๆ นั้นเหมือนกันหรือไม่ สองการตรวจสอบด้านสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และสามารถตรวจสอบบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

(ค) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลที่ได้จากเอกสาร โดยการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาจากการเอกสารหลากหลายแหล่ง มีความสอดคล้องหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยจะใช้การวิพากษ์ภายนอก ซึ่งเป็นการตรวจสอบเอกสารเบื้องต้น ควบคู่กับการวิพากษ์ภายใน ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลในเอกสาร

(ข) การเปรียบเทียบจากการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น การศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่ง

เอกสาร หรือทำการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หรืออาจซักถามผู้ให้ข้อมูลหลังจากสรุปผลการศึกษา เพื่อความแน่นอนว่าข้อสรุปนั้นเที่ยงตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ เป็นต้น

(3) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ เป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัย มาจัดกระทำให้เป็นระบบและหาความหมาย แยกแยะองค์ประกอบ รวมทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยอาศัยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

(ก) การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) เป็นกระบวนการจัดการ ด้วยกรรมวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลเป็นระเบียบ ทั้งในทางกายภาพและในเชิงเนื้อหา เพื่อเป็นพื้นฐานในการนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบในขั้นตอนต่อไป

(ข) การแสดงข้อมูล (Data Display) เป็นกระบวนการนำเสนอข้อมูล จะนำเสนอในรูปแบบของพรรณนา ซึ่งเกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน ตามตัวแบบการวิเคราะห์ เพื่อบ่งบอกเรื่องราวหรือรายละเอียดของสิ่งที่ศึกษาตามความหมายที่ข้อมูลแสดงออกมา

(ค) การหาข้อสรุป การตีความและการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของผลการวิจัย (Conclusion, Interpretation and Verification) เป็นกระบวนการหาข้อสรุปและการตีความหมายของผลการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อค้นพบการวิจัย รวมถึงการตรวจสอบว่า ข้อสรุปหรือความหมายที่ได้มานั้น มีความถูกต้องตรงประเด็นและน่าเชื่อถือเพียงใด ข้อสรุปและสิ่งที่ตีความออกมานั้น อาจอยู่ในรูปของคำอธิบาย ตัวแบบการวิเคราะห์ และแนวคิดทฤษฎี

สำหรับวิธีวิทยาการในการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์เชิงโครงสร้างและผู้กระทำการ (Structure and Agency Analysis) โดยให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำการทางสังคม (Agency) และพลังของโครงสร้างสังคม (Structure) ตามหลักทวิภาษวิธี (Dialectic) กล่าวคือ ในบางสถานการณ์ ผู้กระทำการมีบทบาทในการกำหนดโครงสร้างสังคม ขณะที่บางสถานการณ์โครงสร้างสังคม ก็มีพลังในการกำหนดวิถีชีวิตของผู้กระทำการสำหรับการวิเคราะห์โครงสร้างและผู้กระทำการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และชัยณรงค์ เครือนวน, 2556, หน้า 30-32)

ก. ผู้กระทำการทางสังคม หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีเจตจำนงในการปฏิบัติการทางสังคม ที่อาจแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มสังคม (Social Group) เป็นกลุ่มบุคคลที่มีสำนึกถึงอัตลักษณ์ร่วมกัน และดำเนินกิจกรรมภายใต้แนวทางที่ได้จัดตั้งขึ้นมาหรือชนชั้นทางสังคม (Social Class) เป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมอันเดียวกัน กล่าวคือ อยู่ในความสัมพันธ์ทางการผลิตของสังคม

ข. กระบวนการทางสังคม หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำการทางสังคม คือ กลุ่มทางสังคม ชนชั้น องค์กร และบวนการทางสังคม ทั้งในเชิงขัดแย้งและร่วมมือกัน เพื่อให้ได้มาซึ่ง

ผลประโยชน์และคุณค่าที่ต้องการ การวิเคราะห์กระบวนการทางสังคม ภายใต้ฐานคิดแบบวิภาษวิธี เป็นการสะท้อนให้เห็นในมิติทางประวัติศาสตร์ ที่แสดงออกถึงการคลี่คลายจากความเป็นมาในอดีตถึงสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสิ่งที่จะเป็นไปในอนาคต ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกระบวนการทางสังคม ถูกขับเคลื่อนในประวัติศาสตร์โดยการเป็นพันธมิตร หรือการต่อสู้ แข่งขัน ระหว่างกลุ่มและชนชั้นต่าง ๆ

ค. *โครงสร้างทางสังคมใหม่* หมายถึง แบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคมภายใต้บริบทของการพนัน และการเล่นพนันที่ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องระดับหนึ่ง (Pattern of Social Relationship) หรือบางครั้งอาจถูกใช้เป็นสนามหรือพื้นที่ของการพนัน หรือเครือข่ายการพนัน ดังนั้นฐานคิดเกี่ยวกับโครงสร้างสังคมในที่นี่ (การพนัน) จึงถือว่าโครงสร้างเป็นสิ่งที่สามารถถูกปรับเปลี่ยนหรือสับทอนได้ โดยการเคลื่อนไหวของมนุษย์ผู้กระทำการนั่นเอง เนื่องจากโครงสร้างเป็นผลผลิตที่มนุษย์สร้างขึ้น การวิเคราะห์โครงสร้างสังคม ภายใต้ฐานคิดแบบวิภาษวิธีจะทำให้เห็นถึงลักษณะสองด้านของโครงสร้าง (Duality of Structure) คือ โครงสร้างสังคมมีทั้งด้านที่สร้างข้อจำกัดให้เกิดการดำรงอยู่ และด้านที่เปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากโครงสร้างสังคมมีความสามารถเป็นทั้งผลผลิต (Product) และเงื่อนไข (Condition) ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มและชนชั้นต่าง ๆ

ง. *ปฏิบัติการทางสังคม* คือปรากฏการณ์ของความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้คนสมัยใหม่ที่เป็นเรื่องของการยอมรับ ปฏิเสธ การต่อต้าน การต่อรอง บนพื้นที่ทางสังคมเพื่อผลิต/สร้างแรงขับเคลื่อนตลอดจนความปรารถนา โดยมีเป้าหมายเพื่อสรรสร้างสิ่งใหม่ บนความหลากหลาย

(4) การสังเคราะห์เพื่อสร้างข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเคราะห์จากวัตถุประสงค์ข้อ 1 และข้อ 2 เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไข นอกจากนี้คณะผู้วิจัยจะผลานรูปแบบวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนและสร้างข้อเสนอแนะด้วยมุมมองที่รอบด้าน โดยจะนำผลการศึกษาเบื้องต้นที่ได้จะนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียประกอบไปด้วย

- (ก) ผู้นำหรือชาวบ้านในชุมชน
- (ข) หัวหน้าหน่วยงานที่สังกัด
- (ค) สหภาพแรงงาน
- (ง) ผู้บริหาร ครู อาจารย์ในสถาบันการศึกษา
- (จ) ส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลลัพธ์ที่ได้ คือ สร้างข้อเสนอแนะในการป้องกัน แก้ไข ปัญหาการเล่นการพนัน และแนวทางการสร้างมาตรการทางสังคมคุ้มกันทางสังคมอย่างเฉพาะเจาะจงในแต่ละกลุ่มที่ครอบคลุมและรอบด้าน

7. นิยามศัพท์

ผู้ประกอบการอาชีพอิสระ/ผู้ประกอบการรายย่อย หมายถึง การทำงานที่เกิดจากการตัดสินใจของผู้กระทำการเพื่อดำเนินการผลิตสินค้า การบริการเพื่อจัดจำหน่าย โดยมีการลงทุนทั้งในรูปแบบของทรัพย์สิน และแรงงานของตนเอง มีรูปแบบการจัดงานที่เรียบง่ายไม่สลับซับซ้อน มีอิสระในการกำหนดรูปแบบและวิธีการดำเนินงานได้ด้วยตนเองตามความเหมาะสม อาจมีการขยายกิจการด้วยการจ้างผู้อื่นมาทำงานบางอย่างได้แต่จะมีจำนวนลูกจ้างไม่มาก

ผู้เล่นพนัน หมายถึง ผู้ที่เข้ามาร่วมเล่นการพนันโดยมีเป้าหมายเพื่อการบันเทิง การพักผ่อนหย่อนใจ หรือคลายเครียดจากการทำงาน มีความถี่ในการเล่นอยู่ในระดับต่ำ มีความสามารถในการควบคุมตนเองภายใต้สถานการณ์การเล่นพนันที่อาจมีความเสี่ยงที่จะสูญเสียเงินเดิมพัน หรือการได้รับเงินเดิมพันเมื่อเป็นฝ่ายชนะ

นักพนัน หมายถึง ผู้ที่เข้ามาร่วมเล่นการพนัน โดยมีเป้าหมายเพื่อการสร้างรายได้ การแสวงหาเงินตรา เป็นหลัก จะมีความต่อเนื่องในการวางเดิมพันอยู่ในระดับสูง และเมื่อต้องเผชิญอยู่กับสถานการณ์การเล่นพนันที่อาจต้องสูญเสียเงินเดิมพัน หรือเมื่อตนเองตกเป็นฝ่ายชนะ บางครั้งอาจไม่สามารถควบคุมตนเองได้ซึ่งจะต้องมีการวางเดิมพันต่อเนื่องกันไป

8. ข้อจำกัดการวิจัย

การวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2563 - มิถุนายน 2564 ซึ่งอยู่ในช่วงของการแพร่ระบาดของโรค Covid 19 ที่ทำให้การพนันบางชนิดไม่ได้มีการจัดการเล่นขึ้น เช่น การแข่งขันมวย การเปิดบ่อนไก่ชน กัดปลา เป็นต้น และตลอดระยะเวลาจึงมีข้อจำกัดการเดินทาง การรวมกลุ่ม ตลอดจนความหวาดระแวงต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ จึงทำให้เกิดปัญหาในการเดินทางการสัมภาษณ์ และการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนัน

บทที่ 2

เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการเล่นพนัน รูปแบบการเล่นพนัน และข้อเสนอแนะในการป้องกันแก้ไขปัญหาการเล่นพนัน กรณีจังหวัดชลบุรี

การนำเสนอผลการศึกษาในบทนี้ ส่วนแรกผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ในจังหวัดชลบุรีและพระนครศรีอยุธยา ในฐานะที่ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นำไปสู่สถานการณ์ที่เรียกว่าการแตกตัวและช่วงชั้นทางสังคม กระทั่งเกิดผู้กระทำการกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเกษตรกรรายย่อย กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ กลุ่มกลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม รวมทั้งกลุ่มเยาวชน โดยผู้กระทำการเหล่านี้ ต่างอยู่ภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ที่แตกต่างกัน กระทั่งเกิดปฏิบัติการทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันที่หลากหลาย ผันแปรไปตามโครงสร้างที่ห้อมล้อมผู้กระทำการเหล่านั้น ส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์เงื่อนไขเชิงโครงสร้าง ที่มีผลต่อการเล่นพนันของผู้กระทำการแต่ละช่วงชั้นทางสังคม ส่วนที่สามจะเป็นการวิเคราะห์รูปการเล่นพนันของผู้กระทำการในจังหวัดชลบุรี และสุดท้ายจะเป็นการนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาการเล่นพนัน ดังนั้นการนำเสนอผลการศึกษาในบทนี้จะประกอบด้วย 4 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ

- (1) บริบทและความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ในจังหวัดชลบุรี
- (2) เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการเล่นพนันของผู้กระทำการในจังหวัดชลบุรี
- (3) รูปแบบการเล่นพนันของผู้กระทำการกลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี
- (4) ข้อเสนอแนะในการป้องกัน แก้ไขปัญหาการเล่นพนัน จังหวัดชลบุรี

1. บริบทและความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ในจังหวัดชลบุรี

จังหวัดชลบุรีถือเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจทั้งด้านอุตสาหกรรม, การท่องเที่ยว/บริการ และเกษตรกรรม (บางประเภท) ที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศไทย การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในมิติต่าง ๆ เช่นนี้ ล้วนแล้วแต่เป็นผลิตผลทางประวัติศาสตร์ของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีต ดังนั้นการทำความเข้าใจปัจจุบันผ่านอดีต จึงเป็นหนึ่ง ในวิธีการที่จะช่วยทำให้เห็นภาพเศรษฐกิจ สังคม ในลักษณะที่มีความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอย่างมีพลวัต (Dynamic) เห็นถึงความต่อเนื่อง (Continuity) รวมทั้งจุดเปลี่ยน (Turning Point) ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม แต่ละยุคสมัย ในงานวิจัยนี้จะทำให้เห็นภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม 2 ช่วงใหญ่ ๆ คือ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมหลัง

หลังการตัดถนนสุขุมวิทและการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำบางปะกง และความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมหลังโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

(1) ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมของชลบุรีหลังการตัดถนนสุขุมวิทและการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำบางปะกง การตัดถนนสุขุมวิทและการสร้างข้ามแม่น้ำบางปะกง (สะพานเทพหัสดินทร์) ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญทางเศรษฐกิจ สังคม ของจังหวัดชลบุรี เนื่องจากถนนสุขุมวิทและสะพานข้ามแม่น้ำบางปะกง เปรียบเสมือนเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการขยายตัวของพืชเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเกษตร การก่อกำเนิดของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ รวมถึงการก่อกำเนิดของโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การขยายตัวของพืชเศรษฐกิจ ผลของการตัดถนนสุขุมวิท การสร้างสะพานเทพหัสดินทร์ รวมถึงการตัดถนนสายรองแยกจากถนนสุขุมวิทไปยังพื้นที่ต่าง ๆ เช่น แยกเข้าอำเภอศรีราชา อำเภอบ้านบึง อำเภอบ้านบึง อำเภอพานทอง โดยเฉพาะทางหลวงหมายเลข 331 (ถนนสัตหีบ-นครราชสีมา) ซึ่งเป็นเส้นทางที่ตัดผ่าน อำเภอบ้านบึง อำเภอพนัสนิคมและถนนสุขุมวิทนั้น มีผลต่อการขยายตัวของภาคเกษตรกรรมโดยเฉพาะการขยายตัวของพื้นที่ในการปลูกอ้อยและมันสำปะหลัง (อำพิกา สวัสดิ์วงศ์, 2545, หน้า 83) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1.1 การของการปลูกอ้อยและโรงงานน้ำตาล กล่าวได้ว่าอ้อยและโรงงานน้ำตาลนั้นถือได้ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาหลังจากการเก็บเกี่ยวที่ต้องรีบป้อนวัตถุดิบเข้าสู่โรงงานภายในระยะเวลา 48 ชั่วโมง ทั้งนี้เพื่อรักษาความหวานของอ้อย เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วกระบวนการขนส่งอ้อยเข้าสู่โรงงานน้ำตาลจึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ ดังนั้นการมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วและสามารถรับน้ำหนักรถบรรทุกขนาดใหญ่ได้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะรถบรรทุกที่ใช้บรรทุกอ้อยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นรถบรรทุกประเภท 6 ล้อหรือ 10 ล้อ (นิตยา สุรินทร์, 2522, หน้า 24)

ประกอบกับในช่วงปลายทศวรรษ 2490 รัฐบาลไทยได้หันมาส่งเสริมการปลูกอ้อยและการทำน้ำตาลทรายอีกครั้ง โดยรัฐบาลใช้มาตรการต่างๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นการห้ามนำน้ำตาลทรายขาวจากต่างประเทศและเก็บภาษีน้ำตาลที่บริโภคภายในประเทศ ขณะเดียวกันรัฐก็เป็นผู้ลงทุนในการก่อสร้างโรงงานน้ำตาล นอกจากนั้นในช่วงเวลาดังกล่าวก็มีบริษัทเอกชนตั้งโรงงานน้ำตาลขึ้นอีก 2-3 โรง จากมาตรการของรัฐบาลและแรงกระตุ้นของภาคเอกชนดังกล่าวเป็นผลให้พื้นที่การปลูกอ้อยขยายตัวขึ้นอีกครั้งหนึ่ง (อำพิกา สวัสดิ์วงศ์, 2545, หน้า 112)

ดังนั้นฐานของการผลิตอ้อยของจังหวัดชลบุรีที่มีอยู่ก่อนหน้านี้แล้ว จึงได้การกระตุ้นให้เกิดขยายการลงทุนจากรัฐบาลในการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาล กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2497 รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยจอมพลผิน ชุณหะวัณ เข้ามาจัดตั้งโรงงาน

อุตสาหกรรมน้ำตาลทรายขนาดใหญ่ที่ ตำบลหนองซาก อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยโรงงานแห่งนี้เป็นโรงงานที่อยู่ภายใต้การควบคุมของบริษัทน้ำตาลแห่งประเทศไทยและเปิดโอกาสให้ชาวไร่อ้อยให้เข้ามาถือหุ้นในบริษัทร่วมกัน ขณะเดียวกันจอมพลผิน ชุณหะวัณยังได้ร่วมมือกับ พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ จัดตั้งบริษัทเอกชนชื่อ “บริษัทส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ” และได้ นำเงินทุนของบริษัทดังกล่าวมาจัดตั้งโรงงานน้ำตาลชลบุรี ต่อมาในปี พ.ศ. 2498 กลุ่มจอมพลผิน ชุณหะวัณและพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ได้จัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาลขึ้นอีกแห่งหนึ่ง คือ บริษัทอุตสาหกรรมน้ำตาลชลบุรี (สุมาลี พันธุ์ธำ, 2543, หน้า 112)

ผลจากการเข้ามาตั้งโรงงานน้ำตาลในจังหวัดชลบุรี ทำให้อุตสาหกรรมน้ำตาลเกิดการขยายตัวอย่างมากโดยเฉพาะในเขตอำเภอบ้านบึง ความคึกคักของอุตสาหกรรมน้ำตาลในช่วงนี้เห็นได้จากจำนวนแรงงานที่เข้ามารับจ้างตัดอ้อยในภาคตะวันออก ซึ่งมีการประมาณการกันว่าในช่วงฤดูตัดอ้อยนั้นในเขตพื้นที่ที่ปลูกอ้อยหนาแน่นของภาคตะวันออกจะมีแรงงานมากถึง 25,000-50,000 คนที่เข้ามารับจ้างตัดอ้อย นอกจากนี้แล้วในช่วงเวลาดังกล่าวจังหวัดชลบุรียังเป็นแหล่งที่ตั้งของโรงงานน้ำตาลขนาดใหญ่ถึง 6 โรง อาทิ โรงงานน้ำตาลชลบุรี (รัฐวิสาหกิจ) โรงงานสหการน้ำตาลชลบุรี (กลุ่มไทยรุ่งเรือง ตระกูลอัษฎาธร) โรงงานน้ำตาลศรีราชา (กลุ่มไทยรุ่งเรือง ตระกูลอัษฎาธร) โรงงานน้ำตาลหนองใหญ่ (กลุ่มหนองใหญ่ ตระกูลเสถียรธิระกุล) โรงงานน้ำตาลอ่างเวียน (อยู่ในกลุ่มสมาคมการค้าอุตสาหกรรม) โรงงานน้ำตาลนิวกวังสุ้นหลี (กลุ่มท่ามะกา ตระกูลชินธรรมมิตร) (อำพิกา สวัสดิ์วงศ์, 2545, หน้า 114)

1.1.2 การขยายตัวของอุตสาหกรรมป่าไม้ อุตสาหกรรมป่าไม้ในจังหวัดชลบุรีขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษ 2490 การขยายตัวดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นได้จากโรงเลื่อยไม้ในพื้นที่ที่ขยายตัว ดังกรณีของ การขยายตัวของบริษัทศรีมหาราชา¹กล่าวได้ว่าในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2490-2495 โรงเลื่อยของบริษัทศรีมหาราชาสามารถแปรรูปไม้ได้ไม่ต่ำกว่าเดือนละ 600-700 ตัน โดยบริษัทได้ส่งไม้ไปขายยังกรุงเทพฯ และจังหวัดในปริมณฑลใกล้เคียง เช่น จังหวัดสมุทรปราการ, สมุทรสงคราม, สมุทรสาครและประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น

กิจการป่าไม้ในพื้นที่ขยายตัวขึ้นไปอีกเมื่อบริษัทศรีมหาราชา สร้างทางรถไฟเข้าไปชนไม้ในเขตสัมปทาน โดยทางรถไฟสายดังกล่าวสร้างขึ้นตามแนวถนนสุขุมวิท ตั้งแต่อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรีเรื่อยไปจนถึงอำเภอลวกแดง จังหวัดระยอง รวมความยาวของทางรถไฟประมาณ 57.78 กิโลเมตร สถานีรถไฟของบริษัทศรีมหาราชา มีทั้งหมด 7 สถานี ได้แก่ สถานีศรี

¹เดิมชื่อบริษัทศรีราชาทูนในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ได้ซื้อกิจการโรงเลื่อยของบริษัทศรีราชาทูน จำกัดทั้งหมดจากทหารและลงมือปรับปรุงสภาพสัมปทานโดยการสร้างทางรถไฟใหม่และเปลี่ยนชื่อเป็นบริษัทศรีมหาราชา จำกัดในปี พ.ศ. 2490

ราชา,สถานีเจิม,สถานีเจิมจอมพล,สถานีเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี, สถานีมนตรีและสถานีเฉลิม
ลาภ

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2496-2497 บริษัทศรีมหาราชาได้ปรับปรุงการแปรรูปไม้
ให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น โดยมีการนำเอาเครื่องจักรที่ทันสมัยในการแปรรูปไม้ คือ การใช้
เครื่องจักรกังหันไฟฟ้าขนาด 320 กิโลวัตต์แทนการใช้เลื่อยแบบเพลากลางรวม นอกจากนี้ยัง
จัดสร้างครุณยกไม้ท่อนเพื่อความรวดเร็วในกระบวนการผลิตกระทั่งบริษัทสามารถผลิตไม้แปรรูป
ได้ประมาณเดือนละ 900-1,000 ตันและขยายตัวขึ้นเป็นเดือนละ 1,500 ตันในปี พ.ศ. 2499
และเพิ่มขึ้นเป็น 2,000 ตันในปี พ.ศ. 2500 ต่อมาในปี พ.ศ. 2501 บริษัทศรีมหาราชาได้จัดตั้ง
กิจการไม้อัดศรีราชา จำกัดเพื่อผลิตไม้อัดเซฟวิงบอร์ดพานิชซึ่งไลน์รวมทั้งจัดตั้งโรงงานแปรรูปไม้
เพิ่มขึ้นอีก (100 ปี ศรีราชา,ม.ป.ป., หน้า 67-69)

1.1.3. การขยายตัวพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง กล่าวได้ว่าการขยายตัวของพื้นที่
เพาะปลูกมันสำปะหลังเป็นไปตามการขยายตัวของตลาดโลก ทั้งนี้เพราะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2
เน้นประเทศแถบตะวันตกต้องการแป้งมันสำปะหลังเป็นจำนวนมาก โดยมีถนนสุขุมวิทเป็นปัจจัย
หนุนที่สำคัญในการเปิดพื้นที่ในการผลิต กล่าวคือ พื้นที่การเพาะปลูกมันสำปะหลังได้ขยายตัวไป
ตามการตัดถนนเชื่อมโยงพื้นที่จากชายฝั่งเข้าไปในภูมิภาค ดังจะเห็นได้จากพื้นที่เพาะปลูกขยาย
ออกจากอำเภอบางละมุง อำเภอศรีราชา อำเภอเมืองและอำเภอบ้านบึง ข้ามไปยังชีกตะวันตก
ของระยองและขึ้นไปพื้นที่ตะวันออกของปราจีนบุรี ขณะเดียวแป้งมันสำปะหลังจะมีคุณภาพดี
ต้องทำการแปรรูปมันสำปะหลังภายในเวลา 24 ชั่วโมงหลังจากที่มีการเก็บเกี่ยว ดังนั้นการมีเส้น
การคมนาคมที่สะดวกจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อคุณภาพของแป้งมันสำปะหลัง (สถานที่
สำคัญในจังหวัดชลบุรี,ม.ป.ป.; อ่าพิกา สวัสดิ์วงศ์, 2545, หน้า 104-105, 110)

นอกจากนี้แล้วการขยายตัวของพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังยังมีผลต่อการเข้ามาตั้ง
โรงงานอุตสาหกรรมเพื่อแปรรูปมันสำปะหลัง ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มมีนายทุนเข้า
มาตั้งโรงงานสมัยใหม่เพื่อแปรรูปแป้งมันสำปะหลังในจังหวัดชลบุรี ทั้งนี้เพื่อผลิตแป้งมัน
สำปะหลังส่งไปขายยังสหรัฐอเมริกา ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้มีโรงงานแป้งมันสำปะหลังขนาดใหญ่
ในจังหวัดชลบุรีประมาณ 4 โรงงาน คือ บริษัท เอส อาร์ บาร์เตอร์ จำกัด, บริษัทไทวา จำกัด,
บริษัทตระกูลคำ จำกัด และบริษัทเกียงฤทธิ์ จำกัด ซึ่งทั้ง 4 โรงงานนี้มีกำลังการผลิตแป้งมัน
สำปะหลังประมาณ 110,000 ตันต่อปี (อ่าพิกา สวัสดิ์วงศ์, 2545, หน้า 105-106)

จากข้อมูลจากกองควบคุมโรงงาน และกองเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ในปี
2517/18 สสำรวจพบว่า โรงงานแปรรูปแป้งมันทั้งประเทศมีจำนวนทั้งหมด 127 โรงอยู่ในภาค
ตะวันออกถึง 113 โรง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานขนาดเล็กและขนาดกลาง โรงงานขนาดใหญ่ใน
จังหวัดชลบุรีและจังหวัดระยองมีจำนวน 38 และ 8 โรงตามลำดับ อย่างไรก็ตามยังสรุปไม่ได้

แน่นอนว่าจำนวนโรงงานแปรรูปแป้งมันมีจำนวนเท่าใด แต่เท่าที่มีการจดทะเบียนกับโรงงานอุตสาหกรรมไว้ในปี 2517 มีทั้งสิ้น 141 โรง กระจายอยู่ทั่วประเทศ และมีหนาแน่นเป็นพิเศษที่ จ.ชลบุรี และ จ.ระยอง นับได้ถึง 92 โรงส่วนในเขต จ.จันทบุรี และ จ.ตราด มีทั้งสิ้น 10 โรงด้วยกัน จนกระทั่งปี 2523 ข้อมูลจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมระบุถึงจำนวนโรงงานแปรรูปและจำนวนปล่องอบแห้งว่ามีจำนวนโรงงานรวมทั้งสิ้น 55 โรงงานทั่วประเทศ และมีปล่องอบแห้งรวม 96 ปล่อง ในจำนวนนี้มีโรงงานที่อยู่ในภาคตะวันออกถึง 32 โรง ซึ่งตัวเลขนี้แม้ว่าจะไม่ได้ให้ตัวเลขจริงของกำลังการผลิต แต่ก็ได้ให้ภาพรวมเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่มีการผลิตแป้งมันด้วยกรรมวิธีที่ทันสมัยขึ้น (อำพิกา สวัสดิ์วงศ์, 2545, หน้า 106)

1.1.4 การขยายตัวของพื้นที่ปลูกสับปะรด สับปะรดเป็นพืชที่เจริญเติบโตได้ดีในเขตร้อน และมีแหล่งกำเนิดดั้งเดิมอยู่ที่ทวีปอเมริกาใต้ และนำมาขยายพันธุ์ในประเทศไทยนานแล้ว แต่เดิมมักจะปลูกเป็นพืชแซมในไร่หรือในร่องสวน การขยายตัวของการปลูกสับปะรดมีมากขึ้นในช่วงปี 2506-2510 เมื่อบริษัทสับปะรดกระป๋องไทย จำกัด ได้รับการส่งเสริมการลงทุนและเริ่มเปิดดำเนินการเมื่อเดือน เมษายน 2510 โดยกำลังการผลิต 3.5 ล้านหีบ (1 หีบ หนักประมาณ 13.5 กิโลกรัม) ทำให้พื้นที่เพาะปลูกขยายตัวอย่างรวดเร็วพร้อมกับการขยายตัวของอุตสาหกรรมสับปะรดกระป๋องและแปรรูปโดยในช่วงปี 2521-2525 เนื้อที่เพาะปลูกทั่วประเทศประมาณ 611590 ไร่อยู่บริเวณภาคตะวันออกถึง 9659 ไร่ เป็นอันดับสองรองจากภาคตะวันตกซึ่งมีเนื้อที่เพาะปลูกในปีเดียวกันนั้น 411940 ไร่ ในภาคตะวันออก มีโรงงานแปรรูปสับปะรด 3 แห่ง ตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรี 2 แห่ง คือ บริษัท ทropicคอลลฟรุท แอนด์ เวจเจทเทเบิ้ล จำกัด และบริษัท อาหารสยาม จำกัด (อำพิกา สวัสดิ์วงศ์, 2545, หน้า 115)

1.1.5 การขยายตัวของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเกษตร กล่าวได้ว่าลักษณะสำคัญของสินค้าเกษตรและการทำธุรกิจการเกษตรในช่วงนี้มีความเกี่ยวข้องโยงกับการผลิตพืชไร่ เช่น การค้ำมันสำปะหลัง ซึ่งได้กลายเป็นสินค้าออกสำคัญของไทยต้นทศวรรษ 2510 การค้ำมันสำปะหลังและทำธุรกิจคลังสินค้า ไชโยเก็บสินค้าเกษตรและคลังสินค้า การปลูกอ้อย และธุรกิจน้ำตาล

ในช่วงต้นของการประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ สถิติโรงงานอุตสาหกรรมแยกตามประเภทในภาคตะวันออก พ.ศ. 2504 แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมภายในภาคส่วนใหญ่เป็นหัตถอุตสาหกรรม และมีการขยายตัวมาโดยตลอด อุตสาหกรรมที่มีอัตราการขยายตัวสูงสุด 4 อันดับ แรกล้วนแต่เป็นอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากการภาคเกษตรที่สำคัญของภาคตะวันออกทั้งสิ้น คือโรงสี โรงทำแป้ง โรงน้ำตาล และโรงเลื่อย

1.2 การก่อตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ การตัดถนนสุขุมวิท และการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำบางปะกงแล้วเสร็จ ทำให้การติดต่อระหว่างชลบุรีกรุงเทพฯ

เป็นไปได้อย่างสะดวกยังมี ผลที่ตามมาอีกก็คือ การก่อรูปของแหล่งท่องเที่ยวและบริการ ซึ่งต่อมากลายเป็นธุรกิจที่ก่อให้เกิดรายได้อย่างมหาศาลในจังหวัดชลบุรีและนำไปสู่การแพร่หลายของเศรษฐกิจเงินตรามากขึ้นในที่นี่จะพิจารณาถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่สำคัญอย่างน้อย 2 แห่ง คือ

1.2.1 สถานตากอากาศบางแสน หลังการตัดถนนสุขุมวิทรัฐบาลภายใต้การนำของ จอมพล ป.พิบูลสงครามได้มีมติคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการจัดสร้างสถานตากอากาศที่หาดบางแสนจังหวัดชลบุรีโดยมีพันเอกช่วงเชิงศักดิ์สงครามเป็นประธานกรรมการพิจารณาจัดสร้างสถานตากอากาศบริเวณหาดบางแสนตำบลแสนสุขอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรีในเนื้อที่ 556 ไร่ 3 งาน 69 ตารางวาโดยการวางผังและปลูกสร้างอาคารต่าง ๆ ดำเนินการโดยกรมโยธาเทศบาลซึ่งกรมโยธาธิการได้ออกแบบกำหนดขนาดของอาคารโดยแบ่งเป็นพื้นที่ใช้สอยต่างๆ เช่น บังกาโลโรงแรมและบาร์เมื่อสร้างเสร็จแล้วให้ชื่อว่า “โรงแรมแสนสำราญ” และได้ให้บริษัทแสนสำราญจำกัดเป็นผู้ดำเนินการจัดการและบริหารสถานตากอากาศนอกจากนี้แล้วยังมีการก่อสร้างเรือนรับรองของรัฐบาล รวมทั้งสร้างบ้านพักข้าราชการอีก 13 หลัง (ภารดี มหาขันธ์, 2552, หน้า 126-133)

หลังจากนั้นเป็นต้นมาสถานตากอากาศบางแสนเริ่มเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งมีทหารฝ่ายสัมพันธมิตรหลายชุดได้มาขึ้นบกพักผ่อนตากอากาศ ประกอบกับรัฐบาลได้ดำเนินการตัดถนนแยกจากถนนสุขุมวิทลงสู่หาดบางแสน ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมเดินทางมาเที่ยวที่บางแสนมากขึ้นจนทำให้บางแสนมีภาพลักษณ์เป็นหาดสาธารณะ ผลจากการเข้ามาของนักท่องเที่ยวเหล่านี้ ทำให้การผลิตเพื่อขายพัฒนาขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง เมื่อเกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจเงินตรา อันเป็นผลจากการใช้จ่ายของทหารอเมริกัน ดังจะเห็นได้จากสินค้าประเภทมะพร้าวอ่อนและอาหารทะเลเริ่มกลายเป็นสินค้าที่มีราคาเพราะเป็นอาหารที่นักท่องเที่ยวนิยมรับประทานนอกจากนั้นอาชีพที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวก็เริ่มเกิดขึ้นด้วย เช่น พ่อค้าแม่ค้าขายของชายทะเลเป็นอาชีพ (ภารดี มหาขันธ์, 2552, หน้า 134)

กล่าวได้ว่า การที่ชายทะเลบางแสนได้ยกระดับขึ้นมาเป็นแหล่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคตะวันออก เนื่องจากความสะดวกสบายของการเดินทาง ดังจะเห็นได้จากปริมาณการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้น ในปี พ.ศ. 2519 จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาพักผ่อนในวันหยุดประมาณ วันละ 15,068 คน การขยายตัวของการท่องเที่ยวบางแสนได้ก่อให้เกิดอาชีพที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเดินทางและการพักผ่อน เช่น ร้านขายของที่ระลึก ร้านหาบเร่/รถเข็น แผงลอย ผู้ประกอบการร้านอาหาร ให้เช่าที่พักอาศัย และการเดินทางอพยพ

เคลื่อนย้ายเข้ามาของผู้คนต่างถิ่น (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และจุฑามาศ ไชยรบ, 2545; ปัญญาโชติ สอนคม, 2538)

ทั้งนี้หาก พิจารณาได้จากการขยายตัวของจำนวนประชากรระหว่างปี พ.ศ. 2525 – 2531 ขณะที่ยังมีสถานะเป็นสุขาภิบาลแสนสุขมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรเพียงร้อยละ 1.27 ต่อปี และมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.13 ในปี พ.ศ. 2536 (ปัญญาโชติ สอนคม, 2538, หน้า 63)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลแสนสุข พ.ศ. 2532 – 2536

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร (คน)		
	ชาย	หญิง	รวม
2525	9,931	11,400	21,331
2532	14,487	14,728	29,215
2533	14,793	15,019	29,812
2534	15,111	15,359	30,570
2535	14,988	15,547	30,535
2536	15,692	16,053	31,745

การขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้นในพื้นที่บริเวณชายหาดบางแสน ได้สร้างแรงจูงใจให้กับผู้คนต่างถิ่นให้เคลื่อนย้ายเข้ามาแสวงหาอาชีพมีปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากอัตราการย้ายเข้ามาพื้นที่ค่อนข้างสูง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ที่มีประชากรเพิ่มจากการย้ายเข้าและย้ายออก โดยอัตราการย้ายเข้ามากกว่า ในอัตราร้อยละ 43.0 และปี พ.ศ.2533 มีประชากรย้ายเข้าเพิ่มสูงกว่าอัตราการย้ายออก ร้อยละ 13.42 นอกจากความเจริญเติบโตของพื้นที่ชายหาดบางแสนแล้ว บริเวณพื้นที่รายรอบได้มีการขยายตัวทางการค้าของผู้ประกอบการรายย่อยเพิ่มมากขึ้น สามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ การผลิตในภาคเกษตรกรรมและการประมง และผู้ประกอบการขายสินค้าและบริการ (ณรงค์ พิระภิญโญ, 2529, หน้า 57 – 58; ปัญญาโชติ สอนคม, 2538, หน้า 64-65)

การเคลื่อนย้ายของผู้คนต่างพื้นที่เข้ามาอยู่อาศัยและทำงานเริ่มมีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากศักยภาพการดึงดูดประชากรที่ค่อนข้างสูง การเป็นย่านทางการค้า สถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยม หรือที่ตั้งของสถาบันการศึกษาแห่งภูมิภาค ส่งผลให้บริเวณชายทะเลและพื้นที่ใกล้เคียงคลาคล่ำไปด้วยบรรดาพ่อค้า แม่ค้า ผู้ประกอบการให้บริการอยู่อย่างเป็นจำนวนมาก ดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 2 แสดงประเภทการค้าและการบริการของผู้ประกอบการรายย่อย
บริเวณริมหาดบางแสน พ.ศ. 2527

ประเภทร้านค้า	จำนวน/ราย	รายได้เฉลี่ย/บาท
1. แผงลอยทั่วไป	26	400
2. แผงขายส้มตำ	29	400
3. แผงแกะขนุนขาย	120	600
4. หาบเร่ทั่วไป	443	300
5. ข้าวหลาม	51	400
6. ปลาหมึกสดย่าง	20	400
7. มะพร้าวเผา	15	300
8. รถเข็นไก่ย่าง	110	400
9. รถเข็นขายก๋วยเตี๋ยว	100	500
10. รถเข็นขายสินค้าทั่วไป	220	400
11. รถเข็นขายน้ำอัดลม	30	300
12. ลูกยางเช่าเล่นน้ำ	175	300
13. แก้วอ้อผ้าใบเช่า	70	1,500
14. ถ่ายรูป (เดินเร่)	30	300
15. เช่าเรือยนต์	26	1,000
16. เช่าสกีเตอร์	74	600
17. เช่ารถจักรยานยนต์	14	500
18. เช่ารถจักรยานยนต์	4	600
รวม	1,557	

ที่มา: ปรับปรุงมาจาก ณรงค์ พิระภิญโญ, 2529, หน้า 157

1.2.2 พัทยา การที่เมืองพัทยากลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงนั้นเกิดขึ้นจากกลุ่มคน 2 กลุ่มหลักๆ คือ กลุ่มสื่อมวลชนไทย ที่ได้มีโอกาสเข้ามาท่องเที่ยวในพัทยา หลังจากนั้นคนกลุ่มนี้ก็นำเรื่องราวและประสบการณ์ที่ได้จากการเข้ามาท่องเที่ยวในเมืองพัทยาไปประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ และกลุ่มทหารอเมริกัน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเข้ามา

พักผ่อนของทหารจากสหรัฐอเมริกาหรือที่คนไทยเรียกกันโดยทั่วไปว่า “จีไอ” ที่เข้ามาร่วมรบในสงครามเวียดนาม ผลจากการเข้ามาของทหารอเมริกันจำนวนมากเหล่านี้ นำไปสู่การขยายตัวของธุรกิจบ้านพักตากอากาศ ขณะเดียวกันก็การพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานหลายแบบรองรับการท่องเที่ยว

ธุรกิจบริการที่สำคัญอีกธุรกิจหนึ่งที่เกิดขึ้นตามมาจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของธุรกิจบริการเวลากลางคืน คือ ธุรกิจการบริการนำเที่ยวแบบ “เซ็กทัวร์” (Sex Tour) กล่าวคือ ธุรกิจประเภทนี้จะมีไกด์พานักท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวเพศชายที่มีอายุระหว่าง 25-44 ปี ไปหาความสุขกับสถานบันเทิงต่าง ๆ ที่มีหญิงบริการทางเพศไว้รองรับด้วย และเมื่อนักท่องเที่ยวเหล่านี้กลับไปยังประเทศของตนก็จะพูดคุยกันในหมู่มิตรสหาย ต่อมาไม่นาน การบอกเล่าปากต่อปากก็กลายเป็นจุดเริ่มให้สื่อมวลชนจากต่างประเทศเข้ามาทำสารคดีทางการท่องเที่ยวในรูปแบบ เซ็กทัวร์ที่เมืองพัทยาโดยการเผยแพร่ทั้งทางสื่อวิทยุโทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ ในประเทศต่าง โดยเฉพาะในทวีปยุโรปและอเมริกา ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชายที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวชายจากต่างประเทศ ที่กระทั่งทำให้เมืองพัทยาได้ชื่อว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางเพศที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ถึงกับมีการนิยามภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของเมืองพัทยาใหม่จากเดิม ซึ่งประกอบด้วยภาพลักษณ์แบบ “3’s” คือ ทะเล (Sea) หาดทราย (Sand) แสงแดด (Sun) กลายเป็น 4’s คือ Sea Sand Sun และ Sex

ในแง่ของวิถีชีวิตของผู้คนดั้งเดิมในเขตเมืองพัทยานั้น กล่าวได้ว่าผลจากการเข้ามาของทุนนิยมด้านการท่องเที่ยวและบริการนั้น ได้ส่งผลให้วิถีชีวิตของผู้คนเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปอย่างชนิดที่เรียกว่า “หน้ามือเป็นหลังมือ” กล่าวคือ จากเดิมที่ผู้คนประกอบอาชีพประมงหรือเกษตรกรรม ก็ต้องผันตัวเองไปสู่การประกอบอาชีพบริการ เช่น ขายอาหาร กิจการเรือนำเที่ยว (เป็นการตัดแปลงเรือประมง) เป็นต้น นอกจากนี้ราคาที่ดินในเขตเมืองพัทยาที่สูงขึ้นนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2507 เป็นต้นมา ทำให้ชาวบ้านบางส่วนตัดสินใจขายที่ดินให้แก่กลุ่มนายทุนที่เข้ามาลงทุนในพื้นที่และผันตัวเองไปสู่งานด้านบริการดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ขณะเดียวกันก็เกิดการอพยพย้ายถิ่นของประชากรจากภายนอก เพื่อเข้ามาประกอบอาชีพและพักอาศัยอยู่ในเมืองพัทยา เป็นจำนวนมาก (เกียรติ จิวะกุล, อ้างถึงในอำพิกา สวัสดิ์วงศ์, 2545, หน้า 87)

1.3 การก่อตัวของโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่ การก่อตัวของโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่ชลบุรีมีความเชื่อมโยงกับพัฒนาการของทุนนิยมในประเทศไทยโดยทั่วไป คือ ตั้งแต่ยุคแห่งการพัฒนาในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นต้นมา มีการสถาปนาวិธีการผลิตแบบทุนนิยมโดยกระบวนการสะสมทุนจากการพัฒนาอุตสาหกรรมสมัยใหม่ กลยุทธ์ในการสะสมทุนของยุคแห่งการพัฒนาในระยะแรกใช้การพัฒนาอุตสาหกรรมแบบทดแทนการนำเข้า

(Suehiro Akira, 1989, หน้า 317; ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคริส เบเคอร์, 2546, หน้า 160, 171-172)

ผลจากยุทธศาสตร์ดังกล่าว ทำให้จังหวัดชลบุรีและภาคตะวันออกถูกผนวกให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า โดยเริ่มปรากฏให้เห็นผลที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น นับตั้งแต่รัฐบาลได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาเนเดโก จากประเทศเนเธอร์แลนด์ เพื่อเข้ามาสำรวจความเหมาะสมทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการสร้างท่าเรือพาณิชย์แห่งใหม่ โดยบริษัทฯ ได้เสนอพื้นที่บริเวณแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ เป็นพื้นที่ในการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก ทั้งนี้เพราะพื้นที่บริเวณดังกล่าวอยู่ตอนในของอ่าวไทยทำให้มีคลื่นลมน้อย ประกอบกับดินใต้พื้นทะเลในพื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นดินทรายทำให้ไม่ยากต่อการขุดลอกและสามารถนำทรายมาใช้ประโยชน์ในการก่อสร้างได้ อีกทั้งยังมีพื้นที่ราบชายฝั่งซึ่งเหมาะแก่การขยายเป็นพื้นที่ในการใช้ประโยชน์อื่นๆได้ภายหลังจากการสร้างท่าเรือ อย่างไรก็ตามแล้วแต่ทางรัฐบาลเองก็ยังไม่ได้มีการดำเนินการก่อสร้างท่าเรือในขณะนั้น (ปริยดา ศรีจันทร์อินทร์, 2540, หน้า 64)

ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้รัฐบาลก็ได้ลงทุนก่อสร้างโรงกลั่นน้ำมันไทยออยล์ที่ ตำบลอ่าวอุดม อำเภอสัตหีบ โรงกลั่นแห่งนี้ก่อสร้างแล้วเสร็จและเริ่มเดินเครื่องกลั่นน้ำมันในปี พ.ศ. 2507 โดยสามารถกลั่นน้ำมันได้ถึงวันละ 35,000 บาเรล กล่าวได้ว่าการก่อสร้างโรงกลั่นแห่งนี้เปรียบเสมือนการเปิดโอกาสให้ผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นจำนวนหนึ่ง เข้ามารับผิดชอบต่อจัดหาและควบคุมคนงานก่อสร้างโรงกลั่นน้ำมัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2510 บริษัทฯ ได้ขยายกำลังการผลิตโดยการก่อสร้างโรงกลั่นหน่วยที่ 2 ขึ้นทำให้สามารถเพิ่มกำลังการผลิตได้ถึงวันละ 65,000 บาเรล กระทั่งปี พ.ศ. 2522 ก็มีการก่อสร้างโรงกลั่นหน่วยที่ 3 และ 4 ตามลำดับ (สุมาลี พันธุ์ยุรา, 2543, หน้า 160; ภารดี มหาจันทร์, 2552, หน้า 142-143)

ความสำเร็จของอุตสาหกรรมโรงกลั่นน้ำมันไทยออยล์แห่งนี้เปรียบเสมือนแรงกระตุ้นที่ก่อให้เกิดอุตสาหกรรมปิโตรเคมีเพิ่มขึ้นในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ดังเช่นในกรณีของการตั้งโรงกลั่นน้ำมันของบริษัทเอสโซ่สแตนดาร์ด ในปี พ.ศ. 2510 บริเวณแหลมฉบังอำเภอสัตหีบ บนพื้นที่กว่า 700 ไร่ ซึ่งมีกำลังการผลิตประมาณ 7,000 บาเรลต่อวัน และขยายกำลังการผลิตเพิ่มขึ้นเป็น 75,000 บาเรลต่อวันในปี พ.ศ.2522 กระทั่งบริษัทฯ สามารถสร้างท่าเรือเพื่อรองรับเรือบรรทุกน้ำมันขนาดใหญ่ได้ถึง 100,000 ตัน (ภารดี มหาจันทร์, 2552, หน้า 144)

หรือการเข้ามาลงทุนของโรงงานทอผ้าที่ชื่อ “โรงงานสามัคคีปั่นทอ” (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงงานไชยงามดี”) บริเวณพื้นที่ตำบลคลองตำหรุ ในปี พ.ศ.พ.ศ.2515 ขณะเดียวกันในช่วงเวลาไล่เลี่ยกันก็มีโรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับน้ำมันมะพร้าวในนามของโรงงานสันติภาพ” หรือที่คนคลองตำหรุเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ฮั่วแพ้ง” เข้ามาลงทุนในพื้นที่

(กมลวรรณ ฉัตรมงคล, 2546, หน้า 66-67) ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 กลุ่มบริษัทสหพัฒนาอินเตอร์โฮลดิ้ง (เดิมชื่อบริษัทสหพัฒนาอินเวสเมนต์ จำกัด) ซึ่งเป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการอุปโภคและบริโภคของตระกูล “โซควัฒนา” ได้เข้ามาลงทุนก่อตั้ง "โครงการสวนอุตสาหกรรมศรีราชา" ณ บริเวณ อำเภอสัตหีบ โดยบุณยสิทธิ์ โซควัฒนา (สมใจ วิริยะบัณฑิตกุล, 2532)

หากพิจารณาถึงสภาพวิถีชีวิตของชาวบ้านหลังการเกิดขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมภายในสวนอุตสาหกรรมศรีราชา ก็พบว่า ชาวบ้านหลายต่อหลายคนต่างพากันขายที่ดินทำกินของตนเอง แต่การที่ชาวบ้านมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสถานการณ์น้อยกว่า ก็เป็นผลให้ชาวบ้านต้องตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบให้กับนายหน้าค้าที่ดิน เพราะชาวบ้านต้องการลงทุนของภาคเอกชนทั้งนายทุนชาติและนายทุนต่างประเทศ เป็นผลให้เกิดการทะลักเข้ามาของแรงงานต่างถิ่น ประกอบกับมาตรการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของรับเพื่อรองรับภาคอุตสาหกรรม เป็นผลให้พื้นที่ในแถบนี้ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว วิถีชีวิตแบบเมืองได้เข้ามาแทนที่ชุมชนเกษตรกรรม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่มีลักษณะของการช่วยเหลือและพึ่งพาถูกพัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ (สมหญิง สุนทรวงศ์, 2532, หน้า 176-177)

กล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมที่เข้ามาในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการอุปโภค ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับฐานการผลิตของผู้คนในละแวกนี้เลย สภาพเช่นนี้เป็นผลให้ภาคอุตสาหกรรมที่เข้ามาไม่ได้หนุนเสริมภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นฐานการผลิตดั้งเดิมของชาวบ้านดั้งเดิมเลยในทางตรงกันข้ามราคาสินค้าในภาคเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นอ้อย มันสำปะหลัง ก็อยู่ในสภาวะที่ราคาตกต่ำ เป็นผลให้เกษตรกรหลายคนหันไปประกอบธุรกิจอย่างอื่น เช่น การดูต๋อยเพื่อก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมและแหล่งบริการต่างๆ ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงของการก่อสร้าง (สมหญิง สุนทรวงศ์, 2532, หน้า 102)

บางรายที่มีปัจจัยการผลิตอยู่มาก ๆ โดยเฉพาะที่ดิน ซึ่งมีราคาสูงขึ้นหลายเท่าตัว ต่างพากันขายที่ดินให้แก่ภาคอุตสาหกรรมที่เข้ามาลงทุนในพื้นที่ ชาวบ้านบางรายที่พอจะมีทุนหลังจากการขายที่ดิน ก็หันไปประกอบอาชีพด้านการบริการ เช่น การก่อสร้างที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับแรงงานที่จะย้ายเข้ามาทำงานในพื้นที่ การเปิดสถานบริการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นที่พักตากอากาศ โรงแรม สนามกอล์ฟ เป็นต้น ขณะที่ชาวบ้านบางคนก็ผันตัวเองเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม บางครอบครัวหันไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมทั้งครอบครัว เป็นผลให้วิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนจากเดิมที่เคยอยู่กับบ้านและไปทำไร่ ทำสวนก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป การใช้เวลา

ต่างๆ ต้องขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของโรงงานอุตสาหกรรมทั้งนี้เพราะแรงงานเหล่านี้ได้ค่าแรงเป็นวัน (สมหญิง สุนทรวงศ์, 2532, หน้า 100, 102-103)

เมื่อความเจริญอันเป็นผลจากการพัฒนาเข้ามาสู่จังหวัดชลบุรีทำให้ทางราชการมีแนวคิดที่จะขยายศูนย์กลางทางเศรษฐกิจออกไป โดยการสร้างเมืองในอาณาเขตตั้งแต่ศาลากลางจังหวัดไปจรดแหลมยื่นที่อ่างศิลา โดยการถมทะเลในเนื้อที่ 2,000 ไร่ แล้วสร้างเป็นอาคารร้านค้า สนามกีฬา โรงเรียน สนามเด็กเล่น โรงแรม โรงมหรสพ สถานตากอากาศ ฯลฯ การดำเนินโครงการดังกล่าวทำให้นายทุนจำนวนหนึ่งเข้ามากว้านซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไร ผลจากนโยบายของรัฐในการส่งเสริมและขยายตัวของอุตสาหกรรมเป็นผลให้กลุ่มคนต่างๆ ภายนอกท้องถิ่น เช่น นายทุน รัฐมนตรี เข้ามาสะสมทุนและแสวงหาผลประโยชน์ด้วยการจับจองพื้นที่ป่าและกว้านซื้อที่ดินเพื่อประกอบอุตสาหกรรมและดำเนินธุรกิจการค้าที่ดิน รัฐมนตรีบางคนในรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร เข้ามากว้านซื้อที่ดินในเขตอำเภอบ้านบึงกว่า 5,000 ไร่ ในราคาไร่ละ 1,600 บาทเพื่อนำไปขายให้แก่ผู้ต้องการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในราคาไร่ละ 20,000 บาท หรือนำไปขายให้แก่ทางราชการเพื่อจัดสรรในราคาไร่ละ 10,000 บาท (สุมาลี พันธุ์ยุธรา, 2543, หน้า 159-161)

ขณะเดียวกันการก่อสร้างท่าเรือเพื่อการพาณิชย์ก็ถูกรัฐบาลหยิบยกขึ้นมาพิจารณาอีกครั้ง ในปี พ.ศ. 2516 โดยบริษัทหลุยส์เบอร์เจอร์ ได้ทำรายงานต่อกระทรวงคมนาคมว่าการลงทุนเพื่อพัฒนาท่าเรือสัตหีบให้เป็นท่าเรือพาณิชย์นั้นน่าจะมีเหมาะสมกว่าการลงทุนก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกแห่งใหม่ที่แหลมฉบังแต่กระทรวงคมนาคมกลับเห็นแย้งต่อข้อเสนอดังกล่าวของบริษัทหลุยส์เบอร์เจอร์ ทั้งนี้เพราะเห็นว่าการพัฒนาท่าเรือสัตหีบให้เป็นท่าเรือพาณิชย์จะประสบปัญหาเรื่องการรักษาความปลอดภัยความคล่องตัวในการดำเนินงานท่าเรือ ตลอดจนถึงการลงทุนและการขยายท่าเรือในอนาคต ฯลฯ ดังนั้นจึงเห็นควรให้สร้างท่าเรือแห่งใหม่ที่บริเวณแหลมฉบังเพราะสามารถที่จะพัฒนาให้เป็นท่าเรือพาณิชย์ที่มีประสิทธิภาพและให้ผลประโยชน์แก่ประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้เป็นอย่างมาก (ปรีดา ศรีจันทร์อินทร์, 2540, หน้า 64)

กระทั่งวันที่ 9 ตุลาคม 2516 คณะรัฐมนตรีก็มีมติเห็นชอบในหลักการให้สร้างท่าเรือพาณิชย์ที่แหลมฉบัง แต่ในช่วงเวลาดังกล่าวประเทศไทยกลับอยู่ในช่วงภาวะผันผวนทางเศรษฐกิจทำให้รัฐบาลไม่สามารถจัดสรรเงินทุนเพื่อการก่อสร้างท่าเรือแหลมฉบังได้ เป็นผลให้รัฐบาลมีมติใหม่ คือ ให้พัฒนาท่าเรือสัตหีบเป็นท่าเรือพาณิชย์ก่อนโดยให้ชื่อท่าเรือแห่งนี้ว่า “ท่าเรือพาณิชย์สัตหีบ” โดยมีฐานะเป็นส่วนงานหนึ่งของการท่าเรือแห่งประเทศไทยเช่นเดียวกับท่าเรือกรุงเทพฯ ขณะเดียวกันก็ได้เตรียมดำเนินงานเพื่อการก่อสร้างท่าเรือแหลมฉบังไว้ด้วย (การท่าเรือแห่งประเทศไทย, 2534, หน้า 19-23)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่ ตำบลทุ่งสุขลา อำเภอศรีราชา และ ตำบลบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2521 ขึ้น เพื่อเวนคืนที่ดินในท้องที่ดังกล่าวประมาณ 6,340 ไร่โดยที่ดินเหล่านี้เป็นของประชาชนกว่า 4,000 ไร่ ส่วนที่เหลือเป็นของทางราชการทั้งนี้เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการก่อสร้างท่าเรือแหลมฉบัง(ปริยะดา ศรีจันทร์อินทร์, 2540 ,หน้า 64-65)

(2) โครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองของชลบุรีหลังโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกในจังหวัดชลบุรี เปรียบเสมือนจักรกลสำคัญในการขับเคลื่อนวิถีการผลิตแบบทุนนิยมขึ้นมาในจังหวัดชลบุรี แต่จากการคลี่คลายทางประวัติศาสตร์ ซึ่งได้มีการสร้างวิถีการผลิตก่อนทุนนิยมเป็นหลัก คือ การผลิตยังชีพควบคู่กับการผลิตเพื่อขายจนพัฒนามาเป็นการผลิตเพื่อขายเป็นหลัก หลังการสร้างถนนสุขุมวิทและสะพานบางปะกง ดังนั้นวิถีการผลิตแบบทุนนิยมจึงก่อรูปซ้อนทับกับการผลิตก่อนทุนนิยมกระทั่งในช่วงเวลานี้จังหวัดชลบุรีมีกระบวนการสะสมทุนใน 2 รูปแบบที่ซ้อนกันอยู่ คือ การสะสมทุนแบบทุนนิยมและการสะสมทุนเบื้องต้น กล่าวได้ว่าทุนนิยมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้แสดงออกผ่านโครงการที่สำคัญ 2 โครงการที่เกิดขึ้นในจังหวัดชลบุรี คือ โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกในจังหวัดชลบุรีและโครงการพัฒนาทุนนิยมด้านการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่พิเศษ ดังนั้นรายละเอียดสภาพเศรษฐกิจ

ในช่วงต้นทศวรรษ 2520 อัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไทยจึงชะลอตัวลงและนำไปสู่ความอึดตัวของอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าของยุคพัฒนา กลุ่มชนชั้นนำ นักธุรกิจและเทคโนแครตไทยจึงแนะนำให้รัฐบาลปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจใหม่ โดยเสนอให้รัฐบาลส่งเสริมการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า แนวคิดดังกล่าวได้รับการตอบรับอย่างดีจากเทคโนแครตในระบบราชการและองค์กรระหว่างประเทศอย่างธนาคารโลก ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงมีความพยายามในการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ถูกนำมาใช้คือ “ยุทธศาสตร์เติบโตด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมส่งออก” หรือ Export-Led Growth (ผาสุกพงษ์ไพจิตร และคริส เบเคอร์, 2546, หน้า 178-179)

ในอีกบริบทหนึ่งผลจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล ได้ก่อให้เกิดการกระจุกตัวของภาคอุตสาหกรรมแบบสุดขั้ว (วอลเดน เบนโล, 2545, หน้า 175-176)นำมาซึ่งปัญหาการอพยพของผู้คนหลังไหลเข้ามาหางานทำในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลนำมาซึ่งปัญหาความแตกต่างของรายได้ระหว่างภาค (Regional Income Disparities) (กฤษเพิ่มทันจิตต์ และสุธี ประศาสนเศรษฐ์, 2530, หน้า 55) ดังนั้นเมื่อรัฐบาลมีแนวคิดที่จะปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจโดยหันไปเน้นยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ประกอบกับแนวคิดในการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค ทำให้รัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบายพัฒนาเมือง

และพื้นที่เฉพาะชั้น ซึ่งพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกถือเป็นหนึ่งในพื้นที่เป้าหมายสำหรับการพัฒนา (กฤษฎีกา เพิ่มพื้นที่จัดตั้ง และสุธี ประศาสนศรัทธ, 2530, หน้า 68-69)

พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกถือว่ามีความได้เปรียบเทียบกับในหลายๆ ด้าน เช่น มีที่ตั้งไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มีสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างท่าเรือน้ำลึก สามารถจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การผลิตเพื่อส่งออกและที่สำคัญที่สุดคือ การค้นพบก๊าซธรรมชาติบริเวณอ่าวไทยที่จะใช้เป็นเชื้อเพลิงและวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมปิโตรเคมี การมีท่าเรือน้ำลึกและการค้นพบก๊าซธรรมชาติสำหรับอุตสาหกรรมปิโตรเคมีถือได้ว่าเป็นฐานสำหรับอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมส่งออก ซึ่งจะเป็นตัวขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ดังนั้นคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.2524 จึงได้มีมติให้ดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development Program) หรือที่ผู้คนส่วนใหญ่รู้จักกันทั่วไปในนามของโครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด โดยได้บรรจุโครงการดังกล่าวลงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) (สาวิตต์ โพธิวิหค, 2527, หน้า 1-2; เสนาะ อุณากร, 2531, หน้า 40)

ภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จังหวัดชลบุรีถูกวางบทบาทให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมใหม่ขนาดกลางเพื่อการส่งออกและแหล่งที่ตั้งท่าเรือพาณิชย์เพื่อเป็นประตูการค้า ขณะที่จังหวัดระยองถูกกำหนดให้เป็นแหล่ง “อุตสาหกรรมหนัก” และ “ศูนย์ปิโตรเคมี” การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกในจังหวัดชลบุรีในยุคนี้ เป็นการเชื่อมโยงกับพัฒนาการของระบบทุนนิยมในระดับชาติเหมือนดังเช่น ก่อนหน้านี้ที่อุตสาหกรรมสมัยใหม่ในจังหวัดชลบุรีก็มุ่งเน้นการตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้าเช่นกัน อย่างไรก็ตามในจังหวัดชลบุรี ก็ยังมีอุตสาหกรรมแบบดั้งเดิมที่มีความเกี่ยวเนื่องกับการเกษตรกรรมไม่ว่าจะเป็นโรงสีข้าว โรงงานน้ำตาล โรงงานมันสำปะหลังซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้จะสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่อย่างแนบแน่นแต่โรงงานอุตสาหกรรมที่เข้ามาในช่วงนี้ถือเป็นโรงงานสมัยใหม่ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมเลย ในทางตรงกันข้ามการเข้ามาของโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่เหล่านี้กลับส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนในจังหวัดชลบุรีเป็นอย่างมาก

การเข้ามาของโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ตลอดจนจนถึงนโยบายของรัฐ ที่ต้องการสร้างพื้นที่บริเวณนี้เป็นเขตอุตสาหกรรม ส่งผลให้ราคาที่ดินในจังหวัดชลบุรีถีบตัวสูงขึ้นเป็นอย่างมาก ดังนั้นขบวนการเก็งกำไรที่ดินของกลุ่มนักธุรกิจจึงเริ่มก่อตัวขึ้น โดยมีการกว้านซื้อที่ดินอย่างกว้างขวางรอบๆ พื้นที่แหลมฉบังในเขตโดยเฉพาะตำบลบึงและตำบลหนองขาม อำเภอศรีราชา เพื่อรองรับการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้กลุ่มนักธุรกิจชาวไทยที่เข้าลงทุนในการเป็นนายหน้าค้าที่ดินแล้ว กล่าวได้ว่ากลุ่มทุนต่างชาติโดยเฉพาะญี่ปุ่นก็ได้เข้ามากว้านซื้อที่ดินในพื้นที่

ที่คาดว่าจะมีเป้าหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรม เช่น แลบบางนา-ตราดไปกระทั่งถึงเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี แลพฉบบัง สัตหีบและระยอง เป็นต้น (ไพโรจน์ จันทรนิมิต,2531)

การขยายตัวของอุตสาหกรรมสมัยใหม่ในชลบุรีเริ่มต้นจากการนำของนิคมอุตสาหกรรมของรัฐและหลังจากนั้นก็ขยายไปสู่นิคมอุตสาหกรรมของเอกชน ดังกรณีของนิคมอุตสาหกรรมอมตะนครภายใต้การนำของวิกรม กรมดิษฐ์ กล่าวได้ว่าวิกรม ถือเป็นนักธุรกิจคนแรกๆ ที่เข้ามาลงทุนในการพัฒนาที่ดินในแถบจังหวัดชลบุรี เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการรองรับการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมของนักลงทุนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยในช่วงแรกได้กว้านซื้อที่ดินในเขตตำบลคลองตำหรุ กว่า 300 ไร่ ต่อมา ต่อมาก็มีการซื้อที่ดินเพิ่มอีกกว่า 1,400 ไร่ การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมภายในจังหวัดชลบุรีสะท้อนออกมาให้เห็นได้จากที่ดินกว่า 1,400 ไร่ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร สามารถขายให้กับนักลงทุนหมดภายในระยะเวลาเพียงปีกว่า

ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมปิ่นทองขึ้นบริเวณตำบลหนองขาม อำเภอสรีราชา นิคมแห่งนี้จัดตั้งโดย “บริษัท ปิ่นทอง อินดัสเตรียลปาร์ค จำกัด” ด้วยทุนจดทะเบียนกว่า 395 ล้านบาท ปัจจุบันนิคมอุตสาหกรรมปิ่นทองมีทั้งหมด 5 แห่ง พื้นที่รวมกันกว่า 6,000 ไร่ แถบ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี มีมูลค่าโครงการรวมกันประมาณ 14,000 ล้านบาท (ฐานเศรษฐกิจ, 11 มีนาคม 2557)

นอกจากนี้การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ยังได้วางบทบาทให้ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบังเป็นประตูการค้าใหม่ของประเทศ ด้วยเหตุนี้ทำให้แนวคิดในเรื่องการก่อสร้างท่าเรือท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง ก็ถูกหยิบขึ้นมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง กระทั่งนำไปสู่การที่รัฐบาลอนุมัติให้กระทรวงคมนาคมเจรจาขอรับเงินกู้จากรัฐบาลญี่ปุ่น สำหรับการสำรวจออกแบบ การควบคุมงานก่อสร้างและการก่อสร้างโครงการท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง และให้กระทรวงการคลังพิจารณาความเหมาะสมในการจัดหางบสมทบทั้งจากรายได้ของการท่าเรือแห่งประเทศไทยและจากงบประมาณแผ่นดิน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ ในปี พ.ศ. 2526 (การทำเรือแห่งประเทศไทย,2534 ,หน้า 23; อรพิณ วรรณกุล ,2538 ,หน้า 10)

การพัฒนาอุตสาหกรรมในเขตขึ้นในพื้นที่จังหวัดชลบุรี เปรียบเสมือนปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะโรงงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ซึ่งไม่ได้ส่งผลต่อการผลิตภาคการเกษตรของชาวบ้านดั้งเดิมเลย ในทางตรงกันข้ามภาคอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมานั้น กลับเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่มีลักษณะการจ้างแรงงานเป็นจำนวนมาก อันเป็นผลให้แรงงานในภาคเกษตรกรรมบางส่วนผันตัวเองเข้าไปเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม จึงทำให้เกิดการขาดแคลน

แรงงานในภาคเกษตรกรรมอันเป็นแบบแผนการผลิตของดั้งเดิมของชาวบ้านในแถบนี้ (สมหญิง สุนทรวงศ์, 2532, หน้า 99)

จากการสำรวจของสำนักงานแรงงานในจังหวัดชลบุรี ช่วงปี พ.ศ. 2532 พบว่ามีโรงงานและสถานประกอบการที่มีคนงานมากกว่า 20 คนขึ้นไปในเขตอำเภอศรีราชาถึง 37 แห่ง โดยโรงงานเหล่านี้มีแรงงานมากกว่า 8,500 คน ซึ่งในจำนวนนี้ยังไม่รวมถึงแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมแถบพื้นที่ตำบลแหลมฉบังแหล่งประกอบการเหล่านี้ยังไม่รวมถึงโรงงานอุตสาหกรรมที่กำลังก่อสร้างในเขตแหลมฉบัง (สมหญิง สุนทรวงศ์, 2532, หน้า 99)

การก่อรูปของวิถีการผลิตแบบทุนนิยมในชลบุรีภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเป็นการนำระบบจากภายนอกเข้ามาในจังหวัดชลบุรี โดยการผลักดันของรัฐส่วนกลางและทุนข้ามชาติในกระแสโลกาภิวัตน์ ดังนั้นจึงไม่ได้ต่อยอดจากพัฒนาการของการเกิดทุนนิยมในจังหวัดชลบุรีโดยตรง จึงทำให้เกิดลักษณะทวีลักษณะของกระบวนการสะสมทุนที่ซ้อนกันอยู่ภายในจังหวัดชลบุรี คือ กระบวนการสะสมทุนแบบทุนนิยม และการสะสมทุนเบื้องต้น ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสะสมทุนทั้งสองสามารถพิจารณาได้จากสถานการณ์ 2 ประการ คือ หนึ่ง วิถีการผลิตแบบทุนนิยม ก่อให้เกิดการแยกผู้ผลิตรายย่อยก่อนทุนนิยมออกไปจากการครอบครองปัจจัยการผลิต ผ่านการเวนคืนที่ดินของรัฐและการจูงใจของเอกชนให้ขายที่ดิน เช่น ในกรณีของท่าเรือแหลมฉบังและนิคมแหลมฉบัง ได้มีการเวนคืนที่ดินตามพระราชบัญญัติเวนคืนที่ดิน พ.ศ. 2521 จำนวน 6,500 ไร่ เป็นต้น และสอง วิถีการผลิตแบบทุนนิยมได้ก่อให้เกิดการกระจุกตัวของความมั่งคั่งของนายทุนท้องถิ่น ที่ผูกพันอยู่กับวิถีการผลิตก่อนทุนนิยม กล่าวได้ว่าวิถีการผลิตแบบทุนนิยมที่กำลังก่อตัวขึ้นนั้นได้สร้างความมั่งคั่งให้แก่คนกลุ่มนี้ในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการค้ากลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นได้ประโยชน์โดยตรงจากภาษีที่เกี่ยวข้องกับโรงงาน เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลและเทศบาล มีรายได้จากการเก็บภาษีโรงเรือนและภาษีที่ดิน รวมถึงการได้รับผลประโยชน์ของกลุ่มอำนาจท้องถิ่นที่ได้รับผลประโยชน์จากการเป็นนายหน้าค้าที่ดินเพื่อรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม

กล่าวได้ว่า การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดชลบุรี มีผลเชื่อมโยงต่อธุรกิจการท่องเที่ยวในเขตเมืองพัทยาอย่างเห็นได้ชัดเจน ทั้งนี้เพราะในแผนของโครงการพัฒนาที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกได้กำหนดให้เมืองพัทยาคือศูนย์กลางการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติ ควบคู่กับการเป็นศูนย์พาณิชย์กรรม ผลจากการกำหนดยุทธศาสตร์ของเมืองพัทยานี้ เป็นผลให้ตัวเลขการลงทุนประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยวที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุที่ผู้คน โดยเฉพาะนักธุรกิจทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ได้เดินทางเข้าประกอบกิจการในเขตอุตสาหกรรมทั้งในจังหวัดชลบุรีและระยอง เป็นผลให้ในช่วงเวลานี้ได้เกิดธุรกิจใหม่ในเมืองพัทยานอกเหนือไปจากธุรกิจการโรงแรมเกิดขึ้น เพราะสภาพภูมิศาสตร์ของเมืองพัทยานี้มีลักษณะเป็น

ศูนย์กลางระหว่างพื้นที่แหลมฉบัง จังหวัดชลบุรีและพื้นที่มาบตาพุด จังหวัดระยอง กล่าวคือ เมืองพัทยามีระยะห่างจากแหลมฉบังประมาณ 20 กิโลเมตรและห่างจากมาบตาพุดประมาณ 30 กิโลเมตรเท่านั้น อันเป็นผลให้นายทุนไทยจำนวนมากได้มีการลงทุนในกิจการอสังหาริมทรัพย์ โดยเฉพาะบ้านและคอนโดมิเนียม

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2526-2535 นั้น การลงทุนในธุรกิจบริการทางการท่องเที่ยวของเมืองพัทยามีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการลงทุนเข้าสู่ธุรกิจบริการเกี่ยวเนื่องอื่นๆ เช่น การศูนย์การค้า ที่อยู่อาศัย กิจกรรมทางวัฒนธรรมและนันทนาการ สาเหตุหลักเกิดจากความจำเป็นที่ต้องปรับรูปแบบธุรกิจ ให้สอดคล้องกับโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ซึ่งกำหนดให้เมืองพัทยามีบทบาทในการเป็นย่านที่พักอาศัย ในขณะเดียวกัน ผลจากการอิมพัลส์ของธุรกิจบริการทางการท่องเที่ยวรูปแบบเดิม ๆ ก็กระตุ้นให้เกิดการวางระบบผสมผสานทางการท่องเที่ยว ด้วยการดัดแปลงและสร้างสรรค์ธุรกิจบริการทาง การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ ให้สามารถยืดหยุ่นได้ทั้งกับผู้ที่เข้ามาในฐานะนักท่องเที่ยว และผู้ที่เข้ามาทำงานในพื้นที่เมืองพัทยา และบริเวณใกล้เคียง สังเกตได้ว่าเมืองพัทยาในช่วงเวลานี้เริ่มมีการพัฒนาความเป็นชุมชนเมืองอย่างเป็นระบบควบคู่ไปกับการส่งเสริมภาพลักษณ์ของเมืองอุตสาหกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการลงทุนเพื่อรองรับการตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรของแรงงานภาคอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

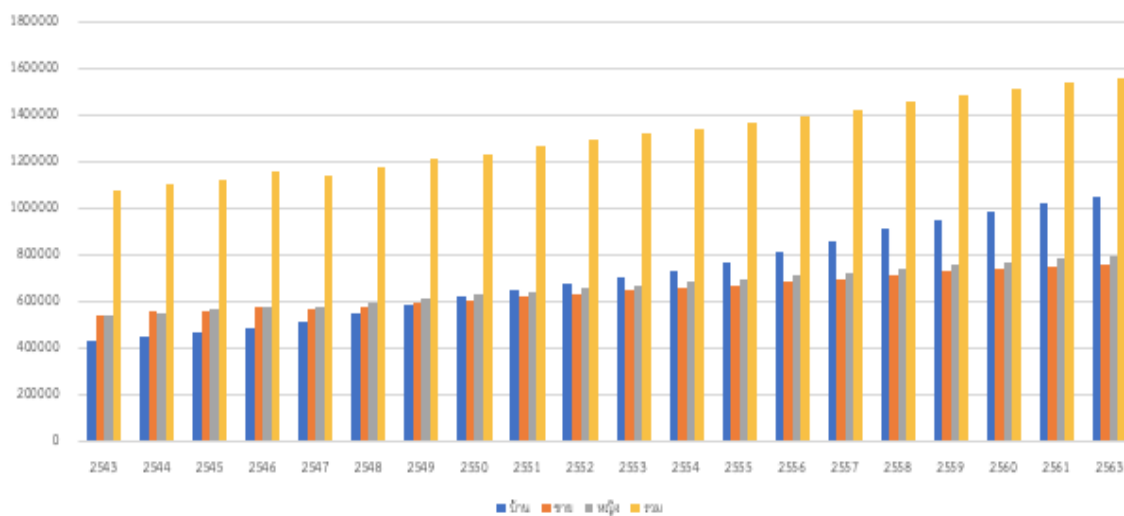
ต่อมามีการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในเขตเมืองพัทยาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยการต่อยอดสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยพยายามที่จะทำให้เมืองพัทยาเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวในระดับโลก ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเมืองพัทยานับที่ 4 (พ.ศ. 2535-2539) ซึ่งเน้นการขยายบทบาทเมืองพัทยาให้เป็นประตูผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยวอินโดจีน คือ ประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนาม ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นปัจจัยกระตุ้นให้ ผู้ประกอบธุรกิจบริการทางการท่องเที่ยวแต่ละประเภทต้องสร้างสรรค์บริการรูปแบบใหม่ๆภายใต้ธุรกิจประเภทเดิม ความพยายามที่จะผลิตซ้ำของระบบทุนนิยมในภาคการท่องเที่ยวนั้นเห็นได้จากการปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบธุรกิจของกิจการในแต่ละประเภทเพื่อสร้างรายได้จากธุรกิจเดิม นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นของผู้ประกอบการรายย่อย เช่น บริการนวดชายหาดและนวดฝ่าเท้าซึ่งเป็นที่มาของการลงทุนประกอบธุรกิจสปาของโรงแรมขนาดใหญ่หลายแห่ง และธุรกิจนวดฝ่าเท้า

ผลการการสร้างอัตลักษณ์และการพัฒนาปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้ เป็นผลให้เมืองพัทยากลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวครบวงจรซึ่งรวบเอาการท่องเที่ยวทุกประเภทให้อยู่ภายในเมืองพัทยาไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวในเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวยามค่ำคืน สถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้

นักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกต่างพากันเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเมืองพัทยาเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ การเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศดังกล่าว นอกจากจะสร้างรายได้ให้แก่เมืองพัทยาแล้ว ยังเป็นการเพิ่มรายได้ไปยังธุรกิจบริการทางการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงเป็นการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในธุรกิจบริการด้านอื่น ๆ ที่สนับสนุนธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวด้วย เช่น ธุรกิจการก่อสร้าง ธุรกิจธนาคาร ธุรกิจบริการน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น ภายใต้เงื่อนไขและสถานการณ์เช่นนี้ ทำให้รัฐบาลพยายามสร้างระบบทุนนิยมทางการท่องเที่ยวในเมืองพัทยา ให้ผ่านการประกาศเขตพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง โดยเขตพื้นที่พิเศษดังกล่าว ครอบคลุมพื้นที่ 928.47 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย เมืองพัทยา (ครอบคลุมพื้นที่เกาะล้าน เกาะไผ่), เทศบาลเมืองหนองปรือ, เทศบาลตำบลบางละมุง, เทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย, เทศบาลตำบลโปัง, เทศบาลตำบลห้วยใหญ่, เทศบาลตำบลนาจอมเทียน, องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลาไหล, องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไม้แก้ว

กล่าวได้ว่า ความเปลี่ยนแปลงของความเป็นเมืองอุตสาหกรรมสมัยใหม่และเมืองการท่องเที่ยว ได้ค่อย ๆ ส่งผลกระทบต่อทำเลที่ละเล็กละน้อยมา ดังจะเห็นได้จากภายหลังปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา มีการจากอพยพเคลื่อนย้ายของประชากร ซึ่งในระยะแรกจะเป็นแรงงานก่อสร้างประเภทรับเหมา หมุนเวียนกันเข้ามาเพื่อก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก แรงงานเหล่านี้จะพักอาศัยอยู่ตามบ้านพักที่สร้างขึ้นชั่วคราว แคมป์คนงาน ตู้คอนเทนเนอร์ หรือบางครอบครัวก็อาศัยและมีวิถีชีวิตอยู่บนหัวรถพ่วง การเคลื่อนย้ายของผู้คนเข้ามายังจังหวัดชลบุรี เริ่มเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ดังจะเห็นได้จากดัชนีชี้วัดความเป็นเมือง ความเปลี่ยนแปลงของการใช้ที่ดิน ที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าการขยายตัวของที่อยู่อาศัยและความเติบโตของนิคมอุตสาหกรรมมีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นมาก ขณะที่พื้นที่ทางเกษตรกรรมลดลงไปค่อนข้างมาก และการเข้าไปใช้พื้นที่ว่างเปล่ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ขณะเดียวกันก็เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายของผู้คนที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งทำงานทำในพื้นที่เริ่มมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งผู้คนที่เคลื่อนย้ายเข้ามามีใช่เป็นกลุ่มแรงงานก่อสร้างเพียงอย่างเดียว ตรงกันข้าม กลับเป็นกลุ่มประชากรที่เข้ามาทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรม ประชากรที่มาทำงานในภาคการท่องเที่ยวและบริการ ส่งผลให้ปริมาณการเพิ่มขึ้นของประชากรในพื้นที่และสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของที่อยู่อาศัยเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ (เรวัตติ แสงสุริยงค์, 2543, หน้า 29) ดังจะเห็นได้จากกราฟแสดงจำนวนบ้านและประชากร

ภาพที่ 2 แสดงจำนวนบ้านและประชากร ระหว่างปี พ.ศ.2543 – 2562

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนบ้านและประชากร ระหว่างปี พ.ศ.2543 – 2562

ปี พ.ศ.	บ้าน	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	รวมประชากร
2543	426,953	542,913	535,605	1,078,518
2544	445,078	555,195	549,036	1,104,231
2545	462,668	556,350	563,536	1,119,886
2546	486,610	578,535	578,578	1,157,113
2547	516,825	565,265	577,791	1,143,056
2548	551,722	577,878	594,553	1,172,431
2549	585,332	597,030	612,260	1,209,290
2550	618,764	607,029	626,417	1,233,446
2551	652,001	621,057	643,630	1,264,687
2552	678,508	632,356	657,234	1,289,590
2553	706,227	646,266	670,027	1,316,293
2554	733,031	656,537	682,119	1,338,656
2555	762,583	668,774	695,258	1,364,032
2556	810,915	681,399	708,955	1,390,354
2557	855,710	696,038	725,387	1,421,425
2558	908,250	712,875	742,164	1,455,039
2559	949,829	726,918	756,131	1,483,049

ปี พ.ศ.	บ้าน	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	รวมประชากร
2560	985,469	738,943	770,182	1,509,125
2561	1,016,806	751,779	783,666	1,535,445
2563	1,047,473	762,141	796,160	1,558,301

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน, 2562 (www.bora.dopa.go.th, เข้าถึงเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2562)

กล่าวโดยสรุป การเข้ามาของวิถีการผลิตแบบอุตสาหกรรม รวมถึงภาคการท่องเที่ยวและบริการ: ชลบุรี กลายเป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดกลุ่มคนหลากหลาย อาทิ

(1) กลุ่มคนที่สามารถอ้างความเป็นผู้ผลิตอิสระรายย่อย (Petty Commodity Production) ในภาคเกษตรกรรมเอาไว้ได้ ดังจะเห็นได้จากชาวบ้านที่ยังมีวิถีชีวิตอยู่ในภาคการเกษตร ยังคงเพาะปลูกพืชพันธุ์ทางการเกษตร ได้แก่ การปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง ข้าวโพด หรือการปลูกข้าว ผู้ผลิตทางการเกษตรจะทำการผลิตเพื่อขายเป็นหลัก เป็นกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิมที่มีปัจจัยการผลิตอยู่ในมือของตนเองแล้วในระดับหนึ่ง มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ค่อนข้างเหนียวแน่นอยู่ภายในชุมชน

(2) กลุ่มคนพยายามปรับรูปแบบการประกอบอาชีพสู่การเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ คนกลุ่มนี้อาจมีที่มาจากชาวบ้านที่สูญเสียที่ดินทำกิน (ทั้งที่เกิดขึ้นจากระบบตลาดหรือการเวนคืน) บางส่วนเป็นผู้คนที่ตั้งถิ่นฐานหลังการเข้ามาของภาคอุตสาหกรรม และกลุ่มคนที่เคลื่อนย้ายเข้ามาประกอบอาชีพในพื้นที่ทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ทำให้ไม่มีปัจจัยการผลิตรูปแบบการประกอบอาชีพเป็นไปอย่างหลากหลาย ผันแปรไปตามประสบการณ์และทรัพยากร ดังจะเห็นได้จากกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อย เช่น รับจ้างซักผ้า รีดผ้าของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรม เจ้าของห้องเช่า บ้านเช่า กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่แผงลอย หรือขายของอยู่ตามแหล่งท่องเที่ยว และในแหล่งอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการเหล่านี้จะมีรายได้ที่ไม่สม่ำเสมอ บางวันอาจขายได้น้อย บางวันอาจขายได้มาก พึ่งพิงอยู่กับระบบเศรษฐกิจในพื้นที่อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวสูง เช่น หากเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวมีอัตราการเติบโตที่สูงจะทำให้รายได้ของคนกลุ่มนี้สูงขึ้นตามไปด้วย และหากเป็นไปในทางตรงกันข้ามอาจหมายถึงรายได้ส่วนหนึ่งจะขาดหายไป ด้วยสภาพความไม่มั่นคงทางรายได้ทำให้ผู้คนเหล่านี้จะมีเงินออมจำนวนที่ไม่มากนัก หรือบางรายอาจนำไปปรับปรุงที่อยู่อาศัยในภูมิลำเนาเดิมเพื่อกลับไปใช้ชีวิตในช่วงบั้นปลายของชีวิต ผู้ประกอบอาชีพอิสระแทบทั้งหมดอาจไม่มีหลักประกันทางสังคม เช่น ประกันสังคม เงินเกษียณอายุหรือเงินบำนาญ ความไม่แน่นอนของรายได้ และหลักประกันทางสังคมจึงทำให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระต่างคาดหวังอยู่กับการพนัน ภายใต้วิธีคิดเรื่องโชคชะตาของ

แต่ละบุคคล ด้วยความเชื่อที่ว่าหากเรามีโชคอาจจะถูกรางวัลเพื่อนำเงินไปใช้จ่ายใช้สอยหรือเก็บออมไว้ใช้ในอนาคต

(3) กลุ่มคนที่เป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการการท่องเที่ยว ผู้คนกลุ่มนี้อาจเป็นกลุ่มคนท้องถิ่นดั้งเดิม หรือเป็นคนที่อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาหลังการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ แรงงานภาคอุตสาหกรรมการผลิต แรงงานในภาคบริการการท่องเที่ยว ประกอบด้วย แรงงานที่มีทักษะ แรงงานไร้ทักษะ หรือแรงงานจ้างเหมาช่วง กลุ่มแรงงานในภาคอุตสาหกรรมการผลิตและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จะมีรายได้ประจำเป็นรายเดือนแต่อยู่ในอัตราที่ไม่สูงมากนักอาจเพียงพอเพื่อการดำรงชีพภายใต้ค่าครองชีพที่ค่อนข้างสูงในเมืองได้โดยไม่ขาดสน แต่ปริมาณเงินที่เหลือเพื่อเก็บออมค่อนข้างน้อย ตารางเวลาการทำงานค่อนข้างเข้มข้นแทบไม่มีเวลาเป็นส่วนตัว เช่น การทำงานเป็นกะ การทำล่วงเวลาเชิงบังคับ หรือการทำงานในวันหยุดสุดสัปดาห์ ประกอบกับพื้นที่สาธารณะเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้คนเข้ามาใช้ประโยชน์ยามว่างหรือพักผ่อนค่อนข้างน้อย แรงงานจึงมักแสวงหา/สร้างพื้นที่เพื่อการใช้เวลาว่างและการพักผ่อนด้วยตนเองหรือเข้าไปใช้พื้นที่เช่าของเอกชน กลุ่มแรงงานเหล่านี้มักจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มทางสังคมแบบใหม่ในพื้นที่ เช่น พนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง กลุ่มพนักงานโรงแรม หรือกลุ่มแรงงานที่มาจากภูมิลำเนาหรือภูมิภาคเดียวกัน ภายใต้เครือข่ายทางสังคมแบบใหม่เกิดการสร้างขึ้นเป็นวัฒนธรรมแบบใหม่ เช่น การรวมกลุ่มกันเพื่อเล่นพนันในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนหย่อนกาย รายได้จากการพนันอาจถูกจัดสรรไปใช้เพื่อดำเนินชีวิตประจำวัน และหากได้ในปริมาณมากก็อาจจะนำไปเป็นเงินเก็บออมเพื่อนำไปลงทุนในอนาคต

(4) นอกจากจากกลุ่มคนในสามช่วงชั้นข้างต้นแล้ว กลุ่มผู้กระทำการที่มีความน่าสนใจอีกช่วงชั้นหนึ่ง ก็คือ กลุ่มรุ่นใหม่ คนกลุ่มนี้เติบโตท่ามกลางสภาพความเติบโตและการเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจทางเศรษฐกิจ (เศรษฐกิจแบบดิจิทัล) รวมทั้งความพร้อมและการขยายตัวของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (คนกลุ่มนี้อยู่ภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และอาจมีอุดมการณ์หรือชุดความคิดแบบหนึ่ง) และมองเห็นหนทางของการแสวงหารายได้ผ่านระบบโซเชียลมีเดีย ไม่จำเป็นต้องรอให้จบการศึกษาก่อนแล้วจึงทำงานแต่จะเห็นว่าการเรียนสามารถควบคู่ไปกับการทำงานได้ ดังจะเห็นได้จากการขายสินค้าในระบบออนไลน์ การตัดต่อคลิปหรือการรีวิวสินค้าลงเผยแพร่ในระบบอินเทอร์เน็ต กลุ่มคนรุ่นใหม่จึงให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ของตนเองทั้งในโลกเชิงกายภาพ และตัวตนบนโซเชียลมีเดีย ดังนั้นการเล่นพนันของคนรุ่นใหม่จึงมิได้มีแค่เป้าหมายในด้านการเงินเพียงด้านเดียว แต่ได้ประกอบสร้างภาพลักษณ์ของพวกเขาเพื่อให้เกิดการยอมรับทั้งในทางตรงและทางอ้อม เช่น ความสามารถของการเป็นผู้นำในการตัดสินใจและการวิเคราะห์ข้อมูล หรือการนำเงินที่ได้จากการพนันมาใช้จ่ายใช้สอยเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ของตนเองผ่านการใช้ชีวิตประจำวัน การบริโภคอาหาร

การจับจ่ายใช้สอย หรือการแต่งตัว นอกจากนี้ยังเห็นว่าการพนันในระบบออนไลน์มีความปลอดภัยสูง ไม่มีความเสี่ยงทางด้านกฎหมาย หรือการมีต้นทุนการเดินทางเพื่อไปเล่นในบ่อนแบบจริง ๆ

2. เจื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการเล่นพนันของผู้กระทำการในจังหวัดชลบุรี

การวิเคราะห์เจื่อนไขเชิงโครงสร้าง ที่มีผลต่อการเล่นพนันของผู้กระทำการในจังหวัดชลบุรี อยู่ภายใต้ฐานคิดที่ว่าโครงสร้างสังคมในมิติหนึ่งมีพลังกำหนดวิถีชีวิตของผู้กระทำการ ขณะเดียวกันผู้กระทำการก็มีบทบาทในการกำหนดโครงสร้างสังคมได้เช่นเดียวกัน กล่าวได้ว่าเจื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันของผู้กระทำการแต่ละช่วงนั้น ผันแปรไปตามบริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ที่ห้อมล้อมผู้กระทำการเหล่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 กลุ่มเกษตรกรรายย่อย

กลุ่มเกษตรกรรายย่อยในที่นี้ หมายถึง กลุ่มคนที่ทำการผลิตในภาคเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกพืชเศรษฐกิจประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น อ้อย มันสำปะหลัง ข้าว ตลอดจนถึงการทำประมงพื้นบ้าน ทั้งกลุ่มที่มีปัจจัยการผลิตเป็นของตนเอง และกลุ่มที่เช่าที่ดินเพื่อทำการเกษตรกรรม หากพิจารณาสภาพถึงสังคมเกษตรกรรมในจังหวัดชลบุรี พบว่า หลายชุมชนยังคงสามารถธำรงความเป็นชุมชนและความสัมพันธ์แบบเครือญาติเอาไว้ได้ส่วนหนึ่ง ขณะที่ผู้คนส่วนใหญ่ยังคงมีความสัมพันธ์แนวนราบ (Horizontal Relationship) และยังพบเห็นภาพแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างผู้คนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน โดยเฉพาะ งานบุญ งานศพ หรืองานเทศกาลประจำปี (แม้จะไม่เข้มข้นดังเช่นอดีตก็ตาม) สำหรับการเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่เป็นการพนันพื้นบ้าน อาทิ โกงขน วิ่งควาย การพนันงานวัด การพนันประเภทหวยใต้ดิน สลากกินแบ่งรัฐบาล (หวยใต้ดินและสลากกินแบ่งรัฐบาลถือเป็นประเภทการพนันที่ได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่มเกษตรกรรายย่อย) โดยจำนวนเงินที่ใช้เล่นพนันไม่สูงมาก และพวกเขาก็ไม่ใช่คนพนันอาชีพ แต่เป็นการเล่นตามเทศกาลหรือในช่วงที่มีการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นหลัก โดยเจื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัย พบว่า ประกอบด้วยเจื่อนไขต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (กล้า นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 14 สิงหาคม 2563; ขาว นามสมมุติ สัมภาษณ์ 14 สิงหาคม 2563)

2.1.1 เจื่อนไขทางด้านอุดมการณ์ ในฐานะชุดความเชื่อหรือระบบคิด ที่ส่งผลต่อโลกทัศน์ (Worldviews) การประกอบสร้างความหมาย (Significations) และกำกับปฏิบัติการทางสังคมลักษณะใดลักษณะหนึ่ง กล่าวได้ว่า ผู้คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ถูกปลูกฝังและกล่อมเกลาระทั่งเกิดชุดความเชื่อหรือระบบคิดต่อการเล่นพนันรูปแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) ระบบคิดที่ช่วยสร้างจินตภาพ (Imagery) ว่าการเล่นพนัน คือ การลงทุนรูปแบบหนึ่ง ซึ่งผู้เล่นจะต้องนำเงินที่มีอยู่ออกมาใช้ ขณะเดียวกันก็ต้องแบกรับความเสี่ยง

เช่นเดียวกับการลงทุนในภาคเกษตรกรรม ที่ต้องเผชิญกับภัยแล้ง น้ำท่วม ศัตรูพืช หรือความผันผวนของราคาสินค้า แม้จะเป็นหลักคิดที่ย้อนแย้ง (Paradox) กับองค์ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ และหลักการลงทุน ซึ่งนิยามการลงทุนว่า เปรียบเสมือนการนำทรัพย์สินที่มีอยู่ไปดำเนินการ เพื่อให้ให้เกิดประโยชน์หรือสร้างผลตอบแทนกลับคืนมาในอนาคต แต่ระบบคิดเช่นนี้ของกลุ่มเกษตรกรกลับไม่ได้ขึ้นอยู่กับหลักการทางวิชาการ ตรงกันข้ามกลับเกิดขึ้นจากความเชื่อและความรู้สึกของตนเอง และถูกใช้เพื่อสร้างความชอบธรรมสำหรับการเล่นพนันแต่ละครั้ง

(2) การเล่นพนันไม่ใช่สิ่งเลวร้ายเสมอไป แม้การเล่นพนันบางประเภทอาจผิดกฎหมายแต่กลับไม่ขัดต่อจารีตประเพณีและค่านิยมท้องถิ่น โดยเฉพาะการพนันพื้นบ้าน ที่ผู้เล่นหรือผู้คนในชุมชนต่างเห็นว่า เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับท้องถิ่นมาอย่างยาวนาน ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องผิดปกติหากจะมีการเล่นพนันประเภทนี้ดำรงอยู่ ขณะเดียวกันการเล่นพนันพื้นบ้านยังส่งผลเชื่อมโยงต่อดำรงอยู่ของวัฒนธรรมท้องถิ่นบางประเภท เนื่องจากทำให้ประเพณีหรือวัฒนธรรมได้รับความสนใจจากผู้คนมากขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นนักพนัน ชุดความเชื่อที่ว่าการเล่นพนันไม่ใช่สิ่งเลวร้ายเสมอไป นี้ ยังถูกนำไปเทียบเคียงกับบทบาทของรัฐกับธุรกิจการพนัน เพราะรัฐเปรียบเสมือนเจ้ามือรายใหญ่ที่ผูกขาดธุรกิจการพนันประเภทสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือการจัดกิจกรรมของหน่วยงานราชการบางแห่งก็จะจัดให้มีการเสี่ยงโชครูปแบบต่าง ๆ โดยเป้าหมายของการจัดให้มีสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือกิจกรรมเสี่ยงโชคเหล่านี้ ก็เพื่อแสวงหารายได้เพื่อนำไปจัดบริการสาธารณะ เช่นเดียวกับเป้าหมายของการเล่นพนันของเกษตรกรบางกลุ่ม ก็คือ ความพยายามแสวงหารายได้เพื่อนำไปจุนเจือครอบครัว

(3) การพนันช่วยสร้างความหวังและเติมเต็มการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะความหวังในการได้รับรางวัลใหญ่จากการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล เนื่องจากเงินรางวัลที่ได้เป็นหนทางเดียวที่จะทำให้ครอบครัวของเกษตรกรรายย่อยหลุดพ้นจากความยากจน หรือหลุดพ้นจากชีวิตความเป็นอยู่แบบเดิม แม้กลุ่มเกษตรกรรายย่อยจะรู้ตัวว่ามีโอกาสสูงมากที่จะไม่ได้รับเงินรางวัลก็ตาม กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ระบบคิดเช่นนี้ เปรียบเสมือนความพยายามหลบหนีจากโลกความจริงสู่โลกจินตนาการ (Escapism) เพื่อสร้างความหวังสำหรับการมีชีวิตอยู่ในอนาคต และเสริมสร้างพลังใจสำหรับการดำเนินชีวิตแต่ละวัน

(4) การเล่นพนัน เปรียบเสมือนหนทางเดียวเท่านั้น ที่จะนำไปสู่การเลื่อนสถานะหรือการกำหนดตำแหน่งแห่งที่ใหม่ทางสังคม เนื่องจากการถูกรางวัลใหญ่ โดยเฉพาะการถูกรางวัลที่ 1 หรือรางวัลที่ 2 ของสลากกินแบ่งรัฐบาล จะทำให้พวกเขากลายเป็นที่รู้จักของคนในชุมชน ตลอดจนชุมชนใกล้เคียง ประกอบกับการมีเงินในสังคมชนบทนั้น ไม่ใช่มีความหมายเพียง

แค่ความร่ำรวยหรือความมั่งทางเศรษฐกิจและทางวัตถุเท่านั้น ตรงกันข้ามการมีเงินกลับเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจ บารมี หรือได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น ด้วยเหตุนี้การพนันจึงเป็นทั้งตัวแทนของ “ความหวัง” “โอกาส” “ทางลัด” ในการดำเนินชีวิตของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย

ชุดความเชื่อหรือระบบคิดดังกล่าว ยังส่งผลต่อการผลิตสร้างวาทกรรม เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่การเล่นพนันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น “คนจนเล่นหวย คนรวยเล่นหุ้น” หรือ “ไม่มีใครล้มละลายเพราะเล่นหวยหรือเล่นพนันที่บ้าน” หรือ “การเล่นพนันก็ไม่สร้างความเสียหายหรือส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตประจำวันเนื่องจากไม่ได้เล่นทุกวัน” หรือ “เล่นเสียก็ไม่ทำให้ครอบครัวเดือนร้อน” หรือ “พวกเขาไม่ใช่คนติดการพนัน แต่เป็นคนเล่นการพนัน” เป็นต้น

2.1.2 เงื่อนไขทางด้านสังคม ในฐานะที่เป็นเครือข่ายหรือความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเกษตรกรกลุ่มต่าง ๆ กล่าวได้ว่า ภายใต้สังคมเกษตรกรรมสมาชิกสังคมส่วนใหญ่ยังคงมีความสัมพันธ์แบบแนวราบ แม้จะมีเกิดสถานการณ์แตกตัวทางชนชั้น แต่ไม่ได้ขยายตัวในวงกว้าง ประกอบกับชุมชนสามารถรักษาทุนทางสังคม (Social Capital) ซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องมือเชื่อมโยงบุคคลในชุมชนเป็นเครือข่ายทางสังคม บนพื้นฐานความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เช่นเดียวกับการที่ชุมชนสามารถรักษาทุนทางวัฒนธรรม (Culture Capital) ในฐานะที่เป็นความเชื่อและค่านิยมร่วมของสมาชิกในชุมชนเอาไว้ได้ เป็นเหตุให้ความสัมพันธ์ทางสังคมจึงอยู่บนพื้นฐานของระบบเครือข่ายและเครือข่ายที่เสมือนค่อนข้างสูง ขณะเดียวกันผู้คนในชุมชนยังคงตระหนักและให้ความสำคัญกับชีวิตทางสังคมควบคู่กับชีวิตทางเศรษฐกิจ ซึ่งเงื่อนไขทางสังคมเช่นนี้ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็น (คำนิ่ง นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 14 สิงหาคม 2563; สมัย นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 14 พฤศจิกายน 2563)

(1) การสร้างแรงกดดันทางสังคมเพื่อให้เกิดการเล่นพนัน ในกลุ่มเครือข่ายหรือเครือข่ายที่เสมือน ดังตัวอย่างของการเล่นหวยใต้ดิน กล่าวได้ว่า ด้วยสภาพสังคมที่ผู้คนยังคงไปมาหาสู่ระหว่างกัน ทำให้ในแต่ละครั้ง โดยเฉพาะช่วงเวลาที่ใกล้ถึงวันออกสลากกินแบ่งรัฐบาล เครือข่ายเหล่านี้ จะมี “เลขเด็ด” ที่ได้ตามสื่อโทรทัศน์ สื่อสังคมออนไลน์ หรือจากประสบการณ์ส่วนตัว นำไปบอกต่อแก่เครือข่ายหรือเครือข่ายที่เสมือนให้รับรู้ ปฏิบัติดังกล่าวก่อให้เกิดผลตามมา 2 มิติ คือ หนึ่ง กลุ่มคนที่รับรู้แล้วว่าหากไม่ซื้อเลขเด็ดแล้ว หากเครือข่ายถูกหวยขึ้นมาตนเองจะรู้สึกเสียดาย สอง กรณีที่ญาติพี่น้องถูกหวยและตนเองไม่ซื้อ “เลขเด็ด” ตามที่เครือข่ายให้ก็จะถูกซ้ำเติม ในทำนองที่ว่า “บอกแล้วไม่เชื่อ” หรือ “อุตส่าห์ให้เลขไปแล้วก็ไม่ฟัง” แรงกดดันทางสังคมเช่นนี้ บางครั้งทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบในลักษณะการเล่นหวยใต้ดินแบบ “ติดปลายนม” คือ นอกจากจะซื้อหวยใต้ดินตามตัวเลขที่ตนเองชอบแล้ว (ด้วยจำนวนเงินที่มาก) ยัง

ซื้อตัวเลขตามที่ญาติพี่น้องให้มา (ด้วยจำนวนเงินที่น้อยกว่า) หรือจำเป็นต้องซื้อหอยตาม “เลขเด็ด” ที่ญาติพี่น้องให้มาทั้งที่ความเป็นจริงตนเองไม่อยากจะเล่น เป็นต้น ในอีกมิติหนึ่ง แรงกดดันทางสังคมนี้ ก็เปรียบเสมือนเกราะป้องกันไม่ให้เกิดการพนัน ที่อาจส่งผลกระทบต่อและสร้างความเสียหายในระยะยาว รวมทั้งการพนันประเภทที่ไม่สอดคล้องกับจารีตประเพณี ค่านิยมท้องถิ่น อาทิ บ่อนการพนันผิดกฎหมาย บ่อนพนันขนาดใหญ่ เป็นต้น แพร่กระจายเข้าสู่ชุมชนได้ เนื่องจากเจ้ามือหรือผู้เล่นการพนันประเภทนี้ อาจถูกมาตรการทางสังคมลงโทษ (Social Sanctions)

(2) การสร้างเครือข่าย (Internetworking) ระหว่างนักพนันทั้งภายในและภายนอกชุมชน เครือข่ายในที่นี้ถูกโยงใยจากการไปมาหาสู่ระหว่างผู้คนในชุมชน ตลอดจนถึงความสัมพันธ์เชิงเครือข่าย ในมิติหนึ่งเครือข่ายจะทำหน้าที่เป็นกลไกกระจายข่าวสารเกี่ยวกับการพนัน โดยเฉพาะการทำให้ “เลขเด็ด” จากกลุ่มเครือข่ายและเครือข่ายเหมือนขยายตัวมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันเครือข่ายระหว่างชุมชน ก็กลายเป็นกลไกที่ช่วยเผยแพร่ข้อมูลประกอบการตัดสินใจเล่นพนันของคนในชุมชนต่าง ๆ อาทิ กรณีการเล่นหอย เครือข่ายเหล่านี้เป็นกลไกกระจายข่าวสารเกี่ยวกับ “ของแปลก” หรือ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” ที่เกิดขึ้นตามชุมชนต่าง ๆ กระทั่งนำไปสู่การไปหอยหรือให้เลขเด็ดจากชุมชนหนึ่งสู่อีกชุมชนหนึ่ง หรือการเล่นพนันที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น นักพนันบางกลุ่มจะใช้กลไกเครือข่ายเป็นเครื่องมือแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม ที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่การเล่นพนันได้ หรือแจ้งข่าวสารสถานที่เล่นพนันเฉพาะกิจที่ถูกจัดขึ้นตามชุมชนต่าง ๆ นอกจากนี้ เครือข่ายยังเปรียบเสมือนกลไกที่ใช้ระดมทุนสำหรับเล่นพนันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย ทั้งนี้เพื่อทำให้วงเงินเดิมพันที่จะใช้เล่นพนันสูงขึ้น ขณะเดียวกันเครือข่ายสังคมก็มีพลังในการกล่อมเกลாத่างสังคมให้คนบางกลุ่มเข้าสู่วงพนันได้

2.1.3 เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ โครงสร้างทางเศรษฐกิจในสังคมเกษตรกรรม ที่ผู้คนส่วนใหญ่ยังเป็นเกษตรกรรายย่อย ซึ่งมีรายได้ไม่สูงมากและรายได้ส่วนใหญ่ (หรือรายได้ก้อนใหญ่ของครอบครัว) มาจากการผลิตในภาคเกษตรกรรม โดยพวกเขาสามารถขายผลผลิตได้เพียงปีละ 1-2 ครั้ง ประกอบกับราคาสินค้าทางการเกษตรที่มีความผันผวนสูง เนื่องจากเกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าได้ ทำให้การผลิตบางปีต้องเผชิญกับภาวะขาดทุน บางปีได้กำไรเป็นจำนวนมาก บางปีได้กำไรน้อย และการประกอบอาชีพต้องสัมพันธ์กับปัจจัยสภาพแวดล้อมและภูมิอากาศ อาทิ น้ำท่วม ฝนแล้ง แมลงศัตรูพืช ดินเสื่อมโทรม เป็นต้น ขณะเดียวกันนโยบายนโยบายแก้ไขปัญหาเกษตรกรของประเทศไทยที่ผ่านมา เน้นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุและหวังผล

ทางการเมืองมากกว่าการแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน นอกจากนี้การผนวกเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในระดับชาติเข้ากับสินค้าทางการเกษตร ก็ก่อให้เกิดการถ่ายเทส่วนเกินรูปของกำไรทางการค้า จากการกดราคาสินค้าเกษตรให้ต่ำ และขายสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคตลอดจนถึงปัจจัยการผลิตในราคาสูง เป็นเหตุให้เกษตรกรหลายต้องประสบภาวะขาดทุน เป็นหนี้และเผชิญกับความไม่มั่นคงในการดำรงชีวิต ด้วยวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจและเงื่อนไขเชิงโครงสร้างเช่นนี้ กลายเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็น (ประสพ นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 30 ตุลาคม 2563; ลำจวน นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2563)

(1) การพึ่งพิงรายได้จากภาคเกษตรกรรมเพียงมิติเดียว ทำให้เกษตรกรรายย่อยหลายคนต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะรายได้ที่จะนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ จึงพยายามแสวงหาอาชีพเสริมระหว่างรอเก็บเกี่ยวผลผลิต ดังจะเห็นได้จาก บางรายผันตัวสู่การเป็นแรงงานรับจ้างในชุมชน บางรายเป็นผู้ให้บริการรายย่อย เป็นต้น ทั้งนี้ไม่ว่าจะประกอบอาชีพเสริมลักษณะใด วิธีการแสวงหารายได้ซึ่งเป็นที่นิยมของกลุ่มเกษตรกรเหล่านี้ ก็คือ การเสี่ยงโชค ด้วยการเล่นพนันรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเหตุผลที่ถูกนำมาใช้ประกอบสร้างความชอบธรรมในการเล่นพนัน ก็คือ เป็นความพยายามแสวงหารายได้ทางลัด เพื่อนำมาใช้จ่ายและจุนเจือครอบครัว ในช่วงเวลาที่ว่างเว้นจากการเก็บเกี่ยวผลผลิต แม้วิธีการแสวงหารายได้ลักษณะนี้ จะไม่มีหลักประกันหรืออาจเป็นเพียงความหวังในการสร้างรายได้แก่ครอบครัว แต่หากได้รางวัลจากการเล่นพนันก็อาจนำมาซึ่งรายได้ โดยที่เกษตรกรไม่ต้องลงแรง ดังนั้นจึงไม่มีเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องปิดกั้นการแสวงหารายได้ด้วยวิธีการดังกล่าว แม้จะมีความเสี่ยงและโอกาสน้อยมากที่จะได้รางวัลจากการเล่นพนันหรือเสี่ยงโชค แต่ในมุมมองของเกษตรกร กลับเห็นว่า อย่างน้อยก็ดีกว่าไม่ทำอะไรในช่วงเวลาที่รอเก็บเกี่ยวผลผลิต

(2) ฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรรายย่อย ซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างยากจน ประกอบกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้เกษตรกรขาดโอกาสที่จะก่อร่างสร้างตัวให้มีฐานะหรือความเป็นอยู่ที่ดี เนื่องจากเกิดกระบวนการดูดซับส่วนเกินในภาคเกษตรกรรม ผ่านการกดราคาสินค้าเกษตรกรรมให้มีราคาต่ำกว่าที่ควรจะเป็น แต่ขายสินค้าอุตสาหกรรมจากเมือง โดยเฉพาะสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคและปัจจัยการผลิตภาคเกษตรกรรมในราคาที่สูง โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่เช่นนี้ กลายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกษตรกรรายย่อย เห็นว่า การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ไม่สามารถทำให้ตนเองและครอบครัวยกระดับความเป็นอยู่และฐานะทางเศรษฐกิจให้ดีขึ้นได้ แต่พวกเขาก็ไม่สามารถเปลี่ยนหรือไปประกอบอาชีพอื่นได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากข้อจำกัดด้านอายุ ประสบการณ์ เงินทุน ภายใต้อาณัติการณดังกล่าว กลายเป็นเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการเล่น

พนันใน 2 มิติ คือ หนึ่ง การเล่นพนันเพื่อแสวงหารายได้สำหรับการดำเนินชีวิตประจำวัน สอง การเล่นพนัน เพื่อยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจให้สูงกว่าที่เป็นอยู่ ดังจะเห็นได้จาก กรณีการเล่น หวยใต้ดินและล็อตเตอรี่ กล่าวคือ หวยใต้ดินจะถูกใช้เป็นกลไกหรือโอกาสแสวงหารายได้สำหรับการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการทำให้ครอบครัวมีเงินใช้จ่ายในแต่ละวัน ส่วนล็อตเตอรี่ กลายเป็นความหวัง ที่จะทำให้ตนเองและครอบครัวหลุดพ้นจากความยากจนและนำไปสู่การ เลื่อนสถานะทางสังคมให้สูงขึ้น

(3) ปัญหาหนี้สิน เงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อ พฤติกรรมการเล่นพนันของเกษตรกรรายย่อย ก็คือ ปัญหาหนี้สินไม่ว่าจะเป็นหนี้ในระบบหรือนอกระบบ หนี้สินเหล่านี้เกิดขึ้นจากความล้มเหลวในการประกอบอาชีพ การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย การขาดการวางแผนการใช้จ่ายเงิน หรือหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการศึกษาของบุตรหลาน โดยเกษตรกรหลายคนต้องตกอยู่ในวงจรหนี้ ประกอบกับนโยบายแก้ไขปัญหานี้สินเกษตรกรของรัฐบาล ที่ มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าในรูปของการชดเชยรายได้หรือการประกันราคาพืชผลทางการเกษตร มากกว่าการแก้ไขปัญหที่สะสมหรือปัญหาที่เกษตรกรประสบมาอย่างยาวนาน ด้วยเหตุนี้ เมื่อเผชิญกับภาวะหนี้สิน เกษตรกรกลุ่มหนึ่งจึงเริ่มเกิดความวิตกกังวล และพยายามแสวงหาช่องทางเพื่อปลดหนี้หรือทำให้อัตราหนี้สินลดลงด้วยตนเอง ซึ่งหนึ่งในวิธีการที่ถูกนำมาใช้แก้ไขปัญหานี้สิน ก็คือ การเลือกเสี่ยงโชคผ่านการเล่นพนัน ด้วยความหวังที่ว่า หากโชคชะตาลิขิตหรือโชคดีได้รับรางวัลใหญ่ ก็จะนำเงินที่ได้ไปใช้หนี้สิน ความหวังและความฝันเช่นนี้ เกิดขึ้นจากความเป็นจริงของการประกอบอาชีพเกษตรกรที่รายได้จากภาคเกษตรกรรมไม่เพียงพอที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหานี้สิน รวมทั้งการสร้างความมั่นคงในชีวิตได้ ด้วยเงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่เป็นข้อจำกัดและไม่เปิดโอกาสให้เกิดการแก้ไขปัญหาย่างที่ควรจะเป็น การพนันจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือแก้ไขปัญห โดยเฉพาะในห้วงเวลาที่เกษตรกรเผชิญกับสถานการณ์ “หลังพิงผา” หรือ “จนตรอก” ในการแก้ไขปัญหานี้สินด้วยกลไกและวิธีการปกติ กระทั่งเกิดคำอุปมา อุปไมยเกี่ยวกับปัญหานี้สินและการเล่นพนันในลักษณะที่ว่า “การพนันทำให้เป็นหนี้ หรือเพราะเป็นหนี้จึงต้องเล่นพนัน”

(4) พื้นฐานจากการประกอบอาชีพเกษตรกรที่เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงหลากหลายมิติ ทั้งภัยธรรมชาติรูปแบบต่าง ๆ ราคาผลผลิตของสินค้าเกษตรกรรมที่ไม่แน่นอน ตลอดจนราคาของปัจจัยการผลิตที่ผันผวนอยู่ตลอดเวลา สถานการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นควบคู่กับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมเกษตรกรรม ที่ยังยึดถือหรือเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และโชคกลาง ด้วยพื้นฐานการประกอบอาชีพที่เผชิญกับความเสี่ยงมาโดยตลอด และพลังของความเชื่อเรื่องสิ่ง

ศักดิ์สิทธิ์และโชคกลาง กลายเป็นเงื่อนไขหนึ่งส่งผลต่อปฏิบัติการทางสังคมของกลุ่มเกษตรกร ในลักษณะของการขอเบี่ยงโชคด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะการเล่นพนันที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือการเสี่ยงโชคตามงานวัด การเล่นหวยใต้ดินและลอตเตอรี่ หรือการพนัน และขันต่อเล็กน้อย ๆ ระหว่างเรือญาติ เครือญาติเสมียน หรือในเครือข่ายที่ตนเองเป็นสมาชิก

2.2 กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ

การขยายตัวของเมืองชลบุรีที่มีระบบการผลิตในภาคการเกษตรกรรม การผลิตแบบอุตสาหกรรม และการผลิตในภาคบริการและการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดเคลื่อนย้ายของผู้คนเข้าสู่พื้นที่เพื่อปรับเปลี่ยนหรือเริ่มต้นการประกอบอาชีพใหม่ ด้วยปริมาณการลงทุนที่ไม่สูงมากนัก กลุ่มคนทั้งที่เข้ามาใหม่และผู้คนในท้องถิ่นดั้งเดิมต่างลงทุนเพื่อประกอบอาชีพอิสระของตนเอง หรือการผันตัวเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก เช่น หาบเร่แผงลอย ขายก๋วยเตี๋ยว ขายของตามชายหาด รถเข็นขายกาแฟ ร้านขายของโชว์ห่วยในชุมชน เป็นต้น สำหรับเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการเล่นพนันของผู้กระทำการในช่วงชั้นนี้ ประกอบด้วย

2.2.1 เงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ รูปแบบการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการรายย่อยจะมีรายได้ที่สัมพันธ์อยู่กับหลากหลายปัจจัย คือ หนึ่งรายได้ของผู้ประกอบการรายย่อยจะผันผวนไปตามปริมาณของลูกค้า หรือผู้ที่เข้ามาใช้บริการ ในบางวันอาจมีลูกค้าเข้ามาซื้อเป็นจำนวนมาก หรือบางวันอาจขายได้เพียงเล็กน้อย ดังในกรณีของผู้ประกอบการที่พึ่งพาอยู่กับธุรกิจการท่องเที่ยวและการเดินทางพักผ่อนของผู้คนภายในประเทศเป็นหลัก ในช่วงของวันหยุดสุดสัปดาห์หรือวันหยุดยาว บรรดาพ่อค้าแม่ค้าในแทบทุกระดับชั้นสามารถขายสินค้าของตนเองได้ในปริมาณค่อนข้างมากส่งผลให้มีรายได้ที่สูงตามขึ้นไปอีกด้วย ช่วงของวันที่มีการปฏิบัติงานตามปกติก็จะมีสัดส่วนการจำหน่ายสินค้าที่ลดต่ำลงมากกว่าช่วงของวันหยุดสุดสัปดาห์ 2 – 3 เท่าตัว

ผู้ประกอบการรายย่อยบางกลุ่มมีอัตราการแข่งขันค่อนข้างสูง เนื่องจากการลงทุนที่ค่อนข้างต่ำทำให้ชาวบ้านหลายรายพยายามผันตัวเข้ามาประกอบอาชีพค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ด้วยการขายผลิตภัณฑ์ การบริการที่คล้ายคลึงกับรายอื่น ๆ ที่ได้มีการทำอยู่แล้ว เช่น การหาบเร่ขายอาหารทะเล การขายของฝากชนิดเดียวกัน การขายเครื่องตีมประเภทกาแฟโบราณ ขายอุปกรณ์ของเล่นทรายตามชายหาด เป็นต้น ทำให้เกิดผู้ค้าในระบบตลาดในขณะที่ผู้บริโภคเพียงไม่กี่กลุ่มและค่อนข้างจำกัด

สัดส่วนการลงทุนของผู้ประกอบการรายย่อยที่มีปริมาณค่อนข้างต่ำทำให้เกิดการแข่งขันของผู้ประกอบการรายย่อยด้วยกันในอัตราที่สูง ซึ่งทำให้ปริมาณการขายลดลงหรือน้อยลง

พ่อค้าแม่ค้าในพื้นที่การท่องเที่ยวหลายรายจะตัดสินใจออกจำหน่ายสินค้าหรือการบริการของตนเอง เฉพาะช่วงของวันหยุดสุดสัปดาห์ตั้งแต่วันศุกร์ถึงวันอาทิตย์ หรือในช่วงของวันหยุดยาวตามเทศกาล และช่วงของวันทำงานตามปกติหรือในวันเวลาราชการก็อาจจะเดินทางไปรับจ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือเตรียมข้าวของดูแลสมาชิกของครอบครัว

ผู้ประกอบการรายย่อยเหล่านี้ จะมีการแข่งขันช่วงชิงการตลาดระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันมีความเข้มข้นมาก แต่จะไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะไปทำการตลาดแข่งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่ หรือผู้ค้าในระบบสมัยใหม่ (Modern Trade) ดังจะเห็นได้จากการขยายตัวของร้านค้าแบบสมัยใหม่ที่มีความหลากหลาย รุกคืบเข้าสู่ธุรกิจของท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก บรรดาพ่อค้า แม่ค้าหลายรายต่าง ๆ ได้รับความกระทบและมีรายได้ที่ลดลง (น้อย นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2563; สมหมาย นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ประกอบการรายย่อยหลายรายจะได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศที่ค่อนข้างสูงต่อการประกอบอาชีพ เนื่องจากผู้ประกอบการหลายรายต่างพึ่งพายุอยู่กับสภาพภูมิอากาศในช่วงฤดูการด้วย เช่น ผู้ประกอบการประมงขนาดเล็กที่มีฤดูกาลที่ตนเองต้องหยุดจับสัตว์น้ำเนื่องจากลมมรสุม หรือผู้ประกอบการหาแร่แฝงลอยที่ต้องเผชิญอยู่กับความเปลี่ยนแปลงของดินฟ้าอากาศ เช่น แม่ค้าหาแร่แฝงลอยในพื้นที่การท่องเที่ยว ที่ต้องเดินทางไปตลาดในทุก ๆ เช้ามีดเพื่อซื้อวัตถุดิบมาประกอบอาหาร เตรียมตัวออกไปเปิดร้านเพื่อขายอาหารของตนเอง บางครั้งมีลมกระโชกอย่างรุนแรง และฝนตกบ่อยครั้งในสัปดาห์นั้น ๆ บางครั้งไม่สามารถออกเดินทางไปขายของเพื่อหารายได้เพิ่มเติมมาเลี้ยงดูครอบครัวได้ (ผู้ประกอบการรายย่อย, เสวนากลุ่ม, วันที่ 23 พฤศจิกายน 2563)

นอกจากนี้ชีวิตประจำวันของผู้ประกอบการรายย่อยเหล่านี้จะมีความสลับซับซ้อนและบางครั้งยังได้รับผลกระทบต่อการบังคับใช้กฎหมาย เช่น การห้ามจอดรถเพื่อทำการค้า บริเวณบาทวิถี ห้ามพ่อค้าแม่ค้าหาแร่แฝงลอยเข้าไปขายก่อนได้รับอนุญาตในพื้นที่บางแห่ง หรือการถูกบังคับใช้ตามข้อระเบียบหรือกฎหมายต่าง ๆ ของผู้บังคับใช้กฎหมาย บ่อยครั้งจึงพบว่ามีการต่อต้าน และฝ่าฝืนของบรรดาพ่อค้า แม่ค้าและปรากฏให้เห็นตามสื่ออยู่เป็นประจำ

2.2.2 เจ็อนไขทางด้านสังคม หลักประกันทางสังคม คือ ตาข่ายความปลอดภัยทางสังคม (Social Safety Net) ที่คอยถักทอและทำหน้าที่รองรับผู้คนที่โดยเฉพาะกลุ่มชนชั้นกลาง ปกป้องมิให้ร่วงหรือดำดิ่งสู่ความยากจน หรือความยากลำบากของการดำเนินชีวิตเมื่อประสบชะตากรรมหรือวิกฤติของการดำเนินชีวิต ด้วยลักษณะของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระหรือผู้ประกอบการรายย่อย เป็นการตัดสินใจการประกอบอาชีพทางการค้า การบริการด้วยการลงทุน การลงแรงด้วยต้นทุนที่ตนเองมี ด้วยการมีเจตจำนงเพื่อขยับสถานะทางเศรษฐกิจของตนเองให้เทียมหน้าเทียมกับผู้คนในสังคมที่กำลังดำเนินอยู่ผู้ประกอบการส่วนมากเหล่านี้จะมี

เพียงระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ที่สามารถเข้าถึงและได้ใช้ประโยชน์พอสมควร แต่ด้วยข้อจำกัดของระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าคือการเข้ารับบริการจากโรงพยาบาลในพื้นที่ตามทะเบียนบ้านที่ตนเองได้สังกัด และเมื่อย้ายภูมิลำเนาจะต้องดำเนินการเพื่อหาผู้รับรองว่าตนเองได้เข้ามาอยู่ในพื้นที่นั้นจริงแล้วนำไปยื่นเพื่อลงทะเบียนกับโรงพยาบาลที่ตนเองประสงค์จะเข้าไปรับบริการ ด้วยระเบียบและเงื่อนไขการเข้าถึงระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่มีต่อผู้ประกอบการรายย่อยที่เคลื่อนย้ายมาจากภูมิลำเนาอื่น ๆ และต้องเข้ามาอยู่ในหอพัก บ้านพัก บ้านเช่า และยังไม่สามารถหาผู้รับรองการอยู่อาศัยให้ได้ ทำให้ผู้คนเหล่านี้จะไม่ได้ใช้สวัสดิการหลักประกันสุขภาพ และเมื่อรักษาจะมีค่าใช้จ่ายในอัตราที่เป็นไปตามระเบียบหรือการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมของโรงพยาบาลในสังกัดของรัฐ

หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าคือหลักประกันทางสังคมด้านสุขภาพแบบหนึ่งที่โอบอุ้มผู้คนได้จำนวนมาก เมื่อยามเจ็บไข้ได้ป่วยถึงแม้จะมีข้อจำกัดในด้านการปฏิบัติอยู่พอสมควร ผู้ประกอบการรายย่อยหรืออาชีพอิสระจะได้รับสวัสดิการทางสังคมอีกอย่างหนึ่ง คือ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งประเทศไทยใช้อัตราขั้นบันไดโดยเริ่มต้นอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จะได้รับขั้นต่ำคือ 600 บาทต่อเดือนซึ่งเป็นอัตราที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน ปี พ.ศ.2563 เนื่องจากผู้ประกอบการรายย่อยจำนวนมากต้องรับผิดชอบภาระการดูแลครอบครัวตั้งแต่ ค่าเล่าเรียนของบุตรหลาน ค่าใช้จ่ายของครอบครัว ค่าธรรมเนียมทางสังคม ค่าดูแลผู้สูงอายุและค่ารักษาเมื่อยามเจ็บป่วย หลากหลายครอบครัวต้องดูแลผู้สูงอายุที่มากกว่า 2 คน ทำให้ค่าใช้จ่ายมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นไปอีกเท่าตัว

ผู้ประกอบการรายย่อยบางรายจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ยังมีกำลังและมีแรง มีความสามารถก็จะเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้ เช่น ขายลูกชิ้นปิ้ง ของทอด ขับรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง บางรายอาจผันตัวเองมาเป็นแรงงานรับจ้างอิสระ เช่น รับจ้างเก็บเตียงผ้าใบ รับจ้างล้างจานตามร้านอาหาร เป็นต้น

ดังกรณีของผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพรับจ้างดูแลเตียงผ้าใบ โดยจะทำหน้าที่กางและเก็บเตียงผ้าใบให้กับเจ้าของล๊อคเตียงตามแนวชายทะเล ได้รับเงินเป็นรายวันเพียงวันละ 300 บาท ทำงานวันละ 9 – 10 ชั่วโมง เงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้ออกมาทำงาน คือ บุตรหลานของตนเองกำลังอยู่ในวัยทำงานและอยู่ในช่วงของการสร้างเนื้อสร้างตัว มีภาระค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ตั้งแต่เลี้ยงดูครอบครัว ผ่อนรถ ผ่อนบ้าน ค่าเทอมค่าเล่าเรียนของบุตรหลาน การออกมาทำงานทำคือ การช่วยเหลือครอบครัวที่ไม่ต้องแบกภาระที่จะต้องมาดูแลตัวเอง (ลุงแดง นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2563)

กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ผู้ประกอบการรายย่อย คือกลุ่มที่มีความอ่อนไหวสูง เนื่องจากความไม่แน่นอนของการประกอบอาชีพที่ต้องขึ้นอยู่กับหลากหลายปัจจัยที่มีความ

สลับซับซ้อน รายได้มีความไม่แน่นอนบางครั้งหรือบางฤดูกาลอาจมีรายได้ค่อนข้างสูง แต่บางฤดูกาลได้มีเพียงเล็กน้อย การเก็บออมเงินและนำมาใช้เมื่อประสบกับปัญหา หรือระบบกันชนทางการเงินค่อนข้างมีระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้น และขณะที่หลักประกันทางสังคมที่ยังไม่ครอบคลุมการใช้ชีวิตทางเศรษฐกิจ และชีวิตทางสังคมของผู้คนที่ยังไม่มากพอ

2.3 เงื่อนไขทางด้านระบบคิดหรือมุมมองจากการเล่นพนัน กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ผู้ประกอบการรายย่อยกล่าวได้ว่ามีส่วนการประกอบอาชีพมากที่สุด และอาจเป็นกลุ่มเปราะบางในทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับสูงสุด เนื่องจากรายได้ที่ไม่แน่นอนมีความผันแปรไปตามปัจจัยที่ตนเองได้เข้าไปสัมพันธ์ และหลักประกันทางสังคมที่ค่อนข้างต่ำทำให้พวกเขาต้องเผชิญความเสี่ยงอย่างรอบด้าน มโนทัศน์ทางการพนันของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ผู้ประกอบการรายย่อย มองว่าการพนันคือการลงทุนทางการเงินแบบหนึ่งเพื่อการแสวงหารายได้เข้ามาเลี้ยงดูแบ่งเบาภาระของครอบครัว เนื่องจากผลตอบแทนที่เป็นแรงดึงดูดสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการหลายรายต่างมองว่าคุ้มค่า เช่น อัตราผลตอบแทนของหวยใต้ดิน หรืออัตราผลตอบแทนของสลากกินแบ่งรัฐบาล เนื่องจากโอกาสที่ผู้ประกอบการรายย่อยขนาดเล็ก ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ที่จะเก็บออมเงินสำหรับใช้ในอนาคตหรือบั้นปลายชีวิต หรือการเก็บเงินเพื่อดาวน์บ้าน ดาวน์รถยนต์สักคันหนึ่งค่อนข้างเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก การเสี่ยงโชค แสวงโชคจากการพนันเป็นทางเลือกหนึ่งที่พวกเขาเลือกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อลงทุนทางการเงิน (ผู้ประกอบการรายย่อย, เสวนากลุ่ม, วันที่ 23 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ประกอบการบางรายจะใช้เวลาว่างโดยเฉพาะวันที่มีการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลหารายได้เสริมด้วยการรับเป็นตัวกลางส่งหวยใต้ดิน หรือเป็นนายหน้าในการรับหวยใต้ดินเพื่อส่งกับเจ้ามืออีกทีหนึ่ง โดยคาดหวังรายได้ที่มาจากหักส่วนแบ่งปริมาณการเล่นของลูกค้าในอัตราร้อยละตามที่ได้ตกลงกันไว้กับเจ้ามือ รายได้จากการหักส่วนแบ่งนายหน้าอาจได้รับและเก็บไว้ในรูปของเงินสด หรืออาจนำกลับมาใช้เป็นเงินเล่นหวยในครั้งนั้นได้ นอกจากรายได้จากการหักส่วนแบ่งแล้ว รายได้อีกส่วนหนึ่งจะมาจากการถูกละเลขของผู้เล่นซึ่งนายหน้าจะได้แบ่งสัดส่วนอีกครั้งหนึ่งตามสัดส่วนที่มีผู้ถูกด้วย ดังนั้นผู้ประกอบการรายย่อยส่วนใหญ่จะพยายามหาช่องทางเพื่อแสวงหารายได้ในแทบทุกทางที่ตนเองสามารถจะกระทำได้เพื่อเก็บออมเป็นหลักประกันทางการเงิน และการสร้างหลักประกันทางสังคมให้กับตนเองและครอบครัว

ผู้ประกอบการรายย่อยบางกลุ่มเห็นว่าการเล่นพนันคือการพักผ่อนรูปแบบหนึ่งโดยมีเงินตราเป็นเป้าหมายเพื่อความท้าทายมิใช่การหวังเพียงแค່รายได้ ดังในกลุ่มของอาชีพขายอาหารชนิดหนึ่ง (สงวนประเภทอาหาร) จะมีวันหยุดขายหนึ่งวันต่อสัปดาห์คือวันอาทิตย์ และในทุก ๆ วันหยุด จะมีการรวมตัวเพื่อเล่นการพนัน โดยนิยมเล่นประเภทไพ่ป๊อก ภายในวงการเล่นจะมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมุมมองที่มีต่อชีวิตประจำวันที่หลากหลาย การเล่า

เรื่องขบขัน และการรับประทานอาหารร่วมกัน แต่ในขณะเดียวกันนั้นบนโต๊ะก็ยังคงมีการเดิมพันกัน อย่างเข้มข้น (ผู้ประกอบการขายอาหารรถเร่, เสวนากลุ่ม, วันที่ 28 พฤศจิกายน 2563)

มุมมองที่มีต่อการพนันของผู้ประกอบการรายย่อย เห็นว่า การพนันคือช่องทางการลงทุนแบบหนึ่งที่มีผลตอบแทนเป็นเงินตรา และมีความเสี่ยงที่ไม่แตกต่างจากการลงทุนเพื่อการประกอบกิจการของตนเองเหมือนกัน เช่น วันไหนเซ็นรถออกไปขายผลไม้แล้วเจอเทศกาลจับเปรี๊ยะเทียบปรับ หรือบางครั้งลงทุนซื้อของมาแล้วแต่ไม่สามารถออกไปขายของได้ด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้ผู้ประกอบการก็ต้องเผชิญอยู่กับความเสี่ยงที่ไม่แตกต่างอะไรกับการเล่นพนัน และอีกมุมมองหนึ่งให้เห็นว่าการพนันคือกิจกรรมการพักผ่อนที่ไม่ได้มีเป้าหมายเป็นเงินตราแต่ให้ความสำคัญกับการทำทายหรือการแสดงความสามารถของตนเอง

2.3 กลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม

พื้นที่เมืองอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรีที่ผู้คนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มประชากรที่เคลื่อนย้ายมาจากจังหวัดอื่น ๆ เพื่อแสวงหางานทำการหารายได้เพื่อหล่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว ประชากรที่อยู่ในพื้นที่เมืองอุตสาหกรรมส่วนหนึ่งจะประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม เช่น ขายอาหารตามสั่ง ขายของโชร่ห่วย หอพัก เป็นต้น และอีกส่วนหนึ่งเข้ามาเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมและมีสัดส่วนที่ค่อนข้างมากมีการคาดการณ์ว่ามีแรงงานที่เข้ามาทำงานในนิคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ ของจังหวัดชลบุรีอยู่มากกว่า 200,000 คน และแรงงานจำนวนมากมักจะเข้าสู่แวดวงการเล่นพนันภายใต้เงื่อนไข สำหรับเงื่อนไขที่มีผลต่อการเล่นพนันของผู้กระทำการกลุ่มนี้

2.3.1 เงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ ประชากรที่อพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาเป็นลูกจ้างพนักงาน แรงงานในโรงงานนิคมอุตสาหกรรม ด้วยความคาดหวังหนึ่งคือ เชื่อว่าพื้นที่หรือแหล่งอุตสาหกรรมจะเป็นศูนย์รวมของการจ้างงานและมีงานให้พวกเขาทำ ตลอดจนการมีค่าจ้างที่เหมาะสม เพียงพอแก่การหล่อเลี้ยงสมาชิกของครอบครัว หรือการมีรายได้เหลือพอที่จะเก็บเป็นเงินออมของครอบครัว ดังจะเห็นได้จากการเข้ามาเป็นแรงงานสังกัดโรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งจะมีรายได้เป็นเงินเดือนตามอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ และหากต้องการเงินพิเศษก็จะต้องทำงานล่วงเวลา บางครอบครัวจะเข้ามาทำงานเป็นคู่สามีและภรรยา มีรายได้รวมกันอยู่ราวประมาณ 30,000 – 33,000 บาท แต่รายจ่ายประจำของครอบครัวก็อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันตั้งแต่ 28,000 – 30,000 บาท เช่น ค่าอุปโภคบริโภคของครอบครัว การส่งเงินกลับบ้านเพื่อไปเลี้ยงดูครอบครัว ค่าผ่อนรถมอเตอร์ไซด์ ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เป็นต้น (แรงงานในนิคมอุตสาหกรรม, เสวนากลุ่ม, 20 ตุลาคม 2563)

ความสำคัญของการทำงานล่วงเวลาคือเงินพิเศษที่มาจากการทำงานนอกเวลาปกติ หรือ แรงงานจะเรียกสั้น ๆ ว่า การทำโอ รายได้หรือเงินที่มาจากการทำงานล่วงเวลาจะทำให้

แรงงานอุตสาหกรรมสามารถจัดการวางแผนการใช้เงินในแต่ละเดือนภายในครอบครัวได้อย่างมีศักยภาพและไม่เดือดร้อน

แรงงานส่วนหนึ่งจะวางแผนการใช้เงินเดือนประจำ คือ การนำไปเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเป็นประจำในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ค่าเช่าห้องพัก ค่าผ่อนรถ ค่าอาหาร ค่าโทรศัพท์ รวมไปถึงการซื้อข้าวของเครื่องใช้บริโภคในชีวิตประจำวัน บางครั้งถูกนำไปเสี่ยงโชคอยู่กับหวยใต้ดิน ล็อตเตอรี่ และหากเป็นเพศชายอาจใช้เงินจำนวนนี้เอาไปใช้เพื่อแทงบอลชุด หรือบอลสเต็ป ซึ่งมีอัตราการลงทุนที่ต่ำ แต่ผลตอบแทนที่ค่อนข้างสูง (แรงงานในนิคมอุตสาหกรรม, เสวนากลุ่ม, 20 ตุลาคม 2563)

เงินพิเศษหรือเงินที่มาจากการทำงานล่วงเวลา แรงงานจะนำเงินจำนวนนี้บางส่วนถูกแบ่งไว้เพื่อส่งกลับไปเป็นค่าใช้จ่ายของครอบครัวในภูมิภาคอื่น นำไปฝากเป็นเงินเก็บออมหรือจัดสรรไว้เป็นค่าเทอม ค่าลงทุนทำเกษตรกรรมบนที่ดินของครอบครัว หรือเก็บไว้ใช้ยามประสบปัญหาทางการเงินหรือยามฉุกเฉิน ความสำคัญของรายได้จากการทำงานล่วงเวลามีผลค่อนข้างมากต่อการดำเนินชีวิตในทางเศรษฐกิจของแรงงาน บ่อยครั้งหรือสถานการณ์วิกฤติทางเศรษฐกิจ เช่น ผลกระทบจากโควิด 19 ทำให้โรงงานหลายแห่งที่ได้รับผลกระทบไม่มีคำสั่งซื้อเข้ามาหรือมีน้อยลงไป จึงทำให้มีการตัดการทำงานล่วงเวลาออกไป แรงงานจำนวนมากต้องลดภาระหลายอย่างไม่จำเป็นออกไป หรือการหารายได้เสริมเพิ่มเติม (แรงงานในนิคมอุตสาหกรรม, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2563)

รายได้ทั้งหมดของบรรดาแรงงานที่ดูเหมือนว่าอยู่ในระดับสูง แต่สภาพการดำเนินชีวิตในพื้นที่อุตสาหกรรมที่มีต้นทุนในการใช้ชีวิตที่ค่อนข้างสูง หรือเมืองอุตสาหกรรมมีค่าครองชีพที่สูงกว่าในพื้นที่อื่น ดังจะเห็นได้จากของบริโภคทุกอย่างที่จะต้องซื้อ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่เกิดขึ้นในทุก ๆ วัน บางรายจำเป็นต้องผ่อนรถมอเตอร์ไซค์เพื่อใช้เป็นยานพาหนะสำหรับไปทำงาน ค่าใช้จ่ายรายเดือนของเครื่องมือสื่อสาร แรงงานจำเป็นต้องแสวงหารายได้เพิ่มเติมจากการทำงานล่วงเวลา เพราะถ้าไม่ทำล่วงเวลา จะส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวได้ สามารถแสดงรายได้และรายการค่าใช้จ่ายดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงสัดส่วนรายได้ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรม

รายได้ต่อเดือน	ร้อยละ
1,000 - 9,000 บาท	17.5
9,001 - 20,000 บาท	72.0
20,001 - 39,999 บาท	8.0
40,001 บาท ขึ้นไป	2.5
รวม	100

ที่มา: ธนิต โตอดิเทพย์, 2559, หน้า 25

จากตารางจะเห็นได้ว่าแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมมีรายได้ส่วนใหญ่อยู่ตั้งแต่ 9,001 – 20,000 บาท อยู่สูงถึงร้อยละ 72 และเมื่อรวมกับแรงงานที่มีรายได้ต่ำกว่า 9,000 บาท อีกร้อยละ 17.5 จะเห็นว่าประชากรแรงงานร้อยละ 89.5 มีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาท

ตารางที่ 5 รายการค่าใช้จ่ายของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรม

รายการจ่ายประจำ	ร้อยละ	ลำดับ
ค่าเช่าบ้าน	79.5	1
ส่งเงินกลับบ้าน	65.0	2
เลี้ยงดูบุตรหลาน	58.5	3
ผ่อนสินค้า	41.5	4
ซื้อเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย	17.5	5
ค่าดูแลรักษาสุขภาพ	8.0	6
รวม	100	-

ที่มา: ธนิต โตอดิเทพย์, 2559, หน้า 25

ข้อมูลจะเห็นว่าแรงงานจำนวนมากที่ทำงานในนิคมอุตสาหกรรมจะอยู่ในห้องเช่า ห้องแถว หรือบ้านเช่าโดยส่วนใหญ่ ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายทางด้านค่าน้ำและค่าไฟเพิ่มเติม แรงงานอุตสาหกรรมถึงร้อยละ 65 จำเป็นต้องส่งเงินกลับบ้านในทุกเดือนเพื่อหล่อเลี้ยงครอบครัวในภูมิภาคต่าง ๆ เป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตภาคเกษตรกรรมของครอบครัว ชำระหนี้เงินกู้ ค่าใช้จ่ายการเลี้ยงดูบุตรหลานของครอบครัวสูงถึงร้อยละ 58 และรายการผ่อนสินค้าของแรงงานอาจกล่าวได้ว่ามิใช่เป็นการผ่อนของเพื่อการแสดงเชิงสัญลักษณ์หรือสถานะทางสังคม แต่เป็นการผ่อนสินค้าเพื่อมารองรับกับการทำงานและการใช้ชีวิตในเมือง เช่น ผ่อนมอเตอร์ไซค์เพื่อขับไปทำงาน ผ่อน

โทรศัพท์เพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร เป็นต้น และอาจเห็นว่ามี การซื้อเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย หรือข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัวอยู่ราวร้อยละ 17

สภาพการจ้างงานที่อัตราค่าจ้างแทบไม่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของแรงงาน ความคาดหวังหนึ่งของการเก็บออมเงินเพื่อนำไปเป็นเงินสำรองในอนาคต หรือการนำไปซื้อข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นซึ่งอาจมีราคาค่อนข้างสูง เช่น ตู้เย็น โทรทัศน์ หรือการดาวน์โหลดกระเบ คือ รายได้ที่มาจาก การปันผลกำไรของโรงงานอุตสาหกรรมประจำปี หรือแรงงานเรียกว่าเงินโบนัส ซึ่งจะออกให้กับพนักงานลูกจ้างในสังกัดปีละหนึ่งครั้ง เป็นจำนวนเงินที่มีมูลค่าสูงตามสัดส่วนการคำนวณของบริษัทหรือโรงงาน ในระยะเวลาใกล้สิ้นปีแรงงานอุตสาหกรรมต่างรอความหวังการประกาศเงินโบนัสที่ตนเองจะได้รับ แต่ปัญหาของการคำนวณเงินโบนัสอาจสร้างความไม่พอใจให้กับกลุ่มแรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้ได้ เช่น การได้รับเงินโบนัสที่ต่ำกว่าคาด หรืออาจไม่ได้รับเลยในบางปี ดังในปี 2563 ที่โรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่งต่างได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของใช้หวัดสายพันธุ์ใหม่ หรือโควิด 19 (Covid-19) (แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมบ่อวิน , สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2563)

ดังนั้นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่ประกอบด้วย โครงสร้างรายได้ที่ค่อนข้างต่ำไม่สอดคล้องกับรายจ่าย และผลักดันให้พวกเขาเหล่านี้ต้องทำงานหนักจนแทบไม่มีเวลา ขณะที่ภาระความรับผิดชอบของแรงงานที่ต้องดูแลบุคคลของครอบครัวในภูมิภาคเพิ่มเติม จำเป็นต้องให้แรงงานกระเสือกกระสนหารายได้ให้เพียงพอที่จะพียงชีพและเลี้ยงครอบครัวให้ได้ รายได้จาก การพนันอาจเป็นทางเลือกหรือช่องทางอันหนึ่งที่พวกเขาสามารถเข้าไปเสี่ยงโชคและหารายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ ไปจนถึงโชคใหญ่ก็ได้

2.3.2 ทิศนะต่อการพนันของแรงงานอุตสาหกรรม การเล่นพนันอยู่ในชีวิตการดำเนินชีวิตประจำวัน แรงงานในนิคมอุตสาหกรรมจะคุ้นเคยอยู่กับระบบการจัดการทางการเงินที่อยู่นอกระบบอยู่เป็นประจำ หรืออาจปรากฏให้เห็นแทบทุกวันภายในโรงงาน เช่น วงแชร์โรงงาน เบอร์ทอง การหยิบยืมเงินกันไปจนกระทั่งการกู้ยืมเงินกับสมาชิกภายในโรงงาน หรือ การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล การซื้อหวยใต้ดิน หวยลาว การเล่นไพ่ในวันพักผ่อนหรือวันหยุดงาน เมื่อออกมาภายนอกโรงงานอุตสาหกรรมก็จะพบกับร้านรับแทงบอลที่ปรากฏให้เห็นเป็นทั่วไปตามร้านอาหารทั้งขนาดใหญ่และเล็ก หรือตู้ม้า ตู้สล็อต (Slot Machine) ในรูปแบบที่เป็นตู้เกมส์ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ที่วางอยู่อย่างดาษดื่นตามแหล่งชุมชน สถานบริการกีฬาประเภทโต๊ะสนุกเกอร์ ขณะที่วันหยุดสุดสัปดาห์ก็มีการเปิดให้ดูมวยตามร้านอาหารและมีการเดิมพันกันอยู่เป็นประจำ

ความเจริญเติบโตและการขยายตัวของเทคโนโลยี ส่งผลให้ร้านรับแทงพนัน เว็บไซต์ชักชวนการเล่นพนัน ต่างปรากฏอยู่ตามหน้าจอมือถืออยู่เป็นประจำ กลุ่มแรงงานสามารถเข้า

ไปเล่นพนัน แสวงโชคจากความชื่นชอบการพนัน โดยไม่จำกัดพื้นที่และเวลา บางครั้งการเล่นพนันถูกยกมาเป็นประเด็นการพูดคุยในวงสนทนาต่าง ๆ เช่น การพูดคุยช่วงของการรับประทานอาหารเที่ยง หรือเย็นร่วมกัน เรื่องราวการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการเดิมพันฟุตบอล การดูมวยคู่ ประเด็นของสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยและตัวเลขต่าง ๆ การเข้าไปร่วมวงเล่นไพ่ ไฮโล ร่วมกับเพื่อน ๆ ทั้งภายในที่ทำงานและต่างบริษัท หรือบางรายยังแสวงหาเวลาบางส่วนเพื่อไปเล่นพนันที่ไก่ ดูมวยตามเวทีการแข่งขัน สามารถกล่าวได้ว่า ชีวิตประจำวันของแรงงานในสังคมอุตสาหกรรมจะสัมพันธ์อยู่กับการเล่นพนัน การเดิมพัน หรือการแสวงโชคอยู่ตลอดเวลา และมองว่าการพนันมิใช่สิ่งแปลกปลอมที่ผิดศีลธรรม หรือเป็นสิ่งชั่วร้ายแต่ประการใด แต่อาจมองเห็นว่าการพนันคือส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตประจำวันที่ต้องประสบอยู่ตลอดเวลาของการดำเนินชีวิตทั้งภายในโรงงานและภายนอกโรงงานอุตสาหกรรม

มุมมองของแรงงานที่มีต่อการเล่นพนันจึงมักจะเห็นว่า การพนันเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวันที่ตนเองสามารถสัมผัสได้ผ่านการใช้ชีวิต ข้อจำกัดของเวลาการทำงานที่แทบไม่เหลือเวลาพักผ่อน แรงงานบางส่วนอาจใช้การเล่นพนันเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเพื่อการผ่อนคลายจากการทำงาน เช่น การเล่นสล็อตเกอร์ การเชียร์ฟุตบอล เชียร์มวยพร้อม ๆ กับการเดิมพัน หรือการเล่นไพรร่วมกับคนที่คุ้นเคยเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติและประสบการณ์การทำงานไปควบคู่กับการเล่นพนัน มุมมองการพนันที่เห็นว่าการเล่นพนันเป็นช่องทางหนึ่งที่พวกเขาสามารถจะหารายได้เข้ามาจุนเจือ หล่อเลี้ยงครอบครัวในระยะสั้น เช่น การถูกหวยใต้ดินซึ่งการซื้อหวยใต้ดินไม่จำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมากในการซื้อ สามารถซื้อได้ตั้งแต่หลักสิบบาทขึ้นไป และผลตอบแทนที่ดีกว่าการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล ดังจะเห็นได้จากผลตอบแทนของการถูกหวยใต้ดินสองตัวอยู่บาทละ 70 บาท ขณะที่สลากออมสินเมื่อลงทุนสลากกินแบ่งรัฐบาลใบละ 100 บาท ตามราคาของตลาด เมื่อถูกจะได้รับผลตอบแทน 2,000 บาท เมื่อพิจารณาตามสัดส่วนผลตอบแทนแล้วจะเห็นว่า ผลตอบแทนสลากกินแบ่งรัฐบาลน้อยกว่าหวยใต้ดินมากกว่า 3 เท่า และเมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนการถูกสามตัวท้ายของหวยใต้ดินด้วยการอ้างอิงจากเลขท้ายสามตัวที่มีการออก 2 ครั้งในหนึ่งงวด ซึ่งจะได้เงินรางวัล 4,000 บาทต่อสลากกินแบ่ง 1 ใบในราคา 100 บาท ขณะที่หวยใต้ดินถ้าถูกสามตัวในการอ้างอิงเลขท้ายเดียวกันกับรัฐบาลจะได้สูงถึง 10,000 บาท ด้วยอัตราการซื้อ 100 บาท ซึ่งได้มากกว่า 2 เท่า โดยเปรียบเทียบ (แรงงานในนิคมอุตสาหกรรม, เสวนากลุ่ม, 9 กันยายน 2563)

ในแต่ละงวดแรงงานอาจซื้อทั้งหวยใต้ดิน และสลากกินแบ่งรัฐบาลควบคู่กันไปด้วย เนื่องจากสลากของรัฐบาลจะมีรางวัลที่เป็นเงินก้อนใหญ่ ถ้าครั้งใดถูกรางวัลก็จะทำให้พวกเขามีเงินเก็บออมหรือเงินลงทุนในกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบอื่น ๆ ได้ ในทุกความหวังของการแสวงโชคของการซื้อล็อตเตอรี่ที่แทบทุกคนต่างใฝ่ฝันคือการได้ถูกรางวัลที่หนึ่งซึ่งจะทำให้พวกเขา

เขาได้มีโอกาสได้มีเงินจำนวนมาก โดยไม่คาดหมายว่าในชีวิตนี้จะมีโอกาสสักครั้งหรือไม่ที่จะได้จับเงินมากขนาดนี้ ภายใต้การทำงานอย่างหนักหน่วงในระบบโรงงานอุตสาหกรรมที่มีค่าแรงต่ำ ๆ

2.3.3 โลกอุดมคติ อารมณ์ ความรู้สึกของการเล่นพนันของแรงงาน แรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่เป็นแรงงานพลัดถิ่นที่อพยพเคลื่อนย้ายมาจากท้องถิ่นอื่น พวกเขาเหล่านี้ต่างมีอุดมคติของการทำงานในนิคมอุตสาหกรรมว่า

“เมืองอุตสาหกรรมคือแหล่งของการจ้างงาน การมีงานทำซึ่งหมายถึงการมีรายได้ที่ดีสามารถมีเงินเก็บออมเพื่อกลับมาตั้งเนื้อตั้งตัวอยู่ในภูมิลำเนาเดิม” (แรงงานในนิคมอุตสาหกรรม, เสวนากลุ่ม, วันที่ 19 พฤศจิกายน 2563)

แรงงานที่เดินทางเข้าสู่เมืองอุตสาหกรรม มองเห็นถึงปริมาณของงานและอัตราการจ้างงานที่ค่อนข้างสูงจึงตัดสินใจเข้ามาสมัครงานสร้างรายได้เลี้ยงดูสมาชิกของครัวเรือน คือทางเลือกหนึ่งที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตทางเศรษฐกิจการเงินของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิม แต่สถานการณ์ของเมืองอุตสาหกรรมกลับเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม รายได้ที่ค่อนข้างต่ำไม่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในเมือง แรงงานหลายรายตกอยู่ในสภาพชักหน้าไม่ถึงหลังหากต้องพึ่งอยู่กับเงินเดือนเพียงอย่างเดียว รายได้พิเศษจากการทำงานล่วงเวลา การถูกหวยใต้ดิน การถูกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือจากการเล่นพนันแทงบอล เป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำให้แรงงานตัดสินใจเข้าสู่วิถีการเล่นการพนัน

“ความหวัง” อาจเป็นคำตอบกว้าง ๆ ว่าแรงขับเคลื่อนของการเล่นพนัน คือความหวัง ขณะเดียวกันจะไม่เข้าใจ “ความหวัง” ของแรงงานได้เลย คือ เงื่อนไขของอารมณ์และความรู้สึกแบบไหนที่เป็นตัวขับเคลื่อน “ความหวัง”

ความอยู่ดีธรรมของอัตราค่าจ้างงานที่ไม่เป็นธรรมและไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการจ้างงาน อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของแรงงานถูกปรับขึ้นมาอยู่ในอัตรา 300 บาทต่อวัน เท่ากันทั่วประเทศตั้งแต่ ปี พ.ศ.2555 และถูกแช่แข็งอยู่นานถึง 5 ปี จึงได้มีการปรับขึ้นอีกเล็กน้อยหลังปี พ.ศ.2560 แต่จะมีลักษณะแบบเดิมที่ย้อนกลับไปก่อน ปี พ.ศ. 2555 คือ อัตราค่าแรงขั้นต่ำถูกกำหนดเป็นช่วงตั้งแต่ 313 – 336 บาท ซึ่งขึ้นอยู่กับการทำงานในแต่ละจังหวัด และค่าจ้างขั้นต่ำของผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีอยู่ในอัตรา 15,000 บาทต่อเดือนที่มีการเริ่มปรับขึ้นมาพร้อมกับอัตราค่าแรงขั้นต่ำ อัตราดังกล่าวถูกใช้มาตั้งแต่ปี 2555 และหากนับถึงสถานการณ์ปัจจุบัน (เดือนธันวาคม พ.ศ. 2563) ยังไม่มีการปรับขึ้นมาเป็นระยะเวลาที่มากกว่า 8 ปี (กระทรวงแรงงาน, เข้าถึงวันที่ 20 ธันวาคม 2563)

ในทางปฏิบัติแล้วอัตราค่าจ้างรายเดือนระดับปริญญาตรี 15,000 บาท จะถูกใช้ในการจ้างงานของหน่วยงานราชการโดยส่วนใหญ่ แต่การจ้างงานของภาคเอกชน อุตสาหกรรม จะ

ใช้อัตราการจ้างของค่าแรงขั้นต่ำเป็นเกณฑ์หลักในการกำหนดเงินเดือนของแรงงาน ในเนื้อหา รายละเอียดของการประกาศรับสมัครงานของโรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งกำหนดให้ผู้เข้ารับสมัครการคัดเลือกต้องมีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำระดับปริญญาตรี ด้วยความคาดหวังของแรงงานหลายรายที่เข้าสมัครงานต่างวาดฝันถึงเงินเดือนขั้นต่ำด้วยอัตรา 15,000 บาท ตามที่ตนเองได้รับฟังมาตามสื่อต่าง ๆ จึงตัดสินใจเข้ามาสมัครงานเป็นแรงงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรม เมื่อถึงวันสัมภาษณ์ผู้สมัครแทบทุกรายต่างรู้สึกแปลกใจต่อเงินเดือนขั้นต่ำที่ถูกเสนอโดยบริษัทที่อยู่ในอัตราค่าแรงขั้นต่ำซึ่งจะถูกคำนวณตามรายวัน บางรายอาจได้รับเงินเดือน ๆ ละ 9,000 บาท หรือ 10,000 บาท ซึ่งถูกเรียกว่าเป็นอัตราค่าจ้างที่ต่ำกว่าวุฒิการศึกษา และหากอย่างได้เงินเพิ่มเติมก็ต้องมอบเวลาส่วนตัวของตนเองและครอบครัว กับการทำงานล่วงเวลาเพื่อแลกกับค่าจ้างที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งแรงงานส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นการจ้างงานที่ไม่เป็นธรรม แต่พวกเขาเหล่านี้ก็ไม่มีทางเลือกในการทำงานมากนัก คำหนึ่งจากผู้เข้ารับสมัครงานต้องได้รับฟังเมื่อรู้สึกถึงความไม่เป็นธรรมกับการจ้างงาน คือ “ถ้าอยากได้มากกว่านี้ก็ไปทำที่อื่น” (แรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง จังหวัดชลบุรี, สัมภาษณ์, วันที่ 31 ตุลาคม 2563)

ขณะที่แรงงานโรงงานอุตสาหกรรมที่เข้ามาด้วยวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่จะทำงานอยู่ในระบบสายพานการผลิต พนักงานหน้าท่า พนักงานขับรถรับส่ง เป็นต้น จะได้รับเงินเป็นรายเดือนโดยใช้ฐานจากค่าแรงขั้นต่ำเป็นหลัก และการทำงานล่วงเวลาเพื่อหารายได้เพิ่มเติมในแต่ละเดือน และช่วงระยะเวลาใกล้สิ้นปี คือ เวลาที่แรงงานทุก ๆ คนต่างตั้งหน้าตั้งตารอคอยการประกาศการจ่ายเงินโบนัสประจำปี ซึ่งเป็นเงินก้อนสำคัญที่แรงงานทุกคนต่างตั้งความหวังที่จะมีเงินก้อนเพื่อที่จะนำไปเก็บออม ลงทุนประกอบกิจการเล็ก ๆ น้อย ๆ บางโรงงาน (ในปี พ.ศ.2563) มีการจ่ายโบนัสค่อนข้างน้อย เช่น จ่ายเพียง 40 วัน หรือบางโรงงานถูกแรงงานมองว่าระยะเวลาทำงานตลอดปีค่อนข้างหนักมาก มีการให้ทำล่วงเวลาจนแทบไม่มีเวลาพักผ่อน แต่เมื่อประกาศผลประกอบการกลับแจ้งว่าขาดทุนบ้าง หรือมีผลประกอบการไม่เข้าเป้าของบริษัทบ้าง ทำให้เงินโบนัสที่พวกเขาคาดว่าจะได้ไม่เป็นไปตามความคาดหวัง บางโรงงานปิดตัวไปก่อนสิ้นปีซึ่งหมายความว่าแรงงานจะไม่ได้รับเงินโบนัสแต่ได้รับเงินชดเชยทดแทน อัตราค่าจ้างที่ต่ำเป็นสิ่งที่แรงงานต่างต้องจำนนและต้องยอมรับ ด้วยความคาดหวังว่าในแต่ละปีตนจะได้ค่าตอบแทนที่เป็นเงินก้อนสักครั้งหนึ่งเพื่อยกระดับสถานะของตนเองขึ้นมาได้บ้าง แต่เมื่อแรงงานต้องประสบกับสถานการณ์ของการจ่ายค่าตอบแทนที่ไม่เป็นธรรมย่อมรู้สึกสูญเสียและผิดหวังต่อองค์กรที่ตนเองได้ทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจในการทำงานให้อย่างไม่มีวันพักผ่อน

การจ้างงานของแรงงานที่ (อาจ) ไม่มีความมั่นคง เนื่องจากแรงงานอุตสาหกรรมอาจถูกบอกเลิกจ้าง หรือถูกไล่ออกได้ไม่ยากนัก ด้วยระเบียบข้อบังคับที่ผู้มีอำนาจในโรงงานได้นำไปบังคับใช้อย่างจริงจังกับลูกจ้างที่มีความขัดแย้งกับผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้าที่สูงกว่า เช่น

ข้ามมอเตอร์ไซค์มาทำงานโดยไม่สวมหมวกกันน็อค หรือการทิ้งเศษกระดาษเพียงแผ่นเดียว ก็อาจถูกพิจารณาและผิดวินัยร้ายแรงทำให้มีการเลิกจ้างได้ (แรงงานในโรงงานประกอบมอเตอร์ไซค์แห่งหนึ่ง, เสวนากลุ่ม, วันที่ 16 พฤศจิกายน 2563)

ปรากฏการณ์ของความไม่ยุติธรรมของการจ้างงาน การจ่ายค่าตอบแทน และสถานการณ์ความผิดหวัง การสูญเสียเป็นสิ่งที่แรงงานเหล่านี้ต้องเผชิญอยู่อย่างเนื่อง ๆ และต่างมองเห็นก็รูปขึ้นเป็นความรู้สึกต่อความไม่ยุติธรรมในการทำงาน บางโรงงานอาจมีการเรียกร้องค่าจ้าง ค่าตอบแทน ผ่านตัวแทนหรือสหภาพแรงงาน บางโรงงานอาจมีการชุมนุมและการนัดหยุดงานเพื่อเรียกร้องความยุติธรรม และในการเคลื่อนไหวผู้นำหลายรายก็ถูกเลิกจ้างถูกแจ้งความไปเป็นคดีอยู่ในชั้นศาลถูกฟ้องเรียกค่าเสียหายก็หลายราย (นายณัฐ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2563)

ภายใต้สถานการณ์ที่แรงงานต่างต้องประสบ คือ ความไม่ยุติธรรมจากการจ้างงาน ความไม่มั่นคงในการทำงานและรายได้ที่คาดหวังว่าจะได้ ทำให้พวกเขา รู้สึกไม่สามารถที่จะฝากผีฝากไข้ไว้กับโรงงานอุตสาหกรรมที่ตนเองเป็นลูกจ้างอยู่ได้ตลอด “การเล่นการพนัน” คือ การหลอหลอมอารมณ์ความรู้สึกด้านลบที่พวกเขาต้องเผชิญอยู่แทบทุกเมื่อเชื่อกัน และถูกขับเคลื่อนด้วย “ความหวัง” ว่าการเล่นในตานี้ เกมสนี้ และงวดนี้อาจจะมีเทพีแห่งโชคชะตาอยู่ข้างพวกเขาบ้างไม่มากก็น้อย

การปลดปล่อยตนเองออกจากการควบคุมของอำนาจ เงื่อนไขหนึ่งของการผลิตและการสร้างวินัยของแรงงานในระบบทุนนิยมอุตสาหกรรม คือ การให้ความสำคัญกับเวลากับการทำงาน โดยเฉพาะการวัดประสิทธิภาพและผลผลิตของการทำงาน เวลาคือเครื่องมือสำคัญในการควบคุมการทำงานของแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม (แก๊งกิจ กิติเรียงลาภ, 2557)

แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมจะถูกควบคุมด้วยตารางของ “เวลา” ตั้งแต่การกำหนดเวลาการทำงานตั้งแต่ 8.00 น. ถึง 12.00 น. และ ช่วงบ่ายตั้งแต่ 13.00 น. ถึง 17.00 น. ซึ่งเป็นเวลาเลิกงานของแรงงานในกะเช้า และการกำหนดเวลาการทำงานกะกลางคืนตั้งแต่ 18.00 น. ถึง 6.00 น. ซึ่งจะมีระยะเวลาการหยุดพักผ่อนให้หนึ่งชั่วโมง บางบริษัทอาจมีช่วงเบรก 15 นาทีระหว่างช่วงการทำงานเพื่อให้พนักงานได้ใช้เวลาผ่อนคลายเมื่อยล้าร่างกายจากการทำงาน หลายโรงงานอุตสาหกรรมที่เร่งอัตราการผลิตก็จะเปิดให้มีการทำงานล่วงเวลาหรือการทำโอทีของแรงงาน บางโรงงานมีคำสั่งซื้อเข้ามาอย่างต่อเนื่อง หรือมีการนำเข้าสินค้าเข้ามาเป็นจำนวนมากทำให้มีงานหน้าท่า งานขนส่ง หรืองานผลิตสินค้าค่อนข้างสูง ทำให้หลายโรงงานจะพยายามขอความร่วมมือเชิงบังคับให้แรงงานทำงานล่วงเวลาโดยใช้เวลาจำนวนมาก หรือบางกรณีจะเปิดการทำงานล่วงเวลาในแทบทุกวันหยุดสุดสัปดาห์ แรงงานบางรายอาจไม่มีวันหยุด

แม้แต่วันเดียวในหนึ่งเดือน (แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งจังหวัดชลบุรี, เสวนากลุ่ม, 12 ธันวาคม 2563)

กระบวนการทำงานทุกขั้นตอนจะถูกจับจ้องมองด้วยส่วนงานทางด้านการพัฒนาบุคลากรของโรงงานอุตสาหกรรม ตั้งแต่การตรวจตราความตรงต่อเวลาของการเข้างานของคนงาน การสุ่มตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ของพนักงานก่อนเข้าทำงาน การสังเกตการณ์พฤติกรรมการทำงานของแรงงานแต่ละรายว่ามีความผิดปกติ เช่น ไม่ทำงานอย่างเต็มที่ พุดคุยหยอกล้อกันในขณะที่ปฏิบัติงาน การทำงานที่ไม่เหมาะสม เล่นอินเทอร์เน็ต เล่นเกมส์ ดูกีฬา ในขณะที่การปฏิบัติ เป็นต้น หากพนักงานหรือแรงงานรายใดมีพฤติกรรมข้างต้น จะถูกดำเนินการว่ากล่าวตักเตือนครั้งที่ 1 และหากมีการทำความผิดซ้ำอีกจะถูกตักเตือนเป็นครั้งที่ 2 การกระทำ ความผิดครั้งที่ 3 จะถือว่าเป็นความผิดร้ายแรงและทำให้มีการพิจารณาให้ออกจากงานได้

การดำเนินชีวิตประจำวันภายใต้ “เวลาส่วนตัว” ที่หมายถึงการมีอิสระ ปราศจากการควบคุม ที่ค่อนข้างจำกัด การพำนักบางชนิดในพื้นที่ระแวกการทำงานจึงกลายเป็นสถานที่ปลดปล่อยตนเองออกจากการควบคุมด้วยเวลาและอำนาจของโรงงานอุตสาหกรรม ดังในกรณีของ พี่กุง (นามสมมุติ) แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าแห่งหนึ่งที่ต้องเข้าทำงานเป็นกะ ในช่วงของวันเสาร์ซึ่งก็เป็นวันทำงานวันหนึ่ง ซึ่งจะใช้เวลาหลังเลิกงานช่วงหัวค่ำเข้ามาร่วมเชียร์ฟุตบอลต่างประเทศร่วมกับเพื่อน ๆ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนทัศนะ ความคิดเห็น ข้อมูลสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการเติมพันฟุตบอลในแต่ละคู่ โดยในช่วงระยะเวลาดังกล่าวอาจหมายถึงการมีอิสระที่จะเสนอความคิดเห็นที่ตนเองเห็นว่าดี หรือบอกเล่าเรื่องราวสิ่งตนเองได้มีความคิดเห็น และสิ่งที่ชื่นชอบ ซึ่งพื้นที่ของโรงงานอุตสาหกรรมไม่สามารถกระทำได้อย่างเต็มที่ และเมื่อครั้งใดทีมฟุตบอลที่พี่กุงได้ถักฝังเติมพันไว้สามารถยิงขึ้นนำคู่แข่งได้ ก็จะออกอาการดีใจราวกับเด็กน้อยที่ได้ของเล่นใหม่ ซึ่งการแสดงออกของอาการในลักษณะเช่นนี้ พื้นที่การทำงานไม่อนุญาตให้กระทำได้โดยเปิดเผย

ในโลกอุดมคติของแรงงานที่แทบไม่ปรากฏให้เห็นได้ในโลกของความเป็นจริง ความรู้สึกต่อความไม่ยุติธรรมของการทำงาน รายได้และค่าตอบแทน การสูญเสียตัวตนของตัวเองในพื้นที่ของการทำงานที่พวกเขาไม่สามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่ คือส่วนหนึ่งที่หล่อหลอมความคิดอารมณ์ความรู้สึกที่ถูกหล่อเลี้ยงด้วยความหวัง และการปลดปล่อย

2.3.4 การขยายตัวของอินเทอร์เน็ต ความเจริญเติบโตของเทคโนโลยีที่ได้แผ่ขยายเข้าสู่ชีวิตประจำวันของผู้คนในทุก ๆ วัย จากข้อมูลปริมาณการใช้งานอินเทอร์เน็ตเฉลี่ยของประชากรไทย กลุ่มที่ใช้งานสูงที่สุดได้แก่กลุ่มอายุ 19 - 38 ปี โดยเป็นช่วงอายุที่คาบเกี่ยวกันระหว่างกลุ่มวัยเรียน และกลุ่มวัยทำงาน การขยายตัวของอินเทอร์เน็ตสู่เทคโนโลยีโทรศัพท์อัจฉริยะ (Smart Phone) ที่ทำให้ผู้คนเข้าถึงข้อมูลโดยปราศจากพื้นที่และเวลา ซึ่งรวมไปถึง

ระบบการพนันออนไลน์ที่ถูกบรรจุไปด้วยรูปแบบการเล่นพนันที่หลากหลาย ในทุกรูปแบบและการแข่งขันจากทั่วโลกถูกนำเสนอผ่านเว็บไซต์ผ่านสายตาของนักพนันทุกเพศทุกวัย

แรงงานผู้ชื่นชอบการเล่นพนันจะเข้ามาเล่นการพนันทั้งในระบบออนไลน์ และการเล่นผ่านเจ้ามือ ตัวแทน หรือการเล่นพนันบางชนิดที่ยังไม่ค่อยเหมาะสมกับการพนันออนไลน์ เช่น ไฮโล ไพ่โป๊กเกอร์ เป็นต้น แรงงานที่ตัดสินใจเล่นการพนันในระบบออนไลน์จะต้องมีเงินสดจำนวนหนึ่งที่ฝากไว้อยู่กับเจ้ามือ ซึ่งเป็นเงินที่เตรียมไว้สำหรับเล่นพนันตามที่ตนเองชื่นชอบ ความหลากหลายของชนิดการพนันที่มาพร้อมกับเทคโนโลยีทำให้แรงงานส่วนหนึ่งที่ชื่นชอบการกีฬา แต่อาจไม่รู้ลึกถึงการเล่นพนันในระยะแรก จึงมีความสนใจเข้าไปค้นคว้าหาข้อมูลการพนันในเกมกีฬาที่ชื่นชอบ เช่น บาสเก็ตบอลจากสหรัฐอเมริกา การแข่งขันเทนนิสที่มีการแข่งขันกันเป็นประจำ หรือการแข่งขันสโนว์เกอร์ที่ประเทศอังกฤษ เป็นต้น

การเพิ่มขึ้นของประเภทการพนันได้กลายเป็นแรงดึงดูดหนึ่งที่สร้างนักพนันรายใหม่ ที่ชื่นชอบในเกมกีฬา เช่น ผู้ชื่นชอบเกมกีฬาบาสเก็ตบอลอาจเริ่มมีการเข้าไปเติมพันการแข่งขันทันทีในเกมกีฬาที่ตนเองชื่นชอบ ในขณะที่นักพนันก็อาจจะเข้าไปเติมพันเพื่อแสวงหารายได้กับการแข่งขันในเกมกีฬาที่ตนเองไม่ได้รู้สึกชื่นชอบหรือสนใจ ดังกรณีของ นายอู๊ด (นามสมมุติ) แรงงานอุตสาหกรรมในท่าเรือแห่งหนึ่ง จะเข้าไปเติมพันในเว็บไซต์อยู่เป็นประจำไม่ว่าจะเป็นกีฬาที่ตนเองชื่นชอบหรือไม่ บางครั้งอาจเข้าไปเติมพันการแข่งขันบาสเก็ตบอลในลีกของสหรัฐอเมริกา ลีกของยุโรป หรือลีกการแข่งขันในประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งบางการแข่งขันแทบไม่มีข้อมูลประกอบสำหรับการตัดสินใจเพื่อเติมพัน แต่อู๊ดจะพิจารณาจากอัตราต่อรองเป็นหลัก สถิติการแข่งขันที่ผ่านมาเท่าที่ทำได้ เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจวางเติมพันในครั้งนั้น แต่การเติมพันลักษณะเช่นนี้มีความเสี่ยงค่อนข้างสูง ซึ่งนักพนันที่นิยมเล่นลักษณะเช่นนี้จะลงเงินพนันที่ไม่สูงมากนัก

ดังนั้นการขยายตัวของอินเทอร์เน็ตสู่โทรศัพท์มือถือ ทำให้เกิดการความหลากหลายของการพนันมากขึ้น ผู้เล่นมีทางเลือกในการเล่นพนันที่หลากหลายโดยไม่มีขีดจำกัด ราบใดที่ตนเองยังมีศักยภาพทางการเงิน ความหลากหลายของการพนันได้เป็นแรงดึงดูดที่สำคัญในการสร้างนักพนันหน้าใหม่ ๆ เข้าสู่แวดวงการพนัน

2.4 กลุ่มเยาวชน

กลุ่มเยาวชน ถือเป็นกลุ่มคนที่เกิดขึ้นท่ามกลางเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมทั้งในเชิงลึกและวงกว้าง ภายใต้บริบทดังกล่าวทำให้กลุ่มคนในช่วงชั้นนี้มีลักษณะที่แปลกแยก (Alienation) จากกลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม กลุ่มเกษตรกรรายย่อย และกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระค่อนข้างมาก เนื่องจากพวกเขาเติบโตในช่วงเวลาที่

เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่มีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก จนทำให้เกิดการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมดิจิทัล (Digital Transformation) ประกอบกับนิยามและความหมายที่มีต่อสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคม ได้ถูกผลิตสร้างขึ้นใหม่ เช่นเดียวกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เริ่มมีพัฒนาการสู่ระบบทุนนิยมดิจิทัล (Digital Capitalism) การปะทะกันของเงื่อนไขเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อวิถีคิดและปฏิบัติการทางสังคมของผู้คนที่เติบโตขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ดังตัวอย่างที่เกิดขึ้นกับพฤติกรรมการเล่นพนันของกลุ่มเยาวชนที่มีลักษณะเฉพาะ (รายละเอียดผู้วิจัยจะขอกล่าวไว้ในหัวข้อรูปแบบการเล่นพนัน) ดังนั้นหากพิจารณาถึงเงื่อนไขเชิงโครงสร้าง ที่มีผลต่อการพฤติกรรมและรูปแบบการเล่นพนันของกลุ่มเยาวชน พบว่า มีเงื่อนไขที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

2.4.1 เงื่อนไขทางด้านอุดมการณ์ ในฐานะที่เป็นระบบคิดที่มีผลต่อปฏิบัติการทางสังคมในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง กล่าวได้ว่า ผู้กระทำโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน (รวมถึงกลุ่มคนช่วงชั้นอื่น ๆ ของสังคม) ระบบคิดเหล่านี้ย่อมไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ตรงกันข้ามกลับเกิดขึ้นจากการถูกล้อมเลลาทางสังคมหรือปลูกฝังผ่านสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ด้วยเหตุนี้ระบบคิดที่มีต่อการเล่นพนันของกลุ่มเยาวชนจึงเป็นผลมาจากเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่หลอมรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย กระทั่งทำให้ผู้คนในช่วงชั้นนี้ รู้สึกราวกับว่าความคิดที่มีต่อการเล่นพนันเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ทั้งนี้หากพิจารณาถึงเงื่อนไขทางด้านอุดมการณ์ที่ส่งผลต่อการเล่นพนันของเยาวชน พบว่า มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มคนในช่วงชั้นอื่น ๆ คือ อุดมการณ์เปรียบเสมือนระบบคิด ค่านิยม ความเชื่อ ที่คอยกำกับ ควบคุม ตลอดจนจนถึงสร้างความชอบธรรมให้แก่การเล่นพนันของกลุ่มเยาวชนในแต่ละครั้ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (นายสุรินทร์ นามสมมติ, สัมภาษณ์ 15 ธันวาคม; นายวัชระ นามสมมติ สัมภาษณ์ 7 พฤศจิกายน 2563; นายภาธร นามสมมติ สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2563)

(1) การสร้างระบบคิดที่ว่าการเล่นพนันเปรียบเสมือนเกมกีฬาประเภทหนึ่ง แม้ในมุมมองของคนทั่วไปการเล่นพนันอาจเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรม แต่ระบบคิดของเยาวชนที่เล่นพนันส่วนใหญ่ กลับเห็นว่า การเล่นพนันเปรียบเสมือนเกมกีฬาที่ต้องแข่งขันระหว่างผู้เล่น (นักพนัน) และผู้ประกอบการ (เจ้ามือ) โดยผู้เล่นจะต้องวางแผนการเล่น เตรียมการแสวงหาข้อมูล สร้างเครือข่ายระหว่างผู้เล่นกลุ่มต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อเอาชนะผู้ประกอบการ ขณะที่ผู้ประกอบการ ก็ต้องสร้างกลยุทธ์หรือกลวิธีเพื่อทำให้ตนเองได้เปรียบ รวมทั้งเอาชนะผู้เล่นพนัน หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับชัยชนะ ก็จะได้รับผลตอบแทน คือ เงินของผู้เล่นอีกฝ่ายหนึ่ง แม้เยาวชนเหล่านี้จะรู้ว่าตนเองเสียเปรียบผู้ประกอบการ แต่หากมองว่าการพนันเป็นเกมกีฬาแล้ว ตนเองก็

พร้อมที่จะแข่งขันหรือเล่นพนัน เพราะเกมการแข่งขันแต่ละเกมสามารถพลิกหรือเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ขึ้นอยู่กับจังหวะและโอกาสที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบการจึงไม่ใช่ฝ่ายที่จะได้เปรียบเสมอไป

(2) การสร้างความชอบธรรมให้แก่การเล่นพนัน ระบบคิดดังกล่าวนอกจากนี้ จะทำหน้าที่ในการกล่อมเกล้าผ่านการสร้างความเชื่อที่มีต่อการพนันแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความชอบธรรมให้แก่การเล่นพนัน เนื่องจากผู้เล่นพนันที่เป็นเยาวชนจะมีชุดความคิดที่ใช้อธิบายการเล่นพนันทั้งกรณีที่เล่นได้และเล่นเสียของตนเอง กล่าวคือ กรณีที่เล่นพนันได้ ชุดของเหตุผลหรือคำอธิบายที่ถูกมาใช้เพื่อทำให้เล่นพนันได้อย่างต่อเนื่อง คือ การแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัว ความสามารถแสวงหารายได้ด้วยตนเอง การแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความสามารถในการวิเคราะห์เกมการแข่งขัน หรือความสามารถทายผลการแข่งขัน เป็นต้น ส่วนกรณีที่เสียพนัน เปรียบเสมือนเป็นการฝึกความอดทน การเอาตัวรอด ความมุมานะพยายามเอาชนะกับความพ่ายแพ้ ขณะเดียวกันก็เป็นการทบทวนความผิดพลาดในเกมการแข่งขัน หรือการฝึกประสบการณ์และเรียนรู้บทเรียนที่เกิดขึ้นจากความผิดพลาด เช่นเดียวกับการประกอบสร้างเหตุผลในทำนองที่ว่าไม่มีใครเล่นพนันเสียตลอดเวลา ตรงกันข้ามการเล่นพนันย่อมมีได้มีเสีย วันนี้เล่นได้พรุ่งนี้อาจเล่นเสีย ดังนั้นการเล่นพนันก็เหมือนกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่ต้องมีสติไม่ประมาท ผลลัพธ์ที่ตามมาจากระบบการสถาปนาความชอบธรรมแก่การเล่นพนัน ก็คือ กระตุ้นให้เกิดการเล่นพนันอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเล่นได้หรือเล่นเสีย

(3) ช่วยสร้างจินตภาพทางความคิดในช่วงเวลาที่ผู้คนช่วงชั้นนี้เสียพนัน โดยเฉพาะระบบคิดที่มุ่งเน้นการเอาชนะ การเอาคืน หรือถอนทุนคืน กล่าวได้ว่า ระบบคิดเช่นนี้ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันทั้งมิติการเล่นพนันด้วยเงินจำนวนที่เพิ่มขึ้น หรือเพิ่มปริมาณการเล่นให้มีความถี่ยิ่งขึ้น หรือเล่นพนันในลักษณะที่หลากหลายขึ้น อาทิ กรณีที่เสียพนันฟุตบอลออนไลน์ผ่านเอเยนต์ (ระบบเครดิต) พวกเขาจะพยายามต่อรองเพื่อขอเครดิตเพิ่ม โดยหวังว่าการได้รับเครดิตเพิ่มขึ้นจะเป็นหนทางแสวงหาเงินเพื่อใช้หนี้ที่มีอยู่ บางรายเสียพนันจากการเล่นพนันผ่านเว็บไซต์ (ระบบเงินสด) ก็จะเปลี่ยนรูปแบบการเล่นพนันสู่ระบบเอเยนต์ซึ่งเป็นระบบเครดิตด้วยความหวังว่าจะเล่นพนันได้ในระบบเครดิต หลังจากนั้นจะมีเงินกลับไปเล่นพนันผ่านระบบเงินสดอีกครั้ง ซึ่งความต้องการเอาชนะ การเอาคืน หรือถอนทุนคืน กลายเป็นแรงผลักดันให้กลุ่มคนเหล่านี้ ตกอยู่ในวงจรการพนันออนไลน์ บางรายได้พัฒนาตนเองจากผู้เล่นสู่การเป็นเจ้าของรายย่อยหรือเอเยนต์ เนื่องจากถูกเจ้ามือรายย่อยกดดันให้หาลูกค้าเพื่อเข้ามาเล่นพนันทดแทนการใช้หนี้พนัน

2.4.2 เงื่อนไขทางด้านสังคม ในที่นี้หมายถึง โครงสร้างทางสังคมในฐานะที่เป็น แรงดึงและแรงผลักกลุ่มเยาวชนให้เข้าสู่วงการพนัน ซึ่งโครงสร้างทางสังคมเหล่านี้ ประกอบด้วย (นายวินัย นามสมมติ, สัมภาษณ์ 27 ตุลาคม 2563; นายรัชภาชต์ นามสมมติ สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2563)

(1) การถูกกดทับหรือปิดกั้นการแสดงออกในพื้นที่สังคมปกติ เนื่องจากสังคมได้ สร้างนิยามหรือชุดความเชื่อที่มีต่อเด็กและเยาวชน ในลักษณะที่ว่า “เด็กดี” หมายถึง เด็กที่เรียน เก่ง เชื่อฟังพ่อแม่ ครูอาจารย์ ผู้อาวุโส หรือปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม ระเบียบ กฎหมาย ของบ้านเมือง ผลจากนิยามเช่นนี้นัยยะหนึ่ง ก่อให้เกิดการเบียดขับเยาวชนกลุ่มหนึ่งที่ไม่สามารถ ปฏิบัติตามนิยามเด็กดีในลักษณะดังกล่าวออกไป หรือนัยยะหนึ่ง ก็คือ การให้คุณค่าและพื้นที่ทาง สังคมกับกลุ่มเยาวชนที่เป็น “เด็กดี” มากกว่าเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ เมื่อมีความเชื่อหรือพฤติกรรมที่ สวนทางกับบรรทัดฐานหลักของสังคม เยาวชนกลุ่มหนึ่งจึงเลือกที่จะแสวงหาพื้นที่ในการประกอบ สร้างตัวตนทางสังคม โดยพื้นที่เหล่านี้พวกเขาสามารถกำหนดนิยามและสร้างความหมาย เพื่อ รองรับปฏิบัติการทางสังคมที่แตกต่างไปจากนิยามกระแสหลักของสังคม ซึ่งหนึ่งในพื้นที่ที่ถูก นำมาใช้สำหรับแสดงออกทางสังคม คือ พื้นที่ในสนามการพนัน

(2) การพนันเป็นพื้นที่ทางสังคมแห่งการแสดงออกตามเจตจำนงของกลุ่ม เยาวชน กล่าวได้ว่า ในสนามการพนันนั้น ได้ถูกออกแบบให้เป็นพื้นที่ที่กลุ่มเยาวชนสามารถ แสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมได้อย่างอิสระเสรีตาม เนื่องจากความคิดและปฏิบัติการทาง สังคมของพวกเขาไม่ถูกพันธนาการ ด้วยนิยามหรือค่านิยมที่ถูกสร้างขึ้นตามกรอบของสังคม กระแสหลัก ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงสามารถดำเนินการอย่างใดก็ได้ตามแรงปรารถนาที่อยู่ใใจ อาทิ สามารถเลือกรูปแบบหรือวิธีการเล่นพนันด้วยตนเองโดยไม่มีใครมาแนะนำ สามารถลองผิดลอง ถูกตามความเชื่อของตน สามารถวางเดิมพันที่จะเล่นพนันเท่าไรก็ได้ตามกำลังและความสามารถ ทางการเงิน กรณีทายผลการแข่งขันผิดก็ไม่มีใครมาตำหนิหรือว่า กรณีทายผลการแข่งขันถูกสามารถ นำเงินที่ได้รับไปใช้ประโยชน์รูปแบบใดก็ได้ หรือเลือกที่เล่นพนันในทีมที่ตกเป็นรอง เป็นต้น บทบาทของสนามการพนันเช่นนี้ ถือเป็นบทบาทหน้าที่ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของวัยรุ่นที่ ต้องการอยากรู้อยากลอง ต้องการแสดงความสามารถหรือแสดงออกภายใต้ความเชื่อและค่านิยม ของตนเอง ภายใต้บริบทดังกล่าวสนามการพนันจึงกลายเป็นเครื่องมือของกลุ่มเยาวชนสำหรับ ต่อรองกับอำนาจกระแสหลัก ความคิดหรือความเชื่อกระแสหลัก หรือวัฒนธรรมกระแสหลักใน สังคม รวมทั้งกลายเป็นพื้นที่ของการแสดงออกที่ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับวิถีคิดหลักของสังคม

(3) สนามการพนันกลายเป็นพื้นที่ที่ทำให้คนกลุ่มหนึ่งได้รับการยอมรับ สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะ ภายใต้สภาพสังคมปกติ เยาวชนกลุ่มหนึ่งอาจเป็นเพียงบุคคลธรรมดาที่ไม่ใคร่รู้จักหรือเห็นถึงความสามารถ แต่เมื่อก้าวเข้าสู่โลกแห่งการพนันแล้ว เยาวชนหลายคนกลับได้รับการยอมรับจากผู้อื่นที่อยู่ในวงการนี้ เนื่องจากมีความสามารถทายผลการแข่งขันฟุตบอลได้อย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับมีวิธีการหรือเทคนิคเล่นพนันที่ทำให้ผู้เล่นรายอื่น ๆ รู้สึกมั่นใจ หากเล่นพนันเลียนแบบเยาวชนเหล่านี้ เยาวชนบางคนได้รับความไว้วางใจจากกลุ่มเพื่อนและถูกผลักดันให้กลายเป็นผู้นำกลุ่ม หรือสามารถสร้างเครือข่ายในการเล่นพนันขึ้นมาได้ (บางคนสามารถพัฒนาจากการเป็นผู้เล่นสู่การเป็นเจ้าของรายย่อยหรือเอเยนต์) ขณะที่บางคนเป็นที่พึ่งทางการเงินให้แก่เพื่อนและสมาชิกในเครือข่าย ด้วยเหตุนี้เมื่ออยู่ในโลกของการพนันเยาวชนกลุ่มนี้ จะกลายเป็นคนที่กล้าแสดงออก และพร้อมแลกเปลี่ยนความเห็นหรือใช้เหตุผลโต้แย้งความเห็นของคนอื่น รวมทั้งรู้สึกที่มีความมั่นใจในตัวเองเพิ่มขึ้น

2.4.3 การขยายตัวของอินเทอร์เน็ต ปัจจัยทางเทคโนโลยี เปรียบเสมือนเงื่อนไขที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันของกลุ่มเยาวชน เนื่องจากผู้คนช่วงชั้นนี้เกิดขึ้นในยุคที่เทคโนโลยีเฟื่องฟูและมีอิทธิพลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังจะเห็นได้จากผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ปี 2562 ของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พบว่า คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นในอัตราก้าวกระโดดกว่า 150% ส่งผลให้ปัจจุบันมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประมาณ 47.5 ล้านคน หรือคิดเป็น 70% ของจำนวนประชาชนทั้งหมด สำหรับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ย พบว่าคนไทยมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตประมาณ 10 ชั่วโมง 22 นาทีต่อวัน หากแยกตามช่วงวัย (Generation) ที่มีปริมาณการใช้งานอินเทอร์เน็ตสูงที่สุด พบว่า อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 19-38 ปี (Gen Y) และช่วงอายุต่ำกว่า 19 ปี (Gen Z) ซึ่งมีปริมาณการใช้งานอินเทอร์เน็ตเฉลี่ยประมาณ 10 ชั่วโมง 36 นาที และ 10 ชั่วโมง 35 นาที ตามลำดับ สำหรับประเภทอินเทอร์เน็ตที่มีการใช้งานสูงสุด คือ การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิง โดยเฉพาะการใช้งานโซเชียลมีเดียหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ ประเภท Facebook Instagram twitter เฉลี่ย 91.20% รองลงมา คือ การดูหนัง ฟังเพลง 71.20% การค้นหาข้อมูลออนไลน์ 70.70% ตามลำดับ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562)

ผลที่ตามมาจากการขยายตัวของอินเทอร์เน็ต ก็คือ การเกิดขึ้นของการพนันออนไลน์ โดยกลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่ก็อาศัยเงื่อนไขในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต เป็นเครื่องมือสำหรับ

เล่นพนันออนไลน์รูปแบบต่าง ๆ² อาทิ การเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างมากในกลุ่มเยาวชนตลอดจนถึงนิสิต นักศึกษาและประชาชนวัยแรงงาน หรือการพนันออนไลน์ประเภทบาคาร่า เป็นต้น กล่าวได้ว่า การพนันออนไลน์เป็นประเภทการพนันที่เติบโตอย่างต่อเนื่องและได้รับความสนใจอย่างมากจากกลุ่มเยาวชน ทั้งนี้หากพิจารณาถึงเงื่อนไขที่ทำให้กลุ่มเยาวชนเข้าสู่การพนัน โดยเฉพาะการพนันออนไลน์ ประกอบด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (นายพงศกร นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 28 กรกฎาคม 2563; นายนพวัฑฒิต นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 28 กรกฎาคม 2563; นายสรวิทย์ นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 29 ธันวาคม 2563)

(1) การพนันออนไลน์ ถือเป็นพื้นที่ปลอดภัย (Safe Zone) สำหรับกลุ่มเยาวชน เนื่องจากเป็นการเล่นพนันที่พ่อแม่หรือผู้ปกครอง มีโอกาสน้อยมากที่จะรับรู้ว่ายาวชนเหล่านี้เล่นการพนัน ด้วยเหตุนี้การพนันออนไลน์จึงเป็นพื้นที่ปลอดภัยจากการกำกับควบคุมของผู้ปกครอง เพราะ หนึ่ง ระบบโทรศัพท์หรือคอมพิวเตอร์มีการตั้งรหัสผ่านก่อนเข้าใช้งาน เช่นเดียวกับการเล่นพนันออนไลน์แต่ละครั้ง ก็ต้องใส่รหัสผ่านก่อนเล่น สอง เป็นการเล่นที่ไม่ต้องใช้สถานที่หรือพื้นที่ในการเล่นหากเปรียบเทียบกับการเล่นพนันแบบออฟไลน์ ดังกรณีการเล่นพนันกับโต๊ะพนันฟุตบอลในอดีต สาม ปลอดภัยจากการถูกตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมปราบปรามการพนันผิดกฎหมาย เพราะเป็นการเล่นในรูปแบบปิดผู้เล่นไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวตน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการเล่นพนันที่มีความเป็นส่วนตัวสูง

(2) การพนันออนไลน์เป็นการเล่นพนันที่เข้าถึงง่าย เพียงผู้เล่นอยู่ในสถานที่ซึ่งเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้าถึงก็สามารถเล่นการพนันลักษณะนี้ได้ ซึ่งปัจจุบันแทบจะไม่มีพื้นที่ใดที่เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้าไม่ถึง ดังนั้นการพนันออนไลน์ จึงเป็นการพนันรูปแบบแรก ๆ ที่นักพนันรายใหม่โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนใช้เป็นพื้นที่เพื่อทดลองเล่นการพนัน หรือใช้เป็นสถานที่ฝึกฝน

² การศึกษาของศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน พบข้อมูลที่น่าสนใจว่า ในปี 2562 เด็กและเยาวชนเล่นพนันทายผลฟุตบอลมากขึ้นเกือบ 3 แสนคน หรือคิดร้อยละ 47.70 ของอัตราการขยายตัว ขณะที่การเล่นพนันประเภทสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดิน แม้จะจำนวนผู้เล่นพนันสูงสุดในบรรดาประเภทการพนันที่เด็กและเยาวชนนิยมเล่น แต่อัตราการขยายตัวของการพนันประเภทนี้ กลับอยู่ในอัตราที่ต่ำ คือ ร้อยละ 6.60 และ 9.20 ตามลำดับ เช่นเดียวกับจำนวนวงเงินหมุนเวียนที่กลุ่มเด็กและเยาวชนใช้เล่นพนันทายผลฟุตบอล ที่จำนวนสูงถึง 22,802 ล้านบาท ขณะที่หวยใต้ดินและสลากกินแบ่งรัฐบาลมีวงเงินหมุนเวียนต่ำกว่า ประมาณ 11,430 ล้านบาท และ 10,866 ล้านบาท ตามลำดับ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน **สถานการณ์การพนันกลุ่มเด็กและเยาวชน ปี 2562** ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเมื่อพิจารณาถึงประเภทการพนันออนไลน์ พบว่า มีความหลากหลายเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็น กีฬา คาลิโน โกงเงิน เกมส์เสมือนจริง และ สล็อตยิงปลา

ประสบการณ์สำหรับเข้าสู่การเป็นนักพนันอาชีพ รวมทั้งเข้าสู่อาชีพผู้ประกอบการพนันออนไลน์ ขณะเดียวกันการพนันออนไลน์ ก็เป็นเพียงการพนันประเภทเดียว ที่ผู้เล่นในช่วงชั้นต่าง ๆ สามารถเล่นพนันได้ตลอด 24 ชั่วโมง รวมทั้งสามารถเล่นได้ทุกวันโดยไม่มีวันหยุด นอกจากนี้ยังเป็นการพนันที่กำหนดรูปแบบและวิธีการเล่นที่หลากหลาย ผันแปรตามความถนัดหรือความต้องการของผู้เล่น เป็นเหตุให้ผู้เล่นมีทางเลือกที่จะเล่นพนันตามรูปแบบที่เห็นว่าตนเองมีความได้เปรียบ ประกอบกับเปิดโอกาสให้กลุ่มเยาวชนที่มีจำนวนเงินไม่มากสามารถเล่นพนันได้ เพราะกำหนดวงเงินในการเล่นพนันไว้ต่ำมาก นอกจากนี้ด้วยข้อจำกัดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปราม หรือควบคุมการพนันออนไลน์ ทำให้ไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจนสำหรับผู้เล่นพนัน กระทั่งก่อให้เกิดนักพนันรายได้อันเป็นกลุ่มเยาวชนเข้าสู่การพนันออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี

2.4.4 การถูกช่วยเหลือจากสิ่งเร้าและแรงกระตุ้นจากผู้ประกอบการพนัน เงื่อนไขสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการพนันของกลุ่มเยาวชน ก็คือ การถูกช่วยเหลือจากสิ่งเร้า ทั้งนี้ จากข้อมูลของศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2562) ชี้ให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนถึงร้อยละ 94.20 เติบโตภายในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยการเล่นพนันของพ่อแม่ ญาติพี่น้องและเพื่อนสนิท ซึ่งสภาพแวดล้อมเช่นนี้เปรียบเสมือนสิ่งเร้าโดยตรงที่ทำให้เยาวชนเข้าสู่การพนัน สถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นพร้อมกับการที่กลุ่มเยาวชนถูกกระตุ้นผ่านโฆษณาในรูปแบบต่าง ๆ ดังตัวอย่างการพนันออนไลน์ ที่ผู้ประกอบการพนันพยายามกระตุ้นให้เกิดภาพจำในสื่อสังคมออนไลน์ ที่กลุ่มเยาวชนนิยมเล่นเป็นประจำ โดยเฉพาะ Facebook และ Twitter ที่จะปรากฏการโฆษณาแฝงเพื่อชักจูงให้เกิดการเล่นพนัน ทั้งพนันฟุตบอลออนไลน์ ลีตเตอร์ออนไลน์ คาสีโนออนไลน์ ด้วยเหตุที่กลุ่มเยาวชนเปรียบเสมือนกลุ่มเปราะบาง ที่อ่อนไหวต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งยั่วยุประเภทต่าง ๆ ประกอบกับเป็นช่วงชั้นอยู่ในวัยศึกษาค้นคว้า อยากรู้อยากลอง สิ่งใหม่ ๆ ในชีวิต ภายใต้การปะทะกันระหว่างสิ่งเร้าภายนอกและแรงขับภายในจิตใจ ทำให้กลุ่มเยาวชนมีแนวโน้มเข้าสู่วงจรการพนัน โดยเฉพาะการพนันออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เมื่อผู้ประกอบการพนัน สามารถดึงกลุ่มเยาวชนเข้าสู่โลกแห่งการพนันได้แล้ว เยาวชนเหล่านี้ก็จะถูกเร้าหรือถูกกระตุ้นให้เล่นพนัน ด้วยกลยุทธ์การตลาดและโปรโมชั่นรูปแบบต่าง ๆ อาทิ โปรโมชั่นสมัครสมาชิกใหม่ โปรโมชั่นฝากครั้งแรก โปรโมชั่นฝากเงินรายวัน โปรโมชั่นวันเกิด โปรโมชั่นแนะนำเพื่อน ค่าคอมมิชชั่น เป็นต้น³ นอกจากการสร้างแรงกระตุ้นผ่านการใช้

³ โปรโมชั่นเหล่านี้ผันแปรตามเว็บไซต์การพนันแต่ละเว็บไซต์ เช่น เว็บไซต์พนันออนไลน์หนึ่ง นำเสนอโปรโมชั่น ดังนี้(1) การกำหนดให้ฝากเงินขั้นต่ำเพื่อเล่นพนันเพียง 50 บาท (2) การสมัครสมาชิกใหม่

กลยุทธ์การตลาดและโปรโมชั่นแล้ว ยังมีการโฆษณาชวนเชื่อผ่านการนำเน็ตไอดอลหรือพริตตี้มาเชิญชวนให้เล่นพนัน รวมทั้งการครองความคิดของผู้เล่น โดยระบุถึงประโยชน์และข้อดีของการเล่นพนันออนไลน์ ดังตัวอย่าง ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่เว็บไซต์พนันออนไลน์บางเว็บไซต์ พยายามเชิญชวนให้เล่นพนันออนไลน์ ผ่านการโฆษณาชวนเชื่อในลักษณะที่ว่า การเล่นพนันเป็นช่องทางหนึ่งที่จะสร้างรายได้ และเป็นการสร้างรายได้โดยไม่ต้องลงทุนหรือไม่ต้องสต็อกสินค้า ขณะเดียวกันการเล่นพนันออนไลน์อยู่ที่บ้านก็ไม่ต้องเสี่ยงที่จะได้รับเชื้อ COVID-19 เป็นต้น เป้าหมายของกระบวนการดังกล่าว ก็คือ การดึงและตรึงผู้เล่นพนันให้อยู่กับเว็บไซต์พนันออนไลน์นั้นให้ยาวนานที่สุด ตลอดจนจนถึงการประกอบสร้างความเชื่อที่ว่าการเล่นพนันไม่ใช่สิ่งผิดกฎหมาย ตรงกันข้ามกับเป็นการแสวงหารายได้รูปแบบหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อครอบงำความคิดของนักพนันที่เข้าสู่วงจรมันออนไลน์

นอกจากแรงกระตุ้นผ่านกลยุทธ์ทางการตลาดและโฆษณารูปแบบต่าง ๆ ที่ผู้ประกอบธุรกิจการพนันนำมาใช้ เพื่อสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้เกิดการเล่นพนันแล้ว อิทธิพลของสื่อสารมวลชน ก็เปรียบเสมือนสิ่งเร้าโดยอ้อมอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันของกลุ่มเยาวชน โดยเฉพาะการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพนัน ทั้งในรูปของการให้หวายผ่านการนำเสนอสิ่งเร้าลับ หรือสิ่งแปลกประหลาด ในช่วงเวลาที่ใกล้กับการออกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือแม้กระทั่งการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการจับกุมเว็บไซต์พนันออนไลน์ รายชื่อของเว็บไซต์พนันออนไลน์ วงเงินหมุนเวียนในธุรกิจพนันออนไลน์ ล้วนแล้วแต่เป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจ อยากรู้ อยากลอง ที่จะเข้าไปค้นหารายชื่อเว็บไซต์พนันเหล่านั้น หรือเข้าไปทดลองเล่นเพราะอยากเสี่ยงโชค ปัจจัยเหล่านี้เปรียบเสมือนการดึงให้กลุ่มเยาวชน เข้าสู่การเล่นพนันโดยที่พวกเขาเหล่านั้นไม่ได้ตั้งใจ

และฝากเงินครั้งแรก 100-200 บาท รับเงินเพิ่ม 50% (3) ฝากเงิน 500 บาท ครบ 3 วัน รับเงินเพิ่ม 200 บาท ครบ 7 วัน รับเงินเพิ่ม 500 บาท ครบ 10 วัน รับเงินเพิ่ม 1,000 บาท และครบ 15 วัน รับเงินเพิ่ม 2,000 บาท (4) ได้รับเงินเพิ่มเมื่อฝากเงินเข้าระบบโดยฝาก 300 บาทรับเงินเพิ่ม 20 บาท ฝาก 600 บาท รับเงินเพิ่ม 40 บาท ฝาก 1,000 บาท รับเงินเพิ่ม 70 บาท ฝาก 3,000 บาทรับเงินเพิ่ม 240 บาท ฝาก 5,000 บาท รับเงินเพิ่ม 400 บาท (5) การชวนเพื่อนเล่นสล็อตรับโบนัส 100 บาท ขณะที่อีกเว็บไซต์หนึ่ง ระบุว่า (1) สมาชิกใหม่จะได้รับโบนัส 100% หรือ 50% (ซึ่งแต่ละโบนัสก็มีเพดานสูงสุดของเครดิตที่ได้รับและอัตราการทำเทิร์นโอเวอร์ของยอดการฝากรวมกับโบนัสที่ได้รับตามกติกา ซึ่งก็จะมีทั้งได้รับโบนัสทันทีที่ทำการฝากเงิน หรือ ทำเทิร์นโอเวอร์ของยอดฝากสมัครสมาชิก) (2) โบนัสฝากเงินยอดแรกของวัน ได้รับโบนัส 5% (3) โบนัสแนะนำเพื่อนให้มาสมัครสมาชิก ได้รับโบนัสทันที 20% (3) ค่าคอมมิชชั่นในการวางเดิมพัน สูงสุดถึง x4 หรือ 0.2% เป็นต้น

2.4.5 ประสิทธิภาพการทำงานของกลไกรัฐด้านอุดมการณ์ (Ideological State Apparatuses) และกลไกรัฐด้านการปราบปราม (Repressive State Apparatus) เนื่องจากกระบวนการทำงานของกลไกรัฐ ทั้งกลไกรัฐด้านอุดมการณ์ และกลไกรัฐด้านการปราบปราม ไม่เป็นไปตามบทบาทที่คาดหวัง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) กลไกรัฐด้านอุดมการณ์ ไม่ว่าจะเป็น สถาบันทางศาสนา สถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว หรือสถาบันสื่อมวลชน ที่ยังขาดศักยภาพในการกล่อมเกลา เพื่อสร้างค่านิยม ความคิด ความเชื่อที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเล่นพนันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้กลไกรัฐดังกล่าว ยังไม่สามารถเฝ้าระวังการเล่นพนันของกลุ่มเยาวชนได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากการเล่นพนันปัจจุบันถูกออกแบบให้มีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น โดยเฉพาะการเล่นพนันแบบออนไลน์ เป็นเหตุให้สถาบันครอบครัวในฐานะสถาบันที่ใกล้ชิดเยาวชนมากที่สุด ไม่สามารถสอดส่อง ตรวจสอบได้อย่างที่ควรจะเป็น ประกอบกับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ต้องทำงานประจำหรือทำงานนอกบ้าน และจำเป็นต้องปล่อยให้เยาวชนใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในโลกของอินเทอร์เน็ต เช่นเดียวกับสถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนา แม้จะพยายามกล่อมเกลา หรือสร้างค่านิยมที่ถูกต้องเกี่ยวกับโทษหรือผลกระทบจากการเล่นพนัน แต่กลไกดังกล่าวกลับเผชิญข้อจำกัดหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น ความเชื่อ ความไว้วางใจ ต่อเนื้อหา คำสอนที่ออกมาจากสถาบันเหล่านี้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ กลุ่มเยาวชนเริ่มตั้งคำถามต่อระบบคิด ความเชื่อ ค่านิยม ที่ได้รับการปฏิบัติสืบทอดกันมาในแต่ละยุคแต่ละสมัย ประกอบปัจจุบันเยาวชนสามารถเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้อย่างอิสระเสรี ดังนั้นพวกเขาจึงเลือกเสพสื่อได้หลายช่องทาง ซึ่งสื่อต่าง ๆ เหล่านี้ ย่อมมีผลต่อการปลูกฝังความคิด ความเชื่อ และสร้างจิตสำนึกบางอย่างแก่เด็กและเยาวชน หรือแม้กระทั่งแต่กลไกด้านสื่อสารมวลชน ที่บางครั้งการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชน กลับเป็นการกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนอยากรู้อยากลองที่จะเล่นพนัน

(2) กลไกรัฐด้านการปราบปราม ทั้งกลไกด้านกฎหมายและเจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องจากกลไกรัฐทั้งสองประเภท ไม่สามารถควบคุม ปราบปราม ลงโทษ ผู้ประกอบธุรกิจการพนันหรือผู้เล่นพนันได้อย่างเบ็ดเสร็จ สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะ พระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช 2478 มีบทบัญญัติหลายมาตราที่ล้าสมัย ไม่ครอบคลุมกับสภาพปัญหา รวมถึงไม่สอดคล้องกับรูปแบบและวิธีการเล่นการพนันในปัจจุบัน ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะการประกอบธุรกิจหรือการเล่นพนันออนไลน์ เช่นเดียวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ยังคงเผชิญกับปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัดหลายประการ อาทิ ทรัพยากรการบริหาร ทั้งงบประมาณ ความพร้อมและความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ ความพร้อมและความเพียงพอของเทคโนโลยี

สารสนเทศสำหรับควบคุมและแก้ไขปัญหาการพนัน การตีความกฎหมายและการประยุกต์ใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งไม่สามารถจับกุมเจ้าของหรือผู้ประกอบการพนันตัวจริงได้ เป็นต้น นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจบางส่วน มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับธุรกิจการพนันหลายประเภท ทั้งในรูปเจ้าของธุรกิจพนันออนไลน์ หรือการรับ “ช่วย” จากบ่อนพนัน (ชววิทย์ กมลวิศิษฐ์, การแถลงข่าวเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2563) การปะทะกันของเงื่อนไขข้างต้น มิติหนึ่ง ทำให้การควบคุมปราบปรามเป็นไปในลักษณะการแก้ไขปัญหาปลายน้ำ อาทิ การปิดหรือบล็อกเว็บไซต์พนันออนไลน์ การจับกุมเจ้ามือพนันรายย่อย หรือการแก้ไขปัญหาแบบ “ลูปหน้าปะจมูก” เพราะกลัวว่าจะกระทบกระเทือนกับพวกพ้องหรือบุคคลเครือข่ายของตน ส่วนอีกมิติหนึ่งก็นำไปสู่การเปิดให้มีการเล่นพนันอย่างไม่เกรงกลัวกฎหมาย ดังกรณีของการพนันออนไลน์ ขณะเดียวกันก็กลายเป็นเหตุให้เยาวชนกลุ่มหนึ่ง เลือกที่จะเข้าสู่วงจรพนัน เนื่องจากมีเยาวชนจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่ถูกลงโทษจากการเล่นพนัน รวมทั้งเยาวชนเหล่านี้ก็ไม่เกรงกลัวที่จะถูกจับดำเนินคดี (ศุภณัฐพนัน ศึกษาปัญหาการพนัน, 2562)

3. รูปแบบการเล่นพนันของผู้กระทำการกลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี

การวิเคราะห์รูปแบบการเล่นพนันของผู้กระทำการแต่ละช่วงชั้น คณะผู้วิจัยจะนำเสนอประเด็นหลัก 3 ประเด็น คือ การเข้าสู่วงจรการเล่นพนันของผู้กระทำการแต่ละช่วงชั้น รูปแบบปฏิบัติการและเป้าหมายของการเล่นพนัน รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการเล่นพนัน โดยจะเริ่มต้นนำเสนอจากกลุ่มเกษตรกรรายย่อย กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ กลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม กลุ่มเยาวชน

3.1 รูปแบบการเล่นการพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย

สำหรับรูปแบบการเล่นการพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่ค่อนข้างมีลักษณะเฉพาะ ขณะเดียวกันรูปแบบการเล่นพนันก็แตกต่างจากผู้กระทำการช่วงชั้นอื่น ๆ หลายมิติ นอกจากนี้การเล่นพนันบางประเภทยังยึดโยงกับวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนค่านิยมท้องถิ่น และกลุ่มเกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่นิยมตนเองว่าไม่ใช่คนพนันอาชีพ เนื่องจากกระบวนการเล่นพนันเกิดขึ้นเป็นครั้งคราว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1 การเข้าสู่วงจรการเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย เมื่อพิจารณาถึงการเข้าสู่วงจรการเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย พบว่าเกิดขึ้นใน 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

(1) การเข้าสู่วงจรการเล่นพนันที่เกิดจากแรงขับภายในจิตใจ โดยเฉพาะพลังของความปรารถนา (Desire) และความต้องการที่จะเล่นพนันของปัจเจกบุคคล การกลายเป็นผู้เล่นพนันชนิดนี้ เสมือนว่าเป็นการเข้าสู่วงจรการเล่นอย่างอิสระ เพราะเกิดขึ้นจากพลังของความปรารถนาและความต้องการของปัจเจกบุคคล ที่พยายามใช้การพนันเป็นกลไกเติมเต็มความหวังหรือสานความฝันในการดำเนินชีวิต ตลอดจนจนเป็นพื้นที่ปลดปล่อยความเชื่อและความรู้สึกของตนเอง ดังนั้นเหตุผลที่ถูกประกอบสร้างสำหรับเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยเหล่านี้ จึงเป็นเหตุผลเชิงเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม กล่าวคือ มิติเศรษฐกิจ การเล่นพนันเปรียบเสมือนหนึ่งในช่องทางแสวงหารายได้ หากโชคดีอาจนำไปสู่การยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจให้ดีกว่าเดิม ส่วนมิติสังคมและวัฒนธรรม การเล่นพนันถูกทำให้เป็นส่วนหนึ่งของทางลัดในการเลื่อนสถานะหรือตำแหน่งแห่งที่ทางสังคม นอกจากนี้ยังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการผลิตซ้ำประเพณีและวัฒนธรรมบางประเภท ด้วยเหตุนี้โลกของการพนัน ในมุมมองของผู้กระทำการที่เล่นพนันภายใต้บริบทนี้จึงไม่ใช่โลกที่เลวร้ายเสมอไป ขณะเดียวกันผู้กระทำการกลุ่มนี้ ยังเห็นว่า ผลลัพธ์จากการเล่นพนันไม่ได้มีเพียงผลกระทบเชิงลบมิติเดียว ตรงกันข้ามต้องมองการเล่นพนันในแง่มุมที่หลากหลาย ไม่ใช่บรรทัดฐานหรือกรอบทางศีลธรรมแบบเดียว ตัดสินการเล่นพนันของคนกลุ่ม

ต่าง ๆ ในสังคม ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ใช่ชนักพนันอาชีพ โดยการเล่นพนันจะเกิดขึ้นตามโอกาสหรือเทศกาลต่าง ๆ สำหรับประเภทการพนันที่นิยมส่วนใหญ่เป็นการเล่นหวย นอกจากนี้ยังมีการเล่นพนันตามเทศกาลสำคัญๆ ที่ถูกจัดขึ้นในท้องถิ่น

(2) การเข้าสู่วงจรการพนันที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลทางสังคม โดยเฉพาะพลังของระบบเครือข่ายและเครือข่ายทางสังคม กล่าวได้ว่า สังคมเกษตรกรรม พลังของระบบเครือข่ายและเครือข่ายทางสังคม ค่อนข้างมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกในสังคมนั้น ๆ ซึ่งอิทธิพลทางสังคมเช่นนี้ ปฏิเสธไม่ได้ว่าส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการเล่นพนันของเกษตรกรรายย่อยบางกลุ่ม เนื่องจากเป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบหรือสร้างแรงจูงใจในการเล่นพนัน ขณะเดียวกันก็กลายเป็นแรงกดดันทางสังคมให้เกิดการเล่นพนัน เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลของการเล่นพนันภายใต้บริบทนี้ มีหลากหลายรูปแบบ ทั้งการเสี่ยงโชค กลัวถูกซ้ำเติมจากเครือข่าย (กรณีเล่นพนันได้) หรือหากโชคดีอาจมีเงินเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน สำหรับประเภทการพนันนั้น เป็นการเล่นพนันที่ไม่มีความสลับซับซ้อน ส่วนใหญ่อยู่ในรูปการเล่นหวยใต้ดิน ผ่านการเล่นกับเจ้ามือรายย่อยเป็นหลัก (ระบบออฟไลน์) ไม่นิยมเล่นการพนันออนไลน์ เนื่องจากขาดทักษะและมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ความถี่ของการเล่นพนันไม่สูง เพราะส่วนใหญ่นิยมเล่นเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะวันที่ 16 ของทุกเดือน (เป็นหลัก) ส่วนจำนวนเงินที่ใช้เล่นพนัน พบว่า ไม่มีความแน่นอนผันแปรตาม “เลขเด็ด” ที่เครือข่ายหรือเครือข่ายทางสังคมให้มา แต่จะไม่สูงมากหากเปรียบเทียบกับผู้เล่นพนันที่เกิดจากแรงขับภายในจิตใจ

3.1.2 รูปแบบ ปฏิบัติการและเป้าหมายของการเล่นพนัน เมื่อพิจารณาถึงการเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย สามารถจำแนกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

(1) การพนันที่เล่นเป็นประจำ สำหรับกลุ่มเกษตรกรรายย่อย การพนันที่พวกเขา นิยมเล่นเป็นประจำ ประกอบด้วย 2 รูปแบบหลัก ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. **หวยใต้ดิน** โดยเฉพาะหวยใต้ดินที่อ้างอิงผลรางวัลมาจากสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือที่รัฐรับรู้ในกลุ่มเกษตรกรรายย่อยว่า “หวยรัฐบาล” การเล่นพนันประเภทนี้ เจ้ามือหวยใต้ดิน จะเปิดรับทายผลอย่างน้อย 3 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ หนึ่ง การทายผลเลขท้ายสองตัว ทั้งเลขสองตัวล่างและเลขสองตัวบน อัตราการได้รับผลตอบแทนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณบาทละ 60 บาท สอง การทายผลเลขสามตัว ประกอบด้วย ทายผลเลขสามตัวบน (เลขสามตัวท้ายของรางวัลที่ 1) หรือ “สามตัวตรง” การทายผลเลขหน้าสามตัวและเลขท้ายสามตัว ตลอดจนจนถึงการทายผลในรูปแบบ “สามตัวโตัด” โดยนำเลขสามตัวท้ายของรางวัลที่ 1 (เลขท้ายสามตัวบน) มาซื้อแบบกลับทุก

ตำแหน่ง ผลตอบแทนเฉลี่ยประมาณบาทละ 100 บาท สาม การเล่นเกมชิง เป็นการเลือกทายผลตัวเลขหนึ่งตัว จากเลขสามตัวท้ายของรางวัลที่ 1 หากทายถูกจะได้รับผลตอบแทนเฉลี่ยประมาณบาทละ 4 บาท

แม้ว่าเจ้ามือหวยใต้ดินจะเปิดรับทายผลหลากหลายรูปแบบ แต่รูปแบบการทายผลรางวัลที่กลุ่มเกษตรกรรายย่อยนิยมเล่นพนัน กลับมีเพียงการทายผลเลขท้ายสองตัว (ทั้งสองตัวบนและสองตัวล่าง) และทายผลเลขสามตัวบน (แบบสามตัวตรงและสามตัวโตัด) สาเหตุที่การทายผลทั้งสองแบบได้รับความนิยมจากกลุ่มเกษตรกรรายย่อย เพราะการทายผลเลขท้ายสองตัว มีโอกาสถูกรางวัลค่อนข้างมาก คือ 1 ใน 100 หรือคิดเป็น 0.01 % แม้กรณีทายถูกรางวัลที่ได้รับไม่สูงมาก แต่ในมุมมองของเกษตรกรหลายรายกลับเห็นว่าคุ้มค่างบเงินที่เสียไป ขณะที่บางรายเลือกเล่นพนันเลขท้ายสองตัวด้วยจำนวนเงินที่สูง โดยหวังว่าหากทายถูกก็จะได้เงินรางวัลที่สูงขึ้นตามไปด้วย หรือกรณีการทายผลเลขท้ายสามตัว แม้จะมีโอกาสทายผลถูกน้อยกว่าการทายผลเลขท้ายสองตัว คือ 1 ใน 1,000 หรือคิดเป็น 0.001 % แต่หากถูกรางวัล ก็ถือว่าคุ้มค่างหากเปรียบเทียบกับค่าจ้างขั้นต่ำในภาคเกษตรกรรม ที่เฉลี่ยอยู่ที่ประมาณวันละ 400-500 บาท ประกอบกับหากทายผลถูกจะได้รับผลตอบแทนมากกว่าเงินที่ใช้เล่นพนันหลายร้อยเท่า ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“.....ถูกหนึ่งบาท นี่ถือว่าสูงกว่าค่าแรงขั้นต่ำอีกนะบาทห้าร้อยเลยนะ เมื่อเงินที่ได้มันสูงมากกว่าเงินที่เราเล่นหลายร้อยเท่า ทำไมเราถึงไม่ลองเสี่ยงดู มันก็เป็นความหวังไม่ใช่หรือเราอยู่กับความหวังมันก็ได้ผิดนะ รู้หมดว่าโอกาสมันน้อย แต่ก็ยังน่าจะมันคือความหวัง ไม่ได้ผิดอะไร.....” (ลักษณะ นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 21 กรกฎาคม 2564)

เมื่อพิจารณาเบื้องหลังปฏิบัติการเล่นพนันหวยใต้ดินของเกษตรกรรายย่อย พบว่าแรงผลักดันที่ส่งผลต่อปฏิบัติการทางสังคมเช่นนี้ เกิดขึ้นจากบทบาทในตัวของหวยใต้ดิน กล่าวคือ สำหรับเกษตรกรรายย่อยที่มีรายได้เฉลี่ยต่อวันไม่สูงมาก ขณะเดียวกันทางเลือกหรือช่องทางประกอบอาชีพรูปแบบอื่น ๆ ก็ไม่น้อยมาก เนื่องข้อจำกัดด้านอายุ ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ตลอดจนจนถึงความสามารถในการใช้หรือเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ภายใต้บริบททางเศรษฐกิจเช่นนี้ หวยใต้ดินจึงถูกประกอบสร้างให้กลายเป็นส่วนหนึ่งสำหรับการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะเป็นสนาม (Field) แห่งความหวัง และเป็นพื้นที่แห่งการต่อสู้ช่วงชิงระหว่างผู้เล่นพนันและเจ้ามือ ซึ่งมีเดิมพันเป็นเงินที่จะได้รับหรือที่ต้องเสียไปแต่ละครั้ง ด้วยเหตุที่หวยใต้ดินเป็นทั้งสนามแห่งความหวังและเป็นพื้นที่ของการต่อสู้ช่วงชิง กลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่เล่นพนันหวยใต้ดิน

จึงจำเป็นต้องหาหนทางที่ตนเองรู้สึกว่าจะมีความได้เปรียบความเจ้ามือ ซึ่งหนึ่งในวิธีการที่ถูกนำมาใช้ ก็คือ การแสวงหาเลขเด็ดจากบุคคลที่ถูกนิยามว่าเป็นเซียนหวยหรือคนใบ้หวย การพึ่งพาสังคคีสิทธิ์ที่พวกเขายึดถือ การความปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีลักษณะผิดธรรมชาติหรือแตกต่างจากสิ่งที่เคยรับรู้ เกษตรกรรายย่อยบางรายที่พอมิทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ถึงขั้นสมัครเป็นสมาชิกเพจเลขเด็ด ซึ่งเพจเหล่านี้พยายามนำเสนอเลขเด็ด ผ่านกระบวนการที่เสมือนหนึ่งว่าเลขเด็ดเหล่านั้นได้จากการคำนวณและวิเคราะห์ภายใต้หลักการวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

เลขเด็ดที่มาจากหลากหลายแห่ง จะถูกคัดสรรโดยความเชื่อของเกษตรกรรายย่อยแต่ละราย หากเลขเด็ดเหล่านั้นสอดคล้องหรือใกล้เคียงกับตัวเลขที่มีพวกเขาถืออยู่ในใจ หรือเป็นเลขเด็ดที่มาจากเซียนหวย คนใบ้หวยที่ทายผลการออกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลถูกต้องกันหลายงวด จะเกิดปฏิบัติการ “ทุ่ม” ซื้อเลขเด็ดเหล่านี้ ส่วนตัวเลขอื่น ๆ ก็จะถูกซื้อในอัตราลดหลั่นลงมา ปฏิบัติการเช่นนี้ของเกษตรกรรายย่อย ถูกตอบโต้จากเจ้ามือหวยใต้ดินหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการสร้างเงื่อนไขการจ่ายเงินที่ไม่เต็มจำนวนเงินตามที่กำหนดไว้ หรือที่รับรู้กันในวงการหวยใต้ดินว่า “เลขอั้น” เจ้ามือบางรายถึงขั้นไม่รับทายผลเลขเด็ด ขณะที่บางรายปิดรับเลขตัวนั้นเนื่องจากมีผู้เล่นพนันซื้อเป็นจำนวนมาก หรือที่เรียกว่า “เลขเต็ม” ปรากฏการณ์ที่เจ้ามือหวยใต้ดิน พยายามทำให้ตนเองได้เปรียบผู้เล่นพนัน กลายเป็นแรงผลักดันให้เกษตรกรรายย่อยบางคน ต้องปรับวิธีการเล่นพนันของตนเอง ผ่านการเล่นพนันกับเว็บไซต์หวยออนไลน์ แม้ว่าตัวเกษตรกรจะมีข้อจำกัดเพราะขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ก็พอมือช่องทางเข้าถึงเว็บไซต์หวยออนไลน์ สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะ มีเจ้ามือหวยใต้ดินรายย่อยบางราย เลือกที่จะเป็นตัวแทนนำเลขเด็ดเหล่านั้นไปเล่นพนันกับเว็บไซต์หวยออนไลน์ให้⁴

⁴ การที่เจ้ามือหวยใต้ดินรายย่อยบางรายเลือกที่จะเป็นตัวแทนนำเลขเด็ดจากเกษตรกรรายย่อยไปเล่นพนันกับเว็บไซต์หวยออนไลน์นั้น เกิดขึ้นจากผลประโยชน์ที่เจ้ามือหวยใต้ดินรายย่อยจะได้รับ เนื่องจากเว็บไซต์หวยออนไลน์มีการจ่ายเงินรางวัลที่สูงกว่าการเล่นพนันกับเจ้ามือหวยใต้ดิน อาทิ บางเว็บไซต์หากผู้เล่นทายผลตามตัวตรงถูก จะได้รับเงินรางวัลสูงถึงบาทละ 900 บาท สามตัวได้บาทละ 150 บาท เช่นเดียวกับสองตัวบนและสองตัวล่างบาทละ 90 บาท เป็นต้น ทั้งนี้หากเกษตรกรรายย่อยทายผลรางวัลถูก พวกเขาจะไม่ได้รับเงินตามอัตราเงินรางวัลที่เว็บไซต์หวยออนไลน์กำหนดขึ้น ตรงกันข้ามพวกเขาจะได้รับเงินตามอัตราเงินรางวัลที่เล่นพนันหวยใต้ดินกับเจ้ามือหวยใต้ดิน ดังนั้นเจ้ามือหวยใต้ดินรายย่อยจึงได้รับผลตอบแทนในรูปส่วนต่างของเงินรางวัลระหว่างหวยใต้ดินแบบออฟไลน์และหวยใต้ดินแบบออนไลน์ นอกจากนี้เจ้ามือหวยใต้ดินรายย่อยยังจะได้รับค่าคอมมิชชั่น ตลอดจนถึงส่วนลดในการเล่นพนัน อย่างไรก็ตาม เจ้ามือหวยใต้ดินรายย่อยเหล่านี้ ต้องแบกรับความเสี่ยงทั้งหมดเอาไว้ เพราะเว็บไซต์บางเว็บไซต์อาจไม่จ่ายเงินรางวัลคืนที่ผู้เล่น

นอกจากนี้ ปฏิบัติการเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยในสนามพนันหวยใต้ดิน พวกเขาจึงพยายามสร้าง “พื้นที่” เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลการเล่นพนัน ตลอดจนถึงเผยแพร่และกระจายเลขเด็ดจากสถานที่ต่าง ๆ สู่กลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่เป็นสมาชิกในชุมชน อาจกล่าวได้ว่า ปัจจุบันพื้นที่แลกเปลี่ยนข้อมูลและกระจายข้อมูลประกอบการเล่นพนัน เริ่มเปลี่ยนไปจากเดิม ที่เน้นพบปะแบบตัวต่อตัว (Face to Face) ตามสถานที่หรือตามกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ซึ่งถูกจัดขึ้นในชุมชน เนื่องจากพื้นที่เหล่านี้เริ่มปรับเปลี่ยนเข้าสู่พื้นที่ในโลกออนไลน์ โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านไลน์ (Line) และเฟสบุ๊ก (Facebook) ซึ่งไลน์ถูกใช้เป็นที่กลางเผยแพร่เลขเด็ด ในกลุ่มญาติพี่น้อง หรือบุคคลที่รู้จักใกล้ชิดสนิทสนม การแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านช่องทางนี้ เน้นการสื่อสารแบบสองทาง เป้าหมายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลประกอบการตัดสินใจเล่นพนัน ขณะที่พื้นที่เฟสบุ๊กถูกใช้เป็นที่กลางเผยแพร่ข้อมูลประกอบการเล่นพนัน ในลักษณะที่เป็นสาธารณะมากกว่าไลน์ ดังจะเห็นได้จากการที่กลุ่มเกษตรกรรายย่อย เน้นการแชร์เลขเด็ดจากสถานที่ หรือบุคคลที่ถูกนิยามว่าเป็นเซียนหวย หรือโพสต์เลขเด็ดที่ตนเองมีอยู่หรือได้มาให้สาธารณะชนรับทราบ

ขณะเดียวกันเกษตรกรรายย่อยบางราย เล่นพนันหวยใต้ดินเพื่อให้ตนเองเกิดความปลอดภัยทางสังคม (ควบคู่กับเล่นเพื่อสร้างความหวังทางเศรษฐกิจ) โดยเฉพาะป้องกันไม่ให้ถูกเยาะเย้ยหรือเหยียดหยันจากบุคคลรอบข้างกรณีที่ถูกรางวัล กล่าวคือ หากเกษตรกรรายนั้นได้เลขเด็ดจากญาติพี่น้องหรือคนในเครือข่าย และไม่เล่นพนันตามเลขเด็ดที่ได้รับมา และหากผลการออกรางวัลตรงกับเลขเด็ด เกษตรกรรายนั้นมีโอกาสจะถูกซ้ำเติมจากญาติพี่น้องหรือเครือข่าย ในทำนองที่ว่า “บอกแล้วไม่ฟัง” “พูดแล้วไม่เชื่อ” “ไม่เคยเชื่อกันเลย” เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การเล่นพนันภายใต้บริบทนี้ เกษตรกรรายย่อยมักใช้เงินเล่นพนันไม่สูงมาก (เมื่อเปรียบเทียบกับการเล่นพนันหวยใต้ดินตามเลขเด็ดที่มีอยู่ในใจ) เนื่องจากเป็นการเล่นเพื่อป้องกันมากกว่าเล่นให้ตนเองถูกรางวัล ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“.....บางทีก็เล่นแบบป้องกันไม่ให้ญาติพี่น้องมันด่า เขาเอาเลขมาให้บอกว่าจะมาจากที่โน้นที่นี้บ้าง ให้เราซื้อตาม เราก็ไม่ยอมเล่นเท่าไร เพราะบางทีเรามีเลขอยู่ในใจเราแล้ว แต่บางครั้งก็ต้องตัดสินใจเล่นบ้าง เพราะถ้าเลขที่เขาบอกเกิดออกขึ้นมา เราจะถูกต้องว่าเลยนะ นี่ก็เคยโดนกับตัวมาแล้วนะพี่สาวให้เลขมาแต่ไม่ซื้อปรากฏว่างวดนั้นมันออก พี่สาวโทรถามว่าเราถูก

พนันทายผลรางวัลถูก ด้วยเหตุนี้เจ้ามือหวยใต้ดินรายย่อยจำเป็นต้องเลือกเว็บไซต์ที่มีความน่าเชื่อถือ หรือได้รับการยอมรับ

หรือเปล่า เราบอกว่าไม่ถูก แก่โวยวายเลยว่าบอกแล้วไม่เชื่อ ให้เชื่อกันบ้างนะวันหลัง.....” (เล็ก นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 27 กรกฎาคม 2564)

เมื่อพิจารณากระบวนการเล่นพนันหวยใต้ดินของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย พบว่า เจ้ามือหวยใต้ดินส่วนใหญ่ ให้ผู้เล่นพนันเล่นพนันก่อนแล้วจ่ายเงินในงวดถัดไป (แต่กรณีที่ทายผลการออกรางวัลถูกเกษตรกรรายย่อยจะได้รับเงินทันทีไม่ต้องรอรับเงินในงวดถัดไป) เช่น หากเล่นพนันหวยใต้ดินงวดวันที่ 1 ของเดือน จำนวนเงินที่เล่นพนันงวดวันที่ 1 ยังไม่ต้องจ่ายทันที แต่เจ้ามือจะเรียกเก็บเงินในวันที่ 16 ของเดือน เช่นเดียวกับการเล่นพนันหวยในวันที่ 16 ของเดือน ผู้เล่นพนันจะจ่ายเงินให้แก่เจ้ามือในวันที่ 1 ของเดือนถัดไป เป็นต้น กระบวนการในลักษณะ “เล่นก่อนจ่ายทีหลัง” ถือว่ามีผลอย่างมากต่อพฤติกรรมการเล่นพนันหวยใต้ดินของเกษตรกรรายย่อย แต่ละงวด เนื่องจากเกษตรกรรายย่อยหลายราย เชื่อว่าตนเองมีศักยภาพหมุนเงินและ กระบวนการเล่นพนันเช่นนี้ เป็นผลให้แต่ละงวดเกษตรกรเล่นพนันด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น เพราะสามารถเล่นพนันได้ด้วยเงินจำนวนมาก กรณีที่ถูกรางวัลก็ถือว่าคุ้ม ได้เงินฟรีโดยที่ตนเองไม่ต้องเสียเงิน แต่หากไม่ถูกรางวัลพวกเขายังมีเวลาพอสมควรที่จะเงินเพื่อใช้หนี้เจ้ามือหวยใต้ดิน

ทั้งนี้ปฏิเสธไม่ได้ว่า พฤติกรรมการเล่นหวยใต้ดินมีความสัมพันธ์กับความเป็นชาย และหญิงอย่างมาก กล่าวคือ ลักษณะการเล่นหวยใต้ดินของเกษตรกรรายย่อยเพศหญิง ส่วนใหญ่ เล่นด้วยเงินจำนวนไม่มาก การเล่นค่อนข้างรอบคอบ รัดกุม ดังจะเห็นจากวิธีการเล่นพนันที่เน้น ทายผลตัวเลขหลากหลายตัว ผสมผสานระหว่างตัวเลขที่มีอยู่ในใจและเลขเด็ดที่มาจากสถานที่ต่าง ๆ ขณะเดียวกันผู้หญิงยังให้ความสำคัญกับข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการเล่นพนัน อาทิ ถ้าแหล่งที่มาของเลขเด็ดมีความน่าเชื่อถือ หรือผู้ให้เลขเด็ดเป็นกระแสนิยม เพราะไข่ห่วยถูก อย่างต่อเนื่องดังกรณีแม่น้ำหนึ่ง พวกเขาก็มีแนวโน้มจะทายผลตามตัวเลขที่ได้มา หากแหล่งที่มาของเลขเด็ดไม่มีความน่าเชื่อถือ ไม่มีหลักฐานยืนยัน โอกาสที่พวกเขาจะเล่นพนันตามตัวเลขเหล่านั้นก็มีน้อยมาก เป็นต้น ส่วนการเล่นพนันหวยใต้ดินของผู้ชาย พบว่า เล่นด้วยเงินจำนวนค่อนข้างเยอะ มีตัวเลขที่ใช้เล่นพนันน้อย ไม่หลากหลาย (หากเปรียบเทียบกับผู้หญิง) ลักษณะการเล่นกล้าได้กล้าเสีย ดังนั้นหากทายผลรางวัลถูกพวกเขาจะได้เงินรางวัลเป็นจำนวนมาก แต่หากทายผิดยอมเสียเงินจำนวนมากเช่นกัน นอกจากนี้กลุ่มเกษตรกรชายยังไม่นิยมเล่นพนันตามตัวเลขที่บุคคลอื่นให้มา ตรงกันข้ามกลับเชื่อมั่นตัวเลขที่ตนเองมีอยู่ ว่ามีความถูกต้อง แม่นยำที่สุด เพราะเป็นตัวเลขที่เกิดจากการคิดสรรโดยประสาทสัมผัส ความเชื่อ บทเรียน ตลอดจน

ประสบการณ์การเล่นพนันห่วยใต้ดิน ประกอบกับการถูกรางวัลในลักษณะซื้อเลียนแบบผู้อื่น ๆ ไม่นำไปสู่ความภาคภูมิใจในตนเอง ดังถ้อยคำที่ถูกถ่ายทอดว่า

“จะไปซื้อคนอื่น ๆ เขาทำไม บางครั้งก็เอามาจากไหนก็ไม่รู้ เอาเลขที่เรามีอยู่ในใจนี้แหละถือว่าดีที่สุดแล้ว ซื้อเองถูกเองมันน่าภูมิใจมากกว่าที่ถูกตามคนอื่นเขานะ” (วิทยา นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 29 กรกฎาคม 2564)

ด้วยเหตุนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่า ตัวเลขอื่น ๆ ไม่ว่าจะมาจากแหล่งใด หรือเป็นตัวเลขที่เด่นที่ดังเพียงใด ก็ไม่อาจหักล้างกับตัวเลขที่มาจากศัญญาภายในของเพศชายได้ เพราะการเอนเอียง คล้อยตาม หรืออ่อนไหว กับเลขเด็ดจากแหล่งอื่น บางครั้งอาจเป็นการแสดงนัยยะของความไม่เด็ดขาด ไม่เชื่อมั่นในตัวเองของผู้ชาย (ยกเว้นกรณีเลขเด็ดเหล่านั้นเหมือนกับตัวเลขที่กลุ่มเพศชายมีอยู่ พวกเขาจะเพิ่มจำนวนเงินในการเล่นพนันทันที เนื่องจากเลขเด็ดเปรียบเสมือนเครื่องมือเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ตัวเลขที่ตนเองมีอยู่)

ข. สลากกินแบ่งรัฐบาลหรือลอตเตอรี่ ถือเป็นการเล่นอีกประเภทหนึ่งที่ขยายตัวเข้าสู่ชุมชนเกษตรกรรม สำหรับข้อจำกัดของการเล่นพนันประเภทลอตเตอรี่ในอดีต คือ เกษตรกรรายย่อยจะต้องเดินทางไปซื้อตามจุดที่ผู้ค้าลอตเตอรี่รายย่อยจำหน่าย อาทิ สถานที่ราชการ ตลาด โรงพยาบาล เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ด้วยเงื่อนไขการประกอบอาชีพ ประกอบกับเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เดินทางออกนอกชุมชนบ่อยครั้ง ทำให้การซื้อลอตเตอรี่แต่ละครั้งอาจเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ แต่ปัจจุบันสถานการณ์เช่นนี้เริ่มเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากมีผู้ค้าลอตเตอรี่รายย่อยจำนวนหนึ่งปรับกลยุทธ์การตลาด ผ่านการตระเวนขายลอตเตอรี่ตามชุมชนต่าง ๆ เป็นเหตุให้เกษตรกรรายย่อยสามารถเข้าถึงลอตเตอรี่ได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น ขณะที่บางรายใช้วิธีขอเบอร์โทรศัพท์ผู้ค้าลอตเตอรี่รายย่อย และโทรศัพท์สั่งให้ผู้ค้ารายย่อยเก็บเลขที่ตนเองต้องการเอาไว้ (กรณีที่สนิทกับผู้ค้ารายย่อย)

หากพิจารณาถึงพฤติกรรมการเล่นพนันลอตเตอรี่ของเกษตรกรรายย่อย พบว่า ไม่มี ความแตกต่างจากการเล่นห่วยใต้ดินเท่าใด เพราะตัวเลขที่ปรากฏในลอตเตอรี่เป็นภาพแทนของความเชื่อที่มีอยู่ในใจของเกษตรกรแต่ละราย แต่การซื้อลอตเตอรี่กลับสะท้อนความเป็นตัวตนของเกษตรกรรายย่อยได้มากกว่าการซื้อห่วยใต้ดิน เพราะเลขเด็ด เลขดัง ตามที่ปรากฏตามสื่อสังคมออนไลน์หรือโทรทัศน์นั้น ส่วนใหญ่ถูกซื้อหรือจองจนหมด ไม่เหลือมาถึงกลุ่มเกษตรกรรายย่อย ดังนั้นพฤติกรรมการซื้อลอตเตอรี่จึงต้องซื้อตามตัวเลขที่พวกเขาที่มีอยู่ในใจเป็นหลัก ส่วนกรณีเลขเด็ด เลขดัง หากมีเหลือถึงพวกเขาก็เปรียบเสมือนการได้รับโชคดีในงวดนั้น ๆ

ทั้งนี้ การซื้อล็อตเตอรี่ของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย มีเป้าหมายค่อนข้างชัดเจนพอสมควร คือ การซื้อเลขท้ายสามตัว หรือสองตัวเป็นหลัก (ส่วนเลขสามตัวหน้ายังไม่เป็นที่นิยมมากนัก) แม้ว่าจะเป็นการซื้อเลขท้ายสามตัวหรือสองตัว แต่เกษตรกรรายย่อยเหล่านี้ กลับมีความหวังลึก ๆ ว่าเลขท้ายสามตัวหรือสองตัวจะเป็นบันไดที่อาจนำไปสู่การถูกรางวัลใหญ่ โดยเฉพาะรางวัลที่ 1 ด้วยเหตุนี้จึงอาจสรุปพฤติกรรมการเล่นพนันล็อตเตอรี่ของเกษตรกรรายย่อยได้ว่า เป้าหมายการซื้อล็อตเตอรี่อยู่ที่เลขท้ายสามตัวหรือสองตัว แต่เป้าหมายดังกล่าวแฝงไปด้วยความหวัง ที่ไม่ต้องการเพียงแค่ถูกรางวัลเลขท้ายสามตัวหรือสองตัวเท่านั้น ตรงกันข้ามสิ่งที่พวกเขาหวังกลับเป็นรางวัลสูงสุดของล็อตเตอรี่ มากกว่ารางวัลจากเลขท้าย เนื่องจากหากโชติถูกรางวัลที่ 1 ของล็อตเตอรี่ แน่แน่นอนว่าจะมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมในลักษณะ “พลิกฟ้าพลิกแผ่นดิน” เพราะโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมที่ดำรงอยู่ไม่ได้ช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยสามารถ “ลืมตาอ้าปาก” ได้ ดังนั้นล็อตเตอรี่สำหรับเกษตรกรรายย่อย ที่ส่วนใหญ่ที่นิยามตนเองว่าเป็น “คนจน” จึงมีบทบาท (Function) ในฐานะที่เป็นจักรกลหนึ่งของคนที่ขาดโอกาส ไร้อำนาจและเข้าไม่ถึงทรัพยากร เพื่อเลื่อนฐานะหรือสร้างตัวตนทางเศรษฐกิจ สังคมขึ้นมาได้ ความคิดดังกล่าว แม้จะมีโอกาสเกิดขึ้นน้อยมาก ๆ ในช่วงชีวิตหนึ่งของกลุ่มเกษตรกร แต่พวกเขากลับเห็นว่าเมื่อมีหนทางที่อาจนำไปสู่การมี “ชีวิตที่ดี” (ทางวัตถุ) ก็ไม่จำเป็นหรือไม่มีเหตุผลที่จะต้องปิดกั้นหนทางและทางเลือกเหล่านี้

ส่วนการซื้อล็อตเตอรี่แต่ละงวดของเกษตรกรรายย่อย สะท้อนให้เห็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ บางกลุ่มนิยมซื้อล็อตเตอรี่แบบใบเดียว ขณะที่บางกลุ่มนิยมซื้อล็อตเตอรี่เป็นชุด (หวยชุด) ราคาขั้นต่ำของล็อตเตอรี่อยู่ที่ใบละ 100 บาท ส่วนหวยชุด ยิ่งรวมชุดหลายใบราคาก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย เช่น ถ้ารวมชุด 2 ใบ ราคา 200 บาท (เฉลี่ยใบละ 100 บาท) กรณีรวมชุด 4 ใบ ราคา 600 บาท (เฉลี่ยใบละ 150 บาท) และหากรวมชุด 6 ใบ ราคา 1,200 บาท (เฉลี่ยใบละ 200 บาท) เป็นต้น กล่าวได้ว่า พฤติกรรมการเล่นพนันล็อตเตอรี่ของเกษตรกรรายย่อยนั้น มีความสัมพันธ์กับความเป็นชายและความเป็นหญิงเช่นเดียวกับกรณีการเล่นหวยใต้ดิน เนื่องจากพฤติกรรมของเกษตรกรรายย่อยเพศหญิงส่วนใหญ่ไม่นิยมซื้อหวยชุด (หากซื้อจะเป็นชุด 2 ใบ เป็นหลัก) ตรงกันข้ามจะซื้อล็อตเตอรี่แบบใบเดียวแต่ซื้อหลายใบ ทั้งนี้เพื่อกระจายความเสี่ยงและเพิ่มโอกาสถูกรางวัล แม้การซื้อล็อตเตอรี่ลักษณะนี้หากถูกรางวัลจะได้เงินไม่มาก แต่พวกเขากลับเห็นว่าคุ้มค่างับเงินที่เสียไป พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเปรียบเสมือนภาพสะท้อนของความระมัดระวังรอบคอบ (หากเทียบกับการเล่นพนันล็อตเตอรี่ของผู้ชาย) นอกจากนี้ผู้หญิงยังให้ความสำคัญกับกระบวนการเล่นพนัน ส่วนเป้าหมาย (การถูกรางวัล) ถือเป็นผลลัพธ์จากการออกแบบ

กระบวนการเล่น สำหรับผู้ชายส่วนใหญ่นิยมเล่นห่วยชุด รูปแบบการเล่นกระจุกตัวอยู่ที่ตัวเลขใด ตัวเลขหนึ่ง ทั้งเลขสองตัวท้าย เลขสามตัวท้าย ดังนั้นตัวเลขที่ซื้อจึงไม่กระจายแบบผู้หญิง การเล่นพนันลักษณะนี้หากถูกรางวัลไม่ว่าจะเป็นเลขท้ายสองตัวหรือสามตัว จะได้เงินจำนวนมาก หรือหากโชคดีถูกรางวัลใหญ่ ไม่ว่าจะเป็กรางวัลที่ 2 3 4 5 ก็จะมีเงินแบบทวีคูณ และหากถูกรางวัลที่ 1 ชีวิตจะเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือทันที พฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนถึงความกล้าได้ กล้าเสีย และให้ความสำคัญกับเป้าหมาย (การถูกรางวัล) มากกว่ากระบวนการเล่นพนัน ดังนั้น หากถูกรางวัลย่อมได้เงินจำนวนมาก และพวกเขาก็มีโอกาสเสียเงินจากการเล่นพนันสูงตามไปด้วย

อย่างไรก็ตาม หากนำพฤติกรรมการซื้อล็อตเตอรี่เปรียบเทียบกับการเล่นพนันห่วยใต้ดิน ภายใต้บริบทของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย พบว่า เกษตรกรรายย่อยมีแนวโน้มเล่นห่วยใต้ดิน สูงกว่าการซื้อล็อตเตอรี่ เนื่องจากโอกาสที่จะถูกรางวัลมีมากกว่า ขณะเดียวกัน ในมุมมองพวกเขาก็เห็นว่า ห่วยใต้ดินให้ผลตอบแทนดีกว่า (กรณีเลขท้ายสองตัวและสามตัว) อาทิ ซื้อล็อตเตอรี่หนึ่งใบราคาใบละ 100 บาท หากถูกรางวัลเลขท้ายสามตัวหรือเลขหน้าสามตัว จะได้รับเงินรางวัลเพียง 4,000 บาท (แม้จะมีโอกาสถูก 4 ครั้งใน 1,000 ครั้ง) แต่หากนำเงิน 100 บาทไปซื้อห่วยใต้ดิน หากถูกรางวัล จะได้รับเงินรางวัลสูงถึง 50,000 บาท (มีโอกาสถูก 1 ใน 1,000) หรือกรณีถูกรางวัลเลขท้ายสองตัวของล็อตเตอรี่ จะได้เงินรางวัลเพียง 2,000 บาท แต่ห่วยใต้ดินให้ผลตอบแทนถึง 6,000 บาท เป็นต้น นอกจากนี้การเล่นห่วยใต้ดิน ยังไม่จำกัดวงเงินที่ใช้ในการเล่น ทำให้ผู้เล่นพนันสามารถเล่นพนันได้ตามกำลังและความสามารถทางการเงิน หรือหากต้องการล็อตเตอรี่ที่เป็นเลขเด่น เลขดัง บางครั้งไม่สามารถหาซื้อจากผู้จำหน่ายรายย่อยได้ เพราะเลขเหล่านั้นถูกจองหรือขายไปจนหมด ประกอบกับการซื้อล็อตเตอรี่ก็ไม่สามารถเลือกตัวเลขที่ต้องการได้ ด้วยเหตุนี้กลุ่มเกษตรกรรายย่อย จึงเห็นว่า การเล่นพนันห่วยใต้ดินมีความยืดหยุ่น คล่องตัว และได้รับผลตอบแทนมากกว่าล็อตเตอรี่

(2) การเล่นพนันที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรม ปฏิบัติการเล่นพนันรูปแบบนี้ ส่วนใหญ่เป็นปฏิบัติการของผู้ชาย ที่นิยมเล่นพนันตามเทศกาลหรือเล่นพนันที่มีมิติของวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 การเล่นพนันชนไก่ กล่าวได้ว่า ชนไก่ถือเป็นกีฬาพื้นบ้านที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน กีฬาประเภทนี้เป็นกีฬาพื้นบ้านอีกประเภทหนึ่งที่กลุ่มเกษตรกรรายย่อย นิยมเล่นพนัน โดยสนามชนไก่ในจังหวัดชลบุรี (รวมถึงภาคตะวันออก) แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ หนึ่ง “บ่อนป่า” หรือ “บ่อนบ้าน” ซึ่งเป็นบ่อนที่ไม่ได้รับอนุญาตให้เปิดชนไก่ถูกต้องกฎหมาย

สอง “บ่อนตีตัว” คือ บ่อนที่ได้รับอนุญาตให้เปิดชนไก่ถูกต้องตามกฎหมาย บ่อนชนไก่ที่ได้รับใบอนุญาตนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “บ่อนอำเภอ” สาม “บ่อนบ็อกซิ่ง” หรือ “บ่อนสมัครเล่น” บ่อนลักษณะนี้จะต้องตั้งเป็นชมรมที่เกี่ยวกับการชนไก่ และวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่ออนุรักษ์ ประเพณีหรือวัฒนธรรมชนไก่ หรือส่งเสริมการเลี้ยงไก่ชน (ประสิทธิ์ เงินชัย, 2556, หน้า 202)

ตารางที่ 6 ตัวอย่างสนามชนไก่ในจังหวัดชลบุรี

รายชื่อสนามชนไก่	รายชื่อสนามชนไก่
สนาม ส.สุขพิติ ชลบุรี	สนามเกาะจันทร์ (ศูนย์วิชาการและสาธิตไก่พื้นเมือง)
สนามเพชรบางนาง	สนามผนจาง
สนามเทพประทาน	สนามหนองตำลึง
สนามหาดลานทราย	สนามแยกเจ บางเสร่
สนามบ่อทอง	สนามกัญวารีย์
สนามศรีอศุขพัฒน์	สนามทางรถไฟ ห้วยใหญ่
สนามไทรงาม ห้วยปราบ	สนามซุ้ม ส.สี กอ ไก่ชน
สนาม ส.ชุติมา	สนามใจเนินทราย
สนามเนินทราย	สนามไก่ชน ตลาดลุงสน ดอนหัวพ้อ

ทั้งนี้ รูปแบบการเล่นพนันชนไก่ของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดชลบุรี มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งแบ่งการเล่นพนันออกเป็น 4 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, 22 สิงหาคม 2564)

(1) การเล่นต่อ คือ การเล่นพนันไก่ที่เก่งหรือเหนือกว่า หรือมีโอกาสชนะมากกว่า การเล่นพนันรูปแบบนี้ หากผู้เล่นพนันหายถูกจะไม่ได้รับเงินเต็มจำนวน ตรงกันข้ามเงินที่ได้รับจะขึ้นอยู่กับอัตราต่อรอง เช่น ต่อ 5:4 หากไก่ตัวที่เก่งกว่าชนะ ผู้เล่นพนันจะได้รับเงิน 400 บาท แต่ถ้าแพ้จะเสียเงิน 500 บาท เป็นต้น

(2) การเล่นรอง คือ การเล่นพนันไก่ที่ด้อยกว่า หรือเสียเปรียบ การเล่นพนันรูปแบบนี้ หากผู้เล่นพนันหายถูกจะได้รับเงินเต็มจำนวน แต่หากหายผิดจะเสียเงินตามอัตราที่ต่อรองไว้ เช่น รอง 5:4 หากไก่ตัวรองชนะ ผู้เล่นพนันจะได้รับเงิน 500 บาท แต่ถ้าแพ้จะเสียเงิน 400 บาท เป็นต้น

ทั้งนี้ อัตราการต่อรองจะเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยกขึ้นอยู่กับสภาพของไก่ เช่น ยกแรกอัตราต่ออาจอยู่ที่ 5:4 ยกสองอาจเปลี่ยนเป็น 3:1 และยกสามอาจเป็น 5:1 เป็นต้น

(3) การเล่นเกม หรือราคาเสมอ (ไม่มีอัตราต่อรองใด ๆ ทั้งสิ้น) กรณีนี้เกิดขึ้นเมื่อไก่มุมแดงและมุมน้ำเงินสู้กัน ไม่มีไก่ตัวไหนได้เปรียบเสียเปรียบ ดังนั้นหากเล่นได้ ก็จะได้เงินเต็มจำนวน เช่น เล่นพนัน 500 บาท หากทายถูกก็ได้รับเงิน 500 บาท เป็นต้น

(4) การเล่นเกมออกตัว หรือ “แต่งบัญชี” คือ การเล่นเกมทั้งสองตัว เพื่อให้ได้เงินสองทางหรือให้เสียเงินน้อยลง การเล่นเกมออกตัว หรือ “แต่งบัญชี” คือ การเล่นเกมทั้งสองตัว เพื่อให้ได้เงินสองทางหรือให้เสียเงินน้อยลง ตัวอย่างเช่น นาย ก. เดิมพันไก่มุมน้ำเงิน และไก่มุมน้ำเงินมีโอกาสชนะ จะทำให้อัตราต่อรองสูงขึ้น ส่วนไก่มุมแดงซึ่งตกเป็นรอง โดยอัตราต่อรองอาจอยู่ที่ 1 จ่าย 10 หรือ 1 จ่าย 20 ด้วยอัตราต่อรองเช่นนี้ นาย ก. อาจกลับไปเล่นพนันไก่มุมแดง (ควบคุมกับไก่มุมน้ำเงิน) ทั้งนี้เพื่อเพิ่มโอกาสในการได้รับผลตอบแทนซึ่งมีอัตราสูงมาก ประกอบกับลดความเสี่ยง กรณีที่ไก่มุมแดงอาจพลิกกลับมาชนะ เป็นต้น

สนามที่ใช้เล่นพนันส่วนใหญ่เป็นบ่อนป่าหรือบ่อนบ้าน ขณะที่รูปแบบการเล่นพนันไม่จำกัดวงเงิน เกษตรกรรายย่อยสามารถเล่นพนันได้ตามกำลังทรัพย์ (แต่เกษตรกรส่วนใหญ่เล่นไม่เกิน 1,000 บาท/ครั้ง) และเล่นโดยใช้เงินสดเท่านั้น (ต่างจากการเล่นหวย คือ เล่นก่อนจ่ายทีหลัง) ดังนั้นผู้เล่นทุกคนจึงต้องรู้สถานภาพของตนเองว่ามีกำลังทรัพย์เพียงใด ไม่เล่นเกินกำลังทรัพย์ที่ตนเองมีอยู่อย่างเด็ดขาด ส่วนเป้าหมายการเล่นพนันชนไก่ มีทั้งการเล่นเพื่อหวังเงินเติมพินจากผู้เล่นพนันรายอื่น แต่เป็นการได้เงินเติมพิน ในลักษณะที่ถูกนิยามว่า “เงินกินกัน ความสัมพันธ์ยังเหมือนเดิม” ขณะที่บางรายเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน หรือเล่นเพราะความชอบส่วนตัว เงินเติมพินเป็นเพียงผลพลอยได้

2.2 การเล่นพนันในประเพณีวิ่งควาย โดยประเพณีวิ่งควายถูกให้ความหมายว่าเป็นกีฬาของผู้ชาย เนื่องจากเป็นการแข่งขันที่เน้นความเร็ว ความแข็งแกร่ง ความคึกคะนอง (สุชาติ พงศ์กิตติวิบูลย์, 2561, หน้า 62) เดิมประเพณีนี้ถูกจัดขึ้นเพียงปีละครั้งช่วงเดือนตุลาคมของทุกปี (ช่วงวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี) และเป็นเทศกาลของจังหวัด (ถูกจัดขึ้นบริเวณสนามหน้าว่าการอำเภอเมืองชลบุรี สนามหน้าศาลากลาง) แต่ปัจจุบันประเพณีวิ่งควายถูกจัดขึ้นเกือบ 10 ครั้งต่อปี โดยการแข่งขันจะหมุนเวียนไปตามสนามต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี ไม่ว่าจะเป็น สนามดอนหัวฬ่อ สนามนาป่า สนามสำนักบก สนามคลองกิว สนามบ้านบึง สนามหนองค้อ สนามทุ่งเหียงสนามบ่อทอง สนามหนองใหญ่ สนามเหมือง สนามมาบประชัน (สุชาติ พงศ์กิตติวิบูลย์, 2561, หน้า 40-41; มาลี ฤกษ์พรพิพัฒน์, 2558) ตลอดจนถึงสนามใหม่ไคยจังหวัดชลบุรี ตั้งสนามอำเภอปลวกแดง สนามชุมแสง อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง สนามบ้านบ้านธรรมรัตน์ ในและสนามบ้านหนองคอก ตำบลคลองตะเกรา อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา (มาลี

ฤกษ์พรพิพัฒน์, 2558) เมื่อพิจารณาถึงการเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยในประเพณีวิ่งควาย พบว่า ผันแปรตามรูปแบบการแข่งขันที่ถูกจัดขึ้น ซึ่งแบ่งเป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ การวิ่งควายบกและการวิ่งควายคราด⁵ โดยการเล่นพนันจะเป็นการเดิมพันผลแพ้ชนะและส่วนใหญ่ไม่มีการต่อรองราคาเล่นพนัน

3.1.3 ผลที่เกิดขึ้นจากการเล่นพนัน

เมื่อพิจารณาผลที่เกิดขึ้นจากการเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย สะท้อนให้เห็นในมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทั้งเชิงลบและเชิงบวก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) **ผลทางเศรษฐกิจ** การเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อฐานะทางเศรษฐกิจโดยภาพรวม เนื่องจากพวกเขาไม่ได้เป็นนักพนันอาชีพที่ติดการพนันหรือเล่นพนันทุกวัน ตรงกันข้ามเกษตรกรรายย่อยเหล่านี้ กลับนิยามว่า ตนเองเป็นเพียงผู้เล่นที่เล่นพนันเฉลี่ย 2 ครั้งต่อเดือน นอกจากนี้ ยังมีศักยภาพบริหารจัดการการเงิน ไม่ได้กู้ยืมเงินเพื่อเล่นพนัน ดังนั้นหากอธิบายผลทางเศรษฐกิจจากการเล่นพนัน ภายใต้บริบทของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย จึงไม่ได้ส่งผลกระทบต่อเชิงลบ โดยเฉพาะก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินหรือซ้ำเติมปัญหาความยากจน ดังมุมมองของบุคคลภายนอกหรือตั้งที่สาธารณชนโดยทั่วไปรับรู้ ตรงกันข้าม หากโชคดีถูกล็อตเตอรี่รางวัลใหญ่ จะทำให้ชีวิตเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือ หรือหากถูกรางวัลเลขท้ายสองตัว สามตัว จากล็อตเตอรี่ หวยใต้ดิน ก็จะมีเงินจุนเจือครอบครัวและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เช่นเดียวกับการเล่นพนันที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรม ที่ไม่ได้มีให้เล่นบ่อยครั้ง และพวกเขาก็ไม่ได้เล่นเป็นประจำ ดังนั้นผลกระทบเชิงลบทางเศรษฐกิจ จึงไม่ปรากฏให้เห็นอย่างเป็นทางการ ขณะที่ความขัดสน ความแร้นแค้น ทางเศรษฐกิจ ก็ไม่ได้มีสาเหตุหลักมาจากการเล่นพนัน แต่กลับเกิดขึ้นจากการขาดโอกาสและกลไกตลาดที่ทำงานไม่สมบูรณ์ เป็นผลให้เกษตรกรรายย่อยถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุนและพ่อค้าคนกลาง ประกอบกับการเล่นพนันแต่ละครั้งเกษตรกรรายย่อยยังพยายามสร้างขีดจำกัดในการเล่น ด้วยการกำหนดวงเงินเล่นพนัน ประเภท

⁵ การวิ่งควายบกเป็นการแข่งขันความเร็วในสนามแข่งขันบนบก ส่วนวิ่งควายคราดเป็นการแข่งขันความเร็วในน้ำ เป็นการแข่งขันควายเทียมคราด สำหรับคนขี่หรือคนบังคับควายทั้ง 2 ประเภท เรียกว่า “คนขี่” การวิ่งควายคราด หากคนขี่มือหลุดจากคราดแล้ววิ่งตามไม่ทันจะถูกจับแพ้ทันที เช่นเดียวกับการวิ่งควายบก หากคนขี่ตกจากหลังควายก็ถูกจับแพ้เช่นกัน ทั้งนี้การแข่งขันวิ่งควายจะแบ่งเป็นรุ่น ๆ ตามอายุของควาย ซึ่งวัดจากลักษณะพิน้ำนมและพิน้ำนมของควาย ทั้งนี้รุ่นการแข่งขันจะแตกต่างกันไปตามสนามแต่ละแห่ง เช่น สนามศาลากลางจังหวัด แบ่งเป็น รุ่นจิ๋ว รุ่นเล็ก รุ่นใหญ่ สนามคลองกิว แบ่งเป็น รุ่นดาวรุ่ง รุ่นจิ๋วน้องใหม่ รุ่นจิ๋วซูเปอร์ รุ่นจิ๋วพิเศษ รุ่นจิ๋วเล็ก รุ่นจิ๋วใหญ่ รุ่นใหญ่ ขณะที่บางสนามแบ่งเป็น 5 รุ่น คือ รุ่นใหญ่ รุ่นจิ๋วใหญ่ รุ่นจิ๋วเล็ก รุ่นจิ๋วพิเศษ รุ่นซูเปอร์จิ๋ว เป็นต้น

การพนันที่จะเล่น ด้วยเหตุนี้ จึงอาจสรุปได้ว่า ผลที่เกิดขึ้นทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็ผลเชิงบวก หรือผลเชิงลบ ไม่ได้มีผลต่อชีวิตทางเศรษฐกิจของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยมากนัก เนื่องจากมิติหนึ่ง พวกเขายังมีศักยภาพบริหารจัดการและควบคุมพฤติกรรมการเล่นพนันของตนเอง ส่วนอีกมิติหนึ่ง การเล่นพนันก็ไม่ได้ทำให้ชีวิตทางเศรษฐกิจดีขึ้น เพราะรางวัลหรือผลตอบแทนจากการเล่นพนัน ไม่ก่อให้เกิดการสร้างรายได้แบบ “เป็นกอบเป็นกำ” ตรงกันข้ามพวกเขาเป็นถูกรางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ ดังนั้น เงินรางวัลหรือผลตอบแทนจากการเล่นพนัน จึงถูกนำไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวันใน ลักษณะใช้แล้วหมดไป

(2) **ผลทางสังคมและวัฒนธรรม** หากพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นตามมาจากการเล่นพนันในมิติสังคมและวัฒนธรรมที่มีต่อกลุ่มเกษตรกรรายย่อย สะท้อนให้เห็นในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ก. การพนันถูกทำให้กลายเป็นส่วนหนึ่ง ของกลไกในการสร้างและรักษา เครือข่ายทางสังคม ทั้งระดับเครือญาติ เครือข่ายของผู้คนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ตลอดจนเครือข่าย ระหว่างชุมชน การสร้างและกระชับเครือข่าย อันเป็นผลจากการเล่นพนัน ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของ การกระจายเลขเด็ดซึ่งตนเองได้จากช่องทางต่าง ๆ ให้บุคคลหรือกลุ่มคนที่ตนเองรู้จัก การขอให้ คนที่รู้จักหรือสนิทสนมช่วยตีความปรากฏการณ์ที่ผิดธรรมชาติให้กลายเป็นตัวเลข กระจาย ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องแปลกที่เกิดขึ้นตามชุมชนต่าง ๆ การแจ้งข่าวสารข่าวสารเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม ที่สามารถเชื่อมโยงสู่การเล่นพนันได้ กระบวนการเช่นนี้ ในมุมมองของกลุ่มเกษตรกร รายย่อย ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์หรือ ระหว่างบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในและนอก ชุมชน แม้ปฏิบัติการลักษณะนี้ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องหรือเป็นประจำ และบางครั้งอาจไม่ได้ นำไปสู่การสร้างความแน่นแฟ้นหรือเป็นปึกแผ่นแก่เครือข่าย แต่กลับเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้ ผู้คนกลุ่มต่าง ๆ ได้ติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และได้มีโอกาสสอบถามถึงสภาพวิถี ชีวิต ความเป็นอยู่ หรือการประกอบอาชีพ ดังถ้อยคำที่ถูกถ่ายทอดว่า

“เป้าหมายที่เราคุยแน่นอน คือ การหาเลขที่จะเอามาแทงหวย แต่เราก็ไม่ได้คุยเรื่อง หวยอย่างเดียวนิ มันยังมีการถามถึงถามสารทุกข์สุกดิบ การทำมาหากิน หรือถามข่าวสาร บ้านเมืองกันไปด้วย” (ประสาน นามสมมติ, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2564)

ข. การเล่นพนันเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้วัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้านดำรงอยู่ ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ภายใต้บริบทของจังหวัดชลบุรี การดำรงอยู่ของวัฒนธรรมและ ประเพณีพื้นบ้าน ทั้งประเพณีวังควายหรือการชนไก่เกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการ แม้ปัจจัย

หลักจะเป็นปัจจัยด้านการท่องเที่ยว แต่ก็ไม่ว่าอาจปฏิเสธอิทธิพลของปัจจัยด้านการเล่นพนัน เนื่องจากส่วนหนึ่งของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ ก็คือ นักพนัน ดังกรณีกีฬาชนไก่ที่ผู้ชมเกือบทั้งหมดเป็นนักพนัน ส่วนประเพณีวิ่งควาย แม้ว่าจะมีผู้ชมค่อนข้างหลากหลาย แต่ส่วนใหญ่ของผู้ชมการแข่งขัน โดยเฉพาะผู้ชมซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นจะมีเรื่องของการเติมพันรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การดำรงอยู่และผลิตซ้ำของวัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้าน ภายใต้เงื่อนไขการท่องเที่ยวและการเล่นพนัน ทำให้ความหมายของวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ วัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้านจากเดิมที่เป็นภาพสะท้อนของวิถีชีวิตผู้คนในท้องถิ่น ได้ถูกแปรเปลี่ยนเป็นการท่องเที่ยวที่แฝงไปด้วยการเล่นพนันดังประเพณีวิ่งควาย ส่วนการชนไก่กลายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพนันขั้นต่อระหว่างผู้ชาย

ค. การพนันถูกทำให้กลายเป็นพื้นที่แห่งความหวัง (โดยเฉพาะการซื้อล็อตเตอรี่) สังคมที่เต็มไปด้วยความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ขาดโอกาสและเข้าไม่ถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจ ขาดอำนาจทางการเมือง ตลอดจนจนถึงสวัสดิการของรัฐไม่สามารถตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานได้ทั้งหมด ภายใต้บริบทที่สังคมเช่นนี้ ส่งผลให้ผู้คนกลุ่มหนึ่งพยายามแสวงหาหนทางเพื่อผลักดันให้ตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการดำเนินชีวิต ซึ่งเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการมีชีวิตที่ดี ก็คือ การมีเงิน แต่กระบวนการแสวงหาเงินโดยช่องทางปกติผ่านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นมีข้อจำกัด เพราะกลไกตลาดทำงานไม่สมบูรณ์ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ล็อตเตอรี่ เปรียบเสมือนเครื่องมือหรือช่องทางเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้นที่ทำให้คนจนมีสิทธิเลื่อนชั้นทางสังคม เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ที่ดำรงอยู่ปัจจุบัน ไม่เปิดโอกาสให้เกิดการ “ก่อร่างสร้างตัว” ดังนั้น ภายใต้ความจนและข้อจำกัดของการประกอบอาชีพ ล็อตเตอรี่จึงมีบทบาทเป็นพื้นที่แห่งความหวัง และเป็นสัญลักษณ์ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่สร้างความเท่าเทียมในการแสวงหารายได้ระหว่างผู้คนช่วงชั้นต่าง ๆ ในสังคม

3.2 รูปแบบและการเล่นพนันของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ

ภายใต้โครงสร้างของผู้ประกอบการอาชีพอิสระหรือผู้ประกอบการรายย่อยขนาดเล็กที่ต้องเผชิญอยู่กับความเสี่ยง ความผันผวนทางการประกอบอาชีพส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนของรายได้ การไร้หลักประกันทางด้านสังคมเมื่อยามประสบปัญหาในการดำเนินชีวิต มุมมองที่มีต่อการพนันอาจเป็นแหล่งรายได้เสริมหรือเป็นช่องทางอีกทางหนึ่งที่ใช้ในการแสวงหาเงินตรา

3.2.1 การเข้าสู่วงจรการเล่นพนันของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ เมื่อพิจารณาถึงการเข้าสู่วงจรการเล่นพนันของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ พบว่าเกิดขึ้นใน 4 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

(1) การเรียนรู้จากพฤติกรรมของสมาชิกของครอบครัว การเข้าสู่เส้นทางของการพนันที่มีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การที่เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้จากพฤติกรรมของบุคคลในครอบครัวที่มองว่าการพนันเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การซื้อหวย ซื้อล็อตเตอรี่ หรือการเล่นพนันภายในครอบครัว ดังจะเห็นได้จากครอบครัวของหมาย (นามสมมุติ) ที่มีบุตรสาววัย 6 ขวบหนึ่งคน และในแทบทุก ๆ ครั้งก่อนวันออกสลากกินแบ่งรัฐบาล หมายจะเริ่มหาตัวเลขต่าง ๆ ที่จะมาเสี่ยงโชคในงวดถัดไป ซึ่งอาจมีทั้งการดูข่าวสารจากโทรทัศน์บางช่อง สื่อสังคมออนไลน์ การวิเคราะห์ความฝัน หรือจากการไถ่ถามบุตรหลานของตนเอง พฤติกรรมของหมายถูกถ่ายทอดและปลูกฝังไปสู่ลูกของตนเองโดยอาจไม่รู้ตัวหรือตั้งใจหรือไม่ แต่บุตรชายของหมายก็ได้เรียนรู้เกี่ยวกับหวยในเบื้องต้นได้สำเร็จแล้ว เช่น การไถ่ถามแม่ว่าแม่อยากถูกหวยมั๊ยครับ หรือการถูกหวยจะทำให้เรามีเงินกินขนม ซึ่งอาจจะมากไปกว่านั้นคือเด็ก ๆ ภายในบ้านสามารถเข้าใจได้ว่าหวย 2 ตัว หรือ 3 ตัว คืออะไร

การเรียนรู้ของเด็ก ๆ และเยาวชนภายในครอบครัวอาจเป็นเพียงการเห็นว่าพฤติกรรมการเล่นพนันเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน เป็นความพยายามในการแสวงหารายได้ของผู้ดูแลครอบครัวไม่ต่างจากการทำงาน เมื่อถูกหวยหรือล็อตเตอรี่ เด็ก ๆ เหล่านี้ก็อาจได้รับขนมหรืออาหารเป็นพิเศษ แต่สิ่งหนึ่งที่เยาวชนกลุ่มนี้ไม่ได้เรียนรู้จากการสังเกตได้คือ การเรียนรู้และเข้าใจว่าพฤติกรรมเหล่านี้คือพื้นฐานของการเล่นพนัน การเดิมพัน ที่บางครั้งอาจส่งผลสะท้อนมากกว่าสิ่งที่พวกเขาพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน

การเรียนรู้พฤติกรรมการเล่นพนันของเด็กและเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในสถานการณ์ที่สมาชิกหลักของครอบครัวเป็นผู้จัดการพนันซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของพวกเขาทั้งหมด เช่น การที่พ่อผู้ที่เสียการพนันต้องหลบหนีเจ้าหนี้การพนันจนไม่สามารถประกอบกิจการของตนเองได้ การกู้เงินทั้งในระบบและนอกระบบเพื่อชำระหนี้การพนัน ดังในครอบครัวของ ศักดิ์ (นามสมมุติ) ประกอบอาชีพค้าขายกระดาษ มีบุตรสาวทั้งสิ้น 5 คน ศักดิ์ เมื่อมีเวลาว่างจะชวนเพื่อที่อยู่ในแวดวงธุรกิจเดียวกันมานั่งเล่นไพ่ประเภทต่าง ๆ และบางครั้งก็จะออกไปเล่นพนันตามบ่อนการพนันที่ลักลอบเปิดให้บริการอยู่ ระยะแรกศักดิ์เข้าไปเล่นในบ่อนอาจมีทั้งได้และเสียคละเคล้ากันไป ครั้งหนึ่งที่ศักดิ์เข้าไปเล่นพนันภายในบ่อนซึ่งใช้ระยะเวลาเพียงไม่นานราวสัก 1 – 2 ชั่วโมง สามารถทำกำไรได้สูงถึงหลายหมื่นบาท ความชื่นชอบการเล่นพนันเป็นที่รับรู้ของสมาชิกภายในครอบครัวโดยประจักษ์และการทำกำไรจากการเล่นในครั้งนั้นบุคคลของครอบครัวก็รู้สึกยินดีและดีใจร่วมกันค่อนข้างมาก

การเล่นพนันภายในบ่อนของศักดิ์เริ่มเสียมากขึ้นในระยะหลัง จนบางครั้งต้องกู้เงินของนายทุนในบ่อนเพื่อเอาไปต่อทุนการพนัน และเมื่อเสียมากขึ้นศักดิ์ ไม่สามารถหมุนเงินจากการประกอบธุรกิจมาเพื่อชำระหนี้สินที่กู้ยืมมาจากเจ้าของบ่อนได้ และจำเป็นต้องหลบหนีเพื่อหา

เงินและเริ่มเจรจากับเจ้าหนี้เพื่อต่อรองภาระหนี้สินที่เกิดขึ้น ในที่สุดค้ก็ต้องขายบ้านของตนเอง เพื่อเอาไปชำระเงินกู้จากบ่อนพนัน และระยะเวลาเดียวกันนี้บรรดาบุตรสาวของตนเองได้สังเกตเห็นพฤติกรรมการเล่นพนันมาโดยตลอดและได้ตระหนักรู้ว่าผลกระทบจากการพนันมีมากน้อยและอยู่ในระดับแค่ไหน

การรับรู้หรือการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของสมาชิกของครอบครัวอาจมีลักษณะแตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะและระดับความรุนแรงของการเล่นพนัน บางครอบครัวอาจมีระดับเบาบางซึ่งส่งผลให้เด็กและเยาวชนมองเห็นการพนันเป็นเพียงส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน มิได้มองเป็นสิ่งแปลกปลอมส่วนใหญ่อาจมองการพนันไปในทิศทางที่ดีด้วย บางครอบครัวที่ได้รับผลกระทบเชิงลบตั้งแต่ระดับกลาง เช่น การสูญเสียรายได้หรือเงินเก็บบางส่วน of ครอบครัวไปกับการพนัน บางครอบครัวอาจต้องเผชิญกับผลกระทบแบบรุนแรง เช่น การที่ครอบครัวต้องสูญเสียทรัพย์สินหรือหมดตัวไปกับการพนัน เป็นต้น

(2) การชักชวนหรือการเรียนรู้จากคนใกล้ชิด การชักชวนของเพื่อนและคนใกล้ชิด ชีวิตประจำวันของบรรดาผู้ประกอบการโดยเฉพาะพ่อค้าแม่ค้ารายย่อยขนาดเล็กที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมค่อนข้างสูง เช่น พร (นามสมมุติ) ผู้ประกอบการค้ารายย่อยแห่งหนึ่ง โดยทุก ๆ เช้ามีดจะต้องไปสั่งซื้อวัตถุดิบเพื่อมาเตรียมการขายอาหารอีสานของตนเองที่ตลาดกลางประจำจังหวัด ซึ่งจะต้องพบปะผู้คนทั้งผู้ค้าขายผักสด ผู้ค้าเนื้อสัตว์ เช่น เนื้อหมู เนื้อวัว ไก่สด วัตถุดิบประเภทของแห้ง น้ำแข็ง หรือสินค้าประเภทต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ภายในร้าน ความสนิทสนมจากการทำการค้าจึงก่อให้เกิดบทสนทนาหลากหลายเรื่องไม่ว่าจะเป็นการเงิน การค้า เรื่องจีปาละอื่น ๆ รวมไปถึงข้อมูลเกี่ยวกับการเสี่ยงโชค การแสวงโชคในที่ต่าง ๆ เช่น การเล่นหวย เป็นต้น

การแลกเปลี่ยนพูดคุยข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการเสี่ยงโชคที่ดูเสมือนเป็นหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังการอธิบายว่า

“ทุก ๆ วันที่เราไปซื้อของก็แลกเปลี่ยนพูดคุยเรื่องโน้นเรื่องนี้เยอะแยะเต็มไปหมด ลูกเรียนที่ไหน ขายดีมีเลขอะไร ถึงแม้ว่าเราไม่ได้คุยกับเขาโดยตรงแต่ก็ได้ยินจากที่พ่อค้าแม่ค้าเขาคุยกันอยู่ดี โดยเฉพาะวันใกล้หวยออกในตลาดจะดูเหมือนมีความวุ่นวายและครึกครื้นขึ้นมาอีกหน่อยหนึ่ง...พอวันรุ่งขึ้นไปตลาดก็จะรู้ว่าใครถูกหวยหรือไม่ถูกอย่างไร วิเคราะห์ว่าครั้งนี้ผิดพลาดอย่างไร” (พร (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2564)

การทำให้การเสี่ยงโชคจากการพนันกลายเป็นชีวิตประจำวันจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ตั้งใจดู ผู้คนเข้าสู่วิถีการเล่นพนันได้ค่อนข้างง่าย ดังจะเห็นได้จาก พร (นามสมมุติ) ที่มีได้สนใจการเล่นพนันหรือการเล่นหวยใต้ดินมาตั้งแต่แรกเริ่ม แต่เมื่อได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเล่นพนัน เช่น

แหล่งที่มาของตัวเลข ผู้ถูกรางวัล เป็นต้น จนรู้สึกว่สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นความแปลกแยกหรือสิ่งแปลกปลอมแต่กลับเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต พรจึงตัดสินใจซื้อหวยใต้ดินไปกับผู้รับแทงหรือตัวแทนของเจ้ามือด้วยจำนวนเงินที่ไม่มากนัก แต่การตัดสินใจซื้อครั้งนั้นมาจากความฝันของตนเองที่ถูกถ่ายทอดไปสู่บรรดาพ่อค้าแม่ค้าซึ่งถูกตีความออกมาเป็นตัวเลข ซึ่งมีความสอดคล้องกับตัวเลขที่ถูกคาดการณ์ว่าจะออกซึ่งเป็นเลขที่มีชื่อเสียงหรือ “เลขดัง” ตามศัพท์ของบรรดาเซียนหวย

นอกจากนี้การตีความผ่านตัวเลขอาจต้องดำเนินการก่อนวันหวยออกอย่างน้อยราว 2 – 3 วัน เนื่องจากอาจนำเลขที่ได้ไปซื้อเป็นเลขท้ายของล็อตเตอรี่ซึ่งอาจคาดหวังถึงการถูกรางวัลใหญ่ก็ได้ การมีตัวเลขเป็นของตนเองที่สอดคล้องหรือใกล้เคียงกับเลขดังของบรรดาเซียนหวยกลายเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้แสวงโชคและผลักดันให้พวกเขาเพิ่มปริมาณการซื้อหวยที่สูงมากยิ่งขึ้น ดังกรณีของนายแก้ง (นามสมมุติ) ที่มีตัวเลขมาจากเลขทะเบียนรถของญาติที่เกิดอุบัติเหตุหนักแต่สามารถรอดชีวิตมาได้โดยปราศจากอาการบาดเจ็บแต่อย่างใด ตัวเลขจากทะเบียนรถถูกสลับไปมาเพื่อใช้ประกอบการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลและการซื้อเลขจากหวยใต้ดิน โดยงวดนี้นายแก้ง (นามสมมุติ) ใช้ปริมาณเงินซื้อทั้งสลากออมสินและหวยใต้ดินสูงขึ้นกว่าสองเท่า

เลขหวยกับจินตนาการของความหวัง ถึงแม้ว่าเลขหวยจะมีหลากหลายซึ่งจะมีผู้คนที่จำนวนหนึ่งที่สมหวังและผิดหวังในแต่ละงวด แต่ปรากฏการณ์ก่อนวันออกสลากกินแบ่งรัฐบาลที่อาจดูเหมือนมีความแตกต่าง ความขัดแย้งกัน ความเชื่อ หรือที่มาของตัวเลข ที่ผู้เล่นเชื่อว่าจะสามารถมีชัยชนะเหนือเจ้ามือ บรรดาผู้ประกอบการขนาดเล็ก พ่อค้า แม่ค้า ต่างเข้ามาแลกเปลี่ยนและทำการวิเคราะห์ตัวเลขกันอย่างเข้มข้น ตลอดจนวิพากษ์วิจารณ์ถึงเลขที่คาดว่าจะออกกันไปอย่างนานาชนิดกัน ดังจะเห็นได้จากการสุมหัวเพื่อวิพากษ์วิจารณ์หวยก่อนวันออกล็อตเตอรี่ ของแม่ค้ารายหนึ่งอธิบายว่า

“ช่วงก่อนวันหวยออกพวกเรา (พ่อค้า แม่ค้า:ผู้วิจัย) ที่ต้องมาเจอกันเป็นประจำเกือบทุกวันก็จะมีเรื่องคุยกันเกี่ยวกับใครได้ตัวเลขมาจากไหน ฝันอะไร เจ้าพ่อเจ้าแม่ไหนให้มาบ้าง แล้วก็มาแลกเปลี่ยนกัน วิเคราะห์กันไป เชื่อบ้างไม่เชื่อบ้าง เพราะหวยมันเห็นต่างกันอยู่แล้ว เขาซื้อตัวโน้น เราไม่ซื้อก็ไม่ต้องซื้อ ไม่ต้องทะเลาะกัน เพราะมันจะซื้อทุกตัวไม่ได้อยู่แล้ว ต้องมีการวางแผนการซื้อสิถ้าไม่นั้นก็ขาดทุนได้ถ้าเกิดถูกขึ้นมา”

ผู้ประกอบการแต่ละรายอาจมีความแตกต่างของตัวเลขที่หลากหลายแต่เป้าหมายเดียวกันคือความหวังจากการประกาศผลการออกสลากที่คาดว่าจะมีตัวเลขของตนเองตรงกับตัวเลขที่ออกในงวดนั้น ๆ ภายหลังจากการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลออกมาบรรดาพ่อค้าแม่ค้าต่างกู่ลึงจ้ออยู่กับตัวเลขที่ตนเองคาดไว้ แต่ไม่มีอยู่ในบัญชีตัวเลขที่ถูกนำเสนอให้เจ้ามือ ต่างออกมาให้ความเห็นเกี่ยวกับเลขต่าง ๆ ที่ อารมณ์ความรู้สึกเสียตายกับเลขที่ตนเองไม่ได้ซื้อเข้ามาอยู่ใน

บัญชีของตนเอง แต่เป็นเลขที่ตนเองได้คาดการณ์ไว้ตั้งแต่ต้น หรือตัวเลขใกล้เคียงที่ปรากฏอยู่ในชีวิตประจำวันของตนเอง เช่น ทะเบียนรถ บ้านเลขที่ ดังนั้นการเล่นล็อตเตอรี่หรือการแทงหวยของกลุ่มผู้ประกอบการจึงเปรียบเสมือนชุมชนแบบหนึ่งที่ผู้คนต่างมีเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายเดียวกันซึ่งสัมพันธ์อยู่กับวิถีการดำเนินชีวิตอย่างแยกไม่ออกโดยเฉพาะเรื่องของรายได้ (จากเงินรางวัล) มีเรื่องเล่าที่ถูกนำมาแลกเปลี่ยนพูดคุยตลอดเวลา ชุมชนแห่งนี้จึงสามารถดึงดูดผู้คนที่อยู่รอบนอกของแวดวงการพนันเข้ามาได้อย่างไม่ยากมากนัก

(3) การขยายตัวของระบบอินเทอร์เน็ต ทำให้ข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งรวมไปถึงการพนันในระบบออนไลน์ด้วย ความเติบโตของการแทงหวยออนไลน์ทำให้ผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นผู้เล่นหวยบางราย เริ่มผันตัวเองมาเป็นตัวกลางหรือเจ้ามือรายย่อยเพื่อรับแทงจากผู้เล่นอีกทอดหนึ่ง เจ้ามือรายย่อยจะมีรายได้มาจากการแบ่งสัดส่วนของเจ้ามือในอัตราร้อยละ 20 (แล้วแต่ตกลงกัน) และอัตราความแตกต่างของการจัดสรรเงินรางวัลสำหรับผู้ถูกหวย เช่น เจ้ามือหวยออนไลน์อาจให้อัตราการถูกหวยเลข 2 ตัว เท่ากับ 1 ต่อ 70 บาท แต่เจ้ามือรายย่อยอาจให้อัตรา 1 ต่อ 60 บาท หรือ อัตราการถูกหวย 3 ตัวตรง 1 ต่อ 600 บาท แต่เจ้ามือรายย่อยอาจให้อัตรา 1 ต่อ 500 บาท เป็นต้น และเจ้ามือในระบบออนไลน์บางรายไม่มีการกำหนดเลขอื่นหรือเลขที่คาดว่าจะออกในอัตราที่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ เช่น การถูกเลขอื่นตัวหนึ่งอาจจ่ายเพียงครึ่งเดียวหรืออาจไม่มีการรับแทงเลขดังกล่าวเลย ซึ่งเจ้ามือในระบบออนไลน์ไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์แบบนี้จึงเป็นการเปิดโอกาสให้บรรดาเซียนหวยบางรายจะนำเลขอื่นหรือเลขที่มีชื่อเสียงไม่สามารถเล่นกับเจ้ามือที่เคยเห็นหน้าและคุ้นเคยกันได้จึงนำตัวเลขมาแทงในระบบออนไลน์ด้วยอีกทางหนึ่ง ผู้เล่นกับเจ้ามือรายย่อยหน้าใหม่ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มวัยกลางคนไปจนถึงผู้สูงอายุที่มีทักษะความสามารถในการเข้าถึงระบบออนไลน์ที่มีความสลับซับซ้อนแบบไม่สูงมากนัก (โป้ง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, วันที่ 26 กรกฎาคม 2564) ดังในคำบอกเล่าว่า

“พอมีพนันออนไลน์ (แทงหวย:ผู้วิจัย) เข้ามาแข่งกับเจ้ามือที่เป็นคนเป็น ๆ ให้ราคาที่ดีกว่า เช่น เจ้ามือจริง ๆ ให้ห้าร้อย เจ้ามือออนไลน์ให้หกร้อย หรือถ้าสองตัวให้หกสิบออนไลน์ให้เจ็ดสิบ พวกผู้เล่นหวยบางคนก็ผันตัวมาเป็นผู้รับแทงมาแทงกับระบบออนไลน์ เพราะว่าเห็นช่องทางที่ตนเองจะหาเงินได้...ส่วนผู้เล่นส่วนมากก็เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ ที่ไม่ค่อยถนัดเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ต” (โป้ง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, วันที่ 26 กรกฎาคม 2564)

การเป็นเจ้ามือรายย่อยที่ส่งต่อในระบบออนไลน์มีความเสี่ยงค่อนข้างสูงจากการปิดหน้าเว็บไซต์ (Website) เพื่อหลบหนีการชำระเงินหากมีผู้ถูกรางวัลเป็นจำนวนมาก ดังในกรณีของนางโป้ง (นามสมมุติ) ได้อธิบายว่า เนื่องจากการเล่นหวยออนไลน์ผู้เล่นจะไม่สามารถทราบได้ว่าบุคคลใดเป็นเจ้าของเว็บไซต์นั้น ซึ่งถ้าหากมีการถูกหวยโดยมีเงินรางวัลที่ค่อนข้างสูงเจ้ามือก็

อาจปิดเว็บไซต์แล้วหนีไปโดยไม่ยาก ถึงแม้ว่าจะมีการวิเคราะห์เจ้ามือจากความถี่ในการเล่น ความสม่ำเสมอในการชำระเงินให้กับลูกค้าในกรณีที่ถูกรางวัล หรือข้อมูลข่าวสารที่ถูกพัฒนาขึ้นสู่ หน้าเว็บไซต์ในแต่ละวัน (Update) ก็ยังมีความเสี่ยงต่อการไม่ได้รับเงินในกรณีที่ถูกรางวัล

บทบาทของเจ้าของเว็บไซต์การพนันนอกจากที่จะทำหน้าที่ในการรับแทงพนันแล้ว ก็จะต้องทำหน้าที่ปรับปรุงข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างแรงดึงดูดใจให้กับผู้เล่นเข้ามาเติมพนันอยู่ในเว็บไซต์ของตนเอง เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการเล่นการพนันต่าง ๆ ที่มาของตัวเลขหรือเลขเด็ดที่มีอยู่ใน ขณะนั้น สถิติข้อมูลการออกหวยหรือเลขนานาชนิด อัตราการชำระเงินหรือสัดส่วนการจ่ายเงิน เมื่อถูกรางวัล หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ การปรับปรุงข้อมูลข่าวสารเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะสร้างความเคลื่อนไหวของเว็บไซต์ (เจ้ามือ) ที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่ต่อลูกค้าด้วยการแสดงให้เห็น เชื่อได้ว่าเว็บไซต์มีความมั่นคง ไม่หลบหนีเมื่อมีการถูกรางวัลจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้เล่นสามารถ ตัดสินใจเข้ามาเติมพนันอยู่ภายในเว็บไซต์ของตน

(4) อิทธิพลสื่อสารมวลชน ในฐานะกลไกแห่งการผลิตซ้ำข่าวสารการพนัน การ สนับสนุนการเข้าสู่การพนัน (หวย) ของสื่อสารมวลชน⁶ ปรากฏการณ์หนึ่งของสื่อกระแสหลักใน สังคมไทยส่วนหนึ่งที่ยังคงเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตัวเลขทั้งในทางตรงและทางอ้อม เช่น สิ่งศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อไอ้ไข่ พญานาค เลขป้ายทะเบียนบุคคลสำคัญ หรือการรายงานข่าวของ ผู้ถูกลือตเตอร์ ถึงแม้ว่าการพนันจะอาศัยความบังเอิญตามหลักความเป็นไปได้ (Probability Principle) และผลลัพธ์ที่ได้ไม่มีความแน่นอน ไม่มีแนวโน้ม ไม่มีแบบแผน ไม่สามารถคาดการณ์ หรือทำนายผลได้ แต่ถ้าการเล่นพนันที่อาศัยความบังเอิญ เช่น หวย เป็นสิ่งที่คาดการณ์ไม่ได้ตาม หลักของความเป็นไปได้⁷ บทบาทของสื่อสารกระแสหลักที่ดำเนินการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับตัวเลข ดังในกรณีของแม่น้ำหนึ่ง หรือไอ้ไข่ ที่ถูกนำมาออกอากาศหรือตีพิมพ์ผ่านสื่อว่า

“วันที่ 1 มี.ค. ผู้สื่อข่าวรายงานว่า ประชาชนนักเสี่ยงโชคจากหลายพื้นที่ ได้มาหา เลขเด็ด ที่ป่าช้าโคกกลัน บ.ลำควน ต.ทมอ อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของจอมปลวกกุมาร ไอ้ไข่ ที่งวดล่าสุดสร้างความฮือฮา ร่วงทรงมาทำพิธีได้เลข 39 และตรงกันกับ พ.ศ.2539 ซึ่งเป็น

⁶ สื่อสารมวลชน หมายถึง ระบบสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้เป็นจำนวนมากผ่านทางรายการ โทรทัศน์ สถานีวิทยุต่าง ๆ เท่านั้น

⁷ อ่านเพิ่มเติมใน วัฒนา สุภณศิลป์ (2562) เรื่อง ความเชื่อ การพนันและหวย. ศูนย์ศึกษาการพนัน กรุงเทพฯ หน้า 26 – 28 ในทฤษฎีความเป็นไปได้ คือ คำอธิบายอย่างมีเหตุผล เรื่องความบังเอิญ ด้วยการ อธิบายว่าความเป็นไปได้ทำให้เกิดขึ้นอย่างบังเอิญกลายเป็นสิ่งที่มีรูปแบบ โครงสร้าง กฎเกณฑ์ หลักการและทฤษฎี เช่นเดียวกับวิทยาศาสตร์ โดยหลักการความเป็นไปได้ที่สนใจเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุและผลระหว่างปรากฏการณ์ต่าง ๆ สร้างขึ้นเป็นชุดอธิบายแต่ไม่สามารถคาดการณ์หรือทำนายผลได้ เสียได้ในแต่ละครั้ง

พ.ศ.สร้างรูปหล่อกุมาร ของหลวงพ่อกาหลง ที่พบถูกฝังอยู่ในจอมปลวกเจดีย์ 5 ยอด ซึ่งขึ้นอยู่ใกล้กับจอมปลวกกุมารไอ้ไข่ ห่างออกไปเพียง 20 เมตร ทำให้ชาวบ้านถูกรางวัลกันทั้งหมู่บ้าน จนชาวแพร่สะพัดออกไป ยิ่งสร้างความน่าอัศจรรย์และความศรัทธากับจอมปลวกกุมารไอ้ไข่ยิ่งขึ้น

ล่าสุดวันที่ 28 ก.พ. เวลาประมาณ 15.30 น. ชาวบ้านลำดวนและในพื้นที่ นิมนต์พระสงฆ์มาร่วมพิธีขึ้นศาลใหม่ ครอบจอมปลวกกุมารไอ้ไข่ โดยพระสงฆ์รูปหนึ่ง ไม่เปิดเผยชื่อ มาจากพื้นที่ จ.ลพบุรี เป็นผู้ทำพิธีและเจิมหลังคาศาล แล้วได้ตั้งเลขที่ศาล หรือเลขที่บ้านให้จอมปลวกกุมารไอ้ไข่ คือ เลขที่ 593/3 จากนั้นก็มีร่างทรงคนเดิมจาก จ.ลพบุรี ที่ทำพิธีเข้าทรงงวดก่อนและได้เลขเด็ด 39 ถูก 2 ตัวตรง ๆ เป็นผู้มาประกอบพิธีพราหมณ์ ก่อนทำพิธีเข้าทรงระหว่างที่ร่างทรงถูกประทับร่าง ชาวบ้านที่มาร่วมพิธีต่างเงิบกริบ และใจจดใจจ่อ ดูอาการร่างทรงที่กำลังถูกประทับร่าง ด้วยการชูมือและตบมือ ก่อนร่างทรงจะพูดว่า มารบกวณูทำไม ขณะที่ชาวบ้านสอบถามที่มาที่ไปว่า ร่างทรงชื่ออะไร ร่างทรงตอบว่า ชื่อกูชื่อ “ลัดตะนาคราช” และพยายามชี้ไปทางจอมปลวกเจดีย์ 5 ยอด และทำท่าด้วยภาษามือว่าให้สร้างศาลครอบจอมปลวกเจดีย์ 5 ยอดอีกหลังด้วย ซึ่งชาวบ้านก็รับปาก

จากนั้น ชาวบ้านจึงขอเลขเด็ดร่างทรง ซึ่งร่างทรงก็ให้เลขเป็นภาษามือ ชาวบ้านตีเลขได้ว่า 651 ก่อนที่ร่างทรงจะเขียนลงกระดาษ เป็นเลข 651, 93, 42 นอกจากนี้ ชาวบ้านได้เรียไรเงินกันเพื่อทำพิธีขึ้นศาล ได้เงินจำนวน 635 บาท นำเลขทั้งหมด ทั้งเลขที่ศาล เลขที่ร่างทรงให้ และเลขจำนวนเงินเรียไรไปเสี่ยงโชคกันในงวดนี้” (ไทยรัฐออนไลน์, 2564, เข้าถึงเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2564)

หรือการออกข่าวที่เกี่ยวข้องของแม่น้ำหนึ่งว่า

“ วันที่ 16 ก.ค. 2564 ผู้สื่อข่าวรายงานว่า บรรยากาศก่อนวันหวยออก งวดประจำวันที่ 16 กรกฎาคม 2564 ที่ตลาดภาษีซุง ในตัวเมืองชัยนาท มีคอหวยออกมาหาซื้อสลากเลขที่ตนเองชื่นชอบอย่างต่อเนื่อง เพราะเหลืออีกไม่กี่ชั่วโมงก็จะมีกรออกสลากแล้วในช่วงบ่ายวันนี้ ทางด้าน นางวันดี ชาวสนธิ แม่ค้าสลากฯ เปิดเผยว่า ในงวดนี้มีกระแสเลขเด่น เลขดัง มาแรงเพียงกระแสเดียว นั่นก็คือเลขแม่น้ำหนึ่ง ที่มีคอหวยออกมากว้านซื้อไปแล้วจนเกลี้ยงแผง ประกอบด้วยเลข 524 เลข 88 และ 86 จนบนแผงในตัวเมืองชัยนาทเลขทั้ง 3 ชุดนี้ ไม่สามารถหาซื้อได้แล้ว ทั้งนี้ ทำให้คนที่มาหาซื้อต้องหันไปซื้อเลขตัวอื่น เช่นเลขตัวกลับอย่าง 245, 254, 524, 425, 452 และก็ 68 แต่ก็ยังมีคอหวยบางส่วนที่ปักใจว่า เลขแม่น้ำหนึ่งจะให้โชคเหมือนงวดที่ผ่านมา ประกาศเลยว่าใครมีเลขแม่น้ำหนึ่งทั้ง 3 ชุด เอามาขายต่อกี่ยินดีให้ราคาถึง 2 เท่าตัวเลยทีเดียวน” (ไทยรัฐออนไลน์, 2564, เข้าถึงเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2564)

บทบาทของสื่อกระแสหลักที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตัวเลขต่าง ๆ ได้เป็นส่วนสำคัญของการผลิตซ้ำแนวโน้มของความเป็นไปได้ของเรื่องที่จะเกิด ดังจะเห็นได้จากความสัมพันธ์ของไอโซ่ หรือแม่น้ำหนึ่งกับตัวเลขที่ออกในงวดที่ผ่านมา โดยส่งผลให้มีผู้ถูกรางวัลที่ใหญ่และรางวัลเล็กอยู่เป็นจำนวนมากถูกตีข่าวครึกโครมผ่านไปอย่างหลากหลายช่องทาง บรรดาผู้เล่นหวยจำนวนมากจึงเชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อกับตัวเลขสามารถนำมาคาดการณ์การออกของล็อตเตอรี่ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล สอดคล้องกับคำอธิบายของ นางไข่ (นามสมมุติ) ที่ได้อธิบายว่าบรรดาของคนเล่นหวยหรือผู้ที่ชื่นชอบการพนันหวยจะต้องแสวงหาเลขต่าง ๆ ตามสื่อทั้งกระแสหลัก และกระแสทางเลือก เช่น กลุ่มไลน์ กลุ่มเฟซบุ๊ก เป็นต้น เนื่องจากถ้าเล่นหวยตามตัวเลขที่ไม่มีที่มาที่ไปหรือคาดการณ์เอาเองจะมีโอกาสเสียมากกว่าถูกรางวัล (นางไข่ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 21 กรกฎาคม 2564)

ดังนั้นการเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลขต่าง ๆ ของบรรดาสื่อสารมวลชนที่นิยมใช้ข่าวประเภทนี้เพื่อดึงดูดและสร้างกระแสการรับชมให้กับผู้รับข่าวสาร ด้านกลับของการเผยแพร่ข้อมูลลักษณะนี้ได้ส่งผลให้ผู้เล่นอาจเพิ่มปริมาณเงินการเล่นในแต่ละงวด และการดึงดูดผู้เล่นพนันหน้าใหม่เข้าสู่แวดวงการเล่นหวยหรือล็อตเตอรี่ ซึ่งมาจากการผลิตซ้ำตามทฤษฎีของความเป็นไปได้โดยอาจไม่รู้ตัว โดยทำให้ผู้เล่นจำนวนมากเชื่อว่าการเล่นหวย ล็อตเตอรี่ การเสี่ยงโชคเกี่ยวกับตัวเลขสามารถคาดการณ์และทำนายผลได้

3.2.2 รูปแบบปฏิบัติการและเป้าหมายของการเล่นพนัน เมื่อพิจารณาถึงการเล่นพนันของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ พบว่า ส่วนใหญ่จะเล่นพนันประเภทหวย ซึ่งปฏิบัติการของการเล่นหวย เป็นกิจกรรมยอดนิยมของกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยอีกอย่างหนึ่ง ผู้เล่นจะมียุทธศาสตร์การเล่นหวยโดยเชื่อว่าพวกเขาสามารถคาดการณ์ตัวเลขที่จะออกได้แบบวิทยาศาสตร์ ลักษณะการเล่นพนันหวยของนักพนันจึงมีการวางแผนตั้งแต่การหาเลขที่คาดว่าจะออกมากที่สุด หรือเลขเด็ดในภาษาของผู้เล่น โดยนักพนันจะมองว่าถ้าเล่นโดยไม่มีการคาดการณ์ตัวเลขหรือเล่นแบบเดาไปตามความพอใจของตนเองจะแทบไม่มีโอกาสถูกหรือเสียมากกว่าที่จะได้ การค้นหาตัวเลขที่คาดว่าจะออกจะมาจากกระแสที่ผู้เล่นให้ความสนใจหรือการที่สื่อสารมวลชนเผยแพร่อย่างเป็นประจำ เช่น พญานาค ไอโซ่ แม่น้ำหนึ่ง วันมงคลต่าง ๆ ของประเทศ ทะเบียนเลขรถบุคคลสำคัญ เป็นต้น ดังคำบอกเล่าของนางไข่ว่า

“การเล่นหวยต้องวางแผนซิ ถ้าไม่วางแผนเราไม่สามารถที่จะถูกได้เลย คนที่เขาเล่นกันจริง ๆ อะ เขาไม่แทงกันมั่ว ๆ ตัวเลขไม่มีที่มาที่ไปแทงยังไงก็ไม่มีวันถูกรอก คนที่จะเล่นเขาต้องคอยดูตัวเลข หาตัวเลขดังตามที่ต่าง ๆ แล้วมานั่งวิเคราะห์มันถึงมีโอกาสถูกได้มากกว่าที่เราจะแทงโดยไม่มีอะไรเลย” (นางไข่ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 21 กรกฎาคม 2564)

ตัวเลขที่ได้มาจากหลายแหล่งจะมีความหลากหลายผสมผสานและปนเปกันอย่าง สับสนวุ่นวาย ตัวเลขของความอลหม่านนี้จะถูกจัดอย่างเป็นระบบโดยบรรดาผู้ชื่นชอบการเล่น หวย โดยใช้สูตรการคำนวณที่มีได้มีผู้ใดผู้หนึ่งทำการผูกขาด เช่น บางรายอาจจะเลือกตัวเลขมา จากสถิติการออกย้อนหลัง 10 – 20 งวด บางรายอาจนำเอาตัวเลขที่ออกในแต่ละงวดย้อนหลังมา เป็นเครื่องมือในการคำนวณ ภายหลังจากการคำนวณตามสูตรที่ตนเองได้มีเลขที่อาจถูกนำมา เปรียบเทียบกับตัวเลขจากที่อื่น ๆ หรือการเปรียบเทียบกับเลขดังที่ได้ตามข่าวมา การคำนวณ ตัวเลขอาจเกิดขึ้นก่อนวันออกรางวัลอย่างน้อยราว 3 วัน เพราะผู้เล่นจะต้องมีการนำตัวเลขต่าง ๆ มาเปรียบเทียบตัวเลขตามแหล่งที่มีชื่อเสียงที่ถูกถ่ายทอดออกผ่านสื่อ การเปรียบเทียบเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการเล่นหวยในแต่ละตัวที่ตนเองมีในมือ ได้แก่ การกำหนดเลขตั้งหรือตรง ตัวซึ่งผู้เล่นจะให้ความสำคัญกับตัวเลขเหล่านี้อย่างมากและจะทุ่มเงินเดิมพันส่วนใหญ่ในแต่ละ งวดไปตามตัวเลขเหล่านี้ และการกำหนดเลขกันหรือการแทงเลขตัวที่ใกล้เคียงที่ได้จากการ คำนวณเพื่อป้องกันการออกในตำแหน่งอื่น ๆ เช่น นักพนันหวยรายหนึ่งได้คำนวณตัวเลขสามตัว ทำยของรางวัลที่ 1 หรือสามตัวบน โดยมีเงินรางวัลหากถูกหวยใต้ดินในอัตราบาทละ 500 บาท ด้วยการคำนวณเลขที่คาดว่าจะออกคือ 123 ซึ่งผู้เล่นจะทุ่มเงินเดิมพันไปที่ตัวเลขดังกล่าวในงวด นั้นอาจมีสัดส่วนค่อนข้างมาก เพื่อวางยุทธศาสตร์ในการดักตัวเลข ดังจะเห็นได้จากการมาเล่นตัว โต้ด 123 ที่หมายความว่าผู้เล่นสามารถถูกได้โดยไม่จำเป็นต้องออกตรงเสมอไปเพียงแค่มิตัวเลขที่ ตนเองแทงครบทั้งสามตัวก็จะได้รับเงินรางวัล และนอกจากนี้ผู้เล่นอาจนำไปเล่นเป็นเลขท้ายสอง ตัวรางวัลที่ 1 โดยดึงตัวเลขที่มาจากจากการคำนวณแล้วนำไปเล่นเพิ่มเติม

นอกจากนี้ผู้เล่นจะใช้ตัวเลขเดิมที่ได้จากการคำนวณนำมาแทงในด้านอื่น ๆ หรือที่ บรรดาผู้เล่นหวยอาจเรียกว่าแทงกันหรือเลขกัน โดยให้ความหมายไว้ว่าในกรณีที่เลขที่มาจาก การคำนวณหรือที่ตนเองได้แก๊งเอาไว้ ไม่ได้ออกตามตำแหน่งที่ตนเองต้องการแต่อาจจะมาออกใน ตำแหน่งอื่นได้ เช่น การเลือกตัดสินใจเล่นเลข 23 ไว้ที่ 2 ตัวล่างด้วยจำนวนเงินที่ต่ำกว่า หรือการ เล่นตัวเลข 21 ไว้ด้วยในขณะเดียวกัน โดยอธิบายว่าถ้าตัวเลขเหล่านี้มาออกในส่วนที่แทงกันไว้ก็ จะทำให้ตนเองมีผลตอบแทนจำนวนหนึ่งซึ่งอาจจะไม่มากเท่ากับตัวเลขที่ได้แก๊งไว้ แต่ก็ไม่ทำให้ เกิดการขาดทุนในการเล่นหวยในแต่ละงวด

การวางยุทธศาสตร์การเล่นหวยที่มีความสลับซับซ้อนได้สะท้อนถึงเป้าหมายของผู้ เล่นหรือการจำแนกระหว่างนักพนันและผู้เล่นได้ กล่าวคือนักพนันจะมีเป้าหมายการเล่นเพื่อ ผลตอบแทนเป็นเงินตราจำนวนเป็นหลัก มีการคำนวณต้นทุนและผลกำไรจากการเล่นพนันในแต่ละ ครั้ง เช่น ลงทุนในการเล่นในอัตราห้าร้อยบาทถ้าถูกรางวัลจะมีผลตอบแทน หรือหากถูกตัว เลขที่ตนเองไม่ได้คาดไว้ว่าจะได้รับผลตอบแทนในอัตราต่ำหรือเท่าทุน นักพนันจะมีความ พยายามที่จะแสวงหาเครื่องมือ อุปกรณ์ หรือตัวเลขมาเล่นกันอย่างเข้มข้น ดังจะเห็นได้จากความ

พยายามในการเสาะแสวงหาตัวเลขมาเล่นหวยถึงแม้ว่าบางรายอาจมีงานประจำหรือเป็นผู้ประกอบการอยู่ แต่นักพนันจำนวนมากจะมีวิธีการหารายได้ทั้งสองแบบ คือ การประกอบอาชีพตามการดำเนินวิถีชีวิตและการสร้างรายได้จากการพนัน รายได้จากแหล่งที่สองได้อาจกลายเป็นแหล่งรายได้หลักซึ่งอาจสร้างความคลุมเครือระหว่างการประกอบอาชีพหลักและการแสวงหารายได้ที่มาจากการเล่นพนัน ซึ่งความสัมพันธ์ทั้งสองส่วนนักพนันจะอธิบายได้ในเชิงของกรรมวิญญานของรายได้ เช่น นำเงินจากการพนันไปลงทุนในกิจการหรือสถานประกอบการของตนเอง หรือการนำรายได้จากการดำเนินงานไปต่อยอดกับการพนัน บางครั้งการสูญเสียจากการพนันอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตได้

ผู้เล่นพนันจะมีความพยายามในการเล่นพนันที่ต่ำกว่านักพนัน กลุ่มผู้เล่นนี้จะไม่มีการวางยุทธศาสตร์การเล่นพนันอย่างชัดเจน เช่น ตัวเลขที่เล่นอาจนำมาจากแหล่งที่ตนเองสนใจ การนำเสนอจากผู้ใกล้ชิดและอาจไม่มีการคำนวณด้วยสูตรต่าง ๆ หรือการเปรียบเทียบตัวเลขจากที่อื่นอย่างสลับซับซ้อน แต่จะเป็นการเล่นแบบง่าย ๆ มีการผ่อนคลายกว่าการเล่นเชิงยุทธศาสตร์ รายได้หรือปริมาณเงินการเล่นพนันจะแยกออกจากกันอย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากการจัดการเงินของกลุ่มผู้เล่นพนันที่แยกออกจากกันระหว่างเงินเพื่อการดำรงชีวิต และเงินสำหรับวางเดิมพันการเล่นพนัน ลักษณะการจัดการเงินในลักษณะนี้จะทำให้เกิดผลกระทบที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเกิดกรณีการสูญเสียเงินเดิมพัน ขณะเดียวกันการเล่นพนันจะเน้นเรื่องเงินตราเป็นหลักแต่เป้าหมายของการเล่นพนันก็ได้มุ่งเพื่อการสร้างรายได้เป็นหลัก บางรายเล่นเพื่อความบันเทิงการพักผ่อนเป็นหลัก บางรายอาจเล่นเพราะรู้สึกว่ายากเสี้งหรือความรู้สึกในการอยากเข้าร่วมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่บางครั้งนอกเหนือจากข่าวสารเกี่ยวกับการพนัน

3.2.3 ผลที่เกิดขึ้นจากการเล่นพนัน ภายใต้กระบวนการการแสวงหาตัวเลขหรือเลขเด็ดของบรรดานักพนันหวยที่ได้ก่อรูปขึ้นเป็นชุมชนของผู้เล่นพนันแบบหนึ่ง โดยคนในกลุ่มจะมีความชื่นชอบความสนใจที่ใกล้เคียงกัน มีวิถีคิดและมีเป้าหมายร่วมไปในทิศทางเดียวกัน ถึงแม้ว่าจะมีความขัดแย้งและมีความลึกลับกันในตัวเองค่อนข้างสูง เช่น คนในชุมชนต่างเชื่อว่าตนเองจะถูกหวยในงวดดังกล่าวในเบื้องต้น ซึ่งตามข้อเท็จจริงแล้วไม่สามารถเป็นไปได้และจะมีผู้ผิดหวังอีกเป็นจำนวนมาก แต่อาจมีความเป็นไปได้ในกรณีเดียวคือผู้เล่นทุกคนจะต้องซื้อเลขตัวเดียวกันที่ออกตามสลากกินแบ่งรัฐบาล

การยึดโยงผู้คนหรือผู้ที่ชื่นชอบการเล่นหวยเอาไว้ คือ ความหวังของผู้ประกอบการที่เชื่อว่าการเข้ามาอยู่ในชุมชนของการเล่นหวย จะทำให้พวกเขาสามารถแสวงหาตัวเลขแลกเปลี่ยนข้อมูลตัวเลข และการวิเคราะห์เชิงตัวเลขต่าง ๆ อย่างมีกลยุทธ์ของบรรดาผู้ชื่นชอบการเล่นหวยเชิงยุทธศาสตร์ นอกจากการเป็นพื้นที่ที่แลกเปลี่ยนข้อมูลของตัวเลขเพื่อการเล่นหวยแล้ว ยังเป็นพื้นที่ของการปรึกษาหารือเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วย เช่น สถานการณ์การ

ประกอบการของผู้ค้ารายย่อยด้วยกันเอง การหาช่องทางเพื่อหารายได้เพิ่มหรือแหล่งซื้อขายสินค้าที่มีราคาถูกเพื่อลดต้นทุน แหล่งเงินทุนหรือรูปแบบการหมุนเงินของวงแชร์ หรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอีกประเภทอื่น ๆ เช่น การเรียนของบุตรหลาน การเมือง เศรษฐกิจ เรื่องเล่า ขำขันต่าง ๆ เป็นต้น

ชุมชนของผู้เล่นหวยจึงเป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านมีอิสระที่จะเสนอความคิดความเห็นทั้งในรูปแบบความเชื่อ โดยไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์มารองรับ เช่น เรื่องราวความฝัน วิญญาณผู้เสียชีวิต หรืออุบัติเหตุต่าง ๆ และขณะเดียวกันก็ยังมีผู้คนให้ความสนใจร่วมรับฟังกับเรื่องเล่าเหล่านั้นอย่างตั้งอกตั้งใจ หรือการนำเสนอความคิดผ่านวิธีการแบบวิทยาศาสตร์ ได้แก่ หลักการคำนวณตัวเลขด้วยสูตรต่าง ๆ ที่ไม่มีสูตรที่ตายตัวบุคคลแต่ละคนสามารถคิดค้นหรือค้นหาหลักการคำนวณได้ด้วยวิธีของตนเอง นอกจากนี้อาจมีการวิพากษ์วิจารณ์สูตรการคำนวณได้อย่างเปิดเผยด้วยเจตจำนงที่จะนำพาไปสู่เป้าหมายเดียวกัน นอกจากจะปราศจากการยึดกุมของชุดความจริงใดความจริงหนึ่งที่ไม่อาจผูกขาดความจริงไว้ทั้งหมดได้ ซึ่งความจริงจะถูกเปิดเผยขึ้นภายหลังจากการประกาศผลการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลและอาจดำรงอยู่เพียงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น

ขณะเดียวกันพื้นที่ชุมชนของการเล่นหวย⁸ เป็นพื้นที่ที่ปราศจากอำนาจรัฐที่อาจจะเข้ามาคุกคามหรือเป็นภัยต่อผู้เล่นได้ เนื่องจากความคาบเกี่ยวกันระหว่างการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล และการเล่นหวยใต้ดิน ช่วงระยะเวลา 2 – 3 วัน ก่อนการประกาศผลรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลอาจเป็นวันที่บรรดาผู้ประกอบการต่างจับจ้องแสวงหาตัวเลขจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนร่วมกันระหว่างผู้เล่นด้วยกันเอง การแลกเปลี่ยนนี้เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะและมีการเปิดเผย การแลกเปลี่ยนอย่างตรงไปตรงมาไม่มีปิดบังหรือความลับซึ่งแตกต่างจากการเล่นพนันประเภทอื่น ๆ บางครั้งการพูดถึงตัวเลขหรือการวิเคราะห์อยู่ในพื้นที่ทางการค้า เช่น ตลาดสด ซึ่งประกอบไปด้วยผู้คนที่หลากหลายอาชีพไม่ว่าจะเป็น ผู้ประกอบการในอาชีพอื่น แรงงานลูกจ้างห้างร้าน เจ้าหน้าที่สังกัดหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น พื้นที่ของชุมชนการเล่นหวยบางครั้งยังทำหน้าที่ดึงดูดเจ้าหน้าที่บางส่วนให้เข้ามาแลกเปลี่ยนและร่วมรับฟังเพื่อแสวงหาตัวเลขที่ตนเองเชื่อว่าจะไปหาซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลตามที่ตนเองสนใจ

การเล่นหวยใต้ดินเป็นความหวังการสร้างรายได้ทางการเงินในระยะสั้น เนื่องจากมีอัตราการลงทุนที่ไม่สูงมากนักแต่อัตราการได้รับเงินเมื่อถูกรางวัลมากกว่า 60 เท่า จนถึง 500 เท่า จากปริมาณเงินที่แทงรายตัวเลข รายได้ที่มาจากการเล่นพนันหวยหรือการเล่นพนันใน

⁸ หวยใต้ดินเป็นการเล่นพนันที่ผิดกฎหมายในประเทศไทย เจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจในการจับกุมได้ตามกฎหมาย

ลักษณะอื่น ๆ เงินตราที่ได้จะถูกนำมาใช้จ่ายเป็นเงินการลงทุนเพื่อประกอบอาชีพหรือการประกอบการในธุรกิจของผู้ประกอบการรายย่อย ดังจะเห็นได้จากครอบครัวของผู้ประกอบการรายหนึ่งถูกรางวัลเลขท้ายสองตัวจากการเล่นหวยใต้ดินได้รับเงินมา 6,000 บาท เงินที่ได้รับถูกนำมาจัดการอย่างเป็นระบบในการดำเนินธุรกิจของครอบครัว เช่น แบ่งเงินออกเป็นสามส่วน ส่วนที่หนึ่งจะนำมาลงทุนในการประกอบอาชีพของตนเอง ส่วนที่สองจะถูกนำมาเก็บออมไว้เป็นเงินฉุกเฉินสำหรับครอบครัว และส่วนสุดท้ายจะนำไปซื้อข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็น ค่าใช้จ่ายของครอบครัว หรือการนำไปซื้อข้าวของฟุ่มเฟือย การกินข้าวนอกบ้าน ซึ่งการใช้เงินส่วนนี้จะถูกวิเคราะห์จากผู้เล่นมาแล้วในเบื้องต้นว่าส่วนใดจะถูกนำไปใช้กับค่าใช้จ่ายหรืออาจเก็บไว้เป็นเงินออม แต่อย่างไรก็ตามการจัดสรรเงินที่มาจากการเล่นอาจมีความยืดหยุ่นที่สูงกว่าเงินจากการประกอบธุรกิจอื่น ๆ เช่น การโยกย้ายเงินจากการลงทุนอาจแบ่งไปชำระค่าโทรศัพท์ หรือค่าเทอมให้กับบุตรหลานของตนเองได้

ถึงแม้ว่าผู้ชื่นชอบหรือผู้เล่นพนันหวยที่เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมก่อรูปขึ้นเป็นชุมชนที่มีจินตนาการร่วมกันโดยมีเป้าหมาย คือ การสร้างรายได้แบบฉับพลัน⁹ นักพนันหรือผู้เล่นพนันทุกคนรู้ว่าตนเองต่างเล่นอยู่ในเกมส์ที่ต้องมีผู้ชนะและผู้แพ้ หรือผู้ที่ได้กับผู้เสียเท่านั้น (Zero Sum Game) แต่ผู้นักพนันที่เข้ามาเล่นอยู่ในเกมส์นี้ต่างเชื่อว่าตนเองจะเป็นผู้ชนะด้วยชั้นเชิงจากการเล่นพนันในทุกรูปแบบที่ตนเองสามารถเล่นได้ จากชุมชนของผู้เล่นหวยได้ขยายขอบเขตการเล่นพนันไปสู่การพนันแบบอื่นอีกหลากหลายประเภทจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เช่น การเข้าไปร่วมเล่นไปกับสมาชิกของตลาดสด การเข้าไปเล่นตามบ่อนต่าง ๆ ตลอดจนการรวมตัวไปเล่นในบ่อนตามแนวชายแดนด้วยเป็นครั้งคราว ทักษะที่มีต่อการเล่นการพนันของผู้เล่นจะเห็นว่าเป็นการลงทุนหรือบางครั้งอาจถูกมองว่าไม่จำเป็นต้องใช้เงินลงทุน เช่น เล่นได้ตั้งแต่วินาทีแรกและมีสรุปผลตอนท้ายคือเล่นได้ เป็นระยะสั้น มีอัตราผลตอบแทนค่อนข้างสูง และใช้ความสามารถ ชั้นเชิง กลยุทธ์เพื่อเอาชนะฝ่ายตรงข้าม

ระดับของผลกระทบเชิงลบอาจมีลักษณะที่แตกต่างขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและความสามารถทางการเงินของแต่ละครอบครัว เช่น นาย ก เล่นพนันโดยคำนึงถึงสถานภาพทางการเงินของตนเองและครอบครัวอาจไม่ส่งผลกระทบเลยหรืออาจมีเพียงเล็กน้อย แต่ถ้าหากเล่นพนันจนเกินศักยภาพทางการเงินของครอบครัวที่จะหามาได้ อาจส่งผลกระทบอย่างรุนแรง เช่น ไม่มีเงินที่จะนำไปลงทุนในธุรกิจของตนเองที่เป็นอาชีพหลักได้จนต้องไปกู้หนี้ยืมสิน

⁹ รายได้แบบฉับพลัน คือ เงินตราที่มาจากการเล่นพนัน โดยผู้เล่นที่เป็นผู้ได้รับผลกำไรเห็นว่าเงินตราเหล่านี้เป็นเงินที่ได้มาโดยไม่ต้องลงทุนหรือได้มาฟรี ๆ โดยใช้ฝีมือ เช่น นาย ก เล่นไพ่ได้มา 500 บาท โดยไม่มีเงินลงทุนหรือต้นทุนทางการเงินแต่อย่างใด ถึงแม้ว่าบางครั้งอาจจะเสียบ้างในช่วงแรกแต่ก็จะได้กลับมาเมื่อเอื้อมมือ หรือหากเรียกตามภาษาของนักพนันคือเงินร้อน

หรือมีคนมาทวงหนี้จนไม่สามารถดำเนินการประกอบการของตนเองได้ ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาอื่นตามมาได้แก่ ครอบครัวแตกแยก ปัญหาสุขภาพ รวมไปถึงปัญหาทางด้านสังคมอื่น ๆ

3.3 รูปแบบการเล่นการพนันของกลุ่มแรงงาน

แรงงานในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมอาจมีวิถีชีวิตที่ค่อนข้างซ้ำซากและจำเจที่อยู่ภายใต้การควบคุมระบบการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรม เวลาส่วนใหญ่ทุ่มเทให้กับกระบวนการผลิตเพื่อแปรสภาพเป็นเงินตราเพียงน้อยนิด ขณะที่ต้นทุนค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพในสังคมเมืองที่มีอัตราค่อนข้างสูงสวนทางกับรายได้ที่พวกเขาได้รับในแต่ละเดือน และยังคงมีภาระรับผิดชอบครอบครัวที่อยู่เบื้องหลังหรือในต่างจังหวัดตามภูมิลำเนาของตนเอง

3.3.1 การเข้าสู่วงจรการเล่นพนันของกลุ่มแรงงาน¹⁰ เมื่อพิจารณาถึงการเข้าสู่วงจรพนัน กระทั่งกลายเป็นนักพนันของกลุ่มแรงงาน เกิดขึ้น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

(1) การถูกกลืนกลายเป็นผู้เล่นพนัน พัฒนาการจากผู้เล่นพนันของกลุ่มแรงงานเริ่มต้นจากชีวิตประจำวันของแรงงานที่ซ้ำซากและจำเจซึ่งจะต้องทำเรื่องเดิมทุกวันอย่างเป็นประจำ ปฏิสัมพันธ์อยู่กับผู้คนกลุ่มเดิม ๆ จากการเป็นผู้เล่นการพนันเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อหาความสนุกสนาน การสร้างความบันเทิง การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นเรื่องไร้สาระ ขบขัน หรือการสร้างความตื่นเต้นเพื่อไม่ให้ชีวิตน่าเบื่อจนเกินไป ขณะที่รายได้แต่ละเดือนของแรงงานอยู่ในอัตราค่อนข้างต่ำต้องพึ่งพายุอยู่กับรายได้จากการทำงานล่วงเวลาหรือการทำโอที (over time - OT) เพื่อเติมเต็มค่าใช้จ่าย ขดเขยส่วนที่ไม่เพียงพอหรือขาดเหลือไป ความจำเป็นของแรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องแสวงหารายได้พิเศษด้วยวิธีการหลากหลาย เช่น การขายสินค้าภายในโรงงาน หรือสถานประกอบการ การขายเบอร์ทอง การขายหอย การรวมตัวกันเล่นแชร์ หรือแม้กระทั่งธุรกิจเงินกู้ภายในโรงงาน ดังคำอธิบายของแรงงานว่า

“ รายได้ (รวมทั้งเงินเดือนและการทำล่วงเวลา : ผู้วิจัย) ไม่พอใช้หรอกในแต่ละเดือน ต้องหารายได้พิเศษกัน อย่างผมนี้ก็ซื้อม้าคัพเป็นโหล ๆ ถือเข้าไปแล้วก็ขายให้กับพนักงานคนอื่น บางคนไม่ยอมออกไปกินข้าว ลงไปกินข้าวในโรงอาหาร หรือหิวในช่วงของการทำงานปกติหรือทำโอที ก็จะมาซื้อที่ผม ๆ ซื้อมา 14 – 15 บาท ก็เอามาขาย 20 บาท วันหนึ่งก็ขายได้ห้าหกกล่องก็พอค่าข้าวมีหนึ่งได้อยู่...ในโรงงานมีขายทุกอย่างแหละ ขายเครื่องสำอาง เบอร์ทอง หอย วงแชร์ หรือปล่อยเงินกู้ หัวหน้าปล่อยลูกน้องดอกร้อยละ 10 เพื่อนหลายคนก็ทำกัน

¹⁰ ประเด็นของการเข้าสู่วงจรการเล่นพนันของกลุ่มแรงงานผู้วิจัยจะอธิบายเฉพาะการเข้าสู่ของการเป็นนักพนันภายใต้โครงสร้างของเมืองอุตสาหกรรมหรือนิคมอุตสาหกรรม เนื่องจากการบ่งเพาะหรือการเรียนรู้จากครอบครัวอาจมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มอาชีพอื่น

เงินเดือนอย่างเดียวไม่พอกินหรอก” (แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมยานยนต์, สัมภาษณ์, วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2564)

ชีวิตประจำวันของแรงงานอีกส่วนหนึ่งที่ยังคงวนเวียนอยู่กับการแสวงหารายได้พิเศษด้วยช่องทางที่หลากหลาย การพนันจึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่พวกเขาจะใช้เป็นแหล่งหารายได้ตั้งแต่เล็ก ๆ น้อย ๆ จนกระทั่งความคาดหวังถึงเงินรางวัลที่ใหญ่กว่า เช่น การเล่นไพ่ การเล่นสล็อตเกอร์เดมพ์ การแทงพนันกีฬาทั้งในระบบออนไลน์หรือแบบเผชิญหน้า (Face to Face) พฤติกรรมการเล่นพนันลักษณะนี้เป็นการแสวงหารายได้ระยะสั้น ที่ผู้เล่นหรือแรงงานมุ่งเป้าเพื่อสร้างผลตอบแทนเฉพาะหน้าเงินตราที่ได้จากการเล่นพนันจะถูกนำไปใช้จ่ายเพื่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังจะเห็นได้จาก นายออด (นามสมมุติ) เป็นพนักงานของโรงงานแห่งหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสินค้า ชื่นชอบการเล่นพนันหลากหลายชนิดแต่ด้วยข้อจำกัดของตารางเวลาในการทำงานทำให้ออดมีทางเลือกในการเล่นพนันได้ค่อนข้างน้อย การพนันในระบบออนไลน์จึงเป็นตัวเลือกหนึ่งที่ออดตัดสินใจเข้าไปเล่น แต่ละสัปดาห์อาจมีอัตราการเล่นอยู่เฉลี่ยสัปดาห์ละ 3,000 – 5,000 บาท แต่ครั้งที่ม่เงินจากการเล่นพนันเขาจะนำไปซื้อข้าวของเครื่องใช้ เช่น สบู่ยาสีฟัน เสื้อผ้า หรือแม้แต่การเลี้ยงสังสรรค์กับบรรดาเพื่อนร่วมงานหรือครอบครัว

ชีวิตประจำวันของพนักงานในโรงงานหรือแรงงานอุตสาหกรรมที่แรงงานหลายคนให้นิยามว่าระบบการจัดการทางการเงินหรือธุรกิจการเงินภายในโรงงานมีลักษณะเป็นสีเทา¹¹ จากลักษณะการประกาณานาชนิดของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อเป็นช่องทางในการแสวงหารายได้เพิ่มเติมชดเชยกับรายจ่ายที่อยู่ในอัตราที่สูง รูปแบบการประกอบธุรกิจของแรงงานจึงมีลักษณะที่จะพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อหาเงินตราเพิ่มขึ้นเพื่อมาชดเชยกับค่าครองชีพในชีวิตประจำวัน ดังในกรณีของ นางสาวกิง (นามสมมุติ) ได้รับนำเบอร์ทองที่อ้างอิงอยู่กับเลขรางวัลสองตัวในสลากกินแบ่งรัฐบาลมาขายให้กับเพื่อนพนักงานเสี่ยงโชคด้วยกัน รายได้ของกิงจะมาจากการแบ่งสัดส่วนในอัตราร้อยละ 10 เป็นต้น การปล่อยเงินกู้ในโรงงาน เช่น หัวหน้างานจะปล่อยเงินกู้ในอัตราร้อยละ 10 ต่อเดือนให้กับลูกน้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งจะมีการปล่อยเงินจำนวนไม่สูงมากอาจสูงสุดเป็นเงินจำนวน 10,000 บาทต่อราย การรับแทงหวยใต้ดิน เป็นต้น

ชีวิตทางเศรษฐกิจของแรงงานพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่สัมพันธ์อยู่กับรูปแบบการจัดการทางการเงินที่อยู่นอกระบบซึ่งถูกเรียกว่าเป็นธุรกิจสีเทาหรือเป็นดินแดนแบบ

¹¹ ธุรกิจสีเทาในโรงงานอุตสาหกรรมที่หมายถึงรูปแบบ ลักษณะทางการเงิน การประกอบกิจการของแรงงาน ที่อยู่นอกระบบ มิใช่รูปแบบธุรกิจขององค์กร หรือการดำเนินกิจการที่มีลักษณะเป็นที่ต้องห้ามทางกฎหมายแต่อย่างใด เช่น การขายหวย ตัวทอง สินค้าขายตรง วงแชร์ เป็นต้น

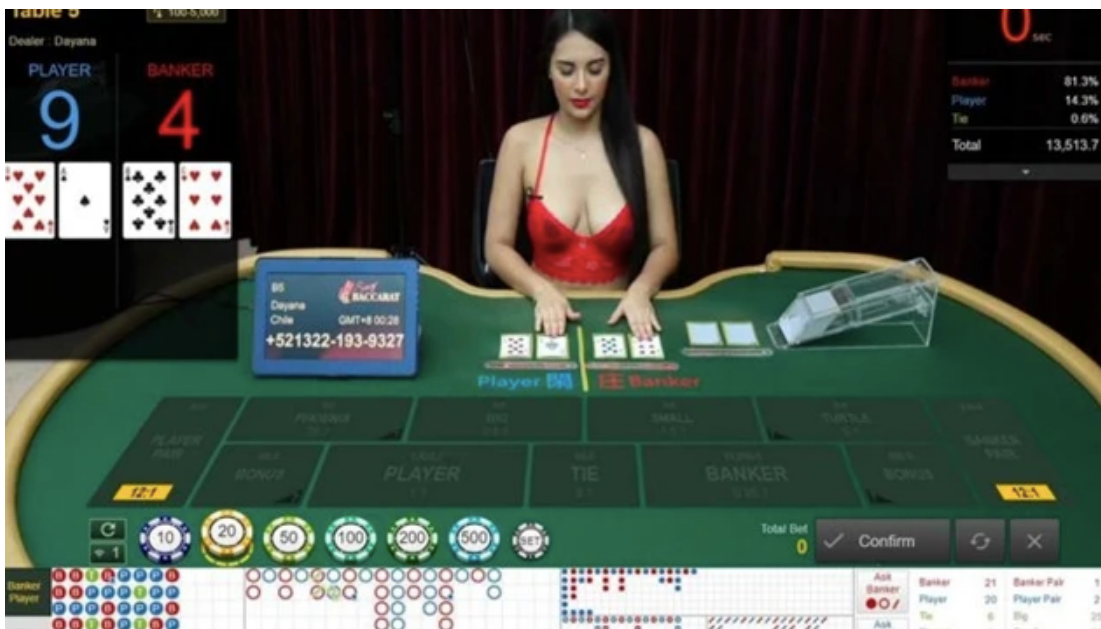
เทา ๆ เป็นประจำในทุก ๆ วัน ทำให้พวกเขาเริ่มมองที่มีต่อการเล่นพนันไม่ได้แตกต่างกับการดำเนินธุรกิจนอกระบบในลักษณะอื่น แต่มองเห็นว่าการเล่นพนันเป็นส่วนหนึ่งหรือช่องทางของการแสวงหารายได้ในชีวิตประจำวัน จึงไม่น่าเป็นที่แปลกใจมากนักที่ผู้คนจำนวนมากที่เข้ามาปฏิบัติงานอยู่ในแดนสนธยาหรือในโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้จึงก้าวเข้าไปสู่การเป็นนักพนันได้โดยแทบไม่รู้ตัว เนื่องจากการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจของพวกเขาสัมพันธ์อยู่กับลักษณะทางการเงินแบบนอกระบบอย่างแยกไม่ออก ซึ่งอาจมองว่าการเงินนอกระบบที่อยู่รายรอบต่างมีความเสี่ยงแทบทั้งสิ้นตั้งแต่การปล่อยเงินกู้ซึ่งมีโอกาสในการไม่ได้รับชำระเงินต้นและดอกเบี้ย การซื้อตัวทองที่มีความเสี่ยงเหมือนกับการซื้อหวย การเล่นแชร์ที่มีความเสี่ยงอยู่กับเจ้ามือและลูกแชร์ทั้งวง การขายของเงินผ่อนแบบขายตรงก็เสี่ยงอยู่กับการเรียกเก็บเงินไม่ได้ ปรากฏการณ์ที่อยู่รายรอบของพนักงานแรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้ จึงผนวกเอารูปแบบการเล่นพนันเข้ามาสู่ชีวิตประจำวันได้ไม่ยากซึ่งอาจถูกเรียกรวมได้ว่าเป็นพื้นที่สีเทา ดังคำบอกเล่าว่า

“ในโรงงานอุตสาหกรรมอะมันมีอะไรที่คนภายนอกไม่รู้เยอะแยะไปหมดนะ มันเป็นพื้นที่สีเทา...ทุกอย่างมันมีในนั้นทั้งตั้งวงแชร์ ขายหวย ขายของ ขายอะไรกันเต็มไปหมด เพราะทุกคนก็ต้องดิ้นรนหาเงินอะไรทำได้ก็ทำกันหมด บางทีพวกผู้ชายมันก็เล่นออนไลน์กัน (เล่นพนัน: ผู้วิจัย) เล่นออนไลน์มันไม่เสียนานนี้เล่นได้ตลอดเวลาถือว่าหารายได้” (นางสาวกิ้ง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2564)

การเข้าสู่วงจรการเล่นพนันของพนักงานแรงงานจึงมีลักษณะของการผสมกลมกลืนอยู่กับชีวิตทางเศรษฐกิจที่อยู่นอกระบบซึ่งถูกมองว่าเป็นการเผชิญหน้าอยู่กับความเสี่ยง ระบบการเงินทางด้านเศรษฐกิจในชีวิตประจำวันคือการจัดการบนพื้นฐานของความเสี่ยงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการเล่นพนันหรือการเดิมพัน

(2) การเข้าสู่วงจรการพนันภายใต้อิทธิพลความเป็นชาย การเล่นพนันออนไลน์อาจสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของพนักงานแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมค่อนข้างมาก ด้วยข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลาการทำงานทั้งในรูปแบบปกติและการทำงานล่วงเวลากว่า จะเลิกงานหรือการมีเวลาว่างอาจจะอ่อนเพลียนจนแทบไม่อยากจะทำอะไรและอาจจะใช้เวลาเหล่านั้นเพื่อพักผ่อน รูปแบบการเล่นพนันออนไลน์จึงเข้ามามีบทบาทและทำให้แรงงานสามารถเล่นการพนันได้ทุก ๆ ที่โดยไม่จำกัดในเรื่องของเวลา สามารถเล่นได้ในระยะเวลาพักเบรก พักกลางวัน หรือการเล่นเมื่อมีเวลาว่างเพียงเล็กน้อยราวสักห้านาทีหรือสิบนาที ถึงแม้ว่าการพนันออนไลน์จะเปิดโอกาสให้กับผู้เล่นทุกเพศและทุกช่วงวัย มีผู้เล่นจำนวนมากที่เข้าไปเล่นในระบบออนไลน์ทั้งเพศชายและเพศหญิงแต่โดยส่วนใหญ่ผู้เล่นจะเป็นเพศชายเป็นหลัก ดังจะเห็นได้จาก

โฆษณาที่ใช้ผู้หญิงเข้ามาเป็นจุดเน้นเพื่อสร้างแรงจูงใจ หรือจะใช้ผู้หญิงที่สวมใส่เฉพาะชุดชั้นใน เพื่อแจกไพ่บาคาร่า เป็นต้น

ภาพที่ 3 แสดงการเล่นบาคาร่าในระบบออนไลน์

ที่มา: <http://www.mgonline.com>

ภาพสะท้อนของการเป็นผู้นำ ความเข้มแข็งทางกายภาพของผู้ชายในนิคมอุตสาหกรรมที่อาจจำแนกประเภทชิ้นงานตามความเหมาะสมตามลักษณะทางเพศ เช่น งานขับรถส่งสินค้า การจัดการสินค้าบริเวณท่าเรือที่ต้องตากแดดตากลม งานช่างไฟฟ้า การควบคุมดูแลระบบงานต่าง ๆ ขณะที่ผู้หญิงบางส่วนจะปฏิบัติงานเกี่ยวกับด้านเอกสาร งานธุรการ หรืองานในสายการผลิตที่ต้องการความละเอียดและความประณีต ปรากฏการณ์เหล่านี้ได้สะท้อนถึงความ เป็นชายในลักษณะของการเป็นจักรกลสำคัญของระบบอุตสาหกรรม ฐานะของแรงงานหลักในระบบการผลิตทั้งในระบบการทำงานเวลาปกติและการทำงานล่วงเวลา การเป็นแรงงานหลักเพื่อหารายได้มาหล่อเลี้ยงครอบครัว และปรากฏการณ์เหล่านี้ถูกทำให้เชื่อว่าผู้ชายคือผู้นำที่มีหน้าที่รับผิดชอบภาระงาน การหารายได้ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความชอบธรรมในการเล่นการพนัน

นักพนันเหล่านี้จะใช้ช่องว่างเวลาว่างจากงานที่อาจมีเพียงเล็กน้อยเพื่อเข้าสู่ระบบเพื่อเข้าไปวางเงินเดิมพัน ประเภทของการพนันที่แรงงานจะเลือกเข้าไปเล่นจะสัมพันธ์อยู่กับการแข่งขันกีฬาบางชนิดที่เกิดขึ้นในต่างประเทศที่มักจะเกิดขึ้นตั้งแต่เวลาช่วงหัวค่ำไปจนกระทั่งข้ามคืน และการพนันที่สามารถเล่นออนไลน์ได้ทั้งวันโดยไม่มีปิดหรือเปิด 24 ชั่วโมง เช่น ไพ่บาคาร่า เป็นต้น เวลาที่ปราศจากการทำงานในช่วงกลางวันพนักงาน แรงงาน อาจตัดสินใจเลือก

เข้ามาเล่นบาคาราได้ เนื่องจากแต่ละตาหรือการเล่นแต่ละครั้งใช้เวลาเพียง 1 – 2 นาที และไม่ต้องการความต่อเนื่อง สามารถเข้าไปดูโดยไม่จำเป็นต้องวางเดิมพันก็ได้ แรงงานบางรายอาจใช้ระยะเวลาเพียง 5 – 10 นาที ซึ่งมีอัตราการได้และเสียอยู่ในระดับหลักสิบบาทไปจนกระทั่งหลายพันบาท ลักษณะพิเศษของการเดิมพันไพ่บาคารา คือ การรู้ผลแพ้ชนะแต่ละครั้งค่อนข้างรวดเร็ว ไม่ยืดเยื้อ ผู้เล่นมีโอกาสแก้มือได้อย่างรวดเร็ว นักพนันที่นิยมการเล่นได้เสียจะมีความชื่นชอบค่อนข้างมาก (ผู้จัดการออนไลน์ ,เข้าถึง <http://www.mgronline.com>,เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2564)

เวลาที่อยู่นอกเหนือจากการทำงานที่พนักงาน แรงงานรู้สึกเป็นอิสระ ปลดปล่อยพันธนาการของตนเองออกจากระบบชั่วคราว พนักงาน แรงงานที่ชื่นชอบการเล่นพนันจะสนใจเล่นการเดิมพันที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันกีฬาหรือการทายผลการแข่งขัน เช่น การแทงฟุตบอลต่างประเทศ การเดิมพันบาสเก็ตบอล เทนนิส สนุกเกอร์ เป็นต้น เนื่องจากการแข่งขันกีฬาจากต่างประเทศส่วนใหญ่จะเป็นเวลาตั้งแต่หัวค่ำไปจนถึงข้ามวันช่วงกลางคืนจากความแตกต่างของเวลา ซึ่งเป็นระยะเวลาเดียวกันกับแรงงานบางส่วนเลิกจากงานประจำตามปกติของทุก ๆ วัน

เวลาหัวค่ำโดยเฉพาะช่วงของวันหยุดสุดสัปดาห์หรือวันหยุดพิเศษที่ไม่ต้องไปทำงาน จากปรากฏการเดินทางออกมาจากที่พักอาศัย อพาร์ทเมนต์ ห้องเช่า ของตนเองนัดมาหมายมาร่วมเชียร์ทีมรักทีมโปรดที่ตนเองชื่นชอบร่วมกับครอบครัวหรือเพื่อนฝูงในที่ทำงาน การติดตามเชียร์ทีมเหล่านี้บรรดาเหล่านักพนันส่วนใหญ่จะวางเดิมพันควบคู่กันไปด้วยเพื่อสร้างความบันเทิง ความท้าทายสำหรับการเชียร์กีฬา หากได้เงินเดิมพันมากก็อาจหมายถึงการได้รับประทานอาหารค่ำของวันนั้นแทบไม่ต้องใช้เงินของตนเองเลย ดังคำบอกเล่าของแรงงานรายหนึ่งว่า

“อาทิตย์นี้พวกเราที่จะว่างสักวันนึงพอหลังเลิกงานเราก็จะชวนแฟน ชวนเพื่อนที่ทำงาน ชวนคนที่เรารู้จักคุยเคยเพื่อนบ้านห้องเช่าห้องแถวก็แล้วแต่ว่าใครจะว่างบ้าง มานั่งกินข้าวกินเหล้ากินเบียร์กัน เพราะวันทำงานพวกเราทำงานหนักกันมากบางวันไม่มีหยุดเลย...วันไหนมีบอลก็มานั่งดูแทงบอลนิด ๆ หน่อย ๆ เวลาเชียร์จะได้สนุกถ้าได้ก็เอามากินต่อ” (แรงงานในอุตสาหกรรมยานยนต์, สัมภาษณ์ ,วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2564)

การเล่นพนันในมุมมองของความเป็นชายในนิคมอุตสาหกรรมจึงเป็นการแสดงบทบาทนำของการเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือผู้นำของครัวเรือนในฐานะของผู้ที่มีความสามารถในการแสวงหารายได้พิเศษเพื่อมาใช้จ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวันควบคู่ไปกับการพักผ่อน ดังนั้นจึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจที่ได้สถานการณ์บนโต๊ะอาหารของมือเย็นที่มักจะมีแฟนสาว ภรรยาของบรรดานักพนันเข้ามาร่วมวงสังสรรค์ทั้งส่งเสียงเชียร์เพื่อลุ้นทีมที่สามิตตนเองวางเดิมพันไว้ แม้ว่าตนเองจะไม่เห็นด้วยกับการเล่นพนันก็ตาม

3.3.2 รูปแบบ ปฏิบัติการและเป้าหมายของการเล่นพนัน เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบการเล่นพนันของกลุ่มแรงงานในภาคอุตสาหกรรม สะท้อนให้เห็น 2 รูปแบบ คือ

(1) **การเล่นพนันฟุตบอล** สำหรับการเล่นพนันฟุตบอล นักพนัน ผู้เล่น จะมีการวางแผนการเดิมพันทายผลการแข่งขันกีฬาอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างโอกาสให้ตนเองเป็นผู้ชนะ และลดความเสี่ยงที่จะทำก่อให้เกิดความพ่ายแพ้ซึ่งจะนำไปสู่การสูญเสียรายได้ที่อาจเป็นเงินต้นทุนและเงินจากผลกำไร ผู้เล่นจะมีการวางแผนการวางเดิมพันการแข่งขันโดยเฉพาะคู่แรกซึ่งจะมีความสำคัญที่จะประเมินหรือการวางกลยุทธ์การเล่นในคู่ต่อ ๆ ไปของค่าคั้นนั้นได้ด้วย กระบวนการดังนี้

(ก) **การวางแผนเดิมพัน** แต่ละสัปดาห์จะมีการแข่งขันกีฬาต่างประเทศเป็นจำนวนมาก เช่น ฟุตบอล เทนนิส บาสเก็ตบอล เป็นต้น กีฬาอดนิยมนักพนันคือฟุตบอลต่างประเทศ จากการมีข้อมูลจำนวนมาก ความน่าเชื่อถือ ความเป็นมืออาชีพ ในรอบหนึ่งสัปดาห์จะมีการแข่งขันฟุตบอลไม่ต่ำกว่าห้าสิบคู่เมื่อพิจารณาเฉพาะการแข่งขันในลีกอดนิยมระดับโลก เช่น พรีเมียร์ลีกของอังกฤษ บุนเดสลีกาในเยอรมัน ลา ลีกาประเทศสเปน ลีกเอิงของประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น นักพนันต้องวางแผนเพื่อทำการคัดเลือกทีมฟุตบอลที่ตนเองคาดว่าจะวางเดิมพัน โดยเริ่มต้นจากทีมที่ตนเองชื่นชอบ การพิจารณาคู่แข่งคู่ต่อสู้ว่าเป็นทีมอะไร หรืออาจเริ่มจากสถิติการแข่งขันของทีมที่ดีหรือฟอร์มดี ร่วมกับรูปแบบ (form) การแข่งขันของคู่ต่อสู้ควบคู่กันไป เช่น ทีมแมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด เป็นทีมชอบของนักพนัน แต่รูปแบบ (form) การแข่งขันที่ผ่านมาอาจไม่ค่อยดีนัก ขณะที่คู่ต่อสู้หรือคู่แข่งอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าสภาพทีมโดยรวมตกเป็นฝ่ายรองแต่มีรูปแบบการเล่นที่ผ่านมาค่อนข้างดี ข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้จะถูกนำมาใช้ประกอบเพื่อการวางแผนการเดิมพัน นอกจากนี้อาจมีเงื่อนไขของแต่ละทีมเข้ามาประกอบด้วย เช่น ทีมลันแชมป์ ทีมหนิตกซ์ หรือทีมที่จะต้องลุ้นไปแข่งขันฟุตบอลในถ้วยรางวัลที่ใหญ่กว่าซึ่งเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้นักเตะหรือผู้เล่นจะมีความตั้งใจเป็นพิเศษกับการแข่งขัน เป็นต้น

(ข) **การค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับทีมที่จะวางเดิมพัน** ก่อนการจะตัดสินใจจะเล่นพนันหรือการถือเดิมพันอยู่ฝั่งต่อหรือเป็นรอง จากข้อมูลพื้นฐานผู้เล่นพนันจะเริ่มหาข้อมูลในเชิงลึกมากขึ้น ได้แก่ การดูสภาพความพร้อมของทีมเป้าหมายที่จะวางเดิมพันและทีมคู่แข่ง โดยพิจารณาจากความสมบูรณ์ของตัวผู้เล่นหลัก การวิเคราะห์ความพร้อมนี้จะเป็นประเด็นสำคัญระดับแรกที่ผู้เล่นจะตัดสินใจเนื่องจากเป็นปัจจัยหลักที่อาจส่งผลกระทบต่อผลการแข่งขันโดยตรง

การวิเคราะห์ตัวผู้เล่นฟุตบอลนักพนันจะมีการใช้ข้อมูลจากหลากหลายแหล่งทั้งในและต่างประเทศ เนื่องจากแหล่งข้อมูลอาจมีการให้ข้อมูลไม่สอดคล้องกัน เช่น แหล่งหนึ่งอาจให้ข่าวว่าผู้เล่นคนสำคัญของทีม A มีอาการบาดเจ็บไม่สามารถทำการแข่งขันได้ อีกแหล่งหนึ่งอาจให้ข้อมูลว่าผู้เล่นคนเดียวกันหายเจ็บกลับมาแล้วสามารถลงเล่นได้ เป็นต้น ดังนั้นนักพนัน

จำเป็นต้องมีข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อนำมาร่วมวิเคราะห์ และการวิพากษ์ข้อมูลจากแหล่งเหล่านั้น โดยนักพนันเชื่อว่าแหล่งข่าวต่าง ๆ อาจทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงหรือเชียร์ฝั่งเจ้ามือหรือการเป็นเจ้ามือเสียเอง ดังนั้นนักพนันจะทำการวิเคราะห์อย่างละเอียดและรอบด้าน รวมถึงการใช้ข้อมูลโดยตรงจากต่างประเทศซึ่งอาจมีความน่าเชื่อถือมากกว่า

การวิเคราะห์แรงจูงใจของแต่ละทีม เนื่องจากทีมแต่ละทีมอาจมีจุดเน้นที่แตกต่างกันทีมใหญ่หรือทีมเต็งอาจตั้งเป้าหมายไปที่การเป็นแชมป์ลีกระดับประเทศหรือระดับทวีป ทีมระดับกลางอาจตั้งเป้าหมายการเป็นแชมป์ฟุตบอลที่มีระดับรองลงมา เช่น ถ้วยเอฟเอคัพ ถ้วยลีกคัพ เป็นต้น เป้าหมายของแต่ละทีมอาจนำไปสู่การเตรียมทีมเพื่อส่งผู้เล่นลงแข่งขัน ซึ่งสะท้อนจุดเน้นหรือความตั้งใจของทีมและผู้จัดการ โดยทีมใหญ่หรือทีมเต็งที่ไม่ได้วางเป้าหมายถ้วยระดับรองลงมาอาจส่งผู้เล่นสำรองลงเพื่อพัฒนาประสบการณ์ เมื่อเจอคู่แข่งอยู่ในระดับต่ำกว่าแต่มีความตั้งใจและใช้ผู้เล่นที่เป็นตัวจริงทั้งหมด เป็นต้น หรือบางทีทีมอาจอยู่ในสถานการณ์ลุ้นแชมป์หรือทีมที่กำลังลุ้นเพื่อหนีจากการตกชั้นจากลีกสูงสุด ซึ่งผู้เล่นที่อยู่ในทีมเหล่านั้นจะมีความตั้งใจเป็นพิเศษ เป้าหมายเหล่านี้จะกำหนดการจัดตัวผู้เล่นในการแข่งขัน การวางแผนกลยุทธ์ และวิธีการเล่นของแต่ละทีมด้วย

(ค) การประเมินอัตราต่อรอง นักพนันจะมีความสามารถประเมินอัตราต่อรองได้ ด้วยตนเองจากประสบการณ์การวางเดิมพัน และจะคาดการณ์ราคาต่อรองไว้ล่วงหน้าเพื่อวางแผนการเล่นพนัน ราคาที่ถูกคาดการณ์จากผู้เล่นจะนำไปสู่การเปรียบเทียบกับข้อมูลข่าวสารที่ตนเองไปค้นหาได้แก่ หนังสือพิมพ์เกี่ยวกับกีฬา เว็บไซต์ข่าวกีฬาต่าง ๆ เว็บไซต์การพนันออนไลน์ เนื่องจากอัตราต่อรองการพนันประเภทกีฬาของประเทศไทยจะมี 2 ลักษณะ คือ การต่อรองเชิงฝีมือ ได้แก่ การต่อลูกหรือการมีแต้มต่อ และการต่อราคา ได้แก่ การกำหนดราคาแข่งกับราคาจ่าย เช่น ทีม A เป็นต่อทีม B ครึ่งลูก ราคา 5 - 4 หมายความว่า ก่อนการแข่งขันทีม B จะมีแต้มนำทีม A อยู่ 0.5 แต้ม เงื่อนไขเดียวที่นักพนันจะชนะคือทีม A จะต้องมีย่างน้อย 1 แต้ม/ลูก และถ้าผลการแข่งขันออกมาเสมอทีม B จะเป็นฝ่ายชนะในการเดิมพันครั้งนั้น ขณะที่ราคาฝ่ายต่อหรือทีม A คือ แหง 500 ถ้าชนะจะได้เงิน 400 บาท แต่ถ้าถ้อยฝั่งทีมรองอาจแหง 500 บาท ได้เงิน 450 บาท เป็นต้น

ลักษณะอัตราต่อรองราคาที่สามารถทำให้นักพนันในฐานะผู้เล่นที่ตกอยู่ในสถานะเสียเปรียบอยู่โดยตลอด ด้วยการวางเดิมแต่ละครั้งโดยส่วนใหญ่จะไม่ได้รับเงินจำนวนเท่ากับจำนวนที่เล่นและจะได้น้อยกว่าเสมอ เช่น การแหง 5 จ่าย 4, การแหง 10 จ่าย 9 หรือ การแหง 11 จ่าย 8 อัตราราคาต่อรองเหล่านี้ทำให้ผู้เล่นพนันต้องมีการคำนวณที่ละเอียดมากยิ่งขึ้น เพราะหากเกิดการผิดพลาดตกเป็นฝ่ายแพ้เพียงหนึ่งคู่ นักพนันจะต้องชนะ 2 คู่เพื่อให้ได้กำไรจากการเดิมพัน เช่น นักพนันตัดสินใจแทงฟุตบอล 2 คู่ ด้วยจำนวนเงิน 500 บาทต่อคู่ บนอัตราราคา

ต่อรอง 5 – 4 ผลการแข่งขันออกมามีลักษณะชนะ 1 คู่ และแพ้ 1 คู่ จะทำให้นักพนันจะขาดทุนบนอัตราต่อรองเป็นเงิน 100 บาท และถ้านักพนันอยากได้เงินจากการแทงต้องวางเดิมพันต่อในคู่ที่ 3 บนเงื่อนไขเดียวคือชัยชนะ ซึ่งถ้าหากวางเงินเดิมพัน 500 บาท และอัตราต่อรองเท่าเดิม ก็จะทำให้นักพนันมีกำไร 300 บาท แต่ถ้าตกเป็นฝ่ายแพ้ก็น่าจะต้องเสียเงินเพิ่มด้วยอัตราเพิ่มขึ้น ดังนั้นการกำหนดแผนการวางเดิมพันโดยเฉพาะคู่แรกจึงเป็นสิ่งที่นักพนันให้ความสำคัญ

(ง) การกำหนดแผนการเล่น นักพนันมักจะอธิบายว่า “การออกตัวดีมีชัยไปกว่าครึ่ง” หมายถึงการวางเดิมพันในคู่แรกหรือครั้งแรกของวันจะกำหนดวิธีการเล่นในคู่ถัด ๆ ไป การวางเดิมพันและมีชัยชนะในคู่แรกหรือครั้งแรกของวัน จะนำไปสู่การทบทวนกลยุทธ์การเล่นต่อไป เช่น หยุดการวางเดิมพันการแข่งขันของวันนั้นหรือสัปดาห์นั้นได้ หรือ การนำผลกำไรบางส่วนหรือทั้งหมดจากคู่แรกวางเดิมพันในการแข่งขันของคู่ต่อไป ซึ่งส่วนใหญ่ นักพนันจะมีการวางแผนเตรียมการวางเดิมพันไว้เสมอ ถ้าผลการแข่งขันเป็นไปตามที่นักพนันคาดการณ์ไว้เขาจะสร้างรายได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นอีกเท่าตัว และอาจมีการวางเดิมพันต่อในการแข่งขันต่อมาอีกก็ได้ แต่ถ้าผลการแข่งขันเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามนักพนันจะเสียเงินเดิมพันในจำนวนตามราคาต่อรอง เช่น แทง 500 จ่าย 500 และเมื่อตัดสินใจจะวางเดิมพันเพื่อแก้มือเพื่อเอาทุนคืนหรือ “ตามทุน” ตามคำเรียกของบรรดานักพนัน จะต้องวางเงินที่สูงกว่า 500 บาท เพื่อให้ได้เงินตามราคาต่อรอง การวางเดิมพันเพื่อทายผลการแข่งขันของนักพนันจึงตกอยู่เป็นฝ่ายเสียเปรียบอยู่เสมอ พฤติกรรมหนึ่งผู้เล่นพนันมักจะใช้ คือ หากคู่แรกตกเป็นฝ่ายแพ้เสียเงินเดิมพัน คู่ต่อมาจะใช้กลยุทธ์การเพิ่มเงินเดิมพันเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าจากครั้งแรกเท่าเอาทุนคืนและมีผลกำไร เช่น คู่แรกเสีย 500 บาท การเดิมพันคู่ที่สองจะขึ้นไปที 1,000 บาท และถ้าเสียอีกในคู่ที่ 2 คู่ที่สามต้องวางเดิมพันอย่างต่ำ 2,000 บาท และหากชนะก็ได้เงินจำนวน 1,600 บาท บนอัตราราคาต่อรอง 5 – 4 ซึ่งอาจจะเท่าทุนหรือมีกำไรเพียงเล็กน้อยเพียง 100 บาท แต่ถ้าตกเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ นักพนันจะเสียเงินทั้งสิ้น 3,500 บาท ดังนั้นกลยุทธ์ของนักพนันอาจให้ความสำคัญกับการวางเดิมพันการแข่งขันในทุก ๆ แต่จะเน้นเป็นพิเศษในการแข่งขันคู่แรก หรือการวางเดิมพันในครั้งแรกซึ่งจะนำไปสู่การวางกลยุทธ์การเดิมพันซึ่งจะทำให้พวกเขามีทางเลือกในการเดิมพันมากกว่า

ทั้งนี้การเดิมพันฟุตบอลเพื่อสร้างความบันเทิง ความตื่นเต้นอาจเป็นจุดตั้งต้นของการวางเดิมพันอย่างต่อเนื่องของค่าคั้นนั้น บรรยากาศของการเชียร์ถูกขยายไปพร้อมกับการแข่งขันฟุตบอลในคู่ถัดไป เหตุผลที่ถูกใช้อย่างต่อเนื่องสำหรับนักพนันที่อยู่ในสถานะของผู้แพ้ได้แก่การเอาคืนหรือการแก้ตัวในคู่ถัดไป ขณะฝ่ายผู้ชนะก็จะอธิบายว่าเป็นการแบ่งกำไรจากคู่แรกมาเล่นเดิมพัน หากเสียคู่นี้ก็ยังคงมีกำไรอยู่เล็กน้อยหรือเท่าทุนก็ยังไม่เสียหาย ลักษณะการเล่นพนันควบคู่กับการสร้างความตื่นเต้นไปกับการลุ้นผลการแข่งขันในทุกวินาที แรงงานจะใช้เวลาในการติดตามรับชมค่อนข้างมากอย่างน้อยตั้งแต่ 2 ชั่วโมง เป็นต้นไป บรรยากาศของการ

เชียร์ฟุตบอล การนั่งติ่มกิน การแลกเปลี่ยนพูดคุยเรื่องสัพเพเหระเท่าที่นึกถึงขึ้นมาได้ ทำให้เวลาของคำคั้นนั้นได้ผ่านไปอย่างรวดเร็ว

พฤติกรรมของผู้เล่นพนันฟุตบอลที่เข้ามาร่วมวงสังสรรค์หรือการเชียร์ทีมที่ชื่นชอบ กล่าวได้ว่าเป็นบรรยากาศที่สนับสนุนให้เกิดการเล่นพนันเดิมพันโดยปราศจากการห้ามปราม ภายใต้สถานการณ์ที่ผู้ร่วมวงสังสรรค์เป็นกลุ่มคนที่มีนิสัยใจคอเดียวกันกลับกลายเป็นการสนับสนุนให้เกิดการเดิมพันอยู่ตลอดทั้งคืน เช่น แหงเป็นเพื่อนกัน ลุ้นเป็นเพื่อนกันก่อน ได้แน่ ๆ เพราะถ้ามีงเสียก็เสียด้วย เป็นต้น อาจมีการห้ามปรามอยู่บ้างสำหรับบางคนที่บอกว่าได้แล้วก็ควรจะเลิก หรือเสียแค่นี้ก็พอ แต่คำห้ามเหล่านี้อาจเปรียบเสมือนบทเพลงหนึ่งที่ผู้เล่นฟังแล้วรู้สึกชอบแต่ก็ผ่านไป และมักจะถูกโต้แย้งกันด้วยเหตุผลของการเล่นแบบเดิม คินนั้นอาจมีการวางเดิมพันไปตั้งแต่คู่แรกจนกระทั่งฟุตบอลคู่สุดท้ายที่มีการแข่งขันของแต่ละวัน และนอกจากนี้การพนันในระบบออนไลน์ที่มีความหลากหลายและมีการแข่งขันประเภทอื่น ๆ เช่น บาสเก็ตบอล สนุกเกอร์ ผู้เล่นเหล่านี้อาจเข้าไปร่วมลงเงินเดิมพันเพิ่มเติมเพื่อทำนายผลการแข่งขัน

กลุ่มผู้เล่นที่ชื่นชอบการพนันประเภทการทายผลการกีฬา ซึ่งจะมีความสนุกที่ตนเองได้เข้าไปติดตามเชียร์หรือลุ้นผลการแข่งขันของทีมที่ตนเองรัก กีฬาที่ตนเองชอบแล้ว พวกเขาเชื่อว่าการเล่นพนันแบบทายผลเจ้ามือมีโอกาสโงงได้น้อยมาก ผู้เล่นสามารถติดตามการแข่งขันและผลการแข่งขันได้ทั้งหมดของกีฬาทุกชนิดที่มีการแข่งขันในวันนั้น การมีข้อมูลที่พวกเขาสามารถวิเคราะห์และตัดสินใจได้ ถึงแม้ว่าเจ้ามืออาจออกราคาที่สร้างความได้เปรียบให้กับตนเองแต่อย่างไรก็ตามขั้นสุดท้ายผู้เล่นจะต้องตัดสินใจด้วยตนเองเพื่อวางเดิมพันในครั้งนั้น ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่สามารถทำให้ผู้คนได้ติดตามชมการแข่งขันผ่านทางช่องทางออนไลน์ หรือการติดตามผลที่เปรียบเสมือนอยู่ในสถานการณ์จริง (Realtime) ถึงแม้จะไม่มีภาพถ่ายทอดสดแต่จะมีการรายงานผลในทุก ๆ นาทีตลอดระยะเวลาของการแข่งขัน โดยผู้วางเดิมพันจะติดตาม ลุ้นผลการแข่งขันจากช่องทางเหล่านี้เป็นหลักร่วมกับเพื่อนที่อยู่ในวงสังสรรค์ ทั้งที่เป็นกลุ่มเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยเองก็ตาม ดังคำอธิบายว่า (อู๊ด (นามสมมุติ) ,สัมภาษณ์ ,วันที่ 16 มกราคม 2564)

“ผมเลือกเล่นแทงบอลแทงบาสดีกว่าเพราะเจ้ามือมันโงงไม่ได้ ใครชนะเราเช็คได้หมด ข้อมูลก็มีให้อ่านเยอะแยะ บางอันมันไม่มีถ่ายทอดเราก็ดูผลที่มันอัปเดตทันทีที่ต่อนาทีตามเว็บพวกนี้ ยังไงมันโงงเราไม่ได้หรอก” (อู๊ด (นามสมมุติ) ,สัมภาษณ์ ,วันที่ 16 มกราคม 2564)

ดังนั้นแรงงานอุตสาหกรรมโดยเฉพาะผู้ชายที่นิยมชื่นชอบการเดิมพันทายผลการแข่งขัน อาจกลายเป็นกิจกรรมเพื่อเข้าร่วมสังคมอีกลักษณะหนึ่งในเมืองอุตสาหกรรม ได้แก่ การ

พักผ่อน การพูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสารจิตป่าเถื่อน การรวมตัวกันเชียร์ทีมรัก และการเดิมพันเพื่อแสวงหารายได้ โดยเชื่อว่าการวางเดิมพันเพื่อทายผลการแข่งขันกีฬาที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่าการพนันประเภทอื่น ๆ ในระบบออนไลน์

2. เกมการพนันของผู้เล่น เกมการพนันในระบบออนไลน์เป็นช่องทางหนึ่งที่แรงงานจะเลือกเข้ามาเล่น การพนันประเภทบาคาร่าซึ่งเป็นการพนันชนิดหนึ่งที่พวกเขาสามารถเล่นได้ในเวลาทำงาน การวางเดิมพันแต่ละครั้งที่จะลงอยู่ฝั่งเจ้ามือ (Banker) หรือ ผู้เล่น (Player) จะต้องเป็นการตัดสินใจด้วยตัวเองบางส่วน ภายในเกมการเล่นบาคาร่าระบบออนไลน์จะมีห้องย่อยหรือโต๊ะเล่นย่อย เพื่อให้ผู้เล่นสามารถเข้าไปเลือกเล่นได้ตามความสะดวกหรือความชื่นชอบ บางห้อง/โต๊ะบาคาร่าอาจมีผู้นำเล่นหรือขึ้นนำการเดิมพันในแต่ละเกมส์ ด้วยวิธีการคำนวณหรือการประเมินจากความน่าจะเป็น ผู้นำเล่นเหล่านี้จะอ้างว่ามีสูตรการเล่นเพื่อให้ได้เงินจากเว็บไซต์ การตัดสินใจการวางเดิมพันในแต่ละเกมส์ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างขณะนั้น เช่น ผู้นำเล่น สถิติการออกหรือฝ่ายชนะในหลายเกมส์ที่ผ่านมา ความมั่นใจในตัวเอง เป็นต้น ด้วยคุณลักษณะของการเดิมพันไพ่บาคาร่าที่มีความรวดเร็วตอบสนองความต้องการนักพนันที่เน้นผลได้เสีย และใช้เงินการเล่นเริ่มต้นเพียง 10 บาท ทำให้แรงงานบางส่วนที่ชื่นชอบการพนันจึงอาจใช้เวลาว่างเพียงน้อยนิดเข้าไปเดิมพันเพื่อหารายได้เพิ่มเติมเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปจนถึงการวางเดิมพันที่ได้เสียในจำนวนเงินที่มีมูลค่าสูงมากขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงเป้าหมายของการเล่นพนันของพนักงาน แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การใช้การพนันเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน ตารางเวลาการทำงานที่เข้มข้นและแรงงานต้องปฏิบัติตาม เพื่อทำการผลิตให้กับโรงงานเพื่อแลกกับเงินเดือนตามความเหมาะสม แต่ละวันพนักงาน แรงงานต้องทำงานอย่างหนักหน่วง เช่น การทำงานวันละ 8 ชั่วโมง โดยไม่นับเวลาพักกลางวัน การทำงานล่วงเวลาทั้งในรูปแบบสมัครใจและการร้องขอจากหน่วยงาน บางครั้งอาจมีการร้องขอให้พนักงาน แรงงาน เข้ามาทำงานในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ซึ่งจะทำให้วันหยุดที่พวกเขาควรจะได้พักผ่อนของช่วงปลายสัปดาห์ต้องหดหายไป และแทนที่ด้วยการทำงานที่ซ้ำซากจำเจ แรงงานที่สังกัดในโรงงานการผลิตที่มีลักษณะการทำงานเป็นกะ หรือการเข้ากะ อาจมีความเหน็ดเหนื่อยเมื่อล้ามากกว่าการทำงานตามปกติ (เวลา 8.00 น. – 17.00 น.) แต่แรงงานที่มีการสลับการเข้ากะกันทำงานและเมื่อถึงเวลาที่จะต้องเข้ากะช่วงกลางคืนซึ่งเป็นช่วงของการพักผ่อนของผู้คนโดยตามธรรมชาติ แต่พวกเขาเหล่านี้ต้องทำงานช่วงกลางคืนออกกะช่วงเช้าเพื่อกลับมาพักผ่อนหลับ บางรายอาจไม่คุ้นชินทำให้พักผ่อนได้ไม่เพียงพอก่อให้เกิดเป็นความเหนื่อยล้าสะสม วันหยุดสุดสัปดาห์ วันหยุดพิเศษหรือเวลาที่แรงงานพนักงานไม่ต้องใช้ร่างกายของตนเองทำการผลิตเพื่อตอบสนองต่อสังกัดของตนเอง

ทางเลือกหนึ่งของกิจกรรมการพักผ่อนคือการเล่นพินัน ซึ่งเป็นการเล่นเพื่อการผ่อนคลายจากการทำงานอย่างหนักหน่วงในช่วงของวันทำงาน แรงงานบางรายอาจใช้เวลาว่างของตนเองเข้าไปชุกอยู่ในโต๊ะสนุกเกอร์เพื่อทำประลองฝีมือความแม่นยำระหว่างคนรู้จักคุ้นเคย ซึ่งจะมีการเติมพินันกันทุกครั้งที่มีการเล่น ภายในสถานประกอบการที่เปิดให้เล่นสนุกเกอร์อาจมีการเปิดให้มีการเติมพินันฟุตบอลและกีฬาชนิดอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการให้บริการ รวมถึงการติดตั้งช่องทางการรับสัญญาณถ่ายทอดสดฟุตบอลจากต่างประเทศเข้ามาไว้บริการให้กับลูกค้า เป็นต้น หรือพนักงานบางส่วนอาจจับกลุ่มนัดแนะไปเล่นไพ่ ตีโก่ เล่นไฮโล รวมถึงการเล่นหวยทั้งบนดินและใต้ดินด้วย

ส่วนหนึ่งของการเล่นเกมสกีการพินันเป็นกิจกรรมทางสังคมที่อยู่นอกเหนือจากการทำงาน ดังจะเห็นได้จากการการแลกเปลี่ยนพูดคุยข่าวสารเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งที่พวกเขาสนใจ ความชื่นชอบส่วนตัวงานอดิเรก เป็นต้น การพูดคุยข่าวสาร ปรัชญาหรือของกลุ่มการเล่นไพ่ หรือวงการเล่นหวยล็อตเตอรี่ ที่อาจมีการนัดแนะจะไปทำกิจกรรมเพื่อสังคมในลักษณะต่าง ๆ ตามสถานการณ์ความต้องการในขณะนั้น เช่น การรวบรวมข้าวของเครื่องใช้ ของเล่นสำหรับเด็กเข้าร่วมการจัดกิจกรรมวันเด็กตามพื้นที่ต่างจังหวัด การร่วมมือรับบริจาคช่วยน้ำท่วม เป็นต้น นอกจากนี้การเล่นพินันบางส่วนยังเป็นการปลดปล่อยความเป็นอิสระของตนเอง พวกเขาสามารถแสดงตัวตนตามเจตจำนงความต้องการของพวกเขา ท่ามกลางการกดทับด้วยระบบการผลิตอุตสาหกรรม เช่น การแสดงความสามารถขึ้นเชิงทางการพินันเชิงทักษะ ได้แก่ การเล่นไพ่ สนุกเกอร์ เป็นต้น การแสดงออกของการลุ้นผลการแข่งขัน การเชียร์กีฬา เป็นการปลดปล่อยอารมณ์ความรู้สึก ตัวตนออกมากับคำสบถนานาชนิด การตะโกน การเชียร์ด้วยคำหยาบคาย หรือการแสดงอาการดีใจแบบสุดขีด การกระโดดโลดเต้นเหมือนเด็กน้อยที่ได้รับของขวัญชิ้นโปรด

อาการแสดงตั้งแต่แบบเบาบางจนกระทั่งแบบสุดขีดออกของผู้เล่นพินันกลุ่มนี้อาจสะท้อนถึง การเก็บกดอารมณ์ความรู้สึก ความไม่สมหวังจากการทำงาน ดังจะเห็นได้จากแรงงานกลุ่มหนึ่งได้อธิบายว่าการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมได้กำหนดเวลาการทำงานค่อนข้างตายตัว ไม่เปิดโอกาสให้พนักงานได้มีเวลาแสดงออกถึงความไร้สาระของชีวิต เนื่องจากเวลาการทำงานจะเป็นเวลาที่องค์กรเป็นเจ้าของของแรงงานต้องมอบชีวิตส่วนตัวแล้วเสียสละการทำงานให้กับอุตสาหกรรมในทุกวินาที การผลจากงาน การละเว้นการทำงานจะถูกจับตามองอย่างใกล้ชิดจากพนักงานด้วยตนเอง และหน่วยที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดูแลพนักงาน ประกอบกับสภาวะของการชักหน้าไม่ถึงหลัง หรือสถานการณ์ทางการเงินของบุคคล หากใช้ภาษาของแรงงานเพื่อให้เข้าใจง่ายคือเงินเดือนไม่พอใช้ บางครั้งอาจต้องกู้ยืมบ้างในบางครั้งบางคราว อาการดีใจแบบสุดโต่งพร้อมกับคำกล่าวนานาชนิดที่นึกขึ้นได้ในเวลานั้นในยามที่พวกเขาได้รับชัยชนะ เงินตราที่ได้มาอาจไม่มากพอที่จะทำให้พวกเขาสามารถก้าวข้ามขึ้นมาเป็นเศรษฐีได้เพียงข้ามคืน แต่อย่างน้อย

เงินตราที่ได้มาจะทำให้แรงงานมีรายได้อาจใช้เพิ่มเติมโดยไม่ต้องใช้เงินเดือนประจำของตนเองหรือการมีเงินเพื่อไปชำระเงินกู้ได้ระดับหนึ่ง ดังคำบอกเล่าว่า

“ โรงงานเขาไม่ให้ทำอะไรที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานหรือเกมที่ได้แค่คุยเล่นกันตามปกติ จะให้มากระโดดโลดเต้นอะไรไม่ได้ บางครั้งเราอยู่ในไลน์เวลาจะคุยกันยังไม่มีเลย...พอถึงเวลาของเรา (นอกเวลาการทำงาน พักผ่อน:ผู้วิจัย) เราก็เต็มที่แล้วถ้าได้บอลด้วยนะนี่แบบสุดๆเลย” (แรงงานในโรงงานยานยนต์, เสวนากลุ่ม, วันที่ 5 มีนาคม 2564)

การเล่นพนันของนักพนันที่มีเป้าหมายเพื่อการแสวงหาเงินตรา ซึ่งในกลุ่มนี้อาจมีการทับซ้อนกับกลุ่มผู้เล่นที่ใช้การพนันเป็นกิจกรรมทางสังคมและการพักผ่อนหรือการสร้างความบันเทิงอยู่บ้าง แต่นักพนันที่เน้นเรื่องของการสร้างรายได้จะมีความพยายามในการเล่นมากกว่ากลุ่มผู้เล่น มีการวางแผนการเล่นอย่างเป็นระบบ และจะเลือกเล่นการพนันหลากหลายชนิดที่เชื่อว่าพวกเขาสามารถจะทำเงินได้ บางครั้งอาจเล่นการพนันมากกว่าหนึ่งชนิดขึ้นไปได้ในระยะเวลาเดียวกัน เช่น การแทงบอลเต็งหรือการแทงบอลที่ต้องตัดสินจากผลการแข่งขันเพียงหนึ่งคู่ ร่วมกับการเล่นบาคาร่าออนไลน์ หรือการแทงเดิมพันในรูปแบบอื่น ๆ ก็ได้

3.3.3 ผลที่เกิดขึ้นจากการเล่นพนัน การเล่นการพนันได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของพนักงาน แรงงานในนิคมอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน โดยจำแนกผลกระทบออกไปตามกลุ่มผู้เล่น และกลุ่มนักพนัน เนื่องจากทั้งสองกลุ่มหากพิจารณาแบบผิวเผินอาจมีลักษณะร่วมกันในเชิงพฤติกรรมพื้นฐานของการเล่นพนันบางประการ แต่เมื่อวิเคราะห์เชิงลึกจะเห็นได้ว่านักพนันจะมีความพยายามและมีกลยุทธ์ในการเล่นที่สลับซับซ้อนมากกว่า ซึ่งพฤติกรรมนี้ได้นำมาสู่ผลกระทบที่มีลักษณะแตกต่างกัน

พฤติกรรมการเล่นพนันของกลุ่มผู้เล่นที่จะเน้นการสร้างความบันเทิง การผ่อนคลาย หรือเป็นการถักสานความสัมพันธ์ทางสังคมที่อยู่ภายนอกการควบคุมของโรงงานอุตสาหกรรม การเดิมพันการทายผลการแข่งขัน หรือการแข่งขันด้วยตนเอง การเล่นพนันประเภทอื่น ๆ เช่น ไพ่ ห่วย เป็นต้น ของแรงงานกลุ่มนี้จะมีการควบคุมการเงินได้ด้วยตนเองได้แก่ การจำกัดปริมาณเงินที่ตนเองสามารถสูญเสียให้กับการพนันได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อตนเองและครอบครัว

การควบคุมการเงินที่จะใช้ไปกับการพนันจะทำให้ผู้เล่นวิเคราะห์สถานภาพภายใน (ตนเอง) เบื้องต้นถึงระดับของเงินตราหรือเงินที่สามารถจะเสียไปกับการพนันได้ โดยผู้เล่นมักจะประเมินผลกระทบทั้งผลเชิงบวกคือได้เงินจากการเดิมพัน และการประเมินเชิงลบคือการเสียเงินตราไปกับการพนัน การคาดการณ์เหล่านี้ถูกประเมินไว้อย่างคร่าว ๆ แล้วทั้งสิ้น เช่น ถ้าได้เงินมาจะนำไปทำอะไรกินข้าวกับครอบครัวหรือเลี้ยงข้าวเพื่อนฝูง การนำเอาไปซื้อของใช้

พุ่มเฟื่อย หรือกรณีถ้าเสียเงินต้นทุนตามที่ตนเองได้ตั้งไว้ผู้เล่นกลุ่มนี้มักจะหยุดเล่นแทบจะทันที หรืออาจมีการขยับขยายขีดจำกัดของเงินตราออกไปบ้างแต่ก็จะมีปริมาณค่อนข้างน้อย หรืออาจมีการหยิบบีมเพื่อนฝูง (ปราศจากดอกเบี้ย) บ้างแต่จะอยู่ในวิสัยที่ตนเองสามารถรับผิดชอบได้ ดังคำอธิบายว่า

“ผมตั้งไว้หนึ่งพันว่าจะแทงบอลอาจจะแทงคู่เดียวหรือสักสองคู่สามคู่ก็ได้สนุก ๆ เสียก็เลิก ถ้าได้ก็เอาเงินมากินกัน...ส่วนใหญ่เวลาไปเล่น (การเล่น: ผู้วิจัย) ผมก็จะคิดเอาไว้แล้วว่า จะเสียเท่าไรหรือบางครั้งถ้าได้เราก็ต้องเลิกบางทีเล่นยาว ๆ แล้วเสีย อันนี้ไม่เกี่ยวกับไฟที่ไปเล่นกับเพื่อนนะเล่นไปก็หัวเราะกันไปมันจะเสียกันสักเท่าไร” (แรงงานในโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์, สัมภาษณ์, วันที่ 3 เมษายน 2564)

“เงินร้อน” หรือเงินที่ผู้เล่นพนันมักใช้อธิบายถึงรายได้ที่มาจากการพนันซึ่งจะต้องรีบใช้เพราะเป็นเงินที่ได้มาโดยไม่ต้องลงทุน แต่หากพิจารณาเพื่อขยายการใช้สอยเงินตราที่มาจากการพนันด้วยคำว่า “เงินร้อน” คือเป็นรูปแบบการจัดการทางการเงินที่มาจากการพนัน มีการจัดสรรปันส่วนทางการเงินมาแล้วอยู่ในระดับหนึ่ง “เงินร้อน” จะถูกนำไปใช้เพื่อจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวันเพื่อซื้อข้าวของเครื่องใช้ที่พุ่มเฟื่อยได้ เช่น การนำไปกินข้าวนอกบ้าน ดื่มเหล้า หรือซื้อของที่มีราคาสูงได้ เนื่องจากรายได้ที่เป็นเงินเดือนหรือรายได้ประจำอยู่ในอัตราระดับต่ำถึงกลาง แรงงาน พนักงานบางส่วนตกอยู่ในสถานะของการชักหน้าไม่ถึงหลัง หรือสภาพคอปรี่มน้ำ การจัดสรรเงินที่จะนำไปใช้กับการจับจ่ายใช้สอยซื้อข้าวของเครื่องใช้พุ่มเฟื่อยหรือสินค้าที่มีราคาแพง การนำเงินไปเลี้ยงฉลองร่วมกับเพื่อน ๆ และครอบครัวบ่อยครั้งอาจทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายที่จะเกิดขึ้นมาในแต่ละเดือน “เงินร้อน” หรือรายได้ที่ได้รับมาจากการเล่นพนันการวางเดิมพัน หากได้มาจำนวนมากอาจถูกจัดสรรใหม่เพื่อแบ่งเป็นเงินเก็บออมของครอบครัวเพิ่มเติม แต่หากได้มาจำนวนหนึ่งอาจถูกนำไปใช้เพื่อจับจ่ายใช้สอยสินค้า การบริโภคตามที่ใจปรารถนา และเงินส่วนนี้บางครั้งอาจถูกนำไปลงทุนต่อกับการเล่นพนันก็ได้

ผลกระทบของจะมีขอบเขตที่จำกัดผู้เล่นจะสามารถควบคุมผลกระทบด้านลบหรือกรณีที่ตนเองต้องสูญเสียเงินเดิมพันไม่ให้ออกห่างให้กว้างขึ้นได้ และกลุ่มนี้จะสามารถถอนตัวออกจากการเล่นพนันได้ง่ายกว่ากลุ่มนักพนัน

พฤติกรรมการเล่นของนักพนันถึงแม้ว่าจะมีการสร้างความบันเทิงความสนุกสนานมาเกี่ยวข้อง แต่เป้าหมายหลักคือความพยายามที่การสร้างรายได้จากการเล่นพนัน โดยมีการวางแผนการเดิมพันมาแล้วระดับหนึ่ง นักพนันจะเข้าสู่การวางเดิมพันหรือการเล่นพนันด้วยเป้าหมายหลักคือเงินตรา ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นทีมที่ตนเองชื่นชอบหรือเชียร์แต่ถ้าหากไม่มีความมั่นใจเขาอาจจะเดิมพันอยู่ฝั่งตรงข้ามหรือไม่วางเดิมพันก็เป็นได้

การวางแผนการเล่นพนันหรือการวางเดิมพันถึงแม้จะผ่านการวิเคราะห์มาโดยละเอียดและถ่วงถ่วงจากความคิดเห็นของนักพนันแล้ว แต่สถานการณ์การพนันเป็นสิ่งที่ไม่มีบุคคลใดสามารถคาดเดาได้อย่างแม่นยำ แผนการเล่นที่ถูกกำหนดไว้อาจประสบความสำเร็จเพียงเล็กน้อยหรือเกิดความล้มเหลวทั้งหมดก็เป็นได้ ความเป็นนักพนันที่อาจเหมือนนักสู้ผู้ไม่ยอมแพ้ โดยมีหลักความเชื่อเชิงตรรกศาสตร์ของเหรียญสองด้านว่าถ้าโยนเหรียญหนึ่งครั้งมีโอกาสที่จะออกหัวและก้อยได้เท่า ๆ กัน การพนันโดยเฉพาะการเดิมพันฟุตบอลที่มีทั้งแพ้และชนะ หากพวกเขาแพ้มาตลอดสามคู่ ๆ ที่สี่เขาอาจจะชนะก็ได้ คงไม่มีทางที่เขาจะเป็นฝ่ายแพ้โดยตลอด สถานการณ์ลักษณะนี้อาจอยู่นอกเหนือจากแผนที่ตนเองวางเอาไว้ ซึ่งอาจมีการประเมินเอาไว้แต่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นได้ ซึ่งนักพนันบางส่วนอาจเรียกว่า “ตามควาย” หมายถึงการตามหาเงินต้นทุนที่เสียไป

การวางแผนการเล่นภายใต้สถานการณ์ที่นักพนันไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นได้ คือ การสูญเสียเงินต้นทุนไปทั้งหมดหน้าตักหรือเท่าที่มีอยู่ และไม่สามารถที่จะหยุดเล่นการพนันได้เพราะต้องตามต้นทุนกลับมาให้ได้ทั้งหมดหรืออย่างน้อยก็ต้องเสียต้นทุนให้น้อยที่สุด “การตามควาย” หรือการเล่นพนันต่อเพื่อตามต้นทุนที่ตนเองได้เสียไป แต่จะเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์แบบใหม่ ได้แก่ นักพนันไม่มีเงินลงทุนเพิ่มเติมแล้ว บางรายอาจใช้วงเงินเครดิตที่ตนเองมีเพื่อวางเงินเดิมพันก่อน บางรายอาจกู้ยืมหรือหยิบยืมจากเจ้ามือ เจ้าของหรือเพื่อนฝูง บางครั้งอาจจะมีการจำหน่ายสิ่งของมีค่าที่ติดตัวแลกกับเงินเดิมพันก็ได้

ภายใต้สถานการณ์ใหม่ “การตามควาย” เกิดขึ้นเมื่อนักพนันสูญเสียเงินลงทุนทั้งหมดและอยากจะเอาคืนหรือแก้มี้อทันที อารมณ์ความรู้สึกของผู้สูญเสียเงินตรา ผู้กู้ยืมหนี้สิน ส่งผลต่อการตัดสินใจการวางเดิมพันค่อนข้างสูงหรือนักพนันส่วนใหญ่เรียกอาการนี้ว่า “หน้ามืด” นักพนันที่เสียต้นทุนไปส่วนมากมักจะมีความรู้สึกที่อยากจะถอนทุนคืนให้ครั้งเดียว คู่เดียว หรือเอาคืนให้ได้ภายในหนึ่งไม้ของการวางเดิมพัน เช่น ตามแผนที่วางไว้นักพนันคิดว่าตนเองจะเสียได้ประมาณ 5,000 บาทในการเดิมพันฟุตบอล 3 คู่ และสถานการณ์จริงทั้ง 3 คู่ที่นักพนันวางเดิมพันไว้ก็ตกเป็นฝ่ายพ่ายแพ้จึงทำให้เขาเสียเงินลงทุนทั้งหมด แต่ยังคงอยากเล่นเพื่อตามต้นทุนที่ได้เสียไปนักพนันจึงตัดสินใจเดิมพันเพียงคู่เดียวในอัตราเดิมพันที่ 5,000 บาท แต่สถานการณ์ที่แตกต่างไปนี้นักพนันอาจมีตัวเลือกการเล่นที่ไม่มากนักการแข่งขันฟุตบอลอาจมีจำนวนคู่ให้เลือกน้อยลง ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์เพื่อวางเดิมพันมีอย่างจำกัด อารมณ์ความรู้สึกที่อยากจะได้เงินคืนพลุ่งพล่าน ราคาอัตราต่อรองที่ต้องประเมินจุดคุ้มทุน และเวลาการตัดสินใจเพื่อวางเดิมพันค่อนข้างน้อย เนื่องจากการแข่งขันอาจมีระยะห่างกันเพียง 30 – 60 นาที ของแต่ละคู่ที่ลงแข่งขันกันในระยะเวลาที่แตกต่างกัน

เงื่อนไขของสถานการณ์ใหม่นี้เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นปัจจัยกระตุ้นให้นักพนันต้องตัดสินใจบนข้อมูลที่ค่อนข้างน้อย เวลาที่มีอยู่อย่างจำกัด และอัตราต่อรองที่นักพนันตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบอยู่เสมอ อารมณ์ความรู้สึกที่อยากจะได้เงินคืนมีความพลุ่งพล่านหรือหน้ามืด ซึ่งนักพนันที่ประสงค์จะวางเดิมพันเพื่อเอาคืนต้องตัดสินใจอยู่บนสถานการณ์เช่นนี้ โดยเป็นที่ชัดเจนว่าโอกาสที่จะออกผลแพ้หรือชนะอาจเป็นไปได้ว่าเท่า ๆ กันซึ่งจะเกิดในกรณีของเหรียญสองด้าน โดยปราศจากการถ่วงน้ำหนัก แต่ผลการแข่งขันชนะหรือแพ้ของฟุตบอลไม่อาจทำให้นักพนันต้องได้รับเงินเสมอไปตราบใดที่ชัยชนะหรือความพ่ายแพ้ยังไม่ถึงอัตราต่อรอง เช่น ทีม A เป็นต่อ ทีม B ในอัตรา 1.5 ลูก หรือลูกครึ่ง ผลการแข่งขันที่ออกมาทีม A ชนะ ทีม B จำนวน 1 – 0 ลูก แต่นักพนันที่วางเดิมพันทีม A ไว้ก็ต้องเสียเงินเดิมพันเนื่องจากอัตราต่อรองของทีมชนะที่ตนเองได้ถือวางไว้ไม่สามารถเอาชนะได้ราคา การตัดสินใจที่อยู่บนความเสี่ยงสูงขาดทั้งข้อมูล ถูกบีบเร่งของเวลา และเสียเปรียบในอัตราต่อรอง นักพนันแทบทั้งหมดต่างตกอยู่ในสถานการณ์เช่นนี้บ่อยครั้งหลายรายอาจยอมแพ้และจะกลับมาสู้ในครั้งต่อไป หลายรายอาจยืนสู้และวางเดิมพันไปจนหมดวัน

ผลกระทบของกลุ่มนักพนันจะมีความรุนแรงมากกว่ากลุ่มผู้เล่นที่เน้นความบันเทิงและการสร้างสานสัมพันธ์ทางสังคม กลุ่มนักพนันที่ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขสถานการณ์ใหม่ของการพนันหรืออาการหน้ามืดมีเป้าหมายใหม่คือการตามต้นทุนที่ตนเองเสียไปแล้วหรือ “ตามควาย” จะมีการพึ่งพาอาศัยเงินกู้ยืมจากระบบ การนำเงินเก็บออมของตนเองหรือครอบครัวออกมาใช้ การนำข้าวของเครื่องใช้ไปจำนำ หรือวิธีการอื่น ๆ เท่าที่ตนเองจะหาเงินมาได้ และหากการวางเดิมพันครั้งใดที่ตนเองตกเป็นฝ่ายชนะมีรายได้เพิ่มขึ้น จะนำเงินที่ได้มานำไปใช้จ่ายใช้สอยฟุ่มเฟือยหรือนำไปลงทุนกับการพนันต่อโดยเชื่อว่าการเดิมพันครั้งนี้จะโชคดีและจะได้รับเงินเหมือนกับครั้งที่ผ่านๆ มา พฤติกรรมของนักพนันเหล่านี้อาจเกิดขึ้นเป็นวงจรซ้ำ ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาของครอบครัวและสังคมตามมาได้

3.4 รูปแบบการเล่นการพนันของกลุ่มเยาวชน

กลุ่มเยาวชนเป็นผู้กระทำกรอีกช่วงชั้นหนึ่ง ที่มีรูปแบบการเล่นพนันซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากผู้เล่นในช่วงชั้นอื่น ๆ เนื่องจากการเล่นพนันของผู้กระทำกรกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นการเล่นพนันออนไลน์ตามประเภทการพนันที่พวกเขาชอบหรือมีความถนัด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.4.1 การเข้าสู่วงจรการเล่นพนันของกลุ่มเยาวชน เมื่อพิจารณาถึงการเข้าสู่วงจรพนัน กระทั่งกลายเป็นนักพนันของกลุ่มเยาวชน เกิดขึ้น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

(1) การเข้าสู่วงการเล่นพนันที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจ กล่าวได้ว่า การเข้าสู่วงการพนันของกลุ่มเยาวชนกลุ่มหนึ่ง เกิดขึ้นจากเจตจำนงเสรีและพลังของความปรารถนาของแต่ละบุคคล แม้เจตจำนงเสรีและพลังของความปรารถนาจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขเชิงโครงสร้างบางอย่าง แต่ผู้กระทำการเหล่านี้ก็ไม่ได้ถูกกำกับด้วยพลังของโครงสร้างเพียงมิติเดียว ตรงกันข้ามกลับมีปฏิบัติการหลากหลาย เพื่อให้โครงสร้างที่ดำรงอยู่ตอบสนองเป้าประสงค์ของตนเอง ทั้งนี้หากพิจารณาถึงเหตุผลหลักที่ถูกประกอบสร้างเพื่อเข้าสู่วงการการพนันของเยาวชนกลุ่มนี้พบว่า ไม่ใช่เหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ แต่เป็นการพนันเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน การได้ลุ้นได้เสี่ยงโชค การเล่นพนันเป็นงานอดิเรกยามว่าง ส่วนกระบวนการเล่น ผู้เล่นพนันส่วนใหญ่จะเตรียมตัวในการเล่นพนันเป็นอย่างดี ทั้งการวางแผน การแสวงหาข้อมูลประกอบการเล่น ทั้งนี้เมื่อเข้าสู่วงการการพนันแล้วไม่ว่าจะเล่นได้หรือเล่นเสีย ผู้เล่นพนันจะเพิ่มจำนวนเงินและความถี่ในการเล่นมากขึ้นเรื่อย ๆ ควบคู่กับพัฒนาการเล่นพนันให้เป็นระบบยิ่งขึ้น ตลอดจนจนถึงการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การใช้เครือข่ายเป็นฐานในการเล่นพนัน จนกระทั่งหลายคนตกอยู่ในวงจรพนัน ขณะที่บางรายพัฒนาตนเองจากผู้เล่นสู่ผู้ประกอบการรายย่อยในธุรกิจพนัน ด้วยเหตุนี้ภายหลังการเข้าสู่วงการพนันทั้งในฐานะผู้เล่นหรือผู้ประกอบการ จึงมีการประกอบสร้างชุดเหตุผลเพื่อเล่นพนันขึ้นอีกหนึ่งชุด โดยเป็นเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งการเล่นพนันเพื่อเสริมสร้างรายได้ หรือลดการพึ่งพารายได้จากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง (ธีรยุทธ นามสมมมุตติ , สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2564)

(2) การเข้าสู่วงการเล่นพนันที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลของเงื่อนไขเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะการได้รับอิทธิพลจากสิ่งเร้าและแรงกระตุ้นจากผู้ประกอบการธุรกิจพนัน ประกอบกับมีเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่เปิดโอกาสให้กลุ่มเยาวชนสามารถเข้าสู่วงการพนันได้โดยง่าย เช่นเดียวกับการดำรงอยู่ของเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่เป็นข้อจำกัด ซึ่งเปรียบเสมือนอุปสรรคต่อการป้องกัน ปรามปราม และแก้ไขปัญหาการพนัน ภายใต้ปฏิสัมพันธ์ของเงื่อนไขเชิงโครงสร้างเหล่านี้กลายเป็นปัจจัยดึง (Pull Factors) และปัจจัยผลัก (Push Factors) ให้เยาวชนกลุ่มหนึ่งที่มีความเปราะบางทางสังคมเข้าสู่วงการพนัน ทั้งนี้หากพิจารณาถึงการเข้าสู่วงการเล่นพนันด้วยวิธีนี้พบว่า มีจุดเริ่มต้นจากการเป็นผู้เล่นพนันแบบสมัครเล่น ในลักษณะลองผิดลองถูก ผ่านการทดลองเล่นพนันตามเว็บไซต์พนันที่สามารถค้นหาได้ในอินเทอร์เน็ต ด้วยจำนวนเงินไม่มากและเป็นการเล่นพนันตามความเชื่อและความรู้สึกของตนเอง ส่วนเหตุผลหลักที่ถูกประกอบสร้างเพื่อใช้เข้าสู่วงการการพนัน ประกอบด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะความต้องการเงินเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ปัญหาหนี้สิน เหตุผลในมิติสังคม ทั้งความต้องการพื้นที่ในการแสดงตัวตน

ตลอดจนถึงการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากเข้าสู่วงการพนัน ผู้กระทำการกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะกลุ่มที่เข้าสู่วงการพนันด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ มีแนวโน้มที่จะถอนตัวจากการเล่นพนัน เนื่องจากไม่ประสบความสำเร็จในการทำเงินเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและแก้ไขปัญหาหนี้สิน ตรงกันข้าม การเล่นพนันกลับซ้ำเติมปัญหาทางเศรษฐกิจที่พวกเขาเผชิญอยู่ ขณะที่ผู้กระทำการอีกกลุ่มหนึ่ง ไม่ว่าจะเล่นพนันได้หรือเสีย มีแนวโน้มจะเล่นพนันต่อไป ด้วยการเพิ่มความถี่และจำนวนเงินในการเล่นมากขึ้น ควบคู่กับพัฒนาการเล่นพนันให้เป็นระบบ การวางแผนการเล่นพนัน การสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มเพื่อน (ศักยภาพ นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 24 มีนาคม 2564) บางรายพัฒนาตนเองจากผู้เล่นสู่ผู้ประกอบการรายย่อยในธุรกิจพนัน (ทั้งการเป็นผู้ประกอบการแบบสมัครใจและการเป็นผู้ประกอบการเพราะถูกบังคับ) รายละเอียดในส่วนนี้จะขอกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป)

3.4.2 รูปแบบ ปฏิบัติการและเป้าหมายของการเล่นพนัน เมื่อพิจารณาถึงการเล่นพนันของกลุ่มเยาวชน พบว่า ส่วนใหญ่นิยมเล่นการพนันออนไลน์ สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะ การขยายตัวของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และประเภทการพนันที่วัยรุ่นนิยมเล่นปรับตัวจากระบบออฟไลน์สู่ระบบออนไลน์ โดยประเภทการพนันที่กลุ่มวัยรุ่นเล่นเป็นจำนวนมาก ประกอบด้วย

(1) **การเล่นพนันทายผลกีฬาออนไลน์** ปัจจุบันมีกีฬาหลายประเภท ที่เปิดให้นักพนันสามารถเล่นพนันได้แบบออนไลน์ ทั้งบาสเกตบอล ฟุตบอล มวย (ทั้งมวยไทยและมวยสากล) เซปักตะกร้อ แบดมินตัน บาสเกตบอล วอลเลย์บอล วายน้ำ รักบี้ กอล์ฟ ตลอดจนถึง กีฬาอีสปอร์ต (ESports) แต่กีฬาที่ได้รับความนิยมสูงสุดโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นชาย ก็คือ การพนันฟุตบอลออนไลน์

ฟุตบอลถือเป็นกีฬายอดนิยมของผู้คนทั่วโลก กล่าวได้ว่า ทุกครั้งที่มีการแข่งขันฟุตบอลนัดสำคัญ ๆ จะมีผู้สนใจรับชมเป็นจำนวนมาก ภายใต้อิทธิพลของสังคมไทย การแข่งขันฟุตบอลนัดสำคัญ โดยเฉพาะฟุตบอลโลก (FIFA World Cup) ฟุตบอลชิงแชมป์แห่งชาติยุโรป (European Football Championship) หรือฟุตบอลลี กสูงสุดของประเทศเยอรมนี (Bundesliga) ประเทศอังกฤษ (Premiere League) ประเทศสเปน (LaLiga Santander) ประเทศอิตาลี (Serie A) ล้วนแล้วแต่มีผู้สนใจรับชมเป็นจำนวนมาก ภายใต้อิทธิพลของสังคมไทย ช่วงต้นทศวรรษ 2550 เป็นต้นมา เปรียบเสมือนช่วงเวลาที่เกิดการขยายตัวของการแข่งขันฟุตบอลอาชีพในประเทศไทย หรือที่รู้จักในนาม ฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีก (Thai Premiere League) (วสันต์ ปัญญาแก้ว, 2559, หน้า 1 อ้างถึงในชัยณรงค์ เครือนวน, 2564, หน้า 49) ส่งผลให้ในช่วงปี 2552-2558 มีจำนวนผู้ชมการแข่งขันในสนามอัตราที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การขยายตัวของการแข่งขันฟุตบอลในประเทศและต่างประเทศ ความสนใจของผู้ชมการแข่งขันทั้งการรับชมในสนามแข่งขัน หรือรับชมผ่านการถ่ายทอดสดตามช่องทางต่าง ๆ รวมถึงกระแสฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีกที่กลับมาคึกคัก ส่งผลต่อการพฤติกรรมการเล่นพนันออนไลน์ของกลุ่มเยาวชน เนื่องจากการพนันฟุตบอลออนไลน์ เป็นประเภทการพนันที่ผู้เล่นสามารถเล่นได้ทุกวัน และสามารถเล่นได้ตลอดเวลา เพราะจะมีการแข่งขันฟุตบอล สับเปลี่ยนหมุนเวียน กันไปทั้งในประเทศและต่างประเทศหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันในระดับทีมชาติ หรือฟุตบอลลีกที่มีหลายระดับ เช่นเดียวกับช่วงเวลาการแข่งขันของแต่ละประเทศ หรือทวีปที่ไม่ตรงกัน ด้วยเหตุนี้จึงมีการแข่งขันฟุตบอลตลอด 24 ชั่วโมง ขณะเดียวกันบางครั้งการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ ผู้เล่นก็สามารถรับชมการแข่งขันพร้อมกับการเล่นพนันในลักษณะเรียลไทม์ (Realtime) ประกอบกับมีรูปแบบการเล่นพนันให้เลือกค่อนข้างหลากหลายตามความชอบหรือความถนัดของผู้เล่นพนันแต่ละคน (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2563; ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2563 อ้างถึงในชัยณรงค์ เครือนวน, 2564)

สำหรับรูปแบบการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ ของกลุ่มเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ปรากฏให้เห็นหลายรูปแบบ ผันแปรตามความเชื่อ ประสบการณ์ ข้อมูล ตลอดจนจนถึงความชื่นชอบของผู้เล่นแต่ละคน โดยภาพรวมสามารถสรุปรูปแบบการเล่นพนันซึ่งเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเยาวชน ได้ดังตารางที่

ตารางที่ 7 รูปแบบและลักษณะการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ของกลุ่มเยาวชน

รูปแบบ	ลักษณะการเล่นพนัน
เอาที่ไรท์ (Outright)	การทายผลผู้ที่จะได้แชมป์ในรายการนั้น ๆ (แต่ละลีกหรือทัวร์นาเมนต์) เช่น ผู้ได้แชมป์ในการแข่งขันฟุตบอลโลก (World Cup) ฟุตบอลชิงแชมป์แห่งชาติยุโรป (European Football Championship) พรีเมียร์ลีก (Premier League) ยูฟ่าแชมเปียนส์ลีก (UEFA Champions League)
มันนี่ไลน์ (Money Line)	การทายผลผู้ชนะในการแข่งขันแต่ละนัดหรือแต่ละครึ่งเวลาของการแข่งขัน

รูปแบบ	ลักษณะการเล่นพนัน
แฮนดิแคป (Handicap)	การทายผลแข่งขันแบบมีอัตราต่อรอง โดยเว็บไซต์พนันฟุตบอลจะกำหนดอัตราราคาต่อรอง เช่น หากเป็นทีมที่ต้องชนะเกินอัตราราคาต่อรองที่กำหนด หากวางเดิมพันทีมรองจะต้องแพ้ไม่เกินจำนวนอัตราราคาต่อรอง เป็นต้น
สูง/ต่ำ (Over Under: OU)	การทำนายผลรวมคะแนนที่เกิดขึ้นจากการแข่งขัน ว่าจำนวนประตูในเกมส์จะสูงกว่าหรือต่ำกว่าราคาต่อรอง จะมีทั้งการทายผลรวมคะแนนสูง/ต่ำครึ่งแรก (First Half Over Under) และการแทงบอลทายผลรวมคะแนนสูง/ต่ำแบบเต็มเวลา (Full Time Over Under)
คู่/คี่ (Odd/Even)	การทำนายจำนวนประตูที่เกิดขึ้นในการแข่งขันว่าจะจบลงด้วยเลขคี่ หรือเลขคู่ แบ่งเป็นคู่/คี่ของทีมเดียว คู่/คี่ของผลรวมประตูทั้งหมด หรือคู่/คี่ ครึ่งเวลา
มิกซ์ พาร์เลย์ (Mix Parlay)	หรือที่รู้จักทั่วไปว่าบอลชุดหรือบอลสเต็ป เป็นการเดิมพันการแข่งขันตั้งแต่ 3 คู่ขึ้นไป การเล่นพนันด้วยวิธีการนี้ ผู้เล่นจะได้รับค่าตอบแทนเป็นจำนวนมาก กรณีทายผลถูกต้องทั้งหมด (ทีมที่เล่นเดิมพันจะต้องชนะทุกทีม)
การเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์รูปแบบอื่น ๆ	อาทิ การทายผล ใบเหลืองหรือแดงใบแรก/สุดท้าย ลูกเตะมุมลูกแรก/สุดท้าย จำนวนลูกเตะมุม ประตูแรก/ประตูสุดท้าย ประตูแรก/ประตูสุดท้ายครึ่งแรก ฝ่ายใดเริ่มยิงลูกก่อน จำนวนใบเหลือง/ใบแดง จำนวนลูกล้ำหน้า การเปลี่ยนตัวผู้เล่นคนแรก/สุดท้าย ลูกโทษ ลูกฟรีคิกส์ จำนวนลูกทุ่ม ฯลฯ

เมื่อพิจารณาถึงช่องทางในการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ของกลุ่มเยาวชน ปรากฏให้เห็นใน 3 ช่องทางใหญ่ ๆ คือ (ชัยณรงค์ เครือนวน, 2564)

ก. การเล่นผ่านเอเยนต์ เป็นการเล่นพนันฟุตบอลผ่านผู้ประกอบการรายย่อย หรือที่เอเยนต์ การเล่นพนันรูปแบบนี้รับรู้ในวงการพนันฟุตบอลออนไลน์ว่าเป็น “ระบบเครดิต” เนื่องจากเอเยนต์จะให้เครดิต (วงเงินสำหรับการเล่นพนัน) และเปิดระบบการเล่นพนันแก่ผู้เล่นพนัน (ผู้เล่นพนันสามารถขอเพิ่มเครดิตเพื่อเล่นพนันจากเอเยนต์ได้) ทั้งนี้จะมีการการชำระบัญชีระหว่างเอเยนต์และผู้เล่นพนันทุก ๆ สัปดาห์

ข. การเล่นกับเว็บไซต์พนันฟุตบอลออนไลน์โดยตรง หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “ระบบเงินสด” ผู้เล่นสามารถเล่นพนันผ่านการสมัครสมาชิกของเว็บไซต์รับพนันออนไลน์ทั่วไป หลังจากนั้นจะต้องฝากเงินจำนวนหนึ่งเพื่อใช้เป็นทุนสำหรับเล่นพนัน กรณีเล่นได้เจ้าของเว็บไซต์พนันฟุตบอลจะโอนเงินเข้าบัญชีของผู้เล่นโดยตรง (สามารถถอนออกได้ทันที) กรณีเล่นเสียจะถูกหักเงินในระบบที่ผู้เล่นทำการฝากไว้กับเว็บไซต์

ค. การเล่นผ่านเอเยนต์ควบคู่กับเว็บไซต์พนันฟุตบอลออนไลน์ จุดเริ่มต้นของการเล่นพนันฟุตบอลในลักษณะนี้ ส่วนใหญ่เริ่มต้นจากการเล่นกับเว็บไซต์พนันฟุตบอลออนไลน์ และเสียพนัน เมื่อเสียพนันก็ต้องการถอนทุนคืน แต่ไม่มีเงินฝากเข้าระบบ เยาวชนกลุ่มหนึ่งจึงใช้วิธีการเข้าหาเอเยนต์ เพื่อขอเครดิต ภายใต้ความหวังว่าจะถอนทุนคืนจากการเล่นพนันผ่านเอเยนต์ และกลับไปเล่นกับเว็บไซต์พนันฟุตบอลออนไลน์อีกครั้ง

(2) การเล่นบาคาร่าออนไลน์ ถือเป็นการเล่นอีกประเภทหนึ่งที่มีความนิยมจากกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นการพนันที่มีลักษณะคล้ายกับการเล่นไพ่โป๊กเกอร์ แต่มีรูปแบบการเดิมพันจะมีลักษณะที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ การพนันประเภทนี้เปิดโอกาสให้ผู้เล่นสามารถเลือกวางเดิมพันทั้งฝั่งผู้เล่นเป็นผู้ชนะ (Player) เดิมพันฝั่งเจ้ามือเป็นผู้ชนะ (Banker) เดิมว่าแต้มของทั้งสองฝั่งจะเสมอกัน (Tie Game) เดิมพันว่าไพ่สองใบแรกของฝั่งผู้เล่นจะออกไพ่คู่ (Player Pair) การเดิมพันว่าไพ่สองใบแรกของฝั่งเจ้ามือจะออกไพ่คู่ (Banker Pair) การเดิมพันว่ามีฝั่งใดฝั่งหนึ่งหรือทั้งสองฝั่งมีการจั่วไพ่ใบที่ 3 (Big) และการเดิมพันว่าไม่มีฝั่งไหนจั่วไพ่ใบที่ 3 (Small)

ทั้งนี้บาคาร่าออนไลน์ ถือเป็นการเล่นอีกรูปแบบหนึ่งที่กลุ่มเยาวชน สามารถเข้าใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง ความโดดเด่นของการพนันออนไลน์ประเภทนี้ คือ ใช้เวลาเล่นค่อนข้างน้อยประมาณ 30 วินาที ผู้เล่นก็สามารถรู้ผลแพ้ชนะ ขณะเดียวกันจำนวนเงินขั้นต่ำที่จะใช้เล่นพนันก็เริ่มต้นเพียง 10 บาท นอกจากนี้วิธีการเล่นพนันก็ค่อนข้างง่าย หากเปรียบเทียบกับ

การพนันฟุตบอลออนไลน์ เช่นเดียวกับกฎกติกาในการเล่นที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน ไม่ต้องวางแผนการเล่นหรือวิเคราะห์เกมการเล่นมากนัก ส่วนระบบที่ใช้เล่นก็มีเพียงระบบเดียว คือ เล่นกับเว็บไซต์พนันออนไลน์โดยตรง โดยผู้เล่นจะต้องสมัครเป็นสมาชิกเว็บไซต์พนันออนไลน์ หลังจากนั้นต้องฝากเงินเข้าในระบบก่อนจึงจะสามารถเล่นพนันได้ (การฝากเงินแต่ละครั้งจะได้รับโบนัสจากเว็บไซต์) ซึ่งระบบการเล่นในลักษณะนี้ ถูกนิยามจากกลุ่มเยาวชนว่าจะไม่ก่อให้เกิด “หนี้สินล้นพ้นตัว” เหมือนการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ผ่านระบบเครดิต เพราะหากไม่มีเงินก็ไม่สามารถเล่นพนันประเภทนี้ได้ (ศุภชัย นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 8 มิถุนายน 2564)

(3) **เกมส์พนันออนไลน์** โดยเฉพาะยิงปลา ซึ่งเป็นเกมที่สร้างและจำลองสภาพแวดล้อมเสมือนมาจากภายในสระน้ำหรือแม่น้ำ ในเกมส์จะมีปลาหลากหลายขนาด ทั้งปลาตัวเล็ก ตัวใหญ่ และปลาขนาดพิเศษ การที่ผู้เล่นจะได้รับเงินรางวัลมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับชนิดของปืน กระสุน ลักษณะของปลาการเล่นพนันประเภทนี้ผู้เล่นจะต้องฝากเงินในระบบก่อน หลังจากนั้นผู้เล่นสามารถเลือกซื้อกระสุนเพื่อยิงปลาได้ตามความต้องการ โดยกระสุนจะมีราคาเริ่มต้นที่ 0.1 บาท (1 บาทเท่ากับ 10 Coins) ทั้งนี้ผู้เล่นเลือกเล่นพนันในห้องต่าง ๆ อาทิ Beginner Room เป็นห้องสำหรับผู้เล่นมือใหม่ มีอัตราเดิมพันตั้งแต่ 1-9 Coins ต่อกระสุน 1 นัด Superior Room เป็นห้องสำหรับผู้เล่นระดับกลาง มีอัตราเดิมพันตั้งแต่ 10-90 Coins ต่อกระสุน 1 นัด และ Emperor Room เป็นห้องสำหรับผู้เล่นมือโปร มีอัตราเดิมพันตั้งแต่ 100-1,000 Coins ต่อกระสุน 1 นัด

การพนันที่อยู่ในรูปของการเล่นเกม ถือเป็นการเล่นที่เปิดโอกาสให้ผู้เล่นพนันได้แสดงศักยภาพและความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ เนื่องจากผู้เล่นพนันจะต้องคิด วิเคราะห์ วางแผนรูปแบบการเล่น ตลอดจนถึงแก้ไขปัญหาเฉพาะด้วยตนเองทั้งหมด ขณะเดียวกันในช่วงที่เล่นเกมผู้เล่นก็มีความรู้สึกตื่นเต้น เสมือนหนึ่งเข้าไปอยู่ในโลกเสมือนจริงเหล่านั้น ดังนั้นการเล่นพนันที่ปรากฏในรูปของการเล่นเกมจึงถูกนิยามจากผู้เล่นที่เป็นเยาวชนกลุ่มหนึ่งว่า ให้ความรู้สึกในลักษณะของการเล่นเกมมากกว่าเล่นพนัน ขณะเดียวกันการเล่นพนันก็ช่วยสร้างความรู้สึกผ่อนคลาย สร้างสมาธิ และสามารถลืมเรื่องราวบางเรื่องได้ชั่วคราว ส่วนการเล่นได้เล่นเสียไม่ใช่จุดมุ่งหมายของการเล่นพนันรูปแบบนี้ เพราะหากต้องการเล่นพนันที่ต้องการผลตอบแทนในรูปของตัวเงิน อาจต้องเล่นการพนันแบบอื่น ๆ (นิติ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2564) เมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนการเล่น พบว่า ผู้เล่นจะต้องสมัครเป็นสมาชิกของเว็บไซต์ หลังจากนั้นต้องฝากเงินเข้าในระบบก่อนจึงจะสามารถเล่นพนันได้

(4) การเล่นเกมไฮ้ดิงออนไลน์ เป็นรูปแบบการเล่นพนันซึ่งเป็นที่นิยมอย่างมากในกลุ่มวัยรุ่นเพศหญิง โดยเฉพาะหวยรัฐบาลหรือ“หวยไทย” และ “หวยลาว” เหตุผลที่ถูกประกอบสร้างเพื่อเล่นการพนันประเภทนี้ คือ ความต้องการเสี่ยงโชค อัตราการจ่ายเงินหากถูกรางวัลสูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับเงินรางวัลจากหวยใต้ดินที่ซื้อกับเจ้ามือหวยใต้ดินโดยทั่วไป ประกอบกับเป็นการเล่นพนันที่เล่นง่ายที่สุด สะดวกสบาย มีความเป็นส่วนตัวสูง เก็บความลับได้ และสามารถเข้าใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง ส่วนรูปแบบการเล่นพนันประเภทนี้ มีลักษณะคล้ายกับการเล่นพนันออนไลน์รูปแบบอื่น ๆ คือ ผู้เล่นจะต้องสมัครสมาชิกและฝากเงินเข้าไปในระบบ หลังจากนั้นจะสามารถใส่ตัวเลขที่ต้องการทายผล รูปแบบการทายผล จำนวนเงิน

จากรูปแบบการเล่นพนันของกลุ่มเยาวชนข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า ไม่ว่าจะเล่นการพนันในรูปแบบไหน กลุ่มเยาวชนเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ประกอบสร้างชุดเหตุผล เพื่อทำให้เกิดความชอบธรรมหรือกำกับพฤติกรรมการเล่นพนัน และเมื่อเข้าสู่วงจรการพนันแล้ว โอกาสที่จะถอนตัวจากวงจรดังกล่าวเป็นไปได้ยาก ไม่ว่าผู้เล่นพนันเหล่านั้นจะเล่นได้หรือเสีย ต่างมีแนวโน้มเล่นพนันต่อไป กล่าวคือ (กิตติศักดิ์ นามสมมติ, 18 มิถุนายน 2564)

(ก) กรณีที่เล่นพนันได้ (เป็นส่วนใหญ่) เยาวชนเหล่านี้มีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนเงิน หรือเพิ่มความถี่ในการเล่น โดยนำเงินต้นและกำไรที่ได้ไปใช้เพื่อเล่นการพนันต่อ แต่รูปแบบและพฤติกรรมการเล่นพนันยังมีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ ใครเล่นพนันฟุตบอลก็มีแนวโน้มที่จะเล่นพนันฟุตบอล เช่นเดียวกับใครเล่นบาคาร่าก็จะเล่นต่อไป ไม่ผันตัวสู่การเล่นพนันรูปแบบอื่น ๆ ด้วยเหตุผลหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น ความถนัดหรือความชอบต่อประเภทการพนันเหล่านั้น หรือการเข้าสู่การพนันรูปแบบใหม่จะต้องเรียนรู้วิธีการเล่น ประกอบกับตนเองขาดความเชี่ยวชาญอาจทำให้ตนเองเสียเปรียบและเสียพนันในที่สุด

(ข) กรณีที่เล่นพนันเสีย (เป็นส่วนใหญ่) เยาวชนเหล่านี้มีแนวโน้มเล่นพนันต่อไป ส่วนลักษณะการเล่นยังคงมีลักษณะเฉพาะ คือ เล่นพนันในรูปแบบที่ตนเองเคยเล่นเป็นประจำ ไม่ทดลองเล่นพนันรูปแบบใหม่ อย่างไรก็ตาม เยาวชนเหล่านี้ได้ปรับวิธีการเล่นพนันให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเงินและช่วงชิงความได้เปรียบ อาทิ เยาวชนบางรายเลือกที่จะเพิ่มจำนวนเงินเล่นพนันมากขึ้น โดยหวังว่าหากเดิมพนันชนะครั้งใดครั้งหนึ่งจะสามารถถอนทุน หรือชดเชยเงินที่เสียไปได้จำนวนหนึ่ง เยาวชนบางรายเลือกสร้างความหลากหลายในการเล่น ดังกรณีที่เกิดขึ้นกับพนันฟุตบอลออนไลน์ ที่เยาวชนกลุ่มหนึ่งเสียพนันในระบบเงินสด (การเล่นพนันกับเว็บไซต์โดยตรง) ก็จะเข้ามาเล่นพนันผ่านระบบเครดิต (การเล่นพนันผ่านเอเยนต์)

ภายใต้ความหวังที่ว่าตนเองจะถอนทุนคืนได้จากระบบเครดิต และจะมีเงินทุนเพื่อเล่นในระบบเงินสดอีกครั้ง เป็นต้น

(ค) กรณีเสมอตัว คือ บางครั้งเล่นพนันได้บางครั้งเล่นเสียสลับสับเปลี่ยนกันไป ภายใต้บริบทเช่นนี้ เป็นผลให้กลุ่มเยาวชนยังคงเล่นพนันต่อไป เนื่องจากเงินทุนในการเล่นพนันเหลืออยู่เท่าเดิม โดยที่พวกเขายังมีความหวังว่าตนเองจะต้องได้กำไรจากการเล่นพนัน เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบการเล่นพนันของผู้กระทำการกลุ่มนี้ แม้ว่าภาพรวมจะไม่แตกต่างจากกลุ่มที่เล่นได้หรือเล่นเสีย กล่าวคือ ไม่กล้าเปลี่ยนการเล่นพนันสู่รูปแบบใหม่ แต่ก็มีเยาวชนบางกลุ่มเริ่มผันตัวเองเข้าสู่การเล่นพนันประเภทเกมออนไลน์ ด้วยเหตุผลที่ว่า การเล่นพนันที่หลากหลายเปรียบเสมือนช่องทางหนึ่งที่จะช่วยเล่นความเสี่ยง เพราะอาจเสียพนันในรูปแบบหนึ่งแต่เล่นพนันได้ในอีกรูปแบบหนึ่ง บางกรณีอาจเล่นพนันได้ทั้งการพนันที่เล่นอยู่เป็นประจำหรือการพนันที่เล่นเสริมเข้ามาอย่างเกมออนไลน์ประกอบกับการพนันประเภทเกมออนไลน์ไม่ได้มีความเสี่ยงสูง เป็นการเล่นพนันที่อาศัยทักษะความสามารถของผู้เล่นเป็นหลัก ดังนั้นการเล่นได้หรือเสียจึงขึ้นอยู่กับฝีมือของผู้เล่น

3.4.3 ผลที่เกิดขึ้นจากการเล่นพนัน เมื่อพิจารณาผลลัพธ์จากการเล่นพนันที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเยาวชน สะท้อนให้เห็นทั้งมิติเศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) การประสบปัญหาค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ผลกระทบในประเด็นนี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 มิติใหญ่ ๆ คือ

ก. เยาวชนกลุ่มหนึ่งต้องเผชิญสถานการณ์หมุนหนี้ บางรายหมุนหนี้โดยการนำค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ค่าเทอม ค่าหอพัก ที่ผู้ปกครองส่งให้มาจ่ายหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการเล่นพนัน เนื่องจากถูกกลุ่มเอเยนต์ข่มขู่ให้นำเงินมาชำระหนี้ ขณะที่บางรายเลือกที่จะทำงาน Part-time เพื่อหาเงินใช้หนี้ อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าผลกระทบกลุ่มที่เกิดขึ้นกับเยาวชนกลุ่มนี้ยังไม่ถึงขั้นวิกฤติ เพราะพวกเขามีศักยภาพจัดการกับปัญหาหนี้สินด้วยวิธีการหลายรูปแบบ อาทิ บางรายเลือกที่จะบอกความจริงกับผู้ปกครองเพื่อขอเงินมาชำระหนี้สินทั้งหมด บางรายทำงานเก็บเงินจนกระทั่งชำระหนี้สินได้ เป็นต้น ทั้งนี้ภายหลังการชำระหนี้สินทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการเล่นพนัน เยาวชนกลุ่มหนึ่ง ยังคงมีแนวโน้มเล่นพนันต่อไป แม้จะหยุดเล่นพนันเป็นการชั่วคราวหลังจากชำระหนี้สิน ซึ่งการกลับเข้าสู่วงจรพนันนั้นเกิดขึ้นจากปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างแรงกระตุ้นภายในจิตใจ โดยเฉพาะความอยากที่จะถอนทุนคืน และสิ่งเร้าจากภายนอกทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ตลอดจนถึงโปรโมชันการเล่นพนันรูปแบบต่าง ๆ ดังความรู้สึกของของเยาวชนคนหนึ่ง ที่ถ่ายทอดออกมาว่า

“...ผมจะไม่เล่นอยู่แล้ว แต่เอเยนต์ที่เป็นเพื่อนกันก็บอก เดียวให้เครดิตไปก่อน ลองเล่นดูอีกครั้งก็ได้ เอาเครดิตน้อย ๆ ไปก่อน เจอแบบนี้บ้างที่เราก็อดใจไม่ไหว ก็เอาเครดิตมาเล่นอีกครั้ง ทีนี้มันก็เล่นได้บ้างเสียบ้างสลับกันไป เอเยนต์ก็จะเพิ่มเครดิตให้เราอีก เราก็อยกถอนทุนที่เสียไปคืน แล้วทุกอย่างมันก็วนกลับมาเหมือนเดิม แต่ผมก็จะพยายามไม่ทำให้ประวัติศาสตร์มันซ้ำรอยแบบเดิมนะ เรามีประสบการณ์มาแล้ว...” (พงศกร นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 1 มิถุนายน 2564)

ข. เยาวชนกลุ่มหนึ่ง เผชิญปัญหาหนี้สินและตกอยู่ในวงจรหนี้ เนื่องจากไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้สินได้ทั้งหมด ขณะที่บางรายใช้วิธีการหมุนหนี้โดยโยกเงินจากส่วนอื่นมาชำระหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการพนัน หรือยืมเงินเพื่อนคนหนึ่งชำระหนี้พนัน และยืมเพื่อนอีกคนหนึ่งเพื่อคืนแก่เพื่อนคนแรกที่ยืมมาชำระหนี้พนัน หมุนเวียนสับเปลี่ยนอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งไม่มีศักยภาพในการชำระหนี้ ทั้งหนี้ที่เกิดขึ้นจากการเล่นพนัน (เนื่องจากเยาวชนเหล่านี้ยังคงเล่นพนันต่อไปในระหว่างที่เป็นหนี้สิน) และหนี้ที่เกิดขึ้นจากการกู้ยืมบุคคลอื่น เมื่อตกอยู่ในสถานะเช่นนี้ เยาวชนกลุ่มหนึ่งจะถูกเอเยนต์ชักชวนให้เป็นเครือข่ายของธุรกิจการพนัน โดยให้เยาวชนเหล่านี้หาผู้เล่นพนันรายใหม่ เพื่อแลกกับการ “เคลียร์” หนี้สินทั้งหมด ภายใต้งบเงื่อนไขว่า จะต้องหาผู้เล่นรายใหม่เพื่อเล่นพนันด้วยจำนวนเงินที่มากกว่าจำนวนเงินที่เยาวชนเหล่านั้นเป็นหนี้ เช่น เป็นหนี้ 10,000 บาท จะต้องหาผู้เล่นพนันรายใหม่ที่เล่นพนันด้วยจำนวนเงิน (ในรูปของเครดิต) อย่างน้อย 20,000 บาท หรือหาผู้เล่น 2 เล่นที่เล่นพนันคนละ 10,000 บาท (ผ่านระบบเครดิต) เป็นต้น กลวิธีของกลุ่มเอเยนต์ที่ขยายฐานการเล่นพนันผ่านลูกหนี้ เกิดขึ้นจากสมมุติฐานของผู้ประกอบธุรกิจพนันที่ว่า เกมพนันไม่ว่าจะเป็นรูปแบบไหนต่างออกแบบให้เจ้ามือหรือผู้ประกอบธุรกิจได้เปรียบผู้เล่นทุกช่องทาง เช่น หากผู้เล่นพนันเล่นได้เจ้ามือจะจ่ายไม่เต็มจำนวนเงินพนัน ตรงกันข้ามหากผู้เล่นเสียผู้เล่นจะต้องจ่ายเงินเต็มจำนวนแก่เจ้ามือ ดังนั้นผู้เล่นพนันยิ่งเพิ่มขึ้นมากเท่าไรเจ้ามือหรือผู้ประกอบการ ก็จะได้กำไรมากขึ้นเท่านั้น เป็นต้น ทั้งนี้ภายหลังชำระหนี้พนันหมด เยาวชนกลุ่มนี้ก็มีพฤติกรรมคล้ายกับกลุ่มแรก คือ กลับเข้าสู่วงจรการพนันอีกครั้ง

(2) ผลทางสังคมและวัฒนธรรม ผลจากจินตภาพลักษณะที่ว่า การเล่นพนันเปรียบเสมือน พื้นที่ประกอบสร้างตัวตนทางสังคม ซึ่งผู้เล่นพนันสามารถแสดงออกตามเจตจำนงโดยไม่ถูกกดทับ ปิดกั้น จากนิยามหรือชุดความเชื่อกระแสหลักที่มีต่อเด็กและเยาวชน เช่นเดียวกับจินตภาพที่ว่า สนามการพนันกลายเป็นพื้นที่ที่ทำให้คนกลุ่มหนึ่งได้รับการยอมรับนั้น

เป็นเพียงความจริงที่ถูกประกอบสร้างขึ้นในโลกของการเล่นพนัน (โลกเสมือนจริง) ซึ่งชุดความจริงเช่นนี้ย้อนแย้ง (Paradox) กับชุดความจริงในโลกชีวิตที่ผู้คนส่วนใหญ่เชื่อและยึดถือปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้ เมื่อกลุ่มเยาวชนออกมาใช้ชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริง ความสามารถหรือศักยภาพที่อยู่ในโลกเสมือนจริง จึงใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้น้อยมาก ตรงกันข้าม หากบุคคลรอบข้างหรือผู้คนในสังคมรับรู้่ว่า พวกเขาเล่นพนันหรือติดการพนัน ก็จะถูก “ตีตรา” จากสังคมทันที เนื่องจากการพนันหลายประเภทที่เยาวชนนิยมเล่น เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับบรรทัดฐาน ระบบจารีตระบบกฎหมายของไทย เมื่อเป็นเช่นนี้ ในโลกเสมือนจริงไม่ว่ากลุ่มเยาวชนจะมีทักษะ มีความรู้ความสามารถหรือมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อื่นอย่างไร ทักษะหรือภาวะผู้นำที่เกิดขึ้นกลับไม่ได้ได้รับการยอมรับในโลกแห่งความเป็นจริง ดังนั้นเมื่อไม่สามารถอยู่ในโลกของการพนันตลอดเวลา จินตภาพหรือภาพนิมิตที่เกิดขึ้นในโลกเสมือนจริง จึงเป็นเพียงจิตสำนึกจอมปลอม (False Consciousness) ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น เมื่อเยาวชนเหล่านี้ ออกมาจากโลกเสมือนจริง พวกเขาก็จะกลับเข้าสู่นิยาม ความคิด ความเชื่อ กระแสหลักที่ครอบงำ (Dominant) หรือครองอำนาจนำ (Hegemony) ในสังคมอีกครั้ง เป็นเหตุให้การเล่นพนัน จึงไม่อาจแทนที่ตัวตนที่พวกเขาถูกนิยามในโลกแห่งความเป็นจริงได้ ดังความรู้สึกที่ถูกถ่ายทอดเป็นคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...เมื่อผมเข้าไปอยู่ในวงการการพนัน ผมรู้สึกว่ามีความมั่นใจ กล้าคิด กล้าทำ หรือจะแสดงออกอย่างไรก็ได้ แต่เมื่อผมกลับมาใช้ชีวิตประจำวัน ความมั่นใจ กล้าคิดกล้าตัดสินใจ มันก็หายไปหมด คือ มันไม่เหมือนกัน ผมเองก็บอกไม่ถูกว่าทำไมถึงเป็นแบบนี้...” (ภาณุพงษ์ นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 1 มิถุนายน 2564)

หรือ

“...ยังไงคนส่วนใหญ่ในสังคมเขาก็ไม่ยอมรับหรอก คนที่เล่นพนันก็ถูกมองจากคนในสังคมอีกแบบแน่นอน ต่อให้ในวงการพนันเราเจ๋งหรือเก่งขนาดไหน แต่คนที่ไม่เล่นพนันเขาก็ไม่ยอมรับเราอยู่ดี อาจมองเราไม่ดีด้วยซ้ำไป...” (สิทธิโชค นามสมมุติ, สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2564)

กล่าวโดยสรุป การเล่นพนันของกลุ่มเยาวชน เกิดขึ้นภายใต้บริบทท่ามกลางการขยายตัวของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจพนันหลายประเภทปรับตัวเข้าสู่การให้บริการพนันแบบออนไลน์ บริบทเช่นนี้กลายเป็นเงื่อนไขให้พฤติกรรมการเล่นพนันของกลุ่ม

เยาวชนส่วนใหญ่ อยู่ในรูปการพนันออนไลน์ ในฐานะการพนันแห่งยุคสมัยของกลุ่มเยาวชน เนื่องจากการพนันออนไลน์ถูกพัฒนาและเฟื่องฟูในเวลาที่เทคโนโลยีสารสนเทศ มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของผู้กระทำการกลุ่มนี้ นอกจากนี้การพนันออนไลน์ ยังเป็นการเล่นพนันที่ตอบสนองความเป็นปัจเจกบุคคล โดยเฉพาะมีความเป็นส่วนตัวสูง ผู้เล่นพนันไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวตน ดังการเล่นพนันรูปแบบอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ จึงตอบสนองพฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มเยาวชนและวัยรุ่น ที่ชอบอยู่คนเดียว เก็บตัว โหยหา อยากรู้ อยากรองสิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ขณะเดียวกันพนันออนไลน์ ก็เปรียบเสมือนพื้นที่ทางสังคม ซึ่งเปิดโอกาสให้เยาวชนกลุ่มหนึ่งได้แสดงออกทางอารมณ์ เพื่อลดความขุ่นข้องหมองใจ รวมทั้งช่วยลดความตึงเครียดที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง เพราะโลกแห่งการพนันเต็มไปด้วย ความหวัง การลุ้นผลการแข่งขัน ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน แม้เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นชั่วคราวก็ตาม

4. ข้อเสนอแนะในการป้องกัน แก้ไขปัญหาการเล่นพนัน จังหวัดชลบุรี

สำหรับข้อเสนอแนะการป้องกัน แก้ไขปัญหาการเล่นพนัน คณะผู้วิจัยเห็นควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหายังโครงสร้าง ควบคู่กับการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำการที่เข้าสู่วงจรการพนัน เนื่องจากปัญหาและการขยายตัวของการเล่นพนันนั้นเกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไขเชิงโครงสร้างและปฏิบัติการทางสังคมของผู้กระทำการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาเชิงโครงสร้าง

การนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างของการเล่นการพนัน คณะผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นต้องแก้ไขพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ซึ่งประเด็นปัญหาทางด้านกฎหมายการพนันในสังคมได้มีการศึกษาของนักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายได้มีการอธิบายถึงความล้าสมัยของกฎหมาย ไม่มีความทันสมัยและไม่สามารถควบคุมการพนันที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ คณะผู้วิจัยจะอธิบายเพิ่มเติมในประเด็นของความคลุมเครือของการแบ่งประเภทและการนิยามการพนัน และความย้อนแย้งทางกฎหมายเพื่อชี้ให้เห็นอีกด้านหนึ่งว่ารัฐได้ออกระเบียบขึ้นมาเพื่อทำให้การพนันหลากหลายชนิดเป็นไปตามกฎหมายแต่ข้อจำกัด คือข้อกำหนด มาตรการต่าง ๆ ไม่สอดคล้องกับการเล่นพนันแต่ละชนิด จึงทำให้การพนันหลากหลายชนิดถูกขุกอยู่ในมุมมืดมุมหนึ่งที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย โดยการแก้ไขกฎหมายการพนันควรให้ความสำคัญกับ 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

4.1.1 การแก้ไขความคลุมเครือของการแบ่งประเภทและการนิยาม “การพนัน”

การพนันที่ถูกนิยามหรือการกำหนดประเภทการพนันที่มีความชัดเจน ซึ่งปรากฏให้เห็นอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรทางกฎหมาย ดังในการกำหนดและการแบ่งประเภทการเล่นพนันตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 และการแก้ไขเพิ่มเติม ตามมาตรา 4 ที่ได้มีการระบุไว้เป็น 2 ประเภท/บัญชี คือ การพนันบัญชี ก. ซึ่งเป็นการห้ามเล่นโดยเด็ดขาด แต่เมื่อรัฐบาลพิจารณาว่าสามารถอนุญาตให้เล่นได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดก็สามารถให้เล่นได้โดยออกกฤษฎีกา และการพนันบัญชี ข. สามารถเล่นพนันได้เฉพาะเมื่อได้รับใบอนุญาตหรือประกาศอนุญาตโดยกฎกระทรวงให้จัดขึ้นโดยไม่ต้องมีใบอนุญาต (ราชกิจจานุเบกษา, 2478, หน้า 1978/1)

ภายใต้พระราชบัญญัติการพนันฉบับนี้ ได้เปิดช่องทางให้สามารถจัดกิจกรรมการเล่นพนันได้ผ่านการอนุญาตจากรัฐและหน่วยงานรัฐใน 2 วิธี คือ หนึ่ง รัฐบาลประกาศให้เล่นได้โดยการออกกฤษฎีกา ดังในกรณีของบิลเลียดและสแน็กเกอร์ ที่ถูกประกาศโดยกฎกระทรวง พ.ศ. 2534 ที่อนุญาตให้สามารถเปิดให้เล่นได้ภายใต้การควบคุมทางกฎหมาย และการขอใบอนุญาต

จากหน่วยงานของรัฐ เช่น การตีไก่ สลากกินแบ่งรัฐบาล ด้วยลักษณะการจำแนกประเภทการพนันเพื่อการออกกฎหมาย ปี พ.ศ. 2478 อาจมีความคลุมเครือถึงการกำหนดเกณฑ์ประเภทของการพนัน ซึ่งปรากฏในตอนท้ายของกฎกระทรวง ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2508) ออกความในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 โดยเป็นการอธิบายเหตุผลของการประกาศใช้กฎกระทรวงเพื่อควบคุมเครื่องเล่นการพนันที่ใช้ไฟฟ้าจักรกล มีการอธิบายว่า

“มีประชาชนและเยาวชนพลัดเพลินฝึกฝไ้ในการพนัน ขาดความสนใจต่อการเล่าเรียนและอาชีพ เป็นการบั่นทอนความก้าวหน้าและทำลายเศรษฐกิจแห่งประเทศไทย และเป็นแหล่งสำหรับมั่วสุมผู้ประพฤติมิชอบ จึงสมควรออกกฎกระทรวงควบคุมเครื่องเล่นพนันดังกล่าว” (ราชกิจจานุเบกษา, 2504, หน้า 1244)

การจัดแบ่งประเภทการพนันที่อาจสร้างความคลุมเครือและอาจถูกตั้งคำถามถึงการกำหนดกฎเกณฑ์ที่การนำการพนันแต่ละชนิดเข้าสู่บัญชีของรัฐบาลที่อาจถูกมองว่า การเล่นพนันเป็นแหล่งมั่วสุมของประชาชน และเยาวชนซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาของการพัฒนาประเทศได้ในระยะยาว ส่งผลให้กิจกรรมการพนันจึงกลายเป็นแหล่งมั่วสุมของบรรดาเยาวชน นักเลง หรือผู้ที่มีประพฤติกกรรมอันตรายเป็นต้น

การนิยาม “การพนัน” ตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ยังมีได้มีการนิยามให้มีความชัดเจนว่าลักษณะใดคือการพนัน หากแต่มีการเขียนไว้ในมาตรา 5 คือ

“ผู้ใดจัดให้มีการเล่น ซึ่งตามปกติยอมพนันเอาเงินหรือสินทรัพย์อย่างอื่นแก่กัน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นจัดให้มีขึ้นเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์แห่งตน และผู้ใดเข้าเล่นอยู่ด้วยก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นพนันเอาเงินหรือสินทรัพย์อย่างอื่น” (ราชกิจจานุเบกษา, 2478, หน้า 1978/1)

เมื่อพิจารณาจากข้อกำหนดตามมาตรา 5 โดยอาจตีความได้ว่าเมื่อมีกิจกรรมหรือการเดิมพันเกิดขึ้นจะถือได้ว่าเป็นการพนัน ซึ่งไม่มีการกำหนดขอบเขตหรือปริมาณของเงินการวางเดิมพัน ตลอดจนสินทรัพย์อื่น ๆ และหากบุคคลใดเข้าอยู่ภายในกิจกรรมการเล่นด้วยอาจถูกตั้งข้อสงสัยได้ว่าเป็นผู้เล่นพนันที่มีความผิดตามกฎหมาย

ภายใต้ข้อกำหนดตามกฎหมายจึงไม่มีพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้การเล่นการพนันในฐานะของกิจกรรมสันทนาการ การใช้เวลาว่างและการผ่อนคลาย เพราะทุกครั้งที่มีการเดิมพัน การเล่นพนันเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นเงินหรือสินทรัพย์ในปริมาณน้อยระดับใดก็จะเป็นเรื่องที่ฝ่าฝืนและมี

บทลงโทษทางกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ ดังภาพข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์หรือสื่อหลากหลายชนิด ซึ่งปรากฏให้เห็นอยู่อย่างเนือง ๆ ถึงการจับกุมการเล่นไพ่ของกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้เล่นภายในชุมชนที่มีเงินเดิมพันหรือของกลางเพียงเล็กน้อย

การบังคับใช้กฎหมายกับผู้เล่นการพนันภายใต้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ตามมาตรา 5 และ มาตรา 6 จะกำหนดผู้จัดให้เล่น ผู้เข้าเล่น รวมถึงผู้ที่ไม่ได้วางเดิมพันหรือร่วมเล่นพนันแต่อยู่ในวงการเล่นพนันที่มีลักษณะของการละเมิดกฎหมาย หรือไม่มีใบอนุญาตก็จะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเล่น โดยยกเว้นผู้ดูหรือสังเกตการณ์การเล่นพนันในงานรื่นเริงสาธารณะ หรือในงานนักขัตฤกษ์ หรือในที่สาธารณะ เป็นผู้ต้องสงสัยว่ามีความผิดต่อการเล่นการพนัน ถึงแม้ว่าผู้คนเหล่านั้นอาจมิได้ยุ่งเกี่ยวการพนันโดยตรง หากแต่เข้าไปติดตาม ศึกษา หาข้อมูลต่าง ๆ ก็จะถูกตั้งข้อสงสัยไว้ก่อนว่าเป็นผู้เล่นพนัน หรือมีส่วนที่เกี่ยวข้อง

ความคลุมเครือการแบ่งบัญชีการพนันที่กำหนดโดยอาจให้เหตุผลถึงการเป็นแหล่งมั่วสุมของบรรดาผู้ประพฤติไม่ดี นักเลง และเป็นแหล่งมั่วสุมของเยาวชน ซึ่งรัฐบาลในขณะนั้นอาจยังมิได้พิจารณาถึงระดับผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบของการพนันแต่ละชนิดโดยละเอียด จึงพยายามควบคุมการพนันด้วยการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ตามข้อกฎหมาย และรัฐบาลก็ได้ปิดกั้นการเล่นการพนันเสียทีเดียว ซึ่งหากจะเล่นได้โดยรัฐบาลจะประกาศหรือการดำเนินขอใบอนุญาต ซึ่งจะต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 และการอธิบายพฤติกรรมการพนันของบุคคลตามมาตรา 5 ที่พยายามตีขลุมว่าการเดิมพันทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับเงินหรือทรัพย์สินเป็นการเล่นพนัน ซึ่งจะเป็นการมองการพนันแบบตายตัว และไม่มีหลากหลาย

การนิยามการพนันที่ควรให้ความชัดเจนถึงการจำแนกกระหว่างการเล่นพนันที่มีเป้าหมายถึงทรัพย์สิน เงินตรา กับการเล่นแบบสันตนาการ เล่นเพื่อเป็นกิจกรรมยามว่าง เพื่อป้องกันการจับกุมดำเนินคดีความตามกฎหมายแบบผิดฝาผิดตัว โดยอาจมีการกำหนดเกณฑ์การเล่น เช่น วงเงินรวมภายในวง เป็นต้น

4.1.2 แกไขความย้อนแย้งของกฎหมายการพนัน การตราพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ได้ถูกนำมาใช้เพื่อให้ควบคุมเล่นการพนันในสังคมไทยโดยมองว่าการพนันเป็นแหล่งมั่วสุม ประเด็นหลักของการบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 คือ การควบคุมพื้นที่/สถานที่การเล่นพนันเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการใช้เป็นที่ซ่องสุมของกลุ่มอันธพาล ผู้ประพฤติผิดตามกฎหมาย และกลุ่มเด็ก เยาวชน โดยพระราชบัญญัติการพนันนี้ยังเอื้ออำนวยให้เกิดโครงสร้างของการจัดการการเล่นพนันขึ้น ได้แก่ การพนันที่ถูกจัดขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ

หรือ รัฐเปรียบเสมือนเป็นเจ้าของใหญ่ เช่น การออกสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจหน้าที่กำกับโดยทั่วไปเกี่ยวกับสลากกินแบ่งรัฐบาล และการพนันที่จะต้องอนุญาตการเล่นจากรัฐซึ่งนำไปสู่การเกิดขึ้นของผู้ประกอบการการพนันรายย่อย

ข้อกำหนดตามมาตรา 4 ในพระราชบัญญัติการพนัน ที่กำหนดให้การเล่นที่ถูกระบุไว้ในบัญชี ข. หรือการเล่นที่มีลักษณะคล้ายกัน จะจัดขึ้นให้มีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่รัฐที่มีอำนาจที่สามารถออกใบอนุญาตได้ หรือการประกาศตามกฎหมายกระทรวง ดังข้อความว่า

“การเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ข. ท้าพระราชบัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมไว้ จะจัดขึ้นให้มีขึ้นเพื่อเป็นทางนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ผู้จัดโดยทางตรงหรือทางอ้อมได้ต่อเมื่อรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเห็นสมควรและออกใบอนุญาตให้ หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นโดยไม่ต้องมีใบอนุญาตในการเล่นอันระบุไว้ในวรรค 2 ข้างต้นนั้นจะพนันกันได้เฉพาะเมื่อได้มีใบอนุญาตให้จัดขึ้น หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต” (ราชกิจจานุเบกษา, 2478, หน้า 1978/1)

การพนันที่รัฐอนุญาตให้สามารถจัดการให้เล่นแต่ผู้จัดให้เล่นจะต้องดำเนินการเพื่อใบอนุญาตจากหน่วยงานรัฐที่มีอำนาจออกใบอนุญาตให้ได้ก่อน โดยมีกำหนดลำดับขั้นขึ้นไปตามแต่ละประเภทการพนัน เช่น ผู้อำนวยการสำนักงานการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง สำหรับพื้นที่กรุงเทพมหานคร หรือนายอำเภอท้องที่หรือปลัดอำเภอ มีอำนาจในการออกใบอนุญาตการพนัน ประเภทแข่งม้าหรือแข่งสัตว์อื่น ๆ ไพ่นกกระจอก ไฟต่อแต้ม และไฟต่าง ๆ เว้นแต่ไฟโป๊กเกอร์ ไฟเผา หรือการพนันบางประเภทให้ออกใบอนุญาตได้เมื่ออธิบดีกรมการปกครองสั่งอนุมัติแล้ว ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพฯ จะออกใบอนุญาตได้เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้สั่งอนุมัติแล้ว เช่น บิลเลียด ไฟโป๊กเกอร์ ไฟเผา และการจัดให้มีการแถมพหุหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชค ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพ เป็นต้น และการพนันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้สั่งอนุมัติแล้ว เช่น สลากกินแบ่ง บิงโก เป็นต้น (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอนที่ 114, 2548)

ข้อกำหนดระยะเวลาอนุญาตให้มีการเล่นจะมีลักษณะแบบการให้จัดขึ้นได้แบบวันต่อวัน หรือการกำหนดอายุใบอนุญาตในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพโดยนับตั้งแต่วันที่

เจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาตจนกระทั่งวันที่เจ้าพนักงานเห็นตามสมควร แต่จะต้องอยู่ในระยะเวลา ตั้งแต่ 7.00 น. – 24.00 น. โดยผู้ประสงค์ที่จะจัดการเล่นพนันจะต้องเสียค่าธรรมเนียมใบอนุญาต ตามข้อกำหนด เช่น การแข่งขันให้สัตว์ต่อสู้กันหรือแข่งขันกันจะต้องเสียค่าธรรมเนียมเป็นรายวัน หรือชำระค่าธรรมเนียมเป็นรายเที่ยว หรือการขอใบอนุญาตเล่นไพ่ก็จะเสียเป็นจำนวนต่อวงไพ่ต่อวัน ดังจะเห็นได้จากค่าธรรมเนียมการขอเล่นไพ่โป๊กเกอร์ ไพ่เพ เวทหนึ่งวันละ 1,000 บาท ถึงแม้ว่าจะเป็นการเล่นกันภายในครอบครัว ภายในที่อยู่อาศัยก็ต้องเสียค่าธรรมเนียมในวันละ 25 บาท และการเก็บค่าธรรมเนียมเพื่อขออนุญาตเล่นพนันตามฉบับเดิมที่ภาครัฐยังเห็นว่ามิอัตราต่ำเกินไป จึงเป็นเหตุให้มีการประกาศเก็บค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นใน ปี พ.ศ. 2524 โดยอัตราค่าธรรมเนียมการพนันบางประเภทถูกจัดเก็บสูงเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 77 ตอนที่ 66, 2503, หน้า 566 – 567; ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 98 ตอนที่ 170, 2524)

การขออนุญาตเพื่อจัดให้มีการเล่นการพนันบางชนิดอาจไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงทางสังคมจึงก่อให้เกิดการเล่นพนันที่ผิดกฎหมาย เช่น การขออนุญาตเล่นไพ่ที่จะต้องกำหนดสถานที่ วันเวลาในการเล่น การเสียค่าธรรมเนียม ปริมาณของวงไพ่การเล่น ซึ่งหมายความว่าต้องมีผู้จัดการขึ้นมาเมื่อดำเนินการขอใบอนุญาตแต่ละครั้ง และจะต้องมีการเก็บค่าธรรมเนียมเพื่อเป็นรายจ่ายส่วนหนึ่งให้กับรัฐเพื่อขออนุญาต ซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตเป็นรายวันถึงแม้ว่าจะเป็นการเล่นในที่พักอาศัยและเป็นการเล่นในครอบครัวของตนเอง การออกระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ทางสังคมที่ไม่อาจจะบอกได้หรือกำหนดได้ว่าผู้คนเหล่านี้จะไปร่วมเล่นไพ่กันเมื่อไหร่ เวลาอะไรได้อย่างชัดเจน ตลอดจนจำนวนของผู้เข้าร่วม เช่น บางครอบครัวอาจเดินทางไปพักผ่อนต่างจังหวัดแล้วอยากจะเล่นไฟภายในครอบครัวจะสามารถดำเนินการได้อย่างไร

ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 44 (พ.ศ.2548) ออกความในพระราชบัญญัติการพนัน เนื่องจากรัฐบาลได้โอนภารกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาไว้ที่กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบ เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจและไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูประบบราชการ แต่โดยเนื้อหาหรือประเด็นทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันยังคงมีลักษณะเหมือนเดิมที่ยังสามารถออกใบอนุญาตจัดให้มีการเล่นพนันขึ้นได้ตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติ และขอบเขตทางกฎหมาย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการเอื้ออำนวยให้เกิดผู้จัดการเล่นพนันอาชีพ เช่น การเปิดบ่อนตีไก่ และการเล่นพนันในงานรื่นเริงสาธารณะ การจัดงานประจำปีตามประเพณีต่าง ๆ ซึ่งผู้ได้รับอนุญาตจะต้องปฏิบัติตามข้อระเบียบทางกฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ รวมถึงการชำระค่าธรรมเนียมที่ถูกกำหนดไว้ด้วย แต่ด้วยข้อจำกัดต่างจำนวนมาก

ที่ไม่สอดคล้องกับการออกกฎหมายหรือระเบียบที่ถูกนำมาบังคับใช้ที่ไม่สามารถปฏิบัติได้จริง จึงเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการเล่นพนันที่ไม่ได้รับอนุญาตทางกฎหมาย ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการเรียก รับสินบนเกี่ยวกับบ่อนการพนันดังปรากฏขึ้นเป็นข่าวอยู่เป็นประจำ

ตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ถูกตราขึ้นมาโดยมองว่าการพนันเป็น แหล่งชองสุ่ม แหล่งมั่วสุ่มของเหล่านักเลง บุคคลที่มีพฤติกรรมเป็นอันธพาล และการพนันเป็นส่วนหนึ่งที่ถูกฝังการพัฒนาของประเทศประชาชนจะไม่สนใจการทำงาน หรือเยาวชนไม่สนใจ การศึกษา ดังนั้นการออกพระราชบัญญัติการพนันฉบับนี้ จึงมีลักษณะของการควบคุมประชาชน หรือผู้คนไม่ให้เข้าร่วม หรือการจำกัดผู้เล่น ผู้เข้าร่วม ตลอดจนอายุของผู้เข้าเล่น เป็นหลัก

กฎหมายการพนันตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2478 ได้กำหนดให้สามารถจัดการเล่น พนันขึ้นมาได้โดยการขออนุญาตจากหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ หรือการอนุมัติให้จัดขึ้นได้ โดยรัฐมนตรีมหาดไทย แต่การขออนุญาตหรือการดำเนินการให้จัดการเล่นการพนันจากรัฐไม่ สอดคล้องไปกับสภาพทางสังคมหลากหลายประการ เช่น การเล่นในครอบครัว การเล่นด้วย จำนวนเงินที่น้อย การเล่นออนไลน์ เป็นต้น

การปฏิรูปทางกฎหมายภาครัฐควรจำแนกประเภทของการพนันออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การพนันที่ถูกจัดขึ้นโดยรัฐหรือหน่วยงานรัฐเป็นเจ้าของ เช่น สำนักงานสลากกิน แบ่งรัฐบาลที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง และการพนันที่ภาคเอกชนสามารถ ดำเนินการจัดขึ้นได้หรือเป็นเจ้าของโดยภาคธุรกิจเอกชน เช่น คาสิโน บ่อนพนันตามต่างจังหวัด เป็นต้น โดยรัฐบาลจะดำเนินออกมาตรการการควบคุมการดำเนินงานของภาคเอกชน ได้แก่ อายุ ของผู้เล่นพนัน ความถี่ในการเล่นจำนวนครั้ง/เดือน ปริมาณเงินหรือรายได้ และการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้วยระบบปัญญาประดิษฐ์ ข้อมูลที่ได้รับทั้งหมดจะต้องส่งไว้หรือปรับปรุงข้อมูลให้มีความทันสมัยและส่งต่อให้กับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องได้ทันทีเมื่อร้องขอ และหน่วยงานรัฐอาจ จำกัดการสนับสนุนการช่วยเหลือกับบรรดานักพนันเหล่านี้ในบางประการได้ เช่น เงินช่วยเหลือ ฉุกเฉิน

การกำกับติดตามและการควบคุม โดยการกระจายอำนาจให้หน่วยงานรัฐท้องถิ่น เข้ามาควบคุม ติดตาม การกำหนดมาตรการที่จำเป็น ตลอดจนการพิจารณาอนุญาตให้มีการเล่น การพนันในบางชนิดที่เป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น รายได้จากการจัดเก็บภาษีการขออนุญาต การเล่นพนันของภาคเอกชนท้องถิ่นจะถูกจัดเก็บด้วยระบบบัญชีอิเล็กทรอนิกส์หรือการเชื่อมโยง ฐานข้อมูลรายรับ - รายจ่าย ร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะถูกนำไปจัดสรรร่วมกันกับ ภาครัฐย้อนกลับมาสู่การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับภาคประชาสังคมอีกทอดหนึ่ง

4.2 ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำการ

สำหรับข้อเสนอแนะแก้ไขปัญหาการพนัน ในมิติที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำการ คณะผู้วิจัยเห็นว่า จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.2.1 การจำแนกผู้เล่นและนักพนัน เนื่องจากพฤติกรรมการเล่นพนันของผู้กระทำการหลายกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรรายย่อย ผู้ประกอบการรายย่อย และกลุ่มแรงงาน มีลักษณะที่ใกล้เคียงกันในประเด็นของการที่ผู้คนเหล่านี้อยู่ในช่วงของวัยทำงาน อาจมีการแบกรับภาระบางส่วนของคนรอบครัว และการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของคนรอบครัวให้ดีขึ้นกว่าเดิม การแบกรับภาระความฝัน ความหวังของตนเองและครอบครัวทำให้พวกเขาต้องทำงานอย่างหนักหน่วง การพนันอาจเป็นทางหนึ่งที่คนกลุ่มนี้ตัดสินใจเลือกที่จะเข้าไปเสี่ยงเพื่อใช้เวลาส่วนหนึ่งไปกับการพักผ่อนและการสร้างรายได้เล็ก ๆ น้อย หรือการใช้การวางเดิมพันเป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างความบันเทิง สร้างความท้าทาย ความสนุกสนานที่เพลิดเพลินไปกับการลุ้นผลการพนันต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้หากสามารถแบ่งแยกระหว่างผู้เล่นกับนักพนันได้ อาจนำไปสู่การสร้างควมเข้าใจใหม่ต่อกระบวนการและเป้าหมายในการเล่นพนันของผู้กระทำการแต่ละช่วงนั้น ซึ่งการแบ่งแยกระหว่างผู้เล่นและนักพนันอาจทำความเข้าใจผ่านนิยาม ดังต่อไปนี้

(1) กรณีผู้เล่นพนัน จะมีพฤติกรรมการเล่นพนันโดยมองว่าการพนันเป็นกิจกรรมทางสังคมแบบหนึ่งที่ทำให้พวกเขาได้รู้สึกถึงการพักผ่อน การผ่อนคลายหรือแหวดวงทางสังคมที่มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารนานาชนิด มีการวางเดิมพันหรือเล่นพนันด้วยปริมาณเงินที่ตนเองคาดว่าจะสามารถจะเสียเงินจำนวนนี้ได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตในภาพรวม เงินวางเดิมพันคือจุดปะทะสำคัญที่ทำการเชื่อมอารมณ์ของผู้เล่นเข้ากับเกมส์การพนัน เป็นการหลอมรวมทางจิตให้ผู้เล่นรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับฝั่งที่ตนเองถือทางเอาไว้ ดังจะเห็นได้จากอาการเชียร์มวยของบรรดาเซียนมวย หรือเซียนไก่ชน การออกอาการคล้ายกับนักฟุตบอล หรือเสียงกรนด่าเท่าที่พวกเขาจะนึกขึ้นมาได้ อารมณ์ความรู้สึกถูกถ่ายทอดผ่านการแสดงออกของนักพนันราวกับว่าพวกเขาหลงเข้าสู่ฝันผ้าใบ สนามฟุตบอลหรือเป็นไก่ชนเสียเอง พฤติกรรมเหล่านี้ที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน การผ่อนคลาย และลีลาความท้าทายในการวิเคราะห์ของปัจเจกบุคคลเมื่อยามที่เขาประสบชัยชนะ

ขณะเดียวกัน ผู้เล่นพนันจะสามารถที่จะจัดการทางการเงินได้อย่างสอดคล้องกับพฤติกรรมการเล่น รู้จักแพ้และชนะในเกมส์ของการพนัน ความพ่ายแพ้ที่ทำให้เขาสูญเสียเงินเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ ไม่จำเป็นต้องเอาคืนหรือตามเล่นเพื่อเอาทุนคืนในวันเดียวกัน แต่จะมองว่าถ้าวันนี้แพ้พรุ่งนี้ก็อาจจะชนะก็เป็นได้ การคำนวณอัตราการใช้พนันหรือเสียพนันจะมองจากค่าเฉลี่ย

หรือภาพรวม นอกจากนี้ประเด็นหนึ่งของผู้เล่นคือการสร้างสานสัมพันธ์ทางสังคม หรือการใช้การเล่นเป็นเครื่องมือการเข้าสังคม เช่นการเข้าไปแลกเปลี่ยนข่าวสารพูดคุย การทำความรู้จักสนิทสนมกับบุคคลอื่น ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การขยายเครือข่ายของบุคคล ผู้เล่นพนันจึงได้รับผลกระทบเชิงลบค่อนข้างจำกัด มีความสามารถในการจัดการทางการเงินหรือหนี้สินเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดขึ้นมาจากการเล่นพนันได้

(2) **กรณีนักพนัน** พฤติกรรมของนักพนันจะวางแผนและมีกลยุทธ์การเล่นพนันหรืออาจกล่าวได้ว่า “การเล่นพนันอย่างมีกลยุทธ์” โดยมีเป้าหมายเดียวคือการสร้างรายได้ในรูปแบบของเงินตรา ดังนั้นนักพนันจะมีความพยายามเล่นพนันสูงกว่ากลุ่มผู้เล่นเชิงสันตนาการ มีการวางแผนการเล่นเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่มีหนึ่งเดียว ความต้องการทางการเงินที่ไม่มีขีดจำกัดหรืออาจอธิบายได้ว่าส่วนใหญ่จะสร้างรายได้ให้มากที่สุดในแต่ละครั้งของการเล่น และถ้าเสียก็ต้องการเสี่ยงเพื่อตามทุนคืนอย่างทันท่วงที ความพ่ายแพ้เป็นเรื่องที่ยอมได้ยาก และชัยชนะสามารถเพิ่มเติมขึ้นได้อีก การห้ามปรามจากบุคคลในครอบครัวหรือเพื่อนฝูงอาจถูกละเลยจากผู้คนกลุ่มนี้ และเชื่อในความสามารถทางด้านการพนันของตนเองมากกว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักพนันจึงอยู่ในระดับสูงมากกว่าผู้เล่นค่อนข้างมาก เช่น หนี้สินจากการพนัน การแตกสลายของครอบครัว สาเหตุของการออกจากงานประจำหรือการทำธุรกิจเสียหาย เป็นต้น

ทั้งนี้ การจำแนกผู้เล่นและนักพนันซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดมาตรการ การควบคุมการเล่นพนันในเชิงพฤติกรรมได้ เช่น ภาพข่าวการจับกุมผู้สูงอายุนั่งล้อมวงเล่นไพ่พร้อมกับของกลางที่เป็นจำนวนเงินเพียงหลักร้อยบาท โดยการนิยามผู้เล่นนี้จะสามารถจำแนกกลุ่มผู้เล่นพนันต่าง ๆ ได้อย่างมีความชัดเจนซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดข้อมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันต่อไป ดังนั้น นักเล่นพนัน หมายถึง บุคคลที่มีความพยายามในการเล่นพนันค่อนข้างสูง โดยจะมีการวางแผนการเล่นอย่างมีกลยุทธ์ มีความต่อเนื่องในการเล่นพนัน และมีความยับยั้งชั่งใจในการวางเดิมพันพนันค่อนข้างต่ำ การนิยามผู้เล่นพนันจะทำให้สามารถแยกบุคคลที่เล่นการพนันเพื่อการบันเทิงหรือการเล่นพนันเพื่อการพักผ่อนในฐานะของกิจกรรมสันตนาการแบบหนึ่ง ซึ่งจะทำให้กำหนดมาตราขึ้นมาเพื่อควบคุม ป้องกัน การเกิดขึ้นของนักพนันหรือปัญหาที่เกิดจากการพนันได้

4.2.2 สร้างระบบการเล่นพนันแบบรับผิดชอบ (Responsible Gambling)

จากปฏิบัติการและรูปแบบการเล่นพนันของผู้กระทำการในแต่ละช่วงนั้น จะเห็นได้ว่าการเล่นพนันของผู้กระทำการแต่ละฝ่ายต่างมีวิธีคิดและเป้าหมายที่แตกต่างกันออกไป ดังจะเห็นได้จากบางกลุ่มเล่นพนันเพื่อความบันเทิง บางกลุ่มเล่นเพราะถูกแรงบีบจากสังคม ผู้เล่นบางคนเล่นเพื่อ

เสียงโชคและมองว่าการเล่นพนันเปรียบเสมือนความหวังหรือทางลัดที่อาจนำพาตนเองไปสู่การมีชีวิตที่ดีทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะผู้กระทำการเหล่านี้จะนิยามหรือให้ความหมาย และมีเป้าหมายการเล่นพนันเช่นใด สิ่งหนึ่งที่จะต้องตระหนักหรือให้ความสำคัญ คือ การทำให้ให้ผู้เล่นพนันเกิดสำนึกว่าการเล่นพนันทุกประเภทผู้เล่นมีโอกาสเสียมากกว่าได้ และการเล่นพนันเป็นจุดเริ่มต้นของความเสียหายรูปแบบต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมา ทั้งปัญหาหนี้สิน ปัญหาติดการพนัน ความเครียด และปัญหาสุขภาพ ขณะเดียวกันต้องทำให้ผู้เล่นพนันตระหนักถึงขีดความสามารถและศักยภาพในการเล่นพนันแต่ละครั้ง โดยเฉพาะการคำนึงถึงจำนวนเงินที่ใช้เล่นพนัน ระยะเวลาการเล่น ความถี่หรือจำนวนครั้งในการเล่นพนัน เป็นต้น

4.2.3 ทำให้ผู้กระทำการแต่ละช่วงชั้นรู้เท่าทันการพนัน (Gambling Literacy)

ด้วยบริบททางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ปัจจุบัน กลายเป็นแรงขับให้การพนันแทรกซึมและถูกทำให้เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของผู้กระทำการแต่ละช่วงชั้น ด้วยเหตุนี้มาตรการควบคุม ปรามปรามเพื่อไม่ให้ผู้กระทำการแต่ละกลุ่มเล่นพนันจึงมีโอกาสประสบความสำเร็จน้อยมาก ภายใต้บริบทเช่นนี้จึงจำเป็นต้องแสวงหากลไกเพื่อสร้างกระบวนการรู้เท่าทันการพนัน โดยเฉพาะรู้เท่าทันโอกาสแพ้-ชนะในการเล่นพนันแต่ละครั้ง เนื่องจากการพนันเป็นเกมที่ถูกออกแบบให้มีโอกาสแพ้-ชนะไม่เท่ากัน ขณะเดียวกันก็ออกแบบให้เจ้ามือมีความได้เปรียบผู้เล่นในทุก ๆ กรณี ดังนั้นโอกาสที่ผู้เล่นจะชนะหรือประสบความสำเร็จจากการเล่นพนันจึงมีน้อยมาก ด้วยเหตุนี้การเสี่ยงโชคจากการเล่นพนัน จึงมีความเป็นไปได้สูงว่าผู้เล่นจะเสียพนัน เป้าหมายของกระบวนการดังกล่าว คือ การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ป้องกันไม่ให้ผู้เล่นพนันตกอยู่ภายใต้วาทกรรม ปฏิบัติการทางวาทกรรม ตลอดจนกลยุทธ์ที่ถูกนำมาใช้เพื่อครอบงำหรือดึงดูดให้ผู้เล่นพนันตกอยู่ในวงจรการพนัน หรือหมกหมุ่นอยู่กับการเล่นพนันกระทั่งอยากเล่นมากขึ้นและไม่สามารถหักห้ามใจรวมทั้งหยุดการเล่นได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ป้องกันไม่ให้ผู้เล่นพนันกลายเป็นนักพนันอาชีพ

4.2.4 แสวงหามาตรการปกป้อง (Protection) กลุ่มเสี่ยง กลุ่มเปราะบาง (โดยเฉพาะกลุ่มเด็ก เยาวชน วัยรุ่น) ไม่ให้เข้าสู่วงการพนันก่อนวัยอันควร ทั้งนี้เพื่อลดอันตรายจากปัญหาการพนัน (Harm Reduction) เช่น การแสวงหามาตรการเพื่อยืดอายุเริ่มต้นในการเล่นพนันออกไปให้มากที่สุด เนื่องจากวัยรุ่นที่เริ่มต้นเล่นพนันในอายุน้อยมีความเสี่ยงสูงต่อการติดพนันมากกว่าวัยรุ่นที่เริ่มเล่นเมื่ออายุมาก การเพิ่มประสิทธิภาพกลไกรัฐด้านอุดมการณ์ ไม่ว่าจะ เป็น สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว สถาบันสื่อมวลชน เพื่อเสริมสร้าง

พลังอำนาจ (Empowerment) ให้แก่กลไกรัฐเหล่านี้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการกล่อมเกลாதอง
สังคม เป็นต้น

บทที่ 3

เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการเล่นพนัน รูปแบบการเล่นพนัน และ ข้อเสนอแนะในการป้องกันแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของผู้กระทำการ แต่ละช่วงชั้นทางสังคมการศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการศึกษาข้อมูลเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการเล่นพนัน รูปแบบการเล่นพนัน และ ข้อเสนอแนะในการป้องกันแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของผู้กระทำการแต่ละช่วงชั้นทางสังคมของ จังหวัดชลบุรีในบทก่อนหน้าแล้ว ในบทนี้คณะผู้ทวิวิจัยจะดำเนินการนำเสนอผลการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีแนวทางการดำเนินการศึกษาข้อมูล โดยเริ่มจากการศึกษาบริบทและความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในภาพรวม จากนั้นก็อธิบายถึงความ เป็นมาและวิเคราะห์ข้อมูลเงื่อนไขเชิงโครงสร้างของกลุ่มผู้กระทำการในสังคมของแต่ละช่วงชั้นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเกษตรกรรายย่อย กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ กลุ่มแรงงานในนิคมอุตสาหกรรม และ กลุ่มเยาวชน รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่นพนันกับเงื่อนไขเชิงโครงสร้างภายใต้ การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม นอกจากนี้ ได้ศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการเล่น การของกลุ่มผู้เล่นพนันในแต่ละช่วงชั้น พร้อมกับดำเนินการเสนอข้อเสนอแนะในการแก้ไขและป้องกัน ปัญหาการเล่นการพนันในสังคมต่อไป ดังนั้นการนำเสนอผลการศึกษาในบทนี้จะประกอบด้วย 4 ประเด็นหลัก คือ

- (1) บริบทและความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา
- (2) เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการเล่นพนันของผู้กระทำการในจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา
- (3) รูปแบบการเล่นพนัน ของผู้กระทำการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- (4) ข้อเสนอแนะในการแก้ไขและป้องกันปัญหาการเล่นพนันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. บริบทพื้นฐานและความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า “อยุธยา” หรือ “กรุงศรีอยุธยา” ซึ่งเป็นอดีตราชธานีที่มีอายุยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทย โดยตลอดระยะเวลา 417 ปีที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเป็นแหล่งสร้างสรรค์อารยธรรมมากมายให้เป็นที่ประจักษ์แก่นานาอารยประเทศ ปัจจุบันจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบันได้ถือว่าเป็นเมืองอู่ข้าว อู่น้ำที่สำคัญของประเทศ รวมถึงเป็นรอยต่อด้านการคมนาคมระหว่างภาค และเป็นศูนย์กลางแหล่งอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจที่สำคัญ ส่งผลให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาถือว่าเป็นจังหวัดศูนย์กลางภาคกลางตอนบนที่สำคัญของประเทศ และสร้างความเจริญเติบโตทางการเศรษฐกิจควบคู่กับการพัฒนาสังคมที่มีความหลากหลายและมีความเป็นพลวัตของสังคมให้กับประเทศไทยในปัจจุบันได้อย่างมหาดล (สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2562)

ที่ตั้ง อาณาเขต และลักษณะภูมิประเทศจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางตอนกลางของประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ 2,556.64 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,597,900 ไร่ นับว่าเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 62 ของประเทศไทย และเป็นอันดับที่ 11 ของจังหวัดในภาคกลาง ลักษณะสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นบริเวณที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงเรียกว่าที่ราบลุ่มเดลด้า (ที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมแม่น้ำเจ้าพระยา) พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา ไม่มีภูเขา ไม่มีป่าไม้ มีแม่น้ำไหลผ่าน 4 สาย ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำน้อย รวมความยาวประมาณ 200 กิโลเมตร มีลำคลองใหญ่น้อยจำนวนมาก ประมาณ 1,254 คลอง เชื่อมต่อกับแม่น้ำเกือบทั่วบริเวณพื้นที่ เมื่อถึงฤดูน้ำหลาก น้ำในแม่น้ำลำคลองจะมีระดับสูงขึ้น และท่วมบริเวณพื้นที่ราบของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีอาณาเขตติดต่อกับ จังหวัดใกล้เคียง ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดอ่างทอง และจังหวัดลพบุรี ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดปทุมธานีทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดสระบุรีทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรี (สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2562)

การคมนาคม

การคมนาคมทางบก – จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีทางหลวงแผ่นดิน รวมระยะทางทั้งสิ้น 568.544 กิโลเมตร โดยแบ่งความรับผิดชอบการควบคุมเป็น 4 หน่วยงาน ได้แก่ แขวงทางหลวงอยุธยา ควบคุม 28 หมายเลขทางหลวง แขวงการทางกาญจนบุรี - สุพรรณบุรี ตามพื้นที่ตำบลอำเภอ ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควบคุม 2 หมายเลขทางหลวง แขวงการทางปทุมธานี ควบคุม 3 หมายเลขทางหลวง และสำนักงานบำรุงทางอ่างทอง - อยุธยา ควบคุม 8 หมายเลขทาง

หลวง ทั้งนี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีเส้นทางรถโดยสารภายในและระหว่างจังหวัดต่าง ๆ รวมทั้งสิ้นกว่า 70 เส้นทาง

การคมนาคมทางรถไฟ – จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีสถานีรถไฟจำนวน 10 สถานี จำนวนขบวนรถเที่ยวขึ้น 40 เที่ยว เที่ยวล่อง 34 เที่ยว โดยทุกวันผู้โดยสารสามารถใช้บริการสถานีรถไฟจากเขตอำเภอบางปะอิน อำเภอพระนครศรีอยุธยา อำเภอภาชี และอำเภอท่าเรือไปยังภาคเหนือและ สถานีชุมทางบ้านภาชีเพื่อเดินทางไปภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้

การคมนาคมทางน้ำ - จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีแม่น้ำและลำคลองเป็นจำนวนมาก ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำน้อย สำหรับการคมนาคมทางน้ำที่สำคัญในจังหวัด ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำป่าสัก โดยท่าเรือที่สำคัญจะตั้งอยู่บริเวณแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำป่าสัก ซึ่งจะประกอบด้วยท่าเรือพาณิชย์ ขนาดไม่เกิน 500 ตันกรอส ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาอยุธยา มีจำนวนทั้งสิ้น 83 แห่ง (สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2562)

ท่าเรือลำน้ำในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่เป็นท่าเรือเอกชน อยู่บริเวณแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำป่าสัก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นท่าเรือขนาดเล็ก และเป็นท่าเรือที่รับสินค้าที่ขนส่งด้วยเรือลำเลียงที่บรรทุกขนถ่ายสินค้าจากกรุงเทพฯ และบริเวณที่จอดทอดสมอเกาะสีชัง ซึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสามารถแบ่งพื้นที่บริเวณท่าเรือเป็น 3 พื้นที่หลักๆ ดังนี้

ท่าเรือในเขตอำเภอบางปะอิน – บางไทร ลักษณะท่าเรือที่ขนส่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าทางการเกษตรและอุตสาหกรรม เช่น ข้าว แร่ธาตุ ปุ๋ย วัสดุก่อสร้าง และสินค้าเบ็ดเตล็ด ปัจจุบันมีจำนวนท่าเรืออยู่ 19 ท่า

ท่าเรือในอำเภอนครหลวง สินค้าขาขึ้นส่วนใหญ่เป็นสินค้าทางการเกษตร ปุ๋ย แร่เชื้อเพลิง และโลหะภัณฑ์ ในส่วนของสินค้าขาล่อง ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าประเภทปูนซีเมนต์ แร่ธาตุ และมันสำปะหลัง ปัจจุบันมีจำนวนท่าเรืออยู่ 39 ท่า

ท่าเรือ อำเภอท่าเรือ ปัจจุบันมีจำนวนท่าเรือ 22 ท่า โดยการขนส่งสินค้าขาขึ้นส่วนใหญ่ของอำเภอท่าเรือเป็นสินค้าทางการเกษตร ปุ๋ย อาหารสัตว์ และน้ำมันเชื้อเพลิง ในส่วนของสินค้าขาล่อง บริเวณอำเภอท่าเรือ ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าประเภทปูนซีเมนต์ ดิน หิน และทราย

เศรษฐกิจภาพรวม

โดยปี 2561 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำสถิติผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) หรือ สถิติที่วัดผลรวมมูลค่าของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตขึ้นในจังหวัดในช่วงระยะเวลา 1 ปี ซึ่งสามารถสะท้อนได้ถึงภาพรวมด้าน

เศรษฐกิจ และมูลค่าเพิ่ม (Value Added) จากกิจกรรมการผลิตทุกชนิดของจังหวัดนั้น ๆ พบว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยาผลิตภัณฑมวบรวมของจังหวัดมีมูลค่าเป็นอันดับที่ 4 ของประเทศ โดยผลิตภัณฑมวบรวมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี 2561 มีมูลค่าทั้งสิ้น 412,701 ล้านบาท ประกอบด้วยผลิตภัณฑมวบรวมภาคอุตสาหกรรม มูลค่า 279,060 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 67.33 ของผลิตภัณฑมวบรวมของจังหวัด ภาคบริการ มูลค่า 122,264 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 29.50 ของผลิตภัณฑมวบรวมของจังหวัด ภาคการเกษตร มูลค่า 11,377 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.74 ของผลิตภัณฑมวบรวมของจังหวัด และภาคอื่น ๆ มูลค่า 1,790 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.43 ของผลิตภัณฑมวบรวมของจังหวัด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑจังหวัดต่อหัว (GPP per capita) อยู่ที่ 454,953 บาท/คน/ปี สูงเป็นลำดับที่ 5 ของประเทศ รองจากจังหวัดระยอง ชลบุรี กรุงเทพมหานคร และปราจีนบุรี (สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2562)

ข้อมูลเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และประมง

ด้านเกษตรกรรม - จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีการใช้ประโยชน์ทางการเกษตรจำนวน 1.18 ล้านไร่ แบ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากนาข้าว 1,065,315 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 90.28 ของพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร การใช้ประโยชน์จากสวนไม้ผล ไม้ยืนต้น 8,371 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.71 ของพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร การใช้ประโยชน์จากสวนผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ 9,711 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.82 ของพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร และที่ดินเพื่อการเกษตรอื่น ๆ 94,948 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 8.04 ของพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร (สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2562)

ผลิตผลและสินค้าทางการเกษตรที่นิยมปลูก

“ข้าว” ถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยลักษณะพื้นที่ของจังหวัดถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกข้าวอยู่ในระดับเหมาะสมมาก¹ เนื่องจากทรัพยากรดินส่วนใหญ่ของจังหวัด เป็นดินเหนียวตลอดชั้น มีความลึกดินมาก การระบายน้ำช้า และอินทรีย์วัตถุค่อนข้างสูง (กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2558) โดยสามารถแบ่งประเภทการปลูกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

ข้าวนาปี – เกษตรกรนิยมใช้พันธุ์ข้าวอายุสั้น เรียกว่า พันธุ์ข้าวเตี้ย พันธุ์ราชการ ไผ่ไวแสง ในการเพาะปลูก รวมถึงพันธุ์ข้าวอื่น ๆ อาทิ พันธุ์ข้าวปทุมธานี 1 พันธุ์ข้าวสุพรรณบุรี 1 ตามลำดับ

¹ ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้กำหนดศักยภาพของพื้นที่แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกข้าว ออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ พื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมน้อย (S3) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ซึ่งพื้นที่ที่เพาะปลูกข้าวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความเหมาะสมมาก (S1) คิดเป็นร้อยละ 95.92 ของพื้นที่เพาะปลูกข้าวทั้งหมด

ข้าวนาปรัง - เกษตรกรนิยมใช้พันธุ์ข้าวอายุสั้น เรียกว่า พันธุ์ข้าวเตี้ย พันธุ์ราชการ ไผ่ไว แสง ในการเพาะปลูก รวมถึงพันธุ์ข้าวอื่น ๆ อาทิ พันธุ์ข้าวปทุมธานี 1 พันธุ์ข้าวพิษณุโลก และพันธุ์ข้าวสุพรรณบุรี 1 ตามลำดับ เช่นเดียวกับข้าวนาปี

โดยในปี พ.ศ. 2561 พื้นที่เพาะปลูกข้าวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีแนวโน้มสูงขึ้นถึง 753,705 ไร่ คิดเป็นขนาดพื้นที่ร้อยละ 22.90 ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน ส่งผลให้ผลผลิตข้าวนาปีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ยต่อไร่สูงขึ้นถึง 661 กิโลกรัม ทั้งนี้ ปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่มักขายผลผลิตให้กับโรงสีข้าวโดยตรงโดยจ้างรถบรรทุกขนส่งข้าวไปยังโรงสี ค่าขนส่งขึ้นอยู่กับระยะทางและจำนวนผลผลิต ข้าวเปลือกที่เกษตรกรนำไปขายจะมีความชื้นตั้งแต่ร้อยละ 25 ขึ้นไป โดยผู้รับซื้อจะตีราคาโดยหักลดความชื้นเบ็ดเสร็จทำให้เกษตรกรรู้สึกว่าได้ราคาต่ำ โดยข้าวเปลือกข้าวที่ผลิตได้จำหน่ายให้โรงสีข้าวในจังหวัดถึง ร้อยละ 98.28 และจำหน่ายให้โรงสีข้าวนอกจังหวัด ร้อยละ 7.47 ส่วนที่เหลือเก็บไว้ทำพันธุ์ข้าว ร้อยละ 1.42 และเก็บไว้บริโภคเอง ร้อยละ 0.30 ตามลำดับ ซึ่งในปี พ.ศ. 2561 การเพาะปลูกข้าวสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ถึง 7,278 ล้านบาท ทั้งนี้ตลอดระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 – 2561 ข้าวถือว่าเป็นพืชที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจรวมสูงสุดของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คิดเป็นมูลค่าโดยรวมประมาณเท่ากับ 18,651 ล้านบาท (กลุ่มงานยุทธศาสตร์ สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2564)

อย่างไรก็ดี ข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ. 2561 พบว่า นอกจากข้าวที่เป็นสินค้าทางการเกษตรที่มีมูลค่าสูงสุดของจังหวัดแล้ว จังหวัดพระนครศรีอยุธยายังมีการเพาะปลูกสินค้าเกษตรกรรมประเภทอื่น ๆ ที่มีมูลค่าสูงเป็นลำดับรองลงมา ดังนี้

“เมล่อนและแคบตาหลูบ” มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 155 ไร่ และสร้างมูลค่าสูงถึง 72 ล้านบาท มากที่สุดในประเทศ มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 6,918 กิโลกรัมเป็นอันดับ 1 ของประเทศ ทั้งนี้ มีราคาขายเฉลี่ยเท่ากับ 73.95 บาท เป็นอันดับ 5 ของประเทศ (ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561)

“กล้วยน้ำว้า” มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 3,711 ไร่ เป็นอันดับที่ 28 ของประเทศ มีมูลค่าสินค้าเท่ากับ 54 ล้านบาท เป็นอันดับที่ 27 ของประเทศ มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 4,728 กิโลกรัม เป็นอันดับที่ 9 ของประเทศและมีราคาขายเฉลี่ยเท่ากับ 19.31 บาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561)

“ผักบุ้งจีน” มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 3,212 ไร่ เป็นอันดับที่ 3 ของประเทศ มีมูลค่าสินค้าเท่ากับ 64 ล้านบาท เป็นอันดับที่ 4 ของประเทศ มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 1,943 กิโลกรัม

เป็นอันดับที่ 2 ของประเทศและมีราคาขายเฉลี่ยเท่ากับ 12.68 บาท เป็นอันดับที่ 54 ของประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561)

“มันเทศ” มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 2,210 ไร่ เป็นอันดับที่ 3 ของประเทศ มีมูลค่าสินค้าเท่ากับ 110 ล้านบาท เป็นอันดับที่ 1 ของประเทศ มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 4,560 กิโลกรัม เป็นอันดับที่ 2 ของประเทศและมีราคาขายเฉลี่ยเท่ากับ 12.18 บาท เป็นอันดับที่ 14 ของประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561)

นอกจากนี้ หากรวมมูลค่าสินค้าเกษตรกรรมอื่น ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 – 2561 พบว่า สินค้าเกษตรกรรมประเภทอื่น ๆ ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่จังหวัดได้อย่างมาก โดยการเพาะปลูกเมล่อนและแคบตาสูบ สามารถสร้างมูลค่าได้ถึง 319 ล้านบาท ถั่วลิสงน้ำหว่า มูลค่า 237 ล้านบาท ผักบุงจีน มูลค่า 223 ล้านบาท และมันเทศ มูลค่า 136 ล้านบาท

ด้านการปศุสัตว์ - ปี พ.ศ. 2562 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้มีการดำเนินการทำปศุสัตว์อยู่หลายประเภท ได้แก่ โคเนื้อ โคนม กระบือ สุกร ไก่ เป็ด แพะ และแกะ โดยประเภทปศุสัตว์ที่สำคัญของจังหวัด คือ ไก่เนื้อ ไก่ไข่ ซึ่งมีจำนวนสูงถึง 6,559,806 ตัว ทั้งนี้จากข้อมูลจำนวนการเลี้ยงปศุสัตว์ ยังพบว่าแนวโน้มในการเติบโตของการเลี้ยงปศุสัตว์ โดยเฉพาะการทำปศุสัตว์ประเภทเป็ด โคเนื้อ กระบือ และแพะ มีแนวโน้มการเลี้ยงที่เพิ่มสูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2561 ที่มีเป็ดจำนวน 529,398 ตัว เพิ่มขึ้นเป็น 535,697 ตัว โคเนื้อจำนวน 11,116 ตัว เพิ่มขึ้นเป็น 11,229 ตัว กระบือจำนวน 905 ตัว เพิ่มขึ้นเป็น 975 ตัว เป็นต้น แต่อย่างไรก็ดีก็มีจำนวนการเลี้ยงปศุสัตว์ในบางประเภทลดลงจากปี พ.ศ. 2561 ได้แก่ การเลี้ยงสุกร จากจำนวน 5,304 ตัว เหลือ 4,793 ตัว และแกะจากจำนวน 430 ตัว เหลือ 295 ตัวในปี พ.ศ. 2562 เป็นต้น (กลุ่มสารสนเทศและข้อมูลสถิติ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์, 2562)

ด้านการประมง - ปี พ.ศ. 2560 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจำนวนผู้ลงทะเบียนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำประมาณ 4,986 ราย คิดเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งสิ้น 19,989.58 ไร่ เป็นการเลี้ยงแบบยังชีพ 2,867 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 57.50 ของจำนวนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งหมด โดยชนิดสัตว์น้ำที่มีการเลี้ยงแบบยังชีพมากที่สุด ได้แก่ ปลาตะเพียน ปลาสวาย ปลาไน ปลากิน ปลาจิ้ง ปลาตุ๊ก ปลาแรด ปลายี่สกเทศ ปลาหมอ ปลาช่อน ปลากด และกบ และมีการเลี้ยงแบบเชิงพาณิชย์จำนวน 2,119 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 42.50 ของจำนวนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งหมด โดยชนิดสัตว์น้ำที่มีการเลี้ยงเชิงพาณิชย์มากที่สุด ได้แก่ ปลานิล ปลาดุก ปลาทับทิม ปลาสวาย ปลาทับทิม ปลาตะเพียน ปลาสลิด กุ้งก้ามกราม กุ้งขาว กบ ปลาสวยงาม และจระเข้ โดยจาก

ข้อมูลพบว่าแนวโน้มการเพาะสัตว์น้ำจำพวกกุ้งมีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมากจากความต้องการของผู้บริโภคในตลาด โดยมีการเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 ถึงร้อยละ 117.38 จาก 429,500 ตัว เพิ่มขึ้นเป็น 933,679 ตัว และกุ้งขาว เพิ่มขึ้นร้อยละ 120.53 จาก 2,503,00 ตัว เพิ่มขึ้นเป็น 5,520,000 ตัวในปี พ.ศ. 2560 (สำนักงานประมงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2561)

ข้อมูลการลงทุนภาคอุตสาหกรรมในจังหวัด

จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีนิคมอุตสาหกรรมจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน มีพื้นที่ทั้งหมด 1,926 ไร่ นิคมอุตสาหกรรมบ้านหว้า (ไฮเทค) มีพื้นที่ทั้งหมด 2,465 ไร่ และนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร มีพื้นที่ทั้งหมด 1,441 ไร่ และมีเขตประกอบอุตสาหกรรม 2 แห่ง ได้แก่ แฟคตอรีแลนด์วังน้อย มีพื้นที่ทั้งหมด 176 ไร่ และบริษัทสวนอุตสาหกรรมโรจนะ จำกัด (มหาชน) มีพื้นที่ทั้งหมด 11,000 ไร่ และ โรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการทั้งหมด จำนวนกว่า 2,738 โรงงาน โดยมีเงินทุนรวมกว่า 630,328.85 ล้านบาท คนงานรวม 297,537 คน (กลุ่มงานยุทธศาสตร์ สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2564)

โดยประเภทของอุตสาหกรรมที่มีการลงทุน 5 อันดับแรก ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ จำนวนโรงงาน 220 แห่ง มีเงินทุนเท่ากับ 180,948.16 ล้านบาท อุตสาหกรรมผลิตเครื่องจักรกล จำนวนโรงงาน 189 แห่ง มีเงินทุนเท่ากับ 55,887.95 ล้านบาท อุตสาหกรรมเครื่องมืออุปกรณ์ขนส่ง จำนวนโรงงาน 164 แห่ง มีเงินทุนเท่ากับ 47,676.27 ล้านบาท อุตสาหกรรมอาหาร จำนวนโรงงาน 187 แห่ง มีเงินทุนเท่ากับ 29,809.83 ล้านบาท และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง จำนวนโรงงาน 139 แห่ง มีเงินทุนเท่ากับ 29,259.62 ล้านบาท ตามลำดับ (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2562)

ข้อมูลด้านการค้า ธุรกิจขนาดย่อม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

แนวโน้มการเติบโตของจำนวนวิสาหกิจชุมชน เครือข่ายวิสาหกิจและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับอนุมัติการจดทะเบียนในปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนทั้งสิ้น 490 แห่ง ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นโดยผู้ประกอบการสินค้า OTOP มีจำนวนทั้งสิ้น 1,015 ราย ทั่วทั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยสินค้าสำคัญของจังหวัดประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารจำนวน 953 ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้จำนวน 640 ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารจำนวน 238 ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องตีจำนวน 113 ผลิตภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์ประเภทเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายจำนวน 109 ผลิตภัณฑ์ ในปี พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้มีการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ OTOP เพื่อเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ พร้อมทั้งสร้างรายได้ให้กับประชาชนใน

พื้นที่ โดยในปี พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมามียอดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP ทั้งสิ้นจำนวน 3,693,480,267 บาท (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2561)

นอกจากนี้หากแยกประเภทธุรกิจตามวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการอยู่ในภาคบริการถึงร้อยละ 43.69 รองลงมาคือภาคการค้า คิดเป็นร้อยละ 41.32 ภาคการผลิต คิดเป็นร้อยละ 14.59 และภาคธุรกิจเกษตร คิดเป็นร้อยละ 0.38 ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งหมดของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาตามลำดับ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2561)

ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและการบริการ

รายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ในปี พ.ศ. 2561 มีรายได้เท่ากับ 19,016.22 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2560 คิดเป็นร้อยละ 12.51 มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2561 มีจำนวนผู้เยี่ยมชมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งสิ้น 8,349,613 คน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2560 ร้อยละ 9.41 ซึ่งประกอบด้วยทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่เป็นชาวญี่ปุ่น จีน และฝรั่งเศส ที่มาท่องเที่ยวในลักษณะเดินทางเข้าพักตามลำพัง (Free Individual Traveler : FIT) โดยส่วนมากจะเดินทางโดยรถตู้โดยสาร หรือรถไฟ และท่องเที่ยวด้วยรถตุ๊กตุ๊ก หรือเช่าจักรยานปั่นชมโบราณสถาน (กลุ่มงานยุทธศาสตร์ สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2564)

ปัจจุบันทางจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้มีการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในรูปแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนมากขึ้น โดยได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น และการชมโบราณสถาน นักท่องเที่ยวสามารถเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลายขึ้นอยู่กับรูปแบบความชื่นชอบและความสนใจของนักท่องเที่ยว อาทิ การเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวัดที่สำคัญ เช่น วิหารพระมงคลบพิตร วัดพระศรีสรรเพชญ์ พระราชวังหลวง หรือพระราชวังโบราณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา เป็นต้น ซึ่งโบราณสถานเหล่านี้เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงสังคมและวัฒนธรรมตั้งแต่สมัยอดีต และส่งผลให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม ในด้านกิจกรรมและสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ทำบุญไหว้พระ ชมโบราณสถาน ล่องเรือแม่น้ำเจ้าพระยา เยี่ยมชมปางช้างและสัมผัสชีวิตของช้าง รวมถึงชมทิวทัศน์และการทำงานตามประเพณีสำคัญของจังหวัดที่สำคัญ อาทิเช่น งานยอยศยั้งฟ้าอยุธยาบรมกโลกและงานกาชาดประจำจังหวัด งานเทศกาลตรุษจีน “อยุธยาหามงคล” งานลอยกระทงจังหวัด งานประเพณีแห่หลวงพ่อพระพุทธรูปทางน้ำ เทศกาลสงกรานต์ งานห่มผ้าเจดีย์วัด

สามป्ली้ม และประเพณีกวนข้าวทิพย์ เป็นต้น นอกจากนี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังได้เตรียมพร้อม ในด้านการท่องเที่ยวโดยยกระดับมาตรฐานในการบริการที่ดีของบริษัททัวร์และบริษัทบริการนำเที่ยว และการยกระดับระบบคมนาคมการขนส่งทางบก ทางรถไฟ และทางน้ำ และการอำนวยความสะดวก ด้านอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2563)

ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์และแรงงาน

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2562 ประชากรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีแนวโน้ม เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนประชากรรวมจำนวน 817,441 คน จากข้อมูล สถิติด้านแรงงานในไตรมาส 2 พบว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 741,069 คน แยกเป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 524,545 คน คิดเป็นร้อยละ 70.80 แยกเป็นผู้มี งานทำ 517,245 คน คิดเป็นร้อยละ 98.60 ผู้ว่างงาน 7,299 คน คิดเป็น 1.40 และผู้ไม่อยู่ในกำลัง แรงงาน จำนวน 216,524 คน คิดเป็นร้อยละ 41.30 โดยเมื่อพิจารณาข้อมูลผู้มีงานทำทั้งหมด พบว่า ผู้มีงานทำในภาคเกษตร จำนวน 46,424 คนคิดเป็นร้อยละ 9.00 และเป็นผู้มีงานทำนอกภาคเกษตร จำนวน 470,822 คน คิดเป็นร้อยละ 90.10 โดยอยู่ในสาขาการผลิตมากที่สุด จำนวน 207,753 คน คิดเป็นร้อยละ 40.20 รองลงมาคือ สาขาการขนส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ รถจักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน จำนวน 84,019 คน หรือร้อยละ 16.20 เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2561 มีจำนวนผู้มีงานทำที่เป็นแรงงานนอกระบบ จำนวน 165,261 คน ทำงาน ในภาคการเกษตร จำนวน 33,171 คน คิดเป็นร้อยละ 20.10 นอกภาคการเกษตร จำนวน 132, 090 คน คิดเป็นร้อยละ 79.90 อุตสาหกรรมที่มีจำนวนแรงงานนอกระบบสูงสุด คือ การขายส่งและการ ขายปลีก จำนวน 40,061 คน คิดเป็นร้อยละ 24.20 รองลงมา คือ ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร จำนวน 26,841 คน คิดเป็นร้อยละ 16.20 การผลิต จำนวน 25,517 คน คิดเป็นร้อยละ 15.40 การ ก่อสร้าง จำนวน 22,897 คน คิดเป็นร้อยละ 13.90 และการขนส่ง จำนวน 6,516 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90 ตามลำดับ ระดับการศึกษาของแรงงานนอกระบบ ส่วนใหญ่มีการศึกษา ระดับต่ำกว่า ประถมศึกษา จำนวน 48,942 คน คิดเป็นร้อยละ 29.60 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 34,238 คน คิดเป็นร้อยละ 20.70 นอกจากนั้นพบว่า มีแรงงานนอกระบบในช่วงอายุ 60 ปี ขึ้นไป มีจำนวนประชากรมากที่สุด จำนวน 33,138 คน คิดเป็นร้อยละ 20.10 รองลงมาคือช่วงอายุ 50-54 ปี จำนวน 22,658 คน คิดเป็นร้อยละ 13.70 (สำนักงานสถิติ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2563)

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

ลักษณะภูมิศาสตร์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำหลักและรองเป็นจำนวนมาก และดินมีความอุดมสมบูรณ์จากการทับถมของตะกอนจากแม่น้ำ จึงทำให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยากลายเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการทำเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และการประมง เป็นอย่างมากตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน จากการสำรวจพื้นที่การเกษตรในปี พ.ศ. 2562 ของสำนักงานเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 1,597,900 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่ทางการเกษตร 946,299 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 59 ของพื้นที่ในจังหวัด โดยส่วนมากเป็นพื้นที่ใช้สำหรับการปลูกข้าว ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง กล้วยน้ำหว้า มันสำปะหลัง มีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตร จำนวน 52,859 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 16 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

นอกจากนี้ จากข้อมูลสถิติแรงงานผู้มีงานทำในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในปี พ.ศ. 2560 มีผู้ประกอบอาชีพด้านการเกษตร และการประมง จำนวน 38,315 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 ของแรงงานในระบบทั้งหมดภายใน ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มอาชีพที่สูงเป็นอันดับที่ 4 รองจากอุตสาหกรรมการผลิต และการขายส่งและการขายปลีก การซ่อมยานยนต์ และจักรยานยนต์ เนื่องด้วยการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม (Industrialization) และการขยายตัวของสังคมเมือง (Urbanization) ส่งผลกระทบโดยตรงต่ออุปสงค์ของตลาดแรงงาน (Labor Market) ทำให้ตลาดมีความต้องการแรงงานในอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น รวมถึงส่งผลให้เกิดการโยกย้ายแรงงานในภาคเกษตรกรรมไปยังภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น

ในภาคอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถือเป็นจังหวัดที่ได้ชื่อว่ามีภาคการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงมากจังหวัดหนึ่งในประเทศไทย ด้วยความที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ อยู่ใกล้กับเมืองหลวงอย่างกรุงเทพมหานคร ทำให้การคมนาคมขนส่งสะดวกและรวดเร็ว นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศ ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน นิคมอุตสาหกรรมบ้านหว้า (ไฮเทค) และนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร และยังมีเขตประกอบอุตสาหกรรม 2 แห่งคือ แฟคตอรีแลนด์วังน้อย และบริษัทสวนอุตสาหกรรมโรจนะ จำกัด (มหาชน) และ โรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการอีกหลายพันแห่ง ประกอบกับภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งถือว่าเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักที่มีแนวโน้มอัตราการจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องด้วยจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางการคมนาคม สามารถเดินทางได้สะดวกทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และทางเรือ อีกทั้งยังมีห้างสรรพสินค้าทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลางกระจายตัวอยู่ในชุมชน รวมไปถึงมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่สำคัญ และสถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติศึกษาและวิถีชุมชน

เกษตร จึงทำให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่ได้รับคามนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเป็นอย่างมาก โดยจากข้อมูลของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานพระนครศรีอยุธยา พบว่า ในปี พ.ศ. 2561 จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนกว่า 8,349,613 คน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 9.41 มีรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมด 19,016.22 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.51 ซึ่งทั้งหมดนี้ก็ยังส่งผลให้ธุรกิจด้านสินค้าและบริการต่าง ๆ อาทิ ธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านเครื่องดื่ม บริษัทนำเที่ยวและขนส่งนำเที่ยว มีแนวโน้มที่จะเติบโตเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน

จากข้อมูลข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงได้นำบริบทและความเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทั้งในประเด็นของวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตตามวิถีดั้งเดิม การเพาะปลูก การทำปศุสัตว์และการประมง การพัฒนาระบบสาธารณสุขโรค การคมนาคม การเติบโตอย่างก้าวกระโดดในภาคอุตสาหกรรม การส่งเสริมการสินค้าในท้องถิ่น (OTOP) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงรุกในเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การบูรณาการการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัย สะดวกสบายตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ประกอบกับข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ที่มาจากแหล่งของหน่วยงานภาครัฐ มาเรียบเรียงและแยกกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มเกษตรกรรายย่อย กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ (ผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย) กลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม และกลุ่มเยาวชน ซึ่งผู้วิจัยจะนำข้อมูลไปประกอบการพิจารณาศึกษารายละเอียดในเงื่อนไขเชิงโครงสร้างของแต่ละกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มในบทถัดไป

2. เจื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการเล่นพนันของผู้กระทำกรในจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา

เมื่อพิจารณาปัจจัยเชิงโครงสร้างผ่านมุมมองของการเข้าสู่วงจรการเล่นการพนัน เจื่อนไข และสาเหตุของการเล่นการพนันในสังคมไทยแล้ว พบว่า การพนันเป็นกิจกรรมที่มีบทบาทเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยมาอย่างช้านาน ตั้งแต่สมัยโบราณเริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนกระทั่งสมัยกรุงศรีอยุธยาที่การเล่นการพนันเป็นที่แพร่หลายในสังคม อาทิ การเล่นการพนันแบบการทอดสกา การเล่นพนันที่ใช้สัตว์ตั้งแต่ขนาดเล็กอย่างปลา กัด จิ้งหรีด ไปจนถึงสัตว์ที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เช่น ไก่ วัว ควาย และช้าง โดยเฉพาะการเล่นการพนันอย่างชนไก่ก็ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในสมัยนั้นจนกลายเป็นกีฬาของพระราชวังดังปรากฏในประวัติศาสตร์เรื่องไก่ชนของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เป็นต้น

แม้ในปัจจุบันวิวัฒนาการของรูปแบบการพนันและวิธีการเล่นล้วนแล้วได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและยุคสมัย แต่อย่างไรก็ดีพฤติกรรมการเล่นการพนัน ยังคงอยู่ในสังคมไทยอย่างเหนียวแน่นในทุกกลุ่ม ทุกสังคมของประชาชนในประเทศ โดยไม่จำกัดเพศ ไม่จำกัดช่วงอายุ ไม่จำกัดระดับการศึกษา และไม่จำกัดสาขาอาชีพ ผู้คนในสังคมไทยก็ยังคงนิยมเล่นการพนันอยู่อย่างสม่ำเสมอ และมีแนวโน้มขยายออกไปเป็นวงกว้างและมีแนวโน้มที่ทำให้ผู้คนเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้น กิจกรรมการเล่นการพนันเป็นที่ได้รับความนิยม มีหลากหลายรูปแบบและวิธีการ ขึ้นอยู่กับความชอบ ความสนใจ และความเหมาะสมของฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันออกไปของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มคน ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมุติฐานว่ากลุ่มสาขาอาชีพจะส่งผลกระทบต่อระบบความคิด พฤติกรรม ทิศนคติต่อการเล่นกิจกรรมการพนันโดยแบ่งกลุ่มสาขาอาชีพออกเป็น 4 กลุ่ม และวิเคราะห์ภายใต้กรอบเจื่อนไขเชิงโครงสร้าง และปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 กลุ่มเกษตรกรรายย่อย

เนื่องด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นพื้นที่ราบลุ่มที่เต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งทรัพยากร มีแหล่งน้ำหลักและแหล่งน้ำรองเป็นจำนวนมาก แหล่งดินมีความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุจากการทับถมของดินตะกอนแม่น้ำ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการทำเกษตรกรรม ปศุสัตว์ การประมง และการค้า จนถูกเรียกขานกันว่าเป็นเมือง “อู่ข้าว อู่น้ำ” ตามคำขวัญประจำจังหวัด ประชาชนภายในพื้นที่จังหวัดส่วนใหญ่ก็นิยมประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยเฉพาะการเพาะปลูกข้าว ซึ่งถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่ประเทศไทยสามารถผลิตได้เป็นจำนวนมาก รวมถึงสามารถสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจในประเทศได้อย่าง

มหาศาล อีกทั้งก็นิยมปลูกพืชไร่อื่น ๆ เช่น มะม่วง มะพร้าว หนาก ฝ้าย พริกไทย หอม และกระเทียม เป็นต้น ซึ่งก็ถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศที่สร้างรายได้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน

2.1.1 เงื่อนไขเชิงโครงสร้างทางสังคม และวัฒนธรรม

2.1.1.1 วิถีชีวิตการทำกรเกษตรและการพนัน วิถีชีวิตของประชาชนในการทำเกษตรกรรม ในช่วงฤดูทำการเกษตร ชาวบ้านจะลงพื้นที่เกษตรและร่วมมือ ร่วมแรงช่วยกันอย่างขันแข็งในการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวสินค้าทางการเกษตร เมื่อหลังเสร็จสิ้นฤดูเก็บเกี่ยวเกษตรกรก็จะว่างเว้นจากการทำเกษตร ส่วนหนึ่งจะใช้เวลาว่างพักผ่อนไปกับการนำไก่ที่เลี้ยงไว้มาตีกัน เพื่อความสนุกสนาน ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของกิจกรรม “การชนไก่” ขึ้นมา ในความเป็นจริงแล้ว การชนไก่ถือว่าเป็นกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านในสังคมไทยที่มักเล่นกันหลังฤดูเก็บเกี่ยวพืชผลหรือตามเทศกาลต่าง ๆ เพื่อสันตนาการและสร้างความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในชุมชนเกษตรกรรม กิจกรรมการชนไก่นั้นถือว่ามีความสัมพันธ์อย่างมากกับกลุ่มเกษตรกรไทย และอยู่ในเกือบทุกช่วงฤดูกาลและงานเทศกาล กล่าวคือ เมื่อทำการเกี่ยวข้าวหลังทำนาและเอาข้าวขึ้นยุ้งเสร็จสิ้นเดือนมกราคม ก็เป็นเวลาเข้าสู่เทศกาลประเพณีต่าง ๆ อาทิเช่น เทศกาลทำบุญประเพณีขึ้นปีใหม่ จนถึงเทศกาลสงกรานต์ของทุกปี ก็จะมีการละเล่นชนไก่กันในชุมชนเพื่อความสนุกสนานอยู่เป็นระยะ ๆ ต่อมาเมื่อวิถีการละเล่นพื้นบ้านการชนไก่ ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากการละเล่นเพื่อความสนุกสนานเพียงอย่างเดียวมาเป็นการละเล่นเพื่อความตื่นเต้นท้าทายและเสี่ยงโชคมากขึ้น ทำให้เริ่มเกิดการลงเงินเดิมพันขึ้นมาและปรับเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นการชนไก่เพื่อการพนันในปัจจุบัน จนกระทั่งมีการตั้งบ่อนขึ้นมาหลายที่ อย่างไม่กี่ที่ดีภาครัฐต้องเข้ามาควบคุมและกำกับการค้าเนินกิจกรรมนี้อย่างเข้มงวดมากขึ้น แต่การควบคุมการขยายตัวของการเล่นชนไก่อาจไม่ได้สำเร็จมากนัก เมื่อภาครัฐได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายให้อนุญาตจัดตั้งบ่อนไก่ชนในพื้นที่จังหวัด เพื่อเป็นการส่งเสริมนโยบาย การเลี้ยงไก่ชนเป็นสัตว์เศรษฐกิจ เพิ่มมูลค่าของไก่ชนในฐานะภูมิปัญญาความรู้คู่ชุมชน ซึ่งส่งผลให้ชาวบ้านยังคงนิยมหันมาเล่นบ่อนไก่กันมากขึ้น และกิจกรรมการเล่นพนันชนไก่ก็ยังคงอยู่คู่กับสังคมไทยตราบนานทุกวันนี้ (สมศักดิ์ ไพบูลย์ธรรม, 2559)

2.1.1.2 การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แม้ในปัจจุบันรูปแบบกิจกรรมการเล่นการพนัน ได้มีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งก็มีทั้งรูปแบบที่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น สลากกินแบ่งรัฐบาล และไม่ถูกกฎหมาย เช่น ไพ่ การทายผลฟุตบอล การเล่นไฮโล กำถั่ว น้ำเต้า ปู ปลา หอยใต้ดิน ฯลฯ แต่จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเกษตรกร โดยเฉพาะแม่บ้านนิยมเล่นการพนันรูปแบบหอยใต้ดินเป็นจำนวนมาก โดยมีปัจจัยในเรื่องของความสัมพันธ์ในชุมชนเข้ามาเป็นอีกมุมมองที่สำคัญหนึ่งในการเล่นการพนัน กล่าวคือ กลุ่มเกษตรกรจะไม่รับซื้อหอยใต้ดินจากบุคคลแปลกหน้า

และสถานที่รับแทงหวยจะรับรู้กันในวงของผู้เล่นในชุมชนเท่านั้น ผู้เล่นสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องหวยใต้ดิน ได้จากที่ร้านค้าโชห่วยที่ตั้งอยู่บริเวณใจกลาง ชุมชนหรืออยู่ใกล้เคียงบริเวณที่พักอาศัย นอกจากนี้อีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กลุ่มเกษตรกรนิยมเล่นหวย ใต้ดินเพราะรู้สึกว่าจะสามารถเข้าถึงกิจกรรมได้สะดวก สามารถซื้อที่ไหน เมื่อไรก็ได้ บางครั้งสามารถ กำหนดจำนวนเงินที่จะซื้อ กฎวิธีการเล่น และวัตถุประสงค์ในการเล่นแต่ละครั้งของตนเองได้ หากมี เงินเพียงจำนวนหนึ่งก็สามารถซื้อหวยใต้ดินได้ แตกต่างจากราคาสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ราคาบนหน้า สลาก 80 บาท แต่บางครั้งก็ซื้อขายกันถึงใบละ 100 – 200 บาท และต้องเข้าไปซื้อในเมืองหรือรอ พ่อค้าแม่ค้าเข้ามาเร่ขายตามชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาการเล่นพนันของเกษตรกร ตามคำ สัมภาษณ์ของเกษตรกรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

“การทำอาชีพเกษตรกร ผมคิดว่า ยังมีเวลาว่างมากในการเล่นการพนัน ถือ ว่ายังมี มากสำหรับอาชีพนี้เพราะบางคนเกี่ยวข้าวเสร็จ ก็จะเอาไปเล่นการพนันกับ พรรคพวกเวลาทำนาเสร็จ” (นายตัน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2563)

นอกเหนือจากนี้ ปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์ทางสังคม ผ่านมุมมองในเรื่องการสร้าง ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ก็เป็นสิ่งที่ส่งเสริมพฤติกรรมและ แรงจูงใจในการเล่นการพนันของกลุ่มเกษตรกร โดยในกลุ่มที่มีแนวคิด ทศนคติ และพฤติกรรมที่ คล้ายคลึงกันก็มักจะมีการแสดงพฤติกรรม แนวคิดและทัศนคติในการทำกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน รวมถึงถ่ายทอดไปยังบุคคลอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงได้ เช่น เพื่อนในวงการพนันเดียวกัน ทั้งนี้ การเล่นการ พนันในบางครั้งบางโอกาส ก็สามารถทำความรู้จักกับบุคคลใหม่เพิ่มขึ้น และอาจสร้างความสัมพันธ์ที่ ต่อเนื่องได้ จนกระทั่งเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมใหม่ และสร้างเครือข่ายสังคมใหม่ เช่น การเล่นการ พนันจากงานเทศกาลงานบุญประเพณี งานบวช งานศพ และงานรื่นเริงต่าง ๆ เป็นต้น (ศูนย์ศึกษา ปัญหาการพนัน, 2557)

“เวลาไปงานบุญ ทำกิจกรรมของชุมชน ตามเทศกาลต่าง ๆ ก็ได้พบปะ เพื่อนฝูง” (นางกล้วย (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2563)

“พอมานเล่นไพ่แต่ละที ได้เจอเพื่อน ได้พูดคุยกัน คุณนี่ ผ่อนคลายดีแหละ ในช่วงว่างๆ หลังจากกลางมาแล้ว ก่อนมานเล่นกันนั้น...” (นายตัน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2563)

“ไม่ค่อยสนใจเท่าไรหรอก ว่าได้ตั้งค้ใหม่ เพราะว่าเล่นพนันก็ต้องมีแพ้ มีชนะนั่นแหละ เป็นเรื่องธรรมดา ใครกลัวแพ้เขาก็ไม่เล่น แต่อย่างน้อยที่ได้แน่ๆ คือ มิตรภาพนะ” (นายตัน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2563)

2.1.2 เจื่อนไขทางด้านอุดมการณ์

2.1.2.1 ทศคติต่อพฤติกรรมการเล่นการพนัน

หากอธิบายปรากฏการณ์ข้างต้นจากมุมมองเชิงวิถีวัฒนธรรมและทัศนคติต่อพฤติกรรมการเล่นการพนันชนไก่ของกลุ่มเกษตรกรนั้น พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีลักษณะความคิดเห็นเชิงบวกและมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมการพนันชนไก่เป็นอย่างมาก โดยให้เหตุผลว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์และคุณค่าต่อวัฒนธรรมและวิถีชุมชนในการส่งเสริมภูมิปัญญาของประเทศ รวมถึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยยกระดับความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ช่วยสนับสนุนส่งเสริมการสร้างอาชีพ และส่งเสริมการขยายตัวของเศรษฐกิจในชุมชนอีกประการ (ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน, 2557) นอกจากนี้ กลุ่มเกษตรกรมองว่าการเล่นการพนันคือการพักผ่อน โดยทั่วไปเกษตรกรเวลาว่าง พาะปลูก หรือเก็บเกี่ยวผลผลิตก็จะมีช่วงที่ว่างพักผ่อนที่บ้าน ไม่ค่อยจะได้ออกไปไหน ดังนั้น เพื่อเป็นการพักผ่อนและคลายเครียด นอกเหนือจากการอยู่ที่บ้านพัก กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่ก็จะออกไปพบปะเพื่อนฝูงและชักชวนเล่นการพนันเพื่อความสนุกสนาน พอหอมปากหอมคอ ไม่ได้เติมพ้นอะไรที่จริงจังมากมาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็ช่วยให้รู้สึกผ่อนคลาย และรู้สึกได้พักผ่อน จากการพูดคุยสนุกสนาน ได้หัวเราะเวลาเล่นการพนันกับเพื่อนฝูงอีกด้วย

2.1.2.2 การเสี่ยงโชคกลาง

การเล่นการพนันในอีกมุมมองหนึ่งของกลุ่มเกษตรกร คือ การสร้างความหวัง เนื่องจากการพนันมักจะเป็นการชักชวนด้วยรางวัลหรือค่าตอบแทนที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนในแต่ละครั้ง โดยมองว่าการเล่นการพนันเป็นโอกาสทางการเงินที่จะได้รับผลตอบแทนมูลค่าสูง จากการที่แทบจะไม่ได้ลงทุนอะไรมากนัก ซึ่งหากเล่นการพนันแล้วได้ผลตอบแทนสูงอย่างน้อยหนึ่งครั้ง ก็จะมีแนวโน้มในการเล่นการพนันอย่างต่อเนื่องเพื่อหวังผลตอบแทนที่มากขึ้นจากการเสี่ยงอีกครั้ง นอกจากนี้ การเห็นผู้อื่นได้รับรางวัลหรือผลตอบแทนจากการพนันที่สูงก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนให้เกิดความหวังใหม่ให้แก่ผู้เล่นการพนันคนอื่น และทำให้ผู้เล่นคนอื่นคาดหวังว่าสามารถที่จะได้รับความโชคคือนั้นบ้าง ซึ่งทำให้ผู้เล่นมีความคิดว่าสักวันจะได้มีโอกาส มีโชค มีลาภอย่างคนอื่นบ้าง และยังคงเล่นการพนันเพื่อคาดหวังและเสี่ยงโชคอยู่เสมอๆ (ชลันดา หนูหล้า และคณะ, 2558) ดังคำสัมภาษณ์ของผู้เล่น ดังนี้

“การพนันทำให้ทุกคนมีความหวัง และการพนันทำให้ทุกคนอายุยืนขึ้น คนอยู่ได้ด้วย ความหวัง (หัวเราะ)” (นางกล้วย (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2563)

“การพนันก็เหมือนกับการเสี่ยงโชคนั่นแหละ บางทีก็เป็นการลงทุนง่าย ๆ ช่วยผ่อนคลายเพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อการสร้างสามัคคีในหมู่คณะ” (นายต้น (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2563)

2.1.3 เจื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ

อีกมุมมองหนึ่งที่น่าสนใจที่ทำให้กลุ่มเกษตรกรมีพฤติกรรมและทัศนคติที่ช่วยสนับสนุนการเล่นพนันก็คือมุมมองทางด้านเศรษฐกิจ โดยกลุ่มเกษตรกรเชื่อว่านอกเหนือจากเล่นเพื่อความบันเทิงหรือเสี่ยงโชคแล้วนั้น การเล่นการพนันยังช่วยสนับสนุนการค้าขายและการขยายตัวทางเศรษฐกิจในชุมชนได้อย่างมหาศาล ซึ่งนอกเหนือจากปริมาณกระแสเงินที่หมุนผ่านธุรกิจการพนันแล้วนั้น วงการพนันต่าง ๆ จะมักจะกระตุ้นให้เกิดการค้าขายในทุกระดับ เช่น การซื้อขายไก่ชนพันธุ์ดี การค้าขายสินค้าประกอบการชมการเล่นการพนันและระหว่างเล่นการพนัน อาทิ ขายข้าวแกง ขนม บุหรี่ เครื่องดื่ม กับแกล้ม เป็นต้น หากเล่นพนันในงานศพ จะมีการค้าขายกันในงานอยู่แล้ว แต่จะมีการซื้อขนมคบเคี้ยวกันเล็กน้อย เช่น ถั่วลิสงคั่ว ถั่วลิสงต้ม เมล็ดฟักทอง เป็นต้น (โสภณ น้ำส้ม และคณะ, 2562)

2.2 กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ (ผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย)

กรมการจัดหางาน ได้นิยามคำว่า “งานอาชีพอิสระ” หรือ Self-Employment ว่าเป็นการทำงานที่ไม่ต้องมาสมัครงานแต่เป็นการทำงานที่เกิดจากการตัดสินใจของผู้ที่จะกระทำเพื่อให้ตนเองหรือกระทำด้วยตนเองเป็นการจ้างตนเอง โดยอาศัยปัจจัยความรู้ความสามารถ โอกาส จังหวะการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในชีวิต การฝึกฝนเพิ่มพูนพัฒนาตนเอง การลงทุนด้วยตนเอง อาจเป็นทุนทรัพย์ของตนเองหรือครอบครัวหรือการกู้ยืมจากผู้อื่นหรือสถาบันการเงินด้วยการค้ำประกันตนเอง มีการบริหารจัดการด้วยตนเองและอาจขยายกิจการด้วยการจ้างงานผู้อื่นมาทำงานบางอย่าง เช่น จ้างลูกจ้างเป็นลูกมือ กิจการของงานอาชีพอิสระ มีขนาดตั้งแต่เล็ก กลาง และขนาดใหญ่ตามความพึงพอใจหรือทุนทรัพย์และความสามารถของผู้ดำเนินกิจการนั้น ๆ โดยจากรายงานผลการวิจัยของกองวิจัยตลาดแรงงาน ปี 2557 ได้นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยว่า อาชีพอิสระ หมายถึง การประกอบกิจการหรือธุรกิจส่วนตัวในการผลิตสินค้า หรือบริการ ที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีอิสระในการกำหนดรูปแบบและวิธีการดำเนินงานของตนเองได้ตามความเหมาะสม อาจมีการจ้างลูกจ้างหรือไม่ก็

ได้ และกรณีมีลูกจ้าง ต้องมีลูกจ้างไม่เกิน 14 คน และมีเงินลงทุนเริ่มต้นไม่เกิน 200,000 บาท ซึ่ง ตัวอย่างผู้ประกอบการอาชีพอิสระในปัจจุบัน ได้แก่ ค่าขายสินค้าเบ็ดเตล็ด เช่น การขายสินค้าทาง อินเทอร์เน็ต เครื่องสำอาง สินค้ามือสอง ขายปุ๋ย ขายยากำจัดศัตรูพืช การให้บริการเช่ารถ รถยก รถตู้ ให้เช่า การบริการตกแต่งสถานที่ รับจัดงานอีเวนท์ งานบริการโฮมสเตย์ รีสอร์ท แมนชั่น บริการซ่อม รถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ บริการซ่อมแอร์ โดนาโม และอุปกรณ์ไฟฟ้า การให้บริการอาหารและ เครื่องดื่ม เป็นต้น (ตะวัน วรณรัตน์, 2559)

สำหรับสาเหตุและแรงจูงใจการประกอบอาชีพอิสระในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถ ถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้ดังนี้

(1) กลุ่มผู้ประกอบการที่เกิดขึ้นใหม่ตามการเติบโตทางสังคม เศรษฐกิจ และ วัฒนธรรม

ในปัจจุบันการประกอบอาชีพอิสระได้รับความสนใจยอมรับมากขึ้น โดยแผนยุทธศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้มีการส่งเสริมพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านการเรียนรู้ ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เกษตร และการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ รวมถึงพัฒนาคุณภาพการ ให้บริการ สิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานสากล ซึ่งก็เป็น ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้คนสนใจหันมาประกอบอาชีพอิสระประเภทที่พักแรมและบริการด้าน อาหาร ร้านกาแฟ ร้านเครื่องดื่ม รวมถึงอาชีพมัคคุเทศก์ และขนส่งนำเที่ยว เป็นจำนวนมากขึ้นตาม ไปด้วย

(2) กลุ่มผู้ประกอบการที่มีอยู่ดั้งเดิม และกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการ เปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

กลุ่มผู้ประกอบการรับจ้างอิสระส่วนหนึ่งของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อาทิ อาชีพ รับจ้าง อาชีพซ่อมแซมรถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ ซ่อมแซมเครื่องใช้ไฟฟ้า รวมไปถึงอาชีพค้าขายทั้ง ร้านโชห่วย ร้านอาหาร ถือว่าเป็นกลุ่มที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมแล้ว แต่ในอีกมุมมองหนึ่ง การเลือก ประกอบอาชีพอิสระของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก็เกิดจากกลุ่มแรงงานในอุตสาหกรรมที่ได้รับ ผลกระทบจากภาวะทางเศรษฐกิจและการแข่งขันจากปัจจัยภายนอก ทำให้ทางบริษัทต่าง ๆ มี นโยบายลดอัตรากำลังคน โดยได้นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงานแทนคนงานในลักษณะงาน บางประเภท ทำให้ทางบริษัทจะต้องดำเนินการเลิกจ้าง ให้ออกจากงาน หรือการยุบเลิกกิจการ ซึ่ง กลุ่มคนแรงงานในอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบก็ได้รับสิทธิประโยชน์และค่าชดเชยตามกฎหมาย แรงงานทำให้พอมีเงินก้อนไว้ประคับประคองชีวิตได้ในระดับหนึ่ง รวมถึงสามารถนำไปลงทุนในการ ต่อยอดอาชีพอื่น ๆ ของตนได้อีกด้วย กลุ่มแรงงานที่ถูกเลิกจ้างหรือให้ออกจากงานส่วนหนึ่งจึง

ตัดสินใจออกมาประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามเดิม แต่ก็มียุทธศาสตร์งานที่ถูกเลิกจ้างจำนวนมากที่หันมาประกอบอาชีพอิสระ โดยสาเหตุมาจากที่คนงานที่ทำงานในอุตสาหกรรมส่วนใหญ่มีคุณวุฒิ การศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งอาจไม่เพียงพอสามารถประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้นอกจากนี้กลุ่มแรงงานที่ถูกเลิกจ้างส่วนหนึ่ง ต้องการทำงานอยู่ในถิ่นฐานเดิมหรือบริเวณไม่ไกลจากที่พักอาศัยและชุมชนที่ตนเคยอาศัยอยู่ จึงไม่ต้องการย้ายถิ่นฐานไปบริเวณอื่น ทำให้คนงานที่เลิกจ้างและออกจากงานส่วนมากหันมาประกอบอาชีพภายใต้ของจำกัดทางด้านทางการศึกษาและข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ที่อยู่อาศัย อาทิ ขายของ เปิดร้านขายของชำเล็ก ๆ บางส่วนขายอาหารตามสั่งและร้านส้มตำไถ่อย่าง บางส่วนขายของอื่น ๆ เช่น เสื้อผ้า และมีบางส่วนเปิดธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการ เช่น ซ่อมแซมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และเปิดศูนย์บริการล้างรถ เป็นต้น (ตะวัน วรณรัตน์, 2559)

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาประเด็นเรื่องการเล่นการพนันของกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพค้าขายและผู้ประกอบการรายย่อย พบว่ามีเงื่อนไขเชิงโครงสร้างสำคัญและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเล่นการพนันของกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพค้าขายและผู้ประกอบการรายย่อย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 เงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ

โดยทั่วไปของอาชีพผู้ประกอบการรายย่อยต้องมีการบริหารค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่มีรอบของการหมุนเงินส่วนใหญ่เป็นระยะสั้น ๆ สอดคล้องกับการเล่นการพนัน โดยเฉพาะหวยใต้ดิน ซึ่งในมุมมองของผู้ประกอบอาชีพนี้มักจะมองว่าการเล่นหวยใต้ดินเป็นการเล่นการลงทุนที่ช่วยสร้างรายได้ นอกเหนือกับอาชีพหลัก และสามารถนำไปต่อยอดได้

การพนันเป็นแหล่งรายได้ การลงทุน และการหมุนกระแสเงินสด

กลุ่มคนที่ประกอบอาชีพค้าขายและผู้ประกอบการรายย่อย มีมุมมองว่าการเล่นการพนันเปรียบเสมือนเป็นการลงทุนในรูปแบบหนึ่ง กล่าวคือ กลุ่มคนที่ประกอบอาชีพเหล่านี้ ต้องบริหารจัดการเงินเพื่อหมุนเวียนเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายสำหรับชำระหนี้สิน และการนำเงินไปลงทุนต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วบุคคลกลุ่มนี้ไม่ได้มีรายได้เป็นรายเดือน ซึ่งมักจะเป็นมีรอบการรับเงินเป็นระยะสั้น ๆ แต่กลับมีรอบระยะเวลาจ่ายอยู่หลายช่วงและตลอดเวลา เช่น ค่าอาหาร ค่าลงทุนค้าขาย ค่าแรงคนงาน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าประกัน ค่าเทอมบุตร ค่าใช้จ่ายทั่วไป ค่าใช้จ่ายภาษีสังคม และรายจ่ายจิปาถะอื่น ๆ ดังนั้น การเล่นการพนันโดยเฉพาะการเล่นหวยใต้ดิน จึงไม่ใช่การเล่นการพนันเพื่อสนองความต้องการแบบลอย ๆ แต่เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการเงินสด และสามารถเรียกได้ว่าเป็นการลงทุนอย่างหนึ่ง เพราะผู้เล่นการพนันสามารถนำเงินไปต่อยอด รวมถึงเป็นสามารถใช้เป็นช่องทางการหารายได้เสริม หารายได้ทางลัด ได้ง่ายและใช้เวลาไม่นานในการลงทุน เห็นผลตอบแทนที่ชัดเจนประกอบกับการที่มีรูปแบบให้เลือกลงทุนที่หลากหลาย (ศูนย์การ

ปัญหาพนัน, 2557) ทั้งนี้ มีผู้สนใจใช้วิธีนี้ในการสร้างกำไร ให้แก่ตนเอง โดยสามารถเลือกที่จะลงทุนได้ ในรูปแบบที่ตนเองถนัด ซึ่งหากถูกหวยใต้ดินก็จะทำให้มีทุนสำรองในครอบครัว เพื่อนำไปใช้เป็นทุนการศึกษาของบุตรและการลงทุนในธุรกิจ เป็นต้น สำหรับบุคคลกลุ่มนี้ ยังมีมุมมองอีกว่าการเล่นหวยใต้ดินจึงไม่ใช่การพนันในทางที่ไม่ดีเพียงอย่างเดียว สำหรับรูปแบบการลงทุนในหวยใต้ดินนั้นการลงทุนซื้อหวยใต้ดินในแต่ละงวด จะไต่ร่องอย่างระมัดระวัง โดยส่วนใหญ่จะซื้อลอตเตอรี่รัฐบาลเพื่อหวังรางวัลก้อนใหญ่ และซื้อหวยใต้ดินด้วยความหวังว่าจะมีโอกาสถูกรางวัลมากกว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาว่า กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพค้าขาย และประกอบธุรกิจส่วนตัว จะใช้เงินเพื่อลงทุนเล่นการพนันหรือลงทุนซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดินเล็กน้อย แตกต่างกันไปตามฐานะทางเศรษฐกิจ (กนกพร ดีบุรี, 2556)

2.2.2 เงื่อนไขทางด้านสังคม

2.2.2.1 การบ่มเพาะความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน

ส่วนใหญ่ผู้เล่นการพนันในสังคมเกิดขึ้นมาจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้ออำนวย โดยเริ่มตั้งแต่ครอบครัวที่มีการเล่นการพนันเป็นประจำ ทำให้เป็นแบบอย่าง ส่งผลให้มีความต้องการที่จะเล่นการพนันตาม รวมทั้งมีการบริหารความเสี่ยงและข้อมูลรวมกัน อาทิ การร่วมกันเสาะหาตัวเลขแล้วมีการแบ่งปันภายในครอบครัวและเครือข่าย จากนั้นก็เกิดการขยายผลออกไปเป็นระบบเครือข่ายการพนันในชุมชน โดยมีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยกันระหว่างบุคคลอื่น ๆ นอกครอบครัว จับกลุ่มเสี่ยงโชค เล่นการพนัน และแทงหวยด้วยกัน ซึ่งทำให้เกิดเครือข่ายของผู้ซื้อ (ผู้เล่นการพนัน) และผู้ขาย (เจ้ามือหรือผู้รับแทง) ในชุมชนขึ้น ส่วนผู้ขายหรือเจ้ามือก็ไม่ใช่ใครที่ไหน มักเป็นคนที่ยึด สนิทสนม ซึ่งอาศัยอยู่หมู่บ้านหรือชุมชนเดียวกัน เป็นเพื่อนที่พึ่งพาอาศัยกัน นอกจากนี้เจ้ามือห่วยบ่มเพาะความสัมพันธ์กับผู้เล่นที่เป็นชาวบ้านด้วยวิธีการผูกพันทางสังคม อาทิ เป็นเจ้าภาพจัดงานรื่นเริงต่าง ๆ เจ้าภาพงานบุญ งานกินเลี้ยง ฯลฯ เพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและสนุกสนานไปด้วยกัน ทั้งนี้ ก็เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจด้วย จึงทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นระหว่างบุคคลในชุมชน เป็นเครือข่ายความร่วมมือที่มั่นคง มีรากฐานความเชื่อ ความหวัง และความไว้วางใจกัน (นพนันท์ วรรณเทพสกุล, 2554)

2.2.2.2 บทบาทตัวแปรสำคัญ และตัวกลางในการเล่นการพนัน

เจ้ามือห่วยใต้ดินรายใหญ่ส่วนมากมักประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการค้าขายในตัวอำเภอหรือจังหวัด ซึ่งแต่ละรายต้องมีเงินทุนหมุนเวียนไม่ต่ำกว่าหลักล้าน รวมถึงต้องมีสายสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อให้ธุรกิจดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ในขณะที่คนขายห่วยรายย่อย (รวมถึงคนเดินโพล) ก็ต้องมีเงินทุนหมุนเวียนไม่ต่ำกว่า 5,000 บาท เพราะอาจต้องสำรองเงินค่าซื้อแทนลูกค้าไปก่อน

หรือต้องจ่ายเงินรางวัลให้แก่ลูกค้า เป็นต้น ซึ่งผู้ประกอบการรายย่อยบางราย อาทิ แม่ค้าร้านโชห่วย หรือแม่ค้าร้านอาหารริมทาง ก็รับหน้าที่เป็นทั้งคนขายห่วยรายย่อย และคนเดินโผย ที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานระหว่างเจ้ามือห่วยรายใหญ่กับคนซื้อห่วยตามเขตชุมชนหมู่บ้าน โดยก็จะได้รับเปอร์เซ็นต์ของยอดการรับซื้อในแต่ละงวด (นวนลน้อย ตรีรัตน์, 2557)

2.2.3 เจื่อนไขทางด้านอุดมการณ์

2.2.3.1 การพนันคือการสันทนการและการพักผ่อน

เนื่องจากวิถีชีวิตการทำงานในสังคมทุนนิยมหรือสังคมสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับ “เวลา” แต่ในบางครั้งกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระก็จะมีช่วง “เวลาว่าง” เนื่องจากไม่มีลูกค้าหรือลูกค้าจะมา เป็นช่วงๆ ทำให้ผู้คนรู้สึกเบื่อหน่าย การเล่นการพนัน จึงได้กลายมาเป็นช่องทางง่ายๆ ในการหลีกเลี่ยง ออกจากความเบื่อหน่าย เพื่อนำพากลุ่มบุคคลเหล่านั้นไปสู่ภาวะสนุกสนานตื่นเต้นเร้าใจจากการได้ “ลุ้น” ถึงแม้จะเป็นเพียงชั่วครั้งชั่วคราว แต่ก็สามารถเข้าถึงได้อย่างง่าย เพียงแค่เจียดเงินค่าใช้จ่าย และเวลาส่วนหนึ่งมาเสี่ยงโชคเพื่อเพิ่มความตื่นเต้นให้กับชีวิต ซึ่งหากโชคดีก็ได้รับเงินรางวัล และอาจมีโอกาสดำเนินสถานะทางสังคมที่สูงขึ้น ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์การเล่นการพนัน (ห่วยใต้ดิน) ของแม่ค้าในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าเหตุผลในการซื้อไม่ได้เกี่ยวข้องกับเงิน ๆ ทอง ๆ อย่างเดียว หรือเป็นการเสี่ยงโชค แต่เป็นเรื่องของความตื่นเต้นในการลุ้นโชค และสันทนการ

“บ่าย 2 -3 ที่ร้านก็จะเจียบแล้ว ก็จะเป็นเวลาเตรียมของไว้ขายตอนเย็นต่อ พอเตรียมเสร็จก็ไมรู้จะทำอะไร เปิดโทรศัพท์ดูเลขเด็ดหน่อย มันก็ดูเพลินๆ ดี” (นางหนึ่ง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2563)

“คนไทยมักมีความสุขกับการเล่นห่วย ก็ว่าจะไม่ซื้อแล้ว เพื่อนบอกว่าได้เลขเด็ด มากี่เลยซื้อตาม ซื้อทั้งสลากกินแบ่งรัฐบาล ทั้งห่วยใต้ดิน แต่ก็เล่นไม่มาก พอข้าๆ ไป เวลา ลุ้นกับเพื่อนก็ตื่นเต้นดี ๆ” (นางจอย (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2563)

2.2.3.2 ความเชื่อ และโชคลาภ

ความเชื่อด้านโชคลาภ เป็นความเชื่อที่ไม่สามารถอธิบายด้วยหลักเหตุผล และอาจกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องสิ่งทีเหนือธรรมชาติเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ การกระทำ หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดุนให้เกิดผลลัพธ์หรือพฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น ผู้ประกอบการอาชีพค้าขายส่วนใหญ่ มักจะบูชาวัตถุมงคลที่เชื่อว่ามืผลต่อการค้าขายและโชคลาภ เช่น นางกวัก สาลิกาลิ้นทอง เป็นต้น นอกจากนี้ผู้คนยังมีความเชื่อในการขอพรจากสิ่งศักดิ์ต่าง ๆ ผสมกับความเชื่อทางวัฒนธรรมที่ถูก

ถ่ายทอดกันมา เพื่อให้ส่งผลต่อโชคกลางของตน อาทิ บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบ้านพัก ชุดเลขจากต้นตะเคียน ตัวเลขจากอ่างน้ำมนต์ ตรวจสอบดวงชะตาเกณฑ์การรับเงิน การทำนายดวงจากความฝัน เป็นต้น

ปัจจุบันความเชื่อในโชคกลางกลายเป็นชุดความรู้แบบชาวบ้านที่มีการผสมผสานกับความรู้ท้องถิ่นอันมีลักษณะแนบแน่นกับความเชื่อเรื่องผลของกรรมในพุทธศาสนา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ ดังนั้นคำอธิบายเรื่องโชคกลางย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นการพนัน อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของผลผลิตทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน ที่ผู้เล่นการพนันเลือกใช้และเป็นข้อมูลประกอบในการตัดสินใจในการเล่นการพนันได้ และแนวโน้มที่จะเล่นการพนันแต่ละครั้งมากขึ้นเมื่อมีสัญญาณ หรือคำทำนายที่บ่งบอกถึงการมีโชคกลาง รวมไปถึงความเชื่อในโชคกลางส่วนบุคคลที่เชื่อว่าสิ่งของหรือบุคคลหนึ่งจะเป็นผู้นำโชคกลางมาให้ และจะทำให้มีโอกาสถูกรางวัลมากยิ่งขึ้น

“ก่อนหน้านี้ฝันมาบ้านไฟไหม้ แล้วในฝันมีคนทักให้ไปซื้อลอตเตอรี่เป็นบ้านเลขที่นะ แล้วเราก็ไปซื้อ พอผลออกก็ถูกรางวัล เลยทำบุญบ้านใหม่” (นายหนึ่ง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2563)

“พี่เคยให้ลูกชายไปขอหวยจากต้นตะเคียน ชาวบ้านเชื่อกันว่าถ้าให้ผู้ชายไปขอ และบอกว่าถ้าถูกจะนำหัวหมูกับเหล้าไปถวาย ตกคืนลูกชายฝันเห็นเลข เชื้อใหม่ งวดนั้นถูกไปหลายคนเลย” (นางสม (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2563)

“มีหมอดูมาทักว่าช่วงนี้จะได้โชคจากเด็ก ๆ ก็เลยให้หลานไปซื้อลอตเตอรี่ให้ ก็ถูกไปเต็ม ๆ 2-3 ตัว” (นางจอย (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2563)

2.3 กลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม

ในปัจจุบันจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถือว่าเป็นจังหวัดที่ได้ชื่อว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับที่สูงเป็นลำดับต้น ๆ ของประเทศไทย ด้วยความที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ อยู่ใกล้กับเมืองหลวงอย่างกรุงเทพมหานคร ทำให้มีการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งต่าง ๆ ให้สะดวก และรวดเร็ว นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศมากมาย ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน นิคมอุตสาหกรรมบ้านหว้า (ไฮเทค) และนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร และยังมีเขตประกอบอุตสาหกรรม 2 แห่งคือ แพคตอรีแลนด์วังน้อย และบริษัทสวนอุตสาหกรรมโรจนะ จำกัด (มหาชน) พร้อมทั้งยังมีโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการทั้งหมด จำนวนกว่า 2,675 โรงงาน ซึ่งตีเป็นมูลค่าเงินทุนรวม 620,865.73 ล้านบาท และมีการจ้างงานรวมทั้งสิ้นกว่า 296,613 ราย ทั้งนี้

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปี 2561 มีมูลค่าทั้งสิ้น 412,701 ล้านบาท โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคอุตสาหกรรม มีมูลค่ากว่า 279,060 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 67.33 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) อยู่ที่ปีละ 454,953 บาทต่อคน สูงเป็นลำดับที่ 5 ของประเทศ รองจากจังหวัดระยอง ชลบุรี กรุงเทพมหานคร และปราจีนบุรี

จากการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมที่กล่าวมาข้างต้น รวมไปถึงการขยายตัวทางสังคมเมือง (Urbanization) ล้วนส่งผลกระทบต่อความต้องการด้านแรงงานหรืออุปสงค์ของตลาดแรงงาน (Labor Demand) ทำให้ตลาดแรงงานมีความต้องการแรงงานในอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดการโยกย้ายแรงงานในภาคเกษตรกรรมไปยังภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น รวมถึงมีการโยกย้ายถิ่นฐานจากพื้นที่อื่นหลากหลายภูมิภาคเข้ามาทำงานในพื้นที่เขตอุตสาหกรรมมากขึ้น เช่นเดียวกัน ดังนั้น การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ในการทำงานจากลักษณะเกษตรกรรม ไปยังลักษณะงานอุตสาหกรรม ทำให้เกิดดำเนินชีวิตภายใต้กรอบ “เวลาและสถานที่” หรือ “กฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนด” ความเป็นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมส่งผลให้การดำเนินชีวิตของตนเองถูกกำหนดตามตารางเวลาการทำงานของโรงงาน ซึ่งมีการกำหนดสัดส่วนวันเวลาทำงานและเวลาพักผ่อนอย่างชัดเจน ความเป็นส่วนตัวได้เข้ามาแทนที่ความสัมพันธ์ที่เคยมีมากับชุมชน การดำเนินปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ร่วมกับชุมชนก็เริ่มลดน้อยลง บทบาทของชุมชนได้ปรับเปลี่ยนเป็นเพียงสถานที่ที่เอาไว้พักผ่อนหลับนอนเท่านั้น แต่ถึงแม้จะมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตและบทบาทด้านความสัมพันธ์กับชุมชนลดน้อยลง ในทางตรงกันข้าม ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในชีวิตการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมก็อาจจะเพิ่มขึ้นตามเวลาการทำงาน โดยตอนแรกผู้คนอาจรวมกลุ่มกันจากบุคคลที่รู้จัก เพื่อน หรือคนในชุมชนที่เข้ามาทำงานในโรงงาน จากนั้นก็เริ่มขยับความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในโรงงานจากความชื่นชอบหรือกิจกรรมที่สนใจในสิ่งที่คล้ายคลึงกัน จึงกลายเป็นการสร้างเครือข่ายและสานความสัมพันธ์เป็นพวกภายใต้กรอบเวลาทำงานเดียวกันในสถานที่เดียวกันได้ (ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน, 2557)

2.3.1 เงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ

2.3.1.1 ช่องทางการสร้างรายได้เพื่อดำรงชีพ

การเล่นการพนันเป็นกิจกรรมดำรงชีพที่ตอบสนองความต้องการในการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค บริโภคที่จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการหมุนเวียนเงินสดของกลุ่มแรงงานในอุตสาหกรรม โดยเหตุผลหลักของการเล่นการพนัน คือ ความต้องการทางการเงินเพื่อนำมาใช้จัดการชีวิตของครอบครัวที่มีลักษณะเฉพาะหน้าหรือระยะสั้น เนื่องจากแรงงานส่วนมากมีรายได้อยู่ระดับปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ แต่มีรายจ่ายในการดำเนินชีวิตค่อนข้างสูง ได้แก่ ค่าเช่าที่พัก ค่าน้ำค่าไฟ ค่า

เครื่องอุปโภคบริโภค ค่าเดินทาง ค่าใช้จ่ายสุขภาพภายในบริษัท รวมถึงค่าใช้จ่ายที่ต้องรับผิดชอบครอบครัวของตนเอง ในมุมมองของแรงงานหรือพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมนั้น การพนันเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้หารายได้เสริม เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ใช้ในการเลี้ยงดูครอบครัว และยังเป็นช่องทางที่จะทำให้เกิดการเพิ่มรายได้และบริหารจัดการการเงิน เพื่อแสวงหาเงินในการต่อยอดความฝันของกลุ่มแรงงาน ทั้งนี้ รายได้ที่มาจากการพนันอาจสามารถเปลี่ยนเป็นทางลัดสู่การก้าวไปยังความฝันที่ตามทีกลุ่มแรงงานคาดหวังไว้ในอนาคตได้ (ธนิต โตอติเทพย์, 2559)

2.3.1.2 รูปแบบรายได้/เงินเดือนประจำ

การปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตมาทำงานในแรงงานก็ส่งผลให้ผู้คนมีรายได้ที่แน่นอนสามารถหมุนเวียนแต่ละเดือนได้อย่างสม่ำเสมอ แน่ใจว่าโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นสถานที่รวบรวมกลุ่มคนที่มีงานทำอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการหมุนเวียนของรายได้ที่แน่นอนในแต่ละเดือนเป็นจำนวนมากมหาศาล ซึ่งก็ถือว่าเป็นแหล่งทุนทรัพย์ที่ดีของการเจริญเติบโตธุรกิจการพนันในเขตโรงงานอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นหวยใต้ดิน เกิดการสร้างเครือข่ายการเล่นหวยใต้ดินในโรงงานและการเล่นหวยใต้ดินยังมีบทบาทที่กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในกลุ่มเพื่อนแรงงานด้วยกัน สถานความสัมพันธ์ความเป็นหมู่คณะภายใต้กรอบระยะเวลาปฏิบัติงานเดียวกันในสถานที่เดียวกันอย่างน้อยวันละ 7-8 ชั่วโมง

“โรงงานมีคนอยู่ประมาณ 400 คน ก็จะมีคนที่รับแทงหวยประจำอยู่ เงินเดือนส่วนใหญ่ก็จะออกช่วงหวายออกคือวันที่ 1 และ 16 ของทุกเดือน วันหวายออกเป็นวันที่คนงานรวบรวมเลขเด็ด ก่อนตัดสินใจแทงหวาย พบว่ามีเงินหมุนเวียนหวายใต้ดินประมาณ 45,000 บาทต่องวด หรือ 90,000 บาทต่อเดือน” (นายเอ (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 7 พฤศจิกายน 2563)

นอกจากนี้ การที่โรงงานอุตสาหกรรมมีการหมุนเวียนเงินเดือนของพนักงานอยู่เป็นประจำส่งผลให้ระบบการเล่นการพนันแบบแป๊ะหรือ การเล่นก่อนจ่ายทีหลัง สามารถจูงใจให้กลุ่มคนแรงงานรู้สึกพอใจที่สามารถเล่นการพนันได้ โดยไม่ต้องจ่ายเป็นเงินสด อันเนื่องมาด้วยระบบภายในของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีเงินเดือน รายได้ เป็นหลักประกันความเสี่ยง (นวลน้อย ตรีรัตน์, 2557)

2.3.1.3 รายได้พิเศษจากการทำงานล่วงเวลาและค่ากะ

โดยทั่วไปกลุ่มแรงงานมักจะมีการจัดสรรรายได้อยู่ 2 ส่วนหลัก คือ รายได้จากเงินเดือน ซึ่งผู้คนส่วนมากในโรงงานมักจะใช้เงินเดือนค่าจ้างเก็บไว้ใช้ในค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันส่วนของครอบครัว ค่าอาหาร ค่าที่พัก เป็นต้น แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นรายได้ที่ได้นอกเหนือจากเงินเดือน เป็นรายได้พิเศษที่เกิดจากความขยันขันแข็ง แลกมาจากการทำงานเพิ่มหลังเลิกงาน หรือเป็นค่าตอบแทนที่ปฏิบัติงานในเวลากลางคืน และต้องเข้าปฏิบัติงานหลังเวลางานหรือเป็นช่วง ๆ ของระยะเวลา ได้แก่ การทำงานล่วงเวลา (Overtime) และค่าปฏิบัติงานกะ (Shift Premium) ที่กลุ่มแรงงานเพิ่มเติมจัดสรรเพิ่มเติมตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ให้กับพนักงานที่ปฏิบัติงานล่วงเวลาหรือปฏิบัติงานกะ คนทั่วไปมักจะใช้เงินพิเศษจากการทำงานล่วงเวลาไปจ่ายสำหรับสิ่งที่ไม่จำเป็น เช่น สินค้าฟุ่มเฟือย ความบันเทิง รวมไปถึงการเสี่ยงโชคและการพนันด้วย ทั้งนี้ ทศนคติของกลุ่มแรงงานส่วนใหญ่คิดว่าจำนวนเงินที่เสียให้กับการเล่นการพนันเป็นจำนวนเงินที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่ได้รับ และมีความคุ้มค่าที่จะเสี่ยง แม้ต้องเสียเงินก้อนเล็กนั้นไป (นวนลน้อย ตรีรัตน์, 2557)

“ปกติเวลาเงินเดือนออกก็เอาไปใช้ซื้อข้าว จ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าบ้าน ค่ารถมอเตอร์ไซด์ ก็แทบจะไม่เหลือแล้ว แต่พอมีเงินโอทีก็ทำให้เรามีเงินเก็บมากขึ้น บางส่วนก็เอาไปฝากธนาคารเพื่อฉุกเฉิน บางส่วนก็เอาไปซื้อหวยเผื่อจะถูกรวยกับเขาบ้าง” (นายเอ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 7 พฤศจิกายน 2563)

2.3.2 เงื่อนไขทางด้านสังคม

แรงงานพลัดถิ่น การแสดงอัตลักษณ์ และ เครือข่ายความสัมพันธ์

การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของนิคมอุตสาหกรรมทำให้ในพื้นที่เกิดชนชั้นทางสังคม และเกิดกลุ่มคนหน้าใหม่ที่อพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาจากต่างถิ่น ซึ่งประกอบด้วยคนรุ่นใหม่ที่จะเข้าเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม บริษัทต่าง ๆ ภายในนิคม ด้วยการปรากฏขึ้นมาของชนชั้นทางสังคมหรือกลุ่มคนเหล่านี้ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ทางสังคมแบบเดิมได้เปลี่ยนไป โดยบางคนเดินทางมาทำงานคนเดียวหรือครอบครัวเดียว ทำให้รูปแบบความสัมพันธ์มีความเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้น ผู้คนเหล่านี้จึงพยายามแสวงหาและสร้างสังคมของตนเอง เพื่อเป็นการแสดงตัวตนหรืออัตลักษณ์บนพื้นที่ทางสังคม โดยส่วนใหญ่จะยึดโยงจากสิ่งที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของท้องถิ่นและเชื่อมโยงกับกลุ่มบุคคลที่มีภูมิหลังคล้ายคลึงกัน จากนั้นก็เกิดการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมผสมผสานความเป็นท้องถิ่นเดิม อาทิ การรับประทานอาหาร การใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อสารกัน รวมไปถึงการสนับสนุนกีฬาฟุตบอลของสโมสรท้องถิ่น เป็นต้น ทำให้เกิดการขยายตัวสู่การสร้างชุมชนใหม่ของกลุ่มแรงงานพลัดถิ่น และกลายเป็นกลไกทางสังคมที่เชื่อมโยงกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ภายใต้บริบทที่

เปลี่ยนแปลงไปในพื้นที่ทางสังคมใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งกำลังเชียร์ฟุตบอลของสโมสรท้องถิ่นทางไกลร่วมกับกลุ่มเพื่อนพลัดถิ่น เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องเวลาว่าง ทำให้ไม่สามารถเดินทางไปดูการแข่งขันในพื้นที่ต่าง ๆ ได้ จึงทำได้เพียงการส่งกำลังใจผ่านหน้าจอโทรทัศน์เท่านั้น นอกจากนี้กลุ่มแรงงานพลัดถิ่น บางส่วนจะมีพฤติกรรมที่จะนิยมเล่นการพนันฟุตบอลร่วมกับการส่งกำลังใจเชียร์ทีมที่ตัวเองรักเพื่อเพิ่มอรรถรสและสีสันสำหรับฟุตบอล (ธนิต โตอดิเทพย์, 2559)

นอกจากนี้ รูปแบบการพนันภายในนิคมอุตสาหกรรม อาจเริ่มต้นขึ้นอย่างไม่เป็นทางการจากหลายกลุ่มคน ทั้งพนักงานในบริษัทต่าง ๆ ที่มีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกัน หรือแข่งขันกีฬา แล้วเกิดมีการวางเงินเดิมพันเพื่อเพิ่มความสุข เพิ่มสีสันในการแข่งขัน สร้างแรงกระตุ้นและความตื่นตัวให้กับผู้เข้าแข่งขัน ผู้จัดการทีม และผู้ชมของทีมต่าง ๆ รวมไปถึงบางกรณีที่มีการรวมกลุ่มของผู้คนในโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อร่วมพูดคุย ให้คำปรึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับการเล่นการพนัน รวมถึงช่วยเหลือสมาชิกมีช่องทางในการแสวงหารายได้จากการเล่นอยู่สม่ำเสมอ ทั้งนี้ อาจกล่าวสรุปได้ว่าความสัมพันธ์ของการพนันในกลุ่มแรงงาน เปรียบเสมือน “พื้นที่สาธารณะ” แห่งหนึ่งในสังคมอุตสาหกรรมที่เปิดโอกาสให้ทุกคนทั้งแรงงานพลัดถิ่น แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมเดียวกัน กลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมเขตเดียวกัน ฯลฯ ทั้งสมาชิกใหม่และเก่า เข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนพูดคุยและปรับทุกข์ได้ทุกเรื่องตั้งแต่ปัญหาส่วนตัว ไปจนถึงปัญหาระดับประเทศได้ (ธนิต โตอดิเทพย์, 2559)

2.3.3 ปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นการพนันในกลุ่มแรงงาน

2.3.2.1 การพัฒนาของระบบเทคโนโลยี

การขยายตัวของระบบอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์สามารถทำให้รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ขณะเดียวกันก็เป็นช่องทางรูปแบบหนึ่งให้ผู้เล่นการพนันสามารถเข้าใช้บริการการเล่นการพนันได้อย่างสะดวกสบายยิ่งขึ้น โดยการเข้าเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันที่เกี่ยวกับการพนันแทบทุกมุมโลกและทุกประเภทการพนัน เช่น เว็บไซต์พนันฟุตบอลออนไลน์ การเล่นคาสีโนออนไลน์ บาคาร่าออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งผู้พนันสามารถเข้าไปเล่นได้ทุกที่ ทุกเวลาที่สะดวกตลอด 24 ชั่วโมง (ธนิต โตอดิเทพย์, 2559)

2.3.2.1 ความไม่สมดุลของการทำงาน

รูปแบบการทำงานในโรงงานที่ถูกครอบคลุมไปด้วยกฎระเบียบ ประสิทธิภาพการทำงาน และเวลา ส่งผลให้พนักงานในโรงงานจะต้องทำการผลิตให้ได้ตามเป้าหมายขององค์การภายใต้ระยะเวลาการทำงานที่กำหนด หรืออาจต้องทำงานแข่งกับเวลา และบางครั้งอาจจะต้องทำงานล่วงเวลาทั้งที่สมัครใจและถูกบังคับโดยมีเงินตอบแทนพิเศษเป็นแรงจูงใจ ซึ่งการทำงานแข่งกับเวลาภายใต้กฎระเบียบต่าง ๆ ย่อมส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลในการทำงานกับชีวิตส่วนตัว กลุ่มแรงงาน

ส่วนใหญ่มีความเครียดและความกดดัน รวมไปถึงส่งผลต่อสมรรถภาพของร่างกายลดลง รู้สึกเพลีย อ่อนล้า และมีปัญหาสุขภาพ ดังนั้น การเล่นการพนันจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้กลุ่มแรงงานสามารถ หลบหลีกออกจากความเครียดในการทำงาน โดยแสวงหาพื้นที่ของตนเองเพื่อหากิจกรรมพักผ่อนและ คลายเครียด (ธนิต โตอติเทพย์, 2559)

2.4 กลุ่มเยาวชน

การพนันถือว่าเป็นกิจกรรมที่มีบทบาทเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ซึ่งไม่ใช่แค่ผู้ใหญ่เท่านั้นที่เล่นการพนัน แต่ยังรวมถึงผู้คนที่ยังเป็นเยาวชนอีกด้วย การ เปลี่ยนแปลงทางบริบทสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ พร้อมทั้ง การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ล้วนพัฒนารูปแบบกิจกรรมการพนันให้มีลักษณะที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เล่นหน้าใหม่ ๆ ในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของนักเรียน นักศึกษา ที่การเล่นการพนันนั้นแพร่ระบาดไปอย่างแพร่หลาย ซึ่งเมื่อพิจารณาเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่ ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นการพนันของกลุ่มเยาวชน พบว่ามีเงื่อนไขที่สำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.4.1 เงื่อนไขทางด้านสังคม

เงื่อนไขทางสังคมในกลุ่มเยาวชน ที่เป็นสิ่งสนับสนุนให้กลุ่มเยาวชนมุ่งเน้นไปสู่การเล่นการ พนัน ส่วนใหญ่เกิดจากการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมการเล่นการพนันจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่งหรือกลุ่ม คนหนึ่งไปสู่กลุ่มคนหนึ่ง ซึ่งช่วยกระตุ้นให้เด็กเยาวชนเรียนรู้และรับรู้ว่าการพนันนั้น ๆ เป็นที่ยอมรับ ในทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งสภาพแวดล้อมเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพล และเป็นจุดเปลี่ยนให้เด็กหรือเยาวชน ได้ซึมซับ และมีพฤติกรรมและทัศนคติเชิงบวกกับการพนันเป็นอย่างสูง (ณรงค์ พลอยदनัย, 2555)

2.4.1.1 การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจากกลุ่มบุคคลในครอบครัว

เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่รู้จักการเล่นการพนันจากบุคคลในครอบครัวเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะพ่อ แม่ และญาติพี่น้องที่เล่นการพนัน เด็กจึงมักจะถูกปลูกฝังการเล่นการพนันมาตั้งแต่จำ ความได้ โดยสืบเนื่องมาจากการเห็นตัวอย่างจากคนรอบข้างหรือบุคคลในครอบครัวเล่นการพนัน เมื่อ เด็กเห็นคนในครอบครัวสนุกสนานเพลิดเพลินจากการเล่นพนันบางอย่าง พวกเขาก็มองว่าการเล่นการ พนันนี้คือการช่วยผ่อนคลายความเครียดที่ดีที่สุดที่สนุกสำหรับครอบครัวของเขา ทำให้นำไปสู่ความอยากรู้ อยากรอง จากนั้นก็ได้เริ่มคุ้นชินและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้นกับบุคคลภายใน ครอบครัว อาทิ การให้ช่วยเหลือเลข การให้ไปซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นต้น ซึ่งถ้าหากเด็กไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนในเรื่องของการพนัน และตัวเองก็คิดเองไม่ได้ เด็กก็จะอยากรู้อยากลองเล่น นำไปสู่

การลองเล่นพนันด้วยตนเองในท้ายที่สุด (ณรงค์ พลอยคนัย, 2555) ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์กลุ่มเยาวชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

“ถ้าหากมีคนมาขายลอตเตอรี่ในหมู่บ้าน แม่ก็จะชอบใช้ให้ไปซื้อ โดยจะบอกตัวเลข 2-3 ตัวท้ายเท่านั้น บอกว่าเป็นเลขเด็ดจากที่นั่นที่นี้บ้าง ตอนหวยออกช่วงต้นเดือนกับกลางเดือนก็ต้องมาช่วยลุ้นหวยกับแม่บ้าง” (นายแมน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2563)

“เริ่มเล่นตั้งแต่ ม.1 ที่บ้านเปิดโต๊ะบอล ทำอาชีพนี้เป็นอาชีพหลักเลย มีเปิดทั้งที่อยู่อยุธยาและสุโขทัย โดยพี่ชายแท้ๆ เป็นชักชวนให้เล่นการพนันฟุตบอลออนไลน์ พี่ชายก็สอนทั้งพ่อและคนอื่น ๆ ทุกคนในบ้านก็เล่นพนันฟุตบอลออนไลน์กันเป็นเพราะพี่ชาย” (นายไอ้ต (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2563)

“ที่เล่นการพนันเป็นทุกวันที่ก็เพราะพี่ชายที่บ้าน” (นายแท้ค (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2563)

สถาบันครอบครัว ถือเป็นกลุ่มสังคมแรกๆ ที่เด็กได้รับการซึมซับและปลูกฝังในเรื่องระบบความคิดและทัศนคติ ซึ่งหากบุคคลในครอบครัวที่อาศัยอยู่ด้วยกันและใช้เวลาในกิจวัตรประจำวันร่วมกันที่เกี่ยวข้องกับการพนัน โดยอาจมีการสื่อสารหรือเป็นตัวอย่งในการเล่นการพนัน ก็ย่อมส่งผลให้เด็กที่เติบโตมาในครอบครัวนั้นหันมาเล่นการพนันเช่นเดียวกัน

2.4.1.2 การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจากสภาพแวดล้อมจากกลุ่มเพื่อน

สภาพแวดล้อมในโรงเรียนในช่วงวัยเรียนก็ถือเป็นช่วงที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อพฤติกรรมและทัศนคติ เด็กหรือเยาวชนจะใช้ชีวิตอยู่ที่โรงเรียนมากกว่าที่บ้าน ดังนั้น สังคมในโรงเรียนจึงเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนติดกันพนันได้ โดยมาจากการชักชวนของเพื่อน เช่น ชวนกันเล่นช่วงพักกลางวัน ชวนกันไปเล่นที่บ้านหลังเลิกเรียน ชวนกันไปตามสถานเีอโคจร นอกเหนือจากนี้ ความที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องการมีปฏิสัมพันธ์ และต้องการเป็นที่ยอมรับจากคนอื่น ๆ ในสังคม จึงเชื่อว่าการพนันบางอย่าง ช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้ากลุ่มเพื่อน กลุ่มสังคม และบรรยากาศในการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การเล่นการพนันทำให้ผู้เป็นผู้มีสติปัญญา ไหวพริบ รู้สึกสามารถสร้างตัวตนขึ้นมา รวมถึงสามารถสร้างการยอมรับจากคนรอบข้าง และจากกลุ่มเพื่อนฝูงได้อีกด้วย (กาญจน์นภา พงศ์พนรัตน์, 2558) ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์กลุ่มเยาวชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

“ครั้งแรกคือเพื่อนชวน เห็นว่ามันสนุกดี ได้เงินด้วย ก็เลยให้เพื่อนพาไปเล่น พอเริ่มเล่นแล้ว มันก็เลยเล่นไม่หยุด ยิ่งถ้าไปชักชวนเพื่อน ๆ คนอื่น ๆ ก็จะได้คำแนะนำด้วย” (นายนาย (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2563)

“เห็นเพื่อนเล่น เลยอยากรู้ว่ามันได้เงินจริงไหม เลยลองดู โดยแรกๆ เพื่อนก็จะสอน แล้วก็ไปเล่นด้วยกัน” (นายแมน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2563)

“เพื่อนในกลุ่มเล่นการพนันฟุตบอลออนไลน์หมดเลย ตอนแรกไม่ได้เล่น เวลาเขาคุยกันเรื่อง ควบลูกครึ่ง ครึ่งลูกควบ เราก็ไม่ค่อยรู้เรื่อง จากนั้นก็ลองเล่นกับเพื่อน ๆ คุ ดูได้บ้าง เสียบ้าง สนุก ๆ กันไป” (นายอ้อต (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2563)

เพื่อนถือว่าเป็นอีกกลุ่มสังคมหนึ่งที่มีอิทธิพลสูงสุดของการเล่นการพนันในกลุ่มเยาวชน ถึงแม้ว่าเพื่อนจะไม่ได้อยู่ที่บ้านเดียวกันและอาศัยอยู่ด้วยกันตลอดเวลา แต่เพื่อนเป็นกลุ่มสังคมที่อยู่ในวัยเดียวกัน เข้าใจความรู้สึก ความต้องการของกันและกัน รวมถึงการแสดงออกถึงความเป็นกลุ่มเป็นก้อน ซึ่งหากมีสมาชิกกลุ่มคนใดคนหนึ่งเล่นการพนัน ก็อาจชักจูงสมาชิกคนอื่น ๆ เล่นการพนันตามไปด้วย

2.4.2 เจ็อนไขทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม

ระบบชุดความคิดที่เป็นสิ่งส่งเสริมให้กลุ่มเยาวชนมีชุดความคิด ความเชื่อ ทักษะคิดและแรงจูงใจในการเล่นพนัน โดยส่วนใหญ่มองว่ากิจกรรมการพนันนั้นเป็นกิจกรรมที่มีความสนุก ตื่นเต้น ทำทาย ยิ่งหากการพนันนั้นมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ชอบ อาทิ มีความชื่นชอบในการเล่นหรือดูกีฬา การพนันจึงเป็นผลพลอยได้สนุกๆและทำทายจากความชื่นชอบในกีฬานั้น อีกประการหนึ่ง การพนันคือ อาจเป็นช่องทางให้ผู้เล่นรวยทางลัดได้ ซึ่งไม่อาจปฏิเสธได้ว่าปัจจัยเหล่านี้ถือเป็นความต้องการพื้นฐานของผู้คนทุกระดับชั้น ดังนั้น เมื่อเยาวชนเองก็เป็นกลุ่มคนที่มีความต้องการหาความสนุก ตื่นเต้น ทำทาย อยากรู้อยากลอง ความเป็นลูกผู้ชาย ความต้องการโดดเด่น เป็นปกติวิสัยของวัยรุ่น อยู่แล้ว หากกิจกรรมดังกล่าวนำมาซึ่งโอกาสในการได้รายได้เสริมด้วย ย่อมทำให้กลุ่มเยาวชนหันหน้าเข้าหากิจกรรมที่เป็นการพนันได้ง่ายไม่ต่างจากวัยรุ่นผู้ใหญ่ (ศุภย์วิจิตรเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ, 2562) ทั้งนี้ เมื่อสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการเล่นการพนัน พบว่ามีรายละเอียด ดังนี้

2.4.2.1 ความต้องการมีรายได้

เป้าหมายแรกของผู้เล่นการพนันส่วนใหญ่ในกลุ่มเยาวชน คือ การมีทรัพย์สินที่มากขึ้น ผู้เล่นจึงมองหาช่องทางและวิธีที่สะดวก รวดเร็ว และสามารถหาเงินได้เป็นจำนวนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นการพนันฟุตบอลออนไลน์ที่เป็นรูปแบบการพนันที่ได้รับ

ความสนใจเป็นอย่างยิ่งของผู้เล่นการพนันในกลุ่มนี้ รูปแบบการเล่นการพนันบอลออนไลน์สามารถสร้างรายได้มากกว่าการพนันรูปแบบอื่น ๆ ทั่วไป

“การเล่นการพนันฟุตบอลออนไลน์เป็นช่องทางหนึ่ง ที่ผู้เล่นเยาวชนมองว่าสามารถสร้างโอกาส และยกระดับฐานะของตนได้ โดยการเป็นเจ้าของรายย่อยของเว็บไซต์การพนันฟุตบอลต่าง ๆ เพื่อหลอกลวง และได้ชักชวนเพื่อนมาเล่น มาร่วมกันบริหารความเสี่ยง จากนั้นทางเว็บไซต์ก็อาจให้เงินเป็นค่าตอบแทน รวมถึงอาจมีโบนัสที่นำไปต่อยอดในการเล่นการพนันในเว็บไซด์ต่อไปได้” (นักวิชาการท่านที่ 1, สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2563)

2.4.2.2 ความท้าทาย อยากรู้ อยากรอง

นอกเหนือจากความต้องการในทรัพย์สินเงินทองแล้ว ผู้เล่นการพนันในกลุ่มเยาวชนบางรายเกิดความอยากรู้ อยากรอง ดูการเล่นการพนันเป็นสิ่งที่ท้าทาย เมื่อเห็นเพื่อน บุคคลในครอบครัว หรือผู้ใกล้ชิด เล่นการพนันแล้วประสบความสำเร็จมีเงินทองอย่างง่ายและรวดเร็ว จึงอยากรองทำตามบ้าง

“เยาวชนที่เล่นพนันบางรายมีความสุขจากการลองลุ้น ลองเสี่ยง และอยากรู้อะไรบ้างว่าการเล่นการพนันสามารถหาเงินได้จริงหรือไม่ เพราะเห็นเพื่อน หรือคนนั้นคนนี้ ได้เงินเยอะๆ ได้มาแบบสบายๆ ไม่เห็นต้องทำอะไรมาก จึงเกิดอยากรองเล่นดู” (นักวิชาการท่านที่ 1, สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2563)

“เพื่อน คือเป็นคนที่มียุทธวิธีสูงสุดของการเล่นการพนันในกลุ่มเยาวชนเลย เพื่อนสามารถแนะนำว่าเว็บไซต์ไหนดียังไง เล่นยังไง หรือแม้กระทั่ง กลุ่มไลน์ กลุ่มเฟซเพจ หรือเว็บไซต์ไหน และเพื่อนมักจะชักจูงเพื่อนๆ” (นักวิชาการท่านที่ 2, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2563)

2.4.2.3 ความเป็นลูกผู้ชาย

ผู้เล่นการพนันโดยเฉพาะในกลุ่มพนันบอลออนไลน์หลายคนรู้สึกว่าการเล่นการพนันฟุตบอลแสดงออกถึงความเป็นชายชาตรี เนื่องจากกีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากของเพศชาย การพนันจึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของกลุ่มผู้ชายมากขึ้น คนที่เล่นกีฬาฟุตบอลอยู่เป็นประจำ ก็มีแนวโน้มที่จะหันมาเล่นการพนันฟุตบอลด้วยเช่นกัน เสมือนเป็นสิ่งที่อยู่คู่กัน ไม่สามารถแยกขาดออกจากกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีความเป็นเพื่อนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ยิ่งแสดง

ให้เห็นว่าการพนันฟุตบอลสามารถเชื่อมโยงความเป็นเพื่อนในกลุ่มผู้ชายได้ตืออย่างหนึ่ง ไม่แพ้กิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การเล่นการพนัน

“การเล่นการพนันเป็นเหมือนวัฒนธรรมหนึ่งของลูกผู้ชาย โดยเป็นการสื่อสารที่แสดงออกระหว่างกลุ่มเพื่อน รวมถึงบางครั้งยังเป็นการแสดงออกในการข่มกันของลูกผู้ชาย หากตนเองชนะการเดิมพัน ทำให้ตนดูยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่ต้องทำเพื่อสร้างการยอมรับในกลุ่มเพื่อน เหมือนกับสูบบุหรี่ กินเหล้า ซึ่งหากเป็นเด็กอาชีวะก็จะเน้นเรื่องความเป็นลูกผู้ชาย นักเลง การพนันก็เป็นเช่นเดียวกัน” (นักวิชาการท่านที่ 3, สัมภาษณ์, 24 ตุลาคม 2563)

“กลุ่มเยาวชนวัยรุ่น ยังเป็นผู้ชาย นอกจากกินเหล้า สูบบุหรี่ พอยู่กับเพื่อน มีโทรศัพท์มือถือเน็ตก็ชวนกันเข้าเว็บไซต์เล่นการพนันได้แล้ว” (นักวิชาการท่านที่ 1, สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2563)

แม้แต่การข่มกันในกลุ่มเพื่อนผู้ชาย ยังมีให้เห็นในสังคมการเล่นการพนัน ทุกคนล้วนอยากได้การยอมรับจากกลุ่มเพื่อน อยากดูยิ่งใหญ่ อยากดูเหนือกว่า อยากเป็นผู้ชนะ โดยการพนันก็ถูกใช้เป็นช่องทางการแสดงออกว่าตนเองประสบความสำเร็จมากกว่าคนอื่น ๆ ในกลุ่ม ถึงแม้ว่าเรื่องแบบนี้อาจดูเป็นเรื่องไร้สาระในสายตาของบุคคลอื่น ๆ แต่สำหรับกลุ่มที่เล่นการพนัน เรื่องดังกล่าวถือว่าเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่

“การเล่นการพนันสามารถแสดงความเจ๋งของตัวเองออกมาได้เลย ยิ่งถ้าแทงถูก แทงชนะ สามารถข่มคนอื่นได้เลย ไม่ใช่แค่เรื่องเงิน เรื่องรายได้ เป็นเรื่องของความภูมิใจและศักดิ์ศรี” (นักวิชาการท่านที่ 1, สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2563)

2.4.2.4 การพนันที่แอบแฝงไปกับความชื่นชอบ

การเล่นการพนัน โดยเฉพาะรูปแบบการเล่นพนันฟุตบอลมีลักษณะแอบแฝงกับกีฬา ยิ่งเยาวชนที่มีความสนใจหรือเล่นกีฬาฟุตบอลอยู่แล้ว ก็มีแนวโน้มที่จะเล่นการพนันฟุตบอลไปด้วย โดยส่วนใหญ่อ้างว่ามีความสนใจกีฬามากกว่าการพนัน การเล่นการพนันจึงเป็นเพียงผลได้ ทั้งนี้ ยังมองว่าการเล่นการพนันฟุตบอลเป็นการเล่นที่ดูมีระดับ ไม่ได้เล่นเพื่อความร่ำรวยเมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการพนันประเภทอื่น ๆ การเล่นพนันบอลในกลุ่มของเยาวชนจึงสามารถทำได้ง่าย โดยแหล่งรับพนันบอล โต๊ะบอล ร้านเกมออนไลน์ก็กระจายอยู่บริเวณรอบ ๆ ที่พักอาศัย นอกจากนี้ เวลาที่ดูบอลก็มักจะมีการชักชวนเพื่อนที่คอบอลเดียวกัน เชียร์ทีมเดียวกันไปรับชมฟุตบอลเพื่อเพิ่มความสนุกด้วย

ยังมีเพื่อนรับชมกันหลายคนก็ทำให้เกมยิ่งมีความสุขขึ้น ซึ่งบางครั้งก็มีการเติมพื้นที่หรือเล่นเกมการพนันเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศและความรู้สึกร่วมกับเกมการแข่งขันด้วย (อมรทิพย์ อมราภิบาล, ม.ป.ป)

2.4.2.5 ความต้องการหลีกเลี่ยงจากสังคม

แม้ว่าการเล่นเกมพนันสามารถสร้างสังคมการพนันรูปแบบใหม่ขึ้นจากการรวมกลุ่ม การสังสรรค์ การพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างผู้เล่นการพนันด้วยตนเองได้ แต่ก็ยังพบผู้เล่นการพนันบางกลุ่มที่ตัดสินใจเล่นเกมพนันเพราะอยากหลีกเลี่ยงจากสังคม บางรายอาจมีโรคประจำตัวหรือภูมิหลัง เช่น โรคซึมเศร้า หรือเป็นคนชอบเก็บตัว เป็นต้น คนกลุ่มนี้จึงอยากหากิจกรรมมาช่วยบำบัดตนเอง โดยไม่ต้องไปยุ่งหรือพบเจอกับบุคคลอื่น การเล่นเกมพนันออนไลน์จึงมาตอบโจทย์ผู้เล่นการพนันที่ไม่ต้องออกไปข้างนอก ไม่ต้องพบเจอผู้คน สามารถเล่นได้อยู่ที่บ้านที่ห้องตนเอง

“ผู้เล่นการพนันหลายคนอยากหลีกเลี่ยงความวุ่นวาย ผู้เล่นบางคนมีปัญหาชีวิต เป็นโรคซึมเศร้า อยากอยู่คนเดียว รวมถึงปัญหาสังคมต่าง ๆ บางคนเล่นเพื่อสนุกๆ ไม่ได้มีภูมิหลังแบบคนอื่น แต่ก็อยากเล่นเกมพนันคนเดียว ไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับใคร เล่นแล้วช่วยให้รู้สึกผ่อนคลาย หลุดพ้นจากความเครียด หลุดพ้นจากปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเมื่อเวลาเล่นแล้วชนะ ก็รู้ชีวิตประสบความสำเร็จและมีความก้าวหน้า จนทำให้เขาติด” (นักวิชาการท่านที่ 1, สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2563)

“เล่นเกมพนันออนไลน์ก็ใช้แค่คอมพิวเตอร์ กับตัวเองเท่านั้น เล่นแล้วก็ไม่มีใครรู้ ไม่เสียหน้าเหมือนเล่นอยู่กับเพื่อน ไม่ต้องถูกคนอื่นหรือเพื่อนว่าถ้าตายผลแพ้” (นักวิชาการท่านที่ 3, สัมภาษณ์, 24 ตุลาคม 2563)

2.4.3 การพัฒนาของระบบเทคโนโลยี

สำหรับกลุ่มเยาวชนในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร และเป็นเขตเมืองอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม มีการย้ายอพยพถิ่นฐานตามพ่อแม่ผู้ปกครองมาจากหลายแห่ง เยาวชนส่วนใหญ่จึงได้รับอิทธิพลของความเป็นเมืองหลวงอันทำให้เกิดปรากฏการณ์ทางสังคมเยาวชน กล่าวคือ เยาวชนมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นจำนวนมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ จนถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญอย่างมากในชีวิต ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์นี้เองที่กลายมาเป็นช่องทางหลักทำให้เยาวชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หรืออาจรวมถึงในจังหวัดอื่น ๆ ได้พบเห็นหรือรู้จักเกี่ยวกับการพนันในเวลาต่อมา (ปัทมาภรณ์ สุขสมโสด, 2561)

จากการพัฒนาเทคโนโลยีปัจจุบันส่งผลให้พฤติกรรมของบุคคลในสังคมนิยมบริโภคสื่อออนไลน์มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้สื่อออนไลน์ในการสนับสนุนการเล่นการพนันออนไลน์ในกลุ่มเยาวชน จากผลการศึกษาพบว่า สื่อออนไลน์เป็นช่องทางในการเล่นการพนันโดยการเข้าเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการพนัน ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ง่ายสะดวกสบาย สามารถเล่นได้ทุกที่ ทุกเวลาที่สะดวกตามความต้องการตลอด 24 ชั่วโมง อีกทั้งยังช่วยลดต้นทุนในการเล่นการพนัน ไม่ต้องสิ้นเปลืองค่าโทรศัพท์หรือค่าเดินทางในการไปเล่นการพนันที่สถานที่จริงตามคาสิโนจริง บ่อนจริง หรือสถานที่ต่าง ๆ นอกจากนี้ การเล่นการพนันออนไลน์ยังช่วยในการอำนวยความสะดวกในเรื่องของความปลอดภัยจากการถูกจับกุมของตำรวจเมื่อเปรียบเทียบกับแบบเดิม เนื่องจากการสื่อสารและการส่งโพยการพนันต่าง ๆ สามารถถูกใช้เป็นหลักฐานหากตำรวจทำการค้นเจอได้ แต่การส่งข้อความหรือการสนทนาผ่านสื่อออนไลน์นั้นสามารถสร้างไฟล์ซ่อนข้อมูลจากตำรวจได้ และหากมีการจับกุมตามสถานที่จริงต่าง ๆ การเล่นการพนันออนไลน์ก็ถือว่าเป็นช่องทางการเล่นการพนันที่ปลอดภัยกว่า โดยปัจจัยด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติในการเล่นการพนันออนไลน์ของกลุ่มเยาวชน มีรายละเอียด ดังนี้

2.4.3.1 การพนันออนไลน์สามารถเข้าถึงได้ง่าย

การเล่นการพนันออนไลน์สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา เพียงแค่ผู้เล่นสามารถใช้อินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้อย่างสะดวก เช่น การติดต่อผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ผ่านอินเทอร์เน็ตทางเว็บไซต์ ซึ่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เปิดช่องทางและเพิ่มโอกาสให้กับผู้ที่สนใจเล่นการพนันออนไลน์ เปรียบเสมือนการยกเอาบ่อนการพนันและร้านรับแทงการพนันต่าง ๆ มาไว้ที่โทรศัพท์เพียงเครื่องเดียวเท่านั้น

2.4.3.2 การพนันออนไลน์มีความหลากหลาย

ความหลากหลายของรูปแบบการเล่นการพนันทั้งประเภทการเล่นการพนันทายผลกีฬา และประเภทที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทายผลกีฬาโดยเป็นการเพิ่มสีสันให้กับการเล่นการพนัน และช่วยดึงดูดผู้เล่นได้อย่างหลากหลายตามความสนใจของแต่ละบุคคล ทำให้มีผู้เล่นการพนันหน้าใหม่เข้าสู่วงการการเล่นการพนันอยู่เสมอ

2.4.3.3 การพนันออนไลน์ไม่เสียเวลาและค่าใช้จ่ายการเดินทาง

การเล่นการพนันออนไลน์นอกจากสามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีความหลากหลายแล้วนั้น การเล่นการพนันออนไลน์ก็เปรียบเสมือนศูนย์รวมการพนันทั่วประเทศทั่วโลกโดยผู้เล่นสามารถเล่นพนันผ่านตัวกลางที่เรียกว่าอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้เล่นไม่จำเป็นต้องเดินทางไปยังสถานที่ที่เล่นจริง อาทิ บ่อนการพนัน คาสิโน และร้านรับแทงการพนันต่าง ๆ รวมถึงสามารถเล่นการพนันในหลาย

ประเภทเกมพนันออนไลน์ได้ในเวลาเดียวกัน ซึ่งก็ลดทั้งระยะเวลาในการเดินทางไปและค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่อาจเกิดขึ้นได้

2.4.3.4 ความปลอดภัยในการเล่นการพนันออนไลน์

ผู้เล่นการพนันออนไลน์รู้สึกว่ารูปแบบการเล่นผ่านระบบอินเทอร์เน็ตหรือออนไลน์ทำให้ปลอดภัยจากการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันรูปแบบเดิม ยกตัวอย่างเช่น การเล่นพนันฟุตบอล โดยแต่เดิมจะต้องไปวางเดิมพันเล่นพนันที่โต๊ะรับพนันหรือร้านรับแทงผลพนัน และให้ใช้ใบลงเดิมพันที่เรียกว่า “โพยบอล” และต้องไปวางเดิมพันการพนันที่ร้านหรือที่เรียกว่า “โต๊ะบอล” ซึ่งทำให้เกิดพยานหลักฐานกรณีที่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับดำเนินคดี และหลีกเลี่ยงการจับกุมได้ยาก ตรงกันข้ามหากเป็นการเล่นการพนันฟุตบอลออนไลน์ที่ไม่มีหลักฐาน แม้ว่า จะโดนจับโทรศัพท์ก็มีรหัสความปลอดภัยที่บุคคลภายนอกไม่สามารถเข้าไปดูข้อมูลภายในได้หรือ บางครั้งก็สามารถซ่อนหรือลบไฟล์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเล่นการพนันนั้น ๆ ได้ด้วย ทำให้เป็นการยากต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในการหาพยานหลักฐานในการดำเนินคดี (นักวิชาการท่านที่ 1, สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2563)

2.4.4 การเสฟสื่อและผู้มีอิทธิพลทางความคิด

นอกจากเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่ก้าวมาข้างต้นแล้ว พบว่าพฤติกรรมการเล่นการพนันในกลุ่มเยาวชนเกิดจากตัวแปรหลายตัวประกอบกันทั้งปัจจัยทางด้านการศึกษา ทักษะคิด ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การพัฒนาของเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังมีสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นสิ่งเร้าช่วยกระตุ้นให้เยาวชนมีพฤติกรรมเล่นการพนัน (วิษณุ ติลา น้อย, 2560) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.4.4.1 สื่อกระตุ้น

สิ่งที่ทำให้ผู้เล่นการพนันตัดสินใจเร็วขึ้น คือสื่อทุกรูปแบบทั้งออนไลน์และออฟไลน์ ทั้งสื่อมวลชน ผู้มีอิทธิพลในวงการฟุตบอล สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น รายการทีวี นิตยสาร กีฬาทีวี เคราะห์เกมการแข่งขันฟุตบอล แต่ละคู่ไว้อย่างละเอียด ซึ่งเป็นตัวสนับสนุนกระตุ้นให้เยาวชนให้ความสนใจ นอกจากนี้รูปแบบสื่อออนไลน์ สื่ออินเทอร์เน็ต เช่น สื่อสังคมออนไลน์ หรือ เว็บไซต์ การพนันต่าง ๆ ก็เข้ามามีบทบาทและอิทธิพลเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ผู้เล่นการพนันสามารถเข้าถึงสื่อได้เป็นอย่างดี ยิ่งถ้าผู้เล่นพนันมีการติดตามหรือเข้าไปดูข่าวเกี่ยวกับการเล่นพนันผ่านระบบออนไลน์ ข่าวหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องก็จะปรากฏให้ผู้เล่นการพนันเห็นบ่อยขึ้น พร้อมโฆษณาการพนัน โปรโมชันสมัครสมาชิกการพนัน ก็จะปรากฏขึ้นเพื่อชักจูงและดึงดูดให้ผู้เล่นการพนันตัดสินใจเล่นการพนันเป็นอย่างมาก

2.4.4.2 ผู้มีอิทธิพลทางความคิด

ในวงการการพนันโดยเฉพาะการเล่นการพนันฟุตบอล ผู้เล่นส่วนใหญ่ นอกเหนือที่จะ
ตัดสินใจเล่นการพนันด้วยตนเองแล้วนั้น ยังต้องพึ่งหลักการวิเคราะห์จากผู้มีอิทธิพลทางความคิดด้วย
ซึ่งส่วนใหญ่บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในวงการฟุตบอล โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่สื่อมวลชนใน
ด้านกีฬา ยิ่งหากเป็นที่รู้จักหรือมีผู้ติดตามเป็นจำนวนมากแล้วนั้น ก็ยังสามารถสร้างแรงจูงใจและมี
อิทธิพลต่อการเล่นการพนันของเยาวชนได้เป็นอย่างดี

3. รูปแบบการเล่นพนันของผู้กระทำการในกลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การวิเคราะห์รูปแบบการเล่นการพนันของผู้กระทำการในแต่ละช่วงชั้นสังคมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์และสรุปประเด็นที่จะนำเสนอเป็น 3 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย รูปแบบการเล่นพนันในแต่ละกลุ่ม สาเหตุและแรงจูงใจในการเล่นการพนัน และผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบที่เกิดขึ้นจากการเล่นพนัน รายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 กลุ่มเกษตรกรรายย่อย

ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์

นายทอง นายไก่อ นายบุญ นายตัน และนางกล้วย เป็นกลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในพื้นที่อำเภอเสนา เป็นจังหวัดพระนครศรีอยุธยาตั้งแต่กำเนิด มีพื้นฐานครอบครัวที่ทำเกษตรกรรมมาตั้งแต่ตนเกิด โดยส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรมเพาะปลูกข้าวเป็นหลัก แต่อาจมีเพาะปลูกข้าวโพดบ้างบางส่วนตามฤดูกาล นอกจากนี้ยังมีการทำปศุสัตว์เลี้ยงไก่ เป็ด และกระบือ ควบคู่กันไปด้วย ในประเด็นเรื่องการเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลใกล้เคียงกันว่าตนจะนิยมเล่นการพนันในช่วงที่ตนว่างภายหลังจากทำเกษตรกรรมและปศุสัตว์ หรือเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วเสร็จ

“การเล่นพนัน” เป็นประเภทการพนันที่นิยมเล่นกันมากที่สุดและเล่นกันอย่างเป็นประจำ ซึ่งความถี่ในการเข้าไปเล่นการพนันเฉลี่ยจะอยู่ที่ประมาณ 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ แต่อย่างไรก็ดี กลุ่มเกษตรกรก็ได้มีการเล่นการพนันประเภทอื่น ๆ ที่ค่อนข้างหลากหลายประกอบกับการเล่นการพนันชนไก่ด้วย ยกตัวอย่างเช่น ไฮโล และหวยใต้ดิน ซึ่งจะเล่นตามโอกาสและเทศกาลต่าง ๆ เป็นครั้งคราวไปตามคำที่ผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“...หลังจากทำนาเสร็จ รถบรรทุกมาเอาข้าวไปโรงสีเสร็จ ให้อาหารไก่เปิดเสร็จ ก็จะไปซื้อมอเตอร์ไซด์ไปดูเขาชนไก่หน่อยสักหน่อย ไปถึงที่ถ้ามีคู่ไหนน่าสนใจ ก็อาจจะวางเงินลุ้นบ้าง ...” (นายทอง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...ก็ถ้ามีเวลาก็ไปดู ไปเล่นกับเขา ส่วนใหญ่ก็ไปสนามชนไก่ ไปดูไก่ตีกัน แล้วก็เล่น (พนัน) สักหน่อย ดูไปด้วย เล่นไปด้วย ลุ้นไปด้วย...” (นายไก่อ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...ปกติก็เล่นชนไก่ ทั่วๆ ไป มีเล่นไพ่ เล่นไฮโลบ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็ชนไก่นี้แหละ ไฮโลก็เล่นตอนมีงานศพ เล่นด้วยกันหมดเลยทั้งแขกทั้งญาติ...” (นายบุญ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“การทำอาชีพเกษตรกร ผมคิดว่า ยังมีเวลาว่างมากในการเล่นการพนัน ถือว่ายังมีมากสำหรับอาชีพนี้เพราะบางคนเกี่ยวข้าวเสร็จ ก็จะเอาไปเล่นการพนันกับพรรคพวก เวลาทำนาเสร็จ” (นายต้น (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2564)

ดังนั้น เพื่อให้การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้กระทำการในแต่ละช่วงชั้นทางสังคม มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย คณะผู้ทำวิจัยจึงดำเนินการแบ่งประเด็นการศึกษา เพื่อใช้ในการกำหนดแนวทาง ขอบเขตการสัมภาษณ์ในขั้นตอนของการเก็บข้อมูล พร้อมทั้งนำไปใช้ในขั้นตอนวิเคราะห์ผล และขั้นตอนสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะต่อไป รายละเอียดในการเก็บข้อมูลในแต่ละประเด็น มีดังต่อไปนี้

3.1.1 รูปแบบการเล่นการพนันในกลุ่มเกษตรกร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ยังคงมีการยึดติดรูปแบบการเล่นการพนันกับวิถีชีวิตชุมชน ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องการรวมกลุ่มการเล่นการพนันของคนในพื้นที่ เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน ซึ่งรูปแบบการเล่นการพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยนั้นส่วนมากจะเล่นเป็นในรูปแบบออฟไลน์ (Offline Gambling) กล่าวคือการเข้าสู่วงจรการเล่นพนันนักพนันจะเดินทางไปเล่นการพนันยังสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ โดยมีทั้งการเล่นในรูปแบบทั้ง “บ่อนบ้าน” หรือบ่อนประจำขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ตนอยู่อาศัยหรือบริเวณใกล้เคียงคั่นเคย และ “บ่อนวัง” บ่อนชั่วคราวของกลุ่มนักพนันเล็ก ๆ ที่นัดกันไปเล่นตามสถานที่หรือเทศกาลต่างๆ เช่น งานศพ หรือเป็นบ้านใครคนหนึ่ง มีลักษณะเป็นวงเล็กๆ เปลี่ยนสถานที่กันไปเรื่อย ๆ ซึ่งถือว่ามีความยืดหยุ่นและสามารถเข้าไปเล่นง่ายในชีวิตประจำวัน เพราะมีความรู้จักคั่นเคยกันอยู่แล้ว โดยประเภทการเล่นการพนันที่กลุ่มเกษตรกรรายย่อยนิยมเล่นกัน คือ “การชนไก่” และมีการเล่น “ไฮโล” และ “หวยใต้ดิน” บ้างประปรายตามงานบุญ งานพิธีในชุมชน

3.1.1.1 รูปแบบการพนันไก่ชน

การเล่นการพนันชนไก่ ถือว่ามีมาตั้งแต่อดีต โดยกฎกติกาในการชนไก่ไม่มีอะไรมากนัก แค่ นำไก่สองตัวมาตีกัน ตีกันไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะมีฝ่ายแพ้ชนะ ระหว่างการแข่งขันก็จะมีช่วงให้น้ำไก่ ซึ่งหมายถึงช่วงพักยก ประมาณ 2 – 10 นาทีแล้วแต่ประเภทการแข่งขัน โดยการตัดสินแพ้ชนะก็จะพิจารณาจากไก่ฝั่งใดฝั่งหนึ่งสู้ไม่ได้ มีการนอนหรือหมอบไม่สู้ หรือไก่ที่วิ่งหนี ไม่สู้ต่อ ก็จะถูกปรับแพ้ไป เป็นต้น

“...การชนไก่ ก็คือเอาไก่ชน มาชนหรือเอามาตีกัน ไก่ตัวไหนไม่สู้ต่อ วิ่งหนีติดต่อกัน 3 ครั้ง หรือถูกตีจนสู้ต่อไม่ได้แล้ว ก็แพ้ไป ถ้าใครเดิมพันตัวที่แพ้ก็เสียเงิน ใคร

เดิมพันตัวที่ชนะก็ได้เงินไป... การเล่นก็จะมีเป็นยก ๆ ตี 10 นาที พักให้น้ำ 2 นาที บางทีก็ตี 20 นาที พักให้น้ำ 10 นาที แล้วแต่เจ้า...” (นายทอง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...วิธีเล่นก็ตามชื่อเลย ไม่ได้มีอะไรมาก เอาไก่ชน 2 ตัวมาตีกัน แล้วเราก็เลือกว่าฝั่งไหนจะชนะ ถ้าทายถูกว่าฝั่งไหนชนะก็ได้เงินไป ถ้าทายไม่ถูกไปทนายฝั่งที่แพ้ก็เสียเงิน... วิธีการตีก็ให้ตี 20 นาที พักน้ำ 20 นาที ตีกันไม่เกิน 12 ยก แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่ถึง แล้วก็แล้วแต่สนามที่เขาเล่นกัน...” (นายโก (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

นอกจากนี้ผู้พนันเริ่มเดิมพันผู้เล่นศึกษาข้อมูลของไก่แต่ละเอียด โดยสังเกตจากหากไก่ตัวไหนมาจากค่ายดัง ค่ายมีชื่อ จะมีความได้เปรียบกว่า ไก่ชนพื้นบ้าน ที่ชาวบ้านเลี้ยงกันอยู่พอสมควร นอกจากนี้ยังมีไก่บ้างตัวยังมี สถิติขึ้นชนไก่ สถิติแพ้ชนะ ให้มาวิเคราะห์ประกอบการตัดสินใจได้อีกด้วย

“...ก็ถ้ามีเวลาก็ไปดู ไปเล่นกับเขา ส่วนใหญ่ก็ไปสนามชนไก่ ไปดูไก่ตีกัน แล้วก็เล่น (พนัน) สักหน่อย ดูไปด้วย เล่นไปด้วย ลุ้นไปด้วย ส่วนใหญ่มันมีเพื่อนมันลุ้นด้วยกันก็สนุกด้วย เฮฮา หัวเราะกันไปลุ้นกันไปด่ากันไปสนุกดี...” (นายตัน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2564)

3.1.1.2 การเล่นไฮโล

ไฮโลเป็นรูปแบบการพนันที่ใช้ลูกเต๋าสามลูก ลูกเต๋าก็จะถูกเขย่าในภาชนะที่มีลักษณะคล้ายกรงเป็นเวลาหนึ่งนาทีจนกว่าพวกเขาจะหยุดพัก ทั้งนี้ รูปแบบการเล่นจะมีตารางกำหนดตัวเลขและค่าต่าง ๆ โดยแต่ละพื้นที่ของตารางไฮโลจะระบุประเภทของการเดิมพัน ซึ่งผู้เดิมพันจะต้องเลือกว่าเงิน หรือชิปในพื้นที่ที่ของตาราง และสามารถวางเดิมพันมากกว่าหนึ่งจุดในรอบเดียวกันได้

ในการเล่นไฮโลนั้น ผู้เล่นจะนิยมใช้คำว่า “แทง” ในการเรียกการเดิมพัน ซึ่งการแทงหรือเดิมพันไฮโลก็มีหลายวิธีการ หลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับผู้เล่นและสถานที่เล่นการพนัน ส่วนมากผู้เล่นจะนิยมเล่นแบบ **แทงต่ำ – สูง** หรือ **“แทงเล็ก-ใหญ่”** ซึ่งหมายถึง การวางเดิมพันโดยใช้แต้มรวมของลูกเต๋าทั้ง 3 ลูกเป็นตัวตัดสิน หากแต้มรวมอยู่ระหว่าง 4-10 แต้มจะถือว่าเป็น “ต่ำ” หรือ “เล็ก” และหากแต้มรวมอยู่ที่ 11-17 แต้มจะถือว่าเป็น “สูง” หรือ “ใหญ่” และ **แทงคู่-คี่** ที่ผู้เล่นจะทายว่าแต้มรวมที่ออกมาเป็นเลขคู่หรือเลขคี่ นอกจากนี้จะมีรูปแบบการแทงอื่น ๆ เช่น แทงตั้งเดี่ยว แทงโต๊ด เป็นต้น

“...ไฮโลก็ใช้ลูกเต๋า 3 รูปกับกระดานผ้า ในกระดานก็จะมีตารางตีเป็นช่องๆ มีรายละเอียดบอก คนที่เล่นก็มีต้องแทง (เดิมพัน) ว่าผลจากการทายลูกเต๋า 3 ลูกจะเป็นยังไง ...” (นายต้น (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2564)

“...ไฮโลเล่นไฮโลก็ดูแต่รวม ผลรวมเป็นต่ำหรือสูง ต่ำคือเลข 4-10 สูงคือเลข 11-17 แทงคู่คือ ผลรวมที่ออกมาเป็นเลขคู่หรือเลขคี่ แล้วก็มีการแทงตั้งเดียว คือ ทายตัวเลขใดตัวเลขหนึ่ง ถ้าออกลูกเต๋าก่อนอย่างน้อย 1 ลูกจาก 3 ลูกก็ชนะ แทงได้ตี หมายถึง ทายให้ถูก 2 ใน 3 ลูก ...” (นางกล้วย (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

3.1.2 สาเหตุและแรงจูงใจในการเล่นการพนัน และเป้าหมายในการเล่น

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สาเหตุและแรงจูงใจในการเล่นการพนัน แนวทางการเล่นการพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยยังคงผูกติดกับลักษณะบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนเป็นหลัก ทั้งในรูปแบบของการสะท้อนวิถีการดำเนินชีวิตผ่านการละเล่นพื้นบ้านมาตั้งแต่อดีต การมีปฏิบัติสัมพันธ์ทางสังคมผ่านการขัดเกลาจากสถาบันทางสังคม ทั้งจากครอบครัวและชุมชน รวมไปถึงการส่งต่อระบบความคิดและทัศนคติในการเล่นการพนัน ผ่านมุมมองเรื่องมรดกและภูมิปัญญา โดยกลุ่มเกษตรกรรายย่อยให้ข้อมูลสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

3.1.2.1 การเล่นการพนันและวิถีชุมชน

(1) รูปแบบวิถีชีวิตชุมชนเกษตรกรรม

เดิมทีการชนไก่เป็นการละเล่นพื้นบ้าน และมีการชนไก่ในงานวัฒนธรรม ประเพณีเกี่ยวกับพิธีกรรม ความเชื่อที่อยู่กับสังคมวัฒนธรรมไทยหลังจากทำนามาตลอดฤดูฝน โดยแต่ละครอบครัวในชุมชนจะไม่ค่อยได้พบปะกันในช่วงฤดูการผลิต พอเข้าฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร ชาวนาชายผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับไถ่อดุมสมบูรณ์ และเสร็จสิ้นระยะถ่ายขน (ผลิตขน) แล้วนั้น สภาพอากาศก็จะเริ่มหนาว คนในชุมชนส่วนใหญ่จะก่อไฟเพื่อเพิ่มความอบอุ่น ครอบครัวรวมถึงเพื่อนบ้าน ตั้งวงพูดคุยกันรอบกองไฟมีการทำทนายไอ้อวด พูดคุยแลกเปลี่ยน โดยเฉพาะประเด็นไก่ชนเป็นหนึ่งในหลายเรื่องในวิถีชีวิตของสังคมชนบทที่ต่างคนต่างครอบครัวจะบอกว่าไก่ของตนเป็นไก่ชนเก่ง จึงนำไก่มาชนกันในกลุ่มเล็ก 2 – 3 ครอบครัว เป็น การละเล่นสนุกสนานภายในกลุ่มบ้านเล็กๆ ที่อยู่ละแวกเดียวกัน การชนไก่ในช่วงเวลานี้จะยังไม่มีการพนันเข้ามาข้องเกี่ยว

“...ก็เท่าที่จำความได้ (การชนไก่) ก็มีมานานแล้วนะ ตั้งแต่เด็กเลย ตอนนั้นก็เกือบ ๆ 50 ปีได้แล้วนะ ตอนสมัยก่อนก็เห็นปู่พาไปบ้านคนอื่น ไปกินข้าว แล้วเอาไก่ไปตีด้วย บางครั้งเขาก็มาบ้านเราบ้าง สลับกันไป ไปกินข้าว กินเหล้า พูดคุยกันเรื่อยเปื่อย

แล้วก็จำได้ว่าเอาไก่ไปตีกัน ต่างคนก็ต่างเชียร์ไก่ตัวเอง ให้ตีกันแค่พอสนุกๆ ไม่ได้จริงจัง หรือวางเดิมพันอะไร...” (นายทอง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...สมัยก่อนประมาณ 40 ปี หลังเกี่ยวข้าวทำนาเสร็จ ตอนทำนาแต่ละบ้านก็ออกมาช่วยกันนะ พอทำนาเสร็จก็จะเลี้ยงข้าว มีการเอาฟางจากนามาทำไก่อบฟาง เลี้ยงคนอื่น ๆ ด้วย ส่วนใหญ่ก็ประมาณ 2-3 หลังนะที่มาช่วยกัน ก็เป็นคนรู้หรือเพื่อนบ้านใกล้ๆ ที่ทำนาเหมือนกัน ตอนนาเขาบ้านเราก็ไปช่วย ที่นี้บางบ้านที่มีไก่ชน ก็มีการเอาไก่ชนมาอวดกัน แล้วเอามาตีกัน เราก็ดู มันตีกัน เราก็ลุ้น...” (นายบุญ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

ต่อมาเมื่อการชนไก่เริ่มแพร่ขยายขึ้นตามการเจริญเติบโตของชุมชน การชนไก่เป็นกิจกรรมทั้งในกลุ่มเพื่อน ชุมชน และชุมชนภายนอกหมู่บ้าน เริ่มมีการคัดเลือกไก่ที่เก่งในหมู่บ้าน จะนำไปประกบคู่ชนในกลุ่มบ้าน ในแต่ละหมู่บ้าน การนัดหมายของคนเลี้ยงไก่อาจจะจัดการชนไก่ตามบริเวณเถียงนา และบางส่วนจะนำไปชนไก่ในงานประเพณีประจำหมู่บ้าน โดยนำไก่เก่งที่ได้รับการคัดเลือกของแต่ละหมู่บ้านประกบกัน และ เริ่มเกี่ยวข้องกับกาพนันด้วยการเลี้ยงเหล้า ซึ่งจะพบเห็นทั่วไป สังคมชนบทโดยเฉพาะผู้ชาย มีทั้งเด็ก วัยหนุ่ม และผู้สูงอายุต่อมาเริ่มมีการพนันขั้นต่อ โดยเจ้าของไก่และคนติดตามวงเงินไม่มากนัก มีคนสูงอายุหรือคนที่เชี่ยวชาญไก่ชนมาเป็นกรรมการ ในส่วนของคนดูหรือผู้ชมจะตกลงเดิมพันกันในระหว่างชนเพื่อความสนุกสนาน

“...พอโตขึ้นมาหน่อย ก็เห็นหลายบ้านก็มีการเล่นชนไก่กัน เล่นกันที่เถียงนาก็มี เล่นกันเป็นประจำ โดยบ้านไหนมีงานกินเลี้ยงก็จะเห็นคนอ้อมไก่ชนมาตีกัน จนที่หมู่บ้านก็มีการแข่งขันกัน เพื่อหาตัวไก่ชน ไปชนกับหมู่บ้านอื่น ยังจำได้ว่าตอนนั้นวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ก็จะมีรถจากที่อื่น เอาไก่มาตีกับคนในหมู่บ้าน...” (นายไก่ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...ถ้าเอาไก่ชนมาตีกัน ภายในหมู่บ้านก็จะให้คนแก่ที่รู้เรื่องการชนไก่ หรือไม่ก็คนที่เก่งๆ หรือพวกเขียนมาเป็นกรรมการให้...” (นายบุญ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

จนกระทั่งในปัจจุบันการชนไก่ก็เริ่มขยายมาเป็นการพนันรูปแบบธุรกิจ โดยเริ่มมีระบบการจัดการ ที่มีความชัดเจนมากขึ้น เจ้าของบ่อนมีการรายได้จากเก็บค่าสถานที่เก็บจากเจ้าของไก่ จากเจ้ามือ การจำหน่ายบัตรเพื่อดูการชนไก่ การบริการค่าจอดรถ การบริการค่าเช่าเสื้อ ร้านขายอาหาร

รวมถึงมีการกำหนดกฎระเบียบ การเปรียบเทียบ และการกำหนดวงเงินเติมพันธระหว่างเจ้าของไก่อ่ 2 ฝ่าย มีการเล่นต่อรองจากผู้ชม มีการกำหนดระยะเวลาในการชน (กำหนดยก) ซึ่งถือว่าเป็นการเริ่มต้นของการชนไก่อ่เพื่อชิงเติมพันธอย่างแท้จริงตั้งในปัจจุบัน

(2) การเล่นการพนันในงานพิธีกรรม

กลุ่มเกษตรกรรายย่อย มองว่าก็เป็นการพนันเป็นรูปแบบกิจกรรมทางสังคมอีกรูปแบบหนึ่งที่เคยปฏิบัติกันมาในชุมชน ซึ่งนอกเหนือจากประเด็นในเรื่องวิถีชีวิตทางเกษตรกรรมแล้ว การดำเนินชีวิตผ่านตัวแปรกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมก็กลายเป็นส่วนสำคัญในการเล่นการพนันในชุมชนเช่นเดียวกัน

ซึ่งจากการสัมภาษณ์ข้อมูลกลุ่มเกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่แล้ว พบว่านอกจากการเล่นการพนันชนไก่อ่แล้ว กลุ่มเกษตรกรรายย่อยยังมีการเล่นการพนันรูปอื่นประกอบอีกด้วย โดยลักษณะรูปแบบการเล่นจะเป็นการเล่นเป็นครั้งคราว จะเล่นกันในรูปแบบบ่อนวิ่งตามงานพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น งานเทศกาลงานบุญประเพณี งานบวช และงานรื่นเริงต่าง ๆ แต่นิยมเล่นกันเป็นอย่างมากในงานสืดำหรือ งานศพ หรือบางคนจะเรียกอีกชื่อว่า “บ่อนงานศพ” โดยคนในชุมชนที่จะเล่นเฉพาะในหมู่บ้านตัวเองเท่านั้น นอกเหนือจากการเล่นไฮโลในบ่อนงานศพแล้ว ก็ยังมีประเภทการพนันอื่น ๆ เช่น การเล่นไพ่เก้าเก การเล่นไพ่ป๊อก ฯลฯ ร่วมด้วย ซึ่งผู้เล่นพนันมองว่าการเล่นการพนันในงานศพนั้น เป็นการสร้างบรรยากาศให้สนุกสนาน ไม้ให้งานดูเงียบเหงาหรือโศกเศร้าจนเกินไป การเล่นการพนันในงานศพก็เปรียบเสมือนกับการอยู่เป็นเพื่อนญาติๆ ของผู้ล่วงลับตลอดระยะเวลาจัดงานจนถึงวันพิธีฌาปนกิจศพ

“...นอกจากไก่อ่ชนก็มีเล่นไฮโล เล่นไพ่ ด้วยบ้าง ตามงานศพ (เลยเรียกกันว่าบ่อนงานศพ) เล่นที่งานเลย แต่ก็เล่นเฉพาะงานที่เป็นของญาติหรือกลุ่มคนที่สนิท ๆ นะ เค้จัดสถานที่ให้เล่นเลย...” (นายตัน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2564)

“...ก็เล่นกันสนุกสนาน ไม้อยากให้บรรยากาศในงานมันดูเศร้าเกินไป อยู่เป็นเพื่อนญาติ บางรายที่ผู้เสียชีวิตเป็นคนที่ชอบเล่นการพนันเหมือนกันก็จะเล่นจนถึงวันเผาเลยก็มี...” (นางกล้วย (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

(3) ความเชื่อ การทำบุญและการเสี่ยงโชค

นอกจากการเล่นการพนันในงานศพแล้วนั้น การเล่นการพนันก็ยังแอบแฝงอยู่ในรูปแบบของงานบุญอีกด้วย โดยกลุ่มเกษตรกรรายย่อย มีความเชื่อว่า “การทำบุญ” จะช่วยส่งเสริมให้ชีวิตก้าวหน้า รุ่งเรือง มีแต่เรื่องสมหวังสวยงาม รวมถึงมีโชคลาภที่ดีขึ้น คิดสิ่งที่ดีมุ่งหวังไว้ก็ได้ดังปรารถนา จึงได้มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการทำบุญและการเสี่ยงโชคเข้าด้วยกัน ซึ่งเมื่อ

หลังจากที่ทำบุญเสร็จ ก็จะนิยมเสี่ยงโชคด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือเล่นหวยใต้ดิน โดยเฉพาะในงานยิ่งการทำบุญใน “งานอุปสมบท หรืองานบวชพระใหม่”

จากความเชื่อโบราณที่ได้ยินและถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีความเชื่อว่า พระที่บวชใหม่นั้นถือเป็นผู้ที่มีศีลบริสุทธิ์ เพราะยังไม่ได้ทำการใด ๆ ที่ผิดศีลและผิดต่อพระวินัย ดังนั้นการทำบุญกับพระที่บวชใหม่ถือว่าเป็นบุญกุศลที่ยิ่งใหญ่ และจะยังได้ผลบุญเป็นเท่าทวี และมีความเชื่อว่าพระบวชใหม่ที่เพิ่ง ออกจากโบสถ์หลังเสร็จพิธี จะให้โชคแก่ครอบครัวและผู้เข้าร่วมงาน ดังนั้นจึงนิยมขอให้พระช่วยพูดตัวเลขออกมา ซึ่งหากพระบางรูปไม่ได้พูดตัวเลข ชาวบ้านก็จะใช้การพิจารณา ศาสตร์ตัวเลขจากเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น ฤกษ์ยามเวลาออกจากอุโบสถ ทะเบียนรถที่พระใหม่นั้นมา และอายุตัวของพระใหม่ มาประกอบการพิจารณาเสี่ยงโชค นอกจากนี้บรรดาพ่อค้าแม่ค้าสลากกินแบ่งรัฐบาล ยังมาอำนวยความสะดวกบริเวณหน้าอุโบสถหรือหน้าวัดอีกด้วย

“...ก็เล่นพวกลอตเตอรี่ และหวยบ้าง ส่วนใหญ่ไปงานบวชก็จะซื้อ เพราะซื้อแล้ว ก็ถูกเกือบทุกงวดนะ คนในหมู่บ้านก็ถูกกันเกือบหมด ตอนไปงานบวชหลานก็ถูกกันยกบ้าน พระใหม่ บุญกุศลแรง ทำบุญกับพระใหม่ก็ทำให้เราได้อานิสงส์จากการบวชไปด้วย ก็เอาเลขที่พระใหม่บอกไปเล่นก็ถูก ถ้าบางรูปไม่บอก ก็ตีจากทะเบียนรถแห่ อายุตัวพระ และเวลาบวช ไปคำนวณ และบรรดาแม่ครัวที่ช่วยงานถูกกันถ้วนหน้า เป็นที่กล่าวขานของคนในหมู่บ้าน...” (นายตัน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2564)

“...พระท่านให้โชค เรื่องดวง เรื่องบุญ เรื่องโชค มันผูกกันนะ พอทำบุญเสร็จ เขา (คนขายสลากกินแบ่ง) ก็ยื่นโชคมาให้เราเลย เราไม่ต้องหาเลข หรือไปซื้อเอง...” (นางกล้วย (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

3.1.2.2 การถ่ายทอดความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตและการเล่นพนัน

(1) วิถีชีวิตคนไทยและความสัมพันธ์ระหว่างไก่ชน

วิถีชีวิตของคนไทยโดยรวมที่มีเอกลักษณ์ซึ่งแสดงออกถึงอิสรภาพ เสรีภาพและความเชื่อที่มีความผูกพันกับวิถีชุมชนดั้งเดิมซึ่งเป็นผู้ผลิตในภาคเกษตรกรรมและปศุสัตว์ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไก่ชนกับวิถีคนชนบทมีความผูกพันอย่างลึกซึ้ง โดยเกษตรกรกับการเลี้ยงไก่ชน ถูกกำหนดสัมพันธ์จากวิถีเกษตรกรรม ทั้งด้านความเชื่อมโยงจากอาชีพ ฤดูกาล รวมถึงความสัมพันธ์ของชุมชนที่สะท้อนถึงการละเล่นต่างๆ ที่ได้รับความนิยมในท้องถิ่น ในขณะที่การพนันกับการชนไก่ก็ยังดำรงอยู่คู่กันเสมอ ไม่สามารถแยกขาดจากกันได้ เช่นเดียวกับการพนันมักจะมาคู่กับการละเล่นหรือกีฬาพื้นบ้านประเภทอื่น ๆ

“...เกษตรกรกับไถ่มันก็คู่กันมา มันเหมือนเป็นวิถีชีวิต เหมือนเราปลูกข้าว เอาข้าวไปขาย ส่วนหนึ่งก็เอามากิน เอาพวกข้าวตอกเกรดก็ทำอาหารสัตว์ ให้หมู ให้ไก่กิน ไถ่มันออกไข่ เราเอาไข่ไปขาย ไปกิน จะได้มีแรงมากทำงานต่อ ทำแบบนี้ไปเรื่อย ๆ จนมันกลายเป็นวิถีชีวิต...” (นายบุญ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...แต่ละที่ก็จะมีกิจกรรมต่างกันไป อย่างของเรานอกจากทำนาแล้ว เรื่องการชนไก่ก็ขาดไม่ได้ เหมือนวิถีชีวิตที่บ้านทำนองนี้...” (นายทอง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

(1) ความคุ้นเคยกับพื้นที่และคนในชุมชน

จากวิวัฒนาการรูปแบบการชนไก่จนกระทั่งมีการเปิดสนามชนไก่หรือบ่อนไก่อย่างถูกกฎหมายในปัจจุบัน แต่เกษตรกรบางรายยังนิยมเข้าไปเล่นในบ่อนป่า หรือบ่อนบ้าน (บ่อนขนาดเล็กในพื้นที่ชุมชนบ้านป่า หรือในชุมชนชนบทที่มีทั้งถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นระดับชุมชน ตำบล) รวมถึงรูปแบบการเล่นการพนันที่ผิดกฎหมายอื่น ๆ เช่น บ่อนงานศพ โดยให้เหตุผลว่า บ่อนป่า บ่อนบ้าน หรือบ่อนงานศพ ยังคงผูกติดกับวิถีชุมชนและผู้คนในชุมชน มีวิถีผูกพันกับธรรมชาติ โดยนอกเหนือจากจะความสะดวกในด้านการเดินทางแล้วเนื่องจากอยู่ในพื้นที่ชุมชน หรือชุมชนใกล้เคียงแล้ว ยังรู้สึกอุ่นใจที่ได้เล่นในที่ที่ผู้เล่นคุ้นเคยมากกว่า ซึ่งหากเกิดเหตุไม่คาดคิดหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจมาบุกจับ ผู้เล่นก็สามารถรู้เส้นทางหนีที่ไว รู้จักคนในพื้นที่ และสามารถขอความช่วยเหลือต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้การเล่นกับคนในพื้นที่ยังช่วยเงินหมุนเวียนกันเองภายในได้ เวลาเสียก็คิดว่าให้เพื่อน ให้พี่ ให้น้อง ให้ญาติไป

“...บ่อนก็มีทั้งที่แบบถูกกฎหมายและผิดกฎหมายบ้าง แต่ก็เล่นบ่อนบ้าน บ่อนป่านี้แหละ ไม่ได้ไปสนามไก่ชนใหญ่ ๆ เท่าไร ย่อยก็อยู่ใกล้ๆ ตามชุมชนหรือหากจากชุมชน ไม่ได้ไกลเท่าไร รู้สึกอุ่นใจ พบปะคนกันเอง มีอะไรจะได้ช่วยเหลือกันได้...” (นายไก่อ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...เล่นบ่อนเล็กเป็นส่วนใหญ่ ได้เสียเงินก็หมุนเวียนในหมู่บ้าน วันนี้เราเอาดั่งให้คนนั้น อีกวันเราได้อีกเงิน เงินไม่ได้ไปไหน หมุนเวียนภายในนี้แหละ ...” (นายทอง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...เวลาเสียก็เครียดนะ แต่ก็พยายามคิดว่าถ้าเล่นแพ้ก็คิดว่าให้ญาติ ให้พี่น้องไปไม่ได้อะไรมาก คิดมากก็ทุกข์ใจ คิดว่าเสียให้คนรู้จัก ยิ่งดีกว่าเสียให้คนที่ไม่รู้จัก...” (นายตัน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2564)

(3) การเลียนแบบและสืบทอดพฤติกรรมจากครอบครัว

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเกษตรกรรายย่อย กล่าวว่า บุคคลในครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัวที่เล่นการพนัน ส่งผลให้เกิดความรู้สึกอยากเล่นตาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานภาพในครอบครัว อิทธิพลของกลุ่ม และการขัดเกลาทางสังคมจากครอบครัว กล่าวคือ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นการพนันได้ชัด คนเราจะซึมซับพฤติกรรมจากสิ่งที่ได้รับรู้ ได้เห็น หรือสัมผัส หรือจากกิจกรรมในชีวิตประจำวันต่าง ๆ จากผู้ครอบข้าง โดยเฉพาะจากบุคคลในครอบครัว พ่อแม่ พี่น้อง ปู่ย่าตายาย และญาติ ๆ จึงได้เอาไปเป็นแบบอย่าง ทำให้เกิดการลอกเลียนพฤติกรรมบางอย่างออกมา และมองว่าเรื่องเล่นการพนันกลายเป็นเรื่องปกติทั่วไป และไม่ได้ผิดอะไร ในทางตรงกันข้ามหากไม่ได้เล่นการพนัน ก็จะมีมุมมองว่าตนเองอาจแตกต่างจากบุคคลหรือสมาชิกครอบครัวคนอื่น ๆ นอกจากนี้ ครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกร และมีการเลี้ยงไก่ชน ก็จะมีการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ที่ต้องช่วยครอบครัวเลี้ยงดู ให้อาหาร เช็ดน้ำให้ไก่ชน (ทำความสะอาด) บางครอบครัวก็มีญาติพี่น้องที่เลี้ยงไก่ชน บางครัวครอบก็ได้พาลูกหลานเข้าไปดูหรือแข่งขันเอาเงินรางวัล ไก่ตั้งแต่ยังเด็ก ๆ พร้อมทั้งมีการสอนดูลักษณะไก่ชน ลักษณะลำตัวลำโคนดี ลักษณะปากสั้นหนา ดวงตาต้องใส หางต้องเป็นทรงกระบอก ฯลฯ และถ้าหากไก่ชนชนะการแข่งขันก็สามารถที่จะขายและขยายพันธุ์ไก่ชน สร้างมูลค่าไก่ชนให้สูงขึ้นได้อีกด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้บางครอบครัวก็มองว่าเป็นมรดกทางปัญญาที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น และช่วยสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวได้อีกทางหนึ่งอีกด้วย

“...คุ้นเคยกับไก่ชนตั้งแต่เกิด ที่บ้านเขาเลี้ยงกันตั้งแต่เราเกิดเลย มีหลายตัว หลายพันธุ์ ตอนเด็กพ่อก็ให้ช่วยเปลี่ยนน้ำเปลี่ยนรำบ้าง ช่วยดูแลเช็ดน้ำไก่ชนบ้าง บางทีก็มีเพื่อนบ้านมาพูดคุยเรื่องไก่ชน เอาไก่ชนมาตีกันบ้าง โตขึ้นมาพ่อก็พาไปดูและเอาไก่ไปตีที่สนาม ซึ่งคนในครอบครัวคนอื่นก็ไม่ได้ว่าอะไรที่มันไม่ดีนะ เหมือนเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวันของครอบครัว...” (นายตัน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2564)

“...ครอบครัวเราก็สอนวิธีการดูไก่ชนว่าตัวไหนแข็งแรง ตัวไหนลักษณะจะดีดี ตัวไหนเป็นมวยรอง เขาก็สอนให้ดูตรงลำตัวลำโคนดี ลักษณะปากสั้นหนา ดวงตาต้องใส หางต้องเป็นทรงกระบอก โดยเปรียบเทียบเป็นความรู้ที่สืบทอดกันมาในครอบครัวจากรุ่นปู่ รุ่นพ่อ จนมาถึงรุ่นเรา...” (นายไก่อ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...ปัจจุบันก็มีการหารายได้จากการขยายพันธุ์ไก่ชน ซึ่งก็ได้จากการไปบ่อนมา ตั้งแต่เด็ก ลูกกับพ่อก็ช่วยสอนให้เราดูลักษณะไก่ ดูวิธีการชน บางทีคนในบ่อนหรือเซียนไก่ที่เก่งก็มาสอนด้วยก็มี...” (นายบุญ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...ตั้งแต่เด็กเขาก็พาไปดู เล่นยังงไม่รู้อะไร รู้แต่เสียหัวเราะ สนุกสนานเท่านั้นเอง บางครั้งเขาก็ให้เราลองทายดู (เล่นการพนัน) เราก็ไม่รู้อะไร จับขึ้นไปมั่ว ๆ...” (นางกล้วย (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

ดังนั้น สำหรับครอบครัวที่มีการเล่นการพนันชนไก่ก็จะได้รับการสืบทอดพฤติกรรมและทัศนคติมาจากครอบครัว ทำให้มีมุมมองว่าการชนไก่ไม่ใช่การเล่นการพนัน แต่เป็นการละเล่นพื้นเมืองที่มีมาอย่างยาวนาน มีการสืบทอดต่อ ๆ กันมาอย่างแพร่หลาย ช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและชุมชน

(4) การสนับสนุนและสานต่อภูมิปัญญา

ในมุมมองของชุมชน ความรู้ภูมิปัญญาในการฝึกไก่ให้เป็นไก่ชนพร้อมที่จะนำเข้าบ่อนพนันชนไก่นั้น ในแต่ละท้องถิ่นอาจจะคล้ายกันบ้าง แตกต่างกันบ้าง เพราะเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์การฝึกไก่ที่สืบทอดกันรุ่นสู่รุ่น แต่การฝึกไก่ชนบางขั้นตอนจะเหมาะสม สำหรับไก่ชนบางสายพันธุ์ อาทิ การลงขมิ้นซึ่งถือว่าเป็นยาสมุนไพรไก่ชนที่สำคัญจะขาดไม่ได้ เพื่อให้ไก่ชนกล้ามเนื้อแข็งแรงหนังเหนียวขึ้น และช่วย ป้องกันไรได้ดี เป็นต้น ดังนั้นการเล่นพนันไก่จึงถูกมองได้ว่าสามารถช่วยสนับสนุนและสานต่อภูมิปัญญาในพื้นที่ได้อีกด้วย

“...ส่วนตัวคิดว่าการเล่นไก่ก็เหมือนการเล่นพื้นบ้านนะ บางทีเราก็มีรูปแบบการเล่นไก่ หรือวิธีดูแลไก่ชนไม่เหมือนที่อื่น เช่น การลงขมิ้น ให้ไก่เพื่อเพิ่มผิวหนังให้คงทน ไกล่สุขภาพดี ตัวไรก็ลดลง เราก็มองว่ามันเป็นสิ่งที่รู้กันภายในคนที่เล่นพนันชนไก่ในหมู่บ้าน เหมือนกับเป็นความรู้ที่ถ่ายทอดกันไปเรื่อย ๆ...” (นายไก่ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

3.1.2.3 การชนไก่เป็นการสะท้อนลักษณะความเป็นชาย

โดยทั่วไปแล้วการชนไก่ถูกมองว่าเป็นการเล่นของผู้ชาย ด้วยเหตุว่าการแสดงออกของไก่ชนสะท้อนลักษณะของความเป็นชายชาติตรี เช่น ความเด็ดเดี่ยว ความก้าวร้าว ความแข็งแกร่ง กล้าหาญ รักการต่อสู้แข่งขัน การต่อสู้ของไก่ชนจึงเป็นไปด้วยความดุเดือดเลือดพล่าน การชนไก่เป็นกิจกรรมที่เปรียบเสมือนการแสดงศักดิ์ศรีความแข็งแกร่ง อดทน มีเลือดนักรู้ รวมถึงสติปัญญาไหวพริบ ที่หยั่งรากลึกลงในใจของชายไทยมาช้านาน

“...การชนไก่จะเล่นในหมู่ผู้ชายเป็นส่วนมาก ผู้หญิงมีน้อยมาก อาจเพราะไก่ชนมันเด็ดเดี่ยว มันดุแข็งแรงก้าวร้าว สู้สุดใจ และดูรุนแรง คล้าย ๆ กับนิสัยผู้ชาย จึงคิดว่า

ไม่ได้เหมาะสมกับผู้หญิงเท่าไรนะ มันก็คล้ายๆ กับกีฬามวยนะ ที่ส่วนใหญ่ผู้ชายก็นิยมดูมากกว่า การชนไก่ก็เหมือนกัน...” (นายตัน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2564)

“...การชนไก่ นี่มันมีเรื่องของศักดิ์ศรี ไก่ชนก็เป็นเหมือนเป็นตัวแทนของเรา ไม่มีใครอยากให้ไก่เราแพ้ นอกจากจะเสียเงินแล้วยังเสียหน้าอีกด้วย รู้สึกยอมไม่ได้...” (นายทอง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...ถ้าชนไก่ผู้ชายจะเล่นเยอะ ผู้หญิงไม่ค่อยไปเล่นเท่าไร ไม่รู้สิ จะเล่นในหมู่ผู้ชายเป็นส่วนมาก ผู้หญิงมีน้อยมาก อาจเพราะไก่ชนมันเด็ดเดี่ยว มันดุแข็งแรงก้าวร้าว สู้สุดใจ และดุรุนแรง คล้าย ๆ กับนิสัยผู้ชาย จึงคิดว่าไม่ได้เหมาะสมกับผู้หญิงเท่าไรนะ มันก็คล้ายๆ กับกีฬามวยนะ ที่ส่วนใหญ่ผู้ชายก็นิยมดูมากกว่า การชนไก่ก็เหมือนกัน...” (นายไก่ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

3.1.2.4 ทักษะคติในการเล่นการพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย

อีกมุมมองหนึ่งในเชิงวิถีวัฒนธรรมเกษตรกรรมพื้นบ้านและรูปแบบวัฒนธรรมเชิงสังคม เกษตรกรผู้เล่นการพนันมีทัศนคติว่าการเล่นการพนันชนไก่หรือการเล่นการพนันรูปแบบอื่นนั้น ไม่ได้มีผลกระทบอะไรมากมาย การเล่นการพนันไม่ใช่เรื่องเลวร้ายเสมอไป หากเล่นเพื่อความสนุกสนาน หรือใช้เวลาว่างจากการทำเกษตรกรรม อีกทั้งยังช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในชุมชนได้ ทั้งนี้ บางคนอาจเล่นเพื่อเป็นการเสี่ยงโชค และที่สำคัญคือการพนันนั้น เป็นกิจกรรมที่ผู้เล่นสามารถควบคุมปริมาณเงินที่วางเดิมพันด้วยตนเองได้ สามารถเลือกได้ว่าจะเล่นมากหรือน้อยเพียงใด รวมถึงรูปแบบกิจกรรมจะมีการจบเป็นครั้ง จบแล้วจบเลย มีช่วงระยะเวลาเปิด-ปิด กำหนดไว้อย่างชัดเจน หากเล่นจบวันนี้แล้ววันที่เปิดจึงสามารถเริ่มเล่นใหม่ได้ หรือหากวันที่เล่นไม่ถูกก็มีโอกาสเล่นใหม่ในโอกาสและครั้งถัดไปได้

“...ก็เล่นกันทั้งหมดแหละ เล่นแบบสนุก ๆ ไม่เคียดร้อนใครก็พอ ใครอยากเล่นเท่าไรก็เล่นไป เอาเท่าที่ไหว...” (นายบุญ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...ถ้าว่าง ๆ หลังทำนา ก็เล่นสนุก ๆ ในหมู่เพื่อนฝูง รู้จักกันทั้งนั้น...” (นายตัน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2564)

“การพนันทำให้ทุกคนมีความหวัง และการพนันทำให้ทุกคนอายุยืนขึ้น คนอยู่ได้ด้วยความหวัง” (นางกล้วย (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“การพนันก็เหมือนกับการเสี่ยงโชคนั่นแหละ บางทีก็เป็นการลงทุนง่าย ๆ ช่วยผ่อนคลายเพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อการสร้างควมสามัคคีในหมู่คณะ” (นายตัน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2564)

3.1.2.5 ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างอำนาจแบบบนล่าง

การเปิดบ่อนแบบถูกกฎหมายในยุคปัจจุบัน ส่วนมากต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้กว้างขวาง ผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ซึ่งอาจจะเป็น นักการเมืองในจังหวัดหรือผู้ใกล้ชิดหรืออดีตรัฐมนตรีผู้ใหญ่ที่เป็นผู้สนับสนุนหรือเป็นเจ้าของบ่อ ดังนั้น เมื่อรัฐเปิดโอกาสให้ตั้งบ่อนพนันชนไก่ได้ถูกต้องตามกฎหมาย บุคคลเหล่านี้จะรู้ช่องทางในการติดต่อขออนุญาตจัดตั้ง สำหรับบ่อนพนันก็มีที่ไม่ได้ขออนุญาตตามกฎหมายหรือไม่สามารถขอใบอนุญาตได้ เนื่องจากไม่ได้อยู่ในข้อกำหนดตามกฎหมายหรือไม่คุ้มที่จะไปขออนุญาตในแง่ของการประกอบการธุรกิจ

การคงอยู่ของบ่อนการพนันที่ทั้งถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมายถูกเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างบ่อนกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ไม่ว่าจะเป็นบ่อนเมือง บ่อนบ้าน ที่ต่างต้องพึ่งพาอาศัยกันทั้งทางตรงและทางอ้อม และพยายามลดความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ที่จะมีขึ้นต่อบ่อนพนัน

อย่างไรก็ตาม การที่บ่อนอยู่ได้จำเป็นต้องไปเจรจากับเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น และต้องจ่ายค่าธรรมเนียมนอกระบบเพื่อให้มีการคุ้มครองและไม่ต้องถูกจับดำเนินคดี

“...บ่อนที่เล่นก็มีทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย บ่อนที่ถูกกฎหมายกว่าจะขอตั้งก็ยากนะ คนรู้จักยื่นเรื่องไปตั้งนานแล้วก็ยังไม่เห็นสักที ก็เห็นมีข้าราชการเรียกเงินอย่างเดียว ถ้าเงินไม่ถึงก็เปิดบ่อนไม่ได้ หรือถ้าลักลอบเปิดก็จะโดนทันที เหมือนในชุมชนเขาก็จะมีสายคอยรายงานอีกที...” (นายไก่ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...ส่วนใหญ่ก็นักการเมือง ข้าราชการ คนรู้จักกฎหมายนี่แหละ เราก็ต้องมีตั้งค้ให้เขาบ้างถ้าจะเปิดบ่อน ถ้าจะเปิดก็ผ่านลำดับเป็นขั้น ๆ ไป หมดไปไม่รู้เท่าไรถึงเท่าไร บางทีหมดไปแล้วก็ยังเปิดบ่อนไม่ได้ก็มี...” (นายทอง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...คนรู้จักเปิดบ่อน ก็ต้องใช้เงินให้เจ้าหน้าที่ด้วยนะ ทั้งถูกและไม่ถูกกฎหมาย บ่อนนี้ผลประโยชน์มันเยอะนะ ส่วนมากก็คนใหญ่ ๆ โต ๆ ทั้งนั้นที่เป็นเจ้าของบ่อน บ่อนเล็ก บ่อนบ้าน ถ้าไปขัดขาบ่อนใหญ่ก็โดนจับกันเป็นแถว ทว่าเราไปแย่งลูกค้าเขาอีก...” (นายบุญ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

3.1.2.6 รูปแบบการเล่นและพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง

เมื่อสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป ย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในชุมชน รวมถึงเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมจากอาชีพเกษตรกรรมไปสู่ทุนนิยมในระบบอุตสาหกรรม รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนการได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลง วิธีสื่อสารหรือเข้าถึงข้อมูลก็ย่อมแปรเปลี่ยนไปให้ทันการเปลี่ยนแปลง เช่นเดียวกับการเล่นการพนันที่ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมมากขึ้น

(1) รูปแบบการเปิด-ปิดบ่อน

เนื่องจากการขยายตัวของรูปการเล่นการพนัน ผนวกกับการเปลี่ยนรูปแบบการทำงานเป็นระบบอุตสาหกรรม ทำให้การดำเนินชีวิตของคนส่วนใหญ่จะมีวันหยุดในช่วงเสาร์-อาทิตย์ เป็นเวลาพักผ่อนหรือเล่นการพนัน ดังนั้น บ่อนพนัน จึงปรับเวลาให้ตรงกับวันหยุด ของคนงาน และเอื้อให้นักพนันจากต่างถิ่นที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง เดินทางเข้ามาเล่นพนันได้ สะดวกยิ่งขึ้น เวลาชนไก่จะเริ่มตั้งแต่หัวค่ำจนถึงเช้าวันถัดมา

“...ตอนนี้ นักพนันก็มีอาชีพทั้งรับราชการ พนักงานบริษัท พ่อค้าแม่ค้า ซึ่งอาจไม่สะดวกเข้ามาเล่นในวันธรรมดาเนื่องจากต้องทำงาน บ่อนเลยเปลี่ยนเวลาโดยเปิดได้ในวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ วันหยุดคนก็จะเยอะคึกคักเป็นพิเศษ บางทีไม่มีปิดเลย เปิดยันสว่าง...” (นายไก่ (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

(2) รูปแบบการสื่อสารและการเสฟสื่อ

ในขณะที่บริบทของสังคมการพนันในยุคปัจจุบันมีการพัฒนาให้มีความแตกต่างจากอดีต รูปแบบการสื่อสารการเล่นการพนันจึงได้ปรับเปลี่ยนไป เช่น มีรายการโทรทัศน์ที่ถ่ายทอดผ่านช่องดาวเทียม มีหนังสือหรือนิตยสารไก่ชนวางขายตามแผงหนังสือต่างๆ การเพิ่มช่องทางการสื่อสารผ่านทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ทั้ง เฟซบุ๊ก ไลน์ และยูทูป

“...เวลาว่างๆ หรือบ่อนปิดก็จะ เปิดดูชนไก่ในทีวีบ้าง ซื้อหนังสือ นิตยสาร มาอ่านก็มี แล้วก็ยูทูป เฟซบุ๊ก ไลน์ด้วย ดูเขาชนไก่กัน ดูวิธีการเลี้ยง วิธีการดู ดูตาราง และเงินเดิมพันดูได้หมดเลย...” (นายตัน (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2564)

อย่างไรก็ตาม แม้ปัจจุบันนี้รูปแบบการสื่อสารและการเข้าถึงการเล่นการพนันได้มีการปรับเปลี่ยนเป็นแบบออนไลน์มากยิ่งขึ้น ซึ่งรวมถึงการชนไก่ และการพนันรูปแบบอื่น ผนวกกับ

ข้อจำกัดในเรื่องความปลอดภัยของสถานที่และสถานการณ์โรคระบาดในปัจจุบัน อาทิเช่น โควิด-19 ที่ส่งผลให้นักพนันไม่สามารถเดินมาทางเล่นที่บ่อนได้ แต่สำหรับกลุ่มเกษตรกร ยังคงมีความประสงค์ที่จะเดินทางไปเล่นพนันตามบ่อนต่าง ๆ โดยให้เหตุผลว่ายังคงเคยชินกับสภาพแวดล้อมในบ่อนการพนัน บรรยากาศของบ่อนที่มีผู้คนคอยเชียร์ คอยลุ้นร่วมกัน มีความตื่นเต้นและเร้าใจในการเดิมพัน การพนันมากกว่า เลยทำให้รู้สึกว่าการเล่นในรูปแบบบ่อนมีความสุขและสมจริงมากกว่าการเล่นแบบออนไลน์

“...ตอนนี้บ่อนปิดเยอะ เพราะโควิด-19 แต่ก็ยังไม่คิดเปลี่ยนรูปแบบการเล่นนะ การเล่นแบบบ่อนมันดูสนุกกว่า ได้เห็นบรรยากาศ ได้เห็นท่าทีคน ได้เห็นไถชนจริง ๆ คิดว่าดูผ่านออนไลน์ไม่น่าได้บรรยากาศแบบนี้...” (นายไก่ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...เคยเล่นผ่านออนไลน์นะ บอกว่าเป็นไถชนเจ๋งจัง แต่พอไปดูก็ไม่ใช้ แล้วก็กดอะไรไม่รู้เยอะแยะ เราก็งง เลยตัดสินใจไม่เล่นอีก ตอนนี้บ่อนปิดก็ดูเขาชนไถทางมือถือผ่านยูทูปเอาไปก่อน...” (นายตัน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2564)

3.1.3 ผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบของการเล่นการพนัน

ในการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่เล่นการพนัน พบว่าหลายคนมองว่าการพนันส่งผลกระทบต่อตรงต่อตัวผู้เล่นเอง โดยเฉพาะในเรื่องผลกระทบด้านเศรษฐกิจ หรือด้านการเงิน ซึ่งถือว่าเป็นวัตถุประสงค์หลักของการเล่นการพนัน นอกจากนี้ยังมีผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบในด้านวัฒนธรรมและสังคม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1.3.1 ผลกระทบเชิงบวก

1) การพนันช่วยสามารถหาเงิน ช่วยสร้างรายได้

กลุ่มเกษตรกรที่เล่นการพนันได้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ว่าเป้าหมายหลักในการเล่นการพนัน คือการหารายได้เพิ่มเติมนอกเหนือจากการทำเกษตรกรรม ทั้งนี้การพนันถูกมองว่าเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่จะเสริมสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ผ่านการฝึกฝนจนเกิดเป็นความชำนาญเฉพาะตัว ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องลงเดิมพันสูงก็สามารถเปิดประสบการณ์การเล่นการพนันได้ โดยพื้นฐานการเสี่ยงโชคในแต่ละครั้งมักขึ้นอยู่กับดวงของผู้เล่นและประสบการณ์ของผู้เล่นเป็นหลัก

ซึ่งในอีกมุมมองหนึ่งของกลุ่มเกษตรกร ยังมองว่านอกจากเงินเดิมพันที่ได้จากการเล่นการพนันแล้ว ยังสามารถสร้างรายได้เพิ่มเติมจากการต่อยอดการพนันนั้น ๆ ได้อีกด้วย อย่างเช่น ในเรื่อง

ของการชนไก่ ไก่ชนที่ชนเก่ง มีสถิติการชนชนะบ่อยครั้ง ก็มักจะมีราคาที่เพิ่มสูงมากขึ้น เพื่อนำไปขาย ต่อเป็นไก่ชนหรือเลือกนำมาเป็นพ่อพันธุ์ ที่ใช้ในการเพาะขายต่อไป

“...บางครั้งมันก็ช่วยหาตัง มาเป็นค่าป่วย ค่ายาบ้าง เวลาได้ก็ไต่เยอะนะ ยิ่งถ้าเรารู้เป็น รู้ทรงไก่ รู้แนวการเล่นไก่นี้ ได้เงินไม่ยากเลย...” (นายไก่ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...ไก่ชนที่ชนะ ยิ่งราคาดี เขาเอาไปทำพ่อพันธุ์กันส่วนใหญ่ ยิ่งตัวไหนได้แชมป์ เวทีใหญ่ ๆ ประมูลกันตัวละล้านก็ยังมีเลย...” (นายตัน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2564)

2) การพนัน กิจกรรมช่วยคลายเครียด

กลุ่มเกษตรกรมักนิยมเล่นการพนันในช่วงเวลาที่ว่างหลังจากการดูแลปศุสัตว์ และเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร การพนันจึงเปรียบเสมือนกิจกรรมผ่อนคลายยามว่างของกลุ่มเกษตรกร กลุ่มคนในชุมชนในโครงสร้างทางสังคมที่ใกล้เคียงกัน จึงได้รวมตัวกันเพื่อเล่นการพนันกันในรูปแบบการสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในชุมชน บรรยากาศในการเล่นก็จะเต็มไปด้วยความสนุกสนานและเสียงหัวเราะตอนได้ - เสียการพนัน ดังนั้น การพนันจึงถูกเปรียบเทียบเป็นกิจกรรมทางสังคมประเภทหนึ่ง ที่เทียบเคียงได้กับกิจกรรมทางสังคมประเภทอื่นๆ ที่บุคคลทั่วไปใช้เป็นกิจกรรมคลายเครียด และกิจกรรมยามว่าง คำตอบที่ได้มักจะสะท้อนด้วยคำพูดที่ว่า “คือการเล่นเพื่อคลายเครียด” หรือ “กิจกรรมยามว่าง” “กิจกรรมคลายเครียดยามว่าง” เป็นส่วนใหญ่

“...เวลาเล่นการพนันก็เล่นกับเพื่อนฝูงคนรู้จัก คนในชุมชนทั้งนั้นแหละ ก็เหมือนมาพบปะพูดคุยสังสรรค์กัน...” (นางกล้วย (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...ก็เหมือนกิจกรรมที่ทำตอนว่างนั้นแหละ บางคนก็ดูทีวี เดินห้าง แต่เรามาเล่น มาดูเขาชนไก่ ผลอๆ ได้ตั้งด้วยต่างหาก...” (นายบุญ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...ทำนา เลี้ยงสัตว์แล้วก็ไปหาอะไรผ่อนคลาย เอาจริงๆ ไปเล่นการพนัน มันก็ลุ้นนะ ดูมันดี ตื่นเต้นเร้าใจดีเลย...” (นายตัน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2564)

การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผลพลอยได้จากการพนัน

แนวคิดเกษตรกรที่เลี้ยงไก่ชน มองว่า เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตรูปแบบหนึ่งคล้ายงานอดิเรก ซึ่งเกิดจากความชอบจนพัฒนากลายเป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวันภายใต้บริบททางของชุมชน และตกผลึกการเป็นองค์ความรู้และมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งนี้บ่อนไก่ยังสามารถใช้เป็นพื้นที่ที่คนมารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด เทคนิคการฝึกฝน และสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนหรือแม้แต่ใช้เป็นพื้นที่เล่นพนันชนิดอื่นๆ โดยเน้นบรรยากาศสร้างความสุข ช่วยคลายเหงา หลังการเก็บเกี่ยวพืชผลได้เป็นอย่างดี

“...ครอบครัวเราก็สอนวิธีการดูไก่ชนว่าตัวไหนแข็งแรง ตัวไหนลักษณะจะตีดี เหมือนเป็นความรู้ที่สืบทอดกันมาในครอบครัวจากรุ่นปู่ รุ่นพ่อ จนมาถึงรุ่นเรา...” (นายไก่ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...เรามองว่าชนไก่ ใครว่ามีแต่ข้อเสีย มันเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณเลยนะ ช่วยสร้างอาชีพให้ด้วย ใครเป็นเซียนไก่นี้เงินดีเลยนะ...” (นายตัน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2564)

3.1.3.2 ผลกระทบเชิงลบ

1) ความแตกต่างทางความคิด

หากกล่าวถึงไก่ชนย่อมมีความผูกพันกับวิถี วัฒนธรรม ความเชื่อที่สัมพันธ์กับภาคการเกษตรมาช้านาน การพนันไก่ชนจึงมีมิติอื่นๆ ที่แตกต่างกันในแต่ละสาขาอาชีพ เช่น เกษตรกรมองไก่ชนในมิติพัฒนาสายพันธุ์ ผู้เลี้ยงไก่มองเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือแม้กระทั่งใช้เป็นช่องทางหารายได้เสริม ในทางกลับกันบางกลุ่มก็ยอมต่อต้านการชนไก่เนื่องจากมองว่าเป็นการทรมาณสัตว์

“...บางคนเขาก็มองว่ามันทรมาณสัตว์นะ ยิ่งเด็กรุ่นใหม่ (พวกลูกหลาน) เขามองว่ามันเป็นการทำร้ายสัตว์ เขาก็เลยไม่ค่อยอินกับเราเท่าไร แต่เขาก็ไม่รู้ว่าค่าขนมนมัน บางครั้งก็เอามาจากไก่ชนนี่แหละ...” (นายบุญ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

2) การสูญเสียปัจจัยที่ใช้ในการลงทุน

แน่นอนว่า “เงิน” กับการพนันเป็นของต้องกัน เพื่อนำมาเป็นต้นทุนในการเลี้ยงดูไก่ เดินเกมไฮโล แทงหวย หรือเดิมพันต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความกล้าได้ กล้าเสียของนักพนัน อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดความเครียดทุกครั้งหลังจากสูญเสียการพนันอีกด้วย

“...นอกจากได้เงินแล้ว บางครั้งมันเสียเงินบ้าง เป็นธรรมดาแหละเนอะ เล่นการพนัน มีแพ้มีชนะ วันไหนชนะก็ดีใจ วันไหนแพ้ก็เศร้าบ้างแหละ...” (นายไก่ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...บางทีเลี้ยงไก่มาแต่ละตัวมันก็มีต้นทุนเนอะ ถ้าตีไก่แล้วแพ้งงไก่ตีต่อไม่ได้อีกนี่เสียหายเยอะเลยนะ...” (นายบุญ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

“...ตอนเสียก็เครียด เซงนะ แต่ตอนถูกก็ดีใจ ถ้าถูกเรื่อย ๆ ก็ดี ...” (นางกล้วย (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

3) การปะทะและความแตกแยก

กล่าวคือ การพนันโดยเฉพาะไก่ชนย่อมมีการแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายเสมอ โอกาสเป็นไปได้สูงที่ยิ่งแข่งยิ่งแตกคอก ยิ่งเพิ่มขบวนการปะทะระหว่างนักพนันทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าการแตกคอกจะออกมาในรูปแบบวาจา หรือการกระทำ และอาจเป็นไปได้ว่า ผู้แพ้อาจไม่ยอมรับในคำตัดสินที่เกิดขึ้น และพยายามหาเหตุผลมาสนับสนุน เพื่อให้ตนเองชนะในทางนามธรรม แต่แท้จริงแล้ว ไม่อยากเสียหน้า หรือไม่ยอมแพ้เท่านั้น

“...ส่วนน้อยเวลาหลังชนไก่ ก็มีปากเสียงกันบ้างนะ เขาหาว่าโกงบ้าง กรรมการโกงบ้าง นู่นนี่นั่น แต่ก็ไม่ใช่ใจอะไรนะ...” (นายไก่ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2564)

3.1 กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ (กลุ่มรับจ้าง และค้าขายรายย่อย)

ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระผู้ให้สัมภาษณ์

ในการศึกษาครั้งนี้ ทางผู้วิจัยได้กำหนดคำนิยามและแบ่งรายละเอียดของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ออกเป็น 2 กลุ่มลักษณะอาชีพ ได้แก่ (1) กลุ่มที่เป็นเจ้าของกิจการด้วยตนเองเป็นผู้ลงทุนและจำหน่ายเอง คิด ตัดสินใจและบริหารด้วยตนเองทุกเรื่อง เช่น ขายอาหาร ขายของชำ เป็นต้น และ (2) กลุ่มที่ทำงานรับงานอิสระ เป็นกลุ่มที่ไม่มีนายจ้างตายตัว มีสามารถเลือกทำงานได้เป็นครั้งคราว หรือเปิดรับงานตามการสั่งซื้อหรือการมอบหมายงาน (Orders) เช่น รับจ้างขน - ส่งสินค้าและ

อาหาร เป็นต้น ผู้รับจ้างสามารถเลือกวันและเวลาในการทำงานเองได้ตามความสะดวกและความต้องการ ซึ่งมีรายละเอียดข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

1) พ่อค้าแม่ค้าร้านขายของชำ (ร้านโชห่วย) ป้าสาวและลุงเดช (นามสมมุติ) สามีและภรรยาเจ้าของร้านขายของชำ ใกล้วัดชื่อดังแห่งหนึ่งในอยุธยา ป้าสาวเป็นคนพระนครศรีอยุธยา โดยกำเนิด ซึ่งช่วงป้าเพิ่งเรียนจบ มส.3 ป้าสาวได้มีโอกาสไปทำงานเป็นสาวโรงงานที่จังหวัดปทุมธานี แล้วก็พบกับลุงเดช แต่เมื่อทำไปสักระยะป้าสาวรู้สึกถึงความจำเจและซ้ำซากประจวบกับทางบ้านอยากให้กลับไปอยู่ที่บ้านเกิด ป้าสาวและลุงเดชจึงตัดสินใจนำเงินก้อนหนึ่งที่หาร่วมกันได้จากการทำงานที่โรงงาน มาเปิดร้านขายของชำใกล้ตลาด ซึ่งเป็นที่ของญาติ ปัจจุบันนอกจากเปิดร้านขายของชำแล้ว ป้าสาวและลุงเดชยังเป็นคนกลางรับแทงหวยใต้ดินให้เจ้ามือภายในจังหวัดอีกด้วย

2) แม่ค้าร้านก๋วยเตี๋ยว ป้าหนิง (นามสมมุติ) เจ้าของร้านก๋วยเตี๋ยวมุ่ยต้มยารสเด็ด ย่านเมืองเก่า ซึ่งร้านป้าเป็นเพิงขายอาหารจากใบจาก มีโต๊ะและเก้าอี้ไม้ไผ่ประมาณ 10 โต๊ะ มีลูกค้าแวะเวียนมาทานไม่ขาดสายซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่ก็มีทั้งเป็นขาประจำเพราะมีการทักทายคุณป้าอย่างสนิทสนม และขจรไปมา ป้าหนิงเป็นนักเสี่ยงโชคกับหวย ซึ่งป้าหนิงมักได้เลขเด็ดมาจากการพูดคุยกับลูกค้าขาประจำของป้าเอง

3) พนักงานขับรถส่งอาหาร (Food Delivery) นายเจม (นามสมมุติ) ปัจจุบันมีอาชีพเป็นคนขับส่งอาหารได้ประมาณ 10 เดือน โดยก่อนหน้านี้เขาเคยทำงานเป็นนักดนตรีกลางคืนที่ผับแห่งหนึ่งย่านตัวเมืองในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แต่ด้วยสภาพเศรษฐกิจจากโควิด - 19 ที่มีการปิดร้านอาหาร ผับ บาร์ ทำให้เขาเริ่มขาดรายได้จากการเป็นนักดนตรีและปรับตัวเองโดยผันตัวเองมาเป็นพนักงานส่งอาหารแบบเต็มเวลา

4) พนักงานขับรถรับจ้างขนส่งผัก นายเซน (นามสมมุติ) พนักงานขับรถขนส่งผักจากสวน เพื่อนำไปส่งให้ตลาดต่าง ๆ ในตัวเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายเซนขับรถขนส่งผักมาเป็น 8 ปีตั้งแต่เรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันนายเซนมีครอบครัวแล้วและมีลูกน้อยอายุ 4 ขวบ พักอาศัยอยู่ในห้องเช่าแห่งหนึ่ง ซึ่งนายเซนมักจะมีเวลาว่างในระหว่างที่รอให้พ่อค้าแม่ค้ามารับผัก นายเซนมักใช้เวลาเหล่านี้ได้การเล่นการพนันออนไลน์ผ่านโทรศัพท์มือถือในเวลาระหว่างวันหรือรอขน - ส่งผักไปตลาด

3.2.1 รูปแบบการเล่นการพนันของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยและผู้ประกอบการอาชีพอิสระ พบว่าผู้เล่นการพนันในกลุ่มนี้ มีรูปแบบการเล่นการพนันที่ค่อนข้างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับความแตกต่างทาง

ภูมิหลังทั้งจากลักษณะอาชีพ ช่วงอายุ รูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) และสภาพแวดล้อมทางสังคม ล้วนส่งผลต่อรูปแบบการเล่นการพนันที่แตกต่างกันออกไปเช่นเดียวกัน

3.2.1.1 ความแตกต่างของรูปแบบการเล่นพนันผ่านภูมิหลัง

1) รูปแบบการเล่นพนันแบบออฟไลน์ (Offline Gambling)

ผู้ประกอบการรายย่อยที่ประกอบอาชีพค้าขาย มีสถานที่ค้าขายเป็นหลักแหล่งที่แน่นอน บริเวณใกล้สถานที่ชุมชน และมีช่วงอายุ 45 ปีขึ้นไป เนื่องด้วยลักษณะอาชีพค้าขายที่ต้องมีการพบปะผู้คนมากหน้าหลายตาอยู่ตลอดเวลา ซึ่งทำให้บางครั้งก็จะมีลูกค้าประจำที่รู้จักสนิทสนมเข้ามาพูดคุยถามสารทุกข์สุขดิบกัน รวมทั้งมีการพูดคุยในเสียงโชคต่าง ๆ ด้วย โดยเฉพาะการพูดคุยเรื่อง “เลขเด็ด เลขดัง” จากลูกค้าที่มาซื้อของในร้าน จึงถูกส่งต่อมายังกลุ่มพ่อค้าแม่ค้า แล้วยังถูกส่งจากพ่อค้าแม่ค้าไปยังลูกค้าคนอื่น ๆ อีกที ทำให้กลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยนิยมเล่นการพนันในรูปแบบออฟไลน์ในรูปแบบหวายใต้ดินผ่านตัวแทนภายในชุมชน เช่น ลูกค้ำ และพ่อค้ำ แม่ค้ำร้านใหญ่ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นบุคคลที่รู้จักและคุ้นเคยในชุมชนเป็นอย่างดีอยู่แล้ว

“...คนมาซื้อของกับป่าที่เป็นลูกค้าประจำ ก็ชอบเอาเลขเด็ดๆจากวัดข้างๆร้านป่า มาเฝ้าที่ป่าและซื้อเลขกับป่าเป็นประจำแหละ แต่บางเลขที่ลูกค้าได้มาก็เป็นเลขอื่น...”

(นางสาว (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2564)

“...ลุงเองก็มีซื้อหวายบ้าง เวลามีลูกค้ามาคุยเรื่องหวายกับป่าแล้วมันตรงกับเลขที่ลุงเลี้ยงไว้ ลุงก็มีขอแจมเลขนั้นด้วยบ้าง ซึ่ง...” (นายเดช (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2564)

“...ยิ่งใกล้วันหวายออกนะ เวลาลูกค้าประจำมาถึงร้านนะเอาและ จะถามป่าตลอดเลขนี้มานะซื้อหรือยัง ถามแบบนี้ประจำ...” (นางหญิง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2564)

อย่างไรก็ดี ประเด็นที่น่าสนใจของกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยนอกจากบทบาทของผู้เล่นการพนันแล้ว ยังมีการปรับบทบาทเพิ่มเติมจากบทบาทการเป็นผู้เล่นนักเสี่ยงโชค เป็น “คนกลาง หรือตัวแทน” ในการประสานการเล่นการพนันระหว่างผู้เสี่ยงโชคภายในชุมชนและเจ้ามือหวายรายใหญ่ต่อไป เปรียบเสมือนดังนายหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกในการรับ - ส่งโพยตัวเลขให้แก่ผู้ที่สนใจ และนำไปส่งต่อให้กับบุคคลหรือร้านค้าที่เป็นเจ้ามือหวายรายใหญ่ในเมืองต่อไปทั้งนี้ หากมองความสัมพันธ์ของการเล่นการพนันผ่านการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งยังคงรูปแบบความสัมพันธ์

ผ่านตัวแปรกลุ่มบุคคลหรือบุคคลที่มีความคุ้นเคย ชิดชิดกันภายในชุมชนเป็นทุนเดิม ทำให้รูปแบบของการเล่นการพนันถูกจำกัดเฉพาะในวงที่รู้จักกันภายในชุมชนและสังคมเท่านั้น

“...ปกติป่าก็ขายให้แค่พวกคนรู้จักกับลูกค้าประจำที่รู้จักกันอยู่เท่านั้นแหละ ไม่ใช่ขายสู่มสู่มห้าไม้ดูตาม้าตาเรือเจอต้ารวมมาก็เจิงพอดี้...” (นางสาว (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2564)

“...ป่าไม่ได้เป็นเจ้าของนะ ป้าจตมาแล้วก็ส่งต่อให้เจ้าอีกทีหนึ่ง ปกตินะป่ารับถึงเที่ยงแล้วก็รวมยอดส่งเจ้าอีกที...” (นางหนิง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2564)

2) รูปแบบการเล่นพนันแบบออนไลน์ (Online Gambling)

ในปัจจุบันกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยที่ประกอบอาชีพค้าขาย ก็ได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารผ่านการเสี่ยงโชคมากขึ้น การสั่งซื้อหวยใต้ดินผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ก็กลายมาเป็นอีกช่องทางการเข้าถึงการเสี่ยงโชคอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความน่าสนใจและได้รับความนิยมอย่างมาก โดยผู้เสี่ยงโชคสามารถระบุตัวเลข พร้อมกำหนดวงเงินและรูปแบบการเล่น (บน ล่าง โดด ฯลฯ) และชำระเงินผ่านระบบออนไลน์ให้แก่ร้านค้าซึ่งเป็นตัวแทนของเจ้ามือได้สะดวกสบายมากขึ้น รวมถึงสามารถสั่งซื้อได้ตลอดเวลา แต่ทั้งนี้ พ่อค้าแม่ค้าจะรับเฉพาะกับคนที่สนิทหรือคนที่คุ้นเคยเท่านั้น เนื่องจากมีความกังวลเรื่องความปลอดภัย เป็นต้น

“...ตั้งแต่ป่ามีไลน์นะ ลูกค้าป่าก็มาสั่งในไลน์ป่าก็เยอะสั่งเสร็จก็โอนเงินมาเสร็จ...” (นางสาว (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2564)

“...เมื่อก่อนไอ้โพงที่ป่าจรวมยอดไว้อะ จะมีคนมารับก่อนหวยออก แต่เดี๋ยวนี้ป่าถ่ายรูปส่งไลน์ให้แทน...” (นางหนิง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2564)

นอกจากนี้ กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ที่ทำงานรับจ้างขนส่งสิ่งของและอาหารที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี มีการเล่นการพนันผ่านทางอินเทอร์เน็ตหรือเล่นการพนันออนไลน์ (Online Gambling) เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นคาสิโนออนไลน์ บาคาร่ากับโป๊กเกอร์ รองลงมาคือ การพนันฟุตบอลออนไลน์ ซึ่งผู้เล่นกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระนี้ มองว่าการเล่นการพนันแบบออนไลน์สามารถเล่นได้อย่างต่อเนื่อง เล่นได้ทุกที่ตลอดเวลา แม้กระมังตอนทำงานหรือระหว่างช่วงเวลาว่างระหว่างรอรับงานก็สามารถเล่นได้ ซึ่งการเล่นแต่ละครั้งจะใช้ระยะเวลาในการเล่นเพียง

2-3 นาทีต่อการเติมพนหนึ่งครั้ง ผู้เล่นสามารถรู้ผลการเติมพนได้ทันที นอกจากนี้การเล่นแบบออนไลน์ ทำให้ผู้เล่นมีความรู้สึกปลอดภัยในการเล่นการพนันในด้านการถูกจับกุมดำเนินคดีมากกว่าการเล่นแบบออฟไลน์

“...ผมเล่นพนันบอลตั้งแต่เล่นดนตรีในร้านอาหารกลางคืน ช่วงนั้นเพื่อนในวงมันชวนเล่น ก่อนขึ้นเวที บางทีก็มีคุยกันเรื่องบอว่าวันนี้จะเอาทีมไหนดี ส่วนแทงบอลก็ไม่ยากแค่ดูว่าวันนี้มีคู่ไหน แล้วก็เข้าเว็บบอลเลือกฝั่งที่คิดว่าจะชนะแค่นี้ก็เสร็จแต่ก่อนแทงต้องใส่เงินไปก่อน...” (นายเจม (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2564)

“...ตอนรอพ่อค้าแม่ค้ามาเอาผัก ผมจะฆ่าเวลาด้วยการเล่นคาสิโนออนไลน์ แต่ก่อนเล่นต้องเติมเงินก่อนนะ ทำไม่ยากแค่แอดไลน์และทักไปขอเติมเงิน เติมผ่านบัตรเครดิตเงิน หรือหักจากค่าโทรศัพท์ก็ได้ เสร็จก็จะได้ลิงค์เข้าไปเล่นง่ายมาก...” (นายเซน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2564)

3.2.1.2 มุมมองความสัมพันธ์ในแนวราบและแนวตั้งกับการเล่นการพนัน

การเล่นการพนันในกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อย หรือ ผู้ค้าขาย ยังคงมีมุมมองเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนและสังคม รวมถึงความสัมพันธ์ของพ่อค้าแม่ค้า กับลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ โดยผู้ประกอบการรายย่อยที่เล่นการพนัน ยังคงที่จะเลือกเล่นการพนันหรือเสี่ยงโชคกับกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความคุ้นเคย ความไว้นื้อเชื่อใจ และความมั่นใจว่าจะไม่ถูกโกง การเล่นการพนันผ่านรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์แบบแนวราบ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งบนพื้นฐานของเงื่อนไขความไว้นื้อเชื่อใจระหว่างคนในสังคม

นอกจากนี้ภายใต้บริบทของความสัมพันธ์ในแบบแนวราบของกลุ่มลูกค้า ความไว้นื้อเชื่อใจ ก็ได้ปรับบทบาทเพิ่มขึ้นเป็น “การซื้อเชื่อ” หรือ การซื้อขายสินค้าโดยยังไม่ได้ชำระเงิน และจะชำระเงินภายหลังตามระยะเวลาที่กำหนดกันไว้ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งการซื้อสินค้าแบบซื้อก่อนจ่ายทีหลัง ยิ่งช่วยยกระดับความสัมพันธ์ทางสังคมให้มีความแน่นแฟ้นและมีความไว้นื้อเชื่อใจมากยิ่งขึ้น ผู้ซื้อก็รู้สึกว่าได้ได้รับความไว้นื้อเชื่อใจ รู้สึกเป็นคนในสำคัญหรือเป็นคนพิเศษ รวมถึงเป็นที่ยอมรับของชุมชน ซึ่งนอกเหนือจากการซื้อขายสินค้าเพื่ออุปโภคและบริโภคต่าง ๆ แล้ว การเล่นการพนันผ่านการซื้อห่วยใต้ดิน ก็ถือว่าเป็นรูปแบบสินค้าอย่างหนึ่งที่ผู้เสี่ยงโชคนิยมกระทำผ่านความสัมพันธ์ในแบบแนวราบ แม้การเสี่ยงโชคแบบซื้อเชื่อ จะช่วยจูงใจให้คนเล่นการพนัน เนื่องจากทำได้ง่าย และไม่ต้องชำระเงินเติมพนไปก่อน

“...ก็นี่ลูกค้าป่าบางคนพอได้เลขก็โทรมาให้ป่าจกก่อน แล้วค่อยเอาเงินตามมา
ให้ป่าทีหลัง...” (นางสาว (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2564)

สำหรับในประเด็นมุมมองเรื่องความสัมพันธ์แนวตั้งกับการเล่นการพนัน แม้ว่าหวยใต้ดิน
จะเป็นรูปแบบการพนันแบบหนึ่งที่มีผิดกฎหมาย และต้องแอบเล่นกันอย่างลับ ๆ ภายในวงที่รู้จัก แต่ก็
เป็นที่ทราบกันดีว่า “เจ้ามือ” ที่รับแทงหวย ส่วนมากจะเป็นนายทุนรายใหญ่ในท้องถิ่นที่นอกเหนือ
จะมีแหล่งเงินทุนและกระแสเงินสดแล้ว ยังพบว่ายังรู้จักกับเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงในชุมชนหรือเขต
อำเภอเป็นอย่างดี ทำให้สามารถช่วยบรรเทาปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างประณีประนอมและถ้อยถ้อย
อาศัยได้ ความเชื่อมั่นในความสัมพันธ์ระหว่างเจ้ามือหวย จึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญอีกอย่างในการ
ชักจูงให้ผู้คนในละแวกชุมชน สามารถเล่นการพนันได้อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะเรื่องของหวยใต้ดิน
ผู้เล่นก็มีความรู้สึกไม่กลัวที่จะถูกจับกุม

“...ป่าไม่ค่อยกลัวหรอกเพราะเจ้ามือ เขาเส้นใหญ่ เขารู้จักคนเยอะ เขาสนิท
กับคนใหญ่คนโต ถ้ามีปัญหาอะไร ป่าก็จะโทรให้เขาช่วยเคลียร์ให้ แต่ที่ผ่านมาก็ไม่เคยมี
ปัญหาอะไรเลยนะ ...” (นางสาว (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2564)

3.2.1.3 ความแตกต่างทางด้านทุนการเสี่ยงโชค และโอกาสการถูกรางวัล

ผู้เล่นหวยใต้ดินสามารถเลือกซื้อหวยได้หลากหลายแบบ หลายตัวเลข โดยไม่จำกัดจำนวน
เงินในการเล่น การเล่นการพนันใต้ดินใช้เงินในการเล่นไม่เยอะมาก มีเงินเพียง 10 บาทก็สามารถนำมา
เล่นเดิมพันได้ ไม่เหมือนกับสลากกินแบ่งรัฐบาลที่มีการกำหนดตัวเลขตายตัว และจำเป็นต้องซื้อเป็น
จำนวนเงิน 80 - 120 บาทแต่ละใบ การเสี่ยงโชคผ่านการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ถูกต้องตาม
กฎหมายอาจต้องใช้ต้นทุนที่สูงกว่าการเสี่ยงโชคผ่านหวยใต้ดิน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการซื้อสลาก
กินแบ่งรัฐบาล 1 ใบในราคา 80 บาท ผู้เล่นหวยใต้ดิน สามารถซื้อหวยใต้ดินได้หลายตัวเลข ตามความ
ต้องการของผู้ซื้อ และสามารถแบ่งซื้อเลข เป็นตัวเลขละ 10 20 บาท หรือ 50 บาทแทน เพื่อกระจาย
ความเสี่ยง และช่วยเพิ่มโอกาสการถูกรางวัลให้มากขึ้นเช่นเดียวกันกับการเล่นคาสิโนออนไลน์ เช่น
บาคาร่าออนไลน์ ไพ่โป๊กเกอร์ออนไลน์ หรือทายผลพนันบอลออนไลน์ ที่สามารถเดิมพันขั้นต่ำเพียงครั้งละ
20 บาทต่อครั้ง ทำให้ผู้เล่นสามารถเล่นได้หลายครั้ง หรือเดิมพันเล่นได้มากกว่า 1 คู่ ซึ่งช่วยกระจาย
ความเสี่ยง และช่วยเพิ่มโอกาสการในได้รับรางวัลจากการกระจายความเสี่ยงในแต่ละการเดิมพันมาก
ยิ่งขึ้นด้วย

3.2.1.4 การพัฒนาของเทคโนโลยีและการช่องทางการเข้าถึงการพนัน

เนื่องจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร รวมถึงสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน มีการพัฒนาแบบก้าวกระโดด และเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนในสังคม ส่งผลให้พฤติกรรมของผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการสั่งซื้อของผ่านระบบออนไลน์มากยิ่งขึ้น ร้านค้าผู้ประกอบการรายย่อย ก็ย่อมต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีเช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น การปรับตัวของร้านขายอาหารที่เพิ่มรูปแบบการขายผ่านบริการส่งอาหารแบบ Food Delivery ร่วมกับบริษัทผู้พัฒนาระบบการส่งอาหารออนไลน์ชั้นนำของประเทศ (Food Delivery and Ordering Platform) นอกจากนี้ การพัฒนาเทคโนโลยี ยังส่งผลให้มีช่องทางเข้าถึงการพนันออนไลน์ได้ง่ายขึ้น อีกทั้งการเล่นพนัน ออนไลน์เล่นได้ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ตลอดจนสามารถเล่นผ่านโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์ ผู้เล่นการพนันจึงเปลี่ยนจากการเล่นพนันแบบออฟไลน์ไปสู่การเล่นพนันออนไลน์มากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารผ่านคนกลางโดยใช้แอปพลิเคชันสื่อสังคมออนไลน์ทางไลน์ เช่น การสั่งซื้อหวยใต้ดินผ่านทางไลน์ รวมไปถึงการเล่นการพนันบนเว็บไซต์ออนไลน์ต่าง ๆ เช่น การเล่นบาคาร่าออนไลน์ การทายผลฟุตบอลออนไลน์ เป็นต้น อีกประการที่สำคัญที่ทำให้รูปแบบการเล่นการพนันผ่านระบบออนไลน์ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก คือ ความสะดวกและเข้าถึงได้ง่าย รวมถึงมีความรวดเร็วในการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถืออีกด้วย

“...คือสะดวก ได้เงินจริง ได้เงินไว สำหรับพนันออนไลน์คือเท่านี้เลย บางทีเล่นเกมตาหนึ่งไม่ถึง 3 นาที ก็ได้เงินแล้ว กดถอนก็ไม่เกิน 3 ชั่วโมงก็ได้ มันได้จริง ๆ...” (นายเจม (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2564)

“...คือเข้าเล่นมันใช้งานไม่ยากเลย มันเข้าผ่านไลน์จะมีคนแนะนำแล้วให้ลิงค์เรามากี่เข้าเล่นได้เลย...” (นายเชน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2564)

3.2.2 สาเหตุและแรงจูงใจในการเล่นการพนัน

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สาเหตุและแรงจูงใจในการเล่นการพนัน แนวทางการเล่นการพนันของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระและผู้ประกอบการรายย่อย ค่อนข้างพบความหลากหลายในการเล่นการพนัน ตามที่ได้กล่าวไปในข้างต้น ทั้งนี้สาเหตุและแรงจูงใจในการเล่นการพนันยังคงผูกติดอยู่ในเรื่องของหารายได้เพิ่มเติมจากการเล่นการพนันผ่านตัวแปรและบริบทลักษณะการทำงานของผู้ประกอบการอาชีพอิสระและผู้ประกอบการรายย่อย การสร้างอัตลักษณ์การเป็นตัวกลางผ่านทางบุคคล

และสถานที่ในการเล่นพนันและเสียงโชค รวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.2.1 ลักษณะรูปแบบอาชีพอิสระ และความไม่แน่นอนทางด้านรายได้

การประกอบอาชีพอิสระไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการรายย่อยที่อาชีพค้าขาย หรือ ผู้ประกอบอาชีพอิสระที่ทำงานรับจ้างเป็นงาน ๆ ไป ล้วนแล้วมีลักษณะที่ต้องอาศัยการดำเนินการด้วยตนเองเป็นหลัก สามารถมีอิสระในการกำหนดรูปแบบและวิธีดำเนินงานของตัวเองได้ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ลักษณะเด่นของอาชีพอิสระ คือ ความยืดหยุ่นในการทำงาน ซึ่งผู้ประกอบการสามารถกำหนดการทำงาน การเปิด-ปิดร้าน หรือการรับงาน-ไม่รับงาน สามารถที่จะทำวันไหนเวลาอะไรก็ได้ตามความต้องการของตนเอง รวมถึงงานอิสระบางประเภทอาจไม่จำเป็นต้องมีสถานที่ทำงานตายตัว ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็สามารถที่จะทำงานได้

แต่อย่างไรก็ตาม ลักษณะการทำงานอาชีพอิสระก็ไม่ได้ราบรื่นไปสักทุกอย่าง การทำงานอิสระย่อมมีความท้าทายและความเสี่ยงในการทำงานสูงมากเช่นกัน โดยเฉพาะในเรื่องของรายได้ เนื่องด้วยผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีเงินเดือนหรือรายได้ที่แน่นอน ผลตอบแทนหรือรายได้ส่วนใหญ่ของผู้ประกอบอาชีพอิสระ จะขึ้นอยู่กับผลประกอบการและกำไรในการค้าขาย รวมถึงปริมาณงานรับจ้างที่เข้ามาในแต่ละช่วงเวลา นอกจากนี้ความผันผวนตามความต้องการของลูกค้า รวมถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสภาพสังคม ก็ยังส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการอาชีพอิสระไม่สามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้เลยผู้ประกอบการจึงต้องแบกรับความเสี่ยงด้วยตนเองเพียงผู้เดียว

ซึ่งหากช่วงไหนที่มีลูกค้าเข้ามาซื้อของหรือใช้บริการเป็นจำนวนมาก หรือมีจำนวนออเดอร์ส่งผักหรืออาหารมากเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้มีค่าตอบแทนหรือรายได้เป็นจำนวนมาก ในทางตรงกันข้ามหากวันไหนลูกค้าค้าน้อยหรือมีงานที่ต้องส่งสินค้าน้อย ก็ย่อมส่งผลให้ค่าตอบแทนหรือรายได้ที่พึงได้รับน้อยลงไปด้วยเช่นกัน ปัจจัยในเรื่องการเลือกอุปโภคและบริโภคของลูกค้าย่อมเป็นตัวแปรหลักของความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นของผู้ประกอบอาชีพอิสระที่ไม่สามารถควบคุมได้

ดังนั้น “ความไม่แน่นอน” ในลักษณะการทำงานแบบนี้ จึงเป็นตัวจุดประกายสำคัญที่ชักชวนให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระ รวมถึงผู้ประกอบการรายย่อย หันมาหากิจกรรมรูปแบบอื่นที่ทำให้สามารถหาเงินพิเศษหรือรายได้เพิ่มเติมจากการทำงานได้ ทดแทนความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพ ทำให้การเล่นการพนันหรือการเสี่ยงโชคจึงปรับเปลี่ยนมาเป็นกิจกรรมหนึ่งสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระให้ความสนใจ เนื่องจากสามารถหาเงินได้รวดเร็วและเล่นได้ง่าย ทั้งนี้การพนันและการเสี่ยงโชคจึงปรับเปลี่ยนเป็นความแน่นอนรูปแบบหนึ่งของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ โดยมอง

ว่าความแน่นอนนั้นเกิดขึ้นได้น้อย 2 ครั้งต่อเดือนสำหรับช่วงเวลาในการเสี่ยงโชค โดยพบได้ในช่วงต้นเดือนและกลางเดือน (วันที่หวยออก) และอีกความแน่นอนอย่างหนึ่งคือผลลัพธ์ของการเดิมพันและเสี่ยงโชคที่มีลักษณะแบบ Win - Lose กล่าวคือ ไม่ชนะก็แพ้ จะมีเพียงชนะเดิมพันหรือถูกรางวัล กับ แพ้เดิมพันหรือไม่ถูกรางวัลเท่านั้น ซึ่งถือเป็นความแน่นอนที่แท้จริงของการเล่นการพนันและการเสี่ยงโชคนั่นเอง

“...ก็ไม่ว่าวันๆ หนึ่งจะขายได้เท่าไร บางอย่าง stock ไร่เยอะแต่ขายไม่ได้ เงินก็จมเนอะ บางทีลูกค้าต้องการซื้อเดี๋ยวนี้ แต่เราไม่มีเขาก็ไปซื้อร้านอื่นแทน...” (นายเดช (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2564)

“...วันที่ฝนตกหรือแดดร้อนมาก ๆ นี่แทบขายไม่ได้เลย ลูกค้าหายไปหมด ขายของยังไม่เงินเท่าค่าวัตุดิบเลย...” (นางหญิง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2564)

“...รายได้เราก็ไม่แน่นอนบางวันเราก็ได้รายได้เยอะ บางวันก็ได้น้อย บางทีการเล่นอะไรพวกนี้มันก็เอาไปเลี้ยงครอบครัวได้นะ แต่บางทีก็ขาดทุนนะ...” (นายเชน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2564)

“...ช่วงนี้เนอะ เศรษฐกิจอะไรก็ไม่ค่อยดี ไม่ค่อยแน่นอน เดี่ยวปิด ๆ เปิด ๆ คงมีแต่หวยนี่แหละที่แน่นอน ออกเดือนละ 2 ครั้ง แล้วก็มียูทอยกับถูกกินนี่แหละ ...” (นางหญิง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2564)

3.2.2.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าและการสร้างอัตลักษณ์ตัวกลางการพนัน

เมื่อกล่าวถึงอาชีพผู้ประกอบการรายย่อย หรือผู้ประกอบการอาชีพค้าขายแล้ว แน่ใจว่านอกจากตัวสินค้า ทำเลที่ขาย และราคาสินค้าจะเป็นตัวดึงดูดใจให้ลูกค้าเข้ามาเลือกซื้อสินค้าแล้ว ตัวผู้ขายเองก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่มีส่วนสำคัญไม่แพ้กัน พ่อค้าแม่ค้าส่วนใหญ่จึงต้องมีการแสดงพฤติกรรมและเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้ามาก แสดงตนเป็นคนอหยาศัยมิตรที่ดี คอยยิ้มแย้มและให้ความเป็นกันเองกับลูกค้าที่เข้ามาเลือกซื้อสินค้าหรือเข้ามาใช้บริการ การพูดคุยสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง ก็สามารถช่วยให้ลูกค้ารู้สึกผูกพัน และกลับมาซื้อสินค้าหรือกลับมาใช้บริการอีก แต่ในทางกลับกันหากพ่อค้าแม่ค้า ที่ทำหน้าที่ขายดูบึ้งไม่ยอมรับแขก บางครั้งยังพูดจาห้วน ๆ ด้วยน้ำเสียงแข็งๆ เหมือนกับไม่อยากจะขายเท่าไรหรอก ก็ทำให้คนที่อยากซื้อเปลี่ยนใจไม่อยากจะซื้อ และเดินออกจากร้านได้เหมือนกัน

ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าการพบปะและพูดคุยกับลูกค้าเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้สำหรับการประกอบการอาชีพผู้ประกอบการรายย่อย หรือผู้ประกอบการอาชีพค้าขายในการสร้างความประทับใจให้แก่ลูกค้า

และเป็นที่แน่นอนอีกประการว่าผู้ประกอบการร้านค้าไม่สามารถเลือกให้บริการหรือซื้อขายสินค้าให้แก่ลูกค้าเฉพาะกลุ่มได้ ดังนั้นกลุ่มลูกค้าที่เข้ามาซื้อสินค้าและเลือกรับบริการนั้นจึงมีความหลากหลายมากมาย คละปะปนกันไป โดยบางครั้งก็อาจมี “กลุ่มลูกค้าบางประเภท” มาพูดคุยตีสนธิ และชักชวนให้เล่นการพนัน รวมถึงชักชวนให้มีส่วนร่วมในการเข้าสู่วงจรการเล่นการพนัน และการเสี้ยงโชคต่าง ๆ ซึ่งอาจจะมีการเริ่มต้นจากพูดคุยเรื่องตัวเลขเด็ด เลขดัง เลขนำโชค จากนั้นก็เริ่มชักชวนให้เริ่มลองเสี้ยงโชค โดยลูกค้าคนนั้นจะอาสาเป็นคนประสานงานซื้อขายกับเจ้ามือห่วยใต้ดิน แล้วก็เริ่มพัฒนาความสัมพันธ์และชักจูงให้พ่อค้าแม่ค้าเป็นเสมือนสื่อกลางการมีส่วนร่วมในการเข้าสู่วงจรการเล่นการพนัน และการเสี้ยงโชคต่าง ๆ

“...ลูกค้าประจำ เขาเป็นคนเล่นห่วย แรก ๆ ก็มาชวนคุยเรื่องทั่วไป หลังๆ ก็ชวนมาเล่นห่วย ก็ไม่มีอะไร ลองเล่นดู ก็ได้บ้าง เสียบ้าง แต่ตอนได้เขาก็จ่ายเรตาลอดนะ บางงวดก็ไม่คิดเงินเราด้วย จากนั้นเขาเห็นว่าทำเลเราดี คนเข้าออกเยอะ เขาก็เลยชวนเราเป็นคนกลางคอยประสานงานกับลูกค้าคนอื่น ๆ ที่สนใจ เหมือนให้เราคอยจดเลขและเก็บเงินให้เขาอีกที ก็มีค่าจดให้เล็กน้อย...” (นางสาว (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2564)

“...เป็นแม่ค้าก็ต้องยิ้มทักทายรับแขก เขาคุยอะไรมา เราก็คุยไปให้ได้หมดแหละ ถ้าวันไหนไม่ได้คุยก็คงจะเหงา ๆ...” (นางหญิง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2564)

1) คนกลางในการเข้าสู่วงจรการเล่นการพนัน เล่นการพนัน

เนื่องจากอาชีพพ่อค้าแม่ค้าเป็นอาชีพที่ต้องเจอคนเป็นจำนวนมาก ทำให้มีผู้คนวนเวียนเข้ามาพบเจอและสร้างความคุ้นเคยเป็นจำนวนมาก ซึ่งก็อาจจะมีบุคคลบางกลุ่มเข้ามาพูดคุยและชักชวนให้เป็นตัวแทนจำหน่ายหรือคนกลางในการรับแทงห่วยจากเจ้ามือรายใหญ่ โดยจะให้ค่าตอบแทนเจ้าของร้านค้าในการเป็นนายหน้าประมาณร้อยละ 3-5 ทั้งนี้ สาเหตุที่เจ้ามือให้ความสนใจเลือกพ่อค้าแม่ค้าเป็นตัวแทนหรือคนคอยเก็บห่วยส่ง ก็เนื่องจากพ่อค้าแม่ค้าเป็นที่รู้จักอย่างดีในชุมชน ทำให้มีความน่าเชื่อถือว่าจะไม่ถูกโกงจากลูกค้า ซึ่งส่วนใหญ่ผู้คนที่เข้ามาเสี้ยงโชคก็ล้วนแล้วแต่เป็นคนที่ยึดมั่นดีในชุมชน เป็นคนที่คุ้นหน้าคุ้นตา ลูกค้าเก่า หรือลูกค้าประจำ ซึ่งเมื่อได้เลขเด็ดมาแล้วก็เข้ามาติดต่อขอซื้อกับพ่อค้าแม่ค้าในร้านค้าได้เลย หลังจากนั้นพ่อค้าแม่ค้าก็จะรวบรวมเลขและส่งให้ตัวแทนหรือเจ้ามือรายใหญ่ต่อไปอีกที เป็นทอด ๆ ไป

2) สถานที่กลางในการสื่อสารและประสานงาน

ด้วยรูปแบบสถานที่ที่มีผู้คนจำนวนมากแวะเวียนเข้ามาซื้อสินค้าและใช้บริการ ร้านค้าอยู่ตลอดเวลา พ่อค้าแม่ค้าจึงมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบโดยมีการวางโต๊ะกลม เก้าอี้ ให้คนมานั่งพัก นั่ง

พูดคุยกันหรือนัดหมายทำกิจกรรมร่วมกัน ร้านค้าจึงไม่ใช่เพียงสถานที่ซื้อขายสินค้าหรือบริการเพียงอย่างเดียวแต่ยังเป็นแหล่งชุมชนขนาดย่อมที่ชาวบ้านหรือคนในชุมชนสัญจรไปมา ดังนั้น ร้านค้า จึงเปรียบเสมือนสถานที่กลางของชุมชนที่คนสะดวกในการเข้าถึงและเดินทาง พร้อมทั้งช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน และระหว่างพ่อค้าแม่ค้ากับลูกค้าเองด้วย เช่นเดียวกับบริบทของการเล่นการพนัน ร้านค้า จึงเป็นช่องทางในการติดต่อหรือประสานงานในการเล่นการพนันที่สะดวกสบาย และสามารถเข้าถึงได้ง่ายทุกเพศ ทุกวัย

3.2.2.3 การปรับตัวและการเข้าถึงการใช้เทคโนโลยี

ปัจจุบันที่มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นนี้ ส่งผลให้ในปัจจุบันโครงสร้างและการทำงานต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต ได้มีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้เพื่อความสะดวกสบายมากขึ้นในหลาย ๆ ด้าน เพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารที่ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น การเข้าถึงความสนุกความบันเทิงก็ง่ายมากขึ้นกว่าเดิม รวมถึงวิถีชีวิตได้มีการถูกผูกติดกับโทรศัพท์มือถืออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้อีกต่อไป โดยเฉพาะอาชีพผู้ประกอบการรายย่อยหรือผู้ประกอบการอิสระ อาทิ พ่อค้าแม่ค้า รับจ้างขนส่งอาหาร ก็ล้วนแล้วแต่ต้องมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำงานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในเรื่องของธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ ที่ได้นำ Application หรือซอฟต์แวร์ทางการเงินเข้ามาช่วยเหลือการโอนเงินชำระค่าสินค้าบริการ หรือโอนเงินระหว่างกันเองได้อย่างสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น พัฒนารูปแบบสังคมผู้ไร้เงินสด (Cashless Society) กล่าวคือสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายใช้สอย ไม่ได้ใช้เงินสดอย่างธนบัตรหรือเหรียญมาใช้ในการแลกเปลี่ยนอีกต่อไปนั่นเอง

ในมุมมองของการพนันก็เช่นกัน รูปแบบของการปรับตัวของการเล่นการพนันต่าง ๆ ในยุคปัจจุบันก็หันมาสู่รูปแบบออนไลน์ที่เพิ่มขึ้นของระบบโครงสร้างในการทำงาน ทั้งในรูปแบบการเพิ่มช่องทางการสื่อสารระหว่างเจ้ามือและผู้เล่น การพัฒนาสถานที่การเล่นการพนันไปอยู่ในรูปแบบโทรศัพท์มือถือออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันผู้เล่นสามารถเข้าถึงเกมการพนันได้ง่ายขึ้นผ่านโทรศัพท์มือถือเพียงเครื่องเดียว สามารถเล่นที่ไหนก็ได้เพียงแค่มีอินเทอร์เน็ตเท่านั้น นอกจากนี้ในด้านของการพัฒนา Software และการออกแบบ UX/UI ที่เข้าใจง่ายและทำให้ผู้เล่นมีความสะดวกสบายมากที่สุดในการใช้บริการ ก็ถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะดึงดูดผู้เล่นใหม่ๆ ให้เข้ามาใช้บริการ ตั้งแต่รูปภาพและเพลงประกอบที่ดึงดูด, การลงทะเบียนที่ไม่ซับซ้อน, ความเสถียรของระบบที่ลื่นไหล, อธิบายวิธีการเล่นชัดเจนหลากหลายภาษา, สามารถเล่นได้ทั้งใน PC และมือถือทุกระบบปฏิบัติการ, รวมถึงวิธีการเติมเงิน-ถอนเงินออกจากระบบได้อย่างรวดเร็ว เป็นต้น

ทั้งนี้ สามารถกล่าวได้ว่าการเล่นการพนันออนไลน์ในวันนี้ก้าวไกลไปกว่ายุคสมัยก่อนมาก ด้วยเพราะเทคโนโลยีออนไลน์มีความก้าวหน้ามากขึ้นนั่นเอง

“...เว็บที่ผมใช้เล่นดีนะ เข้าใจง่าย เว็บมันใช้งานง่ายมาก มันไวด้วยเหมือนเขา ออกแบบมาดีให้เราเข้าใจง่าย เล่นได้ง่าย ลองคิดภาพเหมือนเราเดินเข้าไปเลือกซื้อของในเว็บช้อปปิ้งอะ แต่ก็ช้อปปิ้งต้องเติมเงินเข้าไปก่อนถึงจะเลือกซื้อได้...” (นายเจม (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2564)

3.2.3 ผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบของการเล่นการพนัน

3.2.3.1 ผลกระทบเชิงบวก

1) ความยืดหยุ่นของงานและการหารายได้เพิ่ม

กลุ่มผู้ประกอบการอิสระมีลักษณะงานแบบแบบยืดหยุ่นและรายได้ไม่แน่นอน โดยรูปแบบงานเป็นการผสมผสานระหว่าง การจ้างแบบประจำและการจ้างแบบชั่วคราวซึ่งไม่มีเวลาตายในการทำงาน แต่จะใช้วิธีกำหนดเวลาแบบคร่าวๆ ตามความเหมาะสมของเจ้าของกิจการ ซึ่งจากคำจำกัดความของเวลาว่าง (Leisure) ที่ว่า เวลาว่างเป็นช่วงเวลาที่นอกเหนือจากการทำงานประจำ และเป็น การช่วยเติมเต็มชีวิตให้สมบูรณ์ ซึ่งในช่วงเวลาอิสระสามารถเพิ่มคุณค่า และผลิตผลจากการหารายได้เสริมทั้งรูปแบบออนไลน์ และออฟไลน์ เช่น ดูไลฟ์ปล่อยเลขเด็ด 3 ตัวตรง หรือรับบทที่เป็นเจ้ามือ หวยประจำชุมชนโดยได้รับเปอร์เซ็นต์จากยอดรับซื้อในแต่ละงวด เป็นต้น

“...ช่วงไหนลูกค้าน้อยก็เข้าไปดูเฟซบุ๊ก ตอนปิดร้านก็ดูเขาไลฟ์บอกเลข เยอะแยะมาแต่ละสำนัก...” (นางสาว (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2564)

“...ช่วงที่ว่าง ๆ ระหว่างรอรับงานก็สามารถเอามาเล่นได้ หรือช่วงไหนรถติดก็ยังสามารถเล่นได้เลย...” (นายเจม (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2564)

3) เกิดการกระจายรายได้ผ่านการสื่อสารข้ามพื้นที่

ภาวะเงินเฟ้อ เงินเพื่อ ที่เหล่าผู้ประกอบการอิสระต่างพบเจอ ย่อมส่งผลกระทบต่อด้านค้าขายที่ไม่คล่องตัว รายได้ลดลง หนี้สินเยอะขึ้น ซึ่งการกระจายรายได้ผ่านการสื่อสารข้ามพื้นที่ เช่น เป็นตัวกลาง รับ-ส่ง โภยหวย หรือเดินโปยบอล ได้ถูกแฝงผ่านอาชีพอิสระทางเลือกอย่าง Food Delivery หรือแม้แต่พนักงานส่งของทั่วไป (Rider) ที่ได้กลายเป็นผลพลอยได้จากการส่งสินค้าหลัก ผ่านการสร้าง

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในพื้นที่ และคนต่างพื้นที่ ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางหารายได้มากกว่าหนึ่งช่องทางให้กับผู้ประกอบการอิสระนั่นเอง

“...บางที่ก็รับมากกว่า 2 งานนะครับ อาชีพประจำเป็นคนส่งของ มีชายของตามตลาดนัดบ้าง ขายออนไลน์บ้าง บางที่ก็ช่วยป่าเดินหอย ส่งไปรษณีย์ให้เจ้าอีกที่มี...”

(นายเจม (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2564)

“...เศรษฐกิจช่วงนี้มันก็ไม่ค่อยจะดี อะไรที่ทำแล้วไม่เดือดร้อนคนอื่นก็ทำไป...”

(นายเดช (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2564)

3.2.3.2 ผลกระทบเชิงลบ

1) ความกดดันทางด้านเศรษฐกิจ

ในมุมมองของกฎหมายหรือศีลธรรมย่อมไม่มีพื้นที่สีขาวให้การพนัน แต่ในสายตาของคนหาเช้ากินค่ำที่ชีวิตส่วนใหญ่ถูกผลักดันด้วยแรงกดดันด้านเศรษฐกิจ การพนันจึงกลายเป็นช่องทางหารายได้เสริม เป็นสถาบันในมูมมีดที่ทำหน้าที่กระจายรายได้ แม้ผลกระทบจากปริมาณเงินจะมาก หรือ น้อย ซึ่งยังไม่นับรวมผลกระทบด้านสังคมที่ทุกอย่างถูกตีค่าเป็นเงินเสียหมด

“...ช่วงนี้งานก็หายากนะ อะไรที่ทำได้ก็ทำไปก่อน เล่นพนันมันเล่นได้ตลอดนะ ไม่ได้กำหนดว่า จบ ป.ตรีเท่านั้นถึงจะเล่นได้ แต่บางงานมันก็ต้องจบ ป.ตรี นะถึงจะสมัครได้ สมัครเฉยๆ นะต้องสอบ ต้องสัมภาษณ์อีก แข่งกับคนอื่นอีก เล่นพนันไม่ต้องแข่งกับใครเลย แข่งกับตัวเองนี่แหละ...” (นายเจม (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2564)

“...หาเช้ากินค่ำ คือคำนี้จริงๆ นะ โหนจะต้องส่งลูกเรียนอีก ยิ่งช่วงใกล้เปิดเทอมนี้ก็ต้องยืมเงินมาให้ลูกใช้ โหนช่วงนี้จะเรียนออนไลน์ ยังไม่รู้ว่าจะเป็นยังไง เขาจะเรียนออนไลน์หรือเปล่า อุปกรณ์มันก็ไม่ค่อยพอ อะไรที่หาเงินได้ก็อยากทำ...” (นางหญิง (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2564)

2) ความเครียดและการเสพติดการพนัน

ปัจจุบันการพนันสามารถเข้าถึงได้สะดวกและพบเห็นได้ง่ายขึ้นตามช่องทางออนไลน์ต่างๆ เนื่องจากสมัครง่าย ใช้ทุนน้อย เช่น ป็อบอัพโฆษณาการพนันออนไลน์ที่ใช้คำโปรยชักชวนผ่านเฟสบุ๊ก เป็นต้น ซึ่งเป็นการหารายได้ที่ง่ายที่สุดตามรูปแบบลักษณะการทำงานที่เอื้อให้มีเวลาว่างด้วยชุดความคิดที่ว่า “หาทุนก่อนให้ได้เยอะๆ จะเลิกเล่น” โดยเป็นการเพิ่มความเสี่ยงจากรายได้ที่ไม่แน่นอน

จากการประกอบอาชีพอิสระ ในช่วงแรกลงทุนแต่น้อย แล้วค่อยมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ผลกลับกลายเป็น เลิกไม่ได้ หนี้มากกว่าเดิม ขาดทุน มีผลกระทบต่อรายได้หลัก เพิ่มความเครียดมากกว่าเดิม

“...มันมีโฆษณาที่ขึ้นมาเยอะเยอะเลยนะเล่นพนันเนี่ย ช่วงแรกๆ เขาให้เงินมา เหมือนจะเล่นฟรี ช่วงแรก ๆ ก็ได้แหละ หลัง ๆ เริ่มเสีย พอเสียมากขึ้นก็อยากเอาคืนอีก คิดว่าได้คืนแล้วจะพอ แต่ก็เล่นไปเรื่อย ๆ จนเสียหักกว่าเดิม ถึงขั้นเอารถปิกอัพไปจำนำ แล้วเอาไปเล่น ที่บ้านรู้เขาก็ช่วยปลดให้แล้วก็ทำงานใช้เขาเอา...” (นายเซน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2564)

3.2 กลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม

ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม

- 1) นายเอพนักงานแผนกผลิตเครื่องมือการแพทย์ ในธุรกิจทำเครื่องมือแพทย์ โรงงานตั้งอยู่บริเวณย่านอุตสาหกรรมชื่อในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายเอทำงานที่โรงงานแห่งนี้มานานกว่า 20 ปีซึ่งในย่านที่นายเอพักอาศัยมีบ่อนขนาดกลางตั้งอยู่แถวนั้น ซึ่งนายเอมักใช้เวลาในวันหยุดในบ่อนแห่งนั้น
- 2) นายบี มีอาชีพเป็นพนักงานขายเครื่องมือแพทย์ สำนักงานตั้งอยู่ในตัวเมือง ภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายบีมักใช้เวลาระหว่างรอพบลูกค้าซึ่งส่วนใหญ่เป็นหมอตตามโรงพยาบาลอู่ตะเภาข่าวสารเกี่ยวกับฟุตบอล และในช่วงหัวค่ำของวันนายบีมักใช้เวลาอยู่หน้าคอมเพื่อเข้าเว็บพนันบอลที่รู้จักผ่านเพื่อนร่วมงาน ในการเลือกทีมที่คิดว่าจะชนะ
- 3) นายซี พนักงานประกอบชิ้นส่วน ในโรงงานผลิตชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์ นายซีหนุ่มจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้โอกาสมาทำงานในโรงงานประกอบชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์ เขาทำงานที่แห่งนี้มา 3 ปีแล้ว ซึ่งนายซีได้รู้จักกับการเล่นพนันบอลจากเพื่อนตั้งแต่สมัยเรียนอยู่ มัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังจากนั้นนายซีเล่นมาตลอดจนถึงปัจจุบัน
- 4) นายดี พนักงานประกอบชิ้นส่วน โรงงานผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ นายดีเป็นคนอยุธยาโดยกำเนิด นายดีทำงานที่โรงงานแห่งนี้มานานกว่า 20 ปี นายดีมีก๊นดกลุ่มเพื่อนที่ทำงานในวันหยุดเพื่อไปบ่อนในระแวกโรงงาน เขาสามารถใช้เวลาอยู่ในบ่อนได้ทั้งวัน
- 5) นางเอฟ พนักงาน QC โรงงานผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ นางเอฟเป็นคนนครสวรรค์ โดยกำเนิดแต่ ในช่วงมหาวิทยาลัยนางเอฟได้มีโอกาสไปเรียนในเมืองกรุงหลังจากจบการศึกษาก็ได้

งานเป็นพนักงานตรวจสอบคุณภาพที่โรงงานแห่งนี้ นางเอฟมักเล่นคาสีโนออนไลน์ผ่านทางมือถือในช่วงพักกลางวันและเวลาว่าง

ในประเด็นเรื่องการพนันของกลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลที่ค่อนข้างจะคล้ายกันในบริบทของการเล่นการพนัน กล่าวคือมีการเล่นในรูปแบบผสมผสานทั้งที่เป็น การเล่นแบบเดินทางไปบ่อน และการเล่นผ่านทางระบบออนไลน์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.3.1 รูปแบบการเล่นการพนัน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม พบว่ารูปแบบการเล่นการพนันจะคล้ายคลึงกับกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยและผู้ประกอบอาชีพอิสระ กล่าวคือ มีรูปแบบการเล่นการพนันที่ค่อนข้างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับความแตกต่างทางภูมิหลังทั้งจากลักษณะอาชีพ ช่วงอายุ รูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) และสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งล้วนส่งผลต่อรูปแบบการเล่นการพนันที่แตกต่างกันออกไปเช่นเดียวกัน โดยรูปแบบกิจกรรมการพนันที่เล่นประกอบด้วย การเล่นพนันแบบคาสีโนทั้งรูปแบบบ่อนและรูปแบบออนไลน์ เช่น เกมไพ่ต่าง ๆ หรือบาคาร่าออนไลน์ รวมถึงการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ และการเล่นการพนันประเภทเสี่ยงโชคอื่น ๆ เช่น หวยใต้ดิน เป็นต้น

ทั้งนี้ กล่าวได้ว่ารูปแบบการเล่นการพนันของกลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม มีการผสมผสานกันระหว่างกันทั้งในรูปแบบดั้งเดิมการเดินทางไปบ่อนการพนัน และรูปแบบการเล่นผ่านระบบออนไลน์ด้วยการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ

3.3.1.1 การเล่นพนันในบ่อน ได้แก่ การเล่นไพ่เก้าเก

ผู้ให้สัมภาษณ์บางราย ก็มีการเดินทางไปเล่นตามบ่อนหรือสถานที่ที่จริง โดยมีทั้ง “บ่อนบ้าน” หรือบ่อนประจำขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตพื้นที่ที่ตนเองอาศัย อาจจะเป็นหมู่บ้าน อาคารพาณิชย์สามชั้นสลับกันไป ซึ่งส่วนมากก็จะเป็นบ้านของนักพนันคนใดคนหนึ่งที่วนสลับเปลี่ยนสถานที่เล่นกันไป ผู้เล่นส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนที่พอค้ำหน้าค้ำตากันอยู่บ้าง นอกจากนี้ยังมีการเข้าไปเล่นการพนันที่ “บ่อนใหญ่” หรือบ่อนการพนันขนาดใหญ่ ที่มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีลานจอดรถยนต์และรถจักรยานยนต์ พร้อมพนักงานดูแล พื้นที่เล่นส่วนใหญ่ก็จะเป็นโกดังหรือไม่ก็เป็นเล้าไก่ ซึ่งเอาไว้ตบตาเจ้าหน้าที่ ลักษณะภายในก็จะเป็นห้องโถงกว้าง ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ แบ่งพื้นที่จัดให้มีการเล่นการพนันเป็นสัดส่วน มีทั้งพนันไฮโล ตู้พนัน สล็อตแมชชีน และโต๊ะเล่นไพ่ เป็นต้น ทั้งนี้ยังมีพนักงานในบ่อนคอยให้บริการรับแลกชิปแทนเงินสด พร้อมทั้งโต๊ะอาหารและเครื่องดื่มให้บริการภายในบ่อนระหว่างการเล่นอีกด้วย ในด้านความปลอดภัยจะมีการติดกล้องวงจรปิดและพนักงาน

รักษาความปลอดภัยที่คอยสอดส่องอยู่ตลอดเวลา นักพนันส่วนใหญ่ก็มาจากหลากหลายที่ หลากหลายอาชีพ มีทั้งข้าราชการเกษียณ นักการเมืองท้องถิ่น นักธุรกิจ พนักงานเอกชน รับจ้าง นักเรียนนักศึกษา คนในพื้นที่ๆ ละเอียดปะปนกันไป

“...ตอนเด็ก ๆ ที่ยังไม่รู้จักการพนัน ก็เดินตามพี่คนข้างบ้านไป แยกไปเล่นไพ่ที่ บ่อนแถวบ้าน เป็นบ้านคนในซอยนั่นแหละครับ ไม่มีการรักษาความปลอดภัยอะไร เพราะ เล่นกันกับวงคนรู้จักในซอยบ้าน แต่ตอนนี้ไม่รู้พัฒนาไปถึงไหนแล้วนะ ...” (นายเอ (นาม สมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

“...ไปมาทุกบ่อนแล้วผมนะ ไปทำงานต่างจังหวัดก็จะขอไปบ่อนของจังหวัดนั้น ๆ หน่อย เราจะรู้แหล่งไง ซ้ำไปประเทศเพื่อนบ้านเราก็ไปนะ ข้างในนั้นคนมาเล่นกันทุก อาชีพ คนใหญ่คนโต นักธุรกิจ ผู้หญิงขายบริการ เกือบครบทุกอาชีพนั่นแหละ ...” (นายบี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

สำหรับรูปแบบการพนันที่กลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์นิยมเล่นในบ่อนที่สุด ก็คือ ไพ่เก้าเก โดยวิธีการเล่นไพ่เก้าเก ใช้วิธีการเทียบแต้มไพ่คล้ายๆ กันกับเกมไพ่ชนิดอื่นๆ เพื่อให้รู้ผลแพ้ชนะว่าไพ่ของใครที่มีขนาดใหญ่กว่ากัน โดยสามารถเทียบได้ไม่ยากจากตัวเลขและสัญลักษณ์ที่แสดงอยู่บนหน้า ไพ่และลักษณะของการรวมไพ่ที่จะเป็นตัวกำหนดว่า ไพ่ในลักษณะไหนที่มีแต้มใหญ่หรือเล็กกว่า กัน ซึ่งผู้เล่นจะต้องเอาแต้มรวมไพ่ 3 ใบที่ได้รับการแจกมาเทียบกันหากใครได้แต้มรวมที่สูงกว่าหรือ เข้าตามเงื่อนไขที่การเล่นที่กลุ่มกำหนด ก็จะเป็นผู้ชนะและได้รับเงินเดิมพันกองนั้นไป

“... ถ้าไปบ่อน การพนันที่เล่นบ่อย ๆ ก็ไพ่ เล่นทุกประเภทแหละ มีโต๊ะไหนเล่น อะไร เราก็ไปเล่นหมด เสียจากโต๊ะนี้ก็หวังจะไปเอาคืนจากโต๊ะอื่น ไพ่ที่เล่นบ่อย ๆ ก็ป็อก เต็ง เก้าเก เล่นง่าย ๆ หน่อย คิดว่าน่าจะโกงกันยากนะ ...” (นายบี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

3.3.1.2 การเล่นเกมพนันออนไลน์

ซึ่งนอกจากการเล่นพนันในบ่อนการพนันแล้ว การเล่นเกมพนันแบบบ่อนออนไลน์ และ การเล่นเกมพนันฟุตบอลออนไลน์ก็ยังเป็นที่นิยมอย่างมากของกลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคม อุตสาหกรรมผู้ให้สัมภาษณ์ โดยเฉพาะการเล่นบาคาร่า และการเล่นเกมพนันฟุตบอลออนไลน์

บาคาร่า ถือเป็นรูปแบบการพนันประเภทไพ่ชนิดหนึ่ง มีลักษณะคล้ายโป๊กเกอร์และเก้าเกอย่างมาก แต่มันเพียงมีวิธีการเล่นที่แตกต่างกันเท่านั้นเอง ซึ่งผู้เล่นจะต้องเลือกเดิมพันได้เพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งระหว่าง ฝั่งเจ้ามือ (Banker) และฝั่งผู้เล่น (Player) โดยแต่ละฝั่งนั้นจะได้รับไพ่จำนวน 2 ใบเท่ากัน (หรือ 3 ใบแล้วแต่กรณี) จากนั้นก็นับแต้มเพียงดูจากหน้าไพ่ที่จำนวนแต้มของไพ่แต่ละใบนั้นก็ตรงกับหน้าไพ่ ใครที่ได้แต้มมากที่สุดก็จะเป็นฝ่ายชนะ ซึ่งหากเราเลือกเดิมพันกับฝั่งที่ได้แต้มสูงหรือฝั่งที่ชนะ เราก็จะได้รับเงินรางวัล แต่หากเราเลือกเดิมพันกับฝั่งที่ได้คะแนนน้อยกว่าเราก็จะเสียเงินเดิมพันในตาขึ้นไป ทั้งนี้ด้วยรูปแบบลักษณะบาคาร่าที่มีกฎกติกาอย่างมาก ยุ่งยากซับซ้อน ผู้เล่นสามารถทำความเข้าใจได้ทันที และใช้เวลาเล่นต่อรอบน้อยมากใช้เวลาเพียงไม่ถึงนาที จึงทำให้เป็นที่สนใจและได้รับความนิยมอย่างมากจากผู้เล่นการพนันในกลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม

“...พอมีพนันออนไลน์ เราก็เล่นได้หลากหลายประเภทมากขึ้น เล่นบอลก็ได้ เล่นไพ่ก็ได้ บาคาร่าก็ได้ บาคาร่านี้ง่ายและเร็วสุด กต ๆ เลือก แล้วรอลุ้นว่าชนะไหม ถึงเรามีเวลาน้อยแต่ก็เล่นได้หลายเกม ...” (นายซี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

“...ตอนแรกที่เล่นออนไลน์ก็เริ่มจากบาคาร่า เวลาอดเข้าไปดูหนังออนไลน์จะเห็นโฆษณา มันล่อตา เลยกดเข้าไปเล่นดู ก็เล่นง่ายดี ได้ลุ้น หลังจากนั้นก็เปลี่ยนไปเล่นแบบอื่น แต่ส่วนมากที่เล่นบ่อยก็บาคาร่านี้แหละ ...” (นายดี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

นอกจากนี้การพนันฟุตบอลออนไลน์ ก็เป็นอีกรูปแบบประเภทการเล่นพนันอีกแบบหนึ่งในกลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม เพียงผู้เล่นการพนันเพียงเลือกที่ทำนายผลการแข่งขันฟุตบอลเกมใดเกมหนึ่งหรือหลายเกมว่า ทีมฝั่งใดจะชนะ หรือแพ้ หรือเสมอ รวมทั้งการทำนายว่า จะมีการทำประตูเกิดขึ้นมากน้อยแค่ไหนด้วย ซึ่งหากทายได้ถูกต้องก็จะได้รับเงินรางวัลตามอัตราส่วนที่แต่ละเจ้ากำหนด

“...เมื่อก่อนก็เล่นบอลแบบโพลีกระดาษ พอมีออนไลน์ก็เปลี่ยนมาเล่นพนันออนไลน์ มันเข้าถึงง่าย สะดวกขึ้น อดอยากเล่นตอนไหนก็เล่นได้ และปลอดภัยจากการโดนจับด้วย เพราะไม่มีหลักฐานว่าเราเล่น ...” (นายซี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

“...พนันออนไลน์นี้สะดวกมากเลยนะ อยากเล่นตอนไหนก็เล่น รถติดก็เอามือถือมากดเล่นได้ นอนหลับไปแล้วตื่นมารู้สึกอยากเล่น ก็กดเล่นได้เลย อยากลงเท่าไรก็กดไป เกิดเปลี่ยนใจก็กดลงเงิน ย้ายข้างเดิมพันใหม่ได้...” (นายบี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

3.3.1.3 การเล่นเกมพนันประเภทอื่น ๆ

หวยใต้ดิน เป็นรูปแบบการพนันชนิดหนึ่งที่ใช้การอ้างอิงผลรางวัลมาจากสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยใช้เพียงเลข 2 หรือ 3 หลักสุดท้ายของรางวัลที่ 1 มาลุ้น ก็ได้เงินรางวัลแล้ว ทำให้หวยใต้ดินได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เพราะทายนเลขเพียงไม่กี่ตัว ก็ได้ผลตอบแทนที่สูง สามารถซื้อได้ทั่วไปทั้งจากเจ้ามือหรือจากเว็บออนไลน์ ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมอย่างมากทั้งจากกลุ่มเกษตรกรรายย่อย กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ (ผู้ประกอบการรายย่อย) และรวมถึงในกลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมอีกด้วย

“...อยู่ออฟฟิศเล่นหวยใต้ดินสะดวกสุดค่ะ ลงเงินทุนน้อย ถ้าถูกจะได้ผลตอบแทนที่เยอะกว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลอีกนะ แล้วเราสามารถลงเงินหลายเลขในงวดเดียว ถ้าที่ทำงานเลิกเล่นกันอาจจะเล่นออนไลน์ เพราะเห็นตามโฆษณาในเว็บไซต์เยอะขึ้น...” (นางเอฟ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

“...เล่นหวยใต้ดินทุกงวด งวดละนิดละหน่อย เล่นกับเพื่อนร่วมงาน เพื่อนมีเจ้ามืออยู่นอกที่ทำงาน ผากเพื่อนแทงเลข งวดไหนถูกก็เอาเงินนั้นไปใช้จ่ายซื้อของ งวดไหนไม่ถูกก็ไม่มีอะไร เพราะไม่ได้เล่นเยอะ งวดหน้าค่อยมาลุ้นใหม่...” (นายเอ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

3.3.2 สาเหตุและแรงจูงใจในการเล่นการพนัน

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สาเหตุและแรงจูงใจในการเล่นการพนัน รูปแบบการเล่นการพนันของกลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ มุ่งประเด็นไปในเรื่องของการพักผ่อนหย่อนใจ และคลายเครียดจากการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญในลำดับแรก และมีมุมมองและแรงจูงใจในด้านสังคมในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองและเพื่อนร่วมงานภายในบริษัท รวมไปถึงด้านเศรษฐกิจที่ไม่ใช่เพียงแต่เป็นการหารายได้เพื่อเอามาใช้สอยในชีวิตประจำวันเท่านั้น ยังมี

มุมมองในการนำเงินที่ได้รับจากการพ่นมาต่อยอดการลงทุนเพิ่มพูนมูลค่าสินทรัพย์อีกด้วย ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.3.2.1 วิธีชีวิตแบบสังคมเมือง และบริบทของการทำงานในอุตสาหกรรม

1) สังคมเมือง การแข่งขัน และแรงกดดันจากภายนอก

ปัจจุบันนี้สังคมเมืองถือว่าเป็นสังคมที่มีการเจริญเติบโตและขยายจำนวนคนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอย่างยิ่งในพื้นที่ที่เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศอย่างจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนั้น การกลายเป็นสังคมเมือง (Urbanization) จึงเข้ามามีบทบาทในการปรับเปลี่ยนการเพิ่มขึ้นของรายได้และความมั่งคั่งของคนในพื้นที่ เพิ่มอำนาจในการซื้อของผู้บริโภคให้สูงขึ้น รวมถึงช่วยพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบไฟฟ้า ประปา ระบบคมนาคม ระบบการศึกษา การรักษาพยาบาล อาหาร เครื่องดื่ม และการบันเทิง เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วส่งผลทำให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคและการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต (Lifestyle) โดยให้ความสำคัญกับสินค้าฟุ่มเฟือยมากขึ้น มีการออกไปสังสรรค์กับเพื่อนฝูง การเดินทางสรรพสินค้า การเดินทางท่องเที่ยว หรือการใช้สินค้า Brand Name การรับประทานอาหารร้านดัง ซึ่งถูกมองว่าเป็นสิ่งปกติที่พบเห็นได้ทั่วไปในปัจจุบัน

แต่อย่างไรก็ดี ถึงแม้ผู้คนในสังคมเมืองจะมีตำแหน่งงานที่เปิดรับมากกว่า แต่ก็ต้องมีคนสมัครไม่ใช่น้อย มีรายได้มากกว่า แต่ก็มีการจ่ายภาษี มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่า แต่ก็ต้องเผชิญปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย เช่น การจราจรติดขัด การรอคิวเพื่อรับบริการขนส่งสาธารณะ เป็นต้น ทั้งนี้ วิถีชีวิตส่วนใหญ่ก็ล้วนแล้วหมดไปกับการทำงานและการเดินทาง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อให้เกิดแรงกดดันในการดำเนินชีวิตและภาวะความเครียดที่เพิ่มสูงขึ้น จากบริบทของสังคมเมืองที่จะต้องมีการแข่งขันกันตลอดเวลา การดิ้นรนเรียนรู้ที่จะเอาตัวรอดเพื่อให้ตัวเองนั้นไม่ถูกกดขี่และรังแกในสังคม เพื่อให้ยังคงสามารถดำเนินชีวิตในสังคมเมืองแบบนี้ต่อไปได้ รวมถึงต้องพยายามยกระดับมาตรฐานการดำรงชีวิต (Standard of Living) ของตนเอง เพื่อผลักดันตนเองให้สอดคล้องกับบริบทสังคมเมืองและสร้างการยอมรับในสังคม

“...อยุธยาถือว่าเป็นจังหวัดที่ใหญ่นะ เจริญมากๆ ด้วย คนที่นี่ก็มีหลากหลายตาทั้งเป็นคนดั้งเดิม บางคนก็มาจากกรุงเทพ ทุกอย่างมันดูรวดเร็วและเป็นระบบไปหมด บางทีรูปแบบการใช้ชีวิตมันก็มีแบบสังคมเมืองบ้างไปกินข้าว ไปดูหนังผ่อนคลาย ไปซื้อของนู่นนี่นั่นบ้าง รูปแบบการทำงานก็คงเหมือนกรุงเทพเลย มีเวลาเข้าออกทำงาน แล้วก็มีการแข่งขันกันทำยอดขาย ที่นี้แข่งกันแบบจริงจังเลยนะ พอทำยอดขายได้ก็มีไปเลี้ยงดูลูกค้า

บ้าง เสาร์ อาทิตย์ก็ไปหมดเลย ไม่ค่อยมีเวลาให้ตัวเองเท่าไร เครียดบ้างบางครั้ง บางวันก็ไม่อยากรับโทรศัพท์ลูกค้าเลยก็มี แต่ก็คิดว่าทำเพื่อเงิน แล้วเอาเงินไปใช้สร้างความสุขต่อเอา...” (นายปี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

2) การทำงานแบบวนลูบในโรงงานอุตสาหกรรม

ชีวิตที่ทำทุกอย่าง ทุกวันเหมือน ๆ เดิม จะถูกเรียกว่า “ชีวิตที่วนลูบ” ซึ่งการทำงานในโรงงานในเขตอุตสาหกรรมก็เป็นชีวิตที่วนลูบเช่นกัน เพราะต้องทำอะไรที่เหมือนเดิม ๆ ทุกวัน คือ ตื่นเช้าไปทำงาน เดินทางไปทำงาน ถนนสายเดิม กินข้าวเข้าร้านเดิม นั่งที่เดิม ประจําไลน์เดิม ลักษณะงานก็เป็นแบบเดิม ๆ คนรอบข้างก็คนเดิม ๆ กลับบ้านมานอน เพื่อรอที่จะตื่นขึ้นไปทำงานเหมือนเดิมพุงนี้ ทำแบบนี้ประมาณ 5-6 วันต่อสัปดาห์ หรือ วันละอย่างน้อย 8 ชั่วโมง การทำทุกอย่างซ้ำ ๆ เดิม ทำให้เกิดความรู้สึกจำเจในการทำงาน และเบื่อหน่าย ไม่มีอะไรน่าตื่นเต้น ไม่มีอะไรน่าสนใจเลย

“...ทำงานในโรงงานไม่มีอะไรตื่นเต้น ทำงานเดิม ๆ ทุกวัน เลยอยากหาอะไรตื่นเต้น ก็เลยเล่นการพนันกับเพื่อนพอให้ได้ลุ้น เล่นสนุก ๆ เน้นว่าได้เล่นสนุกกับเพื่อน เวลาชนะก็เยาะเย้ยเพื่อน เวลาแพ้ก็โดนเพื่อนเยาะเย้ยคืน ก็มีกอดบ้าง แต่ไม่มาก...” (นายตี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

“...เริ่มต้นจากเพื่อนในโรงงานชวนเล่น ก็เล่นกับเขาแก้เบื่อ หลังจากนั้นก็เล่นเรื่อยมา มีบอลคู๋ไหนดัง บอลบริษัท หรือบอลชุมชน ก็เล่นพนันไปกับเขาด้วยพอได้ลุ้น หลัง ๆ มีเพื่อนแนะนำให้เล่นพนันออนไลน์ ก็ลองเล่นดู...” (นายซี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

3) สภาพแวดล้อมในการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

เนื่องด้วยรูปแบบการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีพนักงานเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานและกฎระเบียบในการทำงาน เพื่อบริหารจัดการและควบคุมความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการทำงานขององค์กร รวมถึงดำเนินการให้ตรงตามมาตรฐานสากลและกฎหมายด้านความปลอดภัยซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญในการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ส่งผลให้อาจมีการกำหนดกฎเกณฑ์ กฎระเบียบการทำงานที่มากไป เช่น การใส่หมวกป้องกัน PPE (Personal Protective Equipment) ตลอดเวลา อีกทั้งยังมีเรื่องของสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมเช่น เสียง อุณหภูมิ กลิ่น สารเคมี มลภาวะ ความแออัด เป็นต้น สำหรับในตัวเองงาน บางครั้งก็ได้รับผิดชอบงานที่มากเกินไป หรือทำงานเป็นระยะเวลาานาน มี

การทำงานล่วงเวลา หรือทำงานเป็นกะ ส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้า และไม่ได้พักผ่อนได้อย่างเต็มที่ ล้วนแล้วช่วยส่งผลให้เกิดผลเสียต่อสมรรถภาพของร่างกาย รู้สึกเพลีย อ่อนล้า และมีความเครียดสะสมได้

“...ที่ทำงานค่อนข้างแออัด และเสียงดังมาก แล้วก็เข้มงวดเรื่องความปลอดภัยมา กฎระเบียบข้อบังคับก็ชัดเจนมาก เวลาทำอะไรผิดนิดหน่อย หรือลืมนำหมวกนิรภัยก็จะมี เมล์แจ้งเตือนแล้ว ส่งถึงเราไม่พอส่งถึงหัวหน้าเราด้วย บางวันที่ผลิตรายอะๆ ก็มีการทำ OT เพิ่ม ซึ่งมันก็ทำให้เราทั้งเหนื่อยทั้งล้าและเครียด ซึ่งการเล่นพนันก็ช่วยคลายเครียดได้ ทำให้เราตื่นเต้นได้ตื้ออีกด้วย ยิ่งเห็นคนอื่นได้เงินจริง เราก็อยากได้บ้าง ก็กระตุ้นให้เราเล่นเงินเดิมพันให้มากขึ้นเรื่อย ๆ เล่นได้เพลิน ๆ ...” (นายตี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

จากสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้ว เป็นปัจจัยกระตุ้นที่ทำให้กลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมเกิดแรงกดดันทั้งแรงกดดันภายในจากตนเองและแรงกดดันจากสังคมภายนอก ส่งผลให้ต้องปลดปล่อยความน่าเบื่อหน่าย ลดความตึงเครียดในการใช้ชีวิตและการทำงาน รวมถึงหาวิธีจัดการกับอารมณ์หรือสถานการณ์ในทางลบของตนเองให้ได้ ดังนั้นจึงต้องแสวงหาพื้นที่ของตนเองเพื่อหา กิจกรรมพักผ่อนและคลายเครียด ซึ่งหลายคนก็ได้เลือกให้การเล่นพนันการพนันเป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ และมองว่าการพนันคือเป็นเครื่องมือในการสร้างความบันเทิงที่สนุกตื่นเต้น ไม่ได้นึกถึงเรื่องงานแต่อย่างใด สามารถช่วยผ่อนคลายความเครียดได้เป็นอย่างดี

3.3.2.2 การมีรายได้ประจำ และรายได้พิเศษเพิ่มเติมจากการทำงาน

ด้วยรูปแบบการทำงานในลักษณะงานทำงานประจำ การทำงานของแรงงานและพนักงานในโรงงานต่างก็ต้องได้รับค่าจ้างรายเดือนหรือเงินเดือนที่แน่นอนในรูปแบบของค่าตอบแทนจากผลลัพธ์ของการทำงานในทุก ๆ เดือนที่เกิดขึ้น โดยถือว่ารายได้พื้นฐานที่พึงได้รับในแต่ละเดือน (Base Pay) ซึ่งยังไม่รวมกับค่าตอบแทนและสวัสดิการอื่น ๆ ที่ทางองค์กรได้จัดเตรียมไว้ให้ เช่น การให้เงินรางวัลประจำปี (Bonus) การให้ค่าตอบแทนในลักษณะเบี้ยขยัน (Commission) การทำงานล่วงเวลา (Overtime) และการทำงานแบบเข้ากะ (Shift premium) เป็นต้น ซึ่งเป็นค่าตอบแทนอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้รับนอกเหนือจากการทำงานปกติ โดยค่าตอบแทนประเภทนี้ เป็นค่าตอบแทนเพิ่มเติมนอกเหนือจากเงื่อนไขการทำงานแบบปกติ

1) การจัดสรรเงินในการเล่นการพนัน

การมีรายได้ประจำที่แน่นอน สามารถช่วยให้กลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม สามารถคาดการณ์เงินเดือนที่ได้รับ และสามารถจัดสรรรายจ่ายได้ดีในระดับหนึ่ง โดยจากพฤติกรรมกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ จะนำเงินเดือนค่าจ้างที่ได้รับ ไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ส่วนของครอบครัว เช่นค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าน้ำค่าไฟ ค่าสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค ค่าเดินทาง ค่าเลี้ยงดูลูก และค่าผ่อนชำระสินค้าต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเมื่อนำรายได้ที่ได้รับหักค่าใช้จ่ายประจำวันแล้ว พบว่ามีเงินเหลือ ก็จะนำเงินไปเก็บออมบ้างบางส่วน และนำเงินที่เหลือบางส่วนไปใช้จ่ายสำหรับทำกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจต่าง ๆ เช่น การซื้อเครื่องประดับ ซื้อโทรศัพท์ใหม่ การเดินทางท่องเที่ยว และเล่นการพนันเสี่ยงโชค เป็นต้น นอกจากนี้ หากเดือนใดมีการทำงานเพิ่มเติมหรือได้รับรายได้พิเศษเพิ่มเติมนอกจากรายได้ประจำ เช่น มีการทำงานล่วงเวลา หรือได้รับค่า Commission หรือโบนัสออก กลุ่มแรงงานก็จะนำเงินที่ได้รับมาใช้จ่ายใช้สอยไปกับสินค้าฟุ่มเฟือย ความบันเทิง รวมไปถึงการเสี่ยงโชคและการพนันด้วย

“...นอกเหนือจากเงินเดือนที่เอาไว้ใช้จ่ายตามปกติแล้ว ถ้าช่วงไหนทำล่วงเวลาก็เอาใช้จ่ายอื่นๆ บ้าง เก็บออมบ้าง แล้วก็เอาไปเสี่ยงโชคบ้าง...” (นายเอ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

“...เงินเดือนก็เอาไว้ใช้จ่ายตามที่วางแผนไว้ ส่วนเงินที่ได้จากการเล่นหวยใต้ดินก็เอาไว้ใช้จ่ายใช้สอย ซื้อของใช้ในแต่ละเดือนเพิ่มเติม แล้วก็เอาไปซื้อของอื่น ๆ ที่อยากได้...” (นางเอฟ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

“...เล่นบอลได้ ก็เอาเงินตรงนั้นแบ่งไว้เป็นทุนเล่นครั้งหน้า แล้วก็เอาไปซื้อของฟุ่มเฟือยที่อยากได้ และเอาเงินไปซื้อของซื้อขนม และให้ลูกชายด้วย...” (นายบี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

ทั้งนี้ ในมุมมองของการเล่นการพนันในกลุ่มแรงงานและพนักงานนิคมอุตสาหกรรม มองว่า จะมีการจัดสรรแบ่งสัดส่วนรายได้มาเล่นการพนันในส่วนหนึ่งแล้วเท่านั้น หากสัดส่วนเงินที่จัดสรรหมดลงไปกับการเสี่ยงทายหรือเล่นการพนันก็จะเลิกเล่นทันที แต่หากเดือนใดมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นจากการ ก็จะนำเงินส่วนนั้นไปเติมพินเล่นการพนันเพิ่มขึ้น และหากเสียเงินกับการพนันก็จะยุติการเล่นในช่วงนั้นไป จากนั้นพอได้รับเงินมาก็ค่อยนำไปเล่นใหม่อีกที

“...ปกติที่เล่นบอลออนไลน์ก็มีได้มีเสียทุกวัน แต่เคยเลิกเล่นไปประมาณ 1 ปี เพราะช่วงนั้นเสียบอลเยอะ เสียไปน่าจะเป็นแสนบาทได้ เครียดมากเลยหยุดเล่นไป ตอนนั้นก็กลับมาเล่นใหม่แล้ว ...” (นายดี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

2) รายได้ที่แน่นอนและการวางหลักประกันด้วยความเชื่อใจ

ในการทำธุรกรรมทางการเงิน โดยเฉพาะในการขอสินเชื่อ หรือสมัครบัตรเครดิต สถาบันการเงินจะวิเคราะห์ผู้กู้ว่า จะสามารถชำระหนี้ได้หรือไม่ โดยจะพิจารณาจากรายได้ของผู้กู้ (และผู้กู้ร่วม) เป็นหลัก รวมถึงความคงที่ของรายได้หรือว่ามีรายได้ประจำหรือไม่ ทั้งนี้ก็เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้ ซึ่งการมีรายได้ประจำที่แน่นอน ถือเป็นปัจจัยที่ผู้ให้สินเชื่ออาจใช้ประกอบการพิจารณาให้สินเชื่อ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้กู้มีความสามารถในการจ่ายชำระหนี้คืนได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ รวมถึงมีความมั่นคงของรายได้ที่จะนำมาชำระหนี้ในอนาคตได้

เช่นเดียวกับการเล่นหวยใต้ดินในที่ทำงาน การมีรายได้ประจำย่อมส่งผลให้เกิดรูปแบบระบบการเล่นการพนันแบบแปะหรือ การเล่นก่อนจ่ายทีหลัง โดยส่วนใหญ่จะมีการแทงหวยกันในทุกวันที่ 1 และวันที่ 16 ของทุกเดือนไปล่วงหน้าโดยยังไม่ต้องจ่ายเงิน แต่ชำระเงินอีกทีในวันที่เงินเดือนออก ซึ่งถือว่าเป็นหลักประกันทางการเงินอย่างหนึ่งซึ่งช่วยให้เจ้ามือหวยมีความมั่นใจว่าผู้เล่นสามารถนำเงินมาชำระค่าหวยได้

“...เล่นหวยใต้ดินกับคนที่ทำงาน บางงวดอยากลงเงินเล่นเยอะ หรือญาติที่ฝากเล่น ยังไม่ส่งเงินมาจ่าย เราก็ขอดิตที่เขาไว้ก่อนได้ แก่ใจดี อีกอย่างทำงานที่เดียวกันเห็นหน้ากันทุกวัน เลยไว้ใจให้เราค้างจ่ายได้ พอวันเงินเดือนออกหรือมีรายได้เข้าเราก็ค่อยเอามาจ่ายเขาเอา ถ้าวัดไหนถูกก็ให้เขาหักเงินค่าซื้อไปเลย แล้วก็ให้เขาโอนเงินที่เหลือมา ...” (นางเอฟ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

3.3.2.3 ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนร่วมงาน

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีชีวิตอยู่ได้ด้วยการอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เนื่องจากต้องพึ่งพาอาศัยกัน ช่วยเหลือกันจึงจะมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมเกษตรกร ผู้ประกอบการรายย่อย หรือรูปแบบใดก็ตามก็ล้วนแล้วแต่มีการสร้างปฏิสัมพันธ์บุคคลซึ่งกันและกัน ในสังคมการทำงานของโรงงานอุตสาหกรรมก็เช่นเดียวกัน ในการใช้ชีวิตเรามากจะอยู่ในที่ทำงานเป็นส่วนใหญ่ และเพื่อนร่วมงานถือว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่เราได้ใช้เวลาร่วมงานด้วยกันประมาณ 1 ใน 3 (หรือ 8 ชั่วโมง) ของแต่ละวัน หากหันไปทางไหนก็เจอแต่กับงาน ถ้าไม่เจอกับหัวหน้า ก็ต้องเป็นเพื่อนร่วมงานที่คอยอยู่

ด้วยกันแทบจะตลอดเวลา ดังนั้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและเพื่อนร่วมงานจึงได้ก่อตัวขึ้นมาภายใต้ บริบทการทำงานที่ต้องประสานงานระหว่างกัน ต้องช่วยเหลือ ฟังพาวาคัยซึ่งกันและกันเพื่อฝ่าฟัน ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดจนบรรลุผลสำเร็จของงาน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ การซึมซับพฤติกรรม ความชอบ สิ่งต่าง ๆ และสร้างพฤติกรรมคล้ายตาม หล่อหลอมรวมให้เกิดบรรทัดฐานในกลุ่มขึ้นมา ใหม่ ควบคู่กับการหากิจกรรมกระชับความสัมพันธ์ เพื่อเสริมสร้างโครงข่ายกลุ่มให้เหนียวแน่นมากยิ่งขึ้น จึงอาจมีการชักชวนกันไปทานข้าว เล่นกีฬา เดินทางท่องเที่ยว รวมถึงการเล่นการพนันและ เสี่ยงโชคต่าง ๆ

ในมุมมองของผู้เล่นการพนัน มองว่าเพื่อนร่วมงานส่วนใหญ่เล่นการพนัน ซึ่งเล่นเกือบทุกคนในแผนกตั้งแต่ลูกน้องยันหัวหน้างาน โดยในแผนกก็ได้มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้และ ประสบการณ์ ให้คำแนะนำในการเล่น ช่วยกันดูช่วยกันเลือกช่องทางการเล่น ทำให้เกิดการสร้าง ปฏิสัมพันธ์ร่วมกันภายใต้กรอบของกิจกรรมพนัน จากนั้นพอคนที่ไม่ได้เล่นมีการรับรู้เพิ่มมากขึ้น จาก การที่ได้เห็นและได้ยินอย่างสม่ำเสมอในทุก ๆ วัน จึงเกิดการซึมซับของพฤติกรรมการเล่นการพนัน และเริ่มสนใจทดลองเล่นการพนันตามดูบ้าง ทั้งนี้ ในมุมมองของกลุ่มแรงงานเปรียบเทียบการเล่นการ พนันเหมือนเป็นกิจกรรมทั่วไปอย่างหนึ่งที่สามารถยอมรับได้ และใครๆ ก็เล่นกัน ไม่ได้มองว่าเป็น เรื่องที่เลวร้ายแต่อย่างใด แต่มองว่าเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน เล่นกันขำ ๆ ในที่ทำงาน และสามารถ นำมาเป็นหัวข้อการสนทนาทั่วไปได้ตามปกติ เช่นเดียวกันกับการเล่นหรือพูดคุยในเรื่องการเล่นหุ้นใน ตลาดหลักทรัพย์

“...เริ่มเล่นตั้งแต่สมัยเรียน แล้วมาเล่นอีกที่ตอนทำงานโรงงาน เพื่อนก็ชวนเล่น เล่นหลายอย่าง ไพ่ บอล ไฮโล ชวนกันเล่นขำ ๆ เอาสนุกคลายเครียดหลังเลิกงาน...” (นาย ปี่ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

เช่นเดียวกับการเล่นหวยใต้ดิน เนื่องด้วยโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นสถานที่รวบรวมกลุ่มคน ที่มีงานทำอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการหมุนเวียนของรายได้ที่แน่นอนในแต่ละเดือนเป็นจำนวน มหาศาล ซึ่งก็ถือว่าเป็นแหล่งทุนทรัพย์ที่ดีของการเจริญเติบโตธุรกิจการพนันในเขตโรงงาน อุตสาหกรรมได้อย่างดี ผนวกกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เล่นการพนันอยู่แล้ว จึงก่อให้เกิดการสร้าง เครือข่ายการเล่นหวยใต้ดินในโรงงาน และการเล่นหวยใต้ดินยังมีบทบาทที่กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของ กิจกรรมในกลุ่มเพื่อนแรงงานด้วยกัน สานความสัมพันธ์ความเป็นหมู่คณะ

“...ตอนเข้างานที่บริษัทใหม่ ๆ เราก็ไม่รู้จักหอยไต้ดิน เคยได้ยินที่เขาคุยกัน จนได้มาลองเล่น ก็เล่นมาทุกงวดนะ ถ้าเดือนไหนเหลือเยอะก็เล่น เดือนไหนเงินเหลือน้อยก็ไม่เล่น บางทีญาติได้เลขเด็ดมากก็ฝากเราเล่นด้วย ...” (นางเอฟ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

“...หอยไต้ดินก็เล่นนะ เพราะเล่นง่าย ทางเลขสนุก ๆ ตามเลขเด็ดจากสื่อบ้าง คิดเองบ้าง พอได้มีเรื่องลุ้นตื่นเต้นกับเพื่อนเดือนละ 2 ครั้ง งวดละ 50 100 เคยลงเงินมากที่สุด 500 บาทก็มี แต่น้อยครั้ง ...” (นายดี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

3.3.2.4 การพนันคือช่องทางการหารายได้ และการต่อยอดการลงทุนเพิ่มเติม

เป้าหมายการเล่นการพนันของกลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมอีกอย่างหนึ่ง คือ การเพิ่มกระแสเงินสดในการใช้จ่ายใช้สอย และเพิ่มกำลังซื้อให้แก่ตนเองมากกว่าการใช้จ่ายใช้สอยในการดำรงชีพหรือในชีวิตประจำวัน เช่น ค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าน้ำค่าไฟ ค่าสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค ค่าเดินทาง ค่าเลี้ยงดูลูก และค่าผ่อนชำระสินค้าต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเงินที่ได้รับจากการเล่นการพนันก็จะนำมาใช้จ่ายอื่น ๆ นอกจากการใช้จ่ายแบบปกติ เช่น ไปรับประทานอาหารร้านดัง ไปเที่ยวพักผ่อน ซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าใหม่ โทรศัพท์มือถือใหม่ กระเป๋าใส่เงินใหม่ และให้พ่อแม่ คู่สมรสหรือบุตร นอกจากนี้ กลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางส่วน ได้มีการนำไปเงินที่ได้จากการเล่นการพนันที่ไปฝากออมทรัพย์ พร้อมทั้งนำไปต่อยอดในการลงทุนด้วยการซื้อกองทุน ซื้อหุ้นต่าง ๆ ในตลาดที่เปิดให้บริการอย่างถูกกฎหมาย

“...เงินที่ได้จากการเล่นบอลออนไลน์ก็เอาไปเปิดพอร์ตเล่นหุ้นและลงทุนอื่น ๆ ด้วย ซึ่งตอนนี้ก็สนใจการลงทุนอย่างถูกกฎหมายมากขึ้น อาจจะเลิกเล่นพนันแล้วมาศึกษาด้านการลงทุนอย่างจริงจัง เพราะอยากทำสิ่งที่ถูกกฎหมายมากกว่า ...” (นายบี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

3.3.3 ผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบของการเล่นการพนัน

3.3.3.1 ผลกระทบเชิงบวก

1) เกิดเครือข่ายและสร้างปฏิสัมพันธ์ในสังคมทำงาน

โรงงานอุตสาหกรรมเป็นสถานที่ที่รวบรวมกลุ่มคนจำนวนมากภายใต้กรอบเวลาและสถานที่เดียวกัน โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานที่ชื่นชอบหรือสนใจในสิ่งที่คล้ายคลึงกันจนกลายเป็นเครือข่าย

จากคนแปลกหน้าในโรงงานสู่การเป็นเพื่อน ระยะห่างถูกบีบเข้าใกล้ ซึ่งการรวมตัวกันนี้ย่อมกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมร่วม หรือกิจกรรมหารายได้เสริมจากการลงทุนจำนวนน้อย เช่น โต้ะบอล การแทงบอล ชุต คนเดินโพล และเจ้ามือหวยใต้ดิน เป็นต้น เพื่อหวังรายเป็นรายได้เสริม หรือแม้กระทั่งเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัว และเพื่อเสพสุขบริโภคสินค้าส่วนตัว

“...ถ้าหลักๆ เลยก็เป็นเรื่องของเงินเลยพี่ แต่พอเล่นกันเองมันเหมือนรู้สึกช่วยๆ กันมากกว่าแข่งกันอะ เขามีเลขตีเลขเด็ด คู่ตีคู่เด็ดมาแชร์กัน เวลาถูกรางวัลก็แทบจะถูกยกแผนกเลยพี่ ปิดแผนกเลี้ยงกันเลยยังมี มันก็เลยทำให้คนในแผนกค่อนข้างสนิท แต่เราก็ไม่ได้ลงเยอะนะ เอาพอสนุกๆ มีเรื่องให้คุยในสังคมเฉย ๆ...” (นายเอ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

“...ผมว่าดินะเจอคนที่มีความชอบเหมือนกัน แล้วก็มีการนัดเตะบอล ดูบอล กินเลี้ยงสังสรรค์ สนุกสนานกันไปเลย บางคนเขาก็ดูเฉยๆ ก็มีนะ แต่บางคนเขาก็เล่นพนันด้วยก็มี เวลาบอลลูกนัดกันไปกินข้าวดูบอลกัน มันก็เป็นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานที่ดี มีปัญหาอะไรก็มีคนคอยให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาได้...” (นายซี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

2) เกิดกิจกรรมพาสุข ผ่อนคลาย

ภายใต้สถานการณ์ของโรคระบาดโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบในทุกๆ ด้าน เช่น ว่างงาน โดนลดเงินเดือน หรือ แม้กระทั่งตกงาน นำมาซึ่งแรงกดดันเรื่องรายรับที่ไม่แปรผันตามกับรายจ่าย อีกทั้งยังต้องเข้าปฏิบัติงานเนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมการผลิตที่ต้องเน้นการทำงานในพื้นที่เป็นหลัก (On-site) ไม่สามารถที่จะทำงานที่บ้าน (Work from home : WFH) ได้หรือทำได้น้อยมาก ส่งผลให้เกิดการปรับตัวและเพิ่มพูนความเครียดสะสมต่อการทำงานโดยตรง ดังนั้น การเล่นการพนันย่อมเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการหารายได้เสริม และยังเป็นกิจกรรมพาสุข เกิดรอยยิ้มคลายเศร้า เช่น การลุ้นรางวัลทุกวันที่ 1 และ 16 ของทุกเดือนกับคนในครอบครัว หรือการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนขณะเล่นพนันบอล เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สามารถกระตุ้นให้ร่างกายเกิดการผ่อนคลาย ลดความตึงเครียดลงได้ในช่วงเวลาวิกฤติเช่นนี้

“...ช่วงนี้เครียดกว่าช่วงอื่น ๆ นะ มีโควิด-19 มา ติดต่อสถานพยาบาลก็ลำบาก บางนี้โทรไปเป็นวันก็ไม่รับเลย ทำยอดขายก็ลำบาก แต่ก็คิดว่ายังดีที่ยังมีงานทำ ยังไม่

โดนไล่ออก ห่าอะไรทำคล้ายเครียดเอา ดูหนังฟังเพลง เข้าเล่นพนันบ้าง ต้นเดือน
กลางเดือนก็มานั่งลุ้นห่วยบ้างเพื่อถูกรางวัล คิดว่าทำอะไรได้ก็ทำไป เพื่อเป็นเศรษฐี...”
(นายบี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

“...เวลาเบื่อหรือเครียดจากงานก็มาเล่นพนันออนไลน์ให้คล้ายเครียดบ้าง เรา
ได้ลุ้น ได้ตื่นเต้น เล่นได้เพลิน ๆ ตาเนิ่งก็ไม่นานรู้ผลเลย ได้ดังเลย มันตื่นเต้นดี...” (นายดี
(นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

3.3.3.2 ผลกระทบเชิงลบ

การพนันจบ หนี้พนันไม่จบตาม

ปัญหาการพนันหลักโดยเฉพาะพนันบอลในกลุ่มแรงงานซึ่งเป็นประเภทการพนันที่นิยมเล่น
มากที่สุด โดยจากผลการสัมภาษณ์ พบว่า มีผู้เล่นจำนวนไม่น้อยที่เสียเงิน (รายได้) จำนวนมากกับ
การเล่นพนัน รวมไปถึงเล่นจนเสียเวลางาน บางรายมีหนี้สินเป็นจำนวนมากทั้งหนี้เสียจากบัตรเครดิต
บัตรเครดิตเงินสด หรือบางรายก็มีเจอบุคคลอายัดเงินเดือนจากศาล รวมไปถึงการเป็นหนี้นอกระบบด้วย
ซึ่งล้วนแล้วส่งผลกระทบต่อชีวิตครอบครัว นอกจากนี้ยังเป็นการเล่นพนันเพื่อหาเงินมาใช้หนี้ หรือเล่น
เพื่อการเอาเงินคืนจากที่เสียไป และไม่ยอมเลิกเพื่อหวังจะได้กำไรมากๆ ซึ่งล้วนเป็นเหตุที่ทำให้ถลำลึก
ยิ่งขึ้น

“...เสียเยอะมาก เคยเป็นหนี้มาเกือบทุกอย่าง กตมาแล้วทุกบัตร บัตรเครดิต
บัตรเครดิตเงินสดดอกเบี้ย 12 บาท 20 บาทก็ทำมาหมดแล้ว จนหมายศาลส่งมาที่บริษัทก็มี
แบบเล่นจนไม่เหลือเงินเลยก็มี จนต้องไปกู้หนี้ยืมสินนอกระบบมาใช้จ่าย ซึ่งก็หนักไปใหญ่เพราะ
ดอกเบี้ยมันโหดมาก แต่ตอนนั้นก็ไม่มีทางเลือกมากเท่าไร มีเงินเท่าไรก็ใส่ไปเท่านั้น เพราะ
คิดว่าจะได้ทุนคืน แรกๆ ก็ได้เยอะนะ แต่ก็ยังไม่ได้เท่าทุน คิดว่าได้เท่าทุนแล้วก็จะเลิก แต่
ก็ไม่ได้มีแต่เสียกับเสีย จนแบบเปลี่ยนการเล่นใหม่เออว่าจะเล่นเท่านั้นเท่านี้ ได้เท่านั้น
เท่านั้นก็พอ ซึ่งตอนหลังก็ตีหน้อยที่ทางบ้านก็ช่วยปิดหนี้บางอันให้ แล้วก็ผ่อนกับที่บ้าน
เอา...” (นายดี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

“...ตอนแรกชีวิตฟังเลยนะ เลิกกับแฟนเพราะหนี้เยอะมาก แล้วติดพนันมากเขา
ไม่ไหว เขากลับเจ้าหนี้มาทวง แล้วรู้สึกไม่ปลอดภัย เป็นหนี้เป็นสินเขาหมดทุกที่เลย ตอนนั้น
ก็ยังดีขึ้นมาหน่อยเหลือเป็นหนี้ในระบบอย่างเดียว ก็ดีที่มีพี่ ๆ น้อง ๆ เขาแนะนำให้ไป
ปรึกษานาการ ตอนนั้นก็เล่นบ้างเล็กน้อยสนุก ๆ กับเพื่อนฝูง ไม่ได้เอาจริงจังเอาจังเหมือน
เมื่อก่อนแล้ว...” (นายซี (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2564)

3.3 กลุ่มเยาวชน

ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มเยาวชนผู้ให้สัมภาษณ์

กลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 16 – 20 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระบบการศึกษาไทยทั้งนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สังกัดอาชีวศึกษา และนักศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1) นายแมน (นามสมมติ) เด็กมัธยมปลาย ในโรงเรียนย่านกรุงเก่าในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นหนุ่มนักกีฬาฟุตบอลตัวแทนโรงเรียน นายแมนใช้เวลาหลังเลิกเรียนในการฝึกซ้อมฟุตบอล และได้รู้จักกับการเล่นฟุตบอลออนไลน์จากเพื่อนในทีม ได้ให้ทดลองเล่นในแอคเคาท์ของเพื่อนและหลังจากนั้นก็ได้สมัครแอคเคาท์ของตัวเอง

2) นายอ้อต (นามสมมติ) เรียน ปวส. ที่โรงเรียนเทคนิคแห่งหนึ่งในตัวเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฐานะทางบ้านไม่ค่อยจะสู้ดี นายสองต้องช่วยแม่ตื่นมาเตรียมของเพื่อไปขาย ในช่วงเช้าก่อนที่จะไปโรงเรียน และหลังเลิกเรียนเขามักจะไปทำงานพิเศษในร้านอาหารแห่งหนึ่งเพื่อทำงานมาช่วยเหลือทางบ้าน และเก็บเงินส่วนหนึ่งนำมาเล่นพนันออนไลน์ผ่านทางมือถือ

3) นายอ้อต (นามสมมติ) เรียน ปวส. ที่เดียวกับนายอ้อต ที่บ้านค่อนข้างมีฐานะทางการเงินเนื่องจากที่บ้านประกอบธุรกิจหลายอย่าง รู้จักการเล่นการพนันผ่านทางที่บ้านเนื่องจากเป็นธุรกิจหนึ่งของครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นฟุตบอล นายอ้อตเป็นคนมีความรู้ด้านการเล่นการพนันอย่างช่ำชอง เนื่องจากมีประสบการณ์การเล่นพนันจากธุรกิจครอบครัว

4) นายแท้ค (นามสมมติ) หนุ่มมหาวิทยาลัยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แต่นายแท้คเป็นคนจังหวัดสิงห์บุรี แต่มาเรียนที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายแท้คอาศัยอยู่บ้านญาติกับพี่ พี่ที่อาศัยอยู่ด้วยกันเป็นคนชอบดูฟุตบอล ส่วนตัวนายแท้คก็เช่นเดียวกัน ทั้งสองได้ไปเจอเว็บไซต์พนันบอลทางอินเทอร์เน็ตและได้ช่วยกันเล่นมาจนถึงปัจจุบัน

5) นายนาย (นามสมมติ) หนุ่มมหาวิทยาลัยเดียวกับนายแท้ค แต่อยู่คนละคณะ นายนายเป็นคนพระนครศรีอยุธยาโดยกำเนิด ตั้งแต่เด็กจนโตอาศัยและเรียนที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยตลอด นายนายเล่นพนันบอลตั้งแต่สมัยมัธยมศึกษา ซึ่งเพื่อนตั้งแต่สมัยมัธยมเป็นคนชวนเล่น

3.4.1 รูปแบบการเล่นการพนัน

จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มเยาวชน กลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะเล่นการพนันโดยมีปัจจัยทางด้านสังคมหรืออิทธิพลจากสิ่งเร้ารอบข้าง เช่น ครอบครัว เพื่อนฝูง และสื่อออนไลน์ ซึ่งส่วนใหญ่จะนิยมเล่นการพนันในรูปแบบออนไลน์ (Online Gambling) เนื่องจากสามารถเข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว และมีความรู้สึกสะดวกสบายและมีความปลอดภัยในการเล่นการพนัน อีกปัจจัย

หนึ่งที่สำคัญของการเล่นการพนันของกลุ่มเยาวชนก็คือ ความชื่นชอบส่วนบุคคล โดยจากการสัมภาษณ์พบว่าเยาวชนที่มีพฤติกรรมชอบดูการแข่งขันฟุตบอล หรือมีกลุ่มเพื่อนที่ดูการแข่งขันฟุตบอลด้วยกัน ส่วนใหญ่จะมีการนำการเล่นการพนันมาช่วยเสริมความสนุกสนาน ทำให้เกมการแข่งขันมีความตื่นเต้นและเร้าใจมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ จึงเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งที่กลุ่มเยาวชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานิยมเล่นกันเป็นอย่างมาก

3.4.1.1 การพนันฟุตบอลออนไลน์

การเล่นเสี่ยงโชคในกีฬาฟุตบอล หมายถึง ผู้เล่นเลือกที่ทำนายผลการแข่งขันฟุตบอลเกมใดเกมหนึ่งหรือหลายเกมว่า ทีมฝั่งใดจะชนะ หรือแพ้ หรือเสมอ รวมทั้งการทำนายว่า จะมีการทำประตูเกิดขึ้นมากน้อยแค่ไหนด้วย และในการเล่นพนันนั้น ผู้เล่นจะต้องมีการวางเดิมพัน ซึ่งในที่นี้อาจเป็นเงินหรือทรัพย์สินใดๆ ก็ได้ การเล่นพนันฟุตบอลนั้นเดิมทีถือว่าไม่ได้มีรูปแบบที่ยุ่งยากซับซ้อน เพียงแค่ผู้เล่นเลือกว่าจะทำนายผลอย่างไร โดยเลือกว่าระหว่างทีมที่แข่งกันนั้น ทีมใดจะเป็นฝ่ายชนะหรือแพ้ หรือทั้งสองทีมจะเสมอกัน ซึ่งแต่ละตัวเลือก ก็อาจจะมีอัตราเงินรางวัลที่แตกต่างกันหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับเจ้ามือได้กำหนดไว้ แต่ต่อมากการพนันฟุตบอลก็มีความซับซ้อนมากขึ้นเล็กน้อย เช่น การทายผลว่าการแข่งขันจะจบด้วยสกอร์เท่าใด ใครจะเป็นผู้ทำประตูแรก เป็นต้น ซึ่งการทายผลในลักษณะนี้นับเป็นความท้าทายของนักพนันอย่างมาก เนื่องจากการแข่งขันฟุตบอลหนึ่งเกมนั้นประกอบด้วย ผู้เล่นจำนวนทั้งสิ้น 22 คนจากทั้งสองฝั่ง เมื่อตัดผู้รักษาประตูของแต่ละฝั่งออกไปก็ยังมีเหลือผู้เล่นอีกถึง 20 คน การทายผลว่าใครจะเป็นผู้ทำประตูแรกได้จึงต้องอาศัยประสบการณ์การติดตามดูฟุตบอลเป็นเวลานานเพื่อวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ที่นักเตะคนใดจะทำประตูแรกได้บ้าง

ส่วนการพนันฟุตบอลในปัจจุบัน มีเทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือในการเล่นทายผลฟุตบอลมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่ออินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของผู้คน ทำให้การรับชมฟุตบอลนั้นสามารถเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น และในขณะเดียวกันก็ทำให้การพนันฟุตบอลสามารถเกิดขึ้นได้ง่ายยิ่งขึ้นเช่นกันโดยการเล่นพนันฟุตบอลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์ต่างๆ หรือที่เรียกว่าเป็นการพนันบอลออนไลน์ ทำให้นักพนันบอลสามารถแทงพนันบอลจากมุมใดของโลกก็ได้ผ่านทางคอมพิวเตอร์ และ โทรศัพท์มือถือก็สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต หรือที่เรียกว่าสมาร์ตโฟน เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของคนเรา ทำให้การพนันฟุตบอลออนไลน์ สามารถเกิดขึ้นได้ทุกช่วงเวลาแม้ในขณะที่กำลังเรียนหรือเดินทางอยู่ ส่วนข้อมูลสำหรับวิเคราะห์การแข่งขันฟุตบอลก็มีมากมายหลายสื่อ ทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ รวมถึงบทวิเคราะห์จากสื่อออนไลน์ที่นักพนันบอลสามารถดูข้อมูลประกอบการพิจารณาได้

3.4.1.2 รูปแบบการเล่นการพนันผ่านระบบออนไลน์

ปัจจุบันรูปแบบการเล่นการพนันมีแนวโน้มที่ปรับเปลี่ยนใหม่สู่รูปแบบการเล่นผ่านระบบออนไลน์ด้วยการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือที่เพิ่มสูงมากขึ้น เนื่องด้วยการเล่นแบบออนไลน์นั้นสามารถช่วยให้ผู้เล่นมีความสะดวกสบายในการเดิมพัน แถมยังสามารถเล่นได้ทุกที่และทุกเวลา ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อไปเดิมพันตามสถานที่หรือบ่อนต่าง ๆ และไม่ต้องเสี่ยงเดินทางไปเล่นพนัน ซึ่งในการเล่นพนันทายผลฟุตบอลออนไลน์ หรือ แทงบอลออนไลน์ จากเว็บพนันออนไลน์ก็เป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมในหมู่วัยรุ่นและเยาวชนเป็นจำนวนมากเช่นกัน

1) ความสะดวกในการใช้งาน

ผู้เล่นการพนันสามารถเล่นการพนันหรือเสี่ยงทายผลต่างๆ ได้ง่าย เพียงผ่านอุปกรณ์ที่ใช้ในการเชื่อมต่อเว็บไซต์ ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และโทรศัพท์มือถือได้ทุกรุ่น นอกจากนี้ไม่ว่าผู้เล่นการพนันจะอยู่ที่ไหนก็ตาม ก็สามารถเลือกเล่นการพนัน หรือแทงบอลคู่โปรดได้ตลอดเวลา แถมยังสามารถติดตามผลการแข่งขันได้บนหน้าเว็บไซต์อีกด้วย

สำหรับเรื่องการเบิกจ่าย-ถอนเงินนั้นก็สามารถถอนได้เลยโดยการ แจ้งถอนจากเว็บ ก็ใช้เวลาเพียงแค่ 5-10 นาที จากนั้นเงินก็จะเข้ามาภายในเวลาไม่นาน จึงทำให้หลายคนชอบในการแทงบอลออนไลน์ที่มีความสะดวก และรวดเร็ว

นอกจากนี้ ทางเว็บไซต์การเล่นการพนันออนไลน์ ก็ได้เพิ่มช่องทางต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับสมาชิก เช่น เพิ่มหน้าต่าง แสดงอัตราบูคของทีมที่กำลังแข่งขัน และสถิติย้อนหลังของแต่ละทีมไว้ในเว็บไซต์ เพื่อให้สมาชิกมีข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ และเพิ่มความสุขสนุกสนานในการเล่นการพนันได้มากยิ่งขึ้น

“...การเล่นบอลออนไลน์ ทำให้มีความสะดวก ไม่สู้เสี่ยงโดนตำรวจจับ เวลาไปกาสิโนที่ร้าน หรือบ่อน โอนเงินก็โอนเงินออนไลน์ ง่ายไปหมด แต่มันจะไม่ง่ายก็ต่อเมื่อเราเสียเงิน เริ่มจากร้อยเป็นพัน จากพันเป็นหมื่น เป็นหลายหมื่นเป็นแสน เงินเดือนไม่พอใช้ ต้องไปกู้หนี้ยืมดอกเบี้ยยโหด ก็ต้องยอม เพื่อเอามาใช้หนี้พนันบอล หรือแม้แต่การตามทุนคืน เล่นจนเสพติด ถ้าไม่ได้เล่นจะกระวนกระวาย พอหมดตัวก็ค่อยคิดได้ ถามว่าทุกวันนี้ยังเล่นอยู่ไหม ก็ยังเล่น แต่ไม่เยอะ จะไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตัวเองและผู้อื่น เล่นเล็กๆ น้อยๆ พอได้ลุ้นได้เชียร์สนุกๆ...” (นายแมน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2564)

2) มาตรฐานความปลอดภัย

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการเล่นการพนันฟุตบอลในรูปแบบเดิม คือต้องเดินทางไปวางเดิมพันการพนันที่โต๊ะรับพนัน ใช้ใบลงเดิมพันที่เรียกว่า “โพยบอล” และต้องไปวางเดิมพันการพนันที่ร้าน

หรือที่เรียกว่า “โตะบอล” กับการเล่นการพนันฟุตบอลออนไลน์ผ่านทางมือถือหรือเครื่องคอมพิวเตอร์ พบว่า นอกจากที่การเล่นแบบออนไลน์ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปยังสถานที่เล่นหรือรับแทงการพนันแล้ว ยังช่วยให้ผู้เล่นไม่จำเป็นต้องเดินทางไปบ่อน และไม่เสี่ยงต่อการถูกจับกุม รวมถึงการเล่นแบบออนไลน์จะแทบไม่ทิ้งข้อมูลหรือหลักฐานของผู้เล่นไว้เลย เนื่องจากมีระบบความปลอดภัยที่สูงมากเลยทีเดียว สามารถช่วยปกปิดข้อมูลสำคัญของผู้เล่นเอาไว้ได้ดี เพราะการพนันฟุตบอลออนไลน์เป็นการอาศัยช่องทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการเข้าร่วมเล่น เรียกว่าเป็น Server โดยต้นทางของ Server เหล่านี้มักจะอยู่ที่ต่างประเทศ ทำให้ความปลอดภัยจากการถูกจับกุมของเจ้าหน้าที่ และด้วยการที่ Server นั้นอยู่ที่ต่างประเทศ การติดตามหาหลักฐานหรือเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวต่างๆ ของผู้เล่นในระบบจึงเป็นเรื่องยากเช่นกัน

“...การปราบปรามของตำรวจค่อนข้างเป็นไปได้ยาก เพราะเว็บมันต่างประเทศ เวลาเล่นก็เล่นกันผ่านไลน์ ผ่านเว็บไซต์เฉพาะ และในปัจจุบันการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตก็เล่นได้ไม่ยาก ทำให้ติดตามหาข้อมูลหลักฐานได้ค่อนข้างยากเลย...” (นายแมน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2564)

3.4.2 สาเหตุและแรงจูงใจในการเล่นการพนัน และเป้าหมายในการเล่น

3.4.2.1 อยากได้เงินเพิ่มเติม อยากมีรายได้

เยาวชนที่เล่นการพนันส่วนใหญ่ มีมุมมองต่อการเล่นการพนันว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถหาเงินและสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจได้อย่างมากมายโดยไม่ต้องทำงาน สามารถได้เงินมาอย่างรวดเร็ว ซึ่งการพนันฟุตบอลออนไลน์เป็นหนึ่งในทางเลือกยอดนิยมของเยาวชนที่จะแสวงหาทรัพย์สินเงินทองจากการพนัน เพราะคิดว่าการพนันรูปร่างนี้ได้เงินรวดเร็วกว่าการพนันชนิดอื่น ๆ และบางคนยังคิดว่าช่องทางนี้ สามารถช่วยสร้างรายได้อีกทางหนึ่งที่คุ้มค่าในการเสี่ยงและให้ผลตอบแทนที่ค่อนข้างสูงมากเลยทีเดียว

“...เอาจริง ๆ ปะพี่ ที่เล่นก็เพราะอยากได้เงินเลย เงินอย่างเดียวเลยเราลงเงินไปไม่ถึงร้อย แต่ได้เงินกลับมาเป็นพันเลยนะพี่ ใช้เวลาไม่ถึง 10 นาทีก็มีเงินเข้ามาแล้ว มันได้เงินเร็วได้เงินจริง บางครั้งเสียบ้างแต่ส่วนใหญ่ก็ได้มากกว่า...” (นายแท้ค (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2564)

“...ทุกๆ อย่างมันมีความเสี่ยงในตัวอยู่แล้ว แต่เราก็ต้องมาดูรายละเอียดอีกทีว่ามันคุ้มค่าที่จะเสี่ยงหรือเปล่า ยกตัวอย่างเช่น การหารายได้เสริมบางอย่างทำ ได้ชั่วโมงละ 55 บาท แต่ถ้าเดิมพันในการพนันอาจได้ชั่วโมงละเป็นร้อยหรือเป็นพันก็มี ทั้งนี้มันขึ้นอยู่กับว่าเรารับความเสี่ยงได้มากน้อยแค่ไหน และมันคุ้มค่าในการเสี่ยงหรือเปล่า...” (นายอ๊อด (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2564)

3.4.2.2 อยากรู้ อยากลอง

เยาวชนที่เล่นการพนันฟุตบอลออนไลน์บางกลุ่ม อาจไม่ได้ต้องการแค่ทรัพย์สินเงินทองเพียงอย่างเดียว แต่ยังพบว่าประเด็นในเรื่องช่วงวัยที่มีความสนใจจากสิ่งต่าง ๆ รอบตัวมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกอยากรู้ อยากเห็น อยากลอง และเมื่อมีโอกาสทดลองก็จะไม่พลาดที่จะทดลองสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ซึ่งอาจจะเริ่มอยากรู้ อยากลองทั้งลองผิด ลองถูกผ่านประสบการณ์ของตนเอง จากนั้นจะคอยสังเกตดูปฏิกิริยาของคนรอบข้าง เพื่อตัดสินใจว่าสิ่งที่ทำนั้นเป็นอย่างไรให้สายตาของกลุ่มเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิด

“...นอกจากเงินแล้ว ก็คงอยากเล่นเอง เพราะอยากรู้ว่าเป็นยังไง เห็นเพื่อนได้เงินเยอะ ก็อยากได้แบบเพื่อน ๆ...” (นายแท็ค (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2564)

“...เห็นเพื่อนในกลุ่มมันเล่นแล้วได้เงินเยอะ เป็นหมื่นเลย ตอนนั้นก็อยากรู้ว่าจริงหรือเปล่า เขาให้เงินเราจริงไหม ก็เลยลองเล่นดู แล้วมันก็ได้เงินจริงๆ รวมถึงเสียเงินจริงๆ ด้วย (หัวเราะ) แต่มันก็สนุกเวลาที่ต้องลุ้น ต้องเสี่ยงนี้แหละ...” (นายแท็คและนายนาย (นามสมมุติ), สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2564)

3.4.2.3 ความเป็นลูกผู้ชาย

ผู้เล่นการพนันฟุตบอลออนไลน์หลายคนรู้สึกรู้ว่าการเล่นการพนันฟุตบอล แสดงออกถึงความเป็นชายได้ดี โดยทั่วไปกีฬาฟุตบอลก็ถือว่าเป็นกีฬาที่ผู้ชายนิยมเล่น และนิยมรับชมเพื่อความสนุกสนานในกลุ่มเพื่อนฝูง ทำให้บางครั้งอาจมีการท้าทายหรือข่มกันเองระหว่างทีมที่ตนชื่นชอบกับทีมคู่แข่งที่เพื่อนชื่นชอบ และเดิมพันเสี่ยงทายผลภายในกลุ่มเล็กน้อยเพื่อความสนุกสนาน จากนั้นก็เริ่มมีการชักชวนลองเล่นการพนันฟุตบอลออนไลน์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเล่นกีฬา การรับชมกีฬา และการเล่นการพนัน เป็นการใช้ประสบการณ์ร่วมกันในกลุ่มรูปแบบหนึ่งของเยาวชนชาย

“...เวลาพักเที่ยง หรือหลังเลิกเรียนก็มีนัดรวมกลุ่มกันไปเล่นฟุตบอล หลังเล่นเสร็จก็มีไปกินข้าวกันต่อบ้าง บางทีเพื่อนๆ ก็จะตั้งฉายากันเองตามชื่อนักฟุตบอลโดยเอารูปลักษณะและบุคลิกภายนอกบ้างเพื่อความสนุกสนาน รวมถึงมีการเติมพ่นเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ทีมแพ่จ่ายเงินค่าน้ำ หรือจ่ายเงินค่าสนาม เป็นต้น แล้วก็มีการพูดคุยกันเรื่องฟุตบอล ดูแมตซ์การแข่งขัน แล้วก็ข่มกันเองระหว่างทีมที่ตนชอบ แล้วก็มีการเติมพ่นบ้างเล็กน้อย...”
(นายไอ้ต (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2564)

3.4.2.4 กิจกรรมคลายเครียด

จากข้อมูลการสัมภาษณ์เยาวชนมองว่าการพ่นเป็นรูปแบบกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ช่วยคลายเครียดจากการเรียน และการทำงาน ซึ่งส่วนใหญ่เหตุผลว่าเล่นแล้วรู้สึกสนุกเพลิดเพลิน และช่วยพักผ่อนคลายใจ รวมถึงคลายความเครียดสะสมจากการเรียนการทำงานได้อย่างดี ยิ่งถ้าเล่นในกลุ่มเพื่อน กลุ่มคนรู้จัก หรือกลุ่มที่มีความชอบหรือแนวทางการดำเนินชีวิตคล้ายๆ กัน ก็จะทำให้มีความสุขสนุกสนานมากยิ่งขึ้นไปอีกด้วย

“...อาจเพราะได้เล่นกับเพื่อนด้วย มันเลยดูสนุกสนานดีเวลาเล่นกับเพื่อน ได้ผ่อนคลาย หลังจากทำกิจกรรมเรียนมาทั้งวัน...” (นายไอ้ต (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2564)

“...หลังจากเรียนและทำงานมาเหนื่อย ๆ ก็อยากหาอะไรสนุกๆ คลายเครียดสักหน่อย แต่ถ้าเล่นเกมอย่างเดียว มันก็สนุกนะ แต่ไม่ตื่นเต้น ไม่ได้ลุ้นอะไร เล่นพนันออนไลน์มันได้ตื่นเต้นและได้เงินด้วย...” (นายไอ้ต (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2564)

3.4.2.5 อิทธิพลจากปัจจัยภายนอก

1) อิทธิพลของกลุ่มสังคม

เพราะมีความต้องการสร้างตัวตน อัตลักษณ์ และเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ทางสังคม ทำให้เยาวชนซึ่งเป็นวัยที่อยู่ในช่วงกำลังค้นหาตนเอง และต้องการเป็นที่ยอมรับจากคนรอบข้าง ต้องการพื้นที่ทางกายภาพ และพื้นที่ทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ในการแสดงออกซึ่งตัวเอง เพื่อให้คนที่อยู่รอบข้างรู้จัก และยอมรับพฤติกรรมนั้น ๆ โดยอิทธิพลของสังคมในผลการศึกษาทำให้รวมหมายถึง

ครอบครัวและเพื่อนฝูง การเลียนแบบและซึมซับพฤติกรรมจากบุคคลในครอบครัว และเพื่อนฝูง ก็ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้เยาวชนมีแนวโน้มที่เล่นการพนันได้

“...ถ้าจำได้เลยก็คงเริ่มจากแม่ ที่ให้ช่วยเลือกสลากกินแบ่งรัฐบาลบ่อย ๆ แต่เล่นจริงจังหน่อยก็เพื่อนี่แหละที่ชวนเล่น รู้สึกว่ามันเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันอย่างหนึ่งของกลุ่ม แล้วมันเล่นง่ายด้วยแหละ ช่วยๆ กันดู ก็สนุกดี...” (นายแมน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2564)

“...ที่บ้านรับแทงบอลตั้งแต่เป็นโตะบอลเลย ก็เลยเห็นมาเยอะมาก ที่บ้านก็ไม่มีใครว่าอะไรนะ เพราะเขาก็บอกว่ามันก็เป็นธุรกิจแบบหนึ่ง ตอนนั้นพี่ก็ให้เราลองเล่นดูว่าถ้าทีมไหนชนะก็ให้เงิน จากนั้นพี่ก็สอนวิธีเล่นว่าดูอะไรยังไง...” (นายอ้อต (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2564)

“...เล่นตามพี่ เห็นพี่เล่นก็เลยอยากเล่นตาม เห็นพี่ได้เงิน ชื่อของเยอะเยอะ ก็เลยถามพี่ พี่ก็แนะนำมา เราก็ลองเล่นดู แล้วก็ชวนเพื่อนคนอื่นเล่นด้วย มันได้เงินจริง...” (นายแท็ค (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2564)

“...ก็เล่นตามเพื่อน ตอนแรกก็ไม่กล้าเล่น แต่เพื่อนก็ชักจูงให้เล่น บอกว่าได้เงินจริง ตอนนั้นเราก็ไม่ค่อยมีเงินเท่าไร เพื่อนบอกให้ยืม ได้แล้วค่อยมาคืนทีหลัง เราก็เกรงใจเพื่อนเลยลองเล่นดู แล้วมันได้เงินจริงๆ ได้ง่ายด้วย มีเสียบ้างเล็กน้อย...” (นายอ้อต (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2564)

2) อิทธิพลของสื่อ

สิ่งที่ทำให้กลุ่มเยาวชนผู้เล่นพนันตัดสินใจได้เร็วขึ้น คือ สื่อทุกรูปแบบ สื่อมวลชน ผู้มีอิทธิพล ในวงการฟุตบอล สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่ออินเทอร์เน็ตที่เข้ามามีบทบาทในปัจจุบัน ผู้เล่นการพนันเข้าถึงสื่อชนิดนี้ได้ดี ถ้ายังบุคคลนั้นกดติดตาม หรือเข้าฟุตบอล หรือการพนันฟุตบอล ข่าวประเภทนี้ก็จะปรากฏให้ผู้เล่นการพนันเห็นบ่อยยิ่งขึ้น โฆษณา ต่าง ๆ โดยเฉพาะโฆษณาจากเว็บไซต์การพนันฟุตบอล มีผลต่อแรงจูงใจที่จะดึงผู้เล่นการพนันตัดสินใจเล่นการพนันฟุตบอลอย่างมาก

นอกจากนี้ การสร้างความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ ก็เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมากต่อการชักจูงผู้เล่นเข้ามาเล่นที่เว็บไซต์ หลายเว็บไซต์ก็ได้พยายามสร้างความน่าเชื่อถือด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งการเล่าประวัติความเป็นมาของเว็บไซต์ การสมัครที่ไม่ยุ่งยาก สามารถใช้เล่นได้ทันที และที่สำคัญคือ การมี

ธุรกรรมทางการเงินที่รวดเร็ว ทั้งการโอนเงินเข้าบัญชี และการถอนเงินออกจากบัญชีผู้เล่นใน เว็บไซต์จะต้องรวดเร็ว และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เล่นการพนันทุกคน นอกจากนี้ ยังอาจมีการนำบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จักในสังคมวงกว้าง มาเป็นตัวแทนหรือพรีเซนเตอร์ที่ชักชวนให้ผู้เล่นเข้ามาทดลองเล่นในเว็บไซต์การพนันนั้น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็ยิ่งช่วยดึงดูดให้สร้างความน่าเชื่อถือให้แก่เว็บไซต์การพนันนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น

“...เดี๋ยวนี้มันเข้าถึงข้อมูล เข้าถึงการเล่นได้ง่ายมาก มีบทวิเคราะห์ให้ดูเยอะเลยนะ แค่เปิดคำว่าพนันฟุตบอลมาเฉย ๆ ก็มีเว็บขึ้นมานับไม่ถ้วนแล้ว ส่วนใหญ่เวลาเล่นก็อาศัยประสบการณ์ในการดู แต่ถ้าบางคนไม่รู้ ก็สามารถเปิดพวกข่าวหรือข้อมูลตามเน็ตที่เขาวิเคราะห์ให้เสร็จสรรพแล้ว มีหลายเว็บเลย บางทีก็มีเขียนฟุตบอลที่คนติดตามมากๆ เราก็ติดตามเขาจะ...” (นายอ๊อต (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2564)

“...ก็ลองมาหลายเว็บไซต์ แต่ก็ดูๆ ว่าเว็บไหนน่าเล่นก็ลองเข้าไปดูเลย บางเว็บดีนะมีโปรโมชั่นให้เครดิต ได้โบนัสจากการแนะนำเพื่อหรือเล่นครั้งแรก บางเว็บก็ใช้ดารานีตไอดอลตามสื่อออนไลน์มาเป็นพรีเซนเตอร์ บางเว็บจ่ายเงินไวนะ กดทำเรื่องแปบเดียวไม่ถึงนาทีเงินก็เข้าแล้ว...” (นายแมน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2564)

3.4.3 ผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบของการเล่นการพนัน

3.4.3.1 ผลกระทบเชิงบวก

1) แหล่งหารายได้ที่สามารถเข้าถึงเงินได้ง่ายและรวดเร็ว

ในยุค 4.0 เยาวชนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีการเชื่อมต่อผ่านโลกไร้พรมแดนที่สะดวก เข้าถึงง่าย ลงทุนน้อย เล่นได้ทุกที่ทุกเวลา อีกทั้งการโอนเงิน ผากเงิน หรือถอนเงินจากระบบได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นการเล่นพนันออนไลน์ที่มีรูปแบบเหมือนเกมจึงได้กลายเป็นตัวเลือกอันดับต้นในการหารายได้เสริม เช่น ดูไลฟ์สดจากคาสิโน ป็อบอัปโฆษณาชักชวนเล่นพนันออนไลน์พร้อมโปรโมชั่นเชิญชวนจากการเข้าเว็บดูหนัง เฟสบุ๊ค ไลน์ เพจ เว็บข่าว ทั้งนี้การันตีปกปิดเป็นความลับ เพื่อนำเงินมาใช้ในชีวิตประจำวัน หรือเพื่อซื้อสิ่งของที่อยากได้ เป็นต้น

“...ก็ลองมาหลายเว็บไซต์ แต่ก็ดูๆ ว่าเว็บไหนน่าเล่นก็ลองเข้าไปดูเลย บางเว็บดีนะมีโปรโมชั่นให้เครดิต ได้โบนัสจากการแนะนำเพื่อหรือเล่นครั้งแรก บางเว็บก็ใช้

ดาราเน็ตไอดอลตามสื่อออนไลน์มาเป็นพรีเซนเตอร์ บางเว็บจ่ายเงินไว้นะ กดทำเรื่องแบบเดียว ไม่ถึงนาที่เงินก็เข้าแล้ว...” (นายแมน (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2564)

2) ได้เข้าสังคมและเป็นที่ยอมรับ

การแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง หรือ Identity Versus Role Confusion เป็นการปรับตัวของเยาวชนเพื่อเผชิญหน้ากับความคาดหวังของผู้อื่น สร้างทัศนคติ และค่านิยมแห่งชีวิต เมื่อเริ่มห่างจากพ่อแม่ ระหว่างเพื่อนได้กลายเป็นสิ่งสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของเยาวชน ดังนั้น คุณสมบัติเฉพาะตัวและความสามารถเฉพาะกลุ่มจึงเป็นแรงดึงดูดที่ดึงดูดในสิ่งที่ชอบเหมือนกันมาอยู่รวมกัน จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ชุมชนนิยมเล่นการพนันออนไลน์ ย่อมเป็นมูลเหตุจูงใจให้เยาวชนมีทักษะและมีความชำนาญกว่าผู้อื่น เช่น รู้เทคนิคเลือกวางเดิมพันอย่างไรให้ได้เงินจากการเล่นบาคาร่า การแทงบอลเป็นต้น การมีความรู้ทางเทคนิคย่อมนำมาซึ่งการเป็นที่ยอมรับ และผู้ให้คำแนะนำที่ดีแก่เพื่อนผู้ร่วมอุดมการณ์นี้ด้วย

“...เห็นเพื่อนในกลุ่มมันเล่น ก็เลยเล่นตามเพื่อน มันเหมือนมีอะไรทำดี รู้สึกเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เวลาทำอะไรก็จะทำได้ด้วยกันเหมือน ๆ กัน ไม่ได้ดูแตกแยกอะไร...” (นายแท็ค (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2564)

“...ก็ตามเพื่อนเลย เราอยากดูเป็นที่รู้จักที่ยอมรับในกลุ่ม อยากดูเท่ ดูประสบความสำเร็จบางอย่างที่มันดูโดดเด่น ดูแล้วเพื่อนว้าวอะ เหมือนบางคนเล่นกีฬาเก่ง มันก็จะมีคนเข้าหาเยอะ บางคนมีเงินมันก็ดูภาพลักษณ์ดี มันดูหล่อดูเท่ดูรวย ถ้าเล่นพนันแล้วได้เงินเยอะ ๆ ก็อาจทำให้เราดูดีแบบนั้นบ้าง...” (นายนาย (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2564)

“...ก็มีพูดคุยเรื่องการแทงบอลกันบ่อยๆ กับกลุ่มเพื่อนนะ มีการแลกเปลี่ยนเทคนิคในจากต่างสำนักกันบ้าง เราคลุกคลีกับวงการนี้มานาน ก็พอมีความรู้บ้าง เพื่อนๆ ก็ชอบเข้ามาถามว่าจะยังไงดี แทงคูไหนเมื่อไรดี เราก็บอกไปถูกบ้าง ไม่ถูกบ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็แม่นนะ...” (นายไอ้ต (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2564)

3.4.3.2 ผลกระทบเชิงลบ

1) การขาดการควบคุมตนเอง และการเสพติดการพนัน

เนื่องด้วยการพนันออนไลน์มีรูปแบบคล้ายเกมให้ความรู้สึกเหมือนจริง โดยเล่นผ่าน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือผ่านสมาร์ตโฟน ที่เข้าถึงง่าย ศึกษาได้ด้วยตนเอง สามารถเล่นได้อย่างต่อเนื่องทุกที่ทุกเวลา ทำให้บางครั้งอาจขาดความตระหนักรู้ในเรื่องความปลอดภัยจากอันตราย และความเสียหายต่างๆ อีกทั้งขาดความตระหนักในการป้องกันตนเองในสิ่งยั่วยุซึ่งหากควบคุมตนเองได้ไม่ดีพอ อาจคล้อยตามเพื่อนหรือสิ่งแวดล้อมได้ง่าย เป็นสาเหตุให้จิตใจเสียการควบคุมนำมาซึ่ง พฤติกรรมเสี่ยง ส่งผลให้เกิดการติดพนัน และส่งผลกระทบต่อการศึกษาและความขัดแย้งกับครอบครัว

“...ปกติเราก็ใช้อินเตอร์เน็ตอยู่แล้ว เล่นพนันออนไลน์มันก็ง่ายเหมือนเข้าเว็บไซต์ ทั่วไปนี้แหละครับ แล้วมันก็มีให้เลือกเล่นหลากหลายทั้งคู่หลัก คู่รอง หรือเกมอื่น ๆ พวก ยาคาร่า สล็อตฯ ก็มี เล่นได้ตลอดเวลาเลย เคยเล่นแบบทั้งวันไม่นอนเลยก็มี ยิ่งช่วงไหน เสียเงินเยอะ ๆ ก็จะไม่ค่อยอยากทำอะไร นอยด์ไปทั้งวันเลย การเรียนก็ตก งานอาจารย์ก็ ไม่ได้ส่ง บางครั้งก็ทะเลาะกับแม่ก็มี แยกไปหมด...” (นายแท้ค (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2564)

2) สร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นพิษ

แนวทางผู้มีส่วนเกี่ยวข้องระดับครอบครัว ซึ่งเป็นบุคคลที่เยาวชนเห็นเป็นตัวอย่างก่อนใคร มีโอกาสสูงมากที่จะได้รับอิทธิพลในการเล่นการพนันนั้นด้วย แล้วยังส่งผลกระทบวงกว้างแบบลูกโซ่ในการชักจูงบุคคลอื่น ๆ โดยเฉพาะกลุ่มสังคมเพื่อนฝูงเข้ามาสู่วงจรอบายมุขและเล่นการพนันด้วย

“...ถ้าเลือกได้ก็คงไม่ได้อยากให้ครอบครัวทำอะไรแบบนี้เท่าไร อยากให้ทำอะไรที่มันถูกต้องมากกว่า แต่พอเราอยู่แบบนี้ เติบโตมาจากรายได้แบบนี้ ก็เลยไม่ค่อยได้ใส่ใจอะไรมากไรตอนนี้ แต่บางทีก็รู้สึกผิดที่มีการแนะนำเพื่อนไปเล่น แล้วเพื่อนควบคุมตัวเองไม่ได้ เสียไปเยอะ ทะเลาะกันจนถึงตัดเพื่อนก็มี ซึ่งมันก็ทำให้เรารู้สึกแยเหมือนกัน...” (นายโอ๊ต (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2564)

4. ข้อเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของผู้กระทำการแต่ละช่วงชั้นทางสังคมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การพนันเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว อาจเป็นเพราะมนุษย์นั้นชอบการเสี่ยงโชคเป็นชีวิตจิตใจอยู่แล้ว และไม่ว่าจะยุคสมัยไหนก็ไม่อาจเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงตรงนี้ได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า การเสี่ยงโชคในการพนันเป็นสัญชาตญาณและความบันเทิงอย่างหนึ่งของมนุษย์

ในปัจจุบันความหมายของการพนันอย่างที่เคยเข้าใจกันนั้น อาจมองว่าเป็นกิจกรรมที่ผิดกฎหมายทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยก็มีการอนุญาตให้การเล่นพนันบางอย่างถูกต้องตามกฎหมายด้วยเช่นกัน อย่างที่เห็นในปัจจุบันก็คือ สลากกินแบ่งรัฐบาลที่ประชาชนซื้อเพื่อลุ้นเงินรางวัลกันเป็นประจำทุกเดือน รวมถึงการพนันไก่ชน การพนันม้าแข่ง ซึ่งผู้เล่นจะต้องเล่นพนันในสนามแข่งขันที่จัดไว้ให้เท่านั้น กล่าวง่ายๆ คือ การพนันที่จะถูกต้องตามกฎหมายนั้นจะต้องปรากฏว่า ได้มีการรับรองหรือได้รับอนุญาตจากรัฐบาล แต่ในความเป็นจริง มีการเล่นพนันอย่างหลากหลาย ทั้งเล่นในกลุ่มเพื่อน ญาติพี่น้อง ไปจนถึงการเล่นอย่างเป็นขบวนการหรือเป็นองค์กร โดยมีวงเงินเดิมพันจำนวนสูง ซึ่งเป็นการเล่นที่ไม่ได้ขออนุญาตจากรัฐบาลเสียก่อน จึงเป็นการพนันที่ผิดกฎหมาย เช่น การเปิดบ่อนพนันตามชุมชนต่างๆ หวยใต้ดิน หรือการพนันฟุตบอล เป็นต้น

วัตถุประสงค์หลักส่วนใหญ่ของการเล่นการพนัน คือ การได้ทรัพย์สินเงินทองจากการชนะพนัน เรียกว่าเป็นการรวยทางลัด ซึ่งสำหรับคนที่มีประสบการณ์หรือมีโชคที่มากพอก็อาจจะร่ำรวยตามที่ต้องการ แต่เมื่อมีคนได้ก็ต้องมีคนเสีย มีคนจำนวนมากที่ต้องหมดสิ้นทรัพย์สินที่มีให้กับการพนัน บางครอบครัวสูญเสียหนักขนาดที่ต้องขายที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน หรือยานพาหนะ บางคนอาจมีปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตใจ มีภาวะเครียด นอนไม่หลับ ซึมเศร้า หรือบางรายอาจถึงขั้นมีความคิดไม่อยากมีชีวิตอยู่ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการเรียน ทำงาน ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาความสัมพันธ์กับครอบครัว รวมไปถึงปัญหาที่เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาหรือการกระทำที่ผิดกฎหมายต่าง ๆ

ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันของผู้กระทำการแต่ละช่วงชั้นทางสังคม ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับตามหลักผ่านตัวแปรทางสถาบันทางสังคม ดังต่อไปนี้

4.1 สถาบันครอบครัว

เด็กและเยาวชนรู้จักการพนันจากครอบครัวเป็นอันดับแรก ดังนั้นการป้องกันปัญหาโดยเริ่มจากครอบครัวนับเป็นสิ่งสำคัญที่สุด บุคคลในครอบครัวควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชน โดยไม่

เล่นการพนันที่ผิดกฎหมายในทุกสถานการณ์ หากมีการเล่นการพนันเพื่อความบันเทิงในหมู่เครือญาติ ควรอธิบายให้เยาวชนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์การเล่นพนันครั้งนั้น ทั้งนี้ ควรหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ทำให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการเล่นพนัน เช่น การให้ช่วยเหลือเลข หรือการให้ไปซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นต้น

- ครอบครัวควรส่งเสริมและปลูกฝังค่านิยมในเรื่องของคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต พอใจในความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ไม่โลภ

- ครอบครัวควรอธิบายและชี้แนะให้บุตรหลานเห็นถึงผลกระทบทางลบหรือโทษจากการเล่นพนัน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ หรือทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างสรรค์ความสุข และความอบอุ่นภายในครอบครัว เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจจากการเล่นพนัน เช่น อ่านหนังสือ ออกกำลังกาย เป็นต้น

- ครอบครัวควรสอดส่องพฤติกรรมของบุตรหลาน หากมีความเสี่ยงควรเข้าไปพูดคุยเพื่อรับทราบปัญหา หรือสาเหตุของการเล่นพนัน และทำความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเล่นพนัน หลังจากนั้นหากบุตรหลานยังคงพฤติกรรมการเล่นพนันอยู่ อาจขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

4.2 สถาบันการศึกษา

โรงเรียน วิทยาลัยหรือสถานศึกษาถือเป็นบ้านหลังที่ 2 ของเด็กและเยาวชน เนื่องจากเด็กส่วนใหญ่ได้ใช้เวลาอยู่ที่โรงเรียน มหาวิทยาลัยมากกว่าอยู่กับสถาบันครอบครัวเสียอีก นอกจากนี้ ช่วงในวัยเรียน ถือว่าเป็นจุดหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญในการถูกชักจูงให้เล่นการพนันจากสิ่งเร้าต่าง ๆ ทั้งพฤติกรรมและทัศนคติในวัยอยากรู้อยากลอง การสร้างตัวตนเพื่อสร้างการยอมรับ และการถูกชักจูงจากสภาพแวดล้อมรอบข้าง ทำให้สถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่ในการขัดเกลาถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ความรู้ รวมถึงปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามและ ช่วยพัฒนาบุคคลให้เป็นสมาชิกทางสังคมที่ดี ต้องกลายเป็นตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขและป้องกันการการเล่นการพนัน

- สถาบันศึกษากำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอน หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเล่นพนัน โดยอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงลักษณะโดยทั่วไปของการพนัน และตระหนักถึงโทษหรือผลกระทบทางลบจากการเล่นการพนัน ผ่านสื่อการเรียนการสอนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย

- จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพนันให้แก่ผู้ปกครอง โดยอธิบายเพิ่มเติมถึงแนวทางการดูแลบุตรหลาน วิธีการสอดส่อง การเป็นแบบอย่างที่ดี และผลกระทบทางลบจากการเล่นพนัน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต แก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง อาทิ การจัดค่ายคุณธรรม การให้คะแนนพิเศษ การรณรงค์ต่าง ๆ เป็นต้น

- ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ภายในสถานการศึกษา อาทิ การจัดแข่งขันกีฬา จัดกิจกรรมสันทนาการ รวมไปถึงการจัดให้มีชมรมต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียน
- สถานศึกษาศึกษาควรมีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการเล่นพนันในสถานศึกษาอย่างชัดเจนและประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน โดยกำหนดบทลงโทษอย่างเหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการเล่นพนัน และหากพบนักเรียนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนัน ต้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างเข้มงวด ควรกำหนดให้ ครู อาจารย์ หรือคณะกรรมการจากกลุ่มนักเรียนช่วยสอดส่องพฤติกรรมการเล่นพนันของนักเรียนอย่างเข้มงวด เพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น หรือให้หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามาดำเนินการอื่นต่อไป ทั้งนี้ อาจจัดให้มีโครงการ ครู อาจารย์ เยี่ยมบ้านนักเรียนที่มีความเสี่ยงในการเข้าสู่วิถีของการเล่นพนัน หรือบ้านนักเรียนที่มีปัญหาจากการเล่นพนัน เพื่อช่วยประสานงานแก้ไขปัญหาที่

4.3 สังคมหรือการจัดการส่วนท้องถิ่น

นอกเหนือจากแรงสนับสนุนทางสังคมจากสถาบันครอบครัว โดยการให้ความรักและความอบอุ่น ด้วยการให้เวลาแก่สมาชิกในครอบครัว และแรงสนับสนุนจากสถานศึกษาในการอบรมให้ความรู้ พร้อมขัดเกลาถ่ายทอดทางวัฒนธรรมความรู้ รวมถึงปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้แก่สมาชิกในสังคมแล้ว สถาบันในกลุ่มสังคม หรือส่วนท้องถิ่นก็มีส่วนต่อการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการเล่นพนันไม่น้อย บทบาทของผู้นำชุมชน สังคม หรือการจัดการส่วนท้องถิ่น ล้วนมีหน้าที่ในการชี้แนะ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน บทบาทของสถานศึกษาในการให้ความรู้ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการประชาสัมพันธ์ การสร้างเครือข่าย การใช้ความเชื่อทางศาสนา และการใช้มาตรการทางกฎหมายในการจัดการกับผลกระทบจากปัญหาการเล่นการพนัน รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน สามารถจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ร่วมกันในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ผ่านการบูรณาการการทำงานระหว่างสถาบันครอบครัว สถานศึกษาในการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องการเล่นพนัน การสร้างเครือข่ายจากทุกภาคส่วน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน เป็นต้น สร้างกำหนดให้แผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการเล่นพนันในพื้นที่เป็นแผนงานสำคัญหนึ่งของการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่น กำหนดให้มีการบูรณาการในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นในประเด็นการแก้ไขการปราบปราม และการป้องกันการเล่นพนัน โดยจัดให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น ระยะเวลาการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบในทุกขั้นตอน และให้มีการติดตาม รายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ต้องประกาศให้ทราบทั่วทั้งพื้นที่ เพื่อให้ทุกคนในพื้นที่ตระหนักถึงความจริงจังในการแก้ไขปัญหา

- มีการแต่งตั้งคณะทำงานหรือผู้รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการติดตามและเฝ้าระวังปัญหาของครอบครัวที่เกิดจากการติดหนึ่พนัน เป็นศูนย์รับแจ้งข้อมูลของครอบครัวที่มีปัญหาเกี่ยวกับการพนัน และพร้อมให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบริหารจัดการหนี้สิน หรือประสานงานขอคำแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

- เจ้าหน้าที่ในการจัดการส่วนท้องถิ่น ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ละเลิกพฤติกรรมการเล่นพนันที่ผิดกฎหมาย และสอดส่องการเล่นพนันตามเทศกาลหรือโอกาสต่าง ๆ อย่างเข้มงวด

- จัดให้มีกิจกรรมรณรงค์ให้เห็นถึงผลกระทบของการเล่นการพนัน การตระหนักถึงผลกระทบทางลบของการเล่นการพนัน

- ส่งเสริมให้ทุกคนในพื้นที่ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยจัดการพื้นที่การประกอบกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ พื้นที่ประดิษฐ์งานฝีมือของกลุ่มแม่บ้าน หรือจัดพื้นที่ออกกำลังกายหลากหลายประเภท เพื่อรองรับการใช้พื้นที่ในช่วงหลังเลิกงาน หรือหลังเลิกเรียน อาจต่อยอดกิจกรรมโดยให้มีการจัดโครงการประกวดต่าง ๆ การแข่งขันกีฬาในระดับชุมชน เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน ทั้งยังเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชน และความสัมพันธ์ภายนอกระหว่างชุมชนด้วย

4.4 หน่วยงาน หรือองค์กร

การเล่นการพนันไม่ว่าจะเป็นการเล่นในเวลาปฏิบัติงานหรือในนอกเวลาก็ตาม นอกจากจะเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมาย ยังเป็นบ่อเกิดอาชญากรรม เป็นชนวนให้เกิดทะเลาะวิวาทบาดหมางในหมู่ลูกจ้างด้วยกัน ทำลายความสามัคคีของหมู่คณะ ทั้งยังทำให้ผลงานของลูกจ้างลดน้อยถอยลง และอาจทำให้นายจ้างได้รับความเสียหายทางชื่อเสียง ในการนี้ เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาก็อาจเกิดขึ้น หน่วยงาน องค์กรผู้บริหาร นายจ้าง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดแนวทางและออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- กำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับขององค์กรเกี่ยวกับการเล่นพนันในองค์กรอย่างชัดเจน และประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน โดยกำหนดบทลงโทษอย่างเหมาะสมสำหรับพนักงานที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการเล่นพนัน และหากพบพนักงานที่มีพฤติกรรมการเล่นพนัน ต้องดำเนินการตามกฎหมายนั้นอย่างเข้มงวด

- จัดตั้งคณะกรรมการหรือมอบหมายหน้าที่ให้ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการปัญหาการเล่นพนันในองค์กรอย่างชัดเจน โดยกำหนดบทบาทให้เป็นผู้บริหารจัดการทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันในองค์กร และมีหน้าที่จัดทำแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการพนันในองค์กร ทั้งประเด็นการแก้ไขการปราบปราม และการป้องกันการเล่นพนันในองค์กร ต้องมีการรายงานผลการดำเนินงาน และติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังต้องสอดส่องพฤติกรรมพนักงานอย่างเข้มงวด

- จัดกิจกรรมที่สื่อให้พนักงานตระหนักว่าองค์กรใส่ใจการปราบปรามและป้องกันการเล่นพนันในองค์กร อาทิ ประชาสัมพันธ์บทลงโทษจากการเล่นพนันในองค์กร รณรงค์ให้พนักงานเห็นถึงโทษหรือผลกระทบทางลบจากการเล่นพนัน กิจกรรมบริหารจัดการการเงินของพนักงาน หรือจัดตั้งเป็นศูนย์ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการเล่นพนัน

4.5 ภาครัฐ

ภาครัฐ ถือเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาด้านการเล่นพนันของประเทศ ปัจจุบันรัฐบาลไทยทุกสมัยก็ได้มีการออกนโยบายต่างๆ มากมาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินโครงการภาครัฐ การจัดกิจกรรมร่วมกับประชาชน รวมทั้งการบังคับใช้มาตรการระเบียบ กฎเกณฑ์ หรือกฎหมายต่างๆ ซึ่งนโยบายของรัฐบาลนี้ก็เป็นที่เกิดขึ้นตามแต่สถานการณ์ในขณะนั้นเป็นหลัก นโยบายของรัฐบาลนี้จึงเป็นแนวคิดที่เปลี่ยนไปตามเวลาเช่นเดียวกับสังคมมนุษย์ ต้องมีการปรับเปลี่ยน พัฒนา แก้ไข หรือยกเลิกเมื่อถึงคราวจำเป็น ขึ้นอยู่กับว่า สังคมในขณะนั้นยังขาดสิ่งใด หรือสมควรเพิ่มเติมสิ่งใดหรือไม่ ซึ่งนั่นหมายความว่า การบังคับใช้กฎหมายซึ่งถือเป็นนโยบายอย่างหนึ่งของรัฐบาล ก็ต้องบังคับใช้ให้เหมาะสมและทันต่อสถานการณ์ของบ้านเมืองอย่างไรก็ตาม เมื่อมองถึงปัจจุบันก็ยังพบว่า มีบทกฎหมายอีกมากมายที่มีความล้าหลังและไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข ให้ทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง ทำให้การบังคับใช้กฎหมายฉบับนั้นไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ ซึ่งบทกฎหมายที่ผู้วิจัยมองว่ามีความล้าหลังมากฉบับหนึ่งก็คือ พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบัน สังคมมนุษย์ได้มีเทคโนโลยีอำนวยความสะดวกให้กับชีวิตคนเรามากมายหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นที่ที่มัน แทบทุกบ้าน และอินเทอร์เน็ตนี่เองที่กลายมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเรา แต่ในขณะเดียวกัน อินเทอร์เน็ตก็กลายมาเป็นเครื่องมือในการทำคามผิดทางกฎหมายหลายๆ อย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพนัน ซึ่งนับเป็นปัญหาเรื้อรังของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน ทว่า กฎหมายที่ควบคุมส่วนนี้โดยตรงอย่างพระราชบัญญัติการพนันนั้น กลับไม่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันท่วงทีต่อสถานการณ์ของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ดังนั้น ตราบใดที่การพนันยังถูกกำหนดว่าเป็นความผิดต่อกฎหมาย ก็ควรที่จะต้องมีมาตรการการป้องกันควบคุมที่รัดกุมและไม่ล้าหลัง ดังนี้

- หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบเรื่องการเล่นพนัน ควรมีการศึกษาข้อมูลสถานการณ์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการพนันในประเทศไทย และข้อมูลผลกระทบทางลบจากการเล่นพนัน จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิพบว่า ข้อมูลส่วนมากจะได้มาจากการศึกษาของนักวิชาการ หรือการรายงานข่าวจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งปัญหานี้อาจทำให้หน่วยงานภาครัฐขาดข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อกำหนดนโยบาย และวางแผนการดำเนินงานอื่น

- ควรจัดให้มีนโยบายหรือยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการผลกระทบทางลบจากการเล่นพนันอย่างเป็นทางการ เพื่อความชัดเจนและคล่องตัวในการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐต้องทำงานเชิงรุกมากขึ้น เริ่มจากจัดให้มีเวทีหรือช่องทางแลกเปลี่ยนข้อมูลกันในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการดำเนินการแก้ไข ปรามปราม และป้องกันการเล่นพนันที่เกิดขึ้นแล้ว และอาจเกิดขึ้นในอนาคตได้

- ปรับพื้นฐานความคิดและค่านิยมของประชาชนเกี่ยวกับการเล่นพนัน จากการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนมากคิดว่าการเล่นหวยใต้ดิน หรือการพนันตามท้องถิ่น หรือตามงานเทศกาลต่าง ๆ เป็นการเสี่ยงโชคและเล่นเพื่อผ่อนคลายความเครียดเท่านั้น มิใช่การเล่นพนันที่ผิดกฎหมายหรือมีความผิดร้ายแรงแต่อย่างใด

- จากการศึกษากฎหมายหรือพระราชบัญญัติฉบับที่บังคับใช้ในประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 พบว่าบางรายการมีความล้าสมัยไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันแล้ว เช่น การระบุเนื้อหาและรูปแบบการพนัน² การกำหนดอัตราโทษที่ต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเงินในปัจจุบันและวงเงินที่ใช้เล่นพนัน³ และจากการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมพบว่า แม้

² ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดที่กำหนดนิยามของคำว่า “การพนัน” ไว้เลย ไม่ว่าจะ เป็นพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 หรือในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่อง การพนันและขั้นตอน แม้ในราชบัณฑิตยสถานจะกำหนดความหมายไว้ แต่ก็ควรที่จะมีการกำหนดคำนิยามให้ชัดเจนในทางกฎหมาย เนื่องจากความไม่ชัดเจนของคำนิยามอาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดอุปสรรคได้ไม่ทางใดก็ทางหนึ่งก็เป็นได้ โดยเฉพาะในคดีที่มีบทลงโทษทางอาญา ควรที่จะมีความชัดเจนในการตีความด้วยบทกฎหมาย นอกจากคำนิยามของคำว่า “การพนัน” แล้ว ทั้งนี้ มองว่ายังไม่ชัดเจนเพียงพอก็คือ การพนันบอลออนไลน์นั้นถือว่ามีผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 เนื่องจากการพนันที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จะต้องเป็นการพนันที่ปรากฏตามรายการในบัญชี ก. หรือบัญชี ข. เท่านั้น ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดให้การเล่นพนันฟุตบอลโต๊ะเป็นการพนันในบัญชี ข. ข้อที่ 27 ปัญหาคือ การพนันบอลออนไลน์นั้นจะถูกตีความให้เป็นการเล่นพนันในรูปแบบฟุตบอลโต๊ะหรือไม่ เนื่องจากคำว่า “ฟุตบอลโต๊ะ” คือการไปเล่นพนันบอลตามโต๊ะที่รับพนันแบบสมัยก่อน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญคิดว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นน่าจะบังคับใช้รวมถึงการพนันบอลออนไลน์ด้วย อย่างไรก็ตาม ก็สมควรมีการบัญญัติความรับผิดชอบในการเล่นพนันบอลออนไลน์ไว้ให้ชัดเจนทั้งในตัวพระราชบัญญัติและบัญชีแนบท้าย รวมถึงการพนันออนไลน์ในรูปแบบอื่นด้วย

³ ตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 มาตรา 12 ได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้เล่นการพนัน ผู้ที่จัดให้มีการเล่น ผู้สนับสนุนไม่ว่าจะโดยการทำอุบายล่อ ชักชวนหรือโฆษณาโดยทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งโทษก็จะแบ่งไปตามลักษณะของการพนันตาม (1) หรือ (2) อย่างไรก็ตามกำหนดอัตราโทษสูงสุดในมาตราดังกล่าวคือจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 5,000 บาท ซึ่งเมื่อพิจารณาจากอัตราโทษดังกล่าวก็ยิ่งเห็นว่าไม่รุนแรงพอสำหรับความผิดการเล่น เนื่องจากการเล่นในปัจจุบันถือว่าพัฒนาไปอย่างรวดเร็วนับแต่ในสมัยก่อน มีการนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการเล่นและชักชวนผู้อื่นเข้ามาเล่นพนัน มีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจค่อนข้างมาก อีกทั้งอัตราโทษที่ไม่รุนแรงก็ไม่อาจข่มขู่ยั้งให้ผู้อื่นไม่กล้าเล่นพนันได้ ดังนั้น หากต้องการป้องกันหรือปรามปรามการเล่นพนันจริง ก็สมควรที่จะมีการแก้ไขปรับปรุงอัตราโทษให้มีความรุนแรงกว่านี้ นอกจากอัตราโทษที่ไม่เหมาะสมกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแล้ว อัตราโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท ยังเป็นอัตราโทษที่ถูกบัญญัติไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2478 ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของ

จะมีการทบทวนมาตรการทางกฎหมายแล้ว ก็ยังเน้นแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ กล่าวคือเป็นการดำเนินการภายหลังจากที่มีการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติหรือการเล่นพนันเกิดขึ้นแล้ว จึงควรทบทวนและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการพนัน เพื่อสร้างมาตรการทางกฎหมายควบคุมการเล่นพนันที่มีความรัดกุม รอบด้าน และมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาให้มีการกำหนดนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการพนันและกำหนดขอบเขตการบังคับใช้ไว้อย่างชัดเจน ทั้งอุปกรณ์ วิธีการ และบุคคลที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย โดยกำหนดวัตถุประสงค์หลักของกฎหมายให้มุ่งเน้นไปที่การสร้างมาตรการป้องกันและตรวจสอบกิจกรรมการพนันตั้งแต่ต้นทาง ไม่ควรมุ่งเน้นไปที่การดำเนินคดีภายหลังจากการเล่นพนันแล้วเป็นหลัก ทั้งนี้ ควรเพิ่มบทลงโทษให้มีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและอนาคต

- ควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนในการเสนอเรื่องเกี่ยวกับการเล่นพนันให้มีความเหมาะสม อาทิ การพาดหัวข่าวและเนื้อหาที่สนับสนุนการเล่นพนันตามที่ปรากฏในนิตยสารหรือเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับกีฬาทุกประเภท การเสนอข่าวผู้ที่ถูกรางวัลที่ 1 รวมถึงข่าวที่เกี่ยวกับความเชื่อ โศกหลาภ หรือแหล่งแจกเลขเด่น เป็นต้น

- จัดให้มีศูนย์ให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์หรือทางออนไลน์ การบำบัดเยียวยาโดยนักจิตวิทยา การบำบัดแนวพฤติกรรมการรู้คิด (Cognitive Behavioral Therapy) ซึ่งเป็นการรักษาที่ผสมผสานระหว่างเทคนิคการปรับความคิดและการปรับพฤติกรรมของนักพนัน

- ปัญหาส่วนหนึ่งของการปราบปรามการพนัน มาจากการละเลยการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องและความไม่ชัดเจนในหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐควรมีการทบทวนการกำหนดบทบาทและหน้าที่ให้มีความชัดเจน สร้างระบบให้มีการสื่อสารและร่วมมือกันในทุกภาคส่วน และกำหนดบทลงโทษสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ละเลยการปฏิบัติงาน

ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐควรเป็นผู้กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันและรองรับอนาคต เพื่อทำการถ่ายทอดนโยบายเหล่านั้นไปสู่หน่วยงานท้องถิ่นและภาคปฏิบัติต่อไป โดยต้องกำหนดระบบให้มีการบูรณาการในทุกภาคส่วน เพื่อให้เสริมสร้างความเข้มแข็งในการแก้ไขปราบปราม และป้องกันการเล่นพนันในทุกระดับช่วงชั้นทางสังคม

4.6 การพนันกับความถูกต้องตามกฎหมาย

ยุคสมัยแล้ว เงิน 5,000 บาทในสมัยก่อนย่อมมีจำนวนมหาศาลกว่าและมีความรุนแรงต่อผู้เล่นการพนันมากกว่าเงิน 5,000 บาทในยุคสมัยนี้ บทลงโทษเช่นนี้จึงถือว่าล่าสมัยและสมควรปรับเปลี่ยนโดยเร็ว

แม้การพนันไม่ว่าจะรูปแบบใดจะถูกมองว่าเป็นเรื่องชั่วร้าย เป็นอบายมุขที่นำมาซึ่งปัญหาชีวิตและอาชญากรรมต่างๆ เช่น การทำร้ายร่างกาย การชิงทรัพย์ การข่มขู่ต่างๆ หรือปัญหาหนี้สิน ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว แต่ในอีกแง่หนึ่งการพนันก็เป็นเหมือนเครื่องมือกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างหนึ่งของชาติ เนื่องจากเนื้อหาของการพนันก็คือการละเล่นอย่างหนึ่งซึ่งต้องใช้ทักษะไหวพริบ และที่สำคัญคือต้องมีการเสี่ยงโชค ซึ่งนับเป็นความสนุกตื่นเต้นของใครหลายๆ คน จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ในหลายๆ ครั้ง จะเกิดแนวคิด ที่จะทำให้การพนันเป็นเรื่องที่ถูกต้องตามกฎหมาย

เหตุผลสำคัญของการอนุญาตให้มีการพนันที่ถูกกฎหมาย ก็คือเพื่อต่อสู้กับการพนันที่ผิดกฎหมาย เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์ได้แสดงให้เห็นว่า การพนันเป็นส่วนหนึ่งของพื้นฐานของวัฒนธรรมและสังคม แม้จะมีบ่อนการพนันที่ผิดกฎหมาย ผู้คนก็จะมองว่าเป็นเรื่องปกติ ดังนั้น ไม่ว่าจะการพนันจะถูกกฎหมายหรือไม่ ผู้คนก็จะยังคงเล่นการพนันอยู่ดี การทำให้การพนันเป็นเรื่องถูกกฎหมายจึงเป็นเหมือนการควบคุมดูแลโดยกฎหมาย ในอดีต เคยมีข่าวเรื่องการริเริ่มจะจัดให้มีคาสีโนในประเทศไทยในสมัยรัฐบาลคุณทักษิณ ชินวัตร แต่ก็ได้รับการคัดค้านจากสังคม หลังจากนั้น เมื่อรัฐบาลคุณสมัคร สุนทรเวชเข้ามาบริหารประเทศ ก็มีการเสนอแนวคิดดังกล่าวขึ้นมาอีกครั้ง แต่สุดท้ายก็ได้ข้อสรุปออกมาว่า การมีคาสีโนและการทำให้การพนันไม่ผิดกฎหมายนั้นจะส่งผลเสียในแง่ของการเกิดอาชญากรรมและภาพลักษณ์ของประเทศ มากกว่าที่จะทำให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจ จะเป็นแหล่งอบายมุขที่มอมเมาคนไทย และอาจส่งผลกระทบต่ออื่นๆ ตามมา

ในความคิดของคณะผู้วิจัย มองว่าการเปิดบ่อนหรือคาสีโนอย่างถูกกฎหมาย เป็นทางเลือกที่น่าสนใจ เนื่องจากจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศไทยจากการที่ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนมากขึ้น อีกทั้งการพนันหลายรูปแบบก็สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกไหวพริบของคนได้ นอกจากนี้ การมีบ่อนหรือคาสีโนที่ถูกกฎหมายยังจะสามารถช่วยลดจำนวนผู้ลักลอบเล่นการพนันได้ เนื่องจากบ่อนหรือคาสีโนดังกล่าวเป็นเหมือนการเปิดพื้นที่ให้กับผู้เล่นพนัน อย่างไรก็ตาม นโยบายดังกล่าวก็ต้องผ่านการยอมรับจากประชาชนทุกภาคส่วนด้วย เพราะแม้การพนันจะเป็นส่วนหนึ่งของพื้นฐานของวัฒนธรรมและสังคมไทย แต่ในอีกด้านหนึ่งสังคมไทยก็เป็นสังคมพุทธ ซึ่งมองว่าการพนันเป็นอบายมุขที่นำไปสู่ความเสื่อมเสียในชีวิต หากนโยบายดังกล่าวมีขึ้นโดยมิได้ฟังเสียงของประชาชนรอบข้างเสียก่อน นโยบายดังกล่าวก็ไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นนโยบายสาธารณะที่แท้จริง

บทที่ 4

สรุป สังเคราะห์ อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการศึกษาในบทนี้ ส่วนแรกเป็นการสรุปผลการศึกษาจากกรณีศึกษา และส่วนที่สองเป็นการสังเคราะห์ผลการศึกษาจากกรณีศึกษา ส่วนที่สามเป็นการอภิปรายผลเพื่อสร้างข้อถกเถียงทางทฤษฎี และส่วนสุดท้ายเป็นข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ดังนั้นการนำเสนอผลการศึกษาในบทนี้จึงประกอบด้วย 4 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ

1. สรุปผลการศึกษา
2. สังเคราะห์ผลการศึกษา
3. อภิปรายผลการศึกษา
4. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. สรุปผลการศึกษา

เนื่องจากพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 พื้นที่ คือ พื้นที่จังหวัดชลบุรีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนั้นเพื่อให้เห็นเงื่อนไขเชิงโครงสร้างและปฏิบัติการเล่นพนันของผู้กระทำผิดช่วงชั้นต่าง ๆ ที่มีทั้งความเหมือนและความแตกต่างระหว่างสองพื้นที่ การสรุปผลการศึกษาก็แยกเป็นรายจังหวัด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กรณีศึกษาจังหวัดชลบุรี

เมื่อพิจารณาถึงเงื่อนไขเชิงโครงสร้างและปฏิบัติการเล่นพนันของผู้กระทำผิดช่วงชั้นต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1.1 กลุ่มเกษตรกรรายย่อย การเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่สำคัญ 3 ประการ คือ เงื่อนไขด้านอุดมการณ์ในฐานะชุดความเชื่อหรือระบบคิดที่ส่งผลต่อโลกทัศน์ (Worldviews) การประกอบสร้างความหมาย (Significations) และกำกับปฏิบัติการการเล่นพนันเงื่อนไขด้านสังคมซึ่งเป็นเครือข่ายหรือความสัมพันธ์ทางสังคมที่สร้างแรงกดดันให้เกิดการเล่นพนันและช่วยสร้างเครือข่ายระหว่างนักพนันทั้งภายในและภายนอกชุมชน รวมทั้งเงื่อนไขทางเศรษฐกิจซึ่งการเล่นพนันเปรียบเสมือนช่องทางเพื่อแสวงหารายได้สำหรับการดำเนินชีวิตประจำวันและกลไกที่ช่วยยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจให้สูงกว่าที่เป็นอยู่

หากพิจารณาถึงกระบวนการกลายเป็นผู้เล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย พบว่า เกิดขึ้น 2 รูปแบบ คือ การกลายเป็นผู้เล่นพนันที่เกิดจากแรงขับภายในจิตใจโดยเฉพาะพลังของความปรารถนา (Desire) และการกลายเป็นผู้เล่นพนันที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลทางสังคมโดยเฉพาะพลังของระบบเครือข่ายและเครือข่ายทางสังคม

ส่วนรูปแบบการเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย จำแนกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การพนันที่เล่นเป็นประจำ คือ หวยใต้ดินและสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือลอตเตอรี่การเล่นพนันหวยใต้ดินส่วนใหญ่เป็นการทายผลเลขท้ายสองตัว (ทั้งสองตัวบนและสองตัวล่าง) และทายผลเลขสามตัวบน (แบบสามตัวตรงและสามตัวโค้ง) เช่นเดียวกับการซื้อลอตเตอรี่ที่เกษตรกรรายย่อยมีเป้าหมายค่อนข้างชัดเจนพอสมควร ความต้องการซื้อเลขท้ายสามตัวหรือสองตัวเป็นหลัก (ส่วนเลขสามตัวหน้ายังไม่เป็นที่นิยมมากนัก) แต่พวกเขากลับมีความหวังในใจว่าเลขท้ายสามตัวหรือสองตัวจะเป็นบันไดที่อาจนำไปสู่การถูกรางวัลใหญ่ ทั้งนี้การเล่นพนันหวยใต้ดินและลอตเตอรี่มีความสัมพันธ์กับความเป็นชายและหญิงอย่างมาก กล่าวคือ การเล่นหวยใต้ดินของผู้หญิง ส่วนใหญ่เล่นด้วยเงินจำนวนไม่มาก การเล่นค่อนข้างรอบคอบรัดกุม ดังจะเห็นจากวิธีการเล่นพนันที่เน้นทายผลตัวเลขหลากหลายตัว ผสมผสานระหว่างตัวเลขที่มีอยู่ในใจและเลขเด็ดที่มาจากสถานที่ต่าง ๆ ส่วนผู้ชายเล่นด้วยเงินจำนวนค่อนข้างเยอะ มีตัวเลขที่ใช้เล่นพนันน้อย ไม่หลากหลาย ลักษณะการเล่นกล้าได้กล้าเสีย เช่นเดียวกับการเล่นลอตเตอรี่ผู้หญิงไม่นิยมซื้อหวยชุด (หากซื้อจะเป็นชุด 2 ใบ เป็นหลัก) ตรงกันข้ามจะซื้อลอตเตอรี่แบบใบเดียวแต่ซื้อหลายใบเพื่อกระจายความเสี่ยงและเพิ่มโอกาสถูกรางวัล ส่วนผู้ชายนิยมเล่นหวยชุด รูปแบบการเล่นกระจุกตัวอยู่ที่ตัวเลขใดตัวเลขหนึ่งทั้งเลขสองตัวท้ายหรือเลขสามตัวท้าย การเล่นพนันรูปแบบที่สอง คือ การเล่นพนันที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรม ปฏิบัติการเล่นพนันรูปแบบนี้ ส่วนใหญ่เป็นปฏิบัติการของผู้ชายที่นิยมเล่นพนันตามเทศกาลหรือเล่นพนันที่มีมิติของวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การเล่นพนันชนไก่ การเล่นพนันในประเพณีวิ่งควาย เป็นต้น

สำหรับผลที่เกิดขึ้นจากการเล่นพนัน สะท้อนให้เห็นในมิติเศรษฐกิจ สังคม กล่าวคือ มิติเศรษฐกิจการเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อฐานะทางเศรษฐกิจโดยรวม เนื่องจากพวกเขาไม่ได้เป็นนักพนันอาชีพที่ติดการพนันหรือเล่นพนันทุกวันตรงกันข้ามเกษตรกรรายย่อยเหล่านี้ กลับนิยามว่า ตนเองเป็นเพียงผู้เล่นที่เล่นพนันเฉลี่ย 2 ครั้งต่อเดือน นอกจากนี้ยังมีศักยภาพบริหารจัดการการเงินไม่ได้กั้มเงินเพื่อเล่นพนัน ขณะที่ผลทางสังคมและวัฒนธรรม การพนันถูกทำให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของโลกใบในการสร้างและรักษาเครือข่ายทางสังคม ขณะเดียวกันก็เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้านท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้การพนันเปรียบเสมือนพื้นที่แห่งความหวังในสังคมที่เต็มไปด้วยความเหลื่อมล้ำมิติต่าง ๆ เนื่องจากประชาชน

ส่วนใหญ่ขาดโอกาสและเข้าไม่ถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจ ขาดอำนาจทางการเมือง ตลอดจนจนถึงสวัสดิการของรัฐไม่สามารถตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานได้ทั้งหมด ดังกรณีการซื้อล็อตเตอรี่ที่เกษตรกรรายย่อยเห็นว่าเป็นหนทางที่ทำให้ตนเองมีสิทธิเลื่อนขั้นทางสังคม ดังนั้นภายใต้ความยากจนและข้อจำกัดของการประกอบอาชีพ ล็อตเตอรี่จึงมีบทบาทเป็นพื้นที่แห่งความหวัง และเป็นสัญลักษณ์ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่สร้างความเท่าเทียมในการแสวงหารายได้ระหว่างผู้คนช่วงชั้นต่าง ๆ ในสังคม

1.2 กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ การเล่นพนันของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่สำคัญ 3 ประการ คือ เงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจที่มีความผันผวนและไม่มั่นคง คาดการณ์ได้ค่อนข้างยาก และมีการแข่งขันสูง เงื่อนไขทางด้านสังคม ได้แก่ หลักประกันทางสังคมหรือตาข่ายความปลอดภัยทางสังคม (Social Safety Net) ที่ถักทอเป็นระบบป้องกันสำหรับกลุ่มคนเหล่านี้ค่อนข้างน้อย อาจมีเพียงระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่เข้าถึงได้บ้างและได้ใช้ประโยชน์ตามสมควร และเงื่อนไขทางด้านระบบคิดหรือมุมมองจากการเล่นพนันที่มีได้มองว่าการพนันบางชนิด (ล็อตเตอรี่หรือหวยใต้ดิน) เป็นการพนัน แต่มองว่าเป็นหนทางหนึ่งที่ใช้เป็นช่องทางของการแสวงหารายได้เข้ามาแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัว

กระบวนการกลายเป็นผู้เล่นพนัน พบว่าเกิดขึ้นได้ 4 รูปแบบ คือ การเรียนรู้จากพฤติกรรมของสมาชิกครอบครัวผ่านการเล่นพนันจากบุคคลในครอบครัวหรือคนใกล้ชิด การชักชวนหรือการเรียนรู้จากคนใกล้ชิดผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ความสัมพันธ์ของพ่อค้าแม่ค้าในตลาด หวยออนไลน์กับการขยายตัวของการเล่นพนันที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดการเล่นพนันและสร้างนักพนันหน้าใหม่เพิ่มมากขึ้น และสื่อสารมวลชนกับการผลิตข่าวข่าวสารการพนันซึ่งมีบทบาทสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการเล่นพนันทั้งการขายตัวของผู้เล่นและปริมาณเงินที่ใช้ในการเล่นโดยเฉพาะหวยและล็อตเตอรี่อย่างต่อเนื่อง

รูปแบบการเล่นพนันของกลุ่มผู้ประกอบการ โดยส่วนใหญ่จะเป็นการซื้อล็อตเตอรี่และเล่นหวยใต้ดิน และจำแนกวิธีการเล่นได้เป็น 2 กลุ่ม คือ การเล่นของนักพนันจะมีวิธีการหวยเชิงยุทธศาสตร์ซึ่งจะมีการวางแผน มีการคำนวณโดยใช้การอธิบายความเป็นไปได้แบบสถิติมาเกี่ยวข้อง หรือการนำตัวเลขดังจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงเข้าร่วมการคำนวณ การซื้อแต่ละครั้งอาจมีการคำนวณต้นทุนการประเมินความคุ้มค่าเข้ามาประกอบ และการเล่นของผู้เล่นพนันจะเป็นการซื้อเพื่อเสี่ยงโชคบางครั้ง บางคราว ถือได้ว่าเป็นการเล่นเพื่อสนุกสนานหรือการบันเทิง เช่น เลขจากเหตุการณ์สำคัญของชีวิต ความฝัน เป็นต้น และระดับผลกระทบจากการเล่นของทั้งสองกลุ่มจะมีความแตกต่างกัน คือ กลุ่มนักพนันเมื่อประสบปัญหาจะได้รับผลกระทบเชิงลบที่สูงกว่ากลุ่มผู้เล่น

ผลที่เกิดขึ้นจากการเล่นพนันของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ได้เกิดขึ้นเป็นชุมชนของผู้เล่นพนันแบบหนึ่ง “ความหวังทางการเงิน” คือ สิ่งที่เชื่อมร้อยผู้ประกอบการเข้ามาอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน ซึ่ง

กลไกการทำงานของชุมชนนี้เป็นแหล่งที่พวกเขาจะแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลข ตลอดจนยังเป็นพื้นที่ของการแลกเปลี่ยนข่าวสารอื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน การเป็นช่องทางเพื่อการจัดการทางการเงิน (วงแชร์) หรือช่องทางของการทำการค้าและประกอบการ ชุมชนนี้ยังเป็นพื้นที่ของการแสดงออกที่อิสระภาพและความเท่าเทียมกันในเรื่องของตัวเลข ตลอดจนการเป็นพื้นที่ที่ปราศจากอำนาจรัฐ และ ชุมชนแห่งนี้ยังทำหน้าที่ขยายไปสู่การเล่นพนันชนิดอื่นได้

1.3 กลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม การเล่นพนันของกลุ่มแรงงานและพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมประกอบไปด้วย 4 ประการ คือ เงินโชด้านเศรษฐกิจเนื่องจากรายได้กับภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัวไม่สัมพันธ์กันต้องหาช่องทางเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม ทักษะต่อการพนันของแรงงานอุตสาหกรรมกลายเป็นเรื่องราวของการดำเนินชีวิตประจำวัน โลกอุดมคติ อารมณ์ ความรู้สึกของการเล่นพนันของแรงงาน ได้แก่ ความขัดแย้งกันระหว่างความฝันที่พวกเขาเชื่อว่าแหล่งอุตสาหกรรมจะทำให้พวกเขาได้มีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิมได้ แต่ในความจริงกลับเป็นไปทางตรงกันข้ามที่ปรากฏเรื่องเกี่ยวกับความไม่ยุติธรรม การเอารัดเอาเปรียบ และการสูญเสียอิสรภาพส่วนตัวบางส่วนไป และการขยายตัวของระบบอินเทอร์เน็ตที่ทำให้แรงงานเข้าถึงการพนันได้ง่ายและมีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของพนักงานแรงงานในอุตสาหกรรม

กระบวนการกลายเป็นนักพนันหรือการเข้าสู่วงการพนันของแรงงานในอุตสาหกรรมจำแนกออกได้ 2 ลักษณะ คือ การกลืนกลายเป็นนักพนัน คือ การพัฒนาจากผู้เล่นไปสู่การเป็นนักพนันเนื่องจากชีวิตของแรงงานจะสาละวนอยู่กับการแสวงหารายได้เพื่อมาชดเชยหรือเพิ่มเติมสำหรับการดำรงชีพ ขณะที่ชีวิตประจำวันอยู่กับระบบเศรษฐกิจนอกระบบ เช่น การขายเบอร์ทอง การขายหวย เงินกู้ยืมระบบ ทำให้การผันตัวไปสู่การยกระดับตนเองขึ้นไปสู่การเป็นนักพนันได้ไม่ยาก และความเป็นชายกับการพนัน ด้วยลักษณะของความต้องการและการสร้างอำนาจนำภายในครอบครัว ผู้ชายจึงพยายามเข้ามาใช้การพนันเพื่อแสดงความสามารถในการแสวงหารายได้เสริม และการพักผ่อนที่ควบคู่กันไป

รูปแบบการเล่นพนันมี 2 รูปแบบ คือ การเล่นพนันฟุตบอลที่นักพนันจะมีการวางกลยุทธ์สำหรับการวางแผนในแต่ละครั้งอย่างเป็นระบบด้วยกระบวนการตั้งแต่การวางแผนการเดิมพัน การค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับทีมที่จะวางเดิมพัน การประเมินอัตราต่อรอง และการกำหนดแผนการเล่นหรือแผนการเดิมพัน กลุ่มผู้เล่นทายผลการแข่งขันจะขึ้นชอบกับการเดิมพันในการแข่งขันที่มีความน่าเชื่อถือเนื่องจากหาข้อมูลได้ง่าย มีการถ่ายทอดสดบางครั้งถูกมองว่าเป็นการพักผ่อน การอยู่ในเกมส์การพนันคือ การใช้การพนันเป็นทั้งช่องทางแสวงหารายได้ และการพักผ่อนหย่อนใจ หลังจากการลงแรงทำงานอย่างหนักหน่วงในแต่ละสัปดาห์ และผู้เล่นในเกมส์การพนันยังมีการทับซ้อนกันระหว่างผู้เล่นพนันและนักพนัน

ผลกระทบจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ กลุ่มผู้เล่นจะได้รับผลกระทบที่ค่อนข้างจำกัดกว่า เพราะผู้เล่นจะมีการวางแผนการเล่น และการเงินอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดปริมาณเงินที่ตนเองสามารถสูญเสียไปได้โดยไม่ได้รับผลกระทบหรือได้รับผลกระทบน้อยที่สุดต่อตนเองและครอบครัว เงินที่ได้ก็จะถูกนิยามว่าเป็นเงินร้อนหมายถึงเงินที่จะนำไปใช้ฟุ่มเฟือยได้ ขณะที่กลุ่มนักพนันจะมีเป้าหมายหลัก คือ การสร้างรายได้ การเผชิญอยู่กับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด การสูญเสียเงินต้นทุกบาททุกสตางค์ แต่ไม่สามารถที่จะหยุดเล่นได้เพราะต้องการตามเงินต้นทุกบาทกลับมาให้ได้ในระดับหนึ่งหรืออาจเรียกว่า “ตามควาย” หมายถึงการวางแผนเล่นพนันภายใต้สูญเสียเงินจำนวนมาก ซึ่งอาจมีการหยิบยืมเงิน หรือการขยายเครดิตเพื่อมาเล่นต่อเพื่อเอาคืน ผลกระทบของนักพนันในกลุ่มนี้จึงอยู่ในระดับสูงซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาของครอบครัวและสังคมต่อมาได้

1.4 กลุ่มเยาวชน การเล่นพนันของกลุ่มเยาวชนเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่สำคัญ 5 ประการ คือ เงื่อนไขทางด้านอุดมการณ์ ในฐานะกลไกที่ช่วยสร้างระบบคิดที่ว่าการเล่นพนันเปรียบเสมือนเกมกีฬาประเภทหนึ่ง ขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างความชอบธรรมให้แก่การเล่นพนัน เงื่อนไขทางด้านสังคม ซึ่งเป็นแรงดึงและแรงผลักดันกลุ่มเยาวชนให้เข้าสู่วงจรการพนัน เนื่องจากเยาวชนบางกลุ่มถูกกดทับหรือปิดกั้นการแสดงออกในพื้นที่สังคมปกติ ทำให้การพนันเป็นพื้นที่ทางสังคมแห่งการแสดงออกตามเจตจำนงของกลุ่มเยาวชน นอกจากนี้สนามการพนันกลายเป็นพื้นที่ที่ทำให้เยาวชนกลุ่มนี้ได้รับการยอมรับ เงื่อนไขด้านการขยายตัวของอินเทอร์เน็ตซึ่งผลที่ตามมาจากการขยายตัวของอินเทอร์เน็ต ก็คือ การเกิดขึ้นของการพนันออนไลน์ เงื่อนไขด้านการถูกยั่วยุจากสิ่งเร้าและแรงกระตุ้นจากผู้ประกอบการธุรกิจพนันผ่านกลยุทธ์ทางการตลาดและโฆษณาในรูปแบบต่าง ๆ และเงื่อนไขด้านประสิทธิภาพการทำงานของกลไกรัฐด้านอุดมการณ์และกลไกรัฐด้านการปราบปราม เนื่องจากกระบวนการทำงานของกลไกรัฐ ทั้งกลไกรัฐด้านอุดมการณ์และกลไกรัฐด้านการปราบปรามไม่เป็นไปตามบทบาทที่คาดหวัง

กลุ่มเยาวชนเป็นผู้กระทำการอีกช่วงชั้นหนึ่ง ที่มีรูปแบบการเล่นพนันซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากผู้เล่นในช่วงชั้นอื่น ๆ เมื่อพิจารณาถึงการเข้าสู่วงจรการพนัน กระทั่งกลายเป็นนักพนันของกลุ่มเยาวชนเกิดขึ้น 2 รูปแบบ คือ กระบวนการกลายเป็นนักพนันที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจ และกระบวนการกลายเป็นนักพนันที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลของเงื่อนไขเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะการได้รับอิทธิพลจากสิ่งเร้าและแรงกระตุ้นจากผู้ประกอบการธุรกิจพนัน

ส่วนรูปแบบการเล่นพนันส่วนใหญ่นิยมเล่นการพนันออนไลน์ สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะการขยายตัวของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการพนันที่วัยรุ่นนิยมเล่นปรับตัวจากระบบออฟไลน์สู่ระบบออนไลน์ ประเภทการพนันที่กลุ่มวัยรุ่นเล่นเป็นจำนวนมาก ประกอบด้วย การเล่นพนันทายผลกีฬาออนไลน์ทั้งบาสเกตบอล ฟุตบอล มวย (ทั้งมวยไทยและมวยสากล) เซปักตะกร้อ แบดมินตัน บาสเกตบอล

วอลเลย์บอล วายน้ำ รักบี้ กอล์ฟ ตลอดจนถึงกีฬาอีสปอร์ต (ESports) แต่กีฬาที่ได้รับความนิยมสูงสุดในกลุ่มวัยรุ่นชาย ก็คือ การพนันฟุตบอลออนไลน์ การเล่นเกมบาคาร่าออนไลน์ เกมสพนันออนไลน์โดยเฉพาะ ยิงปลา รวมทั้งเล่นหวยใต้ดินออนไลน์ซึ่งเป็นรูปแบบการพนันที่ได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่มวัยรุ่นเพศหญิง

สำหรับผลลัพธ์จากการพนันที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเยาวชน สะท้อนให้เห็นทั้งมิติเศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรม ในมิติเศรษฐกิจส่งผลให้เยาวชนหลายรายประสบปัญหาค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ทั้งการเผชิญกับสถานการณ์หมุนหนี้โดยการนำค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ค่าเทอม ค่าหอพัก ที่ผู้ปกครองส่งให้มาจ่ายหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการพนัน ขณะที่เยาวชนกลุ่มหนึ่งเผชิญปัญหาหนี้สินและตกอยู่ในวงจรหนี้ เนื่องจากไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้สินได้ทั้งหมด ส่วนผลทางสังคมและวัฒนธรรม การถูกตีตราจากสังคมเนื่องจากการพนันหลายประเภทที่เยาวชนนิยมเล่นเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับบรรทัดฐาน ระบบจารีตระบบกฎหมายของไทย เมื่อเป็นเช่นนี้ในโลกการพนันซึ่งเป็นโลกเสมือนจริงไม่ว่ากลุ่มเยาวชนจะมีทักษะ มีความรู้ ความสามารถหรือมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อื่นอย่างไร ทักษะหรือภาวะผู้นำที่เกิดขึ้นกลับไม่ได้รับการยอมรับในโลกแห่งความเป็นจริง ดังนั้นเมื่อไม่สามารถอยู่ในโลกของการพนันตลอดเวลา จินตภาพหรือภาพนิมิตที่เกิดขึ้นในโลกเสมือนจริงจึงเป็นเพียงจิตสำนึกที่ถูกประกอบสร้างขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น

2. กรณีศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เมื่อพิจารณาถึงเงื่อนไขเชิงโครงสร้างและปฏิบัติการพนันของผู้กระทำการช่วงชั้นต่าง ๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

2.1 กลุ่มเกษตรกรรายย่อย การพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่สำคัญ 3 ประการ คือ เงื่อนไขด้านสังคมและวัฒนธรรมที่สืบสานมาจากวิถีชีวิตการทำเกษตรกรรมมาตั้งแต่ดั้งเดิม รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่ แนวคิด และทัศนคติในการทำกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน เงื่อนไขด้านอุดมการณ์ที่มีมุมมองว่าการพนันบางประเภท อาทิเช่น การชนไก่ เป็นการสืบสานคุณค่าทางภูมิปัญญา วัฒนธรรมและวิถีชุมชน พร้อมทั้งมีมุมมองว่าการเสี่ยงโชคเปรียบเสมือนความหวังที่จะนำไปสู่โอกาสในการหาผลตอบแทนที่สูงโดยใช้การลงทุนที่ไม่มาก และเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจซึ่งนอกเหนือจากประเด็นด้านยกระดับเศรษฐกิจของตนเองแล้วยังมองว่าการพนันยังช่วยส่งเสริม

การค้าขายและการขยายตัวทางเศรษฐกิจในชุมชนอีกด้วย

กระบวนการกลายเป็นผู้เล่นพนันพบว่ามี 4 รูปแบบ คือ ความเชื่อมโยงการพนันกับวิถีการถ่ายทอดปฏิสัมพันธ์ผ่านวิถีชีวิต และการสะท้อนตัวตนการเป็นชายชาติ และทัศนคติในการ

เล่นการพนัน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเสริมอีก 2 ประเด็นในการสนับสนุนและจูงใจให้กลุ่มเกษตรกรรายย่อย มีแนวโน้มที่จะเข้าสู่การเล่นพนันมากขึ้นได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างอำนาจแบบบนล่างกับผู้มีอำนาจ รวมถึงการปรับตัวของบ่อนและรูปแบบการเล่นพนันที่ดึงดูดความสนใจของผู้เล่นรายใหม่ได้มากขึ้น

สำหรับรูปแบบการเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยค่อนข้างยังคงมีการยึดติดรูปแบบการเล่นพนันกับวิถีชีวิตชุมชน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการรวมกลุ่มการเล่นการพนันของคนในพื้นที่ เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน ซึ่งรูปแบบการเล่นการพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยนั้น ส่วนมากจะเล่นเป็นในรูปแบบออฟไลน์ (Offline Gambling) กล่าวคือผู้เล่นจะเดินทางไปเล่นการพนันยังสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ โดยมีทั้งการเล่นในรูปแบบทั้ง “บ่อนบ้าน” หรือบ่อนประจำขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ตนอยู่อาศัยหรือบริเวณใกล้เคียงคุ้นเคย และ “บ่อนวัง” บ่อนชั่วคราวของกลุ่มผู้เล่นเล็ก ๆ ที่นัดกันไปเล่นตามสถานที่หรือเทศกาลต่างๆ เช่น งานศพ หรือเป็นบ้านใครคนหนึ่ง มีลักษณะเป็นวงเล็กๆ เปลี่ยนสถานที่กันไปเรื่อย ๆ ซึ่งถือว่ามีความยืดหยุ่นและสามารถเข้าไปเล่นง่ายในชีวิตประจำวัน เพราะมีความรู้จักคุ้นเคยกันอยู่แล้ว โดยประเภทการเล่นการพนันที่กลุ่มเกษตรกรรายย่อยนิยมเล่นกัน คือ “การชนไก่” และมีการเล่น “ไฮโล” และ “หวยใต้ดิน” บ้างประปรายตามงานบุญ งานพิธีในชุมชนที่สะท้อนในด้านมิติของวัฒนธรรม

ด้านผลที่เกิดขึ้นจากการเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยในแง่ของมิติเศรษฐกิจ การเล่นพนันเป็นวิธีการหารายได้เพิ่มเติมนอกเหนือจากการทำเกษตรกรรม รวมถึงสามารถสร้างรายได้เพิ่มเติมจากการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการต่อยอดผลิตภัณฑ์พืชนั้น เช่น การเพาะเลี้ยงพันธุ์ไก่ชน เป็นต้น ในด้านมิติสังคมและวัฒนธรรม กลุ่มเกษตรกรรายย่อยมีมุมมองว่าการพนันเปรียบเสมือนกิจกรรมทางสังคมประเภทหนึ่ง ที่เทียบเคียงได้กับกิจกรรมทางสังคมประเภทอื่นๆ ที่คนในชุมชนใช้ผ่อนคลายจากความเครียดและใช้พักผ่อนในยามว่าง รวมถึงช่วยสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมไว้ให้สืบทอดไป แต่อย่างไรก็ดี ในทางตรงกันข้ามความเสี่ยงในการเล่นพนันนั้นย่อมมีผลในเชิงลบไม่น้อยโดยเฉพาะในเรื่องของการสูญเสียเงินทั้งในแง่ของการวางเงินเดิมพันหรือการลงทุนในเครื่องมือการพนัน (ไก่ชน) รวมถึงยังก่อให้เกิดความขัดแย้งทั้งในด้านศีลธรรมของกลุ่มคนที่มีความคิดที่แตกต่างกัน และก่อความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์กับคู่แข่งภายในชุมชน

2.2 กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ การเล่นพนันของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่สำคัญ 3 ประการ คือ เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ ที่มีมุมมองว่าการพนันเปรียบเสมือนเป็นการลงทุนในรูปแบบหนึ่ง เป็นช่องทางที่ใช้หารายได้และนำมาซึ่งกระเงินสดหมุนเวียนเพื่อนำไปใช้จ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน เงื่อนไขทางสังคมซึ่งถูกมองว่าเป็นตัวแปรสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่าง

ผู้เล่นพนันและเจ้ามือโดยอาศัยบริบทของสถานที่และการประกอบอาชีพ เพื่อทำหน้าที่เป็นคนกลางในการติดต่อประสานข้อมูลการเล่นพนันและการเสี่ยงโชคต่าง ๆ และได้รับค่าตอบแทนเป็นเปอร์เซ็นต์ของยอดการรับซื้อในแต่ละงวด พร้อมทั้งเงื่อนไขทางอุดมการณ์ ที่การพนันเข้ามามีบทบาทเป็นเครื่องมือในการพักผ่อนและสันทนาการในช่วงเวลาที่ว่าง รวมถึงในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการค้าขายที่เป็นของคู่กันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในการทำกิจการค้าขาย ก็ส่งผลให้กลุ่มผู้ประกอบการอิสระมีความเชื่อในเรื่องโชคกลาง นำไปสู่การเสี่ยงโชคผ่านการเล่นพนันรูปแบบต่าง ๆ (โดยเฉพาะสลากกินแบ่งและหวยใต้ดิน)

กระบวนการกลายเป็นผู้เล่นพนันในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระหรือผู้ประกอบการรายย่อยพบว่าเกิดขึ้นได้ 3 รูปแบบ คือ ลักษณะรูปแบบอาชีพอิสระที่มีความไม่แน่นอนทางด้านรายได้ ซึ่งส่งผลให้มีความต้องการหาความแน่นอนบางอย่างในชีวิต จึงทำให้มองว่าการพนันหรือการเสี่ยงโชคเป็นสิ่งที่แน่นอนในการหารายได้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าและการสร้างอัตลักษณ์การเป็นตัวกลางการพนัน ด้วยรูปแบบลักษณะงานที่พบปะผู้คนเป็นจำนวนมากและหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างลูกค้า ทำให้บางครั้งก็อาจถูกชักชวนจากกลุ่มคนบางกลุ่มให้เข้าสู่กิจกรรมพนันได้ และการปรับตัวและการเข้าถึงการใช้เทคโนโลยี เนื่องจากได้นำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในชีวิตและการทำงานมากขึ้น ในขณะเดียวกันเว็บพนันออนไลน์ก็ปรับรูปแบบการใช้งานให้ง่ายยิ่งขึ้น ซึ่งช่วยให้ผู้เล่นสามารถเข้าถึงได้สะดวกและใช้งานได้ง่ายมากขึ้นตาม

รูปแบบการเล่นการพนันที่ค่อนข้างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับความแตกต่างทางภูมิหลังทั้งจากลักษณะอาชีพ ช่วงอายุ รูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) และสภาพแวดล้อมทางสังคม ล้วนส่งผลต่อรูปแบบการเล่นการพนันที่แตกต่างกันออกไปเช่นเดียวกัน โดยจะมีทั้งการเล่นแบบออฟไลน์ (Offline Gambling) ได้แก่ สลากกินแบ่งรัฐบาล และหวยใต้ดิน นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการเล่นแบบออนไลน์ (Online Gambling) ได้แก่ การสั่งซื้อหวยใต้ดินผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ การเล่นคาสิโนออนไลน์ บาคาร่า ป็อกเต็ง การพนันฟุตบอลออนไลน์ ที่ง่ายและสะดวกเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ยังพบประเด็นที่น่าสนใจในกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยที่บางรายได้ผันตัวมาเป็นคนกลางในการประสานระหว่างผู้เล่นและเจ้ามือ (รับ - ส่งโพยหวย) โดยอาศัยการที่ผู้เล่นแวะเวียนมาซื้อของที่ร้านค้า พร้อมทั้งเน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เล่นผ่านความไว้นื้อเชื่อใจและเน้นการเล่นพนันแบบซื้อเชื่อ (ซื้อก่อน จ่ายทีหลัง) ด้วย

ผลที่เกิดขึ้นจากการเล่นพนันของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ จะมีมุมมองในเรื่องเศรษฐกิจเป็นหลักเนื่องจากกิจกรรมพนันช่วยสร้างรายได้เสริมจากการทำงาน เป็นการใช้เวลาว่างจากความยืดหยุ่นของงานในการหาเงินเพิ่มเติม รวมถึงบางรายก็มีรายได้เสริมจากการเป็นตัวกลางในกิจกรรมเสี่ยงโชค แต่ในทางตรงกันข้ามด้วยแรงกดดันทางสังคมและเศรษฐกิจ จึงบีบให้คนไม่มีทางเลือกที่มากนัก ทำให้เกิดชุดความคิดที่ว่าหาเงินให้ได้เยอะ ๆ แล้วจึงเลิกเล่น แต่ในความเป็นจริงกลับกลายเป็นว่าขาดทุนมากขึ้น

เรื่อย ๆ และส่งผลให้ผู้เล่นเกิดความเครียดสะสม ตลอดจนนำไปสู่การอยากได้เงินคืน ทำให้เสพติดการพนัน และผลสุดท้ายคือเลิกไม่ได้ มีหนี้สินเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

2.3 กลุ่มแรงงานและพนักงานในนิคมอุตสาหกรรม

การเล่นพนันของกลุ่มแรงงานและพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม ประกอบไปด้วย 3 ประการ คือ เงื่อนไขด้านเศรษฐกิจ เพื่อตอบสนองต่อการในการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคและบริโภคในระยะสั้น รวมถึงบางครั้งก็มีการจัดสรรปันส่วนรายได้พิเศษที่ได้รับส่วนที่นอกเหนือจากการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน นำมาเสี่ยงโชคและเล่นการพนัน เงื่อนไขด้านสังคมจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมในพื้นที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันระหว่างแรงงานในท้องถิ่นและแรงงานพลัดถิ่น ซึ่งนำไปสู่การสร้างเครือข่ายสัมพันธ์ในที่ทำงานหรือเขตอุตสาหกรรมเดียวกัน รวมไปถึงเงื่อนไขอื่นที่ส่งผลต่อการเล่นพนัน ได้แก่ การพัฒนาของเทคโนโลยีที่สามารถเข้าถึงการเล่นพนันได้อย่างง่ายและรวดเร็วมากขึ้น และการใช้การพนันเป็นกิจกรรมในการผ่อนคลายจากความตึงเครียดของความไม่สมดุลของการทำงาน เป็นต้น

กระบวนการกลายเป็นนักพนันของกลุ่มแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม พบว่าเกิดขึ้นได้ 4 รูปแบบ คือ วิถีชีวิตแบบสังคมเมือง และบริบทของการทำงานในอุตสาหกรรม ได้แก่ การเป็นสังคมเมืองที่มีการแข่งขันและกดดัน ลักษณะการทำงานที่จำเจน่าเบื่อหน่าย สภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลเสียต่อร่างกายและจิตใจ จึงทำให้คนหันไปหากิจกรรมอื่น ๆ ทดแทนความกดดันและความเหนื่อยล้าดังกล่าว การมีรายได้ประจำ และรายได้พิเศษเพิ่มเติมจากการทำงาน ที่สร้างเครดิตและความน่าเชื่อถือในการหาแหล่งเงินมาเล่นการพนัน รวมถึงใช้ในการจัดสรรเงินมาลงทุนในการพนันเพิ่มเติมได้ นอกจากนี้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนร่วมงาน ก็เป็นอีกเหตุผลที่ทำให้ผู้เล่นมีพฤติกรรมคล้อยตามกลุ่มสังคม ซึ่งหากกลุ่มสังคมนั้นมีการเล่นพนัน ก็ย่อมส่งผลต่อการซึมซับพฤติกรรมของกลุ่มมาด้วย และสุดท้ายรูปแบบเชิงเศรษฐกิจในการหารายได้ เพื่อเงินไปใช้จ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน รวมถึงยกระดับความกินดีอยู่ดีของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

รูปแบบการเล่นการพนันของกลุ่มแรงงานในนิคมอุตสาหกรรม จะคล้ายคลึงกับกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยและผู้ประกอบอาชีพอิสระ กล่าวคือ มีรูปแบบการเล่นการพนันที่ค่อนข้างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับความแตกต่างทางภูมิหลังทั้งจากลักษณะอาชีพ ช่วงอายุ รูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) และสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งล้วนส่งผลต่อรูปแบบการเล่นการพนันที่แตกต่างกันออกไป เช่นเดียวกัน โดยส่วนใหญ่แล้ว กลุ่มแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมจะใช้การเล่นพนันเป็นเครื่องมือในการแสวงหารายได้เพิ่มเติมควบคู่ไปกับคลายเครียดจากการทำงาน โดยรูปแบบกิจกรรมการพนันที่เล่นประกอบด้วย เกมไพ่ต่าง ๆ บาคาร่า การเล่นพนันฟุตบอล และการเล่นการพนันประเภทเสี่ยงโชคอื่น ๆ เช่น หวยใต้ดิน เป็นต้น ทั้งนี้ รูปแบบการเล่นก็จะผสมผสานกันระหว่างกันทั้งในรูปแบบดั้งเดิมการ

เดินทางไปบ่อนการพนัน และรูปแบบการเล่นผ่านระบบออนไลน์ด้วยการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเล่นพนันในกลุ่มแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นในแง่ มิติของของสังคมที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและหน่วยงาน รวมไปถึงเกิดการ สร้างเครือข่ายในการทำงาน นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดจากสถานการณ์ และสภาพแวดล้อมที่ย่ำแย่ แต่ในทางตรงกันข้าม ผลกระทบเชิงลบในการเล่นพนันของกลุ่มแรงงานใน กลุ่มอุตสาหกรรมที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ ปัญหาหนี้สินล้นพ้นตัว ผู้เล่นบางรายขายทรัพย์สินสมบัติของ ตนเองเพื่อนำไปเล่นพนัน ผู้เล่นบางรายได้มีการกู้หนี้ยืมสินทั้งในและนอกระบบเพื่อนำไปแก้มือเพื่อให้ได้ เงิน รวมไปถึงบางรายถึงขั้นโดนฟ้องร้องจนต้องขึ้นศาล ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดปัญหา อื่น ๆ ตามมา เช่น ประสิทธิภาพการทำงานลดลง ขาดงานมากขึ้น ทะเลาะกับครอบครัว บางรายถึงขั้น แยกหักในครอบครัว ทะเลาะกับเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น

2.4 กลุ่มเยาวชน การเล่นพนันของกลุ่มเยาวชนเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่สำคัญ 4 ประการ คือ เงื่อนไขทางด้านสังคมจากการการซึมซับและลอกเลียนแบบพฤติกรรมจากครอบครัวใน การปลูกฝังการเล่นพนันตั้งแต่เด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม และความต้องการเป็นที่ยอมรับการเป็นส่วน หนึ่งส่วนเดียวกันภายใต้กลุ่มสังคมเพื่อน เงื่อนไขด้านเศรษฐกิจและอุดมการณ์ ซึ่งเป้าหมายแรกคือ ต้องการหารายได้จากช่องทางที่ง่ายสะดวกและได้เงินรวดเร็ว นอกจากนี้ผู้เล่นบางรายมีความอยากรู้ อยากลอง และมองว่าเป็นสิ่งที่ท้าทาย รวมถึงมีมุมมองว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยยกระดับตนเองให้มี ภาพลักษณ์ที่ดี มีความเป็นลูกผู้ชาย และรู้สึกภูมิใจในการเล่นพนัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากการเล่นการ พนันนั้นมีความเชื่อมโยงกับความสนใจของผู้เล่น ยกตัวอย่างเช่น กีฬาฟุตบอล ก็แนวโน้มที่จะใช้การพนัน เป็นกระบวนการเสริมสร้างอรรถรสในการชมฟุตบอลร่วมกับเพื่อนฝูงมากขึ้น ในอีกด้านการเล่นพนันก็ เปรียบเสมือนการสร้างพื้นที่ส่วนตัวเพื่อใช้หลักหนีความวุ่นวายจากสังคม เงื่อนไขการพัฒนาของระบบ เทคโนโลยี ซึ่งส่งผลอย่างมากต่อการเข้าถึงการพนันที่ง่ายขึ้นเป็นอย่างมากผ่านการใช้เพียงอินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ มีรูปแบบและประเภทการพนันที่หลากหลาย สามารถประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายใน การเดินทาง รวมไปถึงมีความปลอดภัยสูงเมื่อเทียบกับการไปเล่นตามบ่อน เงื่อนไขการเสพสื่อและผู้มี อิทธิพลทางความคิดไม่ว่าจะเป็นผู้กระตุ้นหรือผู้ที่มีอิทธิพลทางความคิด ก็ล้วนแล้วส่งผลต่อการเล่นพนัน ของเยาวชนได้เป็นอย่างดี

กระบวนการกลายเป็นนักพนันของกลุ่มเยาวชน พบว่าเกิดขึ้นได้ 5 รูปแบบ คือ ความต้องการที่ จะมีเงินเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่สามารถหาเงินและสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจได้อย่างมากมายโดยไม่ต้อง ทำงาน แรงขับเคลื่อนภายในจากความอยากรู้ อยากลองของตนเอง การรวมกลุ่มและการแสดงออกถึง

ความเป็นลูกผู้ชาย กิจกรรมคลายเครียดจากการเรียน และการทำงาน และส่วนที่เป็นรูปแบบสำคัญในกระบวนการเข้าสู่การพนันคืออิทธิพลจากปัจจัยภายนอก ซึ่งประกอบด้วย อิทธิพลของกลุ่มสังคม จากการเลียนแบบและซึมซับพฤติกรรมจากบุคคลในครอบครัว และเพื่อนฝูง และอิทธิพลของสื่อทั้งจากสื่อสิ่งพิมพ์ โฆษณาตามเว็บไซต์ ผู้มีอิทธิพลในวงการกีฬา ผู้มีชื่อเสียง ล้วนแล้วเป็นแรงจูงใจที่จะดึงเยาวชนตัดสินใจเล่นพนัน

สำหรับรูปแบบการเล่นพนันของกลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะเล่นการพนันโดยมีปัจจัยทางด้านสังคมหรืออิทธิพลจากสิ่งเร้ารอบข้าง เช่น ครอบครัว เพื่อนฝูง และสื่อออนไลน์ ซึ่งส่วนใหญ่จะนิยมเล่นการพนันในรูปแบบออนไลน์ (Online Gambling) เนื่องจากสามารถเข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว และมีความรู้สึกสะดวกสบายและมีความปลอดภัยในการเล่นการพนัน อีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของการเล่นการพนันของกลุ่มเยาวชนก็คือ ความชื่นชอบส่วนบุคคล โดยจากการสัมภาษณ์พบว่าเยาวชนที่มีพฤติกรรมชอบดูการแข่งขันฟุตบอล หรือมีกลุ่มเพื่อนที่ดูการแข่งขันฟุตบอลด้วยกัน ส่วนใหญ่จะมีการนำการเล่นการพนันมาช่วยเสริมความสนุกสนาน ทำให้เกมการแข่งขันมีความตื่นเต้นและเร้าใจมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ จึงเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งที่กลุ่มเยาวชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเล่นกันเป็นอย่างมาก

ในส่วนของผลกระทบจากการเล่นพนันที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเยาวชน สะท้อนให้เห็นในแง่มิติด้านเศรษฐกิจในเรื่องการหาเงินได้ง่ายและสะดวก สามารถเล่นได้ทุกที่ทุกเวลา รวมไปถึงมิติด้านสังคมผู้เล่นที่มีความรู้และความชำนาญ ชำของเทคนิคก็จะเป็นที่ยอมรับและเข้าหาของกลุ่มเพื่อนผู้เล่นการพนันเช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ดี ผลกระทบในทางตรงกันข้ามที่เห็นได้อย่างเด่นชัด คือมิติอุดมการณ์ เยาวชนส่วนมากขาดการยับยั้งชั่งใจ ทำให้ไม่สามารถควบคุมการเล่นของตนเองได้ มีความต้องการอยากชนะอยากเล่นอยู่ตลอดเวลา จนนำไปสู่การเสพติดการพนัน และส่งผลกระทบต่อการศึกษาและความขัดแย้งกับครอบครัวตามมา นอกจากนี้ในมิติสังคมยังพบว่ากิจกรรมการพนันในกลุ่มเยาวชน ล้วนสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นพิษอย่างเป็นวงกว้างในการชักจูงบุคคลอื่นรอบข้างให้เข้ามาอยู่ในวงค์แห่งอบายมุข

2. สังเคราะห์ผลการศึกษา

ในส่วนการสังเคราะห์ผลการศึกษา จะเป็นการวิเคราะห์บริบทของพื้นที่ภาคกลาง (จังหวัดชลบุรี จังหวัดอยุธยา) และการวิเคราะห์บทบาทของการพนัน รวมทั้งการนำเสนอแนวทางการจัดการการพนันในสังคมไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เมืองที่เหลื่อมล้ำ ผู้คน และสังคมออนไลน์ บริบทของภาคกลางโดยเฉพาะพื้นที่ที่ใช้ศึกษา จะมีลักษณะของ “ความเป็นเมือง” ดังจะเห็นได้จากความเปลี่ยนแปลงและการขยายตัวทางด้าน

เศรษฐกิจของเมือง ความเจริญเติบโตทางด้านอุตสาหกรรมการผลิต ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมการผลิตทั้ง
 ขึ้นส่วนรถยนต์ ขึ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมขนส่ง (ท่าเรือ) หรืออุตสาหกรรมทางด้านพลังงาน
 ความเจริญเติบโตของการผลิตภาคอุตสาหกรรมได้เบียดขับพื้นที่การผลิตทางการเกษตรเริ่มลด
 น้อยลงทั้งในพื้นที่จังหวัดชลบุรี และจังหวัดอยุธยา ขณะเดียวกันการขยายตัวของอุตสาหกรรมภาคบริการ
 ได้แก่ กลุ่มธุรกิจรายย่อยการท่องเที่ยว ภาคบริการ เป็นต้น การเติบโตของความเป็นเมืองได้เป็นแรงจูงใจ
 ที่ทำให้ผู้คนในพื้นที่ต่างภูมิลำเนาเข้ามาเสี่ยงโชค แสวงหางานทำเป็นแรงงานลูกจ้างในโรงงาน
 อุตสาหกรรม หรือการรวบรวมเงินทุนมาเปิดร้านค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ (การเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ)
 หรือการเห็นช่องทางประกอบอาชีพบนแพลตฟอร์ม (platform) ออนไลน์ เช่น ขับแกร็บ (Grab) เป็น
 ต้น ผู้คนเหล่านี้ส่วนมากเป็นแรงงานจากต่างถิ่นหรือบุคคลที่ไร้เรียกว่า “ประชากรแฝง” ซึ่งมีสัดส่วน
 ค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณของประชากรตามภูมิลำเนา การเข้าสู่ระบบการผลิตเชิง
 อุตสาหกรรมทำให้เมืองเหล่านี้เติบโตทั้งในเชิงกายภาพ และเชิงเศรษฐกิจ

โดยในปี 2562 สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำรายงานค่าเฉลี่ยรายได้ต่อ
 หัวจากผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (Gross Provincial Product per Capita) ได้แสดงให้เห็นว่า
 จังหวัดชลบุรีมีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อปีอยู่ที่ 571,234 บาท/ปีอยู่ในอันดับ 3 ของประเทศ และจังหวัด
 อยุธยาที่ 439,159 บาท/ปีอยู่ในอันดับ 6 ของประเทศ หากพิจารณาตามตัวเลขทางเศรษฐกิจเหล่านี้อาจ
 ชี้ให้เห็นว่าผู้คนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองของพื้นที่ภาคกลางน่าจะมีรายได้อยู่ในระดับสูงติดอันดับต้น ๆ ของ
 ประเทศ อย่างไรก็ตามการเติบโตทางเศรษฐกิจของเมืองเพิ่มมากขึ้น อัตราค่าครองชีพในเมืองมีอัตรา
 สูงขึ้น

ขณะเดียวกันนี้ปรากฏการณ์ของความเหลื่อมล้ำ ดังในรายงานสถานการณ์ความยากจนและ
 ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย พ.ศ. 2563 ได้แสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจยังคงอยู่ใน
 ระดับค่อนข้างสูงโดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ สอดคล้องกับรายงานจากศูนย์วิจัยของเกียรตินาคินภัทร
 ได้อธิบายว่าความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยมีแนวโน้มปรับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้
 จากสัดส่วนสินทรัพย์ที่ถือครองโดยคนร้อยละหนึ่งที่รวยที่สุดมีการเติบโตของรายได้ที่รวดเร็วกว่าคน
 รายได้น้อยจนเกิดเป็นภาวะรวยกระจุกจนกระจาย ประเด็นหนึ่งที่รายงานได้ชี้ให้เห็นถึงสาเหตุที่ทำให้
 โครงสร้างรายได้ของประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำสูง ได้แก่ วิธีการผลิตในภาคเกษตรกรรมที่ต้องเผชิญอยู่
 กับความตกต่ำของราคาสินค้าการเติบโตของรายได้ที่ต่ำ ความเหลื่อมล้ำทางด้านโอกาสการศึกษา สิทธิ
 ของแรงงานอยู่ในระดับต่ำและไม่มีอำนาจต่อรอง ค่าแรงที่เติบโตช้ากว่าเศรษฐกิจ ผลกำไรที่กระจุกตัวอยู่
 ในบริษัทขนาดใหญ่เกิดการกีดกันทางการค้ารายเล็กเข้ามาแข่งขันได้ยาก การขาดมาตรการสวัสดิการเพื่อ

ช่วยเหลือผู้คนที่มียรายได้น้อยอย่างเป็นระบบ และภาครัฐสวัสดิการที่เข้มแข็ง ซึ่งปรากฏค่อนข้างชัดเจนในกลุ่มของผู้ประกอบการรายย่อยขนาดเล็ก กลุ่มแรงงานระดับล่าง และกลุ่มผู้ผลิตในภาคเกษตรกรรม

การขยายตัวของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่ทำให้ผู้คนได้รับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และการเชื่อมต่อกับผู้ในโลกดิจิทัลโดยไม่จำเป็นต้องพบกัน การเกิดขึ้นของแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้คนสามารถเข้าไปแสดงตัวตนได้อย่างมีอิสระและเสรีภาพ ภาพการรับรู้บนสื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้คนต่างแสดงตัวตนบนความสำเร็จตามแบบฉบับของชนชั้นกลางในระดับบน เช่น การกินอาหารที่มีราคาแพง การเดินทางท่องเที่ยวในต่างประเทศ การซื้อรถคันใหม่ ซื้อข้าวของเครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกใหม่ การเดินทางพักผ่อน การผลิตซ้ำของภาพเหล่านี้ได้เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของความสำเร็จในชีวิตแบบชนชั้นกลาง และการเกิดขึ้นของแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ยังเปิดช่องทางให้กับผู้สนใจเข้ามาใช้ประโยชน์ด้วย เช่น การขายสินค้าออนไลน์ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การเปิดบริษัทหรือธุรกิจให้บริการตามแพลตฟอร์มต่าง ๆ รวมไปถึงการเปิดให้บริการเล่นพนันออนไลน์ ความต้องการความสำเร็จในชีวิตอย่างรวดเร็วทำให้กลุ่มคนรุ่นใหม่ เยาวชนต่างเข้ามาใช้บริการอยู่บนแพลตฟอร์มเหล่านี้เป็นจำนวนมาก เพื่อหารายได้จาก ขายสินค้าของตนเอง ประกอบธุรกิจ หรือการหารายได้จากการเล่นพนัน จนอาจกล่าวได้ว่าการรับรู้ข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์ที่สะท้อนถึงความสำเร็จของบุคคลสาธารณะหรือคนที่คุ้นเคยได้กลายเป็นแรงดึงอีกด้านหนึ่งที่ทำให้ผู้คนบนสื่อสังคมออนไลน์ต่างต้องการประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างรวดเร็ว

2. การพนันในเชิงโครงสร้างหน้าที่ทางสังคม จากการศึกษา พบว่า การพนันการพนันมีบทบาทหน้าที่ทางสังคมหลายมิติ เนื่องจากการพนันเปรียบเสมือนกลไกทางทางสังคมของผู้กระทำการกลุ่มหนึ่งในสังคม กล่าวคือ รัฐใช้การพนันเป็นกลไกในการแสวงหารายได้เข้ารัฐ ดังนั้นรัฐก็ไม่ได้ปฏิเสธการดำรงอยู่ของการพนัน ขณะที่ผู้กระทำการกลุ่มอื่น ๆ ใช้การพนันเป็นสนามแห่งการแสวงหากองทุน เศรษฐกิจ สังคมภายใต้ระบบทุนนิยมที่เต็มไปด้วยการเอาเปรียบ ดังนี้

(1) โฉมหน้าของผู้จัดการและเจ้ามือการพนันไทย การตราพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 เพื่อควบคุมการเล่นการพนันของรัฐไทย ตามมาตรา 4 ได้มีข้อกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า¹ การจัดให้

¹ มาตรา 4 ห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มี หรือเข้าเล่น หรือเข้าพนันในการเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอันร้ายแรงอื่นใด ซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมห้ามไว้ แต่เมื่อรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ณ สถานที่ใดสมควรจะอนุญาตภายใต้บังคับเงื่อนไขใด ๆ ให้มีการเล่นชนิดใดก็ได้ อนุญาตได้โดยออกพระราชกฤษฎีกา

การเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมไว้ จะจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นทางนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ผู้จัดโดยทางตรง

มีการเล่นการพนันเกิดขึ้นได้โดย 2 เงื่อนไขที่จำแนกออกตามบัญชี ก. และบัญชี ข. กล่าวคือ การพนันที่อยู่ในบัญชี ก. รัฐบาลสามารถอนุญาตให้เล่นได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ ด้วยการออกพระราชกฤษฎีกา และการพนันที่อยู่ในบัญชี ข. จะจัดให้มีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อรัฐมนตรีเจ้าหน้าที หรือเจ้าพนักงานออกใบอนุญาตให้ หรือประกาศโดยกฎกระทรวงที่อนุญาตให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต ภายใต้ข้อกำหนดนี้ทำให้รัฐบาลไทยเข้ามามีบทบาทในฐานะของผู้จัดการการพนันในสังคมไทย ด้วยการพิจารณาว่าจะอนุญาตให้การพนันชนิดใดสามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นกิจจะลักษณะ

การเข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้จัดการการพนันของรัฐบาลไทย โดยมีเป้าหมายหลักคือการควบคุมคน เช่น การปราบปรามและป้องกันมิให้ผู้คนโดยเฉพาะวันรุ่น นักเลง เข้าไปจับกลุ่มรวมตัวกัน ป้องกันการลักลอบการมั่วสุมกันของประชาชน ดังปรากฏในเหตุผลของการประกาศใช้กฎกระทรวง ฉบับที่ 18 (2504) ออกความในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ว่ามีประชาชนเข้าเล่นการพนันเป็นจำนวนมากฝักใฝ่การพนัน จนขาดความสนใจต่อการเล่าเรียนและอาชีพซึ่งส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของชาติ อย่างไรก็ตามรัฐบาลก็ไม่ได้กำหนดข้อห้ามเล่นการพนันอย่างเบ็ดเสร็จและเด็ดขาดแต่เป็นไปในทางตรงกันข้าม รัฐบาลเข้ามามีบทบาทในการกำหนดกฎเกณฑ์ที่ผู้จัดที่พึงได้รับผลประโยชน์จากการพนันตามมาตรา 4 วรรคที่ 2 แต่จะต้องดำเนินการขออนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบเสียก่อน โดยข้อกำหนดการขออนุญาตมีการกำหนดสถานที่ วันและกำหนดเวลาที่เล่นได้ตามกฎหมาย และจะต้องดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมในการขออนุญาตในการเล่นการพนันแต่ละชนิดด้วย ต่อมารัฐบาลเห็นว่าค่าธรรมเนียมการขออนุญาตเล่นการพนันอยู่ในอัตราต่ำเกินไปไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ ขณะนั้น จึงออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 20 (2524) ออกความในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 เพื่อเพิ่มอัตราค่าธรรมเนียมในการขออนุญาตขึ้นให้สอดคล้องกับสถานการณ์

หรือทางอ้อมได้ต่อเมื่อรัฐมนตรีเจ้าหน้าทีหรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเห็นสมควรและออกใบอนุญาตให้ หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นโดยไม่ต้องมีใบอนุญาต

ในการเล่นอันระบุนี้ไว้ในวรรค ๒ ข้างต้นนั้นจะพนันกันได้เฉพาะเมื่อได้มีใบอนุญาตให้จัดมีขึ้น หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต

การเล่นหมายเลข ๕ ถึง ๑๕ ในบัญชี ข. หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าทีได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมไว้ นั้น จะให้รางวัลตราความเป็นเงินไม่ได้ และห้ามมิให้ผู้ได้รับรางวัลที่ให้ไปแล้ว กลับคืน หรือรับซื้อหรือแลกเปลี่ยนรางวัลนั้นในสถานงานหรือการเล่นหรือบริเวณต่อเนื่องในระหว่างมีงานหรือการเล่น

มาตรา ๔ ทวิ ในการเล่นอื่นใดนอกจากที่กล่าวในมาตรา ๔ จะพนันกันหรือจะจัดให้มีเพื่อให้พนันกันได้เฉพาะการเล่นที่ระบุชื่อและเงื่อนไขไว้ในกฎกระทรวง”

ตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 จึงทำให้รัฐบาลไทยเข้ามามีบทบาทในการจัดการดูแล และควบคุมการเล่นการพนันในสังคมไทย โดยเห็นว่าหากมีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ตามข้อกำหนดของรัฐบาลจะไม่ก่อให้เกิดการมั่วสุมของประชาชน เนื่องจากภาครัฐจะสามารถเข้ามาควบคุมดูแลการเล่นการพนันตามที่ผู้ร้องขออนุญาตในการเล่นได้

การออกความในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 เปิดโอกาสให้รัฐเข้ามามีบทบาทประกอบธุรกิจการพนันถูกกฎหมายได้ ดังในสมัยรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี ได้ออกประกาศกระทรวงการคลังจัดตั้งสถาน “กาสิโน” เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2482 ที่กิ่งอำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยอาศัยอำนาจในการเปิดสถาน กาสิโน (Casino) โดยกำหนดชนิดการพนันที่ให้เล่นได้รวม 5 ชนิด คือ 1.แปดเก้าและบาคารา 2.จับยี่กี 3.น้ำเต้า 4.ไฮโล 5. ชลูกขลิกลี เหตุผลที่มีการเสนอการจัดตั้งสถานกาสิโนในช่วงเวลานั้น เนื่องจากต้องการหารายได้มาชดเชยจากการยกเลิกค่ารัชชูปการและอากรอื่น ๆ โดยมีการคาดการณ์ว่าจะสามารถสร้างรายได้ได้ราวปีละ 3 ล้านบาทต่อปี สถานกาสิโนได้เปิดดำเนินการมาเรื่อยและเริ่มส่งผลกระทบต่อทางสังคม เกิดอาชญากรรม ทำให้ประชาชนไปเป็นอันทำงาน จึงมีการยกเลิกในภายหลังในสมัยรัฐบาลควง อภัยวงศ์ (ไพศาล ลีเมสสิต, 2556; สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล, 2551)

เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2482 คณะรัฐมนตรี ได้มีมติให้โอนกิจการสลากกินแบ่งรัฐบาลและสลากบำรุงเทศบาล มาสังกัดอยู่กับกระทรวงการคลัง และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลขึ้น โดยมีพระยาพรหมทัตศรีพิลาส เป็นประธานกรรมการ และต่อมาสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นนิติบุคคล และเป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงการคลัง บริหารงานภายใต้การประกาศพระราชบัญญัติ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 โดยกฎหมายเงินที่ได้รับจากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล ได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดสรรเงินที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลใหม่ โดยให้จัดสรรเงินร้อยละหกสิบเป็นเงินรางวัล ไม่น้อยกว่าร้อยละสิบสามเป็นรายได้แผ่นดินและไม่เกินกว่าร้อยละสิบเจ็ดเป็นค่าใช้จ่าย ในการบริหารงานซึ่งรวมทั้งค่าใช้จ่ายในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลด้วย และในกรณีผู้ถูกรางวัลหรือผู้มีสิทธิเรียกร้องเงินรางวัลแต่ไม่มารับเงินรางวัลภายในระยะเวลาที่กำหนดจะต้องนำส่งเป็นรายได้ให้กับรัฐ และเมื่อพิจารณาจากโครงสร้างการบริหารและการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นเงินตราจะเป็นที่ค่อนข้างชัดเจนว่ารัฐบาลทำหน้าที่เป็นเจ้าของใหญ่ในการออกสลากกินแบ่งฯ ซึ่งทำหน้าที่เป็นจุดอ้างอิงสำคัญของผู้ประกอบการเจ้ามือรับแทงหวยใต้ดิน (สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, 2563)

ในรัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร ได้เกิดความพยายามของรัฐที่เข้ามาเป็นเจ้าของในการแข่งขันกับผู้ประกอบการเจ้ามือหวยใต้ดินด้วยการออกจำหน่ายในรูปแบบสลากพิเศษ แบบเลขท้าย 3 ตัว และ เลข

ท้าย 2 ตัว โดยวัตถุประสงค์หลักคือการปราบปรามหอยไต่ดิน และรัฐบาลนำเงินรายได้จากการขายหอยบนดินไปดำเนินโครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน (One District One Scholarship) ด้วยการให้ทุนนักเรียนในพื้นที่ต่างจังหวัดไปเรียนต่อในต่างประเทศซึ่งก็เป็นไปได้จริง ต่อมาโครงการนี้จึงถูกยกเลิกไปในปี พ.ศ. 2549 หลังรัฐประหาร แต่ก็ยังมีความพยายามที่จะรื้อฟื้นการออกสลากหอยบนดินกันอยู่อย่างเนือง ๆ ตั้งแต่สมัยรัฐบาลของยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จนกระทั่งในสมัยรัฐบาลของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

(2) **ความคับข้องใจและความสิ้นหวัง** การผลิตซ้ำความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมของเมืองอาจเป็นแรงผลักดันหนึ่งที่ทำให้ผู้คนในระดับล่างเข้าสู่เส้นทางการพนันเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้พวกเขาสามารถแสวงหารายได้เพิ่มเติมเต็มหรือชดเชยค่าใช้จ่ายที่มีอัตราเพิ่มสูงขึ้น หรือบางส่วนอาจมองไม่เห็นว่าจะสามารถขยับเลื่อนสถานะทางสังคมใหม่ของตนเองด้วยการประกอบอาชีพหลักของตนเอง ดังในกรณีของผู้ประกอบการรายย่อยขนาดเล็กที่ต้องเผชิญอยู่กับความเสี่ยงที่ต้องพึ่งพาอยู่กับความไม่แน่นอนของสภาพอากาศในแต่ละวัน การแข่งขันที่ค่อนข้างสูงภายในกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยด้วยกัน ขณะที่พวกเขาแทบไม่มีอำนาจแบบใดที่จะไปต่อกรกับทุนขนาดใหญ่ หรือร้านค้าแบบทันสมัยได้ (Modern Trade) รายได้จึงมีความผันผวนไม่แน่นอนบางวันอาจได้มาก บางวันอาจได้น้อย หรือบางครั้งอาจได้แค่ประทังชีวิตได้ในแต่ละวัน กลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยนี้แทบทั้งหมดจะอยู่นอกระบบหลักประกันทางสังคม อาจมีเพียงหลักประกันสุขภาพขั้นพื้นฐาน เบี้ยผู้สูงอายุ หรือเงินค่าดูแลบุตรที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐซึ่งเป็นจำนวนเงินที่กล่าวได้ว่าค่อนข้างน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่พวกเขาต้องเผชิญอยู่ กล่าวคือ

ก. **ความสิ้นหวังของอนาคต** กลุ่มแรงงานอุตสาหกรรมต่างตกอยู่ในชะตากรรมทางเศรษฐกิจที่มีได้แตกต่างจากกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยมากนัก การถูกบีบบังคับให้ทำงานล่วงเวลาทั้งในทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผลต่อการจัดการเวลาส่วนตัวหรือเวลาที่แรงงานเหล่านี้จะนำไปใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัว ความทุ้มเททั้งร่างกายและจิตวิญญาณให้กับระบบการผลิตแบบอุตสาหกรรมด้วยความคาดหวังที่ได้รับส่วนแบ่งผลกำไรจากบรรดากลุ่มผู้บริหารโรงงาน นายทุนเจ้าของกิจการหวังสิ้นปีปฏิทินหรือเงินโบนัสด้วยความคาดหวังว่าเงินก้อน ๆ นี้จะเป็นเงินเก็บออมที่พวกเขาจะนำไปต่อยอดการลงทุน การเป็นเงินออม ใช้จ่ายใช้สอยหรือชำระหนี้สินที่ได้กั้มาระหว่างปี แต่ผลที่รับกลับไปเป็นไปอย่างที่ไม่คาดหวังไว้ ดังคำกล่าวของแรงงานว่า “*ทำโอทีทั้งปี สิ้นปีบอกขาดทุนไม่มีโบนัส*” จนทำให้แรงงานหลายรายเริ่มท้อแท้และสิ้นหวังแต่ก็ไม่มีทางเลือกที่จะประกอบอาชีพอื่น ๆ จึงจำเป็นต้องก้มหน้ายอมรับชะตากรรมที่ตนเองไม่สามารถกำหนดได้เลยแม้เพียงเล็กน้อย

การผลิตของผู้คนในภาคการเกษตรอาจดีกว่าผู้ประกอบการรายย่อย และแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากปัจจัยการผลิตยังอยู่ในมือของตนเองโดยเฉพาะการมีที่ดินสำหรับการเพาะปลูก

เลี้ยงสัตว์ และอยู่อาศัย ถึงแม้ต้องประสบปัญหาจากราคาพืชผลทางการเกษตรที่ตกต่ำ ปัญหาจากความแปรปรวนทางด้านสภาพภูมิอากาศ น้ำท่วม น้ำแล้ง จนก่อให้เกิดปัญหาที่ต้องเผชิญอยู่กับหนี้สินอยู่เป็นประจำ แต่ผู้คนในกลุ่มนี้ยังสามารถกำหนดวิธีการผลิตได้ด้วยตนเอง และบางครั้งยังสามารถกำหนดราคาขายได้ในสินค้าบางประเภท เช่น พืชผัก ในช่วงฤดูที่ขาดแคลน ทำให้พวกเขาที่ยังพอจะมีกำไรหลงเหลือมาจับจ่ายใช้สอยได้อยู่บ้าง ทางด้านสายสัมพันธ์ทางสังคมเกษตรกรรมยังคงพอให้เห็นความเชื่อมโยงกันอยู่ในรูปแบบของเครือญาติหรือเครือญาติเสมือน

ขณะที่กลุ่มเยาวชนอยู่ภายใต้การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจทางสังคมเมือง แต่กลุ่มเยาวชนเหล่านี้บางส่วนอาจไม่ได้อยู่ในระบบการผลิต ดังการประกอบธุรกิจส่วนตัว การเป็นแรงงานและลูกจ้าง หรือทำการเพาะปลูก และกลุ่มเยาวชนนี้อาจมีความพยายามที่จะถูกทำให้เป็น “เด็ก” พร้อมความรับผิดชอบหน้าที่เพียงไม่กี่อย่าง เช่น การศึกษา ช่วยเหลืองานบ้าน เป็นต้น จากระบบการเลี้ยงดูแบบชนชั้นกลางที่พ่อแม่กำกับดูแล แก้ไขปัญหาแทนบุตรหลาน หรือหากพิจารณาตามบทความกระบวนกรทำให้ นักศึกษากลายเป็น “เด็ก” ที่บอกว่าตราบไคที่พวกเขาอยู่ในระบบการศึกษาก็ต้องเป็น “เด็ก” ตลอดไป (อรรถจักร สัตยานุรักษ์, 2562)

ขณะเดียวกันนี้โลกแบบใหม่ที่วางอยู่บนสังคมออนไลน์ การเคลื่อนไหวของผู้คนบนสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ กลุ่มเยาวชนแทบทั้งหมดจะใช้ชีวิตประจำวันทั้งในโลกจริงและโลกเสมือนจริง การกำหนดกรอบแนวทางให้กับเยาวชนด้วยวิธีการที่ทำให้พวกเขาเป็นเด็กแทบเป็นไปไม่ได้ เนื่องจากเยาวชนกลุ่มนี้ จะมีความสามารถในการเรียนรู้ การรับรู้ผ่านระบบการสื่อสาร ท่ามกลางการแสวงหาความรู้ที่ไม่มีขีดจำกัด เยาวชนเหล่านี้ต่างเรียนรู้กับแหล่งความรู้ต่าง ๆ ผู้ทรงอิทธิพลในสังคมออนไลน์ที่ประสบความสำเร็จ (influencers, net idol) จึงทำให้เยาวชนกลุ่มนี้จึงมีความต้องการที่รวดเร็ว ทันทีและไม่สามารถที่จะรอได้เป็นระยะเวลาที่ยาวนาน

ข. บทบาทหน้าที่ของการพนันในสังคม จึงเป็นพื้นที่หรือสนามที่ผู้คนถูกกดดันทางสังคม การถูกเอารัดเอาเปรียบหรือการได้รับความไม่เป็นธรรมในการเป็นลูกจ้าง พนักงาน และความผิดหวังจากการประกอบอาชีพต่างเข้ามาแสวงหาความหมายและผลประโยชน์ ดังนั้นการพนันจึงทำหน้าที่อยู่ในโครงสร้างสังคม 3 ลักษณะ คือ

(i) **ช่องทางการหารายได้เสริม** การเล่นพนันเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบที่เปิดโอกาสสำหรับผู้ที่มีความสนใจ ผู้ที่ชื่นชอบ เข้ามาแสดงความสามารถ เสี่ยงโชค เสี่ยงดวง โดยมีเงินตราสิ่งตอบแทน ความคาดหวังของรายได้สำหรับผู้เล่นและนักพนัน แทบทั้งหมดจะเป็นการวางแผนการเดิมพันในระยะสั้น เช่น การซื้อหวย ซื้อล็อตเตอรี่ พนันบอล เล่นไพ่ ฯลฯ ถึงแม้จะมีการมองความคาดหวังที่เกี่ยวข้องกับรายได้ในระยะยาว เช่น การถูกล็อตเตอรี่รางวัลที่ 1 แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่ผู้เล่นและนักพนันไม่ได้

วางแผนไว้ตั้งแต่แรกเริ่ม รายได้ที่มีจากการเล่นพนันจะถูกนำไปเป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการรายย่อย แรงงาน หรือภาคเกษตรกรรมจะนำไปใช้จ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน การนำไปซื้อข้าวของเครื่องใช้ ฟุ่มเฟือยบ้างในบางโอกาส หรือหากมีเหลืออาจนำไปเก็บเป็นเงินออมสำหรับกรณีฉุกเฉิน เงินที่ได้จากการ เล่นพนันจะถูกนำไปใช้จ่ายอย่างเป็นระบบไม่ได้แตกต่างจากเงินที่มาจาก การประกอบอาชีพหรือการทำงานในลักษณะอื่น

ขณะที่กลุ่มเยาวชนได้มีพื้นที่ของการสร้างตัวตนอยู่บนแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ ด้านหนึ่งคือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีความรวดเร็ว อีกด้านหนึ่งเยาวชนเหล่านี้ได้เอาตนเองเข้าไป เชื่อมโยงอยู่กับการเคลื่อนไหวของอีกซีกหนึ่งของโลกได้ เช่น การเดินทางท่องเที่ยวของบรรดาเซเลบ (Celebrity) ต่าง ๆ หรือการแสดงถึงการมีชีวิตที่หรูหรา การหารายได้สูงจากการทำงานน้อย เป็นต้น เยาวชนเหล่านี้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและมีความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งอาจได้เห็น ข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น โครงสร้างทางสังคมที่พวกเขาไม่สามารถที่จะรอวันสร้างเนื้อสร้างตัวในอีก 15 - 20 ปี ข้างหน้าอาจเป็นเรื่องที่เข้าเกินไป ดังในกรณีของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดอยุธยาที่มีความพยายามผันตัวเอง ไปสู่การเป็นเจ้าของรายย่อยเป็นตัวแทนให้กับเว็บพนันซึ่งจะเป็นวิธีการที่พวกเขาสามารถมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น ได้ และช่องทางสื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นช่องทางหนึ่งที่เยาวชนเข้ามาใช้เป็นทางเลือกในการสร้างรายได้ เช่น การนำสินค้ามาขาย การผลิตสื่อหรือเนื้อหาลงสู่ช่องทางออนไลน์ หรือการเล่นพนันในระบบออนไลน์ รายได้ที่พวกเขาหามาได้จะถูกนำไปใช้จ่ายตามความต้องการของช่วงวัยบางส่วนอาจแสดงออกสู่สังคม ออนไลน์เพื่ออาจชี้ให้เห็นว่าพวกเขาก็สามารถหารายได้ ดูแลตนเอง หรือนำเงินตราไปท่องเที่ยวยังสถานที่ ต่างที่อาจถูกมองว่าเป็นก้าวเล็ก ๆ ก้าวหนึ่งของตัวชีวิตหนึ่งความสำเร็จของพวกเขาบนพื้นที่ทางสังคม ดิจิตอล หรือการอธิบายการเล่นพนันของเยาวชนในจังหวัดชลบุรีประเด็นของ “พื้นที่สนามการพนัน” ซึ่งเป็นพื้นที่การแสดงออกทางสังคมที่พวกเขาจะสามารถต่อรองกับอำนาจกระแสหลัก วัฒนธรรมหลักของ สังคมที่ยึดกุมความคิดแบบ “เด็กดี” โดยสนามเหล่านี้สามารถที่จะแสดงตัวตนที่พวกเขาจะได้รับการ ยอมรับได้

(ii) **กิจกรรมสันทนาการและการปลดปล่อยทางอารมณ์** การเล่นพนันอาจถือเป็น กิจกรรมทางสังคมเพื่อใช้ในการพักผ่อนรูปแบบหนึ่งของบรรดาผู้เล่นการพนัน เนื่องจากจำนวนเงิน ปริมาณการเล่นที่ไม่สูงมาก เป้าหมายหลักของการเล่นพนันไม่ได้คาดหวังเกี่ยวกับเงินตราเป็นหลัก และผู้ เล่นจะเล่นกันระยะสั้นไม่มีความพยายามที่จะเล่นต่อหรือเอาคืนเมื่อตนเองต้องเป็นฝ่ายเสีย ผู้เล่นจะใช้ การพนันเป็นกิจกรรมทางสังคมในรูปแบบหนึ่งเพื่อการพักผ่อน แลกเปลี่ยนประสบการณ์พูดคุย ไม่ได้ แตกต่างจากการออกเดินทางท่องเที่ยวตามพื้นที่อื่น การตกปลา การเดินป่า เป็นต้น การเล่นพนันจึงถือ เป็นการใช้เวลาว่างที่ตนเองมีอยู่เพื่อไปทำกิจกรรมที่ตนเองชื่นชอบในฐานะที่เป็นปัจเจกคนหนึ่ง เช่น

ตนเองชื่นชอบแต่ภรรยาอาจไม่ชอบก็ได้ ดังนั้นการพนันในด้านที่เป็นกิจกรรมการพักผ่อนจึงเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบุคคลโดยเฉพาะ

การปลดปล่อยทางอารมณ์ ความผิดหวัง ความคับข้องจากการถูกเอาเปรียบจากการทำงานและค่าจ้างที่มีอัตราต่ำ รายได้ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ระบบสวัสดิการรัฐที่ยังตอบโจทยกับชีวิตการเล่นพนันจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเยียวยาทางอารมณ์ เช่น การแสดงอาการดีใจอย่างตื่นเต้นเมื่อตนเองได้รับเงินรางวัลจากการถูกหวยหรือการเดิมพันชนิดอื่น ๆ หรือการเข้ามาร่วมเล่นอยู่ในวงการเล่นเพื่อให้ตนเองลืมเรื่องทุกข์ร้อนจากการประกอบอาชีพในช่วงขณะ เนื่องจากการเล่นพนันบางชนิดที่ผู้เล่นจะต้องมีสมาธิเพื่อจดจ่อและตั้งใจสำหรับการเดิมพัน หรือการดึงตนเองเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการแข่งขันเกมส์กีฬาผ่านตัวกลางหรือเงินตราด้วยการเล่นพนัน การอธิบายการพนันในภายใต้กรอบของ “วาล์วนิรภัย” (Safety valve) ผ่านความคิดของ Devereux ที่มองว่าการพนันที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของการผ่อนคลายความตึงเครียด แรงกดดัน ที่จะไม่นำมาสู่การสร้างควมวุ่นวายทางสังคม โดยอาจเปรียบเสมือนเป็นพื้นที่ปลดปล่อยของผู้คน แต่การศึกษาโครงสร้าง ผู้กระทำการและปฏิบัติการของการเล่นพนันนี้ได้พยายามอธิบายว่า การปลดปล่อยอารมณ์ของผู้คนไม่อาจหายได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด โดยอาจเป็นพื้นที่ของการผ่อนคลายแต่ขณะเดียวกันก็ทยอยสะสมความเจ็บปวดและผิดหวังจากปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากการดำเนินชีวิตประจำวันในบางวันที่อาจมีวันที่จะระบายออกมารุนแรงก็ได้ โดยอาจกล่าวได้อีกด้านหนึ่งว่าการเล่นการพนันที่เป็นปัญหาเป็นส่วนมาจากโครงสร้างความเหลื่อมล้ำที่ไม่เท่าเทียมทำให้ผู้คนระดับล่างหาที่พึ่งพาตนเองและการดำเนินชีวิตได้น้อยจึงหันหน้าเข้าสู่การเล่นพนัน

(iii) การประกอบสร้างเครือข่ายทางสังคมใหม่ การพนันได้กลายเป็นพื้นที่ของชุมชนใหม่ทางสังคมในเมือง ดัชนีชี้วัดหนึ่งของความเป็นเมืองคือสังคมที่เป็นปัจเจกมีความเป็นส่วนตัวสูง ความสัมพันธ์ทางสังคมเชิงเครือญาติหรือความสัมพันธ์แบบชุมชนดั้งเดิมที่หดหายลงไป การประกอบสร้างชุมชนแบบใหม่ทางสังคมที่ได้รวบรวมผู้คนที่มีความชื่นชอบเดียวกัน ความฝืนคล้ายคลึงกันเข้ามาอยู่ร่วมในชุมชนเสมือนในรูปแบบใหม่ ชุมชนแห่งนี้จึงกลายเป็นพื้นที่หนึ่งที่ผู้คนได้เข้ามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการเล่นพนัน เช่น ชุมชนของผู้เล่นหวย/ล็อตเตอรี่ ผู้ที่เข้ามาร่วมจะมีเป้าหมายร่วมเดียวกันคือการถูกรางวัลซึ่งอาจจะเป็นนัยหนึ่งที่สะท้อนถึงความสามารถในการเอาชนะเจ้ามือหวยใต้ดินหรือล็อตเตอรี่ที่มีรัฐบาลเป็นเจ้าของ การได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนจะทำให้ตนเองได้มีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตัวเลข วิธีการเล่น/การซื้อ หรือการวางแผนเพื่อเล่นหวยในหลากหลายรูปแบบ ลักษณะหนึ่งของความเชื่อของชุมชนผู้เล่นหวยหรือล็อตเตอรี่ คือ ตัวเลขเป็นเรื่องที่สามารถคาดการณ์ได้อย่างมีเหตุมีผลดังข้อมูลที่ปรากฏเป็นข่าวตามช่องทางการสื่อสารนานาชาติ การเล่นหวยโดยขาดการวิเคราะห์อาจจะนำมาสู่ความล้มเหลวในงวดนั้นได้

เครือข่ายทางสังคมแบบใหม่นี้ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่การแลกเปลี่ยนข้อมูลและการแสวงหาตัวเลขเพียงแค่นั้น บางส่วนยังทำหน้าที่ในการหล่อหลอมและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางสังคมอีกด้านหนึ่งด้วย เช่น การแลกเปลี่ยนข่าวสารด้านการศึกษาของบุตรหลาน การหาข้อมูลเกี่ยวกับการค้าขายหรือประกอบการร่วมกันเพื่อแสวงหาต้นทุนที่ถูกกว่า หรือการรวมตัวไปทำกิจกรรมทางสังคมการบริจาคสิ่งของน้ำท่วม บรรเทาสาธารณภัยตามพื้นที่อื่น เครือข่ายทางสังคมใหม่เหล่านี้อาจมีความหนาแน่นไม่เทียบเท่ากับเครือข่ายเชิงเครือข่ายแบบเดิม กล่าวคือ เครือข่ายแบบเครือข่ายอาจสามารถช่วยเหลือกันได้ถึงการฝากเลี้ยงลูกหลาน ดูแลบ้าน หรือหยิบยืมเงินได้ในบางครั้ง แต่เครือข่ายทางสังคมแบบใหม่อาจทำได้ค่อนข้างจำกัด

วิธีการผลิตในระบบทุนนิยมที่แทบไม่เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการรายย่อยขนาดเล็กแรงงานระดับล่าง เกษตรกรรายย่อย รวมถึงผู้คนตัวเล็กตัวน้อยในสังคมได้ก้าวขึ้นมามีตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมเมือง การประกอบสร้างเครือข่ายสังคมแบบใหม่จึงเป็นการพื้นที่ให้ผู้คนเหล่านี้สามารถแสดงออกถึงความรู้ความสามารถ กลยุทธ์และชั้นเชิงทางการพนัน เพื่อประกอบสร้างตัวตนทางสังคม การได้รับการยอมรับถึงการเป็นผู้นำในการเล่นพนันที่อาจเปรียบเสมือนผู้นำการต่อสู้ของผู้คนที่อยู่ในชนชั้นล่างที่มีต่อระบบที่กำลังเอาไรต์เอาเปรียบพวกเขาอยู่ ขณะเดียวกันผู้คนในเครือข่ายสังคมการพนันนี้ก็ได้อ่อนคุณค่าทางจริยศาสตร์แบบเดิมที่กำลังทำหน้าที่กำกับสังคมให้เดินไปในเส้นทางที่เหมาะสม การประกอบสร้างการพนันใหม่ในฐานะที่เป็นเครื่องมือทางด้านเศรษฐกิจของผู้คนในระดับล่าง เป็นสถานพักผ่อนเมื่อยามเหนื่อยล้า และอาจเป็นอาวุธแบบหนึ่งที่พวกเขาใช้ตอบโต้ระบบที่กำลังอ้ารงอยู่

การเป็นเกราะป้องกันของกลุ่มเยาวชนที่มีความปลอดภัยสูงบนสังคมออนไลน์ เนื่องจากแพลตฟอร์มเหล่านี้จะมีการจัดเก็บข้อมูลและการรักษาความลับข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในระดับสูงที่สุด เยาวชนจึงมีความรู้สึกปลอดภัยและมั่นใจที่จะเข้าร่วมอยู่บนพื้นที่ออนไลน์นี้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้พวกเขาได้แสดงศักยภาพและความสามารถอย่างเต็มที่ เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้างทั้งในโลกทางกายภาพและโลกเสมือน ตลอดจนการแสดงตัวตนของพวกเขาท่ามกลางพื้นที่ทางสังคมเชิงกายภาพหดหายหรือถูกทำลายลงไป

3. แนวทางการจัดการการพนันในสังคมไทย การพนันได้มีบทบาทและมีหน้าที่อยู่ในสังคมไทยมาโดยตลอดระยะเวลาทางประวัติศาสตร์ การเกิดขึ้นของกฎหมายการพนันหรือพระราชบัญญัติการพนันในปี พ.ศ. 2478 ที่ถูกปรับปรุงและนำมาบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2564 ผู้วิจัยจะไม่ขออภิปรายในประเด็นของความล้มสมัยของกฎหมายเนื่องจากมีนักวิชาการได้ชี้ให้เห็นในประเด็นเหล่านี้ไปค่อนข้างเยอะแล้ว แต่ประเด็นสำคัญจากการศึกษาโครงการชุดนี้ได้ชี้ให้เห็นได้ค่อนข้างชัดเจนว่า รัฐบาล

มิได้ห้ามให้มีการพนันเกิดขึ้นได้ในสังคมเสียทีเดียวแต่รัฐบอกว่าสามารถเล่นได้แต่ต้องขออนุญาต ดังนั้นโดยนัยนี้รัฐก็ไม่เคยปฏิเสธการพนันหรือบางครั้งกลับมีการสนับสนุนให้เล่นเพิ่มขึ้นด้วยในกรณีของการพิมพ์สลากกินแบ่งรัฐบาลเพิ่มขึ้น

การพนันหลายชนิดหรือการพนันในบัญชี ข สามารถเล่นได้โดยขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ด้วยข้อกำหนด กฎระเบียบ มาตรการต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้มีการจัดการพนันบางชนิดไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ เช่น การขออนุญาตเล่นการพนันตามบัญชี ข ขณะที่เดินทางท่องเที่ยวไปกับครอบครัว การเล่นพนันเล็ก ๆ น้อย ๆ ขณะเวลาเดินทางพักผ่อนหรือการเล่นไพ่บนรถทัวร์ทัศนอาจรเพื่อแก้เหงาระหว่างการเดินทางไกล ซึ่งผู้เล่นพนันประเภทนี้ไม่ได้เล่นพนันเพื่อหวังเงินทองเป็นหลัก แต่หากเป็นการเล่นเพื่อคลายเหงา คลายเครียดจากการเดินทาง หรือการเล่นไก่ชนตามบ่อนบ้านหรือบ่อนผดึกกฎหมายของชาวบ้านที่เล่นกันเพื่อสนุกในชุมชนและพวกเขาไม่สะดวกกับการไปเล่นที่บ่อนถูกกฎหมายเนื่องจากมีวันหยุดที่ไม่ตรงกับกำเปิดของบ่อน หรือต้องมีค่าเดินทางซึ่งถือเป็นต้นทุน ดังนั้นเมื่อพิจารณาแล้วอาจพบว่าการขออนุญาตการเล่นพนันตามกรณีที่ถูกกล่าวมาเป็นไปได้ค่อนข้างยากหรือเป็นไปได้เลย การกำหนดมาตรการหรือข้อกำหนดเพื่อขออนุญาตนี้อาจไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน หรือพฤติกรรมการเล่นพนันของผู้เล่นเชิงสันตนาการจนไม่สามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริง จึงทำให้เกิดปรากฏการณ์การลักลอบการเล่นพนันที่ปรากฏเป็นข่าวโดยทั่วไป

กฎหมายฉบับเดียวกันนี้ยังคงมีปัญหาของการนิยามของการพนัน ผู้เล่นและนักเล่นพนัน จากภาพข่าวที่ปรากฏให้เห็นอยู่เป็นเนือง ๆ คือการจับกุมผู้สูงอายุที่ลักลอบการเล่นพนันที่มีวงเงินเพียงหลักสิบลึงหลักพันบาทแล้วถูกเรียกว่าเป็นนักพนัน ขณะที่บ่อนขนาดใหญ่ที่เปิดอยู่ตามหัวเมืองใหญ่เล่นการพนันในรูปแบบเดียวกัน ลักษณะเดียวกัน แต่วงเงินการเล่นอาจสูงถึงหลักแสนหรือหลักล้านบาท ความแตกต่างเมื่อพิจารณาตามรูปแบบการเล่นแล้วอาจไม่มีความแตกต่างกันมากนัก แต่ถ้าหากย้อนกลับมาพิจารณาเชิงพฤติกรรมส่วนบุคคลจะพบว่ามีความแตกต่างกันอยู่ค่อนข้างมาก ดังจะเห็นได้จากการเล่นพนันของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดอยุธยาที่ยังคงเป็นการเล่นพนันโดยมีพื้นฐานทางสังคมแบบเครือญาติ ได้แก่ เล่นชนไก่ที่ถูกมองว่าเป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรมเล่นเพื่อความสนุก การเล่นไพ่เป็นเพื่อนกับศพ (บ่อนงานศพ) หรือเล่นไฮโล บางครั้งอาจเป็นการลักลอบเล่นพนันร่วมกันเพื่อคลายความเหงามบรรเทาความเบื่อหน่ายของชีวิต กลุ่มผู้เล่นในกลุ่มนี้จะมีเป้าหมายการเล่นเพื่อการบันเทิงหรือเป็นกิจกรรมสันตนาการ ขณะที่กลุ่มผู้เล่นแบบนักพนันจะมีความพยายามในการเล่นพนันสูง และมีเป้าหมายค่อนข้างชัดเจนให้ความสำคัญกับเงินตราเป็นหลัก การปรับปรุงการนิยามของนักพนันจะทำให้มีการจำแนกระหว่างผู้เล่นที่มีลักษณะการเล่นเชิงสันตนาการหรือบันเทิง ออกจากนักพนันที่มีความพยายามในการเล่นที่สูงกว่าและมีเป้าหมายในการเล่นเพื่อเงินตรา

ปัญหาของการนิยามการพนันที่ค่อนข้างกว้างจนอาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมการทายผล การทำทายฝีมือที่มีเงินตรา หรือสิ่งของเป็นสื่อกลางแทบทุกชนิดเป็นการพนันแทบทั้งสิ้น โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาปริมาณมากน้อยของเงินตราหรือวัตถุ จึงนำไปสู่ความคลุมเครือของการนำกฎหมายไปสู่การปฏิบัติ และเป็นการเปิดช่องทางให้เกิดการเรียกรับผลประโยชน์จากเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย เช่น บางกรณีอาจมีการจับการลักลอบเล่นการพนันในวงเงินเพียงไม่กี่ร้อยบาทแต่ด้วยความหวาดกลัวของการเสียชื่อเสียง การมีประวัติทำผิดกฎหมาย หรือการเสียเวลาที่ต้องไปเสียค่าปรับ เป็นต้น ผู้ถูกจับกุมอาจเสนอผลประโยชน์ (สินบน) ให้กับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมไม่ให้อ้างอิงคดีตามกฎหมายก็เป็นได้ ถึงแม้ว่าบางครั้งจำนวนเงินที่ให้อาจสูงกว่าเงินที่เล่นการพนันก็เป็นไปได้

บทสังเคราะห์เพื่อสร้างแนวทางการจัดการการพนันในสังคมไทยจึงมีข้อเสนอเพียงประการเดียวคือการปฏิรูปกฎหมายการพนันที่จะต้องมีความชัดเจนว่า “การพนันจะมีตำแหน่งแห่งที่อยู่ ณ แห่งหนใดในสังคมไทย” ซึ่งจะเสนอต่อไปว่าการเสนอการจัดการการพนันที่เหมาะสมคือการทำให้การพนันมีความชัดเจนทางกฎหมายไม่คลุมเครือ กล่าวคือ กฎหมายอนุญาตให้เล่นได้แต่กระแสรองมองว่าการพนันเป็นสิ่งเลวร้ายทางสังคมจนนำมาสู่การควบคุมการพนันแบบความคลุมเครือ การปรับปรุงการนิยามของการพนัน ผู้เล่น นักเล่นพนัน เพื่อจำแนกผู้คนเชิงพฤติกรรม การควบคุมโดยการใช้กลไกของรัฐบาลส่วนกลางร่วมกับกลไกอำนาจการปกครองของท้องถิ่นในการควบคุมการเล่น และการใช้เทคโนโลยีอัจฉริยะด้านต่าง ๆ เข้ามาเก็บข้อมูลของผู้ที่จะเข้ามาเล่นพนันที่เป็นไปตามกฎหมาย ข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำมาประกอบในการพิจารณาสนับสนุนความช่วยเหลือต่าง ๆ จากนโยบายของรัฐได้

ขณะเดียวกันกลไกการสร้างการเรียนรู้ผลกระทบทางด้านการพนันที่หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรภาคประชาชนที่ได้มีการขับเคลื่อนร่วมกันก็ต้องทำหน้าที่ในการสร้างความรู้ พัฒนากิจกรรมเพื่อลดปริมาณการเล่นพนัน หรือการเล่นการพนันอย่างรู้เท่าทัน เป็นต้น

3. อภิปรายผลการศึกษา

ข้อค้นพบจากการศึกษาเรื่องการศึกษาโครงสร้าง ผู้กระทำการ และปฏิบัติการทางสังคมของการเล่นพนันในพื้นที่ภาคกลางสามารถนำมาอภิปรายผลร่วมกับแนวคิดทฤษฎี โดยนำเสนอว่าวิธีการศึกษาการพนันไม่สามารถที่จะแยกออกจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมได้ ซึ่งจะต้องพิจารณาเป็นระบบความสัมพันธ์อย่างสลับซับซ้อน การวิจัยชิ้นนี้มีความแตกต่างกันในพื้นที่ทางกรณีศึกษาระหว่างแหล่งที่มาการพัฒนาการทางด้านการศึกษาแนวคิดการพนันที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่พื้นที่การศึกษาการพนันในประเทศไทยยังคงเป็นความคลุมเครือทั้งทางกฎหมายและวัฒนธรรม ผลการศึกษาบางส่วนได้สอดคล้องไปกับแนวคิดทฤษฎีและสามารถขยายองค์ความรู้การทำงานทาง

แนวคิดให้มีศักยภาพการอธิบายได้เพิ่มมากขึ้น การขยายเขตแดนของความรู้ของ Thrift and Whatmore (2004) ได้อธิบายว่า“Culture”ในทุกวันนี้ปรากฏออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ได้แก่ ด้านมานุษยวิทยา หมายถึงความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์, ในเชิงโครงสร้างเห็นว่าเป็นการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่ม และหมายความถึงกระบวนการทางสังคมบนพื้นที่ทางกายภาพ การศึกษาวิจัยนี้ได้มีข้อค้นพบที่สอดคล้องร่วมกันคือ การสร้างอัตลักษณ์กลุ่มเชิงโครงสร้างร่วมกับกระบวนการทางสังคม แต่ขยายการอธิบายต่อไปว่าพื้นที่ของการแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่ม โดยเฉพาะเยาวชนวางอยู่บนพื้นที่ทางสังคมทั้งสองแบบที่แตกต่างกัน คือ การไม่ได้รับการยอมรับทางสังคมในฐานะของการเป็น “เด็กดี” “คนดี” ในสังคมกายภาพ แต่กลุ่มเยาวชนนี้มีวิธีการสร้างตัวตนบนแพลตฟอร์มออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ ในหลากหลายรูปแบบและได้รับการยอมรับ หรือสิ่งที่ถูกเรียกว่า “คุณค่า” “ค่านิยมทางวัฒนธรรม” จึงไม่ได้วางอยู่บนฐานของความเข้าใจการรับรู้แบบสากล แต่เป็นการที่รับรู้คุณค่าที่วางอยู่บนฐานของ “เวลา” “พื้นที่” หรือ “สนาม” ของการต่อสู้ต่อรองเชิงคุณค่า โดยการแสดงออกปรากฏทั้งในฐานะที่เป็นกิจกรรมชีวิตประจำวัน กิจกรรมวัฒนธรรม และความหมายของอารมณ์ ความรู้สึกร่วมกัน

การศึกษาการพนันเชิงโครงสร้างหน้าที่ทางสังคมได้มีชุดคำอธิบายที่ถูกพัฒนามาจากความคิดของ Edward Devereux และเพิ่มการอธิบายตามการศึกษาของ Nechama Tec ในประเด็น “วาล์วนิรภัย (Safety valve)” ที่ชี้ให้เห็นว่า การพนันเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีหน้าที่อยู่ในโครงสร้างทางสังคมซึ่งทำหน้าที่จรรโลงใจ เยียวยาจิตใจ ไม่ให้ผู้คนต้องออกไปทำพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากสังคม ภายใต้ความสิ้นหวังของระบบเศรษฐกิจและการทำงาน ผลการศึกษาวิจัยการพนันภาคกลางนี้ได้มีข้อสรุปคล้ายคลึงกับ Devereux และ Tec กล่าวคือ การพนันเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางสังคมที่มีบทบาทและหน้าที่เป็นกิจกรรมทางสันตนาการ และการให้ความหวังกับผู้คนภายใต้สังคมที่ไม่แน่นอนและผันผวนสูง ประชาชนไม่สามารถคาดการณ์ คาดเดาหรือวางตำแหน่งแห่งที่ของตนเองในอนาคตได้จึงทำให้พวกเขาเข้ามาใช้การพนันเป็นเครื่องมือผ่อนคลายอารมณ์ สร้างความหวังหรือการเป็น “วาล์วนิรภัย (Safety valve)” และเมื่อพิจารณาตามข้อสรุปนี้อาจเห็นได้ว่า “วาล์วนิรภัย (Safety valve)” มีบทบาทอยู่ในโครงสร้างแบบหนึ่ง สถิติมีความเปลี่ยนแปลงน้อย โดยนัยนี้อาจเราไม่สามารถจะเห็นอารมณ์ความรู้สึกหรือความรู้สึกด้านลบที่ผู้คนถูกระงับจากสังคม การเอาใจเขามาใส่ใจเราในชีวิตประจำวัน หรือความสิ้นหวังในการดำเนินชีวิต

“วาล์วนิรภัย (Safety valve)” ของการศึกษาโครงสร้าง ผู้กระทำการ และปฏิบัติการทางสังคมของการเล่นพนันในพื้นที่ภาคกลาง ทำหน้าที่เป็นบทบาทหนึ่งในโครงสร้างทางสังคมตามแนวคิดข้างต้น แต่ภายใน “วาล์วนิรภัย (Safety valve)” นี้ กลับเต็มไปด้วยแรงกดดันทางสังคมค่อนข้างสูง ความไม่พอใจ ความเจ็บปวด และความคาดหวังจากสังคมและการเมือง ดังจะเห็นได้จากความพยายามที่จะใช้ “พื้นที่” “สนาม” ของการพนัน ที่ตอบโต้ ต่อต้าน หรือการต่อรองเพื่อเข้าไปอยู่ในโครงสร้างเพื่อ

การขยับเลื่อนสถานะ เนื่องจากผู้เล่นนั้นเหล่านี้อยู่ในสถานะด้านล่างทางสังคมและมองเห็นว่าการปรับเปลี่ยนตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมของตนเองเป็นไปได้ค่อนข้างยาก ความพยายามที่จะใช้สนามการพนันเหล่านี้ประกอบสร้างตัวตนใหม่ การถักทอเครือข่าย เพื่อการแสวงหาและสร้างโอกาสในการสร้างฐานะของตนเอง ในขณะที่โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองไม่สามารถตอบโจทย์กับการดำเนินชีวิตของพวกเขาได้ และในขณะเดียวกัน “วาล์วนิรภัย (Safety valve)” ที่เป็นกลไกการทำงานอยู่บนโลกเสมือนจริงหรือสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นเกราะป้องกัน (Barrier) ที่กลุ่มเยาวชนและคนหนุ่มสาวได้เข้ามาแสดงความสามารถและตัวตนของตนเองได้อย่างเสรีภาพ

“วาล์วนิรภัย (Safety valve)” จากการศึกษาอาจไม่ได้หมายความแบบสติดตามแนวคิดของ Edward Devereux แต่การวิจัยนี้เห็นว่า วาล์วนิรภัย (Safety valve) นี้ เป็นสถานะชั่วคราวคอยทำหน้าที่ระบายอารมณ์ความตึงเครียดได้ในบางครั้ง ขณะเดียวกันแรงกดดันทางสังคมในระยะยาวยังคงปรากฏอยู่ให้เห็นอย่างเนือง ๆ วาล์วนิรภัยอาจทำงานอย่างมีประสิทธิภาพได้เพียงระยะหนึ่ง และเมื่อความอดทนอดกลั้นที่มีต่อสังคมเริ่มลดลง การพนันหรือวาล์วนิรภัยที่มีความไม่แน่นอนซึ่งไม่ตอบโจทย์ทางเศรษฐกิจของมนุษย์ได้ในระยะยาว สถานการณ์ทางการเงินเริ่มมีแรงกดดันสูงขึ้น วาล์วนิรภัยนี้ก็อาจจะพร้อมที่จะปลดปล่อยแรงกดดันทั้งหมดซึ่งอาจนำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงและการจัดการทางสังคมใหม่ก็ได้

การศึกษาโครงสร้าง ผู้กระทำการ และปฏิบัติการทางสังคมของการเล่นพนันภาคกลาง จะมองการพนันด้านที่เป็นกลไกหนึ่งของโครงสร้างทางด้านสังคม ไม่ได้พิจารณาการเล่นพนันจากมุมมองที่เป็นพฤติกรรมการเบี่ยงเบนทางสังคมซึ่งมักจะมองด้านลบเพียงอย่างเดียว งานวิจัยนี้จึงฉายภาพของปรากฏการณ์อีกด้านหนึ่งที่มาจากผู้เล่น และนักพนัน การศึกษานี้ได้นำมาอภิปรายผลร่วมกับงานวิจัยชิ้นอื่นในประเด็นเชิงวัฒนธรรมดังในการศึกษาของ วสันต์ ปัญญาแก้ว (2557) เรื่องพนันบอล อำนาจ และความเป็นชาย และ อริยา เสวตามร์ (2557) หวย: ความรู้และความหมายในมุมมองของผู้หญิง” ได้แสดงให้เห็นถึงการสร้างพื้นที่ทางสังคมใหม่เป็นสัญลักษณ์ทางอำนาจ การจัดการเครือข่ายทางสังคม เช่น การช่วยเหลือการเงิน โดยมีความสอดคล้องร่วมกันในประเด็นของการสร้างพื้นที่ทางสังคม โดยการศึกษาการพนันภาคกลางได้แสดงให้เห็นถึงพื้นที่ทางสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทในการพนัน หรือการใช้พื้นที่ออนไลน์แสดงตัวตน การประสบความสำเร็จ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการใช้ชีวิตประจำวันบนแพลตฟอร์มออนไลน์ และประเด็นของการเล่นพนันในฐานะวัฒนธรรมแบบเมืองของ ธนิต โตดิเทพย์ (2560) เรื่อง การพนันฟุตบอลในชีวิตประจำวันของสังคมอุตสาหกรรมด้วยการอธิบายว่าการพนันฟุตบอลคือปฏิบัติการสังคมของกลุ่มแรงงานระดับล่าง การศึกษาการพนันภาคกลางได้ขยายการอธิบายต่อไปในมิติอื่น ๆ ทั้งในเชิงของปัญหาทางด้านเศรษฐกิจการเงินของผู้คนที่ประกอบอาชีพผู้ประกอบการ

เกษตรกรรม และกลุ่มเยาวชน และการอธิบายที่เข้าไปถึงการศึกษาทางด้านโครงสร้างอารมณ์ ความรู้สึกของผู้คน เช่น ความผิดหวัง โดยแสดงให้เห็นถึงความอึดอัดของแรงงานในระดับล่าง การวิจัยการพนันภาคกลางนี้ได้ชี้บ่งชี้การจำแนกความแตกต่างระหว่างผู้เล่นพนันที่มีวัตถุประสงค์การเล่นเพื่อการบันเทิง หรือการพักผ่อน กับนักพนันที่มีวัตถุประสงค์การเล่นเพื่อเงินตราเป็นหลัก

4. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เป็นนโยบายและประเด็น ที่ควรนำไปสู่การศึกษาเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ ดังต่อไปนี้

4.1 ควรมีการปฏิรูปการพนันให้เกิดความชัดเจนทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม และกฎหมายที่สามารถใช้ได้จริง และสามารถควบคุมการเล่นพนันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.1.1 การปฏิรูปกฎหมายในโรงงานอุตสาหกรรมที่ควรเอาใจใส่ดูแลพนักงานเพิ่มมากขึ้น เช่น การสร้างพื้นที่สาธารณะภายในโรงงานหรือในนิคมอุตสาหกรรม หรือการจัดแบ่งเวลาที่ให้พนักงานแรงงานมีเวลาส่วนตัวเพิ่มมากขึ้น

4.1.2 การปฏิรูปกฎหมายการพนันที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ในสถานการณ์ทางสังคมและเอื้ออำนวยให้ผู้คนได้เข้าถึงมาตรการ การควบคุม การขออนุญาต เพิ่มมากขึ้น

4.2 การยอมรับและสร้างการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพนันทั้งในเชิงของพฤติกรรมศาสตร์ สังคม และผลกระทบทั้งเชิงบวกและลบ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้คนได้มีช่องทางการถกเถียง แลกเปลี่ยนสาธารณะเพิ่มมากขึ้น

4.3 ควรมีการศึกษาถอดบทเรียนการพนันสมัยใหม่ในรูปแบบออนไลน์ ทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม และการควบคุมทางกฎหมาย ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

บรรณานุกรม

- กฎกระทรวง ฉบับที่ 44 (พ.ศ.2548). ออกความในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478. เล่มที่ 112 ตอนที่ 114 ก ราชกิจจานุเบกษา 2 ธันวาคม 2548
- กฎกระทรวง ฉบับที่ 17 (พ.ศ. 2503). ออกความในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478. เล่ม 77 ตอนที่ 66 ราชกิจจานุเบกษา 9 สิงหาคม 2503
- กฎกระทรวง ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2504). ออกความในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478. เล่มที่ 78 ตอนที่ 95 ราชกิจจานุเบกษา 21 พฤศจิกายน 2504
- กฎกระทรวง ฉบับที่ 20 (พ.ศ. 2524). ออกความในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478. เล่มที่ 98 ตอนที่ 170 ราชกิจจานุเบกษา 14 พฤศจิกายน 2524
- กติกาสุขสวัสดิ์. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นการพนันฟุตบอลของเยาวชนในสถาบันการอาชีวศึกษา. Political Science and Public Administration Journal, 10(2), 23-44.
- กนกพร ดีบุรี. (2556). โครงการวิจัยการพนันภาคเหนือตอนบน : ผู้หญิง หวย และความเชื่อ ในมิติเศรษฐกิจครัวเรือน. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน
- กฤษ เพิ่มทันจิตต์ และสุธี ประศาสนเศรษฐกิจ. (2530). พื้นที่สามจังหวัดชายฝั่งทะเลตะวันออกกับการพัฒนาที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างภูมิภาคและการพัฒนาแบบพึ่งพาของระบบเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพฯ: วิจัยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์. สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กระทรวงมหาดไทย. แผนพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2561 – 2565 ฉบับทบทวน (รอบปี พ.ศ. 2563) ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.ayutthaya.go.th/strategic/FileData/pdf/new_150519101240.pdf. สืบค้น 5 ตุลาคม 2563.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์. สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กระทรวงมหาดไทย. แผนพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2561 – 2565 (ฉบับทบทวนปี 2564) (2564). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.ayutthaya.go.th/strategic/page.php?news_ID=303 2564. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2564.

- กลุ่มสารสนเทศและข้อมูลสถิติ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2562). **ข้อมูลจำนวนบุคคลตัวในประเทศไทย ปี 2562**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://digital.nlt.go.th/items/show/17973>. สืบค้น 5 ตุลาคม 2563.
- กองสำรวจดิน. (2558). **รายงานการสำรวจทรัพยากรดิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กาญจน์นภา พงศ์พนรัตน์. (2558). **โครงการวิจัยเรื่อง “เยาวชนกับการพนัน: ปัจจัยเสี่ยง ความเปราะบางและผลกระทบทางสังคม (Youth Gambling: Risk Factors, Vulnerabilities, and Social Impacts)”**. หน้า 1-116 (ทุนศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2558-2559)
- กาญจนา แก้วเทพ และเดือนเด่น เหลืองแข็ง. **การเล่นหวยกับสื่อมวลชน: บทบาทที่ทฤษฎีอาจจะลืมนำกล่าวถึง**. วารสารนิเทศศาสตร์ ปีที่ 14 (2536)
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). ศูนย์ท่องเที่ยวอยุธยา. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://thai.tourismthailand.org/Attraction> สืบค้น 5 ตุลาคม 2563.
- การทำเรือแห่งประเทศไทย. (มปป.) **กว่าจะเป็นท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง**. มปป.
- กิตติทัช อินทเกษร. (2553). **พฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอล: กรณีศึกษานักศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก**. งานนิพนธ์. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. มหาวิทยาลัยบูรพา
- เก่งกิจ กิติเรียงลาภ. (2557). **“เวลา” กับการศึกษาประวัติศาสตร์: ประวัติศาสตร์ของเทพเจ้า, ประวัติศาสตร์แห่งรัฐ-ชาติ-ทุน และประวัติศาสตร์แห่งการปลดปล่อย**. มนุษยศาสตร์สาร. ปีที่ 15. ฉบับที่ 1
- คองกริช เล็กศรีนาค, ณรงค์ พลอยदनัย, & วิเชียร โชติสุขโขติรัตน์. (2555). **พฤติกรรมการเล่นการพนันของเยาวชนกรณีศึกษา: เขตกรุงเทพมหานคร (Gambling behavior Among Adolescent and youth in Thailand: A Case Study of Young People’s Gambling Behaviours in Bangkok Area)**. KRU Research Journal (Graduate Studies), 12(4), 132-146.
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และจุฬามาศ ไชยรบ. (2545). **วิถีชีวิตของผู้ประกอบการรายย่อยบนชายหาดบางแสน: วิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยชุมชน**. ม.ป.ท.

- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์และคณะ. (2559). **เครือข่ายชนชั้นนำทางเศรษฐกิจการเมือง กระบวนการและผลกระทบของบ่อนคาลิโนตามชายแดนไทย-กัมพูชา ในเขตจังหวัดภาคตะวันออก.** กรุงเทพฯ. ศูนย์ศึกษาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เขวงศักดิ์ พลเยี่ยม. (2546). **ปัจจัยที่มีผลต่อการ (ซื้อ) เล่นหวยใต้ดินของประชาชน กรณีศึกษา: อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด.** ปัญหาพิเศษ. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฐิติมน สื่อเสาวลักษณ์. (2556). **พฤติกรรมการซื้อหวยใต้ดินของประชาชนในตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี.** งานนิพนธ์. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
- ดารารัตน์ คนล้า. (2560). **ความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรไทย กรณีศึกษา ตำบลลำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา.** วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ตะวัน วรณรัตน์. (2557). **การศึกษาแรงงานนอกระบบในประเทศไทย.** Silpakorn University Journal, 119-150.
- ตะวัน วรณรัตน์. (2559). **แรงงานวัยกลางคนกับการเปลี่ยนอาชีพแรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม.** มุขนิธิเพื่อการพัฒนาแรงงานและอาชีพ และมุขนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (FES).
- ไทยรัฐออนไลน์ (2564, 17 กรกฎาคม). **เลขเด็ด "แม่น้ำหนึ่ง" ราคาพุ่ง 2 เท่า คอหวยกว้านซื้อลุ้นโชควันนี้ 16/7/64.** เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/lottery/news/2141875>
- ไทยรัฐออนไลน์ (2564, 2 พฤษภาคม). **รวมเลขเด็ด จอมปลวกกุมารไอ้ไข่ พบกลางป่าช้าที่สุรินทร์.** เข้าถึง ได้จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/2041529>
- ธนิต โตดิเทพย์. (2560). **การพนันฟุตบอลในชีวิตประจำวันของสังคมอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก.** รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. ศูนย์ศึกษาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนิต โตดิเทพย์. (2561). **สังคมวิทยาของการพนัน: ว่าด้วยชนชั้นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน.** Journal of Humanities and Social Sciences Suratthani Rajabhat University, 10(2), 258-283.

- นพินทร์ วรรณเทพสกุล. (2554). **เศรษฐกิจหยวใต้ดิน : มุมมองการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมไทยผ่านธุรกิจการพนัน**. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน
- นวลน้อย ตรีรัตน์. (2539). **พนันฟุตบอล: การเสี่ยงโชคของชนชั้นกลาง**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจศาสตร์การเมือง. คณะรัฐศาสตร์
- นวลน้อย ตรีรัตน์. (2557). **หยว : ความรู้และความหมายในมุมมองของผู้หญิง**. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน
- บุศรา สุกใส. (2547). **พฤติกรรมกรซื้อหยวใต้ดิน: ศึกษากรณีประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลคลองตำหรุ**. ปัญหาพิเศษ. รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. มหาวิทยาลัยบูรพา
- ปรียะดา ศรีจันทร์อินทร์. (2540). **ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบังกับการพัฒนาอุตสาหกรรมในภาคตะวันออก**.วิทยานิพนธ์,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรีชา สารุพากษ์. (2557). **พฤติกรรม สาเหตุ และผลกระทบจากการเล่นพนันหยวใต้ดินของประชาชนในเขตตำบลแพรงษา จังหวัดสมุทรปราการ**. งานนิพนธ์. รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
- ปัญญาโชติ สอนคม. (2538). **แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสน**. วิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่นณพงศ์ วงศ์ณาศรี และนันทิดา จันทร์ศิริ. (ม.ป.ป). **พนันกับการบูรณาการหลักธรรมเพื่อแก้ปัญหาพนันของชุมชนเกษตรกรยางพาราและปาล์มน้ำมัน ตำบลทุ่งหลวง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน
- ปัทมาภรณ์ สุขสมโสด. (2562). **การศึกษาพฤติกรรมและผลกระทบการใช้สื่อออนไลน์ต่อการเล่นพนันของเยาวชนในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน
- ปิยอร เปลี่ยนผดุง. (2557). **กฎหมายควบคุมการพนันออนไลน์ของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา และแนวทางการปรับใช้ พ.ร.บ. การพนัน พ.ศ. 2478 กับการพนันออนไลน์**. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. ศูนย์ศึกษาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตรและคณะ. (2543). **อุตสาหกรรมการพนัน ไทย อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และมาเลเซีย**. กรุงเทพฯ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ผาสุก พงษ์ไพจิตรและคริสเบเคอร์. (2546). *เศรษฐกิจการเมืองสมัยกรุงเทพฯ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ซิลด์เวอร์ม.

ผู้จัดการออนไลน์ (2564, 23 สิงหาคม). แฉกลโกง “บาคาร่าออนไลน์” สูตรไม่มีจริง “ผู้นำเล่น” รับงานจากเว็บ. เข้าถึงได้จาก

<https://mgronline.com/specialscoop/detail/9630000099875>

พรเพ็ญ วรสิทธา. (2557). *ความเป็นไปได้ในการแปลงเงินหยวนเป็นเงินออม: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. ปีที่ 54. ฉบับที่ 1 (มกราคม – มีนาคม 2557).*

ไพโรจน์ จันทรมณี. (2531, พฤษภาคม). *EASTERN SEABOARD กับขบวนการข่มขืนชำร่าราคาที่ดินของโครงการ. นิตยสารผู้จัดการ, 5(58), เข้าถึงได้จาก*

<http://www.gotomanager.com/Magazine/issue198805.aspx>

ไพศาล ลิ้มสถิต (2556). *บทวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “ทิศทางการขับเคลื่อนเรื่องพนันในภาคเหนือ” เชียงใหม่*

ภารดี มหาขันธ์.(2552). *พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ชลบุรี. นนทบุรี : หจก.องศาสบายดี.*

แม่นวาท กุญชร ณ อยุธยา. (ม.ป.ป). *วิถีชีวิตไก่ชนสู่การพนันชนไก่. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน*

เรวัต แสงสุริยงค์. (2543). *การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมือง บริเวณนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง และมาบตาพุด. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.ปีที่ 8 ฉบับที่ 9-10 (ม.ค.-ธ.ค. 2543) หน้า 93-113.*

ลัทธกิตติ์ ลาภอุดมการ (2564). *เจาะลึกความเหลื่อมล้ำ แก้ได้ไหม แก้อย่างไร. ศูนย์วิจัยเกียรติตินาคินภัทร (KKP Research). KIATNAKIN PHATRA*

วสันต์ ปัญญาแก้ว (บรรณาธิการ). (2557). *ฟุตบอลไทย ประวัติศาสตร์ อำนาจ การเมือง และความเป็นชาย. กรุงเทพฯ. ศูนย์ศึกษาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

วสันต์ ปัญญาแก้ว (บรรณาธิการ). (2559). *ฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีก: ผู้หญิง อำนาจ วัฒนธรรมแฟน และชนชั้นใหม่. กรุงเทพฯ. ศูนย์ศึกษาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

วัชระ ศิลป์เสวตร์. (2557). *บ่อนงานศพพิธีกรรมหรือธุรกิจที่หากินกับศพ. กรุงเทพฯ. ศูนย์ศึกษาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

- วัฒนา สุกันศีล (2562). **ความเชื่อ การพนันและหวย**. ศูนย์ศึกษาการพนัน กรุงเทพฯ
- วันทนี้อย แสนภักดี. (2562). **แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยุธยา เมืองมรดกโลกในมุมมองของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว**. วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียง, 9(1), 41-57.
- วิชชญา ศิลาน้อย. (2560). **กลยุทธ์การสื่อสารของเว็บไซต์การพนันฟุตบอลออนไลน์ (Doctoral dissertation, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย)**.
- วิชญวงค์ สิ้นศิริกุล. (2560). **มองพนันฟุตบอลผ่านเครื่องมือเศรษฐศาสตร์**. วารสารสุทธิปริทัศน์, 31(98), 222-232.
- ศูนย์ศึกษาการพนัน. (2562). **รายงานสถานการณ์การพนันในสังคมไทย 2562**. กรุงเทพฯ. ศูนย์ศึกษาการพนัน, คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สไตส์ สว่างโสทร, นนท์ พลาวัน. (2557). **บ่อนคาลิโน ช่องสง่างา-ช่องจรีอกเจียม อ.อัลลองเวง จ.อุดรรัมย์** **ชัย ประเทศกัมพูชา ส่งผลให้วิถีพนันของชาวบ้านในพื้นที่ต่อแดนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร**. กรุงเทพฯ. ศูนย์ศึกษาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สตีธร ธนาธิโชติ. (2555). **การพนันในมิติทางสังคมเศรษฐกิจและกฎหมาย**. Economics and Public Policy Journal, 2(4), 90-110.
- สมใจ วิริยะบัณฑิตกุล . (2563, 10 กันยายน). **ถ้าไม่มีนายห้างเทียม**. เข้าถึงได้จาก <http://www.gotomanager.com/news/details.aspx?id=7496>
- สมชาย หาญหิรัญ, จิตรลดา ใหม่ศาสตร์. (2551). **การวิเคราะห์พฤติกรรมความเสี่ยงของการพนันฟุตบอล**. วารสารวิทยาการจัดการ. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1. มกราคม – มิถุนายน 2551.
- สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล (2551). **เมื่อปรีดี พนมยงค์ ตั้ง "สถานกาสิโน"**. เข้าถึงได้จาก <https://prachatai.com/journal/2008/03/16059>
- สมศักดิ์ ไพศาลสังขธรรม. (2559). **การบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อสร้างเสริมเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษาบ่อนไก่จังหวัดเชียงใหม่**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- สหพล คำนาค, & วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2563). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเล่นการพนันไก่ชนของประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 7(2), 21-35.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์และคณะ. (2547). **เศรษฐกิจการพนัน: ทางเลือกเชิงนโยบาย**. กรุงเทพฯ. ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สาวิตต์โพธิวิหค. (2527). **การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก**. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง Mid-Fifth Plan Review. วันที่ 12 มกราคม ณ ห้องกิตติฮอลล์โรงแรมดุสิต.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (2556). **พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478**.
- สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กระทรวงมหาดไทย. "บรรยายสรุปจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2562." [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://ww2.ayutthaya.go.th/ebook/download/2563>. สืบค้น 5 ตุลาคม 2563.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2561). **สถิติข้อมูลผู้ประกอบการ SME จังหวัดพระนครศรีอยุธยา** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://sme.go.th/th/page.php?modulekey=348>. สืบค้น 5 ตุลาคม 2563.
- สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2563). **รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน 2562** จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2563). **รายงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประจำปี 2562**. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล (2563). **ประวัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล**. เข้าถึงได้จาก <https://www.glo.or.th/about/history>
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2562). **ภาวะการลงทุนภาคอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2562**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://old.industry.go.th/ayutthaya/index.php/activityreport/2562-1>. สืบค้น 5 ตุลาคม 2563.
- สิริจันทร์ เดชปัญญาวัฒน์, ภาสกร คุ่มศิริ, ชญาภา สุนันทชัยกุล, ศิริกุล บุญมี, & ชลันดา หนูหล้า. (2558). **การทบทวนข้อมูลของผู้รับบริการสายด่วนสุขภาพจิตเล็กพินัน 1323 กรณีศึกษาปัญหาพนัน**. Journal of Preventive Medicine Association of Thailand, 5(3), 262-272.
- สุมาลี พันยุธา (2543). **พัฒนาการของอำนาจท้องถิ่นในบริเวณลุ่มแม่น้ำบางปะกงและชายฝั่งทะเลตะวันออก พ.ศ.2440-2516**.วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาประวัติศาสตร์,คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุระชัย ชูผกา. (2558). **มายาคติในการสื่อสารออนไลน์ของเว็บไซต์การพนัน**. Journal of Business, Economics and Communications, 10(2), 55-64.

- เสนาะ อุณาภูล. (2531). ยุทธศาสตร์การพัฒนา: อดีต ปัจจุบัน อนาคต กองศึกษาและเผยแพร่การพัฒนา. กรุงเทพฯ: กองศึกษาและเผยแพร่การพัฒนา.สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- โสภณ น้ำส้ม ธีระ กุลสวัสดิ์ และ อมรทิพย์ อมราภิบาล. (2562). พฤติกรรมเล่นพนันชนไก่ของประชาชนในจังหวัดบุรีรัมย์: บูรณาการทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผลและทฤษฎีตามแผน. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 15(3).
- อรรถจักร สัตยานุรักษ์ (2562). กระบวนการทำให้นักศึกษากลายเป็น “เด็ก”. เข้าถึงได้จาก <https://prachatai.com/journal/2019/11/85100>
- อรอินทร์ กิจสำราญ ธีระ กุลสวัสดิ์ และ อมรทิพย์ อมราภิบาล. (2562). การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการแก้ตัวในการศึกษาพฤติกรรมเล่นหวยใต้ดินของกลุ่มแม่บ้านฝักอาชีพ ในจังหวัดชลบุรี. วารสารวิชาการบัณฑิต วิทยาลัยสวนดุสิต, 15(2), 19-35.
- อริยา เสวตามร์และคณะ. (2556). หวย : ความรู้และความหมายในมุมมองของผู้หญิง. ศูนย์การศึกษาปัญหาการพนัน. ศูนย์ศึกษาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- อำพิกา สวัสดิวงศ์. (2545). ถนนสุขุมวิทกับพัฒนาการทางเศรษฐกิจในภาคตะวันออกของประเทศไทย พ.ศ. 2447 -2539.วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Amornsiriphong, W., Saeue, S., Ploykrathok, C., Ngamkeaw, P., Intamart, C., Jansawang, D., & Khongchatree, T. (2563). Online gambling: Danger in Thai society.
- Binde. Per (2009). Gambling motivation and involvement: A review of social science research. Swedish National Institute of Public Health.
- Boonlab, S., & Mungkhamanee, S. (2561). Online Gambling: Nemesis or Opportunity for Thai Society. International Journal of Crime, Law and Social Issues, 5(2).
- Brochado, A., Santos, M., Oliveira, F., & Esperança, J. (2561). Gambling behavior: Instant versus traditional lotteries. Journal of Business Research, 88, 560-567.
- Choit, K., Buasuwan, T., Wongpin, N., & Paukmongkol, W. (2563). Online Gambling Behavior of Students in the Faculty of Management Science, Valaya

Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage. Asia Social Issues, 13(1), 204-221.

Edward Ciflton Devereux. (1949). **Gambling and the social structure : a sociological study of lotteries and horse racing in contemporary America.** Dissertation. Harvard University.

James H. Frey. (1984). **Gambling: A Sociological Review.** The Annals of the American Academy of Political and Social Science, Vol. 474, Gambling: Views from the Social Sciences (Jul., 1984), pp. 107-121

Jan McMillen (Edit). (1996). **Gambling Cultures: Studies in history and interpretation.** Routledge. New York USA.

Janet Stephenson. 2008. **The Cultural Values Model: An integrated approach to values in landscapes.** Landscape and Urban Planning 84. p. 127-139.

Manprasert, S. (2557). **The Study of Gambling Behavior in Thailand.** พัฒนาการ เศรษฐกิจปริทรรศน์, 8(1), 35-35

Nigel Thrift, Sarah Whatmore. (2004). **Cultural Geography: Critical Concepts in the Social Sciences.** Routledge. 1st edition (28 Oct. 2004)

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

แรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง จังหวัดชลบุรี.(2563, 31 ตุลาคม). สัมภาษณ์

อู๊ด นามสมมุติ (2564, 16 มกราคม). แรงงานในนิคมอุตสาหกรรม. สัมภาษณ์.

นางสาวกิ่ง นามสมมุติ (2564, 3 กุมภาพันธ์). ผู้ประกอบการรายย่อย . สัมภาษณ์.

แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมยานยนต์ (2564, 5 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์.

เล็ก นามสมมุติ. (2564, 27 กรกฎาคม). เกษตรรายย่อยในจังหวัดชลบุรี. สัมภาษณ์.

พร นามสมมุติ (2564, 21 กุมภาพันธ์). ผู้ประกอบการรายย่อย. สัมภาษณ์.

ธีรยุทธ นามสมมุติ. (2564, 23 กุมภาพันธ์).เยาวชนที่เล่นพนัน. สัมภาษณ์.

แรงงานในโรงงานยานยนต์ (2564, 5 มีนาคม). แรงงานในอุตสาหกรรมรถยนต์. เสวนากลุ่ม

ศักยภาพ นามสมมุติ. (2564, 24 มีนาคม).เยาวชนที่เล่นพนัน. สัมภาษณ์.

แร้งงานในโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ (2564, 3 เมษายน). แร้งงานในอุตสาหกรรมรถยนต์
 พงศกร นามสมมุติ. (2564, 1 มิถุนายน).เยาวชนที่เล่นพนัน.สัมภาษณ์.
 ภาณุพงษ์ นามสมมุติ. (2564, 1 มิถุนายน).เยาวชนที่เล่นพนัน.สัมภาษณ์.
 นายเอ (นามสมมุติ). (2564, 5 มิถุนายน). พนักงานโรงงาน. สัมภาษณ์
 นายบี (นามสมมุติ). (2564, 5 มิถุนายน). พนักงานโรงงาน. สัมภาษณ์
 นายซี (นามสมมุติ). (2564, 5 มิถุนายน). พนักงานโรงงาน. สัมภาษณ์
 นายดี (นามสมมุติ). (2564, 5 มิถุนายน). พนักงานโรงงาน. สัมภาษณ์
 นางเอฟ (นามสมมุติ). (2564, 5 มิถุนายน). พนักงานโรงงาน. สัมภาษณ์
 นิติ นามสมมุติ. (2564, 8 มิถุนายน).เยาวชนที่เล่นพนัน.สัมภาษณ์.
 ศุภชัย นามสมมุติ. (2564, 8 มิถุนายน).เยาวชนที่เล่นพนัน.สัมภาษณ์.
 นายทอง (นามสมมุติ). (2564, 9 มิถุนายน). เกษตรกร. สัมภาษณ์
 นายไข่ (นามสมมุติ). (2564, 9 มิถุนายน). เกษตรกร. สัมภาษณ์
 นางกล้วย (นามสมมุติ). (2564, 9 มิถุนายน). เกษตรกร. สัมภาษณ์
 นายบุญ (นามสมมุติ). (2564, 9 มิถุนายน). เกษตรกร. สัมภาษณ์
 นายไอ้ต (นามสมมุติ). (2564, 12 มิถุนายน). เยาวชน. สัมภาษณ์
 นายตัน (นามสมมุติ). (2564, 13 มิถุนายน). เกษตรกร. สัมภาษณ์
 นางสาว (นามสมมุติ). (2564, 15 มิถุนายน). ผู้ประกอบการรายย่อย. สัมภาษณ์
 นายเดช (นามสมมุติ). (2564, 15 มิถุนายน). ผู้ประกอบการรายย่อย. สัมภาษณ์
 นางหนึ่ง (นามสมมุติ). (2564, 16 มิถุนายน). ผู้ประกอบการรายย่อย. สัมภาษณ์
 นายเจม (นามสมมุติ). (2564, 18 มิถุนายน). ผู้ประกอบอาชีพอิสระ. สัมภาษณ์
 นายเซน (นามสมมุติ). (2564, 18 มิถุนายน). ผู้ประกอบอาชีพอิสระ. สัมภาษณ์
 สิทธิโชค นามสมมุติ. (2564, 30 มิถุนายน).เยาวชนที่เล่นพนัน.สัมภาษณ์.
 นายอ้อต (นามสมมุติ). (2564, 2 กรกฎาคม). เยาวชน. สัมภาษณ์
 นายแมน (นามสมมุติ). (2564, 3 กรกฎาคม). เยาวชน. สัมภาษณ์
 นายแท้ค (นามสมมุติ). (2564, 10 กรกฎาคม). เยาวชน. สัมภาษณ์
 นายนาย (นามสมมุติ). (2564, 10 กรกฎาคม). เยาวชน. สัมภาษณ์
 นางไข่ นามสมมุติ (2564, 21 กรกฎาคม). ผู้ประกอบการรายย่อย. สัมภาษณ์.
 ลักษณะ นามสมมุติ. (2564, 21 กรกฎาคม). เกษตรรายย่อยในจังหวัดชลบุรี.สัมภาษณ์.

โป่ง นามสมมุติ (2564 26 กรกฎาคม). ผู้ประกอบการรายย่อย. สัมภาษณ์.

นพาวดี นามสมมุติ. (2563, 28 กรกฎาคม).เยาวชนที่เล่นพนัน. สัมภาษณ์.

พงศกร นามสมมุติ. (2563, 28 กรกฎาคม).เยาวชนที่เล่นพนัน. สัมภาษณ์.

วัชระ นามสมมุติ. (2563, 28 กรกฎาคม).เยาวชนที่เล่นพนัน. สัมภาษณ์.

วินัย นามสมมุติ. (2563, 28 กรกฎาคม).เยาวชนที่เล่นพนัน. สัมภาษณ์.

วิทยา นามสมมุติ. (2564, 29 กรกฎาคม). เกษตรกรรายย่อยในจังหวัดชลบุรี. สัมภาษณ์.

พี นามสมมุติ. (2563, 4 สิงหาคม). พ่อค้าขายน้ำหวานและกาแฟโบราณ. สัมภาษณ์.

กล้า นามสมมุติ (2563, 14 สิงหาคม). เกษตรกรรายย่อยในจังหวัดชลบุรี. สัมภาษณ์.

ขาว นามสมมุติ. (2563, 14 สิงหาคม). เกษตรกรรายย่อยในจังหวัดชลบุรี. สัมภาษณ์.

คำนึ่ง นามสมมุติ. (2563, 14 สิงหาคม). เกษตรกรรายย่อยในจังหวัดชลบุรี. สัมภาษณ์.

ประสพ นามสมมุติ. (2563, 14 สิงหาคม). เกษตรกรรายย่อยในจังหวัดชลบุรี. สัมภาษณ์.

ณัฐ นามสมมุติ. (2563, 10 ตุลาคม). อดีตประธานสหภาพแรงงานโรงงานรถยนต์แห่งหนึ่ง. สัมภาษณ์.

แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมบ่อวิน. (2563, 10 ตุลาคม). สัมภาษณ์

แรงงานในนิคมอุตสาหกรรม. (2563, 20 ตุลาคม). สัมภาษณ์

แรงงานในนิคมอุตสาหกรรม. (2563, 20 ตุลาคม). เสวนากลุ่ม

นักวิชาการท่านที่ 1. (2563, 22 ตุลาคม). ผู้เชี่ยวชาญ. สัมภาษณ์

นักวิชาการท่านที่ 2. (2563, 23 ตุลาคม). ผู้เชี่ยวชาญ. สัมภาษณ์

นักวิชาการท่านที่ 3. (2563, 24 ตุลาคม). ผู้เชี่ยวชาญ. สัมภาษณ์

แดง นามสมมุติ. (2563, 2 พฤศจิกายน). อาชีพรับจ้างดูแลเตียงผ้าใบ. สัมภาษณ์.

นายตัน (นามสมมุติ). (2563, 2 พฤศจิกายน). เกษตรกร. สัมภาษณ์

นางกล้วย (นามสมมุติ). (2563, 2 พฤศจิกายน). เกษตรกร. สัมภาษณ์

นายหนึ่ง (นามสมมุติ). (2563, 5 พฤศจิกายน). พ่อค้า. สัมภาษณ์

นายเอ (นามสมมุติ). (2563, 7 พฤศจิกายน). พนักงานโรงงาน. สัมภาษณ์

นางสม (นามสมมุติ). (2563, 9 พฤศจิกายน). แม่ค้า. สัมภาษณ์

นายแมน (นามสมมุติ). (2563, 10 พฤศจิกายน). เยาวชน. สัมภาษณ์

นายนาย (นามสมมุติ). (2563, 10 พฤศจิกายน). เยาวชน. สัมภาษณ์

นางจอย (นามสมมุติ). (2563, 11 พฤศจิกายน). แม่ค้า. สัมภาษณ์

- ผู้ประกอบการรายย่อยขายอาหาร. (2563, 12 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์
- สมัย นามสมมุติ. (2563, 14 พฤศจิกายน).เกษตรกรรายย่อยในจังหวัดชลบุรี. สัมภาษณ์.
- นายแท้ค (นามสมมุติ). (2563, 15 พฤศจิกายน). เยาวชน. สัมภาษณ์
- นายไอ้ต (นามสมมุติ). (2563, 15 พฤศจิกายน). เยาวชน. สัมภาษณ์
- แรงงานในโรงงานประกอบมอเตอร์ไซค์แห่งหนึ่ง. (2563, 16 พฤศจิกายน). เสวนากลุ่ม
- ลำจวน นามสมมุติ. (2563, 20 พฤศจิกายน). เกษตรกรรายย่อยในจังหวัดชลบุรี. สัมภาษณ์.
- นายอ้อต (นามสมมุติ). (2563, 20 พฤศจิกายน). เยาวชน. สัมภาษณ์
- รัชภาชต์ นามสมมุติ. (2563, 10 ธันวาคม).เยาวชนที่เล่นพนัน.สัมภาษณ์.
- ภารดร นามสมมุติ. (2563, 11 ธันวาคม).เยาวชนที่เล่นพนัน.สัมภาษณ์.
- สุรินทร์ นามสมมุติ. (2563, 15 ธันวาคม).เยาวชนที่เล่นพนัน.สัมภาษณ์.
- สรวิทย์ นามสมมุติ. (2563, 19 ธันวาคม).เยาวชนที่เล่นพนัน.สัมภาษณ์.
- สมหมาย นามสมมุติ. (2563, 2 พฤศจิกายน 2563). ผู้ประกอบการรายย่อยป้าหมูน.สัมภาษณ์.
- แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง จังหวัดชลบุรี. (2563, 12 ธันวาคม). เสวนากลุ่ม.